

Eesti Teaduste Akadeemia
Eesti Keele Instituut
2009

EESTI MURRETE SÕNARAAMAT

V köide

L – M

21. vihik

laulus – liivustükk

ISBN 978-9985-79-293-3

V köite on koostanud:

ANU HAAK
EVI JUHKAM
ANN KASK
MARI MUST
SALME NIGOL
ELLEN NIIT
VILJA OJA
EEVI ROSS
ALDI SEPP
AILI UNIVERE
HELMİ VIİRES

toimetanud:

MARI-LIIS KALVIK
MARI KENDLA
VILJA OJA
TIINA TÄRK
JÜRI VIKBERG

Arvutiladu: Merike Järvlepp

Küljendus: Esko Oja

Väljaandja: Eesti Keele Sihtasutus

Trükitud AS Pakett trükikojas

Autoriõigus: Eesti Keele Instituut, Tallinn

laulus laulu|s(s) g -sõ, -sa laul, rahvalaul `särtse laulusõ `ol'le, kaške `kainge; lauluss om d'äänü puolikalõ; `vahnu laulušit Lei

laulu|sulg kuke pikk sabasulg Mis `laulu suled nied sul `kuklas `püsti (juuksesalgust) IisR; kugol `laulu suled on koverad Vai; kukel kaks suurt laulu `sulgu äna sees Khk; kukel oo kaks `pitka `sulgu, laulu sulud Muh; kuke saba külles on laulusuled, suured kõverad suled IisK; kõvere ännä sule, `seantse nõrga, nij om kuke mõõga, laulu sule Krk || Eks sel nüd olegi `laulusulg maass (õeld edeva inimese äparduse puhul) Kuu **-sääsk** (putukas) laulo sääsed, ta laseb mud'u inimese `piale, ime verd ega kedagi, nihoksed suuremad Lih

laulutama `laulutama laulatama oppetaja `kuulutas kolm `korda ja siis -- `läksivad `laulutama, `enne sie `ilma `laulutamatta [ei elatud koos] VNg

laulu|tihane (lind) laulutihane, sij murrab kijlt ja plagissab Kod **-toop** endisaegne mängutoos laulutoop on nihuke plekist toop ja all vedru, mis laalab nagu kellalgi, keeratasse ülesse Juu **-viis** `laulu `viisid kolavad VNg; kel ei õle `laulu `viisid `selged, siis nagu `undid `ulyuvad, `tõine oma `muodi, `tõine oma `muodi Lüg; laulu viis o kohe `peale kirjutud Kse; `lihtne pajupil'l -- tulivad kõik `väl'ja, laulu viisid ühes toonis ja KuuK; `kõikisugosid laalu `viisa Kod; mea mõšta mitu laulu viit ürajäd üless Krk; laulu viis, tolle viie pääl ma es saa laulda San; Piä es lauluviit kinni? es, sõss ku_purjun `pääga laul', sõss laul' üt'sindä `säitsme helü pääle Rõu **-õli** fig (alkohoolsest joogist) Kis louluõli muistlikuld pruugib, senele aa see ka louluõli -- aeb loulutuurid pæele Emm; viin on laalu eli Kos **-ään** lauluhääl tal pole `laulu äänd Kuu; sel oli üvä `laulu ään VNg

laum laum g `lauma Jõe Kuu; n, g `lauma Vai

1. õhuke kiht veepinnal **a.** õli- või rasvakord `Rannal om laum, ei siel `kelba nüüd pesu lobutada; `Kalla õli meresse, sen laum ottab `laine maha Kuu **b.** jääkirmetis Merel juo laum pääl, `üösel tegeb `näädinge; `üösel on `loigule `lauma `pääle ottand Kuu

2. laam ajas `randa rüüd, `ninda `suured -- `viimäst sie jää `lauma tuleb, üle `suure kivi ja alate tuleb `mutku kukkub `katki -- `ninda_t tuppä `kuulus seda `praukumist Vai

laumalt laugemalt pane redel `laumalt Ris Vrd laugumini

laumama `lauma|ma, -da Jõe Kuu **a.** rasva- või õlikorruga kaetud olema Ei `tiie midä `laevust on meresse `aetud, vesi kohe kaik `laumab tänä; Siin on kilu `pestud, vesi `laumab `paksuld; `jüskü vähä `laumas meri -- jäi `jüskü joba -- `ninda `tardund olekusse Kuu **b.** jääkirmega kaetud olema meri `laumab Kuu

launa van hea; korras, valmis supp on kohe `launa Kuu

laupa `laupa R(-e, -ä Vai) S(-e, `lou-) Kse Var(`lou-) Tõs Khn(-õ) Pär Hää(-ä)

1. laupäev `riede pikkemb kui `laupa `üeldasse, kui alumine `sielik `paistab Jõh; `laupa tulivad juba `pulmalised IisR; igä `laupä `õhta punased akkasivad ragistamma `püssü Vai; `laupa -- see ikka üks [töö] edevõttamise pæe Khk; pühabe `õhta läksid `pulma, `laupe `õhta tulid ära Mus; ega `laupa oli kena ilm Kaa; `laupa oli taņņu puder, kessiku oli jahu puder Pha; kes esmaspe sünnib, see oo edev, kes `laupa sünnib, see oo laisk Muh; leväst tule enne `laupad `puudu Tõs; ega `laupa kuluks saun ää Khn

2. pühade eelpäev `matsibe `loupa `õhta käisid ikka `kirkus; üles `tousmise pühade `loupa; kallis `loupa on poolest päävast püha; `joulupühade `loupa oli ikka pailu tegemist

Ans; uue aasta `laupe Khk; nääripe `laupa `õhta VII; `umbes `mihklibe `lauba - - sai kaks tuhat käde Pöi; nelipühi `laupa Muh

Vrd lauba

laupa- lauka- `lauparaba suur lage raba `laupa `auka täis Kos; `Laupa augud on suos sügavad augud Koe; suures suos on `laupa augud - - `sinna ei `tohtind `minna, ta kiigub, kas sial järv old või Sim **Vrd** laupe-

laupane `laupa|ne Lüg Jõh Kaa Krj Muh Kse Var Tõs Khn Hää, `laupä|ne Vai, `loupa|ne Jäm, `loupe|ne Ans, g -se laupäevane `omme `ongi juo `laupane päiv, sie on ühe `õtsaga päiv, `tõisel `õtsal enämb tüöd ei `tehtud Lüg; `Laupased `tunnid `kualis õlivad vähe lühemad Jõh; ahvendistidel on `loupane pää püha Jäm; `Laupase niidu veib juba üles kaaruta Kaa; pühitseb `laupast `päävä Khn; `Laupased päevad, niid `ol'lid viil kõige `raskemad Hää **Vrd** laubane, laupäivine

laupati `laupat|i Jäm/-ou-/ Kaa VII Tõs, -e Lüg Jõh laupäeviti ikke `laupate `tehti kui `värske võid `tehti ja siis `tehti karaski ka Lüg; `Laupate tuli peigmees `pruuti `vaatama Jõh; ahvendistidel - - lugejad käivad `loupati Jäm; `Laupati `kõötakse `sauna Kaa **Vrd** laubati

laupe- = laupa- nisukesed tümad kohad, `laupaaugud ~ `laupeaugud, kus `lapsi kielati `sisse minemast, päris suod nad ei old JJn

laupäev peam kirj lau- Kuu VNg VII Pöi Kul Han Tõs Hää Amb Kad VJg Iis Pil Puh San Rõu

1. nädala 6. päev Täna on jo laupäiv, lähän panen kohe `sauna `ahju küdemä Kuu; lau `päivä `ommigu VNg; laupääva ning kessiku `õhta keedetakse ikka `putru VII; laupäeva `õhtuti `käidi ika `kõrtsis Kul; Künname laupäini Han; Laupää `õhta enne asveldama minemist aidand üksteist ää kedrada Amb; laupääva ommiku lähän `posti Iis; mõni talu pidas sest laupäävast suurt lugu Pil **Vrd** laupäev

2. pühade eelpäev sie siis `muidugi oli `mardi`päivä lau`päiväl, kui `santimas kävid Kuu || fig Paha ilma laupäiv (vaikus enne tormi) Kuu

Vrd lauba, laukupäev, laupa

laupäivine lau `päivi|ne g -se laupäevane lau `päivine `päiva VNg **Vrd** laubane, laubine, laupane

laur laur g lauri Khk Muh Käi Mar Tõs Tor Hää JMd VJg Plt KJn Trv Hls Hel Puh, `lauri Kuu; laur' g lauri Trv Krk San Krl Rõu Plv Vas Lut; lour g louri Jäm Rei; laar g laari Kod; n, g `lauri VNg Vai

1. pärisnimi **a.** mehe eesnimi `Lauri one mehe nimi VNg; kes lauritsab: `aegas oo `sündin, see `pandud Laur Muh; oless sa poeg olnu, oles ma Lauri su nime pand Hää; kaks Laari õli Ranna vallan Kod; `Laure om vähä nüid Hls; Sankaste külän om Lauri nimeline mijs San; esäesäl ol' Laur' nimi Krl **b.** perekonnanimi Laur inimese liignime Tor; `Mihkel Laur; Jüri Laur VJg **c.** härja nimi – Plv

2. lauritsapäev nüid oo vana laur ja uus laur Muh; laur küsib, kas seeme kottis oo Tõs; laur' laots `lehti, pärk piir' päid Krk **Vrd** lauripäev

3. euf tuli Tasa lauri, illu lauri, ära lauri lake mingu Trv

Vrd laurits

lauri|päev lauripäiv lauritsapäev – Lut **Vrd** laur

***lauritama** *Kaśs lauritab* (näub) Koe

laurits *laurits* Kaa Ris Juu Jür Nõo Kam/*lao-*/ Har Rõu, g *laurits|a* Põi Saa Koe VJg IPõ Plv(-õ), -e *Rei/-ou-*/ Hää Tür Hls Krk; `laurits g -a Kuu Lüg Jõh; n, g `lauritsa VNg; *laarits* JMd Ann Pal, g *laarits|a* VMr Trm Kod Plt Puh Ráp, -e Juu Tür KJn

1. *lauritsapäev* `jaanist `seitse `lauritsasse, `lauritsast `seitse `mihkli Kuu; *vanaisä* `rääkis `piima püttist, et jaak viib pütti, `jaagup viib `tõise, `laurits lakkub `põhja (lehmade piimaanni vähenemisest) Lüg; `pärtel paneb kapsastelle päid, *laurits* `laotab `lehti Saa; *laurits* küsib kas seeme kot'tis, `pärtel küsib kas seeme maas Ris; *laarits* võtab püt'i põhja pialt natuke, `pärtel `kaotab `puhta ää (võivarude kahanemisest) VMr; *vana* `pärtli ja *laaritsa* vahel one `külmä Kod; *laaritse* niit on ja siss kevädi siis on `jälle [lammaste pügamine] KJn; *enne* `maarja päivä om *laorits* Kam; *inne* *lauritsat* es lubata `lat'sil ua `kõtro süvvä, muidu aja `haigit Plv

2. usk tulehaldjas, euf tuli *Tule* `kohta `õoti küll vahest, *laurits* `mõllab Põi; *vanamiis* tullu `rehte ja üteln: *laurits*, *laurits*, ärä minna lakke ja `pessen tulege rehet Hls; *laurits* lat's lakkõ Har; `Kümnedäl augu-`stil es pestä² riht, sõss *laarits* palot' riie är² Ráp

Vrd *larats*², *laur*

lauritsa- `lauritsa- Kuu Lüg, *laaritsa-* HJn *lauritsapäeva* aegne *suvikala* ehk `lauritsakala, *eks* sie vist `lauritsa`päivä ajal old; `lauritsa räum, `lauritsa `päeva `ümbruses `piüetud räum oli `kaige `rasvasemb Kuu; `Lauritsarukki `külvati vana, `eelmise `aasta `siemmega Lüg; *laaritsa* kilud, *laaritsa* `aegne püik HJn

lauritsapäev *lauritsa-* Khk Põi Muh Phl Mar Mär Tõs Saa Kei JõeK JMd Pai Koe VJg IPõ Trv Krk Urv Ráp, `lauritsa- spor R, *laaritsa-* LNg Vig Amb JMd spor ViK, Kod Lai Plt Kam Ráp, *lauridsa-* Vas (põhisõna sag lühenenud) 10. august, kirikukalendis püha Laurentiuse mälestuspäev *sie* `lauritsa`päivä silk, *sie* on `kaikse paremb `räime silk Kuu; *Lauritsapäeva* ajal ta oli `sündind Põi; *vana* *laaritsaba* `aegas oli rukki külv LNg; *lauritsabä* kados mõisa teomestel keskoming ää Mar; `augu-`sti lõppus ku *laaritsapää* oo, siis *akkab* `seemne tegemene Vig; *lauritsapäe* - - *pidi* vili kottis olema Tõs; *lauritsapäe* *akkab* kapsas `lehti `aama Saa; *lauritsapäävast* *akkavad* sokud mõkitama Kei; *talvruki* orased teha *lauritsa* päevast JõeK; *laaritsa* päev on sügise puult suvi Kod; *laaritsapää* lahutab `kapsa `lehti, pärt `pöörab juba päid Plt; *vanast* tapet küll sikk *lauritsa* päeväss, *temäl* lätt ais manu Krk; *Sikk* tapõti *lauritsa* päeväss är², *sai* jäl² ääd liha ja `rasva Urv; *Laarētass* *laaritsapäiv* vesi, sõss saa tuuõnõ tal'v Ráp

Vrd *labõrits(a)-*, *labõr-*, *larats|päev*, *laur*, *lauripäev*, *laurits*, *lauritse-*, *laurits|päev*

lauritse|päev *lauritse-* Muh Vig Var Mih Tõs Tor Ris KJn Krk, *laaritse-* Kul Juu Tür Koe Trm KJn, *lauridsõ-* Har, *Lautse-* San (põhisõna sag lühenenud) *lauritsapäev* *lauritsebest* otsiti vanal aal `pähkid; *lauritsebe* `sündin Muh; *lauritse* päe oo `augusti kuus Tõs; *Laaritse* pääv on vanal aal leepüha ehk koldepüha old; *Laaritse* pääv ei tohtind keegi tulega ümmer käia Koe; *lauritsepäe* *peris* täht päe KJn; *lauritsepäevä* `kül'mä iki *kaits* kolm üüd pidäss ärä, siis läits `lämmel jälle Krk; *Enne* *lauritsepäivä* es tohe üttegi ubinet võtta San; *pääle* *jaka* `päivä puulkolmat nädälit, *siss* om tuu *lauridsõ* päiv Har

laurits|päev *laurits-* Plv, *laarits-* Puh Nõo Ráp, *laorits-* Hel Ran, *lourits-* Rei, *laurts-* San (põhisõna sag lühenenud) *lauritsapäev* kolm `päeva enne ja kolm pärast *louritspääd* on küli aeg Rei; *laoritspäeväss* keedeti edimest `kõrda `värskit kardulit Hel; *laoritspäevä* ja

`pärtlispäevä vahel käesivä alled Ran; laaritspävän `laotap kapst `lehti, `laotab lehe lak'ka Nõo; `laurtspa lask kapst `lehte ja `pärtspä käänd pädä San; lauritspäiv om `uutsõ `saamise päiv Plv; Varajanõ rüä kül'v alošt õks nii `umbõs üt's nätäl' inne laarits`päivä; laaritspäiv ol' l pühä, sõss veristõdõ kit's Röp

laus¹ laus g lausa; laust, pl lausta? noor kaun, lest herne? ku_häidsenüss saa, siss kasusõ lausa?, nuu omma nika (nii kaua) lausa?, ku terä_`sisse tulõva?; na `herne kõdra? ommava lausa vijl, ei saa süüä Har

laus² laus tasane see oo nii laus moa Muh Vrd lausk¹

laus³ → laos

laus⁴, **laus-** laus(-) Lüg Muh spor L(laos PJg), Kei JMd JJn Ann Koe VJg TaPõ(laasan Kod) Plt Nõo täiesti, üleni (kattev); laus- laus vesi tuleb maha ülevelt, tuleb kui ua `vardast Lüg; Iga kevade ja sügise `einam laus vett täis IisR; laus sinine Muh; ilm oo nii pime, laus `pilves `ümmer `ringi Mär; Laus `pilves ilmaga ei `näägi peenikest tööd tiha Han; [taevas on] laus `pilves, kui üleni `sõuke al' l on Aud; vili laus muas JMd; laus väilad olivad, metsad ja einamad olivad `iemal JJn; ega nad laus vie sies ole, nad on tõnga peal VJg; laus vesi põllu peal Trm; õege lauspilven, vahet ei õle `koski Kod; kui laus `pilves sadama akkas, siis sadas selle päeva ja õõ tagast järele Lai; laus tuli; laus vesi nigu meri Plt; suur vihmasadu tulep, taevass om laus pil'ven Nõo; ü h e s l a u s ühes tükis `enne oli [põld] kõik ühes laus, ei old vahesi vahel; `õöldakse, et nää taevas ühes laus, et nüid akkab `vihma tulema Ann; eenämäd ja karjamua ja väl'jad kõik ühen laasan Kod

lausa¹ lausa Jäm/lou-/ Khk Kär Muh Emm L spor K, I/laasa Kod/ Trv Hls Krk Krl Rõu Vas, `lausa Kuu VNg Lüg Vai, laosa Vig TLä Kam Ote

1. suisa, otse; päris, täiesti `lausa üttel kohe `mulle; Nää sadab `lausa Kuu; sie on `lausa vale; obone on `lausa `lahti `kiskund, `pistab `juoksu Lüg; mie `läksin `lausa vett `müödä Vai; se on lousa tõsi Jäm; `enni olid [sead] lausa `lahti Mar; lausa saeab `vihma, mitte oo `kaupa, aga lausa; lausa suhu räägib laimu jutte Mär; `viina ei saa nüid nii lausa Vig; põle `tarvis anda talle lausa raha Kse; maja lausa tules kohe Tõs; suure vee ajal oo sääl lausa järb Aud; Tuisk mat'tis maja lausa `rästani `kiinni Saa; se on lausa vale jutt Ris; meie uks on alati lausa laiale `lahti Juu; mua lausa vie all; ma `ütlen `sulle lausa tõtt JMd; ernes, tema on lausa ümmargune Tür; tal kohe lausa `varguse amet, tüöd ei `teegi Koe; ta tuli lausa minu `peale VJg; elab lausa `taeva all, kedagi `varju põle Trm; laasa `tapma ei tule; väre oo laasa `lasti, muku mine; sijj on laasa nähä et sõper Kod; mõnes kuhas oli kahe `korne uks - - et lausa kül'm `sisse ei tule Pal; ta ajab ju lausa vale juttu KJn; varasteb peris lausa Hls; ega siss laosa ei tiidä `minnä purju inimesele manu; ku es taheta laosa vett visata, siss purdsati vett Nõo; mis sa kõnõlõt, tuu om lausa võl'ss jutt Krl; Ta nakkass lausa `võl'ssma Vas || lage, lahtine nüid om kõik laosa, ei üttegi `aida `ümbrel Nõo

2. laus- see oo üsna lausa meri, sõnna võib võrgud `laska küll; üsna lausa tuli `olli Muh; akkas üsna lausa `vihma sadama, et ei `jäägi järele Mar; lausa `vihma sajab, kui sedavisi vahet pidamata sadab Tõs; eenamual on päris lausa vesi JMd; ega lausa vett `paergusel aal üst ole siin, aga eks `loikusid ja virtsvett ikke ole Kad; kui laasa pilv tuleb, on kõhe sadu uadata Kod; umbal'likaid ma tian, ta ei ole lausa vesi nagu al'likal, ta on pialt `kiinni Lai; üits laosa sadu `ol'li, seeniss kui õdaguni Ran; muud ei oleki kui laosa `vihma

ütte `viisi - - nüit om vil`länd joba Kam; tu om laosa vesi, säält ei saa `aina tetä ei midägina Ote

3. avameelselt ei old kedagi salata, `reakis seda `aśsa üsna lausa Nis; mis sa nii lausa alati reägid Juu

lausa² lausa Khk Vig Kse Tõs Hää Kan lausk nendel olid nii kenad lausa põllud, mis säääl viga sahata Khk; sii oo `sioke lausa maa Tõs; lausa maa on paras maa kus kõik ilusti kasub Hää; mi_vanal rehel om ka lausa katuss Kan

lausa|alune katusealune; kuur lausaalusel läppuvad `kuprad saeusel aeal ärä Vig || (lagunenud hoonest) ku mõnõl um ilma katusõda? vai ilma `laeta_hoonõh vai tarõ, sõss tuud üteldäss et tah nu mõni elo, taa ku lausaalonõ Plv **Vrd** laustaalune

lausak lausak lausk lausak jõgi om, kiiret `juusku ei ole Trv

lausakil lausakil libamisi lausakil äär, mere ääre kohta saab `ööldud Pha

lausakõ lausakõ hiirelõks – Lei **Vrd** lauss¹

lausaldane lausalda|ne g -se Muh Kul Mär Vig Kir PJg lausk, tasane (ja madal) abaja oo lausaldane mere ear Muh; sii `kañtis oo `pal`lu lausaldasi maid Mär; see oo ea lausaldane põllumaa, `künkid ega `känkid põle Kir; Tammiku eenamaa oo rohkem lausaldane maa PJg || laus- [kui on] lausa `pilves, siis lausaldane pilv Kul **Vrd** lausaline

lausalik lausalik laugjas – Hää

lausaline lausali|ne Jäm Khk Pha VII Phl Kse Tõs Hää KJn, -le|ne Käi LNg Kir Var Aud SJn, lousali|ne Jäm Emm(-le|ne) Rei/-le|ne/ Kse, g -se

1. laugjas, lausk lousaline äär, `pitkamissi lihab vesi süvaks Jäm; see o lausaline mägi, saab `kergest üle Khk; `kõrgest määst `alla `tulla `vaatad sa lausalist `kohta, mis pole nõnda järsk VII; `Meite rand on väga lousaline, meri leheb pitka `mööda sügavaks Emm; lausalene maa, `suuri mägesi sii põle LNg; meie all sii oo lousaline, kõba liivatse põhjaga [meri] Kse; lausalene kallas, kus ei ole kivi rahusi Var; lausaline, pikalt madal kallas Tõs; lausalene maa oli, mättasi ja sehuksi ei oln Aud; Meri on siin lausaline Hää **Vrd** lausaldane

2. laus- lausalist `vihma sajab - - mitu `pääva kohe Kse; pilv oo lausalene Var; lausalene sadu, ega ta üle lää SJn

lausand lausand g -i sügav, mittekülmuv koht meres lausand oo sügab koht meres Aud

lausa|pealne lausa `pealne madalik – Kse

lausatlene lausatlene

1. lausk, tasane lausatlene maa, ühü tasane, mägine ei ole Aud

2. laus- lausa `pilves, lausatlene [pilvitus] Aud

lause lause g `lause Jäm(n louse) Khk Mär Tõs Tor Ris Juu JMd Koe VJg Trm Kod Plt KJn, lause Mar Hls Krk; n, g `lause Kuu; lausõ g `lausõ Krl sõnadest koosnev kõnelõik se lause on jutu jätkuks Jäm; tä võib sellega (pea vangutamisega) küll ilma sõnata `laused `välja itelda Khk; se mud`u üks tühe lause Tõs; minulgid mõni lause Ris; ma põle ta suust üht iad lauset viel kuuld JMd; ta `ütles ühe `lause, ega ma mõist, mis ta `tahtis Koe; laps loeb juba mitu lauset ära Trm; `nüistmese sõna käib `mitme `lause piäl Kod; lausesit om `mitmet pidi, kudass `kennigi `ütless ja `mõtless Krk; `ärke meelest lännü tuu lausõ? Krl

lausi¹ *lausi* Muh Kul Mär Vig

1. *lausa*; vahetpidamata *koleera võtab`rahva maha lausi* Kul; *oleks ta koa lausi sadand, oleks koa maa märjaks teind; üsna lausi tegi seda tööd; tuleb mud'u oo`kaupa, lausi põle sadandki* Mär; *kas`võetasse mehi`polkude järele või`võetasse lausi kõik* Vig

2. *lausk`õukest lausi`kaldad* Muh

lausi² *lausi* VIPõ hrl pl (seina külge kinnitatud) *lavats vana`rahval olid lausid rehe toas Pil; lausid`ol'lid`-`sial mõni magas vahest pial* SJn; *lausid, lapse`põlves vaist sai veel neid nähä* Kõp **Vrd** *lausik*¹, *lausk*²

lausik¹ *lausik* = *lausi*² – SJn Kõp Vil

lausik², **lausikas** *lausik* g -ku Kam/lao-/ *Ote(lao-)* San Krl Rõu Plv Vas, -gu Har Rõu Se; *lausikas(s)* Har

1. *lauge, mitte järsk laosik maal`keñku ei ole* Kam; *äkiline kallass ja lausik kallass* Ote; *Lausiku mäe pääl om hää`liugu`laskõ?* Vas || (laidasest lauskmaast) *sääl om pal'lu lausikut maad, suur kotuss; neil`ilmliugu lausiku kotusse käen* Ote

2. *lame, madal lausik kauss, tuu om madala veertega* Ote; *ta_m`väegõ lausik sul, ta_`tal'drik* San; *vanal märäl omma lausigu kabja?*; *lausikass katuss* Har; *paakõnõ um lausiku peräga?* Rõu; *ta mõni illoss, lausiku katussõga majatük'k* Plv; *Lausiku taldreku päält saa, ei`luitsaga süvvä?* Vas; *lausigu kabja? olõ õi ilosa?* Se

lausikohe *lausikohe* laugjalt – Vas

lausilin *lausilin* tasane, *lausk tasane maa om lausilin maa* Hls

lausk¹ *lausk* Põi Lih Vän Saa JMd KJn SJn Vil Hls Ote Rõu, g *lausa* Pee Plt Puh(*laosa*)

1. *tasane (ja madal) Rand on sii nii kivine ja lausk (madal); Sii põld on puhas`õuke lausk moa* Põi; *Lausk maa`-`ühtegi mätast ega`kinku ei ole* Saa; *siin on pal'lu`lauska`põldu* Plt; *sij on sedäsi, et on õhe`taolene lausk maa, muud ei kasva sääl ku emälepä`põõsad* Vil; *Lausk maa, ei joose vesi ärä* Hls

2. *lauge, mitte järsk Mere ear on kõik lausk, säel põle`järsku`kuskil* Põi; *siin on`kõrged`kaldad,`Paide pool on kallas õege lausk* Vän; *lausk vijr lätt`aigapiti iks madalambas, ei ole järsk* Ote; *Soõ um lausk mägi, siist um hüä`alla minnä?* Rõu

Vrd *laus*², *lausa*², *lauskjas*

3. *laus-`Taevas on peris lausk pil'ves* KJn; *lausk sadu; lähab`lauska`pilve ja muudkui saeab* SJn

lausk² *lausk* g *lausa* Pil; pl *lauskad* Kuu seinä külge kinnitatud magamisase *Kusass nie`vuetega tuad vähäläst`voitu, siel`täüdüsid`ollagi muist`seinä`lauskad* Kuu **Vrd** *lausi*², *lausik*¹

lauska¹ vahetpidamata, pidevalt *lauska* [sajab], *lausalene sadu; Eela akkas juba`lauska sadama* SJn

lauska² *lauska* linakuprarõuk *Kui linad juba kõik kammit on, siis tehakse kupra lauskad, millele kuprad kuivama pannakse* Vig

lauskas¹ *lauspilves vihm ei lähägi üle, [taevas on] üleni`lauskas* Pil

lauskas² *lauskas* g *lauska* (kõrkjatooline taim) – Mar

lauskjas *lauskj|as* g -a *lausk* *Trepi tuhvid juba`lauskjaks kulund* Jür

laus|maa *lauskmaa* *meil lausmoad põlegi, meil on ta mäginä moa* Kos; *lausmua one tasane mua, vesi ei lähä lausmua piält kohegi* Kod

lauss¹ *lauss* g *lausa* Sa/lou- Ans/ Muh V(n *laus* Har Lei Lut) püünis **a.** rotilõks *lausaga* `püütasse rotti Khk; *laussasi* o `mitmed `moodi, uiematel o kõva veder peel, vanast olid raadist puurid Mus; *Rott oo laussa* läind Kaa; *rot't jähi ninapidi lausa* vahele Pöi; *vanal aal* `püiti *rot'ta laussadega* Muh; *ma tul'li siiä_ku hiir lausa* pääle, mis ma siist saanu olõ, *puha tüü ja vaiv* Vas **Vrd** *lausakõ* **b.** (ulukite püüdmiseks) *ma püüse lausaga?* `tuhkru kiinni? Kan; `tuhkri jäi *lausa ala?* Urv; *na_püüdävä_`tuhkriid lausaga?*, tapõtass `varblanõ_vällä vai *t'sirgukõnõ*, *pandass* `lausa; *nail om palu raal* (rajal) *mõni kümme* `lausa Har; *lauss ol'l tettü katõst lavvaotsast, alumanõ ol'l maa pääl tasatsõhe, tõõnõ ol'l pääl* `liuhka Rõu; *sõss ku susi* `juuske, *sõss tä sattõ sinnä_* `laussa Plv

Vrd *laust*¹

lauss² *lauss* g *lausi* SJn Kõp/-ss/ Vil Pst, *laussi* Kod Pil

1. *lavats eedäväd laussele magama* Kod; *lapsed olid* `laussis Pil

2. *sõim lauss om lehmil ehen, lausi* `sissi *pannasse* `põhku ja `einu Pst

3. *raam ree lauss* Kõp; *ree lausid* Vil

lauss³ *lauss* g *lausa* lagunened hoone *vanna hoonõht üteldäss lausass* Plv

lauss⁴ *lauss* g *laasa* tasane, *lausk eenäm nagu lordsob, tasane lauss, vesi ei lähä kohegi; tasane kõst oo lauss ja madal* Kod

lauss⁵ *lauss* rehelaug, ahte osa – Räp **Vrd** *lausõ*, *lavvuss*¹

laussama *laussama* pehkima *pess on ärä laussand, ei võta tuld* `külge Kod
Vrd *laussuma*

laussas (ühes)koos, *tükis odra ja suivil'ja põllud, siis olid kardule põllud, kõik* `pieti *ühes laussas* Koe

***laussuma** nud-part *laussunud* = *laussama sij puu one ärä laussunud, tarbe asja* `piäle *ei sua* `pruuki Kod

laust¹ *laust* g *lausta* Jäm(lou-) Jaa Rap Kad püünis **a.** rotilõks *puust roti laustad; Rot't oli* `lousta läind Jäm; *rot't läind lausta* vahele Jaa **b.** (uluki püüdmiseks) *undi laustad* Jaa; *eks_ned laustad võind* `õlla *nied, kuhu* `pandi *siiet* `sisse ja siis `suadi *unt kätte* Kad

Vrd *lauss*¹

laust² *laust* g *lausta* Har(-st), *laosta, laasta* Pöi

1. *keelikas rataste laust keib igest läbi; laastal on pulk sihes* Pöi

2. *ree osa* **a.** *varbadest reepõhi* – Har **b.** *reeraam vanast ol'l laust, nüüd om laavits* Har

laust³ *laust* g *lausta* (lagunenud) *vana maja üks vana maja laust; vanad majad lagun* *nagu va laustad* Aud **Vrd** *laustik*²

laust⁴ → *lausti*

laust⁵ → *laus*¹

lausta|alune *laustaalune* katuse-, räästaalune – Aud HJn **Vrd** *lausaalune*

laustama `laustama Jõh IisR Iis *lautama ära* `lausta *seda lõnga, lähäb* `kat'ki Iis

lauster `laust|er Käi, `loust|er Emm Rei, g *-ri, -re* *lauter Torm aend* `loustri *muda ja* `liiva *täis* Emm; *laevad* `seisvad `laustres Käi; *paadid veeda* `loustrese; *Mehed lükkasid* *paadi* `loustrist *välja* Rei

lausti `lausti VII; *laust* Iis *laugelt, lõdvalt sai nii* `lausti `tehtud, *et otsad nii madalad* *olid* VII; *ära kedra nõnna laust, lähäb* `katki Iis

laustik¹ *lausti|k g -gi sarvedega emalammas neid o küll, neid laustigid Khk Vrd lastik*¹, lastiklammas

laustik² *lausti|k g -ku PJg Kad lagunened hoone kõik `ooned nagu laustikud PJg; üks igavene vana lagund laustik, kes sial viel elada tahab; on üks igavene laustik sie saun küll Kad Vrd laust*³

lausuja *'lausuja Jõh Vai SaLä/'lou- Jäm/ VII Mar/-oja/ Kul Kse Mih Hag Juu JMd Koe VMr Sim Lai Plt KJn, 'lausja Kod/-s-/ KJn Nõo nõid, posija 'lausujad `naised, kie neid `kuntsisi `tianed Jõh; 'lousujate, täadmameeste ning soolapuhujate `juure pole mitte minna Jäm; see o ebausk, kui `kengid usub seda, mis pole änd, lähäb `noia või 'lausuja `juure Mus; vanal ajal ikke `olle olnd `lausojad, puhond `soola ja Mar; 'lausuja `ütles koa sõnu, `rohtu `pal'lu ei and Kul; need olid ikke `lausujad, kelle `juures `enne `käidi Juu; sie kes `lausuja oli, sie ei `rääkind teistele, siis tema `ambad ei akand änamb `piale VMr; 'lausja laasub nõia sõnu, aršib, vualib aga ja lükkäb, tämäl one sõnu kua Kod; kuñst kunsti pedäjäle, sia sitt `lausjale Nõo*

lausuma *'lausuma, (ma) lausu(n) spor S/-ou- Jäm/, L/-so- Mar/ KPõ IPõ Plt, 'lausu(n) R; 'lausma, (ma) lausu KJn Trv V(-mõ Krl), laosu TLä Kam, laasu Kod; 'lausme, da-inf lausta Pst Hls Krk San*

1. *üttelema, sõnama ei `lausund `musta `eiga `valget VNg; tä `kiusles, aga ma_i laust sõnagi Lüg; küsid midad, räägid, ta_p lousu eid ega jaad Jäm; `laustud sõna lagub (läheb rahva sekka laiali) Khk; ilma et ta oleks naisele ühe musta ehk `valge `lausund Põi; põle `keegid sõna lausn Muh; Pole ta änam midad oskand lausta Käi; ei võind sõnukestki lausta Mär; miis põle lausn mette sõnagi Var; Nende nuõrik `ollõ üsä uhesti, kui vihalõ `suajõ, siis sõna_mtõ `lausudõ mjõtu nõädälid Khn; `justku `ähma täis, ei lausu kedagi Ris; näe, Priñts ea koer, ei `lausu `teile kedagi (ei hakka haukuma) Juu; ta põle `mulle sellest sõnakestki `lausund JMd; nõnna vagane, mette üks muss ei laasu Kod; saab nätä, mis ta lausub Hls; vihane nägu ehen, es lausu pääst egä `persest; ma kohmeti nõnda ärä, ma es saa midägi lausta Krk; ku viina ais man om, siss `võetana palgast ärä, ei laosta sõnagi Ran; ma_s laosu sõnagi, ja mul es olegi midägi `lausu Puh; ma ei lausu? üts noh ka inämb Krl; ala_laustuki sõnna ei? Har; ma lausu õi_sõnna ka `vasta Rõu; nimä? pal'lo es lausuva? Plv; taa Jaan ol' iks inne sääne jutakass, a no lausu õi_sõnnagi? Vas; [ta] istuss kannu pääl, mitägi laususs, püss kõrval Lut*

2. *sõnadega nõiduma, sõnuma, posima noid lausub Khk; oli teese ää `lausund Kul; `lausus jalale `piale Mär; minu aeg lausuti küll, aga salaja Saa; `lausujad naesed olid vanast ikke Ris; nied kis `lausuvad, eks nied ika selle vanapagana tüõ tegijad ole Hag; kui ruos oli, siis käis [posija] `ruosi `lausumas, posises ja `lausus koa Jür; kuri inimene on mu luoma ära `lausund JMd; kui nikastasin kää ära, siis lausuti `piale, siis sai `tervest VMr; kes paneb `ruasi `kiñni, selle `juure vaja `minnä, tämä laasub Kod; se `lausumine ia asi põld, sel sõnal oli nii `kange jõud, et paha tegi, kui `lausuja seda `viisi `lausumise `moodi `ütles Lai; posib ja lausub KJn; nõid laus `hõymi? Krl*

lausu|sõna *nõiasõna laususõnad one nõid, mes tämä sõnab ja podiseb `aige juuren Kod; nõia? kõnõlõsõ laususõnnu? Krl*

lausõ *lausõ? rehelaug, ahte osa ku riht atõtass, sõss ku `aetass kolm part kokko, sõss tuu um üt's lausõ?; nii suur' ku riht um, nii pal'lo saasõ `lausit Plv Vrd lauss⁵, lavvuss¹*

laut¹ laut g lauda S(-ou- SaLä Emm Rei) Emann(g laada L K I spor T[laoda]), `lauda R(n `lauta VNg)

1. loomade pidamise hoone või ruum `kärpäsi laut täüs Kuu; monel olivad `palkist `laudad `tehtu, monel kivist VNg; `eini `pandi `lauda lakka, `muidu õli laut külm Lüg; Laut `lambaid täis, `oinas `keskel = kuu ja tähed IisR; `veisid on viis `inge `lautas Khk; tõrva `ristisi `tehti lauda uste `peale, et kuri es saa `loomade kallale `minna Mus; Omad `lauta, võõrad `välja, uks `pulka ja magama Pöi; Lambad aedi õöseks koerde ermu pärast louta Emm; kus oo luid `lautas, seal oo lauda taga koa (loomi sureb) Mar; `val`lad on obosel sõedo aeal peas, päätsestega pannakse `lautas `kiinni Kul; laada müür oo `val`mis juba Mär; ma panin `lambad `lautase Mih; noorikud `mindi ehetama lammaste `lauta, ikka ehetati `lautas Tõs; `Einu üsã napist, kas võega nda paelu `luõmu `lauta `panna (ületalve pidada) Khn; pane lehm `lõõga ja laada ukсед `kiinni Vän; Libedi `lambi mahub pailu ühte `lauta, karvasi mitte `kahtegi Hää; sigade `lauta `viidi kua siis niukseid vallatumaid `poissa -- jõulu`lauba `õhtu Nis; lõi uued laadad üles paari `kuuga Juu; obune, tema sõedab `talve `väl`las, ega tema `lautas ole -- aga ärg oli ju `talve `otsa `lautas Kos; kaas tuli ühekora laadast, rot`t oli nagu leeva kot`t ammaste vahel Ann; `lammad loomad olid ühes `lautas, sigadel oli oma laut Pee; mehed panivad laadas sita `koorma `piale, lapsed kes `ohjasi `oskasivad oida, need aasid obused väl`jale Trm; taga `laute one vägev mua, kosa vanad laadad õlid Kod; `veiksed suberikud olid nõid laadad Pal; vasikas on `lautes `kinni Pil; ega sääil ei olnd ju `puhtid `lauti Kõp; nüssikul olli kaas pääl, ku lauda mant tullid Hls; lauda sel`g om `vastu lõunat, ots om tunni kate `paiku Krk; `õhtu olli kole tõrm kohe -- mul olli irm, et puhub laudast läbi ja lehmil nakkab kül`m Hel; lehmä `tuudi laodast `väl`lä, ilusa rammun ku pildid Ran; siss mahup `lauta `pal`lu, kui om vaa `lamba, aga kui om kuri oenass siän, siss ei mahu Puh; ää iks ku lehm laadan om, ei ole vaja piimätilga pärast `puuti joosta; sa võid jo ommen `kaeda, kudass sia om laoda ärä `lahknu Nõo; ommogu `lät`se emä `lauta, lehm laadan sälile maan, jala `taiva poole `pišti Võn; märä joosiva siss lauda `poste `otsa Ote; Neli istva laudan, a viies juusk ümbre lauda = sukakudumine Krl; laudal ol`l `ülhen paja, kost `valgust paist Har; lehmä_rõõge? `juutmalda laudahn Rõu; ütäl puul `tahra ol`li_kõlguse?, tõõsõl puul ol`li_lauda? Vas; susi kišk kivi saina alt ar ni `pässi `lauta; Kitsahõ lauta mahus pallo hüvvi lambid Se

2. ait vm hoiuruum `Kamri ees oli pisike kola laut, mõnel oli seal jahvekivi sihes Pöi; sii `lautas oo kolm `kirstu, `kirstudel ollid omad laudad; ma pese lauda põranda koa ää; `lautas kirstu `juures `lõõdi ruut tanule Muh

laut² laut (-t) g laudi Vän HJn TÜR ViK(g `lauti VMr) IPõ KLõ spor eL/g laodi TLä/, `laudi R(n `lauti VNg Vai), laadi Kod; n, g `lauti Kos JõeK/-di/ Amb Ann Pee Koe Sim

1. varbadest alus a. reepõhi rie `põhja laut punutasse Lüg; `Varbad õlid `pandud üksühä `kõrva rie `põhja, sie `üäldi rie laut Jõh; ku regi `val`mis, sis pead laudi ka tegema Vän; sõbavitsad, nendega punuti `lauti varvad kokku Ann; rie `laudi rie põhjas, punutud kokku `varbadest, nüid `laudid änam `pieta JõeK; laut on `tehtud `pulkadest VMr; pihlaka puud kui said, siis nied õlid ikke iad laudid, neid `pieti kõvemast Trm; kui `lauti ei õle eden, obene lipub sulle lund `silmi; laadi varvad paad pihlikess, punud kase vitsaga ärä Kod; laut oli nii `tihke, et kerves läbi ei läind; laudi võis `väl`la tõmmata, see oli `lahtiselt pial

Lai; varvust `tehtud laut' Pil; `enne vanaste ol'li ree laut, aranded `pañti piale ja malgad kah, muud `põhja põlnd SJn; `riile om vaja uut `lauti Hls; kos olli `nyuri `kuusi, sääil tetti rij laodi varva noordõst kuustest Nõo; siss peenikesist varvust tetti paenatuste `pääle tu laut, paeo `vitsuga palmitsedi ärä Ote; rijil laut' all, voška pääl Krl; `riile tetti laudi? Rõu; mis nu varba? omma rij päl põigustõ pääl, tu om laut', laudi päl istutass Se **Vrd** lauts²
b. (kanga vanutamiseks) `kanga vanutamise jaoss `olli serände varvust laut -- `vitsuga kokku keedetü; kangass tõmmati `tuurvist laodi pääle pikäld Puh **c.** (villa vatkumiseks) ol' pirranõ laut, kohe nu villa pääle `pañti Se **d.** voodipõhi – Ote

2. partest rehealuse lagi `pohku `panna `laudile VNg; pani `riiali `lauti kotti rippuma Lüg; `Tõstama `saani suvest `laudile Jõh; paneme põhud laudile; laudal ei ole `lauti pial VJg; `kõlkad sai `aetud laudile Sim; `viska sinna reialuse laudile nied einad IisK; laut' oli riha all ülevan; kana käib laudile munele Trv

3. õlgmatt talvõl umma `akna? laudiga kinni? Plv; laut' pandass talvõl `akna ette Vas; laut' om iih, siss puhu ui tuult Se

4. linnupüünis sääne võrk om, sääne `raamõga võrk, satass pääle, terä_pand sinnä?, nii jääväke ala, sinnä laudi ala Se

laut³ laut, `lauti g `laudi

1. pesupesemise sillake `paaligaga `pekseti peso joe `ääres `laudi pääl Vai

2. parv midä tehä nei `palgi `lautiga, nied `palgi `laudid `viia savodi Vai

lautama `lauta|ma, -da Phl L Ris Juu JMd Sim Kod Lai Plt Pil, `lauta Muh, laudata Mar; `laudama, laudata Saa laugeks tegema obu `lautan kõöve üles Muh; kui pole `pööra sees end, siis `lautap kõve ära Phl; kui väga keerod lõngad oo, siis `lautasse nad ää, `aetasse seda teistvedo, kureti `keero Mar; sa `lautad kõie ää, ei sio `otsa `kinni Mär; obu kõie ää `lautan, iga kie ise `paikas Var; kui lõng oo liig keerd, siis `lautatse, mis muud Tõs; `lautan lõnga keerust vähemasse PJg; ma `lautan `lõnga tagasi, kui tahan `laumaks `saada Ris; tüdrukud `lautavad paergu `lõnga JMd; ä kieruta `lõnga nuripidi, `lautad ää Sim; ärä `lautab `kütme ehk kõie Kod; koer `lautab paela ära Pil **Vrd** lauastama¹, lauendama, laustama, lauvustamma, lavvestamma

lauter `laut|er Han, g -ri Sa Muh Rid Mar Var Hää, -re Phl Kse Tõs; `lout|er Jäm Ans, `lõut|er Var Tõs, g -ri paadisadam `loutrid tihaste kividest mere `ääre Jäm; paadid `seisvad `lautris Khk; `loutrid kauda vedavad võrgud `paati Pha; poadiga tullatse `lautri, kui mere pealt soab ää `tuldud Jaa; paat tuleb `loutriile Põi; võrgu paadid `seisvad `loutres Phl; me viime `endi lootsiku koa `loutrisse Mar; `laske paadid `lõutri, siis naised `lähtvad `lõutri kouda `paati Var; torm `lõhkus `lõutri ää, tehäse nüid uut `lõutert Tõs **Vrd** lauster

lautima `lautima, (ma) laudi(n) Tor Hää Amb JMd ViK IPõ Plt KJn Trv, `laudin R(-maie Lüg; `laudima VNg); `laut'ma, (ma) laudin KJn, laadin Kod(`laud'ma); `lautme, imps lauditse Pst

1. laduma Ku maja tule `toisialle `ümbär `lautida, sis kaik `palgid tule pügälille `panna Kuu; kui_j old liha -- [siis ema] `laudis `pannu `pohja `silku täis ja löi paar muna `pääle VNg; siis on ahi juo `valmis, ku kerist akketasse `lautimaie; ega `muidu ei `saagi `tohtri paberid kätte, kui `laudib kõik inimise `kondid kokko jäse jäsemelt Lüg; Puuriit `ninda `lauditud, et vares `lennab läbi (suurte vahedega) IisR; lauditud silgud seisavad kaua iad Kad; [turbapätsid] `loutisime ülesse_s tegime nest suured kuhjad ja sis pialt `loutisime ka

nii kattukse `muodi ülesse libasse, et vihm nii `sisse ei võtt Rak; metsas laudid puid `sülda ja aud uiniku Sim; vanad laadad (laudad) `lautsima nõnnasama ülesi Kod || fig vanamor `laudib `kangast kududa, `kiirest ja `kiirest Lüg; Sie muud ei `mõistagi kui `sõimusõnu `lautida IisR; kui `surnute püha oli, siis õpetaea `lautis `surnute nimesid -- ühte ja sama luges nii pal'lu Lai

2. (kangast) kokku lappama mine laudi kangas kokku Amb; lauditi kord korralt kohe, tuhk vahele (linase kanga pleegitamisel pandi kangakordade vahele tuhka) VMr; kangas vaja ärä `lauti paku õtsass; laut õhjad ärä ja vei naala `õtsa; minä laadin `kanga `lautmise `viisi, õma `küinrä pidused `lautmised võtan Kod; kangast lauditi, pakki `pañdi kokku; `laotasime `kanga maha, akkasime `lautima Plt; kiärpuudelt maha `võtmine on kahekesi parem, siis teene oiab `kiñni ja teene muutku laudib KJn || lõimelõngu ühtlaselt ümber poomi juhtima akkasime kangast üless `aama, siis `lautisime Sim

3. punuma, põimima sua `pulkade vahele `lauti `niidid Jõh; laudi lauditass vitsadest kokku Hää; vüö `lautijad Kad; viisk tuleb ükskõrd `lauti, kaksõrd `nõelu Trm; piird ike laaditasse, tõmmatasse pind ja lõng `sinnä vahele; laadi rij põhõja Kod; sarja põhjad lauditas ärä; Vjüü kudujid `ol'li vanasti vähä, mõegaga neid kujuti, Mari emä `lautis neid küll KJn; temäl om vijl korvi põhi `lauti Trv

lautis|ritv latt katuseõlgede kinnitamiseks nied `üiti `lautis ridvad, nied kellega sinna `õlgede `piale `kiñni `siuti Kad **-suga** tohuriba viiskude punumiseks `lautis suga on `kolmene (kolm sülda pikk) Lüg

laut|päiv laupäev lautpään olin merel; laut`päivän oli `neie pühä Kuu

lauts¹ laut's g laudsi leivakott – Hel

lauts², **lautre**, **lautsi** lauts g `lautsi Hlj, laudsi KJn; n, g `lautre (-t-) Har(pl lauds|i², -õ²) Röp Se Lei Lut, `lautsi (-t-) Jäm/'lo-/ T/n laut'si San/ V, lautsi Saa Lai Krl Vas Se, laudsi KJn Krk

1. surnulava `surnu on `lautsil Hlj; `Surnu `pañti lautsile sellepärast, et sängis ei läha `surnu alt kõvas -- lautsi laseb `õhku läbi, `surnu `jahtub ära Saa; `Surnu olli joba laudsil ollu ja kik omakse ik'ken ümmer Krk; ku surnu ärä mõstass ja `lautsile pandass, siss piap `valge puhass palajass pääl olema Puh; temä `olli tennu serätse `otsuse, et tedä `küllä `lautsile panna Nõo; siss es olõ midägi tetä, muku pesesime [ema] ärä ja pañnime siss `laut'si `aita TMr; ma opessi kõik kirjä pääl ärä lastele, et kos te mu `laut'sile panete ja kos kooli rõiva om Rõn; Ku `laut'si ruttu `vällä viiäss, sõss ei_saa_`kүүл'jit inäp nii pia Urv; niä mõssivõ `kuuljat ja pañnivõ lautsilõ Krl; sa ei tulõki `kaema, ku esä om `lautsõil; ku inemine vällä_koolõss, siss tetäss telle kõkkõ edemine asõ laudsõtõ pääle Har; `laut'si kraamitass `väega ruttu tarõst `vällä, tyy tähendäss, et `surma taheta ai_`sisse `laska² Rõu; mijjss ol'l mõni kat's nädälit sääl `laut'sil Vas; ko `kүүл'ja ol'l jo `rõivel, sis `pañte kül'e piñgi pääle lautsellõ Se

2. reepõhi laudsi² iideti rii pääle, tetti nii laja² ku rii pääle `mahtu; `pañti `lautsõ² rij `pääle, nyy² olli vallalõ; ma tij rij `lautsõid Har **Vrd** laut²

3. kalatõke Käüdeti kümme-viißtõisskümmand `varba kabлага kokku, tyy `ol'gi tyy laudsõ². Mitu laudsõt käüdeti `kõrvusi `saibõidõ `külge kinni², nii `saigi sääs Har

lautsik¹ *lautsi|k* Khk Pst, g -ku SJn Krk lavats *lautsik om magamise ase, kus päetsit ja jalutsit ei ole* Pst; *lae all lautsik üleven, siis puurdege läits sinna magame; säng olli all ja lautsik pääl; mine lautsikus, mis sa iki siin olet* (öeld lastele) Krk

lautsik² *lautsik; laudsi|k* g -gu kõhn ja näljane loom *om näl'lä lautsik küll, aa `niilu taga ütte`puhku; tühi ku igäven laudsik kunagi, ku läbi `laude kist; pime laudsik* (loomast, kes palju joob) Krk

***lautsik**³ pl *lautsikad* võrgu ujuk – Kär

lauvanõ → lavvane

lauvatsimed pl *lauvatsimed* kaelanäärmed – Vai Vt kahepoolsed

lauvustamma *lauvustamma* Lüg Jõh (*lavvu-*) *lautama obone `kierotab, `juokseb `ümber, `lauvustab `köie `vällä* Lüg; *lõhja `lavvustetta* Jõh Vrd *lavvestamma*

lava¹ n, g *lava* R Mus Põi Emm/lo-/ Rid Var Pä K I eL(g *lavva* Hel); n, g *lavva* Hls Se; g *laava* Käi Phl

1. (hrl laudadest) alus, kõrgend **a.** *saunalava lava õli `sauna tagumises `seinäs* Lüg; *Lava oli ahju taga, kus peal `oldi kui viheldi. Lava oli laudest `tehtud seinä `kül'ge* Põi; *Aita sant souna, tahab lovale ka* Emm; *laval viheldase* Tor; *`saunes lava pääl `autadas* Hää; *mine `soenda ennast sauna laval* JMd; *tämä tjjb nii tulise löeni, et ei sua enam laval `õlla* Kod; *ma pia sanna lava parantem, ega lagunü laval `vihtu_i saa* Krk; *siss käšk `sanna minnä ja lava pääle vijl ja `vihtu kõvaste* Hel; *sij Jaan om üits kuld inimene - - avitab mu lavale, vihup miu ja avitab mu lavald maha; `kõrgest `sündenu, sanna lavald maha sadanu, toda üteldi, ku inime enne `olli rikass, peräst `vaene* Nõo; *lavale `olli tahutu puu `alla `pantu* Kam; *Üit'skõik kas sa istut vai lava pääl pik'äli olet* Rõn; *timä `lä'tse `sanna ja jätte - - `võõra `tütre sinnä? `sanna alastõ `ikma, `sanna lavalõ* Vas **b.** *magamisase, lavats üömaja kohades on lavad sies* Ris; *lierituas olid seena jaares lavad, kus lierilapsed `üösseti magasivad* JMd; *ma isegi sial laval magand nuorel põlvel* VMr; *puiest [oli tehtud] säräne `väike `putka, kos ahi sehen ja lava, kos sait pikutada* Puh Vrd *lavant*¹ **c.** *kuhja alus kui suur `kuhja taheti tehä, `ninda suur oli lava; `este tehä `kuhja lava, lava `pääle `panna kase `oksi `lehtigä ühes - - siis akkada `eini panema lava `pääle* Vai; *eenä kuhjal oo lava* Tõs; *lava `tehti agudest, `pañdi kuhjale aod `alla* Trm; *kuda sa kuhjuja teed, kui lava ei õle* Kod; *lavad `tehti `enne, lat'ikene `püsti, puu tokid `ümber - - `vitsadest ja agudest plet'itadi lava, kelle `pääle `tehti kuhi* Äks; *Kui ik'ki vesine eenämaa `ol'li, siis `tul'lid `kõrged lavad tehä* KJn; *lavad seesävad ikka `alles, kui ein ärä `veetässe* Kõp; *kuhja lava, varrass `püstü, argi ümmer ja tiku lüvväss ümmer* Krk **d.** *puu otsa ehitatud varitsusplatvorm leppa rääs ehk `põõsas õli lavad - - `tehtod, et siis ku [karu] `vilja tuli, siis `irmutetti ärä sääld `viljast* Lüg; *mones kohas vanast karud `kääüdi `kauras, siis `tehti `suure puu `pääle `laudost lava, küttä `istus `sinne lava `pääle ja `uotles* Vai **e.** *reepõhi* – Rid

Vrd *lavak*¹, *lavask*

2. *taimelava, peenar oma lava päält olid taemed* Pal; *`kapsta taimelava* San

Vrd *laba*¹

lava² → *laba*²

lava- → *laba-*

lavak¹ lava|k g -ku SJn Vil Hel lava **a.** lavats *Magati tuas lavakute peal, need `ollid talves seena `kül'gi `pantud SJn; tal om lavaku `pääle ase tett Hel Vrd labak¹ **b.** saunalava `parte pääl `vihtlesime, nüid on lavakud jälle Vil*

lavak² → lavvak

lavant¹ lava|nt Hls, g -di Saa lavats, nari lava|nt `tehti seinä viirt pidi ülesee Saa; säng ol'l all ja lava|nt pääl Hls

lavant² lavant g -i ahjukumm Lavant ol'li puust `jusku `veške kolu; Lavantid on ikki vaea, mud'u ei läha toss üles tossu `korstnas Saa

lavas(i) lavas g -i HJn; n, g lavasi Jõe, g lavasimme Kuu (seina- või nurga)riiul pani `pussi voi `leiva `kannika lavasille Jõe; *Too see käbüje karp seeld lavasimmeld `mulle `siie; `Vergu venel oli ka `keulakapp, monel kohe kahe lavasimmegä; Tuas `nurga kohas oli lavasi Kuu; vii leib lavasi `peale HJn*

lavask lava|šk g -ski Krk; pl Lavaskid Hää lava **a.** magamisase, lavats kelle talul es ole `sängü, olli iki lavaski tett; lavašk, neli `tulpa olli all ja lavva `kül'gi lüüid Krk **b.** puu otsa ehitatud varitsusplatvorm karu `tahten lavaskit är `lõhku, nemä olli kateksi ollu lavaski otsan Krk

lavastama¹ lavastama Lüg Jõh/-mma/ Jür Kad; da-inf lavastata VNg tahuma, laba sisse lööma kui `lüüä kahelt puolt `vastamine laast `välja, siis on lavastamine, siis palk ei `viere; lavastin `palgi `väljä Jõh; pal'gid `enne lavastatakse ära, siis raiutakse armid sisse Kad Vrd labastama

lavastama² lavastama kergelt (ka lohakalt) pühkima ma lavasta `kambri `vällä; om lavastamin `šie kiik `vällä (see köök on vaja kergelt üle pühkida) Lei Vrd labastamma, lauastama⁴

lavastama³ lavastama Kuu HJn Kad juttu puhuma, vestma; lobisema *Vanamies lavast oma `nuore `polve elust olust; lavast siel minuga Kuu; sel vanameel on ea moka, tema teab midagi lavastada HJn; tema lavastas siin puole `pääva Kad Vrd lauastama², lavestama*

lavastu(s) lavastu; lavastus g -e laba, tahatud külgpind lüö lavastu `sisse, siis `sõisab [palk] `paigal; lavastus ehk `kahle `lüömine, `palgile kui `lüödi `neske ase `sisse, et - - `tõine palk ei lähe `paigast `vällä Lüg Vrd labastus

lavat lava|t' (-t) g -ti KJn Trv Hel Puh Ote Plv

1. magamisase, lavats *magamise lavat' Trv; meil olli lavat', kait's puud olli kõrvu; Esä eitse natukeses aass lavatile pikku Hel Vrd labat*

2. ree laiendusraam *riij lavat', varva pannass `sinna `külge Hel; riij lavat olli kõevu varvust tettu, lavat olli riij pääl Puh; siss tetti lavat' `pääle ja kui lavat' `pääle `ol'li `pantu, siss köedeti sinna riij pää `kül'ge `vitsuga `kinni nu lavati puu otsa, nu `pardepuu Ote*

3. laud villade vatkumisel – Plv Vrd lavvats

lavats lavats g -i Lüg Pst; lava|t's g -t'si (-tsi) KJn Trv, -d'si Rõu; laavat's Krl, g -i Urv lihtne magamisase *Suitsutual õli savepõrand, `palkidest lagi, `seinä `külles õlivad lavatsid Lüg; karjapoisi lavat's Trv; soldatidel olli magamise lavats; koolimajaden ollive kah lavatsi Pst; poisi magari laavat'sin perä läve `kot'sil rehetarõn Urv; Ku_ `sänge viij olõ õs, sõs `maati lavat'si pääl Rõu || surnulava `surnu lavat's KJn Vrd labats, lautsik¹, lavak¹, lavant¹, lavat, lavits*

lave lave tühi jutt, loba ikki tema lave, muud sa_i kuulegi Hää

laveritsa|päev lauritsapäev *laveritsa`päivä vanast pühütsetti, sie oli obosi pühä, obosil oli prii`päivä Vai*

lavestama *lavestama vatrama küll lavestas, suu käis nagu`tatra`veški Sim Vrd lauastama², lavastama³*

lavik¹ *lavi|k g -ku Jõh IisR Iis saapalaba Lavikutel olid`sääred pialt ära`lõigatud Jõh; Pane lavikud`jalga ja mene`lauta IisR; kingad suured nagu lavikud Iis Vrd lavusk*

***lavik²** *pl lavigo[?] kangaspuude tallalaud – Se Vrd lavvuke(ne)*

lavikene *lavike|ne g -se labane lavikene särgikangas; ühe`riide õli lavikesess kudunud; lavikese õtsa kodosin kua ärä, tädi õpas siis`kirju tegemä; lavikene riie, aga õege`tihke ja kõva Kod*

lavitama *lavitama pidutsema lähme lavitama kua Ksi*

lavits *lavits Lei, g -a Jõh Sim I Ote, -e Ksi, -õ Rõu(-dsõ); laavits TLä Har, g -a Trm Ote Kan Urv(-dsa) Lei/-dsa/, -e Hel TMr Rõn San, -õ Urv Krl;`laavi|ts g -tsa Hlj VNg(n`laavitsa) Rõu, g -dsa Lei(n`laavit`š)*

1. reeraam; reepõhi *ku laavitse pääld ärä võtad, siss jääb`järgi pal`lalt rijj põhi ja jalasset Ran; panõ aina lavitsa pääle; ree laavits üle kõgõ rijj Ote; laavits om rijj kat`sipoodi Kan; laavitsõ puu[?] miä pandass, et regi saa lağa Urv; rijjil om laavits, puist pääle tetü Krl Vrd laavik*

2. lava **a.** *magamisase, lavats Laavits õli ikke seena`kül`ge tehtud; See kes laavitsal magas, see õli nagu teiste kuningas omatiada Trm; lapsile`testi lavits,`sammad ja`riissipuu ja lavvad`piäle; lavitsad tehässe`niiskese maja`sisse, kos vähä`ruumi Kod; Hiidäs lavitsõllõ sällüle ja`panõd üte jala kundsa tõõsõ jala`varbiidõ`otsa Rõu; jenemuštu`laavit`šin õndõ`maati Lei Vrd laabits **b.** saunalava laavitsõdõ miišš koovaš üles`vihtma;`laavits om sannan Lei **c.** surnulava ma tijn surnule lavitse, kus piale tuleb`surnu`panna Ksi*

3. riitul *mene pane`asjad`laavitsale Hlj; lavitsa pial küegis on leivad ja nõud Sim Vrd laits*

4. ahjupink *nukka õli testud lavits, üvä suur,`piälmine jagu õli saviss ja alt nagu`piäskese pesä Kod*

5. viljapeksumasina osa – Pal

lavka → lahvka

***lavusk** *pl lavuskid saapalaba`Laudas`käimisest on vaja vanu lavuskid Jõh Vrd lavik¹ lavva- → laua-*

lavvak *lavva|k g -ku MMg spor T, Urv Plv, -gu Se; lava|k g -ku, -gu Se*

1. lauake, lauatiikk *kupatedu seene panet tünnikude, lavvaku panet pääle; kae merände lavvak siin tjj pääl, ta_m`koskelt`vankre pääld maha pudenu Puh || fig (kõhnast inimesest) inemine nigu lavvak,`väega kõhnass jäänü[?] Plv*

2. kangastelgede (ka voki) *tallalaud mina kudasin küll, aga jalat es küini lavvakide`pääle TMr; lavvakit sõkutõss; nel`lä lavaguga[?] ja`katsa lavaguga kudava[?] Se*

3. **a.** *vöökudumise vahend, kõla Vjüj`koet`evva_rabajaga ja lavvakidiga[?] Se **b.** võrgukudumise vahend, kalasi – Võn Vrd lavvuss²*

Vrd *lauke, lavvuke(ne)*

lavvaline *lavvali|ne* Iis KJn Puh, *lavvali|ne* Vai Jõh, g -se; *lavvalõ|ni* g -dsõ Krl armulaualine *lavvalised tullod varsti kotta* Vai; *pühapääval õli pallu lavvalisi* Iis; *enne kerkut opetaja paänd lavvaliste nime kirjä ja võt't kirjutesraha* Puh; *kerkül ol'l pal'lu lavvalõidsi* Krl **Vrd** laualine

lavvane *lavva|ne* Ote, g -tse Puh; *lavva|nõ* g -tsõ Plv, -dsõ Krl; *lauva|nõ* San, pl -dsõ² Har laudne *lavvane sain* Puh; *nüšk olli lavvane* Ote; *sääl om pañgil põhi är_lännu_ ja om lauvanõ põhi ala_visatu* San; *põrmandu omma lavvadsõ²* Krl; *lavvanõ tamblõ laud* Plv

lavvanõ → labane¹

lavvats *lavvat's* g -i väike laud villade vatkumisel *sõss ku tä tuj päk'äga kõvva tõmmaš, sõss tuj* (semmpuu) *kõõlus rappõli ja raput' villa²* `indä külest sinnä *tuj lavvat'si pääle maha²* Urv **Vrd** lavat

lavvatsõhe labaselt *Linige ol'liva_valgõ_linanõ rõivas, lavvatsõhe koet; Kirä ol'liva_niisama lavvatsõhe koedo_sääntse_proostakõsõ²* Se

lavvestamma *lavvestamma* lautama *tarvis lavvesta nuora säiged* Vai **Vrd** lauvustamma

lavvuke(ne) *lavvuke* Trv, g -se Võn; *lavvu|kene* Ran, -kõ|nõ g -sõ Võn Plv Röp

1. võrgukudumise vahend, kalasi *piirits om ja lavvuke om tõisen käen* Trv; *lavvukese pääle mõõdõtass silmä* Võn **Vrd** lavvuss²

2. kangaspuude tallalaud *kanga lavvukõnõ, kos jala pääl omma* Võn; *jalg lavvukõsõ²* Röp **Vrd** lavik²

Vrd lavvak

3. kerilaud *panõ_lang lavvukõistõ pääle, ma nakka kerimä; ku kangast kuat, sõss piat iks olõma lavvukõsõ, sääl tetäss hoiõ* Plv

lavvunõ *lavvu|nõ* Lut, g -tsõ Urv Rõu Plv /lavvo-/ Vas; pl *lavvudsõ²* Rõu Se laudne [ta] *Ol'l tennü²* `indäle *lavvutsõ lõõdsa, mugu inne paar vassa nahka ollu inne kül'gi pääl, muidu²* *ollu_tuj lõõtšk* lavvunõ; *lavvunõ lagi* Urv; *Kõigilõ lavvutsilõ anumilõ aeti uma_kuusõ vitsa_pääle²* Rõu; *laatka om lavvust tett, lavvunõ perä all* Vas; *tujl herräl ol'l suur uibu aid ja sinnä uibihe pantu lavvudsõ² tsirgu pesä²* üleest Se

lavvuss¹ *lavvu|ss* g -s(s)õ Kan Plv Röp Se(-ss) rehelaug, ahte osa *nüüd om aig tõist lavvust üles panma naata* Kan; *sai tujd nel'jä lavvust lüüdüss* Plv; *ku suurõmb rihi ol'l, ol'l lavvušsit rohkõmb; Riiheh ol'l neli lavvust ja egah lavvussõh ol'l neli part* Röp; *ku om suur riih, om säidse-katõsa lavvust* Se **Vrd** laugus¹, lauss⁵, lausõ

lavvuss² *lavvu|ss* Urv Se, g -ssõ Röp(-ss) kalasi (ka võrguhui) *kelle pääle tuj lang keritäss, tuj om lavvušs; nii suurõ² silmä² kui tahetass, nii laga tetäss lavvušs; lavvussõ² tege* (tehakse) *esi kõvast puust, kuslapuu ja mis olliva²; lavvussõ ots om lapik* Röp **Vrd** lavvak, lavvuke(ne)

lavvustamma → lauvustamma

le- → ple-

lebajus *lebaju|s* g -kse kraasitäis – Kuu **Vrd** lebe³

lebaluusi *lebaluusi* laskma *lebama, pikutama pääle söögi oldas lebaluusi laskman* Ote

lebama *lebama* Kuu(-ämä) Hlj VNg VJg Se(-ämä); *lebämaie* Lüg lamama, (pärast söömist) *pikali olema kulub vähä lebada; leivä pääle pidäb lebämä, noja-h, leibä huusse*

`laskema juo Kuu; kui `saavad `süönest, siis `viskavad `pitkäli lebämaie Lüg; ega sest leiva miest ei sua, kes ei leba VJg; Ma lebüsi lõuna aigu, veido suiksõ kah Se Vrd lebastamma

lebastama → leivastama

lebe¹ *lebe g lebedä VNg/g lebe/ TLä*

1. *kerge, mugav nüid latsed om tublid, na saava jo lebedät elu, makava niikavva ku tahava Ran; temä_m lebedän elun arinu, üttegi yuld ei ole Puh; mõnel om lebe elu, eläb ilman nigu pulman Nõo*

2. *pehme, soe (ilmast) tänä one lebe `ilma VNg; `tämbä ei ole tuuld ei midägi, om ää lebe ilmake Nõo Vrd leebe, lepe*¹

lebe² *lebe reepära rij perä kutsuti lebe Ran Vrd lebenits, lebetka*

***lebe**³ *pl lebeded VNg; n, g `liebe Vai kraasitäs, kraasitud villarull `karsid on lebedetest `siiru`viirulised VNg; sie tüttö `oska üväst `karsi, tekkõ `päiväs `pallo `liebe (ppl) `valmist Vai Vrd lebijus, lewendane*

lebedikko *lebedi|kko g -go lobiseja lebedikko tüttö Vai*

lebedäde = *lebedält nüid eläss tä küll lebedäde, `kergen elun, üttegi yuld es ole Puh*

lebedält *lebedält TLä(-ld Nõo) kergelt, mugavalt mõni saap küll `väega lebedält ärä elädä Ran; mõni om saanu nii tõese nõal nii lebedält elädä Puh; mes mul siin viga lebedäld olla ja `aiga surnuss `lüvvä Nõo Vrd lebedäde, lebedäste*

lebedäste = *lebedält lebedäste eläb, mes täl viga, `kõike käen, `süvvä ja `juvva Nõo*

lebenits *lebenits reepära – Plv Vrd lebe*², *lebetka*

lebetka *lebetka Vön Kan Plv(-bo-) reepära, seljatugi köüdä_lebetka rij pääle Kan; ta `sõite lebotkaga `rijga Plv Vrd lebe*², *lebenits*

lebetämmä *lebetämmä välja lobisema sie `naine lebetä kaik `vällä, suu ei piä Vai*

lebevämbält *kergemalt, vabamalt nüid või olla lebevämbält Hel*

lebo *lebo (nõrast tuulest) tuule lebo one, aga ei vii [aganaid] ärä. kui `veike tuul, sedä `üeldi tuule lebo Kod*

leboma *leboma*

1. *(nõrgalt, tasaselt) puhuma tuuleleitse akabki leboma; tuul lebob juba, `eeste `ürgäb, siis mets kohiseb nõnna madalalt; tuul lebob, juba puud üvässi rabelevad Kod Vrd lebotama*

2. *kiiresti liikuma a. jooksuma, liduma vahel lehmäd akavad `kiili `juuksma, siis karjused lebovad; `lambad lebovad juassa külmägä; kui minuda nägi, pani leboma Kod b. ruttu sõitma pian leboma Alatskille, tuleb leboda, et `suada `õigess ajass Kod*

lebotama *lebotama nõrgalt, hooti puhuma juba tuul lebotab, õege veeke tuulelehk; `küümnid vaja `tuultata kui lebotab Kod Vrd leboma*

lebus *lebus g -a Trm Kod/-os/ Lai leige, soojapoolne lebus vesi - - ei õle külm, ei õle soe; ia lebus vesi - - sellega on ia `pesta, lebusast lähnd juba; ahi on lebus Trm; täna segan leeva ära, vesi tuleb - - nisuke nagu rõõsk piim kui lehma nisast `lüpsa, nii et ta põle soe ega külm `kumbagi, et siis on lebus Lai || pehme, soe tuul lüüb lebosass Kod*

lebustama *lebustama Mär Vig einestama akame nüid lebustama, aeg oo nii `kaugel juba Vig Vrd leivastama*

lebastamma *lebastamma peale sööki lebama kui `saavad `süönest, siis `viskavad `pitkäli lebastamma Lüg*

ledenka(s) *led'enka, ledenka, leedenka; ledenk|as g -a Se; läd'sonka Lut*

1. jäätükist või jäätunud mättast, lehmashönnikust vms kelk *mägi ol' ar`iätet, sis ledenka juusk`häste, ol' sääne kül'metet iä tük'k; suumättast tetäss led'enka, raotass t'somp`sisse, kohe pääle istut ja perä valötass`vüjga?*; lehmä sitast ka tetäss led'enka, külmätäss är? - - *paräs perset`sisse panda?* Se

2. päraregi – Se

3. adratald *panõ ledenkas ala,`kavvõ om miinnä?* Se **Vrd** ledinits

leder *leder* Muh, g -i Mih Khn, ledri Käi

1. vankriredel sõnniku vedamiseks *sita ledrid Käi; sõnnikuväo`aegas`võetakse kihad ära ja lederid pannasse`piale* Mih

2. edev, püsimatu – Muh

3. õhukesest riidest *Ää tulg`sioksõtõ lederi`püksegä`vällä, külm võtab ää* Khn

ledevällä *ledevällä?* Vas Röp Se lödvalt, nõrgalt *ei olõ? kõvastõ kinni? tambit, om ledevällä?*; *ta om ledevällä? kōōdetõ?, ei olõ? kõvastõ kinni?*; *sul vüj ledevällä säläh* Röp || *lodevaks mi_sa ledevällä? lasõt`hindä, kää?`kimmähe* Vas

ledima *ledima* Mär Kse Tõs Tor Hää Saa Lai Plt KJn SJn liduma *kaua sa ikke ledid, viimaks vässib inime ää koa* Mär; *aga tä - - ledis, naa et`jalgu ei näin* Tõs; *joosime määst`alla tagumest`paari. ass ass, tagumene paar`väl'la ja mutku ledima* SJn **Vrd** lidima¹

ledinits *ledinits, ladinits* g -õ

1. jalastega kelk (kasut ka palgiveoks) *ledinitsõ? omma lauvakõisist kokku`lүүду, minga`lasti mäest`alla; vanast ku pal'gi vedämise peräreki is tunda?, sis tet'ti ladinits; Ladinitsõga - -`veeti`palkõ kah, üt's pal'giots lät's ladinitsõ pääle, ol' perärii iist* Har

2. adratald *Ladinits ol' lau,ust kokku lүүд, sinna_`paanti atr pääle* Har **Vrd** ledenkas

Vrd nedenits

ledosk(a) *ledošk* g -i Rõu Plv; n, g *ledoska* Rõu

1. reekori *saanil vai rüj ol' ledosk pääl; Ledoski veere puu? ol'li_`säntse_kõvõra?* Rõu

2. korviga regi *ledoskaga?* [veeti] *kahu puid* Rõu

Vrd lobutka¹

ledu → leedu²

ledu|püks *kui moni`oige`püksid rebade peal käib, siis`üelda, et`vaata kus ledupüks lähäb, tagumine tükk rippub* Jõe

lee¹ *lee* Jäm LNg Kul Mär Vän Saa Ha Jä spor I KLõ, *lie* R KPõ Iis Lai KJn tulease ahjusuu ees; kolle *lie`lieme`keidab ja perand`lapse`oiab* VNg; *reietua`ahju lies`keideti, nokkad ja`konksod õlid`püsti; vanal`ahjudel õli üks puha`lahtine lie, suits läks`reie tuppa* Lüg; *lies`keideti`ahju`kummi all* Jõh; *tõmbas süöd`liede ribilägä* Vai; *paneb`leede kardulid`küpsema* Mär; *Lee tuli ol'li tares suure ahju suu pääl* Saa; *vanast keedeti pajaga lees, kui pliidit põld veel olemas* Juu; *tõmmame ahjust süed`liede, paja`alla* Kos; *kaks pada oli ikke`kõrvi sial lies ja tuli põles all ja* KuuK; *pañdi altuks`kinni, kui ahi oli küdend, siis akati lie pial süte pial`kietma* Amb; *kuoguga lie pial`kietsid, lie oli ahju suu alune* JJn; *meil oli lee nagu`enne vanasti oli - - sööd tõmmati`sõnna`sisse, sööd ja tuhk* Tür; *sial lie pial siis kui ahi ää`küöti, tõmmati süöd maha ja sial oli - - siis nihuke kook, kus`pañdi pada`otsa* Koe; *tõmmasime süöd`liede, kuok rippus sedasi`alla ja sies olid augud, kui`tahtsid pada madalamast`lasta, siis panid madalamasse`auku* Kad; *lõuka kivi*

oli lie ligidal, selle peal istuti, lie peal kiedeti VJg; tule karp [oli], kellega sai tuld `tuua külast, kui liest tuli ära `kustus Sim; vesi kieb lies Iis; tõmmasid sööd `leede Pal; lee on rehe tuas ahju ees ja mõnel on pliita ette `tehtud; [maa] oli nii kuiv, kõik oli nii nagu lie tuhk oli Lai; lee oli `tehtud paari tel'iskivi `kõrgune - - suur puu oli üle lee `pandud, puu koogud `sisse `pandud, `kookude otsas pada, sial siis keedeti `süia Plt Vrd leed, leede²

lee² lee Jäm Jaa Pöi Muh Emm spor L(lie Khn)

1. liivamadalik või liivase põhjaga koht meres; leede tuulega lee seisab kuiv Jäm; [Kõinastu ja Muhumaa] vahel on lee, sui on kuiv, `talvel ja tõusu aal on vesi peal, paljas liiv, pole seal kiva üht Jaa; lee peal o madalam kut mõjalt vesi oo; lähme aga lee `peale, siis saame `räimi; lest üteln koa, ma lähe `leele `liiva `sööma; laevad aavad lee `peale `kinni Muh; [Matsalu] lahes on Pot'i lee, seal on nii madal ja liivane põhi Lih; kui meri möönab, on ulk maad puhas lee, päris liiv; lee põhi, kalad käivad `söömas, söövad lee naa urvikleses Var; lee - - sial ei ole kiva ega kedagi, ilus libe liiv nõnna t. ta ka madal, aga nii madal ei ole, et ta veest `väl'la jääb Tõs; sii õigõ l'õbõ lie põhe, kus on piinike peris puhas nagu siimendi parand, l'õbõ kõik; kus `siokõ liivanõ põhi ond, sie kutsutassõ lie Khn Vrd leede¹, lees¹

2. madal kallas oo lee, paadiga ei saa siit `kaldase `tulla Aud

lee³ lee Han PJg (värvusest) [ta] Oo `valged leed inimene, ema oli `musta leed; [ta] `Ostis `neukest punast leed rätikud eile Han; riie on `leekind või lee PJg

lee- → lei-

lee|auk lee(ase), tuhkhaid mõlemil puol `pliita `õtsas on auk, kuhu süöd `tõmmad, liest `kutsutasse, lie auk; porod kõik `tõmmeti lie `auku Lüg; lee auk, vähä madalam ahju põrandast Nis; Lee aukus valmistas rehepapp omale toitu ja küpsetas kartuleid Kei; lee auk [oli] ahju `vastas, suur pada seal all, see oli perenaese nurk Juu; süsi kukkus lie `auku JMd; lieauk on `tuhka täis Iis

leeba-laaba deskr tuul `peksis lenad üsna leebe laaba maha Mar; läks naa leebe-laaba Kse

leebe `leebe Sa Muh(`lie-)

1. pehme, mahe (ilmast) meitel on `leebe, `leebe ilm, tuult pole mitte; selle `talve piab `leebid `ilmi Jäm; täna pole nii külm kut `eila, täna juba `leebemaks jäänd Khk; Täna oomiku kena leebe ilm, lähme toome Nasvalt einad ää Kaa; Pööripäeval voadeti tuult - - oli tuul `õunas, siis oli see pööripäeva vahe ikka `sõuke soe `leebe aeg Pöi; vahel keskpäeva `aegas oo natuke `leebem Muh Vrd lebe¹, leebne

2. malbe, pehme, mitte karm (inimesest) Vana Riina oo seike kena, tasane ning leebe olemisega Kaa; meie vana oli vihane, nüüd akkab juba `leebemaks `jääma Pöi || [hambavalu] jähi nüüd sedakord natuse `leebemaks `jälle Khk; asi on natukse `leebemaks läänd VII

leeberdama leeberdama Muh Hää, liibertem Hls

1. kõndima **a.** kiiresti käima tõbine p soa nõnna leeberda mitte; ää leeberdag nõnna ruttu Muh **b.** ringi hulkuma läks leeberdama Muh

2. liipama küll ta liibertep oma jalage - - viab `jalga perän Hls

Vrd liiberdama¹

3. peru olema – Hää

leebima `leebima, (ta) leebib Mär Aud, `leebib Mar Han harjuma, kohanema; sobima kui üks uus loom tuuasse ja `estes karjob koa ja `viimas jääb vakka, siis `öötas et tä jo ää `leebind; inimese laps koa `leebib teistega ää, kui teiste `ulka saab Mar; [ta] Ei `leebin teiste lastega; Ma `leebisi kohe oma `oidjaga; Mina ei saa `täaga `leebida, tä oo kuri Han; me leebime kõik ilusti; nad ei leebi vist änam eladeski kokku Aud **Vrd** leebuma¹, leevima¹

leebis leebis g -e (jänese liik) suurt `sorti jänēs, mis leebises õigats, ruuñ, nagu väha punakas, tõine om vesi all ja laane jänese om `valge; leebis -- `kõrgempe `jalguk ja pikempe Hls

***leebitsema** leebitse- Rõu; leebitsämmä Urv Se/-t's-/ kaua, hoolikalt pesema Tiä leebitsäs taad naku ja `kaala, nigu mõni rehemust pääl olõsi? Urv; mõsõt, mõsõt ja mõsõt `jälle, mis sa leebitset Rõu; ka_go (kae kui) leebit'säs no hinnäst; no sa nakkat jal hinnäst jo leebit'sämmä Se

leebitsämmä¹ leebitsämmä meelitama, lipitsema Kül_tiä uma lipõ keelega mõist viil ilman leebitsädä - - vana kavval' ja makõ inemine Urv

leebitsämmä² → leebitsema

leebne `leebne Muh; komp `leepsem Kse leebe täna ikka oo `leebne ilm Muh; ilm oo üsna `leepsemass läind, põle naa vali maru änam `ühti Kse

leebuma¹ `leebuma Vig(`leebo-) PÄPõ harjuma, kohanema küll tä (karjast eraldatud loom) `viimäss `leebub ää - - igätseb oma `loomi taka; laps ei `leebond `ühti Vig; laps oo võera inimesega ää `leebun Aud; pikkamini ta akkab `leebuma PJg **Vrd** leebima, leevima¹

leebuma² `liibuma Puh Nõo Võn Kam Urv/-mma/, `liibuma Ran Kam(-ümä) jahtudes tuhakorruga kattuma; kustuma (sütest) edimäld om tulitse üd'se, sehest eledä, siss võtab eledä tolmu kõrra `pääle, siss om `liibenu üd'se Ran; üd'se om ärä `liibenuva, nüid enämb tuld sehen ei ole, elu tuld; üd'se om prõlla `liibumada, noid om triikravva `sisse ää võtta; ku üdsi esi`endäde ärä `liibub, siss jääb serände `valge õrn leemus `järgi Nõo; pliidi all üdseki ärä `liibunu, ei saa enämp midägi tetä; üdse `liibuva ärä, siss jääp tuhk; üd'se edimält `õhkase `kuuma, aga kui na ärä omma `liibünüvä, siss ei `õhka enämp Kam; Hüdse omma ärä? `liibunu?, no võit kriiska kiñni_ `panda? Urv || jahtuma ahi nakab jo `liibuma Puh; sanna ahi om ärä `liibenu Kam

leebuma³ `leebuma Hlj, `lie- Jõe lehvima `riie `liebub voi `uetsub `tuule käēs, `riide `kohta ika `üelda `liebub Jõe; `riie `leebub ajal Hlj **Vrd** liepuma

leebutama `leebutama Hlj, `lie- Jõe Kuu lehvutama [kratt] siis `liebutas `ennast viel `aabade pial Jõe; tuul `toisina `liebuta `verku vabetel vai `riide `nüöiril; Mes sest rahakodist kääss `liebudad Kuu

leed leed HMD, g leede Trm Lai; lied g lie Ris Koe, `liede Trm lee(auk) `tõmma süöd `liedi Ris; lied on ahju suu ees, kuhu süed `sisse tõmmatasse, enne `pañdi `sõnna suppi `kiema Koe; rehetua `liedes kiedeti süia; pada on leede peal Trm

leedama → leetma

leede¹ leede Hlj/'l-/ Var, g `leete KJn, `liite T V(n -e²; -ii-; n leed'e² Se); n, g leede Krk Hel(g -l-); leedeh g `liit'e Se; liede g `liete Trm(n liedes), `liite Kod(n liäde); `liede(s) g `liete Kuu Hlj VNg(n `lietes) Lüg

1. liivaseljäandik a. (madal) liivane koht veekogus `Katsumme ehk `saamme sield `lieteje vaheld `randa Kuu; `lietelt sain `kolme `naelase `lesta Hlj; kivide ja `liete pääl nad (lained)

`murravad VNg; *liedete vahel sügavad kõhad on juomad* Trm; *kolmed liited one järve servän, siis akab sügäv põhi*; *poeskused ujuvad sinna kolmande liitite piäle* Kod; *leede² [on] nigu saarõkõnõ; ma_sõidi parviga, vesi ol' väikesess jäänü², ol' suur laga parv, jäi liite pääle kinni²* Har; *liite pääl om hää tsukõlda²* Rõu; *taa om liitene järv, kõik leede_liiv, liite pääl olõ õi_vähki* Vas; *liide² sjoo lätt kavvõ järve vai merde, kõe olõ_i² süvä kotuss, vett muža põlvini* Lut **Vrd** lee² **b.** (maismaal) *rannajäär ajab lieted üles* Trm; *järve viirne leede, liite liiv, mes vesi väl'lä uhtnu* Ran; *ütelpuul ekõ om leede², tõsõlpuul om äkki perv, egi om sinna liite ussõ visanu* Har; *siin om järv kah, leede² veereh, siin hüü mõska²* Vas

2. *vesiliiv; liivakas savi leede all om kõva põhi, mis vett läbi ei lase* Krk; *lasti kraav kajude, alli leedet tulli väl'lä; punane leede om roste segune* Hel; *kos om serände valge savi, toda üteldäss vana igävene leede, plank savi; siss tule üits kuus tolli leede kõrd, siss tule sel'ge pae* Ote; *leede² om iks inämbüsi liivasegämäne, sääne val'kjass kõllanõ* Kan; *leede², vesiliiv, alt vett täüs, läte² ligidal* Rõu; *leede² um sääre penikene kraam, sõmõrat timäl ei olõ², tuu hoit hindä külmä väega²* Plv; *liivasegine leede* Vas || *liivane; savine leede põhjage maa, kaeva raav sissi, aga ta vajoss kokku; Sij ronu ei jõvva tühjä kolkigi vedäde, künnä sis viil leedet maad* Krk **Vrd** leedeliiv

3. *madal, soine, viljatu maa Säl liiten ei kasva mitte midägi* Nõo; *leede om lik'e, mis vett väl'lä aea; liite pääl tükse vahel obõnõ sisse vajoma* Kam; *leede om vägä vesitse põhjaga, ei ole üttegi põhja* Ote; *määre vili no leete pääl kassu² taht* Kan; *Ega ristikhain egä maa pääl es kasu², nigu liite ja liiva pääl tä kül² es kasu²* Rõu; *õka sorti maad om: savvi, liiva ja leedet, leede² ol' halv maa; lina iks taht inämp savist ja liivast maad, liite pääl aase kurõ põlvõ* Räp; *leed'e² tu om õks kõhn maa, vesine leed'e²; liit'e pääl saa ai suurt saaki, liit'e põhaga maa om halv maa; leedeh, põhalda maa, tu ei piä väke* Se

Vrd lees¹

leede² n, g *leede* Trm; *liede g lie* Sim, *liide* Kod lee, *kolle süed on lies* Sim; *kas liiden tuld one; mine tij liide piäle tuli põlema* Kod

leede³ *leede* g *leete* Ksi, *leede* Plt kirme, *mis tekib seisvale veele nisukse leete korra tõmmand üle vee; ta tõmbab seda leedet ära vee pialt* Ksi **Vrd** leide¹

leeded → leeted

leede|liiv *vesiliiv pääl om illuss maa, aga all om lik'e leede liiv; puhass verrev leede liiv - - peenikene nigu üits sorre jahu* Ote; *taa om liitene järv, kõik leede_liiv* Vas **Vrd** leede¹

leedeline *leedeline* *leetene meil ei oole leedelist maad* Krk **Vrd** leedline, leetene

leede|maa *vesine, leetepõhjaga maa leede maa om vesine* Pst; *leedemaa ei võta vett sissi, rooste kõrd om vahel* Krk; *vana leede_maa, kõllanõ nigu pöörämol'li perä inne* Kan **Vrd** leetemaa, leetmaa

leeden *leed'e|n* g -nä *kahv jäätükide veest välja tõstmiseks naka² leed'enäga iäd väl'lä ajama* Se

leedenka → ledenka(s)

leede|pugu *liivapugu kana leedepugu* Khk **Vrd** leespugu

leeder `leeder Mih, g `leedri Muh; leeder Tor, g leedri Rei; n, g `leedri Plv; leeder- Jäm Khk; `lieter g -i VNg; g `ljjtre Röp (taim) a. (Sambucus) `leedri `hälme Plv; tsirgu[?] ei süü[?] `ljjtre `marjo Röp **Vrd** leeder-, leedri|puu b. sirel `leedrid ehk sirelid o üks Muh

leeder|kakk pannkook küpsetasi panni pääl lastele leederkakkusi Krj

leeder|puu leedripuu leederpu, `valged `öitsmed - - juuaste teed, pisised allid-mustad marjad Jäm; leederbu on pisine madal puu; leederbud `kasvavad aja `ääri `mööda Khk **Vrd** leeder

leedik(as) leedik Jäm; leedik|as g -a Khk Krj VII Pöi Käi paatjas leedik - - allikas-pruunikas veis Jäm; leedika karvaga ärg Krj; riie eidab vähä leedikaks VII; rabasärg - - on leedikas, teine särg on na öbe Käi **Vrd** leedikiri, leet¹

leedi|kiri 1. tedretähed leedikirjad `palge peel Jäm; kui emasel aeal mune peab `sööma, siis peab lapsele möeuma, leedikiri tuleb `palge Khk **Vrd** leeditipid

2. = leedikas leedikiri veis, `leeti karva Rei

leedi|kirju pruunitäpiline tüdrekuute ninad `lähtvad sui nii leedikirjuks Khk

leedima `leedima köie otsa hargnemise vältimiseks kinni mässima – Khk

leedi|rohi külmamailane leedirohud, pisist madaled Jäm **-tipid** leeditipid tedretähed – Kär **Vrd** leedikiri

leedline leedline leetene leedline meri, kus pal'lu liivaleesid sees Rid **Vrd** leedeline

leedrid → leetrid

leedri|puu `leedri- Jäm Khk Muh Rei Mar(`liidri-) Kir Juu VJg/-ie-/ Plv, leedri- Rei Tor, `leedre- Käi Mih Plv, `leetri- Mih Amb/-ie-/ Kod/-jj-/ , `lieteri- VNg, `ljjtre- Röp, `pliidre- Phl leeder (Sambucus) `leedri puud o madalad, nee kasvavad `möisa `aidade sehes Muh; Kui sul palavikku on ja `kurkus vähe kipidab, kui sa siis `leedripuu öie teed jood, siis kurk läheb kohe `lahkeks Rei; `leedripuu oo meil aea `ääres, ilosad `valged öied ja mustad marjad; `leedripuu teed piab `aiguse `vastu `tehtama Mar; `leetripuu oo madal puu, `põõsa `kaupa kasvab, väga suur ei kasva Mih; `lietripuu - - kevade on `val'kjad `õiled nagu pihlakal, nisukesed kobarad, sügiseks siis kasvavad punased marjad `külge Amb; `ljjtrepuu lehil om jäl'le hais, ma'ra oma[?] `jõhvtso[?] - - a `mehtse[?] `ko'jasõ kõvastõ mett, ei `kaeva midäge[?], et hais Röp **Vrd** leedripuu

leedu¹ leedu Han/-d'-/ Tõs (värvus) Leed'u obu küll ilus ei ole; Su pluuse oo na leed'us leekn Han; leedu lehm ja leedu obu; leedu obune ei ole täis punane ega kõrb Tõs **Vrd** leet¹

leedu² leedu Muh, ledu Kuu (jaani)tuli, lõke vahel tehasse leedusid, siis tuli ühna `kirgab; suurel maal `peetasse koa leedusid; kui leedul `köidi, siis `pärssisid (mässisid) juusskullid `juuste `sisse Muh

leedu|jänes (valge)jänes jänese `kohta ikke `öetse leedu jänes Tõs; sii oo paelu leedu jänesi, leedu jänes kaunis suur ja al'l Tor; leedu jäness om `valge Krk **Vrd** leeduk(e), liitujänes

leeduk(e) leedu|k g -ku; leedu|ke g -kse jänes ma käesi jähil, sai kait's leedukut; leedukse om naa jänesse kik'k, olgu al'l vai must Hel **Vrd** leedujänes, letu¹

leedulane leedula|ne Jäm Khk VII Emm/-le|ne/ Mar/leedo-/ Tor Kos Trm Ksi Plt KJn Trv Hls San, `liedula|ne Kuu Lüg/'liedo-/ , `liedulai|ne VNg Vai, `leidla|ne Ris, g -se; leedula|nõ Har, leedulõ|ni Krl, g -sõ; pl liedu|lased Tür, leidu- Hää, leedulasõ[?] Rõu leedulane, Leedu elanik `liedolane, sie on `liedo `riigi mies Lüg; siin ei ole `liedulaisi Vai;

liedulased elavad sialpool `lätlasi TÜR; leedulased üteldasse isi jagu inimesed olema Ksi; mineva ajasta `ol'li siihn leedulasõ saksa sõan -- [ma] kõnõli neidega lät'i keeli -- nimä `üttese, eih, mi olõ leedulasõ? Har

leedusk leedusk Hel/-sk/, g -i Puh sõim vana leedusk Puh

leedu|torn jaanitule seade iga küla tegi omale leedu torni; leedu torn tehasse kadagatest, roigas kesk`paika ja tõrvanõu `otsa; esiti pannasse pisike torn, see oo kutse torn, pärast pannasse suur leedu torn `lõõmama Muh

leega-looga loogeline; looklevalt [Pähkla] Jõgi jooseb sii arus iganes leega-looga Kaa; leega-looga tee Kse **Vrd** liiga-looga

leegama `leegama Aud, `lie- Lüg lõõmama, põlema `Reieahi läks `liegama Lüg; tuli `leegab Aud **Vrd** leekama, leekima, lõõgama¹

leegastama `leegastama vaatlema, imetlema `Naine `leegastand oma ilusat tüdard Hlj

leee leee g `leee Kse Aud Kei Juu Plt tuli, tuleleek ea kuib tuli, suur leee kõib `väl'la Aud; `järgmisel omikul vara `tehti leee paja `alla Kei; olid suured `leeked kohe, kolm suurt maja põles Juu

leee|pott leee pot't nimetissõrm – Juu **Vrd** liide-, liige|pott

leeger¹ `leeg|er g -ri Emm Hää

1. raudaas staagi küljes purje esiserva kinnitamiseks – Emm Hää

2. kotitaoline tuulesuuna näitaja laevas `leeger on tenga `otsas, pisan `mästis, selle järel roolitaks. punane nägu vorst ülelevel Hää

leeger² → lääger

leegetama leegetama

1. leegitsema tuli `lõõmab, leegetab sedasi, ilmatu suur tuli Aud **Vrd** liegitama

2. ägedasti valutama käsi leegetas ja `lõhkus valuga Aud

Vrd leegitsama, leekima

leegion `leegio|n Mär, leegio|n Khk Pöi Muh Kse VJg/lie-/ Trm Kod KJn/-o|n/ Krl/-u|n/, leegioo|n JMd San, `liigio|n VNg, leeejuu|n Hää, g -ni; leegi|uun g -ooni Har; `leegond g leegondi Mar; n leegejoñ Plt, ligjon Ris

1. väeüksus `šakslasõ `laški jo `jalga, a_kui eesti leegi|uun lät's, siss lei tagasi Har

2. fig suur hulk, väga palju `laadal one `rahvast `terve `liigion VNg; Kui õlut majas on, siis on mehi oort `terve leegion koos Pöi; oli ilmatu `leegion koos `poissa Mär; terve leegion inimeisi Trm; `taival om mitu leegiuni `énglid Krl

leegitsama, leegitsema leegitsama Mar, -ämä Kod/liä-/ Vas; leegitsema Mär Kse Tõs Tor Juu Trm Äks Plt Krk/-eme/ Krl/-õmmõ/, lie- JMd VJg, `lie- Jõe Kuu Hlj VNg(`lei-)

1. leegiga põlema, leekides olema, loitma ahi `liegitseb Kuu; tuli leegitsab veel, põle veel `kustund mette Mar; juba tuli leegitses katussel, mis se änam `aitas Mär; tuli leegitseb `kangeste, suur tuli, suured leegid kõiväd Tõs; mõnikord peeru sõed akkasid moas leegitsema Juu; üks tuluk leegitses metsas VJg; kui [tuli] paessab `kaugele, annab `kaugele `kuumuss `väl'jä, siis liägitsäb Kod; tuli leegitseb `kangesti, pane puid pääle Äks; kuiva `puuga leegitsäss tuli `korgõhõ Vas || fig mu süda `liegitseb, siis süda nagu `läigib sies ja `süõgiisu on ära Jõe; see ei ole üks valu, see oo üks leegitsev valu Tor **Vrd** leegetama, liegitama

2. (virmaliste vehklemisest) – R `põhja meri põleb, ta `jüstku `liegitseb Jõe; `taeva `liegitsemine Hlj; `pohja `taivas `liegitse VNg

Vrd leekima

leegond → leegion

leegusteme *leegusteme* kiiresti jooksmata küll olli ta sõss `vastu leegusten Krk

Vrd leegutama

***leegutama** (nad) *leegutavad* Saa; *leegutem(e)* Pst Hls Krk

1. tormama, kiiresti jooksmata Küll *leegutavad* nüüd tee pääl, nii et ännad on `keerus Saa; *Ei tää, kus sij ommuku vara leeguteb* Pst **Vrd** leegusteme

2. asjatult ringi hulkuma mis te iki leegudede, `kurtke vahel paigal; ei taha kodun `kurta ega tetä midägi, *leeguts, leegutemise pääl om mijs* Krk

leehik *leehi|k* g *-ke* Plv(g `leehke) Se; pl *leehige*[?] Plv, *leehike*[?] Röp; g `leehike Kan(`leek'e) Har/-äl, `leek|a, -i Urv leesikas `leehike vartõga sai ka sinine, sinist silmäkivi mano; `Leek'e varrõ_`keeti ka är[?], a_noidõga_sai hal'l Kan; Innevanast ku_näet `värvi `kostõgi es saa es, sõss `võeti värviti `näede_noidõ `leeka vardõga[?]; Taad `leeki varrõ tjjid andass neeru`aigilõ kah Urv; `leehkä `vaarsi ma olõ nännü[?], nuidõga värmitäss Har; ma `korssi esi `leehkit, tei leehike varrõ tjjid; `säantsit `marjo ka um, nigu naid leehikit Plv; *leehike[?] omma periss `jihvtidse[?] Röp; leehike[?], sääntse verevä marä[?] Se*

leek¹ *leek* g *leegi* spor S L, Juu Trm Äks Plt, *liegi* Kod; *liik* (-k) g *leegi* Hää KJn Kõp spor eL; *liek* g *liegi* Khn Ris JMd Koe VJg Sim Iis; *liek* Kuu Lüg, `lieki VNg(g `lieki) Vai, g `liegi põlemise nähtav helendus; tulekeel `paistan käsi `lieki `ääres VNg; *kui vagane on, siis tule liek käib `õtsekõhe üless* Lüg; *tule `lieki `tullo `ahju suust `vällä* Vai; *suur tuli `lahti, leegid `paistvad* Khk; *pala leek keib leeda alt `väl'ja* Vll; `Sõuke tule lõmm oli maas, et leek käis õle puude Pöi; *kanje tule leek* Rei; `pikne löi `aknest `sisse, ühükorruga oli maja tule `leekes Vig; *suur tuli, lööb `leeki, põleb `kangeste* Tõs; *Liek käüs juba katusõst `vällä, kui meie tulõkahju `juurõ saõmõ* Khn; *Ta olli nõnda `aige, et otsaesine ol'i* [kuum] `jusku tule leek Saa; *maja on lausa `liekides* JMd; *ei õllud tuld, ei õllud `leeki kua* Kod; *suur tuul löi leegi metsa poolt `vasta ja kõik põles ära* Plt; *ku üt's `väike sädemeke õitsi latsi (platsi) `pääle jääss, siss siil aavet tule suuress ku liik[?] Krk; siss `lätsi_kõik[?] maja[?] palama, siss ol'l tulõ liik[?], muud medägi; üt's hopõn ol'l säääl tulõ leegi sisen, tuu `vaenõ lõppi sinna_`paika Har; *rehi palanu joba `kangõn leegin, no sõss saanu mano tulesõna `mõistja* Röp || fig [vasikad] *Lätsivä kui liik, ännä sellän* Trv; *ku sij uug tulli, sõss ta valut's ku üt's liik[?] (hambavalust); piim om `seante apu ku liik[?] kunagi; küll sai ruttu vihatses, ei kannate mitte ütte sõna, sii olli nõnda ku tule liik[?] Krk; obese silmä pästava nigu tule liik[?] Rõn **Vrd** leege, leek³**

leek² *leek* g *leegi* Vig Var HMd valkjaspunane tä tahab ike `seokesi `leekisid `loomi: *kassid oo leegid, lehmäd oo leegid; see oo tõmmu punnik, mis na leegim, see oo punane punnik* Vig; *leegid lehmäd oo `eestlaste `iõugu* Var **Vrd** leekjas, leekpunane, leet¹

leek³ *leek* g *leegi*

1. kellapendel `touka `leeki, siis hakkab kell `käima Phl

2. püksilakk so püksil leek [on] tagand maas Phl

leeka → leehik

leekam¹ `leekam a. suur tuli; tulekahju *oh sa püha`jesus, küll se`olli`leekam; siis`olli`leekam`lahti, oh sa igavene aeg Muh b. kange tuul, torm tuleb`loodest`kange`leekam`välja, peksab paadid puruks Muh*

leekam² leekam g -a Saa, -e Hls Krk; `liikam g -e Pst Hls Krk tüdruk a. (meeldivast neiust) *Oh sa tuhat tulist, vada kus om`liikam, aga miis om ette jõudan, jääme ilma Pst b. elava loomuga, kergete elukommetega sij om üt's igavene`liikam, eläve vaimuge;`seantse õigats ka`liikamess, kes poistege lasev ümmer; Ega`säitse`liikamege kennigi elu eläde ei saa, kessi egä esäitsege lihvertep Krk*

leekam³ `leekam liduja, leekija *See on küll üks`leekam, alle ol'i Kadriinas, aga juba lähab mägedes Saa*

leekama `leekama Pöi Muh Emm Vig/-ämäl, da-inf leegata Saa; `liikama Trv, da-inf leegata Hää; `liikame Pst, da-inf leegade Krk

1. leegitsema, (suure) leegiga põlema nõnna `leekas põleda et Muh; tuli `leekab Vig; suur tule liik' sääl mahan, küll `liikass ja`loitass Krk **Vrd** leegama

2. fig a. tugevasti valutama `liikass sehen nõnda ku tuli palass; küll leegašs kik'k sij aig`kanget valu Krk b. kiiresti jooksuma Pani tulist valu leekama Emm; Küll ma leegasin, aga`järgi ometigi es jõua Saa; latse`liikave emale`vastu Pst c. ulama, ringi käima kas sa`jälle`liikama lähad Hää; sina tahat jälle`liikame minnä; kun vähä pidu om, sa`liikat`sinna Krk d. riidlema Kui vana sihes`leekama kukkus, siis oli tuba tühi Pöi

Vrd leekima

leeke → leehik

***leeker** `lieker g `liekri Kad; in `leekris Jõe rutt, kiirus ei tia mis `lieker sie tal oli, silis et kannad`välkusivad; `lambad tulivad Reiemält`alla nisukese igavese`liekriega; nüid`lieker sies, jokseb et nahast`välja Kad; leekris hädas, kimpus kui inime natuke ädas on, kui ta`kämpu jäänd oma asjaga, siiss`ütleb: ma olen pärišs`leekris Jõe; lapsed olivad`aiged, tüe`tahtis teha, olin`liekris et`aitas; olin lammastega kohe nõnna`liekris et, ei seist teised mitte`põrmugi paigal Kad

leeki → leehik

leekima `leekima Jäm(pl-) Krj Pöi Rei L(pl- Var; `leekma, -mä Mar Vig Tõs) Nis Juu Ann Trm Lai Plt Pil KJn, `liikmä (-k-) KJn Trv/-ma/ Vön Krl Har Vas, `liik'me M, (ta) leegib; `liekima, (ta) liegib Ris Jür Koe Kad VJg Sim Iis, `liegib R(-mä Kuu, -maie Lüg); (ta) liägib Kod

1. leegiga põlema, leegitsema tuli akkas paja all `liekima VNg; `metsas ka, kui tuld tehä, akkab pärišt`liekimaie Lüg; `ooned`leekisid juba üleni tules, kui ma`šõnna`jõutsin Mär; tuli akan na`leekmä, `viska vett`piäle Tõs; tuli`leekis üsa liidi alt`väl'la Tor; `järsku`terve katus lõi`leekima; tuli leegib sedäsi ülespidi, koe ta vägä suur on Juu; tuli`leekis`laesse, lagi akkas kõik põlema; kadakas on väga elgas, tema leegib`irmsaste Ann; tuli liägib üle metsä`latve Kod; vanamees tuli kirikust, kõrts`leekis Pil; maja`liik's, ku ta`pal'le Hls **Vrd** leegama

2. (virmaliste vehklemisest) kui`taivas`liegib, siis tuleb sõda ehk tõist`ilma Lüg **Vrd** leekima²

Vrd leegitsama

3. fig a. jooksuma, liduma `Tiieti, et `Piedil on kovasti kuldraha ja sie pani `naised üks `toise `voidu `liekimä Kuu; `Liegib `ringi, et kiel `vesti pääl Hlj; `Palja pia `liekis kodu Jõh; läks `nõukse `leekimisega sõnnapõle Krj; Poiss kohe `leekides `järke, sai [varga] käde Pöi; [ta] `Leekide iga `õhta oma kahessa kilumeetert ää Han; pidid jala `kooli `pleekima Var; Kui pul'l `lahti sai, kus kõik kukkusid `leekima; Leegib `mööda teed nigu üks poisike, isi on va konts ja kõbi Saa; küll sai `liekida täna Jür; aga ma sain `liekida `enne kui nad kätte sain; mis sa va lollakas liegid müeda küla `ringi üsku ull kuer Kad; las liegib, oma jalad Sim; `leekimist `ööldi `rohkem obuse või sälu `kohta -- inimene ei jõua nii kiirest `joosta, et `leekimine oleks, lehm jookseb ka, aga ei leegi Lai; leegib nõnna et kannad välguvad Plt; unt leegib ees ja kaks `koera järel Pil; kui ta (hobune) siss `lõik'ma pißt, siss es ole enämb aru `kuskil Hel; siss vanamüßs `lõik'mä, `lasknu iks jõe `perve pit'i joosuga Võn; Sul virga^o jala^o, panõ aga silmält lõik'mä külä poolõ Vas Vrd lekkima³ b. tööd rügama muku leegi ommokust `õhtuni; peris leegib tüüd nõnda Hls; ei ole täo `aaste uu ega oobi vahet, `tõmba sedä `lõik'mist; akka sõnnigu `laotusest `pihta, sõss leegi senigu sügiseni Krk c. ägedasti valutama lõik's tulist valu; muud ku `kanget valu lõik Krk

Vrd leegetama, leekama

leekjas `leekjas Kse, g -a Tõs valkjaspunane `leekjas punane obu Kse; `leekjas punane värm Tõs Vrd leek², leetjas

leekjä `leekjä kiirelt pleekiv – Vig

leekpunane valkjaspunane leekpunane, mis põle na `mustjas mette; leekpunane oo neoke `valkjäs el'k leekpunane Vig Vrd leek², leetpunane

leekris → leeker

leekuningas hum perenaine Kaks liekuningat ei mahu `ühte tuppä Lüg; lee kuningas ja `katla kuningas, se üks se samma PJg

leeline `leeli|ne Jäm Tõs Khn Amb JMd/`lie-/; `leele|ne Var Tõs Pär, `lõil(e)ne Hää, g -se leelis Väga `musta pesu peab leelisega pesema, leeline on sääil kapa sihes `valmis Jäm; `leelesega pesu pestäse -- pannase tuhk nõue `sisse, pala vesi `piäle, `leelene `valmis Tõs; Linast pesu `pesti kurikaga ja ikki `lõilsega Hää; `Pañdi lõngad või kangas, mis oli, `paasse ja `leeline kua, `lašti natuke `seista ja valati `leeline pialt ää Amb Vrd lehilene

leelis leelis LäPõ Hää, g -e Jäm Pha VII Hi HaLä, `leeltse S(n leilis SaId), `leelse Khk Muh Vän HMd; `leelis Vig Pär PJg Tor, g -e Tõs Aud(`leeltse) Rap; `lielis Khn, g `lieltse Ris(n l-) tuhavesi, lehelis leelis lihutab, kurik kosutab Jäm; `leeltsega tehasse pesu vett; leelis oo `kange eε puhastaja asi Khk; `seepi pole ka olnd, sellesama `leeltse, leelise vee sehes sai `liutud üks pää enne pesemist; mo ema tegi ikka leelist koa VII; `Leeltsega `pesti `riidid, `saunas pead, leelis `tõmmas east `puhtaks Pöi; nii `kange leelis `tehti, et muna `seisi `leelse peal Muh; Lepalehe `leeltsega `pesta peed Emm; leelist `tehti, `tuhka `pandi `toore `sesse ja lepalehed `pandi ka `toore `sesse Käi; too moole leelist piäd `pesta Mär; kui `seepi põln, lepa `okstega peksetud `leelis `vahtu ja `pestud pesu Tõs; Sie küll `kangõ `lielis Khn; lehtpuu tuhk pidi olema, kui okaspu `leelisega [pesid], siis läks [pesu] sinitsese Aud; iga nädali takka `tehti leelist; tuha `leelsega keedeti kangast, siis kees `musta `väl'la HMd; Pesemine käis ikke seebiga, pandi leelist sekka, siis vahutas iasti Kei; puu püt'ta -- sai seasi tuhaga, tuha `leelise `veega `pestud Rap Vrd leeline, leenene, leenis, lehilene, leilis

leelitama *leelitama*, -õmmõ laulma lät'si `tühve leeliten, tüü mant tullõn leeliti; `naksi laulu leelitõmmõ Krl **Vrd** leelutama

leelo *leelo* regivärsiline rahvalaul – Se **Vrd** leelulaul, leelutus

leelotaja *leelotaja* leelode esitaja, rahvalaulik *timä om suur leelotaja* Se

leelsene *liijse|ne* g -se lehelisene *Ku ma pesuvij sekka liijlest panen, sis saab liijlene vesi, liijse viiga on ää`pehme pesta* Hää

leelu|laul *leelu-* Ran, *leel'o-* Plv regilaul *ne_mma? viil nuu? vana`aolitse_leel'olaahu?* Plv **Vrd** leelo, leelutus

leelutama *leelutama* Jõh/`l-/ Juu Kad/lie-/ KJn Puh Urv Har/-mma/, *leelotam(m)a* Rõu Plv/`l-/ Vas Se

1. regilaulu laulma, leelotama `enne vanaste olivad jo kõik laulud ühe viisi pial - - ja siis seda laulu `ütigi lielumiseks, sie oli üsku lugemine Kad; *seto_leelotasõ_ja kaasikutva?* Vas; *siih õks`laulva? lapulisõ? ja liisna? leelotasõ?* Se || (laulmisest üldse) küll ta leelutab siäl nõnna_t KJn; *karjusõ? õllõtiva? ja leelutiva?* Urv **Vrd** leelitama

2. laps nutab, küll leelutab KJn

Vrd leerutamma, lelotamma

leelutus *leelutus* Puh, *lielotus* Kod, g -e regilaul *pulma laalud õlid nagu lielotused* Kod; [tal] *Olliva iki toredamba leelutuse* Puh **Vrd** leelo, leelulaul

leelõugas 1. ahju suu esine; tuha kogumise koht *lie edist`üella lie`loukast* VNg; *kiedame pajaga lie`lõukas* Kos; *ahju lõugas ehk lie lõugas* VJg; *tuli on lie`lõukas* Iis; *tegi tule lie`lõukasse* KJn

2. kiviiste lee kõrval *istub lee`lõukal ja popsib`piipu* Mär; *Ka olid mõisa poolt paja rauadki rehe lee augu jäuks ja ka lee lõugas istumise jäuks* Kei; *vanaste olid ahju ies lie`lõukad, ahju vommi külles oli suur kivi, vahest sai`sinna`istuda ehk`mõnda`aässa kääst`panna* Amb; *lapsed`istusid lie`lõukal* Iis

leem *leem* g *leeme* p *leent* S(g *leemi* p *leemi* Pha) L(*liim* Tor Hää Saa; p *leemi* Saa) spor Ha, Trm MMg Äks Lai VIPõ(*liim*); *liem* g *lieme* Khn HaLo Kos spor Jä, ViK Iis, *lieme* R(n *lieme* VNg Vai), p *lient*; *liim* (-n) g *leeme* p *liimi* eL(g *leemi* M, *lieme* Lut); *liim* g *liäme* p *liint* Kod

1. a. toidu keeduvedelik, supivedelik; (vedel) *supp mida lient me tänä`õhtast`keidame* VNg; *lieme on`tuima* (maitsetu); *luorber tekkõ üvä magu`liemele*; *ei saa`ilma`ernitä lient`keitä* Vai; *keeda midad leent`õhtaks* Khk; *leemel olid`tuhlid sihes, kõrdil äs ole* Krj; *vanal aal keedeti`mütmesugusid`leemesi* Jaa; *Ma ole seda kuulnd, et küünalt`olla leeme`sisse maiguks kastetud* Põi; *kelle leeme rasvad mina ole ää`sõön* (õeld luksumise korral); *liha`katlas, leem pilbaste`otsas = sõudmine* Muh; *mes keele peal kepe, see leeme peal lepe* Mar; *leem oo na sirajaks jäänd* Vig; *pandud suure`vaangaga leem lauale ja liha`pandud saue kausiga`kõrba; ahbenatest`tehti leent* Mih; *rõõsast piimäst keedetse leent* Tõs; *sa ei`süügi suppi, pal'lalt`leemi lakud päält; vasiga leemest saab`sülti* Saa; [Leenu] *kutsus`sõõma: tule`sõõma, mul supp laual, Jüri`ütles: läksin, ma näind suppi kusagil, leem oli`kaussis* Juu; *kui`õhta lient üle jäi, siss sai`pandud omiku solks vett`juure ja`anti soojendatult perele ette;`elpisime ikka vedelad lient kõhu täis* Kos; *lusikas kukkus lieme`sisse* JMd; *paa perse* (paja põhi) *läks`vasta tuld, [supp] akkas`liiga kõvaste`kiema,`ütlesid et suppi nemad ei saand, said lient, supp läks liemeks* JJn; *lie pial`kietis lient* VMr;

`kõiki `lõimi kiädeti; supid õlid kõik liämed; mina ei `põlga `ühtegi lõint Kod; `valge `kartuli
 `lehtedest ei saand nii iad leent, aga veked sinised või lillad, nende `lehtedest sai parem
 Lai; lõim ol'li `rahkjatest ernetest KJn; `tõie kala kodu, parass lõim tetti Trv; mõnikõrd
 kardula leemi `sisse ja mõnikõrd kesvatangu supi `sisse tetti käki Pst; ku_sa `kartuli suppi
 keedit, siss lassit `peoga toda kiisa jahu sinna leeme pääle Ran; sij sül't om kah serände,
 siin om iki leeme võit; mõni `suurmateräke säl leeme seen libeleb, puha vij võim Puh; vana
 sitt siga, leeme lidsip ärä, sao aap kõik mollist maha; klimbi olliva sehen ja tu lõim olli ka
 paks, siss ta_lli nigu igäne tõll tuu supp; lõmbi `lõimi, liha om veedi Nõo; keedeti koorega
 `kartli ja silgu lõim ol'li `kastess Kam; Sõss krupa ol'li_keenü_häste_püdeläss, lõim ol'l kõik'
 `valgõ ja pütel'; Täandsiti ja `ol'ti `rõõmsa_tuu sama lahja leemega? Urv; `kijte `täämbä
 `lõunõss `väiku leemega ubinõid - - ega nii ubina ni hää ei olõ ku see lõim Har; hüä süük'
 ol'l sõss, ku kusõ vai `ahnigu kalla ka seehn ol'l, sõss tuu lõim ol'l nii makuss Rõu; mi_sa
 leeme är süüt, sao `perrä jätät Vas; ma `sõie leeme `väl'la, sagu jäie `perra Lei; p i k a
 l e e m e g a vesine olõ õi_naa? uma naisõ `keedü?, naa_huynaisõ `keedü?, suurõ soolaga?,
 pik'ä leemega? Rõu || fig ma olen `mitmas `liemes olnd Kuu; Ilu pialt leent ei keedeta Han;
 kis pailu `vaeva näind ja muret kand, sie on `mitmest liemest kiedetud Koe; mia ole ilma
 leeme kikk läbi söönü ja ilma lakatsi läbi lakkun Krk; rutul ei ole `lõimi ei `makjal ossa
 Kam; Vana Aado om visa, tuud keedä_j üte leemega Vas; Olõt nüüd õigõ leemega kuuh
 (hädas) Röp b. muu vedelik angerpüssi lehe - - keedeti ärä, et lõim ästi paks om,
 siss - - lasti lõim jahesse minnä. angerpüssi lehe `võeti siss `peoge leemi sijst
 vällä - - `panti lõnga või villa `sissi Hel; korjati lepä `lehti ja `kuuri, `leotedi lipega, tu lõim
 ligus vereväss, sää_ß värmiti langad Ran; ku `kiägi midägi `katski lõegass, siss `panti
 sappi pääle, toda mõrudat sapi `lõimi; nigu ta kundi ärä `lõikap, siss panep sääld `sõrmiga
 toda kõevu lehe `lõimi aava pääle Puh; ku marupeni `olli kedägi `lahknu, siss keedeti
 maruaena `juuri ja `anti loomale toda `lõimi; kui lehmä ärä es juu toda aena `lõimi, siss
 lätsit tõid matiga jahu ja `suula ja, raputit üle kõige; niikavva `panti vett tõrikesi pääle, kui
 tuu linnasse jõud sääld ärä `olli tullu, siss `panti tuu pruun lõim `tuubri `sisse Nõo; siis
 tõsteti tuu [õlletünni] pulk üless, siis juusk `alla, niipa'lu kui toda `lõimi sääld `ol'li TMr; ma
 pane lehmäle `ainu pääle tulist vett, siss ei ole jahu vaiagi, lehm immuga joosõ tolle leeme
 ärä Võn; lehmä tul'liva mõtst ja seivä moll'list, avvut aena seivä ärä ja `lõimi jõeva `pääle
 Kam; aena lõim `lasti rennist `lehmi `ruhte Ote; Ku nuu? edimädse_villa_säält värmi sisest
 är_vällä `võeti, sõss `pañti sinnä_leeme `sisse vijil `villu ja `lasti saašta? Rõu; keedi
 ubina`haino, kasti `siñnä? leeme `sisse nãrdso ja panni kõtu `pääle; palo`tak'ja om rinna
 roohost, ku om kõhä - - siss juvass `lõime; Sügüse sõss ku_piimä vahel `añtegi?, sõss
 `pañte ka inãmbidi kat's vai kolm jako vett `sisse, tet`te õnnõ üt's hal'l lõim Röp c. toiduks
 kõlbmatu kupatamisvesi sij [seene] kupatse lõim om mõrru Hls; es täi vorstikeedu `lõimi ärä
 ka visata, siss sei esi ärä; tuu ubade kupatamise lõim, t_`ol'li `õkva täedässmüst; toda vana
 `kartuli kupatamise `lõimi miä ei nõrista ütelegi lehmäle, tuu om `jihvtine lõim Nõo

2. a. toiduainest eralduv vedelik kuremarja lõim, nüid om na `äste `valmis, saa `äste
 `lõimi Krk; pitsiti vabarnist leeme `väl'lä, panni pudõlide; `kapsta tüñn kah nakap `juuskma,
 panet küll jahu `põhja, aga iks immitseb `lõimi `väl'lä; pane seene vajosside, et lõim `väl'lä
 `nõrjub, mõrru vesi `väl'lä tuleb seende seest Nõo; nuiaga tedä litsuti, niikavva ku `kapsta

esi `lijmi aninva Kam; mädä`rõikal `võeti kuyr` päält ärä, siss lõiguti nimä lipsukõistõss, klopiti soolaga ärä, tyy mõru lijim` valõti ärä Ote; ku_`vaara tet`ti, siss `keeti tu hal`lass lijim` vällä? ja `anti servätüsess. no andass hal`lass lijim` tsialõ Har; Kaõõbi terä_`paanti `huhmrõhõ ja_tambiti sõss ni_kavva ku_lijim` vällä tul`l, sõss `paanti tyy ku_võid leevä pääle Rõu; [seened] är `vaotadasõ, sõss `preßsüss tu lijim` vällä. a? tyy lijim` um jo `väega `nilbõ, elläi küll taht tyyd `lijmi; ta lijim` viil `nõrju [sõirast] `vällä Plv; `nyure `ohjet keedetäss söögist, pandass `kijmä, siss pitsitädäss är? peo `vaihõl, edimäne lijim` om kõllanõ Räp; tulõ tyyd `lijmi `vällä `seene `seest Se **b.** (hapnema pandud) piimast või koorest eraldunud vedelik siss ku kirn kuyrd täis sai, siss `võeti tyy puinn ijst ärä ja `lasti apu piim ja lijim` punnimulgust `vällä Nõo; koorele saistaßs tõnõkõrd kirnun nigu vesi ala, säald mulgust `lasti tyy vesi ehk lijim` vällä Ote; Sõss ku_kuyr` hapaßs, sõss `lasti vesine lijim` vällä Urv; `hapnõl piimäl `saistus lijim` pääle; nõrista ta lijim` `hapnõ piimä päält vällä? Har; Ku_kuyr` är_hapaßs kärnih, sõss tul`l kuyr` pääle ja lijim` lät`s ala, tyy lijim` `lasti `vällä Rõu

leema `leema, (ta) leeb Jäm Ans Khk, liib Khn; (sa) levad Muh arvatavasti, vist võimalik olema ta leeb seda saand (vist on saanud) Ans; leeb Arni täna lehmäd `leidand; jo see leeb `aitavad (näib kõlbavat); ma_p tæ ka, koes nee leeb `pandavad, nee pakid Khk; ei tämä lii mitte kedägi `suama (kalal); ei `liigi `suama Khn

leemama `leemama, `lie- taga või ringi ajama `poisid `leemavad tüdrukuid taga; `liemab `müõda küla, ei `seisa kodu Hlj **Vrd** leemutama

***leemdümä** da-inf `lijimdüädä jahtuma las ahi `lijimdüädä Se **Vrd** leendümä

leeme- leeme-, supi- `Kesked lavasime [olid] `raskad `lieme`taldrigud, `toiselpuol `lieme`kaussid, üks `toise siess Kuu; `liememuor õli `toidu`keitaja Lüg; pange leeme katel tulele Jaa; leeme jahu `tehti odrast Muh; nii vehane, [et] `tahaks teist üsna leeme lusikasse ää upotada Mar; leeme kul`p jäi patta; unustas leeme paja lee peale, leem oo kõik apuks läind Mär; Enne soue koussa olid leemepütid, mis olid puust Han; leeme vaang oli ühüst puust `tehtud Mih; leeme riistad: lusikad, `vaanad Hää; suur liemekauss oli keskpaega `lauda ja igaiüks võttis oma puulusikaga Kos; kui `siale jahvatati jahu, sialt sõeluti ja kiedeti jahu `klimpidest suppi, lieme `rooga JIn; eks noorik ole ia leemekulbi liigutaja Ksi

leeme|hiuss vastsündinu juuksed Latsil, ku? `sünnüse?, om leemehiuss pääh Se **-hiusõkõnõ** dem < leemehiuss leeme`hiusõkõnõ om latsõ edimäne `hiusõkõnõ, tuu lätt `maalõ Se

leemeke(ne) dem < leem `keidin `lounest `liemekest VNg; kas eelast leemekest oo järäl veel Mär; üks tilk liemekest on siin viel, mis sest suab VJg; `kallas leemekse päält ärä Hls; makuss ää lemekõne San; mullõ `anti `täambä `lõunõss sinitseid ubinakeisi ja kanebi jahukõisi süüä? ja hal`last leemekeist pääle servädä? Har; mis ma? seost leemekesest süü, ku sako siseh ei olõ? Plv

leeme|kotuss lõge leemekotußs viil vallaõ latsõkasõl Se

leemeline leemeli|ne g -se leemene supp on leemeline KJn

leemendama leemen|dama Khk Pha Muh Rei Vän Hää Saa/-ta-/ Trm Ksi Plt KJn Trv, -dämä Puh, -deme San, -teme Hls Krk, -dõmmõ Krl; liemendama Jür JMd VJg, `lie-spor R(-ämä Kuu); liämendämä Kod; lijimõndama Rõu

1. a. libedalt märg olema *kuue rae päris leemendab Vän; Siis õli löömast lahti lähnud, nii et veri leemendas Trm; [haav] läheb nii alvass, nigu mädanema läheb, et akab kohe leemendama Ksi; mis üks asi on ukas tahmaga või rasvaga, sis_ta leemendab KJn; Latsel niinäke leemeñt `ilmast `ilma; `kamri seinä leementeve Hls; latsel suu leemendess San*
b. higist nõretama `raske tüö `juures inimene `liemenda VNg; nägo `liemendab igist -- `suolane vesi `juokseb kõhe suhu Lüg; Rehe rabamine oli palav töö, särgid leemendasid igist Pha; mõni `aigus ajab küll ihu igistama ja leemendama Vän; Nahk leementas sel'las Saa; nägu `ermen, liämendäb Kod; ots leementeb nõnda et -- `sil'mi `sisse aab soolast igi; `Kuuma suppi süvvän nägu leementeb Hls; ihu leements sellän kik'k puha Krk; Kül ol'l rassõ tüü, pää pañd otsan liimõndama Rõu Vrd leemetama, lehmendama

2. narmendama, kestendama `serväd `liemendäväd; verk `liemendäb Kuu; liemendand nägu vaja rohuga `miarida JMd

Vrd leemerdama

leemene *leeme|ne* Pöi PJg Juu Plt Kam, g -se Jäm Khk Rei Mar Mär Tor Hls, -tse Kse Krk Puh Nõo Rõu Plv, -dse Har Rõu Vas; `lieme|ne Lüg, g -se VNg

1. leemega, supiga koos `polle one `musta ja `liemene VNg; laud on `liemene, `lapsed `süüväd ja ajavad lient `lavva `pääle Lüg; Katel `eildsest veel leemene Pöi; tegi rinnad eest kõik leemeseks Mär; `luškad, `vaagnad [on] leemetsed Kse; leem tõstetase ää ja pada jääb leemeses Tor; ää võta, see tadrek [on] leemene, ma lopotan ta `puhtaks Juu; liud om leemene, ei ole `puhtes mõst; leemesest nõust pakub süvvä Hls

2. vedelikurohke, vedel *sij om leemene ja vähä keedet, vedel Krk*

3. vesine, lahja mes serände leemene apu piim `olli, tu `anti sigadele Nõo; *supp om `väega leemene -- ei ole `rasva `pantu Kam; see hapu piim om `väega leemene, sedä ei_saa enne süüä_ku `rõõska `piimä manu_panõt Har*

Vrd leemine

leeme|paat paat, millest noodapüügil kalu otsiti *kaks `paati, mis `vahtis `ollid, nee `üiti leeme paadid Muh*

leemerdama *leemerdama* Kuu/`lie-/ Rid Mar Mih Tõs Juu(-ämä)

1. a. libedalt märg olema *vahest `kange aur võtab seinad `niiskeks, siis leemerdavad Mar; kui `riided mustad ja läigiväd ja kleebiväd, sis leemerdäväd Juu* **b.** hiline olema *kere üsna leemerdab Mar; piä leemerdab `otsas, pala `kangeste Tõs; ihu üsnä leemerdäb Juu*

Vrd liimerdama

2. narmendama – Kuu

Vrd leemendama

leemetama *leemetama* VNg/`lie-/ spor S/-dama Emm Käi/, Kse Han Hää MMg Lai Kõp, -äm(m)ä T V/-õmõ Krl/, -eme Hls; *liemetämä* Khn

1. a. leemendama, vedelikukorraga kaetud olema *keik kuhad leemetavad rasvaga Khk; Kus ikka tuli vihma, pani keik kohad ning teed leemetama Kaa; Lauda esine on nõnda `virtsa ja vett sitta täis, et kõik leemetab; Katel ajas nõnda öle, et liidi `pealne puhas leemetas Pöi; aav vahel leemedab pohas Käi; kattine jalg leemetab Kse; serände sammasspuul lei siia nõna `sõõrme `kül'ge, kaju es ole, iks leemet Nõo; Mul om kange nohu, nõna õkva leemetäp Rõn; oru puhja pääl ei ole `mõtsa, sääil vihmaga juusk vett, leemetäs Ote; no_lät's `paistuss `lahki, no leemetäss, no juusk säääräst vett nigu pehlaka `liimi `ussõ;*

see vana kivi maja rõibõ[?], saina leemetäse[?], omma_hämme_ku vesi Har; [tal] Olli_`jalgu pääl suurõ_haava[?], nyy_mugu_leemedi õnnõ[?] Rõu; jalg leemetäss, siist um `paistõt, sa mõsõ_tedä ummõhtõgi[?] Plv; Kratsku_i haaval koorikut, nakkass leemetämmä Vas; kuiv sammaspuul', tu om esäne, a mis leemetäss, tu om imäne Se || fig mis sa kurrat' leemetät (nutad) Har **Vrd** liemitama **b.** higist nõretama nägu `liemeta igiga VNg; Täna oo nii kuum pala pää, särk üsna leemetab seljas Kaa; Kui ta sõi, siis igistas nii `kangest, mis otsakoht puhas leemetas igist; Ma leemeta säel kuivatise ahju iis ega päe; Päeva `otsa `ihna sina einamal nõnda et särk leemetab üll, siis sai külimetu `vilja Põi; Iga loom kippus isi `kohta, [karjane] `joosi na mis pia leemetas ots Han; Igi leemetab, nägu `kangesti igist märg Hää; miul ihu leemets sel'lan Hls; tuinn `aiga võib olla sääl räedsikide vij sehen, aga siss lähäp ka leemetämä, üle ihu joosep vesi nigu silgub Puh; mia `rühja tjuud tettä, niida_t nahk leemetäp sällän Nõo **c.** vedelikku välja ajama Kui kapsta apnema pandass, siss na nakava varsti leemetämä, piab üttelugu neil liimi ärä võtma Nõo; Tuju kõiv olõsi neh kõgõ tuju mahla maha_leemetänü[?] ja_peräst esi_ka är_kuiunu[?] Rõu; Lehm om kavva `aigo `nüsmätä[?], utar leemetäss Räp; Puista sa[?] `kapsta tõnni uurtehe rüä jahu, muido nakkass `uurtist leemetämmä Vas

Vrd liimutama

2. sadama Kõik üü otsa ka leemet vahet pidämädä Nõo; Joba terve näätäl leemetäp vihma Rõn; leemetäss pääle taad `vihma Har; Olõ õi[?] no_vij `puudust õi[?], no_leemetäss ega päiv Rõu; Vihma muutkui leemetäss innegi maha Räp

leemetüs leemetüs g -e vesine koht Tan lauda iin um alati üt's leemetüs Rõu

leemik¹ leemi|k Saa Krk Puh, g -ke Kam, -ku Võn hall, valge või punane lehm leemik, tu om nii `valge, mõni kirriv täht kah siän, tuju kutsutu leemik Kam

leemik² leemi|k San, g -ku TMr Kam Ote **a.** valge tuhakord sütel – TMr Ote **b.** söekübe ta üdse leemik maan, sõkut põrmandu `pääle San **Vrd** leemukas²

Vrd leemusk, liimik¹

leemik³ leemi|k g -ku T(g -ke) Kan Plv(g -ko); pl l'eemigo[?] Se tallevill leemike villa omma kõgõ `pehmembä villa Võn; leemiku[?] omma[?] `häste `pehme[?], näist tetäss - - sukkõ Kan || vastsündinu juuksed ku laits sünnib, siss om leemike pään, mõnel om musta leemike nigu `juusse, aga nyy tuleva ärä Nõo **Vrd** leeming, leeniko, liem, lõim³, lõõmus

leemine leemi|ne g -tse San Krl/-nõ, -dsõ/; `liemine Kuu leemene sa olt väeg_leemitse roa `kijitenu San; süük om leeminõ, tal om pal'lu `leemi Krl

leeming leeming g -e = leemik³ kui voonake `ilma tulep, siss üteldäss, et leeming vill sällän; latsel om kah nu leeminge juusse, nu tuleva maha pääst Kam

leemjas `leem|jas g -a hele; šatään jakk oli `leemjas kollane; `leemja `peega inimene; `leemjad `juuksed pees Jäm

leem|roog pulmaaegne lihasupp (kartulite ja klimpidega) leemroog Ann; juodust kiedeti liem`ruoga. liha kiedeti tümast, kardulid `sisse, püüli jahust klimbid `sisse Kad **-sõök** vedel toit kui `rohkem liim` süüki süüd, siss kuset `rohkemb Puh

***leemukas**¹ pl leemukad Ris HMD/kl-; liemuk|as g -a Ris; kleemu|k g -ga Rei (taim) **a.** põldmurakas Karjama `põldus `karge pääl `kasvas kleemugaid Rei **b.** lillakas – Ris HMD **Vrd** liimukas³

*leemukas² pl leemukad söepuru nagu `kapsa raud oli [tulepiht] - - sinna `pandi peerg põlema, tungal oli peeru ots, mis pihi vahele jäi. kui `rohkem neid maha kukkus, siis olid nad leemukad Ksi Vrd leemik², leemusk, liimukas²

leemusk leemusk g -i Ran Nõo Kam Ote Plv/-s-/

1. valge tuhakord sütel ku üdsi`endäde ärä `ljjub, siss jääb serände `valge örn leemusk `järgi Nõo; `siibre pane `kinni, siss üd`se `ljinduva ärä, jääp pal`lass tuhk `järgi, nigu leemusk Kam

2. söepuru; söepurune vesi puu pangin ol`l vesi, säält visati vihaga üste `pääle, kui üd`si kistutedi. `vihtä kasteti `pangi, siss tu vesi läits mustass, siss ol`l leemusk Kam; leemusk, peenikse ommava Ote Vrd leemukas²

Vrd leemik², liimusk¹

leemutama `leemutama Hlj, `lie- Kuu taga ajama; tagant kihutama `koerad `liemutavad `lamba ja `küütivad; Ei obusele `vaesele `armu `annetud, üks `liemutamine oli `ühte puhku Kuu; `leemutas taga (koer lambaid) Hlj Vrd leemama

leen leen (-n) Jäm Mar Mär Tõs Tor Hää Saa Juu Plt, ljjn M spor V(kleeni- Röp), g leeni; lien (-n) g lieni Khn Ris Hag JõeK Kad Iis, `lieni R(n `lieni VNg); lein g leini Trm Kod(leeni) Pil KJn; kleen Koe, pl kleenid Käi

1. seljatugi a. toolil igäl `tuolil on lien Lüg; ärä `talla tooli leeni pial, `tallad tooli kat`ti Mär; Lienigä tuõli piäl iä `jõstu Khn; `seoksed leenidega toolid Hää; Pani püksid tooli leeni pääl Saa; igapäävised järid, neil õlid lienid samate sel`ja taga Kad; Ära nõjata nii kõvast vasta tooli `leini Trm; sel`lakile `vasta `leini Pil; temä mu`rs katik tooli leeni Hls; leeniga² `t`uul` Rõu b. saanil, reel tagant üks laud on `kõrgemb, seda `õikasime `saani lien, nüüd nied `lienid `kaovad ärä Jõh; saanil oo taga leen, ees oo koli Tõs; sõidu saanil on ka leen taga, kus sel`g `vastu lähab Saa; suanil kua leen sel`lä taga Juu; meil ei ole [reel] `lieni taga JõeK; ree lein, mes taha `pantse kohe (kuhu) issod; suanid `testi kua leenigä Kod; kerikude minnä `panti ljjn `taade [reele] Hel; taa om leeniga`regi Urv; Takka neh tet`ti sõss säänä lavvunõ perä vai kõüdeti ledoškilõ pääle² ljjn Rõu

2. vankri laiendusraam Paneme kleenid peeke ka, siiss ike param eino peeke tehje Käi

Vrd lään

leendümä `ljindümä Võn Kam Plv(-mmä) Röp(-ömä) Se jahtuma pudõr um är² `ljindünnü² Plv; hüdse² är palamu, är `ljindönüvä²; ahi om nii pal`o kõva, et vaja `ljindödä `veet`kese; supp ka `pan`ti `ljindümä Röp; hüdse² - - `ljindüse², tuu nigu tuha pääle lööse hüt`sile Se || fig taltuma, rahunema leenuta`tedä, sõss täl tuj viha nigu `ljindüss; vaja tälle ummõht kõnõlda², vaest nakkass kui `ljindümmä Plv Vrd leemdümä

leene `leene liivane ilus `leene põhi, tihe liiv, peenike Var

leenene `leene|ne (`lii-) g -se leelis – Vig Vrd leenis

leeniko pl leeni|ko² Röp, -go² Se talle esimesed villad `väega ilosa² na voona leeniko²; suka vai `kinda `pääle kohe panõt voona leeniko², ma koi iks `kindast; voona leeniko², kõkõ peenembä villa² Röp; voona leenigo², kui edimält `põetäss voonakõist Se Vrd leemik³

*leenikokanõ elat leenikokasõst tallevill leenikokasõst `väega `pehme `kinda`saava² Se

leenipuu leeni- Har, liäni- Kod, kleeni- Röp

1. ree või saani seljatõe ülemine puu liänipuu, kos ärrä võib sel`läkille `õlla Kod; saanil om säl`lätõe leenibu `kat`ski lännü² Har; kleenipuu om tettü lepäst vai kõõvost Röp

2. lasipuu `trehvnü sõss viis vai kuus kahrutaltsutajat ütte `kõrtsi, kes säääl inne ol'liva tulnu[?], nu kõüdevä kahru_kleenipuu `kül'ge kiinni[?] Räp

leenis leenis Lä, liinis LNg Kul Mär PJg(g `liinse), g -e; `leenis Lälõ(g `leentse Var) Mih(`lij-) Tor, g -e Tõs Aud, leenise PJg; `leenes Han, g -e Vig/`lii-/ PJg; lienis Ris leelis, lehelis naesed tegevad leenist Rid; nisuke õhöpiilene kot't `pandi `tuhka täis, `pandi paja `sesse, lõke `alla ja, vett koa, sedaviisi siis `tehti leenist; leenisega `pesti `enni kõik särgid ja pesod, vägeb oli küll; ube `ernid `pandi koa leenisega lekesse, nad ei keend mudu `pehmeks mette Mar; `lijinis oli naa `kange, et võttis sõrme rüüsad päris `katki; `leenist saab ikki teha nüüd koa veel Mih; liiva ja `leenisega küüriti `enne puu nõued `puhtas; aamikas keeb linasest lõngast `väl'la, kui saab linast `lõnga `leenisega `keeta Aud; panid `lijnsega [pesu] `keema PJg Vrd leenene

leen|tool leeniga tool `aigemajades ja `suuris `kõhtus on lien `tuolid Lüg; Leenoolis tuleb uni peale Han; leentool, kus tugi selja taga, kus võid selili `laska ja pikutada Var; leentooli peal `olla ea tukkuda, ei lähä kül'lele `ühti Juu; istu leen`tooli Trm; `pañdi mind sinna `istuma leentooli `piale Ksi; `lijntuul' üteldse küll San

leenutamma¹ leenutamma Leenut hüüdma vanal Päärdil ol'l naanõ Leenu nimega[?], tu hõik' alasi: Leenu, Leenu. naanõ üteli: no_nakass jälle leenutamma, ei_saa timä ilma Leenuda[?] medägi tetä[?] Har

leenutamma² leenutamma, leenütämmä rahustama ku inemine vihanõ um ja kärk, sõss püvvät tedä nigu leenutada[?] inne; leenütä tedä är[?], et tä nii kuri ei olõ[?] Plv

leep¹ leep g leebi a. poolviltune palgiots leep on, mis lööd `kervega `puule tahu `külge Khk b. tüvest murdunud kild kannu küljes puu leebid, vahest jääb kannu külge, se raiutasse küljest ära Khk Vrd leet² c. langetussälk me raiume leebi `puule ala, kui akame puud maha `saagima; raiume takke ala, siis me akame puu teisest küljest `saagima `vastu `leebi Khk

leep² leep madal leep `kallas Hlj Vrd leepjas

lee|paas leekivi liepae taga `seisa `tuhka, et ei `tullu `permandale VNg; vana reitua `ahju ies õli lie paas, pae kivi õli valitud üks lai ja suur; `ahjul õli lie paas ies, sene pääl `istuti Lüg; lee paaś, mis serviti ees oo Mär; `istusin lee pae `piale Sim

leepadi-laapadi jalgu lohistades, liipadi-laapadi selle tunneb juba keimast ää, `leepadi `laapadi Kse; mõni purjun kõnnib `lijjadi `laapadi, tjj ahtikses jäänu Hls; looberts - - lää `lijjadi `laapadi Krk

leepama `lijpa|ma, da-inf leeba|da Rõu, -me, -de Krk lonkama `lijpass pähle, vedä `jalga perän Krk; [ta] `Lijpas ka_kurra `jalga Rõu Vrd liipama

leepamissi `leepam|issi Jäm Ans Khn, -esi Kär kaldu, kallakil säääl neil oli siss `seuksed pitkad otsad, `leepamissi `jooskis keik se vesi - - nii kenast sääält `sõnna tagasi `sisse (pesukünadest) Ans; iga katus on `leepamesi, muidu ep tule vesi `alla Kär || külg ees Tuleb peele `leepamissi Khn

lee|parras = leepealne täna `ööse ollime ühna lee `pardal Muh -pealne liivamadalik meres lee `pealne oo koa ikka madalam koht kut muidu koht meres; teinepool `laede `jooni (laevasõiduteed) oo lee `pealsed Muh; madalad kohad `üitasse lee `pialsed, siis kui vesi madal oo, siis tuleb [põhi] `nähtavale Lih Vrd leeparras

leeper¹ `leep|er Muh Kul Ris/`lie-/ , g -re Mär Vig(`leeperi) Lih PJg, -ri Mar

1. lööper; väledajalgne see läheb nagu `leeper` eetsi Muh; Ei niisugust leeprit pole ma enne näind Mar; See mees laseb nagu `leeper` Kul; On `leeper` [hobune], ei selle järele ükski teine jõua Vig; `leepretel` lõegati sääre marjad ära, siis läksid koerte eest `jahti` aeama, `koeri põlnd, pärast vahetud koera `vastu` ära Lih || alp; tuulepea On see tüdruk küll üks igavene leeper PJg

2. see üedasse `leeper, kes keppidega` eetsi aab, kellel põle `jalgu mette` Muh

leeper² `leeper` euf püss Püss on `leeper, kuul` on tina Jäm

leepi `leepi` Ans Khk libamisi [palgi] teine ots oo `leepi` lõõdud; puu ots lüiasse `leepi` Khk **Vrd** leepis

leepima `leepima, (ma) leebi(n) Tõs Tor; `liepima, (ma) `liebin` VNg Lüg(-maie); `liebimä(ie) Lüg

1. ihuma, teritama `liebib` abeme nuga, tieb teräväst; abeme nugi - - `liebitässe` `rihma` pääl ja `viimäst` viel `silmi` rättä pääl Lüg; nuga nüri, tahab `leepida` Tõs **Vrd** liipima

2. lihvima tieb puu lusika, ise `ütleb, et sie on` `ninda` sile ku kana muna, mina enämb siledamast en `õska` tädä `tuhrada` ja `liebidä` Lüg **Vrd** leipima

leepis `leepis` Jäm Khk = leepi `leepis` otsaga maja Jäm; puu ots `leepis, puu on` `kiiva` raiutud; pole ühe jämune, oo otsast peenem, o `leepis` Khk

leepjas `leepjas` Jäm Ans libamisi minev `leepjas` kallas Jäm **Vrd** leep²

leep|latt latt **a.** hoiab sarika alumist otsa murispuu küljes leep lati teine ots on murrisbu sihes, teine ots on `nöumbu` sihes; leep lat` lüiakse nagadega `kinni` Kär; leep lat` `aitas` `nöumbud` `kinni` pidada Pha; leep|lati teine ots oo murispuu sihes ja teine oo puol `viltu` nõumpuu sihes, et_a_p lase nõumpuud `liikuda` mette Pöi; leep|lat`id on sarika toeks Rap

b. katuse räästalati peal Vanadel majadel oli leep lat` ja `räästa` korra õled said katuse teu `aegu` leep lati vahele `pandud; Leep|latt oli see, mis` `pulkadega` `räästalati` peal oli, kahest küljest tahutud roegas, `räästa` kord oli äärt pidi seal vahel Pöi

leepmä `ljiipmä` Urv Vas, -me San, (ma) leebi

1. ehtima, ilustama; klanima mis nä `ljiipva` ennäst ilm_a_sanda San; Taa ljiip ja laap hummugust õdaguni, laap peon ütte `viisi` Urv **Vrd** liipima

2. sugema Ruttu ja ruttu `piigli` manu?, jäl_kanm kätte ja ljiip Urv || lina ülnü? et kül_minno leebitäss ja laabitass, `sõski` ma istu `mõrsa` pää pääl = tano om linast Vas

leer¹ leer g leeri spor Sa, Muh Rei L(liir Hää) Nis Kei Juu Kos Amb Pee Koe Sim Trm Kod Lai spor KLõ; lier g lieri spor KPõ, Iis Kod(g liäri), `lieri` R(n `lieri` VNg Vai); ljiir (-r) g leeri Kod Pal M TLä Võn spor V noorte õpetamine ning ettevalmistamine kogudusse vastuvõtmiseks luterlikus kirikus, leeriõpetus lähen `lieri` kui saan kaheksatoist `aastasest` VNg; `Päälä` `lieri` `üäldi` ikke juba täis`kasvand` inimine Jõh; kut leerist ära tulab, siis tougab suure `varbaga` siamolli `ümber` Jäm; Leerid olid ega kevade `kerkude` juures - - poisid ja tüdrugud kõik käisid `leeris` Pöi; `leeris` käind poiss Mär; kevade saime siis leerist `lahti` Kir; ennem oli neli nädälid `leeri, suuri` nädälil oli siis kõege viimäne `olla, `enne` munade pühi Tõs; kis leeris ära käis, see ol`li leeritud Saa; sie [saab] pia lierist `lahti, siis on` õnnistamine Ris; `õhtane` leer oli, pidi iga pää kodo `käima` Juu; sügise läksin `leeri, talu` pani leevakot`i `koasa` Kos; vanaste old, et `enne` `lieri` põle lapsed `tohtind` `lauda` istuda [söögi ajal] JN; mud`u ei läind `lierigi, kui` olgu suurrät`ik ostetud VMr; kevade ja sügise `võeti` `ljiiri, enne` tüdrikud, siis poesid, ühes ei `võetud; üks` pühabe `tehti`

`lahti lapsed, leerist `lahti `tehti, `võeti lauale Pal; mina käisin leeris `Maarja Mahtaleenas Äks; leerist sain `lahti, sis o`lin ma kuuvve `tõiskme `aastane KJn; ku mia `ljiiri lätsi, lassi `juuse är lõigate; nii olli tellit, et talu pand `ljiiri, sii olli siss nagu palga lisa, et ta leeritess kah Krk; ljiir `o`lli Rannu `kerku man; kuu `aiga käesime `ljiiri, opetaea poole Ran; mia osti tälle kleedi `rõiva leerin kävvä, nii et sai leerin kävvä nigu `muugi latse; es jää sij `piibililugu mul koolin pähä, kos ta siss vil sääil leerin jäi Nõo; no^o üldäss, et mul om vaia keväjelt `ljiiri minnä^o Har; sõss `o`lle sada katesakümmend kuuš last leerih Plv

leer² leer g leeri Jäm Muh Kse Aud Juu KJn; lier g lieri JMd Koe Iis, `lieri Kuu Jõh; ljiir (-f) g leeri Trv Puh Nõo San Krl Rõu Röp, liäri Kod

1. välilaager vanaste ikke sõjaväes lõid `leeri ülesse Juu; `musslased on õmad liärid ülesi lüüanud Kod; sõamehed lõid leeri üless Plt; soldati o`li leeril Krl; `leeri lüvväss, siss pandass püssu `hak`ki ja tel`gi^o üless Röp

2. salk, kamp `Läksima `kahta `lieri, nävad `käisid viel meil avis Jõh; ta on niid vaenlase `leeris Jäm

leer³ leer g leeri Aud; g -leeri Mih lõõmav tuli väga suur leer, pane vähäm `alla Aud Vrd lõõr

-leer Ls pigileer

leer|aeg leeriaeg meil `o`lli ju sel aeal siis leeraeg Hää

leeram `ljiiram, da-inf leerade loitma tulekahju aig ütelts, tuule kähen `leerašs nõnda et Krk

lee|rank liivase põhjaga koht meres `õitse kivi rangad ja lee rangad; lee rank mis libe lee põhe, liivane, iä oeuma `minna Var

leeri- leeri- `lieri`vennad on kuos `lieris VNg; `Lieri`kasti sies õlivad kas `riided vai `süügikraam, mul õli klatt`kaanega `lierikast; `lieri`lapsed `käiväd Lügäniuse kerikus Lüg; esimene jumalaarmu püha, leeripüha, seda kenamad `röömsamad `aega pole minul olnd; leeriopetus [oli] -- kaks korda nädalas Jäm; Vat kus mul leerivend väljas (õeld pealetükkivale isikule) Kaa; Esiti olnd veel suured leeri annid, `viidud `pasturile veel toidu`moona; Leeri leit oli tüdrukutel ikka `valge; Leeri `selgeks tegemine ja leeri laual `käimine, see oli änamast ikka palmipuude pühal, leerilapsed olid siis kõik `kerkus `altari ees Põi; leeri tüdrikodel oo `valged kleidid `selgäs; mis `jälle `lähtväd `leeri `seltsis, need `üütasse ikke leerivennad ja leerioed Mar; sii oli ju pikk leeriaeg, sügise kolm nädalad ja kevade kolm nädalad Kir; tänä oo leerilapsed kirikus patutunnistusel ja saavad oome `lahti Tõs; lierilapsed old katekismuse `tündis Ris; kis olid `kaugel, need olid õessi siis leerituas Nis; leeripidu põld, kis mädannd see pidutas; Leerimaks oli koa, koorm puid, kaks kana, `enne old vakk `villa koa; Lieri toa juures magati, olid põrandal moas nagu ärjad Kei; see mo leerioede Juu; leeripoisid käisid karja`aedas agu tegemas ja jõest vett `toomas Kos; siin oli vana lierimaea; õpetaja mõis oli kohe vasta lieri tuba, nõnna `paistis ää kui ta tulema ommiku akkas Koe; üks `lierioede läks mehele, saand lieri `särkigi seilast (varakult) VMr; `seitsme, kaheksatõiss`kümne `uassane one lierilaps; `kinknud räte õma lierisõsarele Kod; ei õllud vanast `kelgi leeripidu, ei rikkal ei `vaesel Pal; leeri pääv, leerilaste õnnistuse pääv, see on pühaba. see oli üks lapsepõlve vahe aeg, see leeripääv, siis ei old enam `kooli minekud Lai; suur leeri tuba olli ja, ja mahan kot`te`bäl magasime Pst; ma enne jo `tjinsi kaits `aastat, `enne ku ma leeri `rõiva sai Puh; leeri ame om pääld kuvve`kümne `aasta

[hoitud] - - *toda ei täi `sälgä panna, aga esi sandib muide käest rübälid Nõo; leeritarõn ol'li_pikä_poloti_sain`vijri piti `umbre `tsõõri, sääl `üüise `maati Võn; mõni säidsekümmend inemist ollu_leeripidul; mu_leeripääväl `sõiti mi_kerikudõ, kat's hobõst ol'l iihn Har; pühapävä hummogu lät'si kerikulõ ja?`rijidi õdagu `lašti är?` - - lastõ jaoss ol'l sääne leeri maja Rõu; tyükõrd ol'li_kõigil leerilat'sil uma `koedu_kleidikese?` Plv*

leeri|aolinõ leeri`aolinõ = leeri-arulene – Rõu **-arulene** leeriealine leeri-arulene tüdruk KJn

leeri|ketas, -kett vurrkann tegi ühe leeriketta; laps mänñjib leeriketuga; leerikettu saab kätte vahel tõmmedud; urises pääle `ringi, pisine ümarene leeriketas ehk leeriket't Khk

leerima¹ `leerima, (ma) leeri(n) Jäm Khk Kaa Põi Muh Rei L(`lji- Mih, `lii- Hää) spor Ha, Ann Tür Trm Pal/`lji-/ Plt; `lierima, (ma) lierin Ris Kei Hag JJn Koe VMr VJg Iis, `lierin VNg Lüg Vai, `lji|ma KJn, -me Hls Krk, (ta) leerib

1. leeris käima minu poig viel `lierimata; sie jo `lierind inimene VNg; Kui sa `leerimata olid, siis `pastur sind äi laulatand Põi; leerit poiss Muh; `leerind mees, võib naist küll võtta Mär; kis ennem ilma `leerimatta vaderise võttis, pidi täis `ialene inimene olema Tõs; mõned on `liirimata kah, nad ei tunne raamatud, ei `julge `liiri `minna Hää; sial ma olin naa kaua, kui `leerind sain Nis; see on nüüd `leerind tüdruk, see võib `vasta `poissi joosta küll Juu; `Leerimatta `poissa ja plikasi `kampa ei `võetud, `lauldi kohe: sa ju `alles `leerimatta, sa jääd `ulka `arvamatta Jür; kuda ma `leerimata jään, sai ikke leeritud Tür; `enne minu `lierimist osteti [suurrätik] VMr; nuored inimesed kõik, no lieris old ja `lierimattagi olid veel VJg; `lji|rimata ei `võeta vaderist; leeritud tüdruk ja poiss, mõlemad võevad `poarida ennast Pal; mina olin sis juba `leerind mees Plt; olli ilma `lji|mede. õpeteje ei ole laulaten, et ta `lji|rin ei ole Krk

2. leeritama õpetaja leerib `lapsi Rei; õpetaja lierib Iis || karmilt õpetama kare `pernaine - - lji|rds ta (teenija) läbi Krk

leerima² `leerima Aud, `leerma Tõs, (ta) leerib loitma, lõõmama tuli ette leerib `ahjus Tõs; tuli leerib kõbasti Aud

leerima³ `leerima, (ta) leerib Jäm Mar(`leerma); `lierima, (ta) `lieri VNg lõõritama `loukene `lieri VNg; `lõugesed `leerisid nii kenasti Jäm; lõo leerib Mar Vrd liirima

leerima⁴ `leerima Pst, `lji|rme Hls, (ta) leerib ehtima küll sääjáb ja leerib ennast; küll leerive `endid `väl'lä Pst; säeb ennast ilusas `rõõvis, nüüd ta leerib ennast; mis sa ennast nõnda pal'lu leerid Hls

***leerima**⁵ `lierima, (ta) `lierib Kuu VNg; `lji|rma Urv, `lii- Se, (ma) leeri; (sa) leerid Puh luusima, ringi käima, patseerima mida sa `lierid `päivad `otsa VNg; mes sääl aian leerid alati Puh; `lji|rvä? ja `hiil'vä? poissõ Urv; näet ja ar?, kes `väega liir noidõ poissaga?, siss üldäss, ta käüse ku kul'di hädäh Se || hõljuma, tiirlema Suur kull `lierib üleväl `korgel `taeva all Kuu

leeritama leeritama spor S/-dama Emm Rei/, L Juu Pee Trm Plt KJn, -eme M, -ämä Puh Nõo, -ämmä Plv, -õmõ u Krl; leeritama Ris JMd Koe VJg Iis, `lieritam(m)a R(-ämä Kuu)

1. leeriõpetust andma, koguduse liikmeks õnnistama `teine oli oppetaja, `teine oli siis `kõstri nime all, kes neid `lapsi `lieritas ja `kuolitas Jõe; mis selle leeritaja loru äga pühabä kuulda; õpetaja leeritab `lapsi kergu `juures VII; kiriku õpetaja keis leeritamas Phl; isä-emä ristitasse ja leeritasse ühükorruga ärä Vig; õpetaja leeritas, `jusku koolis õpetas Saa;

`köster leeritas, õpetas sial noh oma laulu `sal`misi ja `kat`iki-smust Pee; `mõnda leeritedi ja laalatedi üteli ja samal päeväl, `enne leeritedi, peräst laalatedi Nõo; `ütsätõis` kümne `aastanõ olli, ku ma leerih käve, opõtaja Var`ts ol`l siss leeritäjä Plv

2. leeri panema; leeriõpetust saada `naabri mies `lieritas kaht `poiga `korraga VNg; [ta] pidi neli last `järgi `müüdä `lieritamma Lüg; suur leeridud inimene juba Khk; Kui sa pole ennast ää leeritand, siis äi saand poiss naist võtta ega tüdruk naiseks `minna Pöi; kauba sees oo, et pien tüdruku ää leeritama Mär; nüid kõik oma `lapsi ei leeritagi änäm Tõs; sa oled jo ikke koa leeritud Juu; ma olen jo kõik oma lapsed ää lieritand JMd; enne lieritan poisi ää, siis panen ametid õppima Koe; poig vaja är leerite; tüdär om ärä leerited Hls; sijj olli siss nagu palga lisa, et ta leeritess kah, et talu puult leeridets (teenijat) Krk || See mees tahab veel leeridamest (nahatäis kuluks ära) Emm

leeritsema leeritsema vurrkanni keerutama – Khk

leerutamma leerutamma leelutama nyu veneläse leerutasõ `laulõ Võn

leervel libe, leemendav nägu oli igiga `leervel; oav on mädaga `leervel; nina tatiga `leervel Pöi

lees¹ lees Phl, g leesi Khk Mar leede a. veealune liivamadalik liiva leesid meres, `kaldast väljal natuse, sehoksed kuivad kohad. vesi käib seelt üle, aga lae akab leesi taha `kinni Khk b. liivane koht põllul `üitasse leesiks va kuib liib `põllal Mar

Vrd lee²

lees² lees g leesi (kangakudumisel) tihvalauad, kohe (kuhu) leesid pannasse. tugeva nõõriga peab sidoma, muedu lähäb lees `vällä ja jooksud segämesi Mar

leesak leesak g -ku väike (vihma)hoog `tulli leesak `vihma; leesakut üteldi alati, tyy om uu vihm - - `väike Ran

leesakuke dem < leesak `tulli tu leesakuke [vihma], mes tyy avit Ran

lees|hani (lind) leesaned oo `väiksemad kui metsaned Var

leesik → leesikas¹

leesik- leesika- leesikmarjad oo pisikesed tahalised, kondid_o sihes Muh; palun kasvave palukmarja varre, sammalt, seene, leesikmarja Krk; leesikvardega tetäss `vanni ja värvitäss `langa; ku villane lang om, siss leesikvardega saab illuss pruun, tume pruun; miä käesi leesik`varsi `ot`smän, ku põis `aige om, siss om leesikvarre tjj `väegä ää Nõo; leesikmarja om musta Ote

leesika- leesika- Leesika lehed kuivatati ää ja keedeti teeks; Leesikateed `joodi põie tõbe `vastu Pöi; Sa lähed leesigu `lehti noppima, vaada, et sa poola `lehti äi nopi, nendel `ühte`moodi lehed; Leesigu tee on rohu kraam Rei; leesika tied tehakse, sie on ju rohoks VMr; leesiku marja kasvave Tõimastu mõtsan Hls; vijtõbi - - selle `vastu om leesiku tjj Krk; `leeskä varrõ, nuilõ pandass `mustõ `suulõ manu?, siss saat `värmi? Har **Vrd** leesik-

leesikane → leesikane

leesikas¹ leesi|k Jäm Muh(lei-) Nõo Ote, g -ku Hls, -ke Ran, -gu Rei; leesi|as Jäm, g -a Pöi Var; n leesk Har; pl leesi|kad Muh Saa/-äd/ HJn KuuK/lie-/ VMr, -ged Jäm, -gud Ans Khk, -ku Krk(-gu) Hel, -ka? Vas Se(-ga?, -ge?, -gu?), -ku? Har, `leeskä? Se, `leeskä? Har Rõu; g liisigu Mus, p leesikast Mar pohlasarnane igihaljas põõsas leesiged, `valged kribi `õitsmed, aralik Jäm; jahujad leesigud Ans; Leesikas kasub liivastel `kohtadel; Leesikas oli suur arstirohi Pöi; ju need ikke leesikad oo, [lehed] `poolga lehe `moodi Var;

leesikad - - nende vartega värviti vanasti, saab `val'kjas al'l HJn; `üiti leesikiteks - - sama `muodi kasvavad nagu pohlad KuuK; leesiku om punatse, lehe ku palukul, marja om laberiku, sijst kuiva jahutse Krk; mõtsan kasvava jooviku ja leesike kah Ran; `leeskä` nuu_kasusõ palubäl, liivabäl; ku kõtu manh medägi vika, siss `keet'äss nuid `leeskeid Har; Leesiga^o maad pi'e lääva^o ja verevä^o ma^o omma^o kül'eh Se Vrd leehik

leesikas² → leisikas

leesikeline → leisikaline

leesikene → leisikane

leesi|kepp kangalahu hoidja [ülesveetavale kangale pannakse] leesikepid `sesse Mar **-laud** käärlaud `kangal oo leesilaud. see oo lai laud ja augod oo sees. ja kerad pannasse taha, kerad oo kasti sees, siis kääritasse leesilauaga Mar Vrd leesilaud

leesima¹ `leesima, (ta) leesib Mar Koe/-ie-/ käärimisel kangalahku kujundama leesitasse kaks [lõnga] `alla, kaks `peale Mar; kui `lõnga kiarpude `piale `aetasse, siis ühe ringi kiirimise lõpul liesitasse lõngad `esti sõrme `piale, sialt pannasse kiarpuu `pulkade `piale; liesid ära, siis sai `käärbute `piale lükata Koe

leesima² `liisima, (ma) leesin liuglema, edasi libisema Kis siis `liisimist ei tää, jää `lompisi `müüda `liisisime `pastlatallade pääl, mäest `tul'lime `persenühakil `alla; [vastlapäeval] söövad siajalad ära, siis lähvad `liisima; järve pääl leesitaks kah, vat siis päävaga `pastlad läbi Häa

leesk → leesikas¹

lees|kana lees(s)- Sa Muh Han, liis(s)- Khk LäEd Tõs lepatriinu linna, linna liiskana Khk; tüdrukud, poisid `katsuvad leesskanaga, kus pool ruut või peig on. lenna, lenna `ütlevad ja `laskvad `minna Krj; leesskana on pisike punane, mustad tipid `sel'gas VII; leeskana on sitika `moodi, `tiplik, ise lennab koa Põi; leeskana se_o `sõuke pisike kiri massakas; leeskana oo lehmajuhataja, juhatab lehmad kätte; leesskana, leesskana, lenna sõnna kus mu ruut oo Muh; liiskana oo `piske punane, mustakirju Kse; Liiskana, liiskana `linda sa, kumma pool ma mehel saa Han; liiskanad tulad kevadi `väl'la; (püüniste merre viimisel öeld) Näita, näita liiskana, kust poolt räimi saab Tõs Vrd leeslind, leesukana, liiskam, liisken, linaliisk

leesku sijj olli `liisku `lasken, `liisku lännu Krk

lees|lapp leeslapp = leeslatt – Mih **-latt** sarika tugipuu, tits liislatil oo üks ots pulgaga paari kül'les, teine krantspalgi pial Var **-laud** käärlaud ku `käärita, siis `oita lies laud käes, siis `niidid `juoksevad `aukudest läbi `käärbude `pääle Jõh; `Lõimed `võetasse lies `lauvalt `sõrmedega ja `pannasse `käärbu `pulkadelle IisR; leeslauaga vedamist piab õppima, igäuks ei sua Sim; sie oli lies laud, kust nied lõngad läbi juoksid VMr Vrd leesi-, lõnga|laud

lees|lind lees- Sa(lees- Khk) Var Tõs(liis-) Aud lepatriinu leesslind, leesslind, koes sa linnad. siis koess `poole ta linnab, säältpoolt tuleb peigmees Khk; leeslind `võöti piu `peele Mus; lees linnul `valged tipid seljas Kaa; leeslind, lapsed `katsusid kuspõl `peimed ja ruudid on, kuhu ta lennab VII; leeslind oo `pisse til'luke, punane, mustad ümmargused täpid Var; karjatsed [ütlesid], `näita, kus loomad on, siis leeslind läks linnates sinnapoole; lapsed `laskvad liislinnu `lendu Tõs Vrd leeskana

lees|maa liivasegune maa Küll teil oo kena lees moa, küll sii oo kena - - `künda, tä pole `raske mette Jaa; Leesmoa - - liivane ja mullane, ilma kivideta tasane moa Pöi **-pugu** liivapugu kanal oo kaks pugu, leesspugu ning söömapugu Khk; Leespugud `pandi `katla Kaa; Leespugu on kanal `liiva täis, liiv jahub toidu ää Pöi; kanal o leespugu, see teeb vilja terad `peeniks Muh; Kui kanad liiva äi saa nokkida, siis leespugu äi tööta Emm; liispugo, see see linno `veske oo, mis ära jahvatab, liiv oo sial sees Lih || siiakala magu siial on leespugu nagu linnul Pöi; siia leespugo Phl **Vrd** leedepugu **-putk** (rohtaim) karuohakad ja `jälle leesputked, suured pikad juured mua sies, neid `üütasse `jälle jumikad VMr **Vrd** leestük, liipstükk¹ **-sau** liivasegune savi Leessau on `sõuke allikas sau, kui ää kuivab, on `valge, meil `tehti sellega sii `ahjusi Pöi; Leessouest saab kerge ermuga tarvilest soue tehja, senele leheb vehe liiva sega ja on palju kergem sõtkuda kut va undisou Emm

leessima `leessima tegevusetult ringi hulkuma Akka parem `tööle, mis sa `muidu `leessid Jõh

leestük leestük leesputk – Käi Rei **Vrd** leesputk, liistükk

leesu|kana lepatriinu Lenna, lenna leesukana, näita kus mo ruut on Pöi **Vrd** leeskana

leet¹ leet g leedi S(n -t' Jäm Khk VII; g leed|u Khk Pöi, -e Hi) Vig Kse/-t'/ Han valkjas- või pruunikaspunane, hallikaskollane või -pruun, kollakaspruun vms värvus **a.** (loomade karvast) leedid loomad, pole punane ega pole `ruske; leedi `näoga lehm, allikas pruunikas veis; leedi `näoga, punane es ole, `valge ka mitte Jäm; üks leet' elajas, pool `ruske, pool must Khk; leet on `sõuke tule karvaline, pasa `karva, nagu `kolne pask Krj; obu oli võik, lehm oli leet' VII; Nendel see va leet lehm on ju teab kui vana Pöi; leedid lehmad o nagu `toori külje `karva Muh; leet lehem, mostem `külgede peeld, selja peeld `valgem Emm; lehem on leet, pole must ega `valge, `ruske ega all Rei; must lammas läheb sui ka leedeks Phl; leet' loomad oo roosakad ja allikad Kse **Vrd** leedik(as), leek² **b.** (pleekinud riidest) leet riie Pöi; ta leheb säsosegse, et pole medaged nägo, leheb leedegs (pleekinud mustast värvist) Käi; riie on leediks `pleekind Rei **c.** (muud juhud) Leet saue puru Pöi; võigud ehk leedid tuhliid, `valge pole, punane ka mitte Jäm; kevade on leedid tipid (tedretähed) `palges Ans; nii leedid silmad pees jusku `mustlase poisil Emm

Vrd leedu¹

leet² leet g leedi "saega lõikamatu laua ots, mis saepaku küljest on lahti murtud" jätan `saagides nii pitkad leedid `otsa Krj **Vrd** leep¹

-leet Ls jaanileet

leeted pl `leeted Kse Tõs Lai, `leeded Saa, `lieted R(-äd Jõh) Ris/-id/ VJg Iis, `ljjited Kod, `liide Hls; ppl `ljjiti Hää; sg liedes g `liete Kad leetrid Olin `lietejegä `kaua maas Kuu; kenele `lieted akkavad, on ikke `aige; punase lappiline vai pläkkiline on, kui on `lieted Lüg; `lieted `lüöväd `külge Vai; `leeted, punasi `viski ihu täis, valutavad `kangeste Tõs; kui liedes `sisse lüüb, sureb inimene ära Kad; tuule `ljjited one `niskesed `liivjäd, aga peris `ljjited one veikesed lapilised, naha all Kod; põdes `leeteid; mina `leetes ei ole old Lai; täu olli pal'lu `liidid; temä om `liiden Hls **Vrd** leethaigus

leete|maa (vesine) liivamaa `ljjite maa ei anna sedä mis üt's savimulla maa Hel; Mi_ maie pääle massa õi_ `kartold `pandagi?, siin um `ljjite maa Rõu; `ljjite maa, ei kasu hää vil'ä? Se **Vrd** leede-, leet|maa

leetene `leete|ne g -se VNg/`lie-/ Plt; `liite|ne San Röp Se, g -tse (-dse) Har Plv Vas liivane, savine (ka viljatu) mere`randa one `lietene VNg; kau põhi om nii `liitene, et tu liit ega keväjelt täüs, piat jäl_puhastamma Har; taa sääne `väega `liitene maa Plv; [Pulli] järv om sääne `liitene järv Vas; `liitene, tu om õks kõhn maa Se **Vrd** leedeline

leet|haigus leetrid liet `aigus lüüb `rindu ja `sil`madesse, kui eleda `pääva kääs `olla Kad

leetima `leetima köie otsa nõõriga kinni mässima keis leeditasse peenise lõõjaga `kinni `ümbert Khk

leetine `liiti|ne g -dse leetene `liitine maa om pehmekeni maa, kos jala? `sisse vaose Krl

***leetjas** pl `leetjad Kse; g `liit`ja Har pruunikaspunane `leetjad punased obused Kse; ta om `liit`ja `karva, tuu ol`l suu kikastõgõ värmit Har **Vrd** leekjas

leet|kuub pikk-kuub, (meeste) palitu Leetkuub tehte musta lamba villast, se oli paelimine riie, vooder tehte villast ja linadest; oli vana naine, leet kuub `selgas Käi

***leetma** `liitmä Har; (ta) `leetab Krj, leedäb Ran; `leedama Emm (veevooluga) liiva kuhjama, liivaga kattuma vesi `leetab raavi `umpseks Krj; Poodi `ankru `leedand nii sügavale liiva `sisse, et soo änam kädegid Emm; järve veeren käevä `laine, sääl leedäb ruttu Ran; Kohe vesi tuu liiva vii, sinna_liit. Ütelt puult uht, `tõistõ `paika liit Har **Vrd** liitma²

leet|maa leet-, liet- vesine liivamaa mis vett `alla lasevad, need on liet maad - - kevade ei kannata `piale `minna Sim **Vrd** leede-, leete|maa

lee|tobias lietobias (lutsu moodi kala) – Khn

leeton, leetong → kleidung

leet|punane leetpunane valkjaspunane – Vig **Vrd** leekpunane

leetrid pl `leetrid Khk VII Muh Mar Aud Vän HMd VMr Kod/`lii-/ TMr, `lietrid JõeK JMd Koe VMr, `leetred Mar Mär spor Pä, HMd Juu Äks Kõp/`lii-/ , `lietred Jõh Vai Ris Koe, `leedrid Jäm Khk Pha Rei, leedred Käi, `liidre Krk; sg `leet|er Trm, `liet|er VNg Amb, leed|er Rei, g -ri (ka sisekohakäänetes hrl ainsuses) (nakkushaigus) `lietred on punased plägid iho pääl Vai; ma ole ka `leetris olnd, mis ihu lööb nenda palavaks ning punasse laikliguks Khk; lastel keivad `leetrid peal, `meitel koa mütu tükki `leetrise jäänd VII; `rõugid o `kolme `tõugu, ühed o `leetrid Muh; leedred on pisigest krellid, lööb iho ponasegs poha Käi; laps jähi leedrise Rei; see teeb inimese `aigeks kui `leetred `peale aavad Mar; sialt lapsed oo `leetres Mär; `enne `rohkem `aigusi ei `tiatud kui `leetred ja riisid ja `rõuged Tõs; poiss `ol`li `leetres, oksendas `irmsasti; `leetred rikuvad inimesel kõrva`kuulmest ka Vän; kui `leetred on, siss ei tohi likes teha, siss löövad `leetred ihusse ja lähavad südamesse Saa; sarla oli `raskem ja koledam kui `leetrid HMd; minu poja tütar suri `lietrisse ära JõeK; neil veikestel [lastel] ei old küll, aga siis ned suuremad juba olid, kis `lietrisse läksid Koe; `leeter on laste `aigus, ihu `peale aavad punased plekid Trm; `liitred, siukst arvad lapid ol`d Kõp; `liidre om laaman, ei ole karbatse, sär laku om nõksi, karbatse Krk **Vrd** leeted, leetrikud, läätsad

leetrikud `leetrikud leetrid – Ans

leetri|rõuged leetrid ta `olli `leetri `rõuges Muh

-leetsakas Ls kukeleetsakas

leet|selg leetseljak `kehvel on kivine madalik vie all, lietselg on `liivane Jõe; Ku o meres pagu vesi, o liet`seljäd kaik `kuival Kuu; kivi `rannas ei õle liet`selga Lüg; laivaga ep saa `sõita, jääb leet`sel'ja `peele `kinni Khk; leetselg on `jälle üks nehoke liib mere sees, liibä `kõrgus Mar; kuivaga on suur lietsel'g väilas JõeK **-seljak** veedalune liivaseljak, -madalik liet`seljak `paistab `õige vähe viest `välja Kuu; Leetseljag on järsu astangu eel, madal koht meres Krj; `Säinad tulavad leetseljakute `peale kudema Pöi **Vrd** lee², leet|selg, -seljandik **-seljandik** leetseljag liet`sel'jandik ikke `rannas on, kui liiv `paistab vie alt Hlj

leetuma `lijtuma Ran; `lijtümä Har vee toimel liiva kuhjama, liivasse mattuma kui loodsik om pik`embät `aiga viijn, siss `lijtub liiva `sisse `kiinni, vesi kannab `liiva `ümbre Ran; egi om liiva sinnä üless `lijtünü[?]; ärä uppunu ollöv `lijte `sisse `lijtünü[?] Har

leetun → kleidung

leevema → leevima¹

leeverdama leeverdama HMD Kei, lie- Ris leemendama nii märg, et ta üsna lieverdab Ris; `Peoga `mätskab ää, suu leeverdab [rasvast] omal pias Kei **Vrd** liiverdama¹

***leevi** pl leeviid leevike leeviid, punaste kõhualustega Khk

leevialune kerge ehitus suurema hoone küljes või kõrval mutku saarikad olid ja rood olid pial, `üiti leevialune; meil oli sial saana `otsas ka `sioke leevialune -- lauad `ümmer ja libamesi katus pial `laudest, sui oli `looma `sisse `panna Lih **Vrd** lööviaune

leevik, leevike(ne) leevi|k g -kse Pil Krk; leevi|ke VII Var Juu, g -kese Rei u Hää, -kse LNg u Hää, KJn Krk; leevike|ne Khk Muh Tõs IisK/lie-/ Trm Plt Puh Rõu, `lievike|ne VNg(`lüövike|ne) Lüg Jõh, g -se; `lievikäne hv Kuu; pl leevikesed VMr lind (Pyrrhula pyrrhula) `lievikene ilus `lindu VNg; `talvel `külmägä `lennavad `lievikesed ja tihased Lüg; Kui `lievikesed ja `teised `metsa `linnud tulevad `õvve, tuleb `varsti `tuisku Jõh; lõo üidasse leevikene Muh; leeviksed -- neid `üitakse vel punakurguksed LNg; leevike oo ilusa punase puguga Var; leevike on pisike al'l lind, punane kurgualune Juu; [kui] leevikesed -- `lendavad, siis `üeldasse, et külm tuleb VMr; leevikeisi on vähä Trm; anna kanale süvvä, leevikse tuleve ka manu Krk **Vrd** leevi

leevik|veere|kiri pl leevikveerekirja vöökiri – Puh

leevima¹ `leevima, (ma) leevi(n) Mär Kir Kse, (nad) `leevivad Mar; (nad) leevivad LNg; leevema Rid; `lievima, (ma) `lievin VNg harjuma, kohanema; sobima inimine `lievib iga `toiduga VNg; kui loomad kebade `väl'la `lastasse, küll `leevivad `viimeks kokku Mär; laps `leevind muga `ühti Kse **Vrd** leebima, leebuma¹

leevima² `leevima, (ta) leevib suurenema Tuli leevib, läheb suuremaks; Valu leevib, äi jää `vaiksemaks Pöi

***leevit** p leevitid lugema noomima Isa luges meile leevitid, ku me ülekäte `ol'lime läinu. Mis sij leevitide lugemine `aitas, ega sellepärast ükski temp tegimata ei jäänu Hää

leevits leevits kabel – Rõu

leevotama leevotama leiba tegema akama leevotama tänä; `leibä teeb, siis tämä leevotab Kod

legaelema¹ legaelema (üheskoos) magama, amelema `poissid ja tüttäred legaelevad Kuu

legaelema² legaelema

1. = legastama – Kuu

2. *tuul legaeleb* (on muutlik) Kuu

legastama *legasta|ma, -da* alpima, edvistama – Kuu **Vrd** *legaelema*², *legatama*

legatama *legatama* = legastama – Kuu

***legend** *legend* g -i Kul; n, g *leegenda* KuuK, *'lege-nda* Krk rahvajutt, lugu *selle järvega oli vana leegenda* KuuK; *sij om vana 'lege-nda, et Jeesuss om söönu sel* (kalal) poole ärä, *poole visanu tagasi, sij eläp poole kül'lege* Krk

legosk *legošk* g -e konnapoeg *Legoške[?] omma[?] kunnapujakõsõ[?]* Se

legu *legu* lõbunaine – Kuu

legutama *legutama* salakaupa merre heitma *'Meie 'reisuel 'kraami legutamist ei tuld ede 'rohkemb kui ühe 'kerra; 'Kastid jädimme kohe tegile, et kui on vahest 'tarvis legutada; Iest ärä 'saamiseks ei old 'luodustki ja 'otsustimme et tuleb [piiritus] legutada* Kuu

-leha Ls tuuleleha

lehe|hain, -hein lehtne hein *lehe ein on 'metsäs, lehed 'suuremb jago 'kasvavad; kui on 'niske leheein ja kui viel 'kaste on maas, siis sie lähäb maha nii et kohiseb* Lüg; *lehe ein, ia, 'lambad 'süüvad sedä Jõh; muist on kõrs ein ja lehe 'eina on ka LNg; lehe ein mureneb maha pal'lu, ei õle ia Trm; sial oli osalt lehe 'eina, osalt soo 'eina Lai; lehm lehe'haina ei_taha_süüvä[?], tuj um nigu pisu 'mõrkjanõ Rõu **Vrd** leht|hain, -hein **-juss** lehejuss (kõva varrega rohtaim) lehejuss - - 'niske 'alli ise ja ühe leheline - - vikkast lähäb kohinal üle, vat maha ei saa Lüg*

lehe|kala (kala) a. puude lehtimise ajal püütud *Kui 'puuse lehed tulid, siis - - kutsuti lehekala, änamasti oli pisine silk* Khk b. lehelanguse ajal püütud *Lehe kala, lehe 'langemise ajal 'püüetud* Kuu

lehekas *lehe|kas* g -ka VNg Lüg Jäm VII Mar Hää Ris Iis Puh/-ka|ss/ hv Vas, -gäs g -kä Vai leherohke *puu one lehekas suvel* VNg; *lehegäs puu* Vai; *viha oksad 'vöotakse ikka sealt, mis änam lehekas on* VII; *kased ja pärnad on lehekad puud* Hää; *tuon leheka kase tuppa* Iis

leheke dem < leht *paberi lehekäine* Vai; *küll oo pisiksed lehekesed alles* Mär; *puul on leheksed 'otses* Hää; *karbis palju paberi lehekesi* Iis; *ku akab moasik eelitsämä, tulevad til'lukesed lehekesed* Kod; *'kurkel 'alla vijl 'väikse lehekse otsan* Trv; *nyur' lehek alle tullu vijl 'vällä; lehekse akkav joba puiest pudeneme* Krk; *suur ma_i-lma nurm 'kapstit käen, sääld ei tunneki, ku_sa võtat mõne lehekese 'kaņgla ala* Rõn; *'paprõ lehekõ* San; *ilm om nii 'vaiki et puu lihekene ka ei liigatu[?]* Har; *ku 'kapsta 'lätva_kasuma, siss 'korja alomat'si lehekeisi, lähädä är[?], panõ_'suurmit kah, tjj_nigu 'ohtja vai naadi ruyuga* Rõu

lehe|kirp (putukas) üks 'seltsi 'kirpusi on 'lehtede küles, *lehe 'kirbud* Vai; *lehe kirp, üppäb lehe piäl* Tõs; *lehekirbu, nee om 'siibuga* Puh; *lepä mardigõ[?] säntse, mõni 'ütless et kirbu[?], lehekirbu[?]* Se

lehe|kolla|kala "lehtede kolletamise ajal püütav väike räim" *lehekolla kalad, nee pidid irm magusad olema* Khk

lehe|kollane (teat kollane värvus) *lehe'kolne 'tehti kase lehestega; öö joned o lehe'kolsed* Muh; *tume kõllane ja lehekõllane, lehekõllane nagu sügise lehed langevad* Kod **-kuu** mai *lehe kuu on 'viimine keväde kuu* Lüg; *lehekuust akkas juba sui* Põi; *eks lehekuu külvata suurem jägu* JõeK; *mai kuu ehk lehe kuu, nõnna ta nimi on* Lai; *lehe kuu*

olli, vete kuu olli vanast; kui jürikuu tuleb `viige, siss lehekuu tuleb einäge Hel; lehekuu kutsutass selle, et leht kõik tulõ jo Lut **-kõrd** lehekõrd ”piklikud hõbedast kaelahted” – Se **-kül**g (raamatul, kirjal vms) Sool juba mütu lehe`kül`ge täis Pöi; roamatu lehe külled; kas see lehe kül`g soab läbi juba Juu; näh lehekül`g ussipuru, mes sa loed tast (peenikesest trükist) Kod; kääna`viil` tönõ lihekül`g, säält `alguss tuu lugõmine Har || fig (elu)muutus Meil tulõ ka`ks taalõ elulõ tönõ lehekül`g pääle käända?, lää õi`taa nii`muudu edesi Rõu; võtami`tõsõ leheküle (uue teema) Plv

lehelemä lehelemä, leheldä TLä lehvima lipp lehelep tuule käen Puh; usse peräni `valla, `kardina lehelsivä tuule käen Nõo **Vrd** lehklema

lehe|liblikas leheliblikad, nee `lendvad ikka `lehtede `ümber sii Muh

leheline¹ leheline Kuu Pöi HMD/li-/ Kos JMd VMr Trm Kod Hls Puh Kam Plv/g *-tse/* Vas, *-le|ne* Mar Mär Tõs Aud Hää Nis Juu Plt, g *-se*

1. lehtedega, lehine virnrohe, põllu peal aeab `kangeste teda, risteina `moodi, lehelene Aud; liheline ein HMD; `üiti tedremadrad, `kasvasid kollased `väiksed õied pial, `niuksed lehelesed Nis; leht ein on leheline `amma ein Kos; sij om üits leheline rõõvas, sel om lehekse pääl Hls; leheline puu Plv || (vihaokste toojast) viha lehelised tulevad joba viha lehilt Kod **Vrd** lehikläne, lehteline, lehtline, lehtne

2. (liitsõna järelosana) ristein oo kolme lehelene, kolm `lehte koos Tõs; `leitsin nellalehelise ristikeena lehe JMd; piibeht -- kaks `lehte ühe varre otsas, kahe leheline VMr; kalmukas kasvab lai leheline Kod; ubaleht olli kolme leheline Kam

3. kiidekas loomal ja `lambal, mes ää tapetasse, nendel oo lehelesed Mar; üks magu `üitse lehelene, see oo pisiksi `lehta täis Tõs; mäletsejatel [on] nihuke lehelene, kus toit läbi lähäb Juu

Vrd lehiline

leheline² → lehelis

lehelis lehelis Vai Vän Hag/*-es/* Rap Kos(*-es*) Jür Amb Tür, liheles Plt, g *-e*; leheline R Phl Vig Saa K(*-le|ne* spor Ha Jä VIPõ) I(*-le|ne* Pal), liheline Hlj Ann(*-le|ne*), g *-se* aluseline (pesu)vedelik, hrl tuhavesi `tehti `kange leheline -- kõhe tuli `kange leheline ja siis `pandi sie leheline `sinne `siebi `kraamide `pääle ja siis `keideti sedä `siepi siis sene lehelisegä; tuhast tehasse lehelist, `külvetasse `põllu `piale ramust Lüg; `riide `pesti `enne vanast lehelisega Vai; lehelise vesi `olli `toobri sees Phl; lehelisega sai `kangaid `valgeks `tehtud. tuhk `pañdi tüñni `sisse ja `kieva vett `peale, siss viel `kül`ma vett, `sel`gis ää ja leheline oli `val`mis Hag; lehelest tehakse `pal`last tuhast, pannakse tulist vett `peale, `sel`gib ää, sis `neoke libe ja kollane Kos; lihelene pidi nii `kange olema, et kana muna sial pial ää `küpses Ann; lehelesega pidi alati pesema, et ilus `valge tuleb Pai; lehelist on väga ea `aige aava `peale `panna VJg; `kangad sai pada sies lehelisega ära keedetud Sim; lehelisega aadutasse linasid `lõngu ja `kangaid Trm; lehelisegä `kiitsid `sijpi; leheliss `testi egä puu tuhass, mes põleb Kod; lihelest sai tiha, kellega `seepi keedeti Plt **Vrd** leelis, leenis, lehilene, lehiles

lehem → lehm

lehe|mailane lehe `mailane liblikavastne – Mus **-minek** lehelangus lihe miñegi kuu (oktoober) Har; lehemineki aig Plv **-mõts** lehtpuumets lehe mõtsast es saa tetä `sõõrdu, es pala Kam; säält ol`l puha enämbüsi lihe mõts Har **Vrd** lehtmõts

lehone *lehe|ne* g -se Khk LNg, -tse Tõs Nõo Plv; -lehone Kul VMr Urv (teat laadi) lehtedega; leherikas, lehtne *üleval* [heinamaal] *oli lehesem maa*, `lehtsed `rohtu `kasvas LNg; *kui oli rohi nisuke piibelehene* - - *siis oli `kerge `niita* Kul; *tegavad lehetsemad `eina lammastele* Tõs; *metša ein, niisuke `lehtne ein, kruoklehene ein* VMr; *ku mõts lehen `olli, siss `raoti pišt`kuale `ümbre panna lehetse kyy* Nõo; *ristikhain um `häste lehone, nii illoss peenikene hain* Plv **Vrd** lehine

lehe|piirituss "viin või piiritus, milles on leotatud kaselehti" *lehe piirituss, sedä ei või rüübate, sij võtt enge ka `vällä* Krk **-pill** (puu)lehest mänguvahend [isa oli] *lehe`pilli puhuja, `keiki lehe `pilli puhus ilusad tükkid `vällä* VNg; *Vana `Sander tegi vahest lehe `pilli, leht oli mookude vahel ja puhus Põi; Ennemalt õli lehe pilli mängijaid, kes sireli lehega* - - *kõiksugu tantsu tükka ja lauluviisisid mängisid* Trm; *laheb lehe`pil`li vahel nõnna, et silmäd punased piän* Kod; *vanad mehed peris lõöväd lehe `pil`li* KJn; *Küll ta lei lehepilli* (nuttis) Trv; *temä `puhkass lehe`pilli* Krk **-plõnn** maipõrnikas *Mõni aasta om leheplõnne väega pal`lu* Nõo; *leheplõnni om alli, suure sitiku* Ote **Vrd** lehe-, leht|põnn **-pudisemine** *lehepudisemise kala ~ räim sügisträim* - Jäm **Vrd** lehekollakala **-puu** lehtpuu *okkaspuu `annab sädemid, lehepuu ei `anna `ninda `pallu* VNg; *lehe `puudega* [suitsutatakse] ja *`singid on vägä iad tuld* Lüg; *kui puid raiuti, siis nuorel kuul okaspuid ja vanal kuul lehepuid* Amb; *pihlakad ja mis muid lehepuid aas `sinna* Lai; *mitte ütte lehepuu käbi ei tuu `miule* (njl õuntest) Hls; *lehepuu tuhast üteldäss paremb lipe saava* Nõo; *võsastigun kasviva rohkemp lehe puu* Kam; *lehepuul omma? iks urva`keväjä* Kan; *lihepuu keväjelt rõõmustass uma ilu üle* Har; *Noid (lehtpuid) `peeti õks `pik`se peräst, et lehe puu `tõmbass `pik`se `hinne `sisse* Rõu **-põnn** maipõrnikas *lehepõnni om `väikse ümärigu looma, nigu `ämbläse `plaani, siivakse kül`len, nigu sarved iijn* - - *keväde `lendävä ja põriseva* Ran; *aava lehte pääle olliva lehepõnni mak`ka, seivä aava `õkva roodsikuss* Nõo; *lehepõnn om nigu sitasi`k, õdagu päävä minekin `lendäse nigu plakin tare `ümbre* Rõn **Vrd** lehe|plõnn, -sitk, -vurr, lehtpõnn **-põrnikas** (putukas) *lehe põrnikad oo leheste peal* Muh; *lehepõrnikad sööväd puu lehed ää* Mar

lehe|risti|päev liikuv püha, langeb neljapäevale nädal enne taevaminemispüha, mis on 40. päev pärast lihavõtteid *Lehe `risti`päiväl rohi ei `kasva ega puu`õksi ei tõhi `murda; Lehe `ristipäiv on `ninda suur pühä, et ei tõhi `püsti `kussagi* Lüg; *lehe ristipäe pidid puudel lehed otsas olema* Saa; *Ku leheristipäiv kari väläh olõvat olno?, sõss olõvat suvõl pal`lo eläjet är? `lõpno?* Röp

lehe|roheline (teat värvitoon) *leherohelist on vaest `ööldud, kui riie on lehe `moodi roheline, aga eks `lehtigi ole `mitmed `värvi* Lai; *kige parembini saab kase`lehtige `värmi, kui na `alla noore ja pigitse om, sellest tuleb leherohilene* Hel; *`samblõ rohiline ja lehe rohiline* ja Plv

lehes → lehes¹

lehe|sitk maipõrnikas *lehe`sit`ka`söövä`puu `lehti; ka`gu no naid lehe`sit`kä `vaklu um põld täüs, t`sirgu`korjasõ?* Vas **Vrd** lehepõnn

lehes¹ *lehe|s* g -se Hls, -sse Pst; *lehe|ss* g -sse T(-ss Ote) V(g -se; n -ss Rõu Vas Röp, lihess Har, l`e,ess Lei), -ssa Trv; pl *lehes* Krk, *lehesse* Hls Hel, *lehesse* Vig Vil(-ad); g *lehesse* Lüg, gpl *leheste* Muh

1. lehtedega (kase)oks; (kase)okstest viht lehesse `pundid `onvad pihass Lüg; ma akka lehestest `vihtu tegema Muh; arukase lehesse om ää Pst; lääme viha lehesid `ot'sma; kase lehestege ja vihaga ike värmits mune Hls; ma lätsi tõi lehessit ja tei `vihtu `lambile, et om ää `talve `lambile `anda; `enne `jaani pidi lehesse ärä `lõikma Nõo; kõjol om lehesse, tamme lehessist saap kah `vihta Kam; mi^p puul om `väega vaivaline leheste saamine, ei olõ^p kõo `mõtsi Kan; noorõst kõo liheseist tetässe viha^p Har; lehessit korati `vihtu jaoss ja `lamba `vihtu jaoss kah Rõu; noorõ_kõivu_küll ol'li^p ja ilosa lehesse^p, a neil ol'li_tilga_küle, `sijmne tilga^p Plv; `tütriku omma lehessidõ peräh Se; lehessehe, lehesseile lehesid tooma lääme `mõtsa viha lehesseile Trv; temä lännu ommuku vara lehesseile, `pal'la `jalguga -- jäi `ränkä `aigess Ran; lähme `mõtsa lehesseile, `vihtu om vaja Nõo; ma lä lehesseile San; Ot'siti ilusa noorõ^p lehikadsõ_kõo^p -- ja `minti lehesseile Rõu; läki^p lehessehe Vas

2. haod, oksad a. heinasao vedamiseks `Rualõ `pañti lehesse^p ala^p, siss sai vetä^p; ku ol'li `kaugõlt vitä^p rukõ, siss `lүүüdi lehessit ala Har; Ku_haina_rukka `pañti, sõss `pañtigi_leheste pääle; Rua ala_`pañti_lehesse^p, lehesse^p ol'li_lepä vai üt'skõik^p mis puu hagu Rõu; lehesse^p pandass haina rua ala, `veetäss hobõsõga Vas; kuha vai kõlgusõ mano `veeti kõgõ kavvõbast lehessidõga^p Se; l'e_estega `vieti ain ütte Lei b. linade vajutuseks lehesse um ku linnu `vaotadass, pandass pääle, katõtass lina_kini^p palandun `kõot'sidiga vai lepälehe^p, lehesseidi pääle pandasõ_kivi^p Lut Vrd lehis

3. leht `soola ja `lupja riputa `kaapsu leheste `peale, siis ussid `surre ää; lõhmuspui ja pärn o `ühte `moodi lehestega Muh; lätte jo lehesse maha sügüselt; aru kõo^p [on] `väikeste lehestega Har

lehesse² lehesse "mingi särjetaoline kala" lehesse tüü om sääne lağa uhukõnõ, nigu särög, suur lağa Har

lehesse|hain lehtein karieläjäss tahap seräst pikkä `aina parembide ku lehesse `aina Nõo Vrd lehikhain, lehishein

lehestik lehesti|k Võn, g -ku VNg Khk Tõs JMd VJg Trm Kod/-ss-/ -gu Kuu Puh a. lehtmets paks lehestik Kuu; lehestikkusi on jo pail'u JMd; lähmä lehestikku magama VJg b. puu lehed lehesseik -- nõnna paks et läbi ei `piäse Kod

lehetama → lehitama

lehe|tubak(as) lehetubakas oli `enni küll -- `neoksed `terbed lehed olid Mar; lehe tubak, kõva tubak, akab `rindo Kod; lehetubak kimbuh, kimbukaisdõ kõüddõt Se -täi (kahjurputukas) leheste peal lodivad `valged lehe täid. puu täid o suuremad kut lehe täid Muh; `Lehtel kolõ paõlu lehe `täisi piäl Khn; linnud `viste lehe `täie ei söö; lehetäiede `vastu külitse `tuhka Saa; lehe täi, puu `lehtede külls IisK -uss pisike kollane leheusse marja põesaste peal Pha; lehe peal o lehe ussid, `pullis silmad peas Muh -vurr mai `põrnikas `üeldi vanast lehe vurr Lüg Vrd lehepõnn

lehi|hain lehtein lehi aenan olli piim`aina, kullõrkupu `lehte -- segä ain ta olli; lehi ain `kaśvi `kõrgõmbide kotuste pääl; luyum sei lehi `aina väega suure `suuga Kam Vrd lehesshain

lehi|kläne lehi|kläne g -se leheline lehi|kläne ein, piänikene ein segämine lehedega; eläjäd süäväd üväss lehi|kläss `einä; lehi|kläne ein ei taha vihima, sij lähäb mussass; lehi|kläne vits Kod Vrd lehi|kläne

lehi *lehi* g -tse Nõo, -dse Urv; *lihikä* |ne g -tse, -dse Har; *lehi* |ni g -sõ Krl; pl *lehi* kadsõ Rõu (peene)leheline *Illus lehi* käne ristik' hain; *Eläjä* _tahtva_ *lehi* käist 'haina Urv; *tu lihikä* ne hain om 'lamba hain, 'lamba 'tahtva *lehi* käst 'haina; *nyy omma* _peenükese ja *lihikädse haina*? Har; *Of'siti ilusa noorõ*? *lehi* kadsõ_ *kõõ*? aru maa pääl Rõu **Vrd** lehi kläne

lehilene, lehiles *lehi* |ne Juu, *lehi* |s Juu Pee, g -se lehelis tuha *lehi* lene suand liig 'kange; *pesi lehi* lesegä Juu; *tuha lehi* lesegä on 'seepi keedetud Pee **Vrd** leeline, leelis

lehiline *lehi* |ne g -se VNg Jäm Muh Äks; *lehi* |ni g -dsõ Krl

1. lehtedega, leheline 'tuomikas one *lehi* lisemb kui 'toised puud VNg; *lehi* lised aud Äks **Vrd** lehtline

2. kiidekas *kut lehi* line 'aige, loom ep saa määltseda Jäm

Vrd leheline¹

lehin *lehi* |n Mar, g -a Han (sademete) hoog *Ma sai selle vihma lehi* na kõik kätte; *Küll oo 'kanged rahelehi* nad; 'Neuksid lumelehi nud tuleb 'arva Han || (haisust) laseb 'nõnna *t lehi* n taga Mar **Vrd** lehing

lehinäl heljudes, lehvides *Pöll oli lai ja 'kerge, noorik 'tantsis lehi* nal; *Lehed 'langevad lehi* nal Han

lehine *lehi* |ne Pöi Äks, g -se Juu Tür, -tse TLä Rõn San; pl -*lehi* dse? Vas lehtedega *tuuli 'huudi 'tehti rugikõrdest, ähk 'võeti koa lehi* ne kask Pöi; *lehine ein* Äks; *maesa ain om pehme, lyyum süüp parõmbide, ta om lehi* ne Ran; 'kuale 'panti ao 'pisti 'ümbre, *lehi* tse ao Nõo; *lehi* tsist ossõst tets 'vihtu San **Vrd** lehene

lehing *lehi* |ng g -o hoog *tuli ea lehi* ngoga Mih **Vrd** lehin

lehis *lehi* |s g -e IisR Hää; *lehi* |ss g -e Lai Ran, -õ Krl(-i|s g -se); elpl 'lehi |stest Röp lehtedega (kase)oks; (kase)viht *Iga kask ei 'kõlbanud vihaks, lehi* seks IisR; *Käisin lehi* sel (vihaoksi toomas) Hää; *talvel söõdetasse lehi* sseid lammastelle; *kitsed ei söõ al'litand lehi* st Lai; *jaanipäeväss -- 'tuydi mõtsast lehi* ssit aesuss Ran; *kõõvo 'lehi* stest tetäss 'vihto Röp **Vrd** lehess¹

lehisema *lehi* |s|ema spor L, HJn Plt KJn, -õmmõ Krl lehvima, lipendama; kahisema, sahisema *tuleb, palitu õlmad üsna lehi* sevad *tuule kää* Mär; *lipp 'pañdi veel [pruudi] kirstu 'peale ja lipp lehi* ses üleval nii et Kir; *Ema läks nii 'kiireste, et leit lehi* ses 'sel'gas Han; 'juused *juba 'lahked, lehi* sebad *tuule elevil* Mih; *õrnemad puud lehi* sevad PJg; 'riided *lehi* sevad *tuule kääs, tuul peksab puruks viimaks* HJn || (haisu levimisest) *tubakal oo 'kange ais taga, lehi* seb naa et; *tuleb 'kange prae ais ja lehi* seb 'nõnna et Mar

lehis|hein lethein *Lehi* s ein oli *lamba ein, ramusa maa pial kasvas* IisK **Vrd** lehesshain -**puu** lehtpuu muist on *okaspuud, muist on lehi* spuud Kul

lehistama *lehi* |stama Mar Han PJg Pil lehitama 'Naabri koolid *lehi* stasid 'vastamesi *lippa* Han; *Kui kukk saba lehi* stab, siis *tuleb külaline* PJg || (haisu) *levitama mes sa sii lehi* stad 'aiso Mar; *Lehi* stas *tua paha 'aisu täis* Han **Vrd** lehitama, lehitama

lehistis *lehi* |stis g -e (edevast inimesest) [ta] *Oma uude riietega oli 'uhke lehi* stis küll Han

lehitama *lehi* |tama VNg Lüg(-mma, -damma) Vig Han Tõs PJg Tor/lehe-; ipf (nad) *lehi* di Se *lehi* tama *tuul lehi* tab ja *lipputab 'laiva 'purje; kuer lehi* tab *savaga* Lüg; *kana*

lehitab, kui tä `tiivu raputab Tõs; lehidi mullõ kõik' takah, ku ma tul'li; kässiga lehit', katõ `käega? Se **Vrd** lehistama, lehitsema, lehitama

lehitsema lehitsema Põi Muh Han; (ta) lehetleb Tõs lehvi(ta)ma aned lehitsevad ennast, kui nad veest `välja tulavad Muh; Põllepaelad lehitsevad tuule käe Han; kana lehetleb `tiivu Tõs **Vrd** lehitama

lehitsama, lehitsema¹ lehitsama Trv, lehits|ema VNg Khk Pha Tõs JMd Trm Plt, -eme San, -õmmõ Krl u (raamatu)lehti pöörama, sirvima lehitseb `piibelt Khk; mis sa mud'u lehitsed Tõs; ää lehitse kedagi, akka aga lugema JMd; ma lehitsi raamatu läbi San

lehitsema² lehitsema Vig Amb lehitsema kevadel see lehitsemene -- oo Vig; kui mets akkab lehitsema, siis aiva rohendab kohe `iemalle Amb

lehk¹ lehk Jäm Kaa Põi Muh Rei spor Lä, Ris Jür Amb JMd VJg Trm Plt KJn, g leh|a Khk VII Tõs Khn Tor Juu Iis, -u Rid Tor Hää Kad, -i Kod, lehka Koe; n, g `lehku VNg tugev hais; lõhn tuas one paha `lehku VNg; sõnnigu lehk Jäm; mõned `sõuksed sandi lehaga rohud Khk; Supil oo apu lehk juures Kaa; Poisil keib tubaka lehk suust välja Põi; saht lehk LNg; lihal lehk juures Kse; silgud `lähtväd alvas, lehk taga; lilledel ilus lehk Tõs; paelu ääd `lehku Hää; `surnul paha lehk `juures Ris; paha lehk tuas Kad; kase lehk VJg; sirelil one magus lehk; nii üvä leevä lehk; ku `surnu vahess `lehkämä akab, siis `lastse kadaga `suutsu, siis ei kuule sedä `lehki Kod **Vrd** lehke¹, löhk

lehk² lehk Rei, g leh|a Mär Vig, -i Mus Koe, p `lehk|i Kod, -u Iis, -o Mih; pl lehud Hlj, p `lehku VNg (nõrk) tuulehoog, -õhk tänä one `vaiki `ilma, ei ole `tuule `lehkugi VNg; `öösse kut lehid käivad -- sediksed sojad kut `saunast lööks `vastu nägu Mus; vii ta tuule leha kätte Mär; inime põle muud kui üks lehk, oled läind ja Vig; tuul lipotab kartinad, tuub `külmä lehki Kod

lehka `lehka viljatuulamisel kasutatud tohust lehvik `lehkad õlivad tohost, [nendega lehvitati,] siis tuul vei agana prügi ja pääd menemä; võttas sene `lehka ja `äilis `sengä, siis `aeti tomo `vällä Lüg **Vrd** löühkä

lehkama¹ `lehkama Kuu Lüg Jõh Jäm Põi Muh Kse Tõs Saa Ris Juu Jür Koe Kad VJg IPõ KJn, da-inf lehata Hää Plt, `lehkada VNg JMd; `lehkämä, lehatä Kod haisema; lõhnama kalad on `seisues `lehkama `menned Kuu; Poat jähi omingu pesemata, nüüd ühna lehkab Põi; surnu pannasse `külma `kohta, kus ta_p akka `lehkama mette Muh; liha `lehkab, alvas läin; lilled `lehkavad ilusti Tõs; kammila rohi kui ta saab kuivatud, ta sis `lehkab viel änam Ris; kased `lehkavad JMd; liha lüeb `lehkama VJg; kõik lilled `lehkäväd ku eelitsämä akavad; kõik asi, mes alvass lähäb, akab `lehkämä Kod; puu riist, ta läheb `lehkama Lai **Vrd** löhkämä

lehkama² `lehkama Vig Han Hää Ris Kod/-ämä/ puhuma põle mete tuule `lehkagi, vahel `lehkab koa ike natuke Vig; täna natuke `lehkab tuult Ris; vaess one nõnna pehme soe tuul nagu `lehkäb; tunnosse tuult, juba vähäke `lehkäb; kased ei `lehkä (oksad ei liigu, on tuuletu) Kod || Söönud `ingab, lebalene `lehkab (magavast inimesest) Han

lehke¹ `lehke lehk, paha lõhn – Jõh

lehke² `lehke mahe `lehke tuul puhub Khk

lehker → lähker

lehkerdama `lehkerdama IisR, -ämä Lüg ringi hulkuma `Lehkerdäsin pikki külä Lüg; Ega sie tüed ei tie, niisama `lehkerdab IisR

lehkima `lehkima, (ta) *lehib* R(-mä; -maie, -mäie Lüg; (ta) `lehki(b) Jõe VNg Vai) Kad VJg Iis; `lehkämä, (ma) *lehi* Hel

1. *jooksma, liduma; midagi hoogsalt tegema* `lehkis *minema* Hlj; *pane*b `enne `lehkimaie, *kui tülist mend; no küll õli* `lehkimist, *kas* `einamaal *vai rukki* `leiku ajal; `polkada, *sedä sai* `ninda `lehkidä *kõhe*_t Lüg; `Lehkis `einu `anguda; *Jätas tiio rippakille,* `lehkis `puole pialt *menema* IisR; `kartivad, *et* `jääväd `kauast, *panivad* `lehkimä Vai; *jänes* `lehkis üle *välja* Kad

2. *lehvima; vehkima puu* `oksad *lehivad, kui tuul neid* `liigutab; *obune lehib aga sabaga, lööb* `vasta `silmi Hlj; `naistel -- `kõrged `mütsid *pääs, lindid taga viel* `lehkisiväd; `virmalised *lehivad* Lüg

Vrd lehtima², plehkima

***lehklema** `lehklemä Puh, -eme Hel San, `lehkelema VNg võbelema *tuli* `lehkeleb *lies* VNg; *lepä lehe* `lehklevä *tuule käen* Puh || *liduma* – Hel **Vrd** lehelemä

lehm *lehm* g *lehm*|a eP(li- Mih; n *lehem* Hi Kod), -ä spor L, Kod spor VIPõ, eL(li- Har Lut; n *lehem* Plv Röp Se; *lehm* Se Kra, g *lema, l'em(m)a* Lei), `lehma (-ä) R(n `lehma VNg Vai[-ä])

1. *emane veis* `lehmä `ostad, *aga* `sarved *saad* `pääle `kauba (naisevõttust) Kuu; `ärja `pääga `lehma (harali sarvedega) VNg; `naine on `lehma all (lüpsmas); *lehm on* `ärjal (indleb) Lüg; *lehm kut kinnas, udar kut kätis* Jäm; *siis ikka ead* `liiki *lehm* *kui arvad suured külje kondid on* Khk; `joostud *lehm, kui pull on* *lehma ära* `jooskend, *et ta sigitud on* Krj; *lühikse vahega lehm o paar ähk kolm kuud* `kindi, *siis akkab* `jälle `lüpsma Jaa; *Lehm kut vabaniku inimese saun* (suur) Pöi; `lehmde *udarad nii tühad; kas sa lähed* `lehmi (lehmakarja) Muh; `naurisi *on kasulik* `anda *lehemdile* Rei; *lehm lüpsab pikka* `piima (ahtralt) Phl; *meil ei ole ead piima* `andjad `lehma Kul; *lehm naa iiral olemesega, otsib* `pulli Vig; *mõni poiss* `kangesti `otsis *iad naist,* [siis öeldi:] *kes kellaga* `lehma *otsib, see sita saba saab* Kse; *lehmä röigatis* (sünnimärk) Var; *lehm lüpsab suust, kana muneb nokast, kudas* `süüä *saab, na lüpsab* Tõs; *Lehmä muõdi* `ruäsvad *tüed* *tehä* Khn; *sina just ku* `köstre *lehm, lähed kolm* `pääva *enne* `vihma `lauta (öeld ettevaatlikule inimesele); *Jusku lehm, kui* `õhtul *korra ammub, siis on päevane jutt räägitud* (vähese jutuga inimesest) Hää; *viin öled* `lehmi *ala* Ris; *neli annab, neli kannab, kaks koera* `tõrjujad, *üks parmu pitsuke* = *lehm* Juu; *lehm nõnna* *kui lõugut tühi* Amb; *vähe annilene lehm* (annab vähe piima) Koe; *lehm otsib* `sõnni, *tal on nii* `kange *ihk* Kad; *viime* `lehmadelle *sul*'bi *ette* VJg; *lehmil udarad nagu panged all* Kod; *lehm* `tõmmas *piima ära, kui külma* *vihma* *kääs oli; kui lehm akkas* `lõhki *minema, siis visati* *konn* `kurku Lai; *see oli ia lehm, kis kümme* `toopi `piima `päävis `andis Plt; *suur kari, aga* `lehmi *ei olegi, pal*'t *õhvakse* Trv; *lehm om kodu tullu* (lüpsma hakanud) Krk; *ta tjjid* *nii pal*'lu *ku lehm pühapääväst* Hel; *ku võsistit, siss olliva lehmil* *anna säll*'län *nigu lipumestel lipu* Ran; *sääl* `olli `tütrel `väega `pesjä *lehm, nii jäl*'edäde *peß* `nüsmise `aigu Puh; *nii kuri lehm om et* -- *ku* `kiäki *manu ei saa, siss* `surmap *kooluss; kit*'s *om nigu lammass, aga põder om nigu lehm; kes lehm* `väega *koer* `olli, *es* `pel'gä *karjust, tuu* `panti *päapõrnusside; kona ta noid* `lat'si *kaeb, lendäb saba säll*'län *nigu* `kiiniminejä *lehm* Nõo; *suur lehm nigu sanna keress* Võn; *lehm* `nüssev *suust ja kana munõbõv* *nokast* Krl; *ta jo täüs lihm, kolmõ* *piimäga* (kolm korda poeginud); `käüjä *lihmäle pandass* *kol*'gi_`kaala, *karuss siss kuuld, kohe lihm lätt* Har; *lehmä*[?] *ol*'li_ku

ahokihä_tugõva?; taa meil hõhvanõ lehm, edimätsel piimäl Rõu; kunna`kapstid `pañti lehmile agana söömä `sisse jüväss, siss sei_lehmä? hüäste agana söömä är?; nelli `neitsikeist ütte `kaivo kusõsõ? = `lehmä nüstäss Vas; kerä`sarviga umma? hüä? lihmä?, parõmbalõ `piimä `andva?; kua utar um karvanõ, tuu um piimätsep lihm, vägeväp piim Lut; musta lehma piim 1. vesi `kaivost saab `musta `lehmä `piimä Lüg; `Aitab musta lehma piim kah Hää; mussa lehmä piim Kod 2. kanepiõli ma `seie musta lehmä piimäga `putru Har || (muust emasest veislasest) vasikaga [põdra]lehm tuli - - lehm üppäs nüüd üle sene kravi säääl, aga vot vasikas ei `jaksand üppädä Lüg; põdra `lehmä ega vasikut ei tohi `laske - - mud'u aga kelle maa, selle luyum Krk

2. pej liiderlik naine `Lehmäd on tõsed, `juokseväd ise mehe järäl Lüg; Igavine lehm, mõni `naine Jõh; Just kut va lehm, kui tal pulli toju on Põi; ta om ku üits vana lehm kunagi, ta `endast aru ei pia Krk || sõim oh sa vana lehm oma tegudega VJg; Sa? kuradi lehm lassit lehmä? mu? naari põllu pääle Vas Vrd lehmik

3. puuhang se oli `neoke nell'a aralene puu ang, kellega `pöördi rehalse parandal `villa - - see `üiti siis lehm Mar

lehma- lehma- `lehma`eina `saima kodund, aga obuse `eina sis tuli `väljast tiha Kuu; `lehmä laut õli ise, sia laut ise Lüg; Tiumehele ja kuumehele tuli märss `panna iga `ommiku, aga `lehma`karjatsese ja `lamba`karjatsese ja sia`karjatsese, `neile tuli `panna `arvemast, näväd `käisivad `kõrda, `mitme külä `päälä õli `palgatud Jõh; aeab lehma `lautast sõnnigud `välja Khk; Pael oli `umbest kut ligund lehma änd Kaa; Nendel `olla lehma einad juba `otsas; Ta äi soa `päeva `tulla, toal on `päeva lehma lüps; `Tallesil lakutati ikka lehma piimaga Põi; lehma lüpsi aeg oo vist kää juba Mär; kevade_pole magasime lehma `lautas. lehmäd said rõiale `viidud ja siis tüdrukud kolisid `sõnna lehma `lauta `endid Kos; lehmakarjane sai iga lehma pialt `küindra linast riidet Amb; ket'id lehmil küljen, lehmä ket'id Kod; pane sa lehmälaada uks `kiñni Vil; meil om lehmä`lauta kanadele õrre üless `säetu Hel; palanut kah lehmä sitaga määriti Ran; `ol'li ta_ss pühapäiv vai `ol'li äripäiv, ikke tu lehmäaena `ot'smine ja avvutamine; kes lehmäkarjan käis, tollele `anti lehmä päälä kubu `linnu ja külimit rükki; lehmä kell `ol'li nisuke nellä nukeline, nigu vase `karva; emä nisa ei ole ta (laps) `tilkagi saanu, lehmäpiimäga `kasvi; vanast kupusarve olliva kõik lehmä sarve Nõo; tyy karjamaa `ol'le kitsass nigu lehmä kii' Võn; lehmäaia? ja `kapstaaia?, kõik' ol'li_roheliidse aia? ehk rohtaia? Vas

lehma|ehmats "poegimise järgne värske piim" Küll mul müldib lehmä ehmati piimäst söõgi Pst || Vanas jäänud talu tüdärdel ja testel rakki lähnud naesterahvastel, mõni nägi `väl'lä ku lehmä ehmäts Vil **-hea** tyy meil `pehmet `leibä ja lehmä ääd (võid) Krk **-jalg** lehmajalg (kangaspuude osa) – Kei

lehmahüisi lehmakaupa kõõgilõ and lehmähüisi Lut

lehmake dem < lehm; lehmmullikas `lehmäkäsed `tahtad `juvva Vai; see põle lehm, see oo mud'u lehmakene Mär; `Piške lehmake, magus piimake = mesilane Han; aa lehmakene kodu Koe; one tivä lehmäkene, mõni eläjäs one kole juaksik Kod; lehmäkse sarve om ärä murt Hls; temä lehmäk olli `otsa saanu Krk; sji om mul nuyur lehmäkene, õhvite sai `nüsmä Nõo; lehmäksega käesi kaki minev`aasta `mõtsa Rõn; lasõ no jäiä tu lihmäkene toole sañdikõsõlõ; lihmäkese_kõik' kumma päävä käen Har; kuipa'llo `kopkit ma hoie kokku, et

lehmäkeist `osta?; olõ ei_meil `lauta, lehmäkene um rehetarõhn Rõu; verrev lehmäkene, jõhvinõ lõiakõnõ = jõhvikas; lehmäkene näge midä süvvä_tahrt, sõss kõgõ inisäss Vas; tu lemakõ mul `kuuli `vällõ Lei

lehma|keel maikelluke Kävin igä varemald neid `lehmä`kiele `oisi siel `Jaani`mardi `koplist `korjamass Kuu; *Lehma keele lehed, nende öie tee peab olema südame kloppimise vastu Rei; Tema lehed on pikad ja keele moodi, sellepärast see lehmakeele nime on SJn -kiri lehmä kiri* (suur kindamuster) – Plv **-kärmes** (putukas) *Va lehma kärmes jooseb `selgas Põi -lakatuss lehmälakatuss* ”saksa tanu (pilkamisi)” – Kan **-lind** väike-lehelind *lehmälend [teeb] sil`ts sol`ts, sil`ts sol`ts* Noa **Vrd** lehmälüpsja, lehmänüsjä

lehmaline *lehmali|ne* g -se Tõs Amb Sim Lai; ppl *lehmaliisi* VMr lehmapidaja kolmelehmälised talud olid siin (võimaldasid kolme lehma pidada) Tõs; *kui mina jo akkasin lehmäliseks, siis oli igäühel oma karjamaa* Amb; *kaks ja kolm [lehma], sie oli ikke, ühe lehmaliisi ikke oli vähä* VMr; *siin enamast ikke kõik lehmälised* Sim

lehma|lüpsja 1. tütar se on - - lehma `lüpsja, karjatal`litaja Kad

2. väike-lehelind *Lehmälüpsja laulab silk-solk-silk-solk just nagu lüpsaks lehma* Pha; *lehma `lüpsja, pisike lind* Tõs; *Lehma `lüpsja - - pisike al`l lind, aga kõva ääl* Hää **Vrd** lehmälind, lehmänüsjä

lehma|mokk 1. kogrits, mürkel *Lehmämokk, päält `kõllane, alt `valge, näppikuid täis, ia `süögisien* Lüg; *Toi sial `mütsi sies `lehmamokkasi* IisR; *lehma mokad - - kevade ot`sitasse, nied on ise iad siened, suur nagu müts, nagu rusikas vahest, ja nii kui lehma mokk kohe* VMr **Vrd** lehma|nisa, -udar

2. (taim) *ku moka `aige, siss kästäss lehmämokkege `õõru; lehmä moka `jušku eläje alumine mokk, til`lukse karvakse pääl ka tal* Krk **Vt** mokalill

lehma|mullik(as) lehmamullikas *moisast siis säält pidid tüö iest `jälle `rentima seda `einamad, kust said `selle `lehma `mullika `pietu* VNg; *sellest on vel ia, et lehmamullikas on Rap; `aastavanune lehmä mullik* Hls **-auris** loomanaeris *lehma `aurid on nied, mida `lehmidelle saab `andada* Lüg

lehmäne *lehma|ne* Plt, *lehma|ne* Jõe Kuu/`lehmä-/ VNg, g -se

1. lehmik- *meie lehm tuob `lehmased vasikad* Jõe; *lehmäne vasik* Kuu **Vrd** lehmäne

2. sõnnikune vms *tulid laudast, oled lehmäne* Plt

lehma|nisa 1. lehma nisa *sul om käe nigu lehmä nisa jälle `pehme, ei pia midägi `kinni* Puh

2. mürkel *obesemokad ja lehmänisad o pruunakad nagu õrava `karva* Kod; *lehmä nisa, pikä peenikese lehmä nisa `müüdu* Hls; *lehmä nisa seantsama ku udare, neid lase* (kupata) *kuuma `viige vähä* Krk; *Lehmänisa?* [on] `õkva `säntse *pikä_nigu_lehmä nisa?* Rõu **Vrd** lehma|mokk, -udar

3. a. *osi lehma nisad on küll nisukesed lülidega. nisuke nupp on tal piaks otsas ja kui lumi kaub, `varsti on nemad kohe akkamas* Amb **b.** (muu taim) *Lilla `õitega `lehmanisa* Lüg; *lehma nisad o pisikesed nelja arulised, `kolsed. ne kasvavad kesa `põlde sihes* Muh; *ilosad lehmanisad `kasvavad* Ris

lehma|nõgelane emanõges *sie on `lehmä nõgelane, `tõine on puu nõgelane, midä `kõrvetab* Lüg **-rohi** (taim) *vanad inimesed `korjasid `lehmä `rohto, kui piim läks pahast, venimaie* Lüg; *Lehmarohi, kui lehm oli - - punases, siis seda `korjati, `kiedeti ja `anti*

`lehmale pudeliga `sisse Jõh **-seen, -seenes** (seen) Ega nie `lehmä`siened sis inimesel `süüä `kelba Kuu; võiseened kutsuti `meite pool lehma seenteks Jäm; lehma `seened, peelt `koltсед, sehest `valged, äbemada laiad, suured Khk; Suured lehmaseened -- lehmad ajavad sügise kut ullud neid taga Pöi **-tatikas** lehma tatikas (seen) – Muh **-удар** (seen) lehmäudar om `seante sõmerine -- kasvass keväde `pääle jüripäävä Krk Vrd lehma|mökk, -nisa

lehmavända lehmavända Emm, `lehmä`vändä Kuu tegema halssima Kui laevaga änam vändada äi saa, tuul ja lained liiga suured ja kanged, siis tuleb laevaga lehmavända tehja. Lehmavända tehjas keerda laev allatuule ringi teise altsile Emm

***lehmendama** (ta) lehmendab leemendama ihu lehmendab, kui palav oli vahest `tööga Ksi

lehm|höövel Ärg`üevliga silutakse küllelauad pialt poolt ja lehm`üevliga siest poolt Trm

lehmik lehmi|k Kir Kei Puh, g **-ku** VII Mar Hag Koe Kod Lai KJn, **-gu** Jäm Khk Rei Phl; `lehmi|k g **-ku, -gu** hv VNg; lehmik- Lüg/`l- spor Sa, Hi L K Trm

1. lehmvasikas või -mullikas `Seaste keik lehmigud Rei; noored puul`ad, mis lehmik o Kir; lehm vasikad `öeldi ka lehmik Lai || kehva piimaanniga lehm lehmik oli nisuke lehm, mis suurem asi põld -- ega lehmikud kaua `peetud, `müidi ära, tema asemele pidi ikke lehm `saama Lai

2. pej (naisterahvast); söim mõnd tüdrukud ja naiss `ütleväd lehmik, kes `poissi taga ajab Kod; teisele naiste`rahvale `ütlesid, täie kurjaga, kui meel paha, et sa lehmik Lai; vana lehmik Puh

lehmik|mullik(as) lehmullikas meil on üks lehmik mullikas Khk; lehmik mullik ehk ärik mullik Rei; puul on kahe `aastane lehmik mulikas LNg; vähike lehmik mul`likas Mar; lehmik mulikas, kole koer on, lööb jalaga Ris; lehmik mul`lik kutsutakse puula Hag Vt lehm- **-vasik(as)** lehmvasikas meitel oli lehmik vassik Khk; Vana Kirjul juba kolmas lehmikvassikas Pöi; Lehmik vasik anti sööma peele Emm; lehmik vasigas `jeetage elama Phl; õhõd oo pul`lvasikad ja teised oo lehmikvasikad Mar; lehmik vasikad võtavad piima kääst ää, jooda soja krõõsa piimaga Mär; siis ei `tulla sõda, kui `lehmadel on lehmikvasikad ja naestel tütarlapsed Juu; kui lehmikvasikas on, siis `jäätakse ta `kasvama, kui on `tarvis `lehma kasvataada Tür Vrd lehmis-, lehmi|vasik Vt lehm-

lehmilde lehmilde Har, **-lehmilde** Rõu Se lehmana tu nii nõur` õhvakõõ sai õhvildõ, siss tõsõ ajastaja saa lehmilde `piimä `andma Har

-lehmilde Ls aiglehmilde

lehmine lehmi|ne g **-se** Khk Krk(`l-) lehm- lehmised vassigad `jäätasse, `vöötasse `kasvama Khk; meil olli `puhte `ärgise vasigu, mitti ütte `lehmist vasikut es oole; karjamaal ollu üt`s `lehmine mullik Krk Vrd lehmane

-lehmist Ls aiglehmist

lehmis|vasik lehmvasikas lehmisvasik, vaja `kasma jättä, üvä lehmä poeg Kod

lehm- lehm- lehm- Jäm Krj Jaa Pöi, lehm- Muh lehm- Lehmist vasik saand `kasvama Jäm; lehmistvassikast saab lehma, kasub lehmaks ja akkab `kandma Krj; mis lehmaks lihab, missesst `lehma `loota on, se o lehmistmullikas Jaa; Nii sitik must lehmist vassikas oli Pöi; üks o lehmistvassikas, teine oo äridvassikas Muh

lehm|vasik *lehm*- Hel Rõn San Rõu Se/-h-/ lehmvasikas *kas lehmivašk vai ärivašk* Hel; *kaitš `vaškät jät`i kasumõ, tõnõ `ol`li lehm vašk, tõnõ pul`li vašk* San; *illuss lehm vašk `ol`li Rõn; lehm* *vasigõ jät`ä elo pääle* Se

lehm|mullikas noor, alles poegimata lehm *meil on nuor lehm `mullikas, ei õle viel `piimä tuld* Lüg; *kahe `aastast lehmmulikad läksid paaritamesele* Vig; *puul o kahe ehk kolme `aastane `lupsma tulemata lehmmullikas* Kse **Vrd** lehmikmullikas

lehm *lehm* sõim *Oi, olõt hää lehm*, *kae, määne sul moro om* Vas

lehm *lehm*|s g -kse (suur veelind) *lehm* *on suurt `seltsi `sorsa -- nämäd on `ninda `alli `karva `kirrud, `lähtõd `verkost `kallo `püüdämä, vahel jääväd `verko ka* Vai

lehm|vasik(as) noor, kuni üheaastane emane veis *lehmvasiku vahitakse kõhe kui `sünnib, mittu `ammast tämäl suus on* Lüg; *lehmvasikad ja pul`lvasikad* Mar; *lehmvasikas `jätasse elama* VMr; *mino lehmäd tõid lehmvasikad, `üste `ärgä ei õllud* Kod; *oless Suvikul otegi lehmvašk ollu, oless kasume jättän* Hel; *ku lehmvašk om, siss om ennembide ärä, aga kui pul`lvašk om, tollega lähäp `rohkeb `aiga (poegimisest)* Nõo; *mi oodi lihmvasikat, a_tul`l pul`likõnõ* Har; *lihmvašk um lihmäkene* Lut **Vrd** lehmikvasik(as), lehmis-, lehm|vasik

lehmä|nüsjä 1. lehmälüpsja *kui ta enämb talusit es jõvva `tjini, siss läits Konguta `mõiste lehmä `nüsjäss* Ran; *esä `tahtsõ maa `kündjät (poega), emä `tahtsõ lehmä `nüsjäät (tütar)* Rõu

2. lehelind *siih aiah tah plat`si pääl ol`l vjil lehmä `nüsjä, no tyy laul nii t`silk-t`silk, t`silk-t`silk* Vas **Vrd** lehma|lind, -lüpsja

lehmätämmä *lehmätämmä* "laisalt töötama" *Saa ei Maalist `asja, Maali om imä takah harinu lehmätämmä* Vas

leht *leht* (-lît) g *lehe* R(n, g *lehte* VNg; n *lehte* Vai) eP(li- Mih; n *lest* Kod; g *lihe* Muh HMd Ann; ppl *lehi* Rei) eL(li- Har Lei; n l'e- Se Kra; g *lehi* Krl, *lie* Lei)

1. a. *taimleht pavats* (paakspuu) *on vähäse lehega puu, vähe `lehti `külles; mets on lehest siis jo `välläs (raagus)* Lüg; *ku rukki on kahes lehes (hakkab haraliseks minema), siis tä on `kõige `õrnemb* Jõh; *lava `pääle `panna kase `oksi `lehtigä ühes* Vai; *puu akab `lehti aema* Jäm; *saksama aavad tulad ilja `lehte* Khk; *Leina tamm, sellel on `talve ka lehed peel* Kaa; *Kevade oli nii suur lihav oras, lehed olid puhas `keerdus; Puud läksid see kevade ruttu `lehte* Põi; *nee `ollid suured lihed nagu kasuka vatid* Muh; *lehed `lasvad maha puust* Käi; *õitsevad kevade -- mina neid lehi pole näin* Rei; *paise leht oo paksu `lehtega* Vig; *õuni mõni arb `lehti vahel* Mih; *Pu`ukad pugõvad sügüse `lehtesse `sooja* Khn; *ku puude lehed ruttu kollavad, siis tuleb varane ja kül`m sügüse* Saa; *naired `vietakse aunast kodu lehedega tükkis* Ris; *tuningad olid juba `lehtes* Juu; *sügise kui mets lehest läind, nõnna on ka kõik ilu kadund* Amb; *enne kapsas kasvatas `lehta, lauritsebä `lautab `lehta laiali* Ann; *ei kardule `lehtel old [kül`m] kedagi teind* TÜR; *olivad selle `põesa kohe viimase leheni ää süõnd* VMr; *lillel oo juba pal`ju `lesti ja eelitsuisi kül`jen; nüid oo mets al`jas ja roheline, puud kõik `leste lähnud* Kod; *lehtede `langemis aeg oli ikke `oktoo-bri kuu sees* Lai; *tuul tasa vihiseb puu lehedes* KJn; *joba om rügä katen lehen jo, ku ta al`lenteme akkass* Krk; *noil `lehtil olliva serätse tibakse kõllatse `äitsme kah* Ran; *ku kõevu joba lehen om, siss tulep `vil`lä tetä* Puh; *vana Viuu tũmsip taka nigu karu, miä kegsi ijn, `keerge `juštku leht; mõni roobitseb mustikit kõige lehtega, kotu `korjab lehe `väl`lä; esäl olliva tubaku lehe, mia*

keeruti, sai kaks sigarit Nõo; ku kägu `lehte `tul'li, siss üteldi `leibä saavat, ku `vitsa `tul'li, siss `vil'lä; kui `mihkclipäeväss mõts pal'las om, siss jüripäevan om lehen Ote; rüä orass om jo kolmõn lihen, no^o õks ei_`pel'gä ta nii `kül'mä; lihe^o satasõ jo maha puust, mõts om lihest pal'lass Har; siss ol'l `kangõ kuum, lepä^o ol'li^o ilma lehildä^o Rõu; sisašk ja piho tulõva_sõss ku leht nakass `puuhhõ tulõma Vas; `pipret ja `lehte (loorberit) `pañte mano [süldile]; noorõ lehe^o puul oma^o hiire kõrva `muydo Ráp || se_o `jälle teisile lehile läind (rasestunud) Põi || kroonleht ku sa viie lehege sireli `äitsne näet, sij om õin Krk **b.** lehttaim metsa ein oo aru ein, `lehta kasvab ja `rohtu kasvab sees PJg; lähäb roho `sisse, lehede `alla Kod; `lehtne rohi kasvab aru maade pial, soos `lehte ei kasva Plt

2. lehtedega puuoks, lehis `lammastele `anneti `vihtu ette, viha `lehti Jõh; `lehti `tehti letsiga; leheme lehile, lammaste `lehti tegema Khk; saarest ja `kaskedest ja `aabadest ja keigist puust `tehti lammastele `lehti Mus; Lehti tehta ougusti kuus Emm; lammast ei ela, kui ta ei saa `lehti Rei; `lamba lehe vihud, `lamba lehed; tänavu peab `lambale `lehti tegema, tänavu on einakasv vilets Rid; kase lehedest vihad Ris; ma `korjan `sulle `lesti, teed `vistu Kod

3. a. (köidetud) paberileht `poiga küsüs kuningalt suur `lehte paberi Vai; meitel oli küll üks vana `piibel, äga esimine leht on æ kadund; too üks `valge `papri leht Khk; Õks va aabitsa leht sii parandal `jälle Põi; kuivatamese leht (kuivatuspaber) Mar; maaelma paak `lehti, mellas sa nad täis saad Vig; soand roamatu kätte -- `lehtest `kijras, `ütles mõne sõna Pal; raamatul leht `valla Trv; siin raamatun om jäl'edä pal'lu `lehti Nõo; Tad silmänägemist ka_i olõ^o, muidu vai `loesi_mõnõ lehe raamatut Urv; sa_`tsüskä_ka uma lihe pääle üless (pane kirja) Har; lehe^o (kuulutused) `ljiidü tulba päle Se || mängukaart Võta nüüd üks leht veel, et saad jännist välja Mar; ku viisi lehi mankit'äss, sis andass viis `lehte kätte Se **b.** ajaleht mene laps ruttu `postisse, et `ehku tuleb juba leht Kuu; ma pole `laubest `lehte lugend Khk; Pailukest ma vana inimene seda `lehte loe Põi; lehe sees pole midaged olnd; mei Priidu oli ka `lehte `pandud Käi; ei minul põle lehe `vaatamisest ruttu kedagi Mär; see oli posti jaam, kõisime seal `lehte `järgi ja kirjade `järgi Aud; meil seal `kerstus üks pime ulk neid va `lehta Ris; nüid lehedeski kaevatakse, et kala on vähä HMd; `karjas olid tal roamatud ja lehed `koasas; mõesa ollendrel käis iesti leht Kos; mul käib ikke omal leht kua VMr; ega sa `lehtes (lehe järel) ole käind HljK; sa ime küll, kõik si `leste ülesi pandud Kod; nüid `lehte ei panda midägi, nüid om rahvass nigu `umne Ran; mul ei ole `kõiki meelen, mes sääl lehe pääl `olli Puh; külländ om lehen ollu, et kae, tyy om nii ooletu `luymega Nõo; lihen kitetäss, et kõik om häste, a ilm om `halvust ja `kurjust täis Har; n a i s t e l e h t kuulujutt – Kod

4. tükk õhemat materjali **a.** eraldi metallplaat `oigikaine `ravva `lehte Vai **b.** (käsi)tööriista vm eseme osa (nt sae-, labida-, vikatitera) `põõna sae lehel `onvad `viltu `ambad mõlemale `puole; vanast `vuksi lehest `tehtud `vetru; `sellet sael on `õige lai leht Lüg; nua pæe ning leht Jäm; `lihtimise saag oo `kangeste `peene ammastega, lai leht Mär; Labindal on leht, sij lai osa Hää; sae leht one ravvass, sae piä `pantse lehe taha, kos `kiinni oiad Kod; sae pätege pannass leht sae raami vahel `kinni Krk; vinnaga sael `olli jijn leht ja taga nüür Ran; vikahti leht om jo `veiga `ohkost kulunu^o Se; l a i l e h t tähtis isik `Selge `peaga on ikka mees, aga kui `veidi `viina `sisse `kallab, siis on lai leht IisR; Mängib laia lehte Emm **c.** adrahõlm, -raud ää leht om selle adral, ta eit `äste Krk; Sagsamaa adral om

leht, ku künd, sõss leht `lõikass maad Urv; adra liht om läbi kulunu[?] Har; adra nõna lätt iih, leht lätt takah ja käänd maa kõik' kummalõ Plv; leht käänd `turba ala, maa pääle Vas; adra leht piat `hõste käänet olõma, siss om hobõsõl `kerge vit'ä[?] Se **d.** millegi kujult lehe moodi osa `kumpassi lehe `tõine aru `näidäb `põhja, `tõine `lõuna Lüg; `võtme augu pæel keib luki leht Khk; see oo kella leht mis õõtsub seal Lih; `Ankru leht ruõstõtub ennemä ää kui küüs Khn; kellä leht käüp sedäsi tik's, tik's Krk; kellä leht [ehk] kellä lapõ Kan; helme[?] ja lehe[?] ja t'saposka[?] (kaelahted) Se **e.** (muu) ruipingil on leht Khk; aeru leht (laba) Ris; kruupingil o kua lest, sijj `piälmäne o lavva lest Kod; kübare leht, [see on] kübare viijr Krk; kõrdmago om nigu mitma `vaihõga_rahakot't, kõik' sääntsit `lehti ja `vaihit täüs Kan

5. (kehaosade nimetustes) **a.** labajalg mul om põra[?] jala lehi seen valu; oi ku sul jala leht om `paistunu Krl; lihm saist no[?] `õkva jala lihe pääle, no[?] om jala liht `paistõt nigu pakk Har **b.** (veelinnu lestast) inimesel om labajalg, anil ja pardsil ütelt leht Hls **c.** kõrvalest lehe `õtsa `panna `kõrva `rõngad Jõh; kõrva om ärä kül'mänuva, kõrva lehe om punatse nigu vähjä pään Nõo **d.** kurgunibu suu `valla, siss kurgu leht tiip sedä larint Krk

Vrd lest¹

6. (millestki ripnevast) **a.** hobuselakk Mõni hobõnõ näet ei anna_kätte -- sõss haarat lehest kiini[?], pant `päitse_pähä[?] Urv; Lehest tet'ti `harju Har; hobõsõl kaala pääl, tuuy om leht ja otsa iihn tott Rõu; suurõ lehega hopõn; verrev hopõn, must leht Se; mõnõl um maani[?] leht, jaluni -- tiia_j mille nimä[?] nii pikä[?] pidävä[?] Lut **b.** lokuti; lott kukel om lehe Ote; kikkal um `väega suurõ[?] lehe[?], lehe[?] umma[?] ripakilla; illoss pul'l, suur leht kaala all Plv; kikkal ja kanal om kurgu all leht Röp || kirikuõpetaja talaari kaelaside õpetajal lehed kurgu all Kod; opõtajal umma_ `valge_lehe_kaala all Plv

7. fig k a h t e l e h t e lahku, kaheks Tuli `ninda_t abe kahes lehes Jõh; Pili lööb ennast kahte lehte, ju akab laarima Kaa || siia-sinna `laškis `kahte `lehte -- põle `aegagi voadata kuhu jooseb Juu

leht|ader hõlmader lehtader oli, sie vedas karduli vaod `sisse Jõe; Taa lehtadõr, taa tul'l no[?] oobis `ilda viijl, taaga_sõss `naati joba katõ obõsõga_`kündmä Urv; lehtadõr um `sääntse laja nõnaga[?] Rõu; lehtadral um tell'iraud, tell'iravvaga tell'itäss sügäväppä ja õhembast Plv; lehtadraga_käänd maal ilostõ tõõsõ poolõ pääle Vas; ku leht adõr om kõrrah, siss saa `poiškõnõ ka `kündä[?] Se

lehteline `lehteline leheline liivarohi, `piene `lehteline VMr **Vrd** lehtline, lehtne

lehtene `lehtene lehtne nisuke `lehtene luud tehasse sui Mar **Vrd** lehtine

lehter `leht|er Jõh Tür Ran Võn, g -ri Sa Muh L Hls Puh, -re Krj L VIPõ M(-h- Hls); n, g `lehtre T(-h- Võn) Urv Plv(n `lehtri) Röp, `lehtri Nõo Krl Rõu riist vedeliku või puistaine valamiseks väikese avaga nõusse `lehtriga pannasse vett pudeli; vanasti -- `reiti (treiti) puust, nüid oo pigem lekist `lehtrid Khk; Nii suur `punnis torus suu kut `lehter; `Lehtrisse on sodi `korjand Põi; `lehtriga täidetse mak'ka, `aetse `sõõma `sisse Muh; `otsis `lehtert takka Kse; Naiste seelikud läksid alt laiemas nagu `lehtrid Han; `lehtrega on kõege parem muštikid pudelisse aeada Vän; `vorsta tehäss `lehtrega KJn; `lehtrege aias piima `lassi Hls; karja pasun `olli serände nigu `lehtre, `päälmane ots `olli peenike ja alumane ots `olli lağa Nõo; miu emäl olli suur sõlg nigu suur `lehtre rinnan Rõn; `lehtrigõ lastass lambiõlli pudõlilõ Krl; Ma võt'i `lehtri ja_lasi `tuuyga `lampi õlli Rõu || `rääkimese `lehter (ruupor) Hää **Vrd** löhtre, trehter

leht|hain lehthein *obõsõt ei süü leht`aina, sij om iki eläjide jaoss Ran; lepikude `olli kasunu ääd leht `aina, temä `aanu ärjä sinna `süüjä; ärjä olliva lehtaena pääle mak`ka Nõo; mõtsah o`lli säändse katõharalitsõ hainakõsõ `kasvi?; sääne lehthain; hüä lehthain, süü? vai esi? Se Vrd lehehain -hari õhuke kõrge lehtaoline hari kanal või kukel kanal ja kukkel ka on leht ari, õhukene ja `kõrge Lüg; lestari oo minu kanal Kod; meil om kik`k leht arjage kana, kukel ka om lehtari Hel; mõnel kikkal om lehtari ja mõnel om muruari, lehtari om õhuke Nõo; suurõ leht haraga kana Plv -hein lehtne, lehttaimi sisaldav hein `Suurembie leppie all oli igä `pehmembä leht`heinä ka mones kohas Kuu; ia ein on `jälle lehtein - - mida ikke `aiseb ka kui `niida maha VNg; lehtein o lammastele ea Muh; arumua, kõba mua, kasvatab leht `aina Juu; ubaleht on `kerge `niita - - aga ta on lehtein, kui ära kuivab, siis mureneb Sim; ilus leht ein Plt; leht`einä lammass taht Krk Vrd lehehein, lehthain*

lehtiline → lehtline

lehtima¹ `lehtima Lüg PJg Plt; `lehtme, (ta) lehib Hls; (nad) lehivad VMr lehte minema `külvämä ei akkand `enne, ku akkas juo mets `lehtima Lüg; ennem `lehtimist on õied PJg; puud lehivad VMr; keväde puu ja lilli lehive; puu om `lehtin juba Hls

lehtima² `lehtima Lüg/-maiel, (ma) lehin Kad midagi intensiivselt tegema minä `lehtisin (ahmisin süüa) mõlemi, kana sitta ja save, kui `veikene õlin Lüg; lehi (tööta kiiresti) aga edasi Kad Vrd lehkima

***lehtima**³ nud-part `lehtinü läppuma, halvaks minema aina? `lehtüse? `vällä, vajag `d`aut`ši; peim om `lehtinü Lei

lehtine `lehti|ne g -se R HJn/l- Krk(n -i|n); pl `lehtitse Pst; `lihtine Har lehtne `lehtine ein Hlj; `kitse `kõrva lehed, `metsäs `kasvavad `neskese `lehtise `einä `ulgas Lüg; Ta_i `raatsi jo obust `lüüja, vahest `lehtise `oksaga `sopsab IisR; ilusa einä, ää ja `lehtitse Pst; murra üt`sil ilus `lehtin oksak; mea lätsi `lehtise puu ala `varju Krk; tu_m `lihtine hain, tuud elläi taht süüä? Har Vrd lehtene

lehtjalg lestjalg (ka veelinnust) kanal om varbasjala, anil ja pardsil lehtjala Hls; koradi lehtjala, tuleva `õkvalt trepi ette magama ja sitt egä minut taka; par`ts ja ani mõlemba om leht`jalguga, astuva nigu patsup pori pääl Nõo || (naisterahvast) käis täna üks lehtjalg siin Trm; kes leht`jalga soldatiss võtab Nõo Vrd lestasjalg

lehtjas `lehtjas noor latikas – Trv

leht|koi (nahahaigus) temal on lehtkoi `aigus. lehtkoi süeb naha vahel ja teeb `aigest VJg -kääüss otsast lahtine varrukas vanast o`lli_`hammil leht`kääüse? ja `värliga_`kääüse? Rõu Vrd lihtkäs -kübär kaabu, laia äärega meestemüts lehtkübär [on tehtud] `rõõvast, vildist, õlest Hls; Kus_sa selle lehtkübärege läät `säätse vilu ilmage, pane iki kõrvik pähä Krk -lauk s lauk looma otsa ees; a lauguga lehmäl leht lauk `otsas Khk; `lehte`lauki obu `olli, lauk otsa ees, lehtlauk Muh; leht lauk obune Ris; lehtlauk on siis, kui obusel otsa peal üksi on lauk, kui nina `peale ei tule Juu; leht lauk lehm Koe

lehtline `lehtli|ne Saa Kad Trm Lai KJn/-le|ne/ Vil Hls Krk Puh, `lehtili|ne VNg Lüg, g -se lehtne silmusega tõmmati `lehtline luud `kiñni ja köideti `sõlme, siss olli luud `val`mis Saa; `lehtline ein Trm; Kui `siuksed `lehtlesed eenäd `ol`lid, siis `raisin `kirvega `kat`ki KJn; ahvena einad kasvavad ranna maa sjiiss, on `lehtlised Vil; kõõrukiri see olli seande

`lehtline - - nigu lehe olliva ja keskpaigan olli akatuss Trv; näiueinä om lina sehen - - suur puhmass periss, alt `lehtline, kõva kakku Krk || `luomal on sadakõrik, sie on puha `lehtiline Lüg **Vrd** leheline¹, lehiline, lehteline

leht|mets, -mõts lehtpuumets ise oga puu mets, ise `jälle lehtmets Khk; leht`metsa pole Iiumaal palju Rei; salu on lehtmets ike Tor; tema läind teise tüdrukuga - - sinna leht `metsa marjule Ksi; leht`põinne om keväjä leht `mõtsu sehen Puh || lehesolev mets kui kägu kukub raag metsas, kui puud põle `lahti läind, siis teeb `rõemu. kui kukub leht metsas, siis teeb `leina Sim **Vrd** lehemõts

lehtne `leht|ne Kaa Pöi Muh Rei Phl L(`li- Mih) spor K, `lehti|ne Kuu Jõh, g -se; komp `lehtsam Tõs leherikas; lehtedega; lehti või lehttaimi sisaldav Sie (vihm) tege peris `mustaks sen `anjer`vaksa ja `toisegi `lehtise `heinä Kuu; `Lehtne luud pühib tolmu üksi ää, suurem suma jääb kõik maha Pöi; `lambad söid ikka `lehtsed `heina `rohkem Phl; suurest `lehtsest `kaškest tehasse need auvärabad Mar; sui `tehti `lihtsed luuad valmisse; `tuulamese luud pidi ikke `lihtne olema Mih; ea jänese toidus, ea `lehtne rohi. kus sa saad jänesele `lehtsed `rohtu JJn; metsa ein, niisuke `lehtne ein VMr; aruein, si on ike `lehtne, lil`ledega Ksi; nigu üks `lehtne agu põles Plt **Vrd** leheline¹, lehene, lehteline, lehtene, lehtine, lehtline

lehtorm, lehtorn `lehtorm Kad; `lehtorn VMr; `lehtur Emm Phl/-or/, `leitorn VNg, g -i konnasilm `lehtur, kis oli `jülgem, `leikas [sellel] tüki peelt maha Emm; mul on `lehtorn `varba pial VMr **Vrd** leht|tõngal, -tõrn

leht|puine lehtpuust tehtud Leht`puised voi, `silgu vai lihapäidüid; Nie `olled leht`puised `laevad Kuu -puu lehtpuu `oeda maha vanal kuul, siis poleb Kuu; muist lehtpuud, muist ogapuud Khk; Leht puu on - - param põleta, ta äi ole vaigune, äi suitse nii pailu; Leva lõime `tehti leht puust - - apendas paramine Pöi; saunad `tehti lehtpuu `palkidest Muh; leht puud löövad juba roheleses, kebad oo kää Vig; okapuu mol'd `vastu ei pia, siga sööb ära, tee leht puust, see seisab Var; vikati lüsi oo kuusepuust, lehtpuust ta ikke suurem asi ei ole PJg; padus oo `kõikesugu lehtpuid Tor; sirina, oava ja teesed puud on lehtpuud Juu; okaspuud `saeti nuorel kuul, lehtpuud vanal kuul JJn; pahk kasvab lehtpuu kül`les Kad; lärts om lehtpuu, temäl lääve pinnu maha Krk; viserigun kasvava kõevu, vai lepä, vai pajo - - iki leht puud Ran; lihtpuu? mia lihikätse puu? omma? Har **Vrd** lehe-, lehis|puu -põnn maipõrnikas leht`põinne om keväjä leht `mõtsu sehen Puh **Vrd** lehe|plõnn, -põnn, lehtsitikas

lehtre, lehtri → lehter

leht|saag (teat saetüüp) leht soag on nihuke lõhike `roamide sees, tene jälle on suur soag, mis seesi kahe inimesega `saetakse Juu; üks [saag] on nisuke kitsas, mis `tislaritel on, sie `üitakse leht saag ehk raamiga saag Amb; lestsaed on, puid metsän suagivad Kod -saba fig naisterahvas Eks neid lehtsabu ole siin küläss küll Kuu; `Poisid `ütliid, et lehtsabad tulevad, kari lehtsabasi õli kuos külä vahel Lüg; Paar lehtsaba oli ka meeste sias Kaa; lehtsabad lähväd sel'tsi`maia Kod -sitikas maipõrnikas leht`sit`kä? - - eläse? puu `lehti sisehn, t'sia? söövä? leht`sit`kit kui rägisäss, kui maaha `puista_puust Rõu **Vrd** lehtpõnn

leht|tõngal, -tõrn -tõngal, -tõrn = lehtorn – Kad

lehtur → lehtorn

leht|valge lumivalge *leht`valged linad* VNg

lehu *lehu* Kuu Lüg/-o/ Jõh kergemeelne *`Terve kari tüttäri peress, aga kaik ühesugused lehud* Kuu; *leho naistravas* - - *`kõiki `asja tieb ja `räägib* Lüg **Vrd** lehtus

lehus *lehus* Jõh IisR jooksus *Ole teda kodu `millaski, alati lehus* Jõh; *`Ühte` puhku `kuskil lehus* IisR || paos – IisR **Vrd** plehus

lehotama *lehotama* Hlj Pil, *lehotamma* Jõh

1. *lehitama lehotasse rät`ikud, lehotab teesele* Pil || fig *lähäb `maandi `piaie ja tuleb lehutes* (lehvides) *tagasi* Pil **Vrd** lehitama

2. *paha haisu levitama mis sest `aisost lehotad* Jõh

Vrd lehistama

lehtus *lehtus* g -e Jõh; *lehudus* Kuu, *lehotus* Lüg kerglane, liiderlik *Kes `poistega muud ei `tehned kui `klaaberdasivad `müädä külä, nied `üäldi siis lehutused* Jõh **Vrd** lehu

lehv *lehv* g *lehvi* Jäm Khk Pha Muh L(*lehb* g *lehbi* Mar Mih) spor Ha(sl- Hag), Koe Rak VJg I Plt KJn spor T, Rõu, *`lehvi* Kuu Vai/n *`lehvi/; lehv* g *lehvi* M(pl- Hel) San Har/n li-/Plv; *leihv* Hel/sl-/; g *leihvi* Tor San/sl-/ Krl Plv, *`leihvi* Lüg; n, g *`leihvi* VNg Vai; pl *`lehid* Lüg, *lehi?* Kan

1. (liblikakujuliselt aasadeks seotud) lint, pael *`pandi müts pähä sure pikke `lehvijegä* Kuu; *`polle on `siotu takka `kinni ja `leihvi on `tehtü `polle `paulost* Vai; *naistel lehv kõrva `ääres, kübara `külges* Khk; *`pandi ruudile lehv pää `ümber* Pha; *sidovad lehid juuste `sesse* Mar; *sääre paelad olid na `lehvi `seotud põlve `otsas* Pär; *leidil paelu `leihva `külges* Tor; *sai `antud - - emale `lehvidega müts* Jür; *kleidile `panda lehid `külge* VJg; [kiriku]õpetajal *on lehid ies* Iis; *`surnu ristikraantsidel on lehid, suured lehid küljen* Kod; *juuste sehen om lehv* Hls; *vanast `panti meestel pulma `aigu sleihvi `rinde* San; *ma`kääädä lehi `kaala* Har; *siidi leihvi?* iih Plv

2. uim *`metja, sie on `särje `muodi - - `uimud ja `lehid `onvad `kurgu all ja nava `juures* Lüg

lehvutama *lehvutama* Vig Jür *lahvatama odra kali lehvatab* (lööb hapuks) *korra ja seäl sammast lähäb tä vesitsess* Vig; *Virsa ais lehvatas ninasse* Jür **Vrd** lehvõtoma, lehätämä

lehve¹ *lehve* uju – Kär Pha

lehve² *lehve* mahe *nenda tasane lehve tuul; täna pole `kange tuul üht, lehve* Khk

lehveter → plehveter

lehvelemä *`lehvelemä lehvima kae tyy `ol`le kuri, timä esi `ol`le avvan, timä es tule kohegi, kuri vaim `lehveli säääl iin* Võn

lehverdama *lehverdama* hv VNg/`l-/ Khk

1. *lipendama lippu `lehverda* VNg

2. ”kiiresti kergelt minema” *leheme lehverdes* εε Khk

Vrd lehvima¹

lehveter → plehveter

lehvetic *lehvetic* g -e *tuulehoog kui tuleb tuuleõhk, tuule oog, see on tuule lehvetic* Rid

lehvetri|pulk *lehvetri pulk* pliiats – Khk **Vrd** plehveter

lehvi *lehvi* kellapendel – Rid

leiviider → plehveter

lehvima¹ `lehvima spor S L K, Trm, `lehvämä Kod Nõo San/-me/, `lehv|ma Trv, -mä KJn, -me Hls, (ta) lehvib; `lehvima, (ta) `lehvib Kuu/-mä/ VNg Lüg

1. lipendama, lendlema *koolimaja pæel lehvib vahel lagu Khk; pulma lipp lehvib Rei; `riided lehvivad tuule käes Tõs; kui tuul tull'i, siss akasid keik lipud `lehvima Saa; mütsi paelad `lehvivad Ris; noorikul olid lündid, need `lehvisid siis Hag; on va `kalkar - - kalsud lehvivad aga Kad; tanu `peale `pañdi paelad `lehvima VJg; `veiksem tuul, siis lehvib, `kangem tuul, siis `lipleb (lipust) Kod; `juused lehvivad tuule kääs Plt; las lipu `lehvi Hls; lehtpuu, lehe lehvivä tuule käen, aga kuusepuu ja pedäjä kohiseva Nõo || fig mina `lehvisin käia seda vahet küll JJn Vrd lehvelemä, lehverdama, lehvitama, lehvleme*

2. (virmalistest) *kui `taivas `lehvib, siis tuleb sõda ehk tõist `ilma Lüg; `voata, ta (taevas) lehvib `kangeste Kos || terendama virvendäb ja `keřkivad kõik kõhad ülesi, lehvib ja paessab kõik ärä Kod Vrd levimä*

3. leegitsema *suur tuli, lehvib nõnna et Juu*

lehvima² → lihvima

lehvitama *lehvitama Jäm Khk VII Põi Muh spor L, Ris Juu JMd Koe VJg IPõ Plt Trv Pst, -ämä Vig Khn Juu Kod KJn Nõo Kam, -ämmä Har Plv, -eme Hls Krk San, -õmmõ Krl; `lehvitama VNg Lüg, -ämä Kuu Lüg*

1. *lehvima panema; millegagi või midagi viibutama lind lehvidab `tiibu, tõuseb `lendu Khk; lehvitas veel rätikuga `järge VII; tuul lehvitab kanņast, peab ää `võtma Muh; va kuked lehvitavad `tiibu Mar; üks akas sääil kübaraga lehvitama Saa; lehvitab iad jahedad tuult JMd; tuul lehvitäb, puud liiguvad Kod; lehvitäb rät'ikuga KJn; latse lehviteve lippege Hls; varajane varess pühip nokki, illane lehvitäp `siibu Nõo; `tütrik lehvit' nõnarät'ti Krl || fig al'p aab kõrvuni suu `lahti, `õiglane lehvitab mud'u mokki Juu; ei tohi kedagi `reakida ega suud lehvitada (naerda) Plt Vrd lehitama, lehitama, lehitsema*

2. *lehvima plagu lehvitäb Khn; rät'ik lehvitab tuule kääs Iis || lauglema kul'l lehvitab tua `kohtas Trm Vrd lehvleme*

3. (laiali) *laotama siis `veeti linad `einamaa `piale ja `lehvitati maha; `Sõnniku `lehvitamas, käsidega `luobiti Lüg*

lehvitsema *lehvitsema lehvitama – Khk*

lehvleme `lehvleme San; `leühvellemä (-hh-), da-inf leühveldä? (-hh-) Har; pr (ta) `Tõuheless Se lehvima ilustõ `rõivile `pandõnu, lätt ku `lehvless San; sul ei olõ rät'ti pään, juusõ? `leühvellese tuulõ käen; üt's hilp iihn, tõnõ takan `leühhelless ennedä Har; rät't `Tõuheless tuulõga Se

lehvma → lehvima, lihvima

lehvätoma *lehvätoma lahvatama tuli lehvätob Vig Vrd lehvatama*

lehväüss *lehvä,üüss lahvatus tuli lätt palama nigu üts lehvä,üüss om õnnõ Har*

lehähhellemä *lehähhellemä "uhkustama ja edvistama" uma `uhkusõga lehähhelless, `viskass `pääga kui hüä hobõnõ Se*

***lehätämä** (ta) *lehätäb pahvatama lahen `leini `väl'jä, ukse piäl kõhe lehätäb `vassa [sooja õhku] Kod Vrd lehvatama*

lei lei *Jõe Kuu Hlj Hi Khn Hää Ris alltuule parras lei kül on `alla tuule parras; Leis aa laine vaiksem Emm; [vesi] valas (lõi) leist `sisse ja viis `kaptina ära Hää*

leib leib üld(`leib|a VNg, -ä Vai, leiv Rid, laib Lei); g leiva Rei Phl spor L(leia LäLo) K(leiba Kei) I, `leiva (-ä) R, leivä LäLo(leia) T spor V, leeva Khk VII LÄPö K(leeba Rap) spor I, leevä Vig Khn Juu Kod Kõp T V(leebä Lut, laava Lei), leva S(löva Rei) L(leba) Amb VMr VIPö, levä spor L(lebä Vig), VIPö(leba) M Puh

1. a. (hrl rukkijahu)tainast küpsetatud toit; leivapäts; leivaviil `leiba on `pandud kala`nuota, obeda ka [et kalaõnne oleks] Jõe; kui leib `lual on, siis pidäda `leivä nägu (lõigatud pool) oma `puole õlema; kumm all, kumm pääl, kure munad `keskel = `leivad on `ahjus Lüg; `Sõtkumine pidi õlema kõva, siis leib pidas `kauemb `vasta; `Enne `kolme `päivä ei aludetud `leiba, et `värskelt kulub pali Jõh; Leib `ninda vana ja `kuivand, et ära tulega ligi mene IisR; `leibä on ometund, sedä enämb ei voi `süvvä Vai; `metsa lihad, ikka tükk `leiba tasuse Jäm; vana `ambale on noor (värsk) leib ee `süia Ans; ma pani kahepäise leva (leib, millest kaks päeva süüa saab) kotti Khk; Leib oli must kut karu sitt, ää `söödi kõik; Tegi pirekse emast `leiba (saia) Pöi; kõik pidi omast käest olema, kõrvane ja leib ja Muh; Kes leva seliti paneb, sene paneb leib ka seliti; ma seda levasuu `kohta (koht, kus leib küpsemise ajal teise vastas on olnud) tahagid Rei; küll on karune leib, viib kurgu `katki Phl; suurdel `leibel `tehti kolme sõrmega kolm `auku `sesse, ja obuse raud `tehti Rid; see [töö] maksa mette leia vetki ää, veel änam `leibä ennast; kis `erne leemega `leiba sööb, see närib eese keele ää Mar; `löika lebä peält eä pikk vilukas Vig; igas peres ise leib, igas talus ise taar Kse; `leibel oli lasn Var; lebad olid suured nagu tõlla rattad Mih; nüüd tehässe [nurganaisele] `leibusi, mõni tieb saia levä või nisu levä Khn; näl`lane külalene tuleb, leib kukkus suust `väl`la Hää; leib on ää `tahkun, ega tal änam mekki ole Ris; kust `löikama akatakse, on leiva pea; leiva nurk on see, mis `järgi jääb Kei; [pulmas] oli magedad `leiba ja aput `leiba, mage leib `tehti kallakõstiga Kos; soja leiva a-t`tähh peab kohe `taeva minema Jür; pere akkab lagunema, leib on `kat`ki Amb; vanal näl`la ajal on männikoore `leiba `söödud Ann; leivad on ära põlend, liiga pal`lu soand Kad; ükspäinis leivast ei ela `keški VJg; kõhe `terve leiva tõi lavvale Iis; `leibu tieväd `kõiki `muudu, piterguisi ja ümmärguisi, õdra, nisu ja rükki jahuss; vanass ei `tõstnud (tohtinud) pühapäival `leiba tehä, siis ahjuluudaga `aetava `põrgun taga; mõnel naesel nisäd põvven ku leeväd Kod; tegu `leiba oli seetse kahessa `leiba Pal; leeva õng tuleb niñasse, kui leevad ahjus on Äks; leib oli vana nigu muld, ia oli pudi teha apu piima `sisse Lai; vanast olid suured paksud ümargused levad Pil; sji ol`li vahel annud siis sel poesikselle kah sedä peenemad `leibä Vil; nüüd om ike `sel`ge leib (ilma aganateta) süvvä; meil om egä päe nüüd `uudine leib (uuest viljast küpsetatud) Hls; silu silu `äste libevess leib, sõss saat sileve `suuge mehe, sedäsi nal`ladede; meil o nüüd suur levä minek, ahju täis `leibi lää egä päe; kardultege leib taht `kärku `ahju Krk; sepäl om must tüü, aga `valge leib Hel; kui me latse ollime ja alle `ol`li joba leeväle pääle tullu, siss üteldi, oh latse sööge, sji om kõtu rohi; tõese es saa pala `leibägina, tõese ehitivä `liina majasit Ran; kañepi tõndsiga kõrutedi `leibä, kutsuti kõrutedu leib Puh; `pehmel leeväl ei ole jo midägi jakku, t`om ää ja toda sa sjiüd pal`lu; leeväl om poig sehen (pealt küps, seest toores); leib `palli nigu turvass jälle, nii aganane leib `olli Nõo; tragi `pernane ollu, esi `kastnu iks ruttu ja ruttu `leibä Võn; `ernel om leib puhun, toda vuhi niisa-mate (söö ilma leivata); üits pät`s sai ike kõrutedu `leibä tettuss, lihatükke pañti vahele Kam; näl`lane ollit, siss lätsit `võtsõt toda pinnust `leibä, noh agana

nigu pinnu seen Ote; vanast ku mõni raasakõnõ sattõ maha[?], võeti maast üless, ahti suud leevätüküle San; leib om leeme all (öeldi, kui keegi supi kõrvale leiba küsis) Kan; kes virku leevä süü, ku laisku_i olõ[?] Krl; ta om mitmast ahust leevä söönü[?], mitmast talust taari joonu[?]; mul om mõtsan haina tegu, ma ei saa leeväldä Har; kos joba nõukamb peremijss ol'li, sääl ol' iks leib ka jo tuulutõti rüäst tett ja tujud kutsuti siss puhtajahu leeväss Rõu; korati küümnit kah, talvõss leivä sisse panda Plv; mul olõ õs leib ilostõ ar[?] hilestet, meheimä nurisi, et sul olõ õi_mijski nii k'ortslikanõ, ku sa seo leevä ol' jätnü[?] Vas; Määntsel ruvval kartol' seeh ol'l, tuj kõrvalõ leibä võtta[?] es tohi[?]; Kes vanast puhast leibä sai süvvä[?], rük'i sai jo[?] niipal'lo veed'ü[?], et ku_puhast leibä naano_süümä, sõss tedä haardonus kuige_kavvas Rärp; kuuljet om ka õks vaja meeleh pitä[?], sis õks elät leeväh ne soolah; vii leevä pääl ommava[?] kartsuh (kartseris); kostranõ leib kõtuh, siss olõ õi söömäldä[?], paigat hamõh säläh, olõ õi ihoalastõ Se; uutse pääle kutsuti hõim ku nuur leib sai; akañ um leebä jakk, tuhk tubagu jakk Lut; sooja leivaga pähe löödud ~ s a a n u d (nõrgamõistuslikust inimesest) Selle o küll vist suoja leivägä pähä lüödud Kuu; See aa tööstisuja levaga pehe saand Emm; tõesega ei sua juttu kua ajada, nagu suaja leevägä pähä lüädud Kod; tälle om lämmä leeväga pähä lüüdu Ran **b**. leivatainas leiväd on külmäd, ei akka kerkimäie; leib akkab appust saama, ajab üless Lüg; akkas leiba sõtkuma Krj; ma lähe leiba lõimest üles võtma ja ahju panema Muh; kui leib põle maha löönd mete, sis tä põle apu Vig; Piäb leibä panõma, vana leib suab otsa; Mia sõtku levä ää, sia panõ tuli ahju Khn; mine tuj seppa (pärimi), mis levä üless tõst Saa; leib mureleb, leib on vähe sõtkuda soand Kei; siatsin leivad sisse Amb; segäsin leevä apnema Kod; leib tahab ümber pöörata. minul oli suur [leiva] tegu, sai nell'a kañti ringi pöörata Pal; naene ei tohtind pal'la piaga leiba sõkku Plt; roka perä sisse tetti ka leiba Hls; kui leib oll'i parasjagu ärä apenu ja maha vajonu, siss kasteti ta ärä Hel; ke leib lak'ka aeti, siss panti kõrutuss pääle Nõo; leib tulõ joba mõhest vällä Ote; leib om häste nõsnu[?] Har; ku leib jo plak's käeh, siss um kastmisele parass Plv; leib om alla sadano, siss om leib joba hapu Rärp **c**. fig (leivaviljast) Ei leiväst leibä nää (oma põld ei toida ära) Kuu; neid o küll, kes kolme aastast leiba söövad Khk; Ta oli rikas mees, aastane leib oli ikka salves ees Põi; meitil veel teese aasta leibä, põle puudust oln Tõs; kudas ennem leiba korjati, viimane ku iba korjati ära HMd; läks veškile ja jahvatas omale leiba Juu; temal on teise vuasta leiba viel järel VJg; ma tulen leeväss leibä õmaga läbi, nõnna kava one vana, kuñni uut suan Kod; leib tahab pessä Trv; temäl ei ole puudust ega näl'gä ollu, temäl o iki leväni leib Krk; kost aga õigembide sai, sääld lašk [tank] läbi, es ole uulmist et sij om leib Nõo; me saeme ka'skümmend ütessä vakka leibä Võn; leib kasuss mul hää Urv; tujul om mitma ajasta leib alalõ Har; leib pandass hak'ki; maalidsõl leebäl (lamandunud viljal) saaki olõ_i[?] Lut || (kaunviljast) kõdrinõ leib um herne[?], ua[?], läädsä[?], selle et terä kasuss kõdrah Lut

2. toit; elatis, teenistus, sissetulek leib ei etsi vatsa, inime piab ise leibä etsimä; Lüõmme leiväd ühte kappi (abiellume) Kuu; isa tõukas poja oma leibä, ei saand läbi; õled ammeti kaotand, õled leiväst lahti; tahab suuga leibä akkada tienimäie, õppib õppetaja ammeti pääle Lüg; isä ja poiga elläd eris leiväs; mida igisemb nahk, seda magusamb leib Vai; see_s mõista leva eest tänadagid; küla leib eetase magusam olad kut

oma; ikka kerves kotti ja katsu kust sa `leiba saad Khk; nad akkasid ise `leiba, kui aeamoa said VII; ma sai kuha pealt leva; Nii pailu vana ikka teenib, et jõvab leva majas oida; Teine elab teiss majas küll, aga levad ikka öhes kappis Pöi; soa (ei saa) oma igapäist `leibagid Muh; Oompsegs oja leiba, aga mette tööd Emm; ta oo eese leia peal Mar; vabadikud o pere`rahva `kõrvas, isi `leibas Mär; Kelle `leiba sööd, selle `lauu laulad -- lebaisa juttu tuleb ias `kiita, mud'u laseb tööst `lahti Han; tä oo oma levä piäl, ei soa talust `ühti; sööb pere `leibä, põle omas `leibäs; otsi omale isi `leibä -- ää `kerja `ühti Tõs; Kui kalu suab, siis `jälle leib majas Khn; ta on meilt ää, ta on nüid teese mehe `leibes Juu; kel ammet on, sel on leib majas JõeK; ega sie (pillimäng) mul `leiba too; laste leib piab olema kibe `süia KuuK; nemad (vabadikud) olid oma leivas, nemad sõivad oma `leiba JIn; tienib kua oma igapävast `leiba `kümme küünega; õt'si kust `leiba ja riiet saad, ega sie `kerge põle Iis; tämäl leib kõrraline ja soe maja; sij pere on koon, süäväd `üste `leibä, one ühen leevän; täl vaja `riiden ja leevän `õlla kõik selless palgass; kohos mõiis küll lapse leevä `selgä (mõistis lapsekasvatusraha välja); obene onegi maja leib, ilma obesetä ei sua Kod; kes `kaela `kanma akkasid, pidid olema oma leeva eest väl'jas Lai; mina käisi temal `leiba järel viimas Vil; kelle `leibä sa süüd, selle `käsku piad `täitme; me oleme üten levän (elame koos) Hls; nemä ei taha laste leväl tulla, nemä tahav olla oma leväl; poig olli emä oma leväst ärä visanu; ta pia oma `leibä `kinni iki `oidme Krk; ta ei viisi midägi tetä, ta ei tji levä iist ka mitte; kolm `luuma om, kes keelege `tjiinve omale `leibä: kukk, koer ja kooliõpetei Hel; ennemb kehvembä inimese seendega `tjiinsivä `endile `aasta leevä, ja `marjuga; kui teil om parembat `leibä saada, minge ja `tjiinge säääl Ran; tuu om laesa inimese ütéluss, et ku jumalal `päivi, küll peremel `leibä om; ilma `maata elädä_j saa, maa om ikki leib; laste leib olna mõrru `süvvä (kui vanad on laste ülalpeetavad) Puh; amet kõik mes `leiba teenip; tjiüid om külländ, aga `leibä om kasinde Nõo; nika (nii kaua) om õks küll hää ellä?, ku esä taad `leibä laual pedä; kis siss leeväldä `tjiüid tetä_joud; mesilaste leib (õietolm); leevä `raiskaja `kirvõ? (lapse esimesed piimahambad) Har; Kelle `leibä süüt, tuu poolõ haugut Rõu; küla laib pareb is ku oma laib Lei; `herne? umma? kõva leib (tugev toit) Lut; l e i b a l u u s s e l a s k m a ~ s e l g a a j a m a pärast sööki pikutama, uinakut tegema `leivä `pääle pidäb lebamä -- `leibä `luusse `laskema juo Kuu; Lasema üks pual `tundi `leiba `luusse Jõh; Laseme siis sööma pæele püsut leiba luuse Kaa; Leba `luuse `lasmatta ei jõudn pikki `päävi `rasked tööd tiha Han; ma lähän natuke `leiba `sel'ga ajama Mih; lähme aame nüid `leiba `sel'ga Juu; Egass no_ `kõikõ `päivä üte jut'iga muud ku_tjiüid es tetä?, `lasti õks `leibä kah `luudõ Rõu; leiba võtma sööma akkame `leibä võtamaie, kell on juo kaks Lüg; võtame nüid `leiba Vig; tulge nüid vahest `leiba koa `võtma Juu; kägu pet'is mo ää: ommiku vara lähen `väl'la, silmad pesemata ja leib `võtmata Kos; luug kuevab, nüid võtama `leibä Kod; tulge `leibä `võtme Krk; leiva otsa saama ~ otsas olema teenistust leidma, sissetulekut omama `tütrik lähäb mehele, saab `leivä `õtsa Lüg; Elada `mõistad, siis oled alati `leiva `otsas IisR; nüid on ee põli kää, sai leva `otsa Jäm; see oo jo leba `otsa saan Aud; mis tal nüid änam äda on, ta sai nüid leeva `otsa Ris; nüid on ta jälle leeva `otsas JMd; puul `ullu, ei `mõissnud leevä unnike `õtsa `minnä, läks kot'i `kanma (selle asemel et rikkale mehele minna, läks teenima) Kod; jätku leiba ~ leivale (tervitus sööjale) võiras teretab ning `ütleb: `jätku levale, `sööbijad `ütlevad: `jätku `tarvis

Vll; `jätku teie leiale Rid; tere omigust, `jätku leivale Han; `jätka jumal `leiba Aud; ku `süümise `aigu tõese talule lätsit, `ütlit: tere, jakku leeväle Nõo; prii leib tööta saadud toit nüüd ta läks prii leia `otsa (vangi) Mar; vangid saavad prii levä Tõs; süüb prii `leiba JMd; kruanu puult `ánti mõnele prii leib Kod; ku tüüd tetä? ei taha, sõss nakka `vařgile, saat prii leevä pääle Ráp || amet See pole kinegi leib (see amet ei kõlba kuhugi) Emm; ku `tohtre `kulli ehk `kohtu `kulli `toitma läät, tuu um viimäne leib Plv

3. leibkond `meitel ka nüüd kaks `leiba Khk; `teitid oo siis kolm `leiba Muh; seal oo meto `leiba õhõs majas Mar; tiumaja iga katukse all oli neli `leiba Kos; `enne mõisa ajal oli mitu `leiba ühes majas VMr; mitu `leibä majah Vas

4. fig Leib `seljas (küürakast) IisR; silmavesi `ühte `jooni leivaks (raske elu) Pha; leib sööb ära (kõhn) Vig; Meil uss leväss (muidusõõjast) Khn; mõni - - õppis pal'lu, vahel mitu ametid - - `ütles et ega amet `leiba küsi Lai; `vaene ja armetu inimene - - `lõikab nõõriga `leiba Plt; kõõrd `sil'miga inemine, ütega kaess liha, tõsõga `leibä Har

leibike leibike vihmauss leibikste õngõ `otsa Lei **Vrd** liivike(ne)

leibi|labi leivalabidas peräst `pandi [kalad] `leibi `lapjaga `ahju Kuu **Vrd** leiblabi

leibkond leibkond Lüg Põi Vig Khn Juu Pee Koe Iis Lai Plt Ráp ühisel toidul olevad inimesed See on ikka üks leibkond, kes õhe laua taga söövad Põi; kümnekond leibkõnda oli seegi maeas Vig; siäl peres kaks leibkõnda Khn; seal on ea suur pere, seal on seda rahvast ja leibkõnda küll Juu; üt's leibkond, ütest lavvast söövä? Ráp **Vrd** leivakond

leib|kott toidukott siis ta võttis ikka leibkoti `lahti - - ma ikka mõne suutäve sõi ää Muh **Vrd** leivakott **-labi** = leiblabidas miä olen näind `kärnä `konna ko leib `lapja Vai **Vrd** leibi-, leiva|labi **-labidas** leivalabidas mul ikke `enne õli ka oma leiblabidas, `kellega leib `ahju `pandi; Leiblabidaga visati `leivad `ahju Lüg; Leib labidas, `miiga `leivad `pandi `ahju Jõh **Vrd** leiblabi

leibuma¹ `leibuma suhtlema, läbi käima Ei `sengä ole hüä `leibuda Kuu

leibuma² `leibuma leiguma vesi oo `leibun kui soeas lääb; lähäb külmäks, `leibub ärä. katsu ikka ärä `süüä, muidu `leibub ärä Var

leid¹ leid Jõh Põi, g leiu Mär Tõs PJg Tor Kad, lei Jõe Muh Mar; löid g löiu Jäm Tõs; löüd Krl, löüd' Rõu, g lövvü; n, g `löüdü VNg

1. leitu; leidmine suured löiud; löiu paik Jäm; Leid on `võõra oma, `õige inimene on see, kes teisele käde annab Põi; taso `antasse lei eest Mar; väga õnnelik leid Mär

2. leiutasu sai ühe tuhande `leidu; `lehtis oo kaunis `tihti, kui paelu ta `leidu lubab Tor

Vrd leidis, leidus

leid² pl leid VNg IisR(sl-) spor Sa, Muh Rei L Kei Jür Tür VJg VIPõ, kleid R/lejad Vai/ Rei Phl LNg Mar Mär Var Hää K I Plt TMr, pleid Khk Var Tõs, leie M(lei; `leie Trv Hel, `leise Krk) San, `leie² u Har hoburakendi rihmad klei `rihmadega sai obune mägedes `vastu pidada VNg; kui kleid õlid `seljas, sis obone õli kõvast rakkes; kleid ei `lassed `rangisid `kaulast `vällä Jõh; obosel on lejad ka veel - - nüüd `pal'lo neid lejo nähä ei ole, aga `enne vanast oli küll Vai; Kirgule sõiduks pani obusele leid `pæele Jäm; `meitel pole `leisi, nee oo linna `sakstel VII; `enne olid ikka `õõslemad, nüüd oo leid Kse; leid oo obusel, se nagu obuse `uhkus; leid `oidvad, et `vanker `kandu ei lähä Tõs; leid pannasse rangidega `seltsis obusele `peale Pär; ennemuiste olid `kleide `külges nuastud, sie oli ika na nagu toreduse

pärast Hag; `oostel kleid käeväd `sel'ges, `enne oli paelu nähä `kleidega oost kiriku all Juu; kui keegi sõidab ja obusel kleid pial on, siis on see `kaugemalt inimene Koe; nuar obune `lõhkus kleid ää, [peab] `kleisi parandama VJg; `kleidega ilosam `sõita, `moeto obene nagu alaási Kod; `ennevanast olid vene kleid, need olid `valged, `värvimata nahast - - kleid siduti `rangide `külge Lai; küll on toredad leid, vasklapatsisi täis KJn; vana leiedege ei tetä kedägid Hls; ilma `leided obesel ei oole kedägi nägu; obesel olli lei pääl linadest või kanepest Krk Vt vööslemid

leide¹ leide g `leite maage soos on vee leide - - punane leide, all `loksus vesi; vesi segaseks läind nigu pal'las leide pial - - nigu `leites on se vesi Plt Vrd leede³

leide² n, g `leide aiamulk – IisR Vrd laide

leider `leider g -i tondinahk `leider, sie on üks `riies, kova `riies, vanast `kutsuti kuradi `nahka Vai

leidima `leidima kõiele nõõri ümber keerama (vastupidavuseks) kabliga leiditakse kõved ära, kus kõõved ära `öeruvad Pöi Vrd leedima

leidis leidi|s g -se Koe/n -ss/ Plt KJn, -sse Trm, -kse JMd; leidiss g -e JMd Iis; `leides g leidese Emm; leedis Äks, löödis Kod

1. leitud ese – Äks Vrd leidus

2. leiutasu ma anna solle `leidest ka, kui sa peaks kätte `tooma Emm; võt'is ää, ei and leidist kedagi; `o'stin leidis eest omale sitsi rätiku JMd; `mulle suab löödiss kua, kas kõlmas jagu või kuda annad Kod; pailu sa mulle leidist annad KJn Vrd leies, leis, leisk¹, leist, leitus, leius

Vrd leid¹

leidma `leidma, (ma) leia(n) Rei L K IPö, leva Sa(lee- Khk Kär) Muh; `leidmä TMr, (ma) leiän KJn Vil, levvä Hel(ma-inf -me) TLä(da-inf leedä, leidä) Rõn; `leidama (-ämä) Khk Mus Kaa, (ma) `leian (-än) R(excl Kuu; -maie, -mäie Lüg); `löidma, (ma) löia(n) Rei Phl L(-õi- Kse Var Tõs PJg), löva SaLä(löö- Khk) Kär Hi; `löidmä, (ma) löiän Vig Var Tõs Kod, da-inf löidä Ran Kam Ote San/ma-inf -me/, löedä Ran Vön(löö-); `löidama Jõe Hlj Khk; `löüdmä, (ma) lövvä M(-me) Vön V(excl Har; da-inf löüdü?), löüvä Hls San Rõu; `löüdama, (ma) `löüan Hlj VNg; `löüdmä, (ma) `löüän Kuu, `lövvän Vai; `leüdmä, da-inf leödü Khn, leüdü? Har; `läüdma (l-), (ma) lävvä, läüä Lei

1. (otsides) kedagi, midagi märkama, kellegi, millegi asupaika avastama `Vergud vei torm menemä, vade sai üles `löüetüd jälle, `toine `paadiseur löüs üles Kuu; kas `etsi tulega, ei `löüa ega `löüa VNg; `tütrik `leidas `luomad `metsast üless; oma `leietud, `võõras varastettud (öeld raha leidmisel) Lüg; `ihmisi pää luid `lövveti maa siest Vai; ta `löidas ning ma `löitsi ka Ans; tä_p leeva; `leitsid sa ema üles Khk; ta `leidas mind marja `pöösast Kär; Ooste kellu pole kuskilt kuulda, levab si ood ültse metsast käde Kaa; See oli `eesele linnast mehe leind Pöi; es leva `mõrdu kätte, kõik mere nurgad ole läbi köin; pime kana `leidis koa üa (iva) Muh; Löia ma_nd seda änam mette Emm; petutas eest ää, ei leind kätte `kuskilt Mär; löind metsast üht seenestki Kse; löiab mind rutem [üles]; leidetü mulla alt `endisi `tuela (toole) ja `asju Var; ma `löitsi õuest nua Tõs; Siit põle kedägi leödü; Rannast oli `surnu `leütüd Khn; sii ma `leitsi viil õhe tükikse vana viüüd Hää; jähid kaks mulikast `metsa, karjane ei lein üles Ris; mida kala `keegi ot'sib, seda ta lejab Ann; poisid `leitsid mättast mesilase pesa Koe; terav kerves leiab kivi VJg; küll ot'siti, aga ei löötud;

pardid ku löiäväd nisu `koskil, kõhe lähväd `sisse; niid o löietud pri'l'id, poiss löis; küll luu liha löödäb (kõhn loom kosub ka) Kod; õnn `leidjal, kahju `kaotajal Plt; `Siukest `lehma, kis ei leidnd (ei tiinestunud), `öeldi aher lehm KJn; ju ta säält raha arvas `leidva Vil; miu väits om är kadunu, kas sa oled `löödän Trv; küll te edespidi esi lövväde (aru saate); et ta miul ülekohut tege, küll ta esi ijst löüd (tasutakse kätte) Krk; tett leib süvväss, kasunu lat's levvetäss (küll tüdruk kord mehele saab) Hel; kudass ma maka ütsindä, kääänän küll'le, lövvä küll'ma, kääänä sällä, lövvä saena; mes sä sääl'd maast löesid (öeld kukkujale) Ran; nemä säräst miijst ei ole `leidnu, kes nii `mõistna tetä kõik; kas sa leesit oma lõngakerä kätte Puh; tüüinimene levväb ike tüüid; üits kana `ol'i pesä ärä `püjtnu, kätte es levvävä; levvetu raha oedass alali, siss levvät vil `rohkemb raha; tji ääd vai `alba, küll sa ijst levvät; küllmä su turun tunne ja `liinan levvä, ärä sa mängi `miuga ike nii Nõo; kost sa `tütrekene löösit tolle korvi Vön; [kass] `olli poja nii ärä `käk'nu `ainu `taade, et Saännu es ole sääl'd kätte näid `löidnu Ote; latsõ_löüse_mõtsast pal'lo maasikit Kan; Küll_nõid nõvvu löüid, ku poig puvva om Urv; terräv kirvõss löüid kivi Krl; `leütü om õks uma, varastõt om võõrass; tuud om `väega `harva, ku minnu kotust leüidäss, ma_i olõ_pal'lu kotun õi? Har; nõgõsist aia veerest `lööidse latsõ, ol'l kaštikõsõga nõgõsihn; lövvä es ma_ `piprõteräkeisi, är? umma_ `häädünü? Rõu; püve pesäkeisi esi_ka sai `poiskõsõh `löütüss; ette `viskat, peräh lövvät Vas; Kes ots, tuu löüid Röp; timä mõtsah `lööidse tsirgu munnõ ni pesä Lut; h a u a ~ otsa leidma surma saama ja siel nämäd siis `lööisid oma `haua, nie kaks `venda Kuu; mees `leidis seal otsa Vän || fig ei tea kost see tüdruk lapse `leidis (vallaslapsest) Trm || leiutama seda ma_i tia, kas püssirohi oli siis ikka `leitud juba HMD

2. midagi märkama või silmama `suuline `löidand, et vassik kodu on ning pole läind `ühtid Khk; ei ma küll leiä `miskit süid sellest inimesest Mar; mina `talle küll `süidi ei leind Jür; mikeperäst tal `süüdü ei oole, temä löüs tal iki `süüdü Krk; ku esä leüid, et ma_timä `püjgli `kat'ski olõ `lahkunu, siss om pahandus suur Har; ma olõ õi `lööidnü üttegi, et om kalõlik Se

3. näha, olemas olema väga vähä oo pika pihaga inimesi `leida Mär; seal oo aua kohad `praegugi löeda Tõs; üheksä `ammaga `vaskad one vähä löötä, `seitsmegä ike löiäd Kod

4. arvama, arvamusel olema timä löüs, et laut nigu_kiviunik, sannakõnõ `väikene `sälgä võtta?, saal olõ õi_midä palota? Vas

5. euf sünnitama; poegima eks jälle naine ole maha kukkumas, akab `varsti `leidma Ksi; lehm akkab `leidma Plt; lehm leiab alles (otsib pulli) Pil; lehm `leidmese piäl, varsti leiäb; õhv, kis on `leidmätä lehm; lehmäl piim `piäle `leidmest on toores KJn

leidon, leidong → kleidung

leiduma `leiduma Khk; `löödümä Kuu, pr (ta) lövvüss V(leü_üss Har)

1. leida olema, ilmnama akkas `löödümä monele mihele uut `kraami `ninda `suuremal `ulgal Kuu; sii ei `leidu neid Khk; verevit kivve iks lövvüss küll? Kan; liiva maa pääl tükiss vili hainutamma, selle leü_üss liivamaa terri sisen pal'lu haina `marju Har; meil lövvüss noid `asjo küll Plv; kiä tõist vannuss, toolõ lövvüss jäl_tõõnõ, kiä tedä vannuss Vas; `teolisile `anti tappa kah, ku terä `ol'gi siseh `löödü Röp

2. kohale ilmuma, saabuma `Naisi küll `palju `nuoda veust osa ei ottand, aga moni `üksik `kange `naine `talvel `jääle `löödüis; `Meie mies `löödüis ka `uomiguks kuo; sie nägüs `löödüvä kuo Kuu || lüpsma tulema [lehm] ei ole nägünd `löödüvä Kuu

leidun, leidung → kleidung

leidis `leidis Lüg VII Muh Mar Mär Kir VJg Iis Trm Kod, `löidus Jäm Khk Rei, g -e; leidis Pee Koe; `löüdu|s g -kse VNg

1. leitud asi, leid kus ma selle `leiduse pane Muh; Kui sa `löidust löiad, siis võid sene omale pidada, kui kaudaja välja äi `ilmu Rei; mul oli täna ingelene leidis (leidis hanepoja) Pee; sie õli üks ilus `leidis Iis Vrd leidis

2. leiutis [Venemaa] `leidis pole muud ku vilt `saapad Lüg; see oo uuema aja `leidis Mär; sie (pulkadest seljatugi reel) on üle pia uus leidis, `enne sõideti suaniga Koe; tulemaässina `leidis one `värske, minu lapsepõlven näid ei nähnud Kod

leiidama leiidama JJn Lai, -ämä Kod; `löüendämä Kuu soojendama `Löüendä supp ärä; Saun oli igä `lööge ja sidä sai `jälle `löüendädä ku `tarvis oli Kuu; ma leiidan teda (piima) vähä JJn; ahi onegi kuum, `natke küttä, leiidatä aga Kod; vesi on külm, piab vist natuke veel leiidama Lai || nuumama vähä leiidab siga aadikun, annab kua `natke sedä jumala `vil`jä Kod Vrd leietama, löügendama

leier `leier R(-ar Kuu) Jäm Khk Krj VII Pöi Muh/g `leiri/ spor Lä, Saa Ha(`sl- Ris) Koe Rak Nõo, leier Jäm(sl-) Mus Rei Phl Var spor Pä, Juu Kos VJg I VIPõ(-ar) M Puh(-är) Nõo San V(-r; -är Plv), sleiar Hää Vil, g -i (pruudi)loor `Enne vanast olid igä `aeva `pruutiel pikked `leierid Kuu; nüüd on [pruudil] `leier, aga `este õli krants; `prouval ku `sõitas `troskaga, õlid `leierid näu `ümber, et tolm ja päiv evad `saaned ligi Lüg; `arvokaine `leier `nindagu `verko Vai; pruudil `lauldaste leier pæest ära Jäm; pia oli üsna `leieri sihes VII; `leier `olli [pruudil] peas ja lohises üsna `kandu Muh; `õmleja ehitas pruudile `leieri Mär; pärg oli piäs ja `leier oli siis loha Var; nüid põle noorikud änam `ühtigi näha, mutkui leier oo Aud; ku suur `keisre rouva läks, sleiar nõnda pikk ku isi Hää; lapsega tüdrukud - - need ei `tohtind siis `leierid pähä `panna [laulatamisel] Nis; pruudi leierid - - puhvitasse piä `piäle - - lähäd `altari ette ku mua `i-lma kohak Kod; minu aeg ol`lid küll iki `valged kleidid ja leierid ja KJn; pruudil `olli leier üle, temät es `näeki leieri alt Hls; miul `leierit es ole, miu mijs `leierit es taha; `ämläne viab `irmsade `verku, kõik kotusse om `õkva nigu leierit täis Nõo; `mõrsal om kruun ja leier pääl Har

leier|kast leier- Jäm Khk Kaa Pöi Muh Rei/kl-/ spor L(leer- Mar), Juu VJg(kl-) I Plt M TLä San V, `leier- R Ris Juu Koe KJn SJn Nõo kantav väntorel ajas `leier`kasti, siis sai raha, `leierkast õli `rihmaga `kaulas Lüg; juudid `mängvad leier`kasti Khk; kleier `kasti ma ole näind, üks juut käis sennega sii `mängimas Rei; sii `enni vanal aeal `olle keind sii külas üks leerkasti `mängja, korjand sedaviisi inimeste käest raha Mar; Iga sui kõis mõni juut oma leierkastiga küla pered läbi, pani leierkasti `neukse jala pial ja `väntas ilusid lugusid Han; leierkast, `aetakse vändast `ringi, `ennemueste juudid käesid sellega `ringi Juu; luada piäl mängib leier`kaäsi, vändäss `aeti `ümmer ja leierkaäs mäng Kod; käis üits juut, mäng leier`kasti ja näedäss `ahvi Ran; vanast Mõnistõ laada `aigu käve juut` leierkastiga `mängin ja raha korjatõn Har; um ku leierkast (nutjast lapsest) Plv -kast|mees leierkasti mängija laadal olid ikka leierkasti mihed Khk; Leierkast oli nagu `piške kandilene võimasin leierkastimehel süles Han; leierkaäsi mehed tulevad, karussarega (karusselliga) nävad ühen käeväd Kod; `leieri kaästimed, `siuksed käisid SJn; leierkasti mehe käesivä liinan akende `alla `mängmä Nõo

leies `leies Jõh, `leijis Lüg leiuatasu `õine tahab `leijist `saada Lüg Vrd leidis, leidis

leietama *leietama* leigeiks tegema – Hag **Vrd** leiendama

leigar `leigar Kuu Hlj, `leiger VNg Käi/g `leigri/, `leigor' Vas, g -i; leigor g -e Plv

1. tantsulugu; laul *ku* [lapsed] `naksiva `väega `rüük'mä, sõss ma - - pañni hällü_`käämä ja, ja esi_ka uma leigore minemä sõss, sõss o'l'iva latsõ_ka vakka Plv; tandsu tük'ke mängit, lüü no tah `leigorit Vas

2. mängija, tantsija – Kuu Ris

3. muistne hiiglane, rammumees `leiger one `rammumies VNg

leigass *leigass* g `leika lehter – Vas **Vrd** leik³

leige¹ n, g `leige Lüg S L(n *leige* Rid) Ris Juu Jür JMd JN VJg I KLõ Hel TLä, `löige Jäm spor L, Kam Ote San, `löüge Kuu VNg Vai Hls Krk Võn Kam San V(-ge Urv Röp, `löüge Se, `läügä Lei), `leüge Khn Har Rõu; `löige g `löige Lut

1. pisut soe *Supp o `vaide vähäkäse `löüge, `suenda viel* Kuu; [õlle virre] *siis vähä aig `jahtus, `ninda et `leige õli Lüg; soe ilm, vesi juba `leige Khk; Kuiv pesa ja `leige toit, siis siga kasub; `Leige õhk ikka sihes kui tuluke liidi all on Põi; `leige_ve leib ei ole magus Muh; kudas ma sellega pesen, nii `leige vesi Mär; meil pannas keeva `veega juurt (juuretist), mõeal pannas `löige `veega Var; Ahõ `leüge, sie `leibu ää ei küpsetä Khn; ei tää kas sa `leiged vett või `sooja tahad Hää; lasen vähä `leigeiks teda (piima) JN; sie supp on `leige. pole sie soe ega külm VJg; mis `asja ma sinna `leigesse `sauna lähän Iis; [peab] `aama vede `leigess, vaja `minnä `vaškid `juutma; vai si minu majagi soe one, ku tuld tjud, lähäb `natke `leigemäss Kod; toa `leige vesi Plt; ma taa_ss (ei taha) `löüget vett Krk; vorstisooliku `mõsti pääl ja sehest `puhtass, edimält oheti `mitma `viija tuu suur sitt maha, siss `leige `viija `leotedi ja loputedi Puh; `oige vesi om jahedamb ku `leige vesi Nõo; `panti - - mat't `kesvi `uhmrede ja `löiget vett ka veidike, siss survinuiaga tambiti Ote; `Löügehe `sanna ei_massa_minnäki Urv; süük' ka võid `leüge olla ku ei olõ kummass aet; lasõ [veel] minnä viil `löügepäss Har; koorõ pañni pudelihe, tuud keeroti paah `veitkese, ni_et ta `löügess lät's Plv; leevätegemine o'l kattõ `muudu, `parra `löüge `viija? ja keevä `viija? Röp || (ilmast) Täna oo ilm tüki leigem kut eile oli Kaa; Ilmad on üsna leiged, kevad on kees Käi; ilm oo `leige, paras ilm, põle soe egä külm Tõs; vahest `öldakse `leige tuul koa Juu; ilm läind `leigemaks JMd*

2. (inimesest) **a.** pikaldane; laisk oo ikke koa õhö va `leige `tõoga - - ta teeb, aga põle näha üht, mes sest tööst tal `välla tuleb Mar; tõne om `leige ku `üübin lehmäsitt Hel; `leige, tuu om pikä toemega Ran **b.** rumalavõitu Ta on ikka vähe `leige, täis tark ta pole Põi **c.** `leige südämegä inimene ei õle kuri Kod

leige² *leige* rutt Nüüd on sõhune *leige* lahti Käi

leigema `leigema Kse Ris Plt, `löigema VNg; (ta) `leige|b Jõe, ipf -s Pai leiguma vesi `leigeb tuas ära Jõe; pane vesi `leigema Ris; tuba oli sue, siis [vesi] `leiges sial `õhtaks ää Pai **Vrd** leigima, leignema

leigenema → leignema

leiger → leigar

leigerdama *leigerdama* õõtsuma *Paat' leigerdab* tuule käes Hää

leiges → löiges

leigima `leigima Mär Pil, `löügümmä Plv soojenema *paneme supi `leigima* Pil; las ta (vesi) är? `löügüss Plv **Vrd** leigema, leiguma

leignema `leignema HJn JMd Iis Kod/-mä/ Lai, `leigenema Jõe Pai; `lõügnema Kuu/-mä/ VNg, `lõügenemmä Vai leigenema, leigeks muutuma vesi `tuua tuppä `leigenema Jõe; midä `keidedä vedelä `aśsa, sie `lõügenö Vai; tuo vee `ämber täis, las `leigne päeva käe HJn; `ooste tõrs oli isa-emä pia `ot'sis, `sõnna taśsiti `ooste vesi `leigenema Pai; pane soust `leignemä pliita servä `piäle Kod; vesi on külm, ma seda ei vöi `juua, pane `leignema Lai **Vrd** leigema, leiguma

leigodama → leigutama

leigor → leigar

leigotam(m)a → liigutama²

leiguma `leiguma Khk VII Pöi Rei Mar/-go-/ Kse Ris, `lõigume San leigenema las vesi `leigub natine Khk; Tea on see supp nüüd nii `palju `leigund, et `süüa `aitab Rei; ma pani vee `leigoma Mar **Vrd** leibuma², leigema, leigima, leignema

leigutama¹ leigutama Khk, leigodama Emm kiiresti jooksmä vöi käima Panid ne leigutama Khk

leigutama² → liigutama¹

leihv, leihvi → lehv

leijis → leies

leik¹ leik p `leik|i Kuu Kod(-o), -u Amb Krl

1. lust, lõbu Sul kohe `leiki, kui saad nie `raamadud sield maha tiridä Kuu

2. l e i k i lõõma 1. vallatust tegema alate `tõmbab nõnnago `leiko lüüb - - alate tñib `koeross Kod; lekõr `tahtsõ `leiku lüvvä?, `leiku lüvvä? rñv| Krl 2. vahel mõnel ammas `valtab - - no küll lüüb `leiko Kod

leik² leik p `leiki kord, puhk, trett – Phl **Vrd** lein²

leik³, **leika** leik g leig|u Urv Har, -o Plv(`leika) Röp, -a Rõu; n, g `leika (l-) van Jür, Rõu Vas Röp Se(l-), `leiku Krl, leigu Urv lehter Mul ol' iks alasi leik, leiguga ol' hää õlli `lañpi valla?; Peränpoolõ tul' taa `lehtre vai leigu, sõss `naati iks taaga `vorstõ tegemä Urv; tuy_tu leik siia?, ma_taha kañnist lambi `el'li podõlide valla? Har; leik, `minka `vorstõ tet'ti Rõu; `leikaga valõtass `vorste Vas; soolik `pañte leigo `otsa, sõss topet täüs ja ots kiñni? Röp; `leikaga vala õlli pudelihe, lää_i? maahha Se || kastekann `Ešteks oli teine jah vene `muodi leika, pärast `üiti pritskann, nüüd on kastekann Jür; Ma `kalsi vij `leikahe ja `naksi lille ja `kapsta `luyume valama Röp; `leika liinah om, lätt õñõ ja kõõ vala [peenraid] Se **Vrd** leigass

leikes `leikes maha lõigatud, maha niidetud pidite einad üles `aama, mis `leikes olid Kär

leikimä `leikimä, (ma) `leigin mängima Küll sai `nuoreld `rannal `leigitüd ja `paati `lilludetud Kuu

leiklema `leiklema virvendama ajad `leikleivad, so `silmade ees tegad laks ja laks Emm

leikuma → lõikuma

leil leil g leili S L KPõ Iis Lai, `leili R(excl Kuu Vai; n `leili VNg); lõil Rei Phl Vig Var, g lõili Jäm Tõs; lõül (`lõülü) g `lõülü Kuu VNg Vai

1. kuumale kerisele visatud veest tekkiv aur palav kui `sauna `lõülüss; tuleb `suure kohinaga sidä `lõülü Kuu; `ütlen vanamorile: `viska `leili Lüg; tänä `saunas on üvä `lõülü, üväst on küdetü Vai; `eitas nii pailu `leili, et karvad olid kõveras Khk; üks tahab `kanged `leili, teine `nörka VII; `jätku jumal leilile Muh; roudkibid oo leili `andmese jäuks kerisel

Rid; täna oo `saunes ea leil Mär; `leili vähä, `viska vett kerisele Nis; koda oli koa nihuke pala, et kui oleks `leili visand ehk oleks susisend Juu; ma jäin leili kätte päris uemaseks JMd; visati `leili kerisele kuda `keegi kannatas Koe; mina tahan ikke kohe `iadki `leili, vähesest mina sua kedagi Kad || fig hais juo sa lasid `jälle seda va `leili mu nenä `alle Lüg; aga nüüd `viskas paha `leili (peeretas) Jõh

2. kiirus, rutt; tamp, mahv küll sene tüö juures sai ka `löülü nähä Vai; Mannil oo selle mehele minemisega seike leil peel Kaa; Taal oli `sõuke leil peal, et seda_s saa aru, kus ta selle leiliga tuli ja kus ta läks; Seal (tööl) sai ikka `leili küll Pöi; leilis 1. kiirustamas, kibelemas Ku sigul `porsad olid - - no küll `neiega sai igä `löülüsiel alade `olla Kuu; küll ma õlin `leilis, `tahtsin senest `asjast `lahti `saada Lüg 2. hädas peremed olid `leilis küll, kel ei old ea tüö nõu, said `peksu koa viel HJn

Vrd lein², lõun

leilama `leilama Muh, da-inf leilata Khk ruttama, jooksma küll aga `leilab edasi Khk; loomad `leilavad täna nõnna et; mis sa `leilad `ühte `inge Muh **Vrd** leilima

leilender → reilender

leili|auk saunaahju küljeava a. suitsu väljaajamiseks `laudu kohal oli leili auk, `õle tuust käib sauna leili augu ees - - sauna kütamise `aega oli `lahti, tõmmeti - - tuust eest ää, siis suits vidad seelt `välja Khk b. kerisele vee viskamiseks Viht kasteti märjaks, `pandi leili `auku ja siis vissati `leili, pala leil `tõmmas siis viha `pehmeks; Oli `sõuksi `ahjusi, missel oli lagi peal, rind suu pealt `kinni ja leili auk küljel Pöi

leili|kip puust veenõu – Sa lõili kipp, pisine puurakk Jäm; leili kipp - - toobiline kapp Khk; Meite leilikipp [oli] kadaka laudest tehtud Kaa; See missega `leili vissati oli leili kipp Pöi **Vrd** leinikibu

leilima `leilima Khk Kaa Pöi, (ta) leilib Krj jooksma; ringi ajama tæ_p koes see va poiss `leilimas on Khk; Panime oort tuhat tulist leilima Kaa; loomad `leilivad `metsi `mööda, `kange pala ja parmud, neil pole rahu mette Krj || See `leilis oma ammastega nüid mütu õöd `päeva, nii `kange valu, või `olla kudagi Pöi **Vrd** leilama

leiline leili|ne VNg/`l-/ Kse/g -tse/ VJg, lõili|ne Jäm, `löülü|ne Vai, g -se a a. (saunaleilist) `sauna one tänä - - `leiline VNg b. leitsakune `löülüine `ilma Vai || minu pea on leiline, akas valutama VJg

leilis → leelis

leilitama leilitama VNg/`l-/ Mär Kse Tõs; `löülütäm(m)ä Kuu Vai leili võtma; leilis kuumutama `viemö `sauna ja `löülütämmä vähä Vai; `riidi leilitatse, visätse `leili, kirbud sees Tõs **Vrd** leinitama

leilong → kleidung

leilämmä `leilämmä hõöguma hüdse[?] `leiläse[?] Vas

leimutama `leimutama peletama, ära ajama mene `leimuda `lambad `tuhlist menemä; Ei nie `kullid `huoli kohe `leimutamisest midägi, tulevad igä kanuje `kallale Kuu

lein¹ lein g lein|a, -ä üld (leen|a Muh Mär Juu JMd Trm Pal spor KLõ, TLä, -ä Khn Kod, -u Nõo Võn/-n-/; lein|u Ote Har Rõu, -o Vas), `leina R(n `leina VNg; n, g `leino Vai) sügav kurbus, kaotus- või hingevalu (kellegi surma puhul) Üks lein `leina `päälä, `mõtle, sene vähäsä ajaga juba kolm `leina Jõh; taal ju veel vana lein südames Khk; teiss peres oo lein, nendel suri ema ää Vll; kui lein, siis `kandvad `muste `riidid Mar; kui [kägu] kukub

leht metsas, siis teeb `leina Sim; kui loom lõppis, siis ei `ööldud `leina Lai; Ku sa_kuulõt lõun_ aigu käo, sõss sul tulõ `leinu Rõu; a ko küläh ol' `kuul'ja määntsel taht talol, sis ike vanast ol' `tervel küläl lein Se

lein² lein Ris SJn TMr KodT, g lein|i spor L, HMd TaPõ(g leeni Kod Pal) Plt KJn, -u Vän Tor Hää Saa(löün g löünü) Kõp Vil; löin g lööni p `löini Kod; leün g leünü Khn Saa

1. leil saunas `leini küll Rid; anna kapaga `leinu Vän; saunas olli palav lein Saa; iad `lahked `leini tuli [suitsusaunas] HMd; see ahi annab `ästi `leini Trm; egä `löini kot'ti ei sua `panna, kui üle jääb; ei või `minnä `kange lööni kätte üks `külminud inime; tuba nõnna kuum ku saana lein Kod; kui saunas `leini ei `viska, sis pole nagu saunas käenudki Pal; [saunalised ütlesid:] `aitä-hh leini eest, `aitä-hh leini eest Plt; siss on vijl keressiga ahi, `sinna visatse vett `pääle ja säält tuleb `syyja -- `öetse `leinu, saana `leinu Vil || (kütmisest) ku kõva löin, siis põletab [leivad] ärä pialt; nõrk löin õli vai kütt, leib one `nätske Kod

2. a. kiirus, rutt sji pani selle löönigä minemä, irm ja rutt et sae minekid Kod b. kord, trett käib siin juba mitu `leinu; tal ühest leinust veel ei saanu, läks teist `leinu veel Hää Vrd leik²

3. häda, raskus mõni kukub `sisse õma elokõrraga -- one löönin, ei sua puele ei maele Kod

leina- leina- tume `riide on `leina `riide VNg; must ning sinine, muud es ole midad leina värvid, nee kaks olid Ans; `leinaead lähvad leina `kerku, `laskvad tänu teha `surnu eest Khk; leina aal keiakse ikka `mustas `riides VII; Leenä `aegõs pannassõ sinise riibuline kõrt `selgä, muedu ikka punasõ riibuline Khn; pannas leinalipud `väl'la, kui `kijgi ära sureb Saa; nüid on mu leina `oasta täis, nüid akkan uut naist `võtma; oli leena `riides Juu; leina aal ei tohi `tantsida Koe; `ööldi kuus kuud leinaaeg olema; naised `kañtsivad `musta leina `loori Lai; leinä `aaste ei `peetä `pulmi; ta om leinä aja ärä pidäni, nüid võip ta uvve võtta Krk; mul om nüid leenä `aasta, mul miis `kuuli ärä; `musta ei taha [pähe panna], must om leenu rät't Nõo; `kuul'jallõ pandass kuvvõ nädäle peräst peräh `kuulmist kuvvõ nädäle laud -- [see on] leinäpido, olõ õi mäanege rõõmupido; `puhtellõ pandasõ õks leina `rõiva_ `säl'gä, naisil must rät't ja `valgõ rüüd' ja hamõh ka `valgõ Se

leinakas leina|kas Hää, leena- Pil, g -ka

1. nahatäis se oli üks leenakas, sai soja naha Pil

2. uinak, magamiskord Ühe leinaka magasid ära; Mitu leinakat sa ikki `tõmmad; Muud sa ei tji ku leinakate vahel käid `syyimes ja `põõnad `jälle; laps magab ka mõned leinakad Hää Vrd leisak

leina|kask rippuvate okstega arukask leinakašk on sa'l'miline, tal `niuksed jooned sees LNg; kas sa leina `kask ka oled näind, kõik oo alatsi `nioksed nõrgad oksad Lih; leinakasel on koor `korpes ja oksad `nõrgus PJg; leena `kaskesi on meie eenamaal koa, oksad sedasi alasspidi Juu; leenäkašk tuadasse kodo kui `surnu on, `pantse värevesse Kod; leena kask, sel on nõrgad oksad -- raag on peenike ja leht on `veike Vil **-kuub** leina ajal kantav seelik leinakuued tükkis kahjamustad, `koltсед laiad poogad all Jäm; mis leina kuued olid -- nee olid täitsa mustad ning siis üks nii lai `sõukene suur kollane pael oli all Ans **-kägu** (lõunaajal kukkuvast käost) `õhta on `õnnekägo, `lõunete ajal on `leinakägo, aga `ommikul on `uolas kägo Lüg; `lõune aeg oli vist leenakägu ja `õhta oli õnnekägu Äks; ommikune

oolekägu ja lõuna aeg leinakägu Plt; kevade edimäst kõrda kukmist üteldi et ommuku om oolekägu, süüm`aigu surmakägu, lõun`aigu leenakägu, õdagu õnnekägu Puh; hommugult om hoolõ k`agu, lõune`aigu leinu k`agu Har **-liblik** (suur mustakirju liblikas) *Leinaliblik* toob `leina; Ma nägi täna `kahte leina libligad, äi tää kis nüüd surema akab Rei

leinaline *leinali|ne* VNg/`l-/ Rei, *leinale|ne* Mar Tõs/-nä-/ Koe, g -se; *leinä|line*, *laina-Se*, *leena-* JMd; *leinälõ|ni* g -sõ Krl

1. leinaja leinalised tulevad Rei; see üks leinalene, tea mes sellel surnd oo Mar; leinalene läks kiriku Koe; leinälõni `leinäs essä? Krl

2. kurb, murelik selle timä om lainaline, et täl olõ_i `rõõmu Se

leinama *leinama*, da-inf *leinata* spor eP, Trv San/-me, -te/ Rõu Plv Vas/-da?/, *leena-* Mär Juu JMd Ran, `leinada R; `leinämä Puh, leinätä Tõs KJn Trv Krl/-mõ, -dõ/ Har Vas/-dä?/ Räp Se, leenä- Kod; `leinäm(e), leinä|te Hls, -de Krk leina tundma, leinas mälestama siiss ma `ütlin, et nüüd ma `enne mihele ei lähä, `ennegu `leinan kaks `aestat emä Kuu; küll `leinas ja nuttas, et elises kohe VNg; tämä `leina oma emädä Vai; neli pisist last jähid `leinama `jälle Khk; ma `leina oma `kolme `poega, kes sõas `surma said VII; `leinajad `kandvad kaua `aega `musta rätikud Mar; sool tuleb nüüd koa isä leinätä Tõs; ta nõnna `kangeste `leinab oma ema Juu; `leinas oma miest taga VJg; naine ja lapsed jäivad `leinama Iis; tal on `praegast `leinamise aeg Trm; tämä ei leenänud [isa] Kod; omaksed `leinasivad Lai; kui leinati, `pañti must pael `amme `rinda, aasta `aiga leinati Trv; temät leinäts taga Hls; `leinab iki viil toda `poiga, mes tu `leinamine enämb avitab Ran; ma ole jo kaits `aastat leinanu San; ma leinässi essä ja emmä `aastak `aigu Krl; täl jäivä latsõ? `maaha `leinämä Räp; leinätäss, sõss pandass must rät `päähä Se || seda sitta raha ma taga ei `leina, läits siss läits Ran; är umma_`roobidu? vavarna?, varrõ? umma_`leinaja_`perrä Rõu

leina|paju rippuvate okstega paju `leinapajol om alla ribatanu ossa Nõo **-suvi** ku kevaja kirevat liblikut näet, siss om leina (halb) suvi Rõu **-tamm** talvel lehtes tamm leinatammel jävad lehed `talve `peele, kuivavad ära küll; leina tamme lehed kabisevad Jäm; Leina tamm - - alles kevade ajab vanad lehed peelt maha, kui uied tulema akkavad Kaa

leini|kibu leilikibu *Leinikibu*, pisike, umbes toobine, sellega visati leini Trm; löönikibu õli peris veeke, võt`id kõhe `tüürviss vett ja kihutasid kerisselle; löönikibu `testi tammess Kod Vrd leilikipp

leinine *leini|ne* g -se leitsene toas leinine soe sees Plt

***leinitama** *leinitämä* KJn, lööni- Kod; imps *leinitatasse* Trm leilitama, leilis kuumutama võrgud pannasse `sauna üles, et `suitsu saab, ja leinitatasse ka, siis saab karmem Trm; saanan `viskad parre `piäle ku tahad kedägi löönitätä, `riided `suitsneväd ärä Kod; küll leinitäb, tahab paelu `leini KJn || kuumutama, suitsutama (lihast) kui kolm nädäläd õli sualan õllud, lööniteti liha ärä; sia lihad tahavad löönitätä - - suits ja löin käis tämäss läbi ahju rinna all, kuñni rasv akas `tilkma õtse sidess, sõj õli löönitamine; siis löönitäsima tä (liha) ahjun pruuniss, nõnnagu puul kiädetud ehk `rohkem `tüürve peräne Kod

leintung → kleidung

leinänõ *leinä|nõ* g -tsõ kurb leinänõ inemõni Krl

leipima `leipima, (ta) leibib Ksi; `leipmä, (ma) leibin KJn, leebin Kod lihvima, tasaseks tegema leebitässe ki'igä puu aagud `kiinni, `enne ku värv `piäle lähäb Kod; leibitässe kivist `assa, kas `surnu `risti või KJn **Vrd** leepima, liipima

leis leis Jõe, g `leise Mar; löüs g `lööksi Kuu leutasu sai leist lei tasuks Jõe; Sain viis `rupla `lööksi; `Säädüse puold oli küll ede `nähtüd `löödamise iest `lööksi Kuu; messa `moole leist annad, tehässe `nal'la kui `keegi leiäb asja Mar **Vrd** leidis, leist

leisak leisa|k Ksi, leesa|k Kod, g -ku uinak sae leesaku `laska (sai natuke magada) Kod || laps magab leisaku und (pisut aega) Ksi **Vrd** leinakas

leisik → leisikas

leisikaline `leisicali|ne VNg, `leiska- Khk, leisiku- Hls, leesike- Kod, leisikale|ne Koe Plt, leesikale- Hää, g -se leisikane suur löhe on `leiskaline Khk; leesikalene kot't osta `tangu Hää; puole leisikalene leib Koe; `kümneleesikeline [lina] `kuurem. meie ise tõema kolme `kümne leesikelise `kuurma linu `linna Kod; leisikuline jahu kott Hls

leisikane leisika|ne Mar Kse(löi-) Var VJg Plt KJn(-käne) Hls/-kune/, leesi- Rid Mär Tõs Tor Hää Rap JMd Ann KJn(-käne), `leisi- VNg Lüg, `leiska|ne Khk VII Pöi Muh, `lööska|ne Jäm, g -se; leesike|ne Juu, `leiske|ne Kär, `leeske|ne Kod, g -se ühe leisika raskune `tütrik - - sai `palga `kõrva naul ehk kaks `villu, `leisik linu ja `leisikase `leivä Lüg; kahe `lööskane Jäm; `meitel nii suur ahi, et võime tehja kuus `leiskast `leiba korraga VII; mõni oo `leiskane pütt, kus võid `sisse pannasse Muh; `tehti `neoksed eina tuudid, ühõd puudased või leisikased `tehti `valmis Mar; leisikane kot't saia jahu Var; Jusku leesikane püülijahu kot't, sij on `väike ja `kerge inimene Hää; leesikane leib `pañdi nädala piale `juure, kui `mõisas sai `käidud JMd; naesse kubod õlid `leeskesed, meässe kubod õlid suuremad Kod; kahe leesikäne kot't KJn **Vrd** leisikaline

leisikas leisik|as spor Lä(löi- Vig Kse), Tõs PJg Vän Jür Jä Trm Plt SJn Hls, leisik|as VII Käi Mär Lälõ(löösikäs Vig) PäLo/löö- Mih/ Tor Hää Ris Rap Juu Tür, g -a; `leisi|k(as) g -ka R(-ku Lüg IisR); leüisik|äs g -ä Khn; leisi|k Juu KJn, g -ku Saa Iis Trm Trv Hls Plv, -gu Käi Rei, -ka Kos VMr, -ke Kod; leesi|k Saa Puh, g -ka Mär Pal Ksi Lai KJn, -ku Kod Lai Ran Võn, -ke Trm Kod; liesi|k g -ka JMd, -ku VNg/l- VJg; leisk g `leisk|a Khk Pöi, -e Kär, leis(k)a Rei; n, g `leiska Ans Pöi Muh, `leiske VII, `lõiska, lõüska Jäm endisaegne raskusmõõt, 20 naela ehk 8 kilo (sag linakimbu mõõduna); leisikane linakimp `enne `ütsime `leisigid, [hüljel] kuus `leisiki `rasva `seljäs Jõe; üks `leisikas linu VNg; `vilja mõõt on ka `leisik Lüg; `sõnna (kotti) ep lehe änam kut kaks `leiskad Khk; kaks `leisked `puudas Kär; `leiska `kaupa pannasse [lina] kogu Pöi; värss `kaalus viis `teissend leisigid Käi; sain leisk `villu Rei; metu leesikast linu läks kohe `persse; kui linu `jälle leesikasse `seotakse, siis keerutakse lõisikud Mär; igasse lõisikasse `pañdi kakskümmend `naela, siss oli lõisika ind; sajast piust saab sii leesika Vig; kui ia lina oli, siis kolm `rupla sai leesikast Lih; lõnnast otsiti takku, leüisikäte `viisi `tuõdi, Kihnu naesõd tegid `kangu Khn; ma `ketrasi vahel metu leesikast linu ää Aud; sain töö eest leesika ohra jahu Juu; üks eina koorm on nelikümmend leisikad Kos; ropsitud lina leesikid mõedeti vanaste rihmaga, rihm `pañdi `ümmer kere ja samma suur oli ka üks leesikas Tür; kes leisika ära `ropsis, sie oli siis tubli `tüeline VMr; ku jahu võt'id, keßsi tädä alate vakaga võt't, müüsid kümme `naala ja leesike Kod; kui [linad] olid ropsitud, `pañdi leesikusse, leisik oli sada ja sada

viiskümmend pihu Lai; esimese sõrdi püül `maksis leisikas rubla SJn; müüs üte leisika rüa jahu Hls; osti leesiku `kaarü obesele Võn Vrd leivisk(a)

leisikuline → leisikaline

leisikune → leisikane

leisk¹ leisk g leisu leiutasu – Mär Vrd leidis, leist

leisk², leiska → leisikas

leiskaline, leiskane → leisikane

leiske → leisikas

leisspulk → pleisspulk

leist leist Kad, g leisti Mar Plt/-s-/,-u Nis Juu Jür leiutasu `leisti saab see, kes `ülesse `leidnd on; ei `tahtntki leist mette Mar; piad `andma `leisti `leidjale Nis; `antakse ike `leistu, kui kedägist nihukest eäd `asja leiad Juu; sai ea leisti Plt Vrd leidis, leis, leisk¹, leitus, leius

leistihvt `leistihvt pliiats koes mo `leistihvt on Khk Vrd pleistik

leistik → pleistik

leistung leistung Ris; `leistung g -i VNg(-ong)

1. reeling `leistongi `postid VNg

2. ku raja purjud olid, `paändi õhed purjud veel `juure, `alla tuule, ja see põikpuu on leistung Ris

leitene `leitene leetene `leitene vesi on loho kohas, vesi nagu `loksund ära - - `tõmma ein pialt ära, akkab `kuima Plt

leitnant `leitnan|t VNg Khk VII Põi Tor Ris Juu, `leitan|d Mar, `leitenan|t Trm, `lei-tena-n|ti Vai, leitena-n|t Mär, leitenan|t Krl, leidenan|t Jäm VII Iis Hls, leidena-ñ|t MMg, leidinan|t Kod, g -di; `leitena|ñt Hää/g -ñdi/ KJn San, g -ndi; `leitetant Lüg, leidena-nt Kos Ráp/-ñt/, leedena-nt Muh u sõjaväeline auaste `leitetant on sõja vääs üks `täрни mies Lüg; `leitnandid, nee roonu ülemad VII; `Leitnandi pagunid olid peal olnd, kui oli kodu käänd Põi; ohvitserid oo leitena-ndid Mär; `leitnant, eks see nihuke kroonu meeste `ulkas ole Juu; pere poeg on soand `leitenandist Trm; tema õli siis juba leidena-ñt MMg; `leitenan|t om iks üüts aunimi San

leitong → kleidung

leitorn → lehtorn

leits leits Kaa Põi, g leitse VJg, `leits|e, -a Hlj; p `leitsi Hlj IisR; löits p `löitsi VNg

1. leitse siin on `ninda `palju `löitsi, et vodab `eñje `väljä VNg; Lase `leitsi vähemast IisR; Saun oo nii palavad viññu leitsu täis Kaa; tuba on leitset täiñs VJg || (surmast) juo senel on löits `väljäs VNg; `Purjus `piaga `viskas `leitsi `välja IisR

2. tugev tuul, torm Tulid pisiksed kalad `ääre, `nasvade `ääre ja madalase, siis tuli `jälle mõne päeva pärast üks leits peale; Vahest oli mütu `päeva `sõuke leits et ää mine mere `ääregi Põi

Vrd leitsak(as)

leitsak(as) leitsa|k Kaa Aud Hää Vil Trv Võn, g -ku VJg Lai Pst, -ka Sim KJn, -gu Khk Saa; `leitsa|k IisR, -ku VNg(-ka|s, -a), -gu Kuu; leitsä|k KJn Vil Trv, leidsa|k Ksi Trv, leidsä|k M, g -ku; leet|sa|k g -ka Juu; leitsak|as Jäm SaId Mar Kse Tõs Tor Hää Ris Jür JMD Kad VJg, leetsak|as Tõs Aud/-t-/ Juu, g -a; g leitsak|a Han Mih, -u Han Amb

1. (umbne) kuumus, palavus; lämbe õhk; ving Niisuguse `leitsagu järel tuleb igä suurd sadu Kuu; tuba söhust leitsagud täis -- tee ukсед `lahti Khk; Ta on ikka `sõuke leitsakas ega pää et närsitab kõik asjad ää Pöi; leet'sakast tuba täis Aud; [saunas] `kange leitsak sies, lüüb inge kohe `luksti `kinni Sim; leitsak on saunas, suitsu ving ja tule `kuumus Lai; leitsäkul tuli paelu `sisse, peä akkas valutama KJn; küll om kammer leitsäkut täis, ole sääl leitsäku sehen Trv; leidsäk võtt oimu äräd pää sÿst Krk || hais `kange leitsak, sañt ais Khk; `nöuke leitsakas `lahti, et paneb inÿe `kinni Krj || a Leitsak ilm Vön

2. hing, elu; jõud, võhm soe võt'tis üsna leitsaka `väl'la Kse; [raske töö] võttis leitsaka päris `väl'la Mih; rugirihi `tahtis leitsaka `väl'la võtta Tõs; sain nii `pekse, et pidid leitsaka `väl'lä `võtma Juu; mul on leitsak väl'las, ei jõua, pian `süema Sim || (surmast) `Kinkis `leitsagu kuradille Kuu; Põua `aegas põln `eina, loomad aasid kebase leitsaka `väl'la Han; `viskas leitsagu `väl'lä Saa; luom `viskas leitsaka `väl'la JMd; eks ta nii kaua rügi seda tüed teha, kui ükskord leitsakas väljas Kad

3. a. hoog Seda kord läks see külma leitsakas `jälle `mööda Pöi b. rutt Juulil oo selle meheleminemisega seike leitsakas lahti Kaa

Vrd leits, leitse, lõõtsakas¹, läitsak

leits|auk suitsuauk ukse rehetoa ukse pial oli niisukene auk, `riide topp oli sial ies, sie oli leits auk; nõnna kui vana leits augu topp, siis `üeldi kui mõni naine `äste must oli VMr Vrd leitseauk

leitse leitse Pöi Phl Vän Saa Amb Ksi TMr San, g `leitse Muh(p leetset) spor L Ha, Tür Koe ViK Lai Plt KJn Hel, leitse Rei Mar Pär Tor Hää Ris JMd JJn VMr Iis Trm; n, g `leitse Jõe Hlj RId Iis Lai, lõitse Kuu/'l-/ VNg/'l-/ Hls Krk; leetse Vän Ris Kei Pai Sim Äks Plt KJn/'t-/ SJn Trv, g `leetse PJg Tor, `leitse Muh Aud(n -t-) Tor/n -t-/ Juu(n -t-) Kos VMr I; lõitse Emm Han Var Tõs Krk, g lõitse Rei; lõetse Mih, g lõitse Vig; n leidse Hää Saa Trv Ran, leedse Vön, let'se Juu, leütse Khn, löidsä Hls

1. (umbne) kuumus, palavus; (niiske, lämbe) õhk; aur, ving kui tuul on mere puolt, siis tuleb mere `leitset, mere udu rikkub `viljad `vällä ja `lambad Lüg; Täna oli `sounas siis nii `kange soe ja lõitse küll, et erm Rei; suri `leitse kätte ää Kse; Kui parsil `vil'la või linu kuevatase, sis tuleb tuppa `siuke `niiske viñgu`moodi aur, see `ongi leet'se. `leitse sees ei või kaua `olla, pia akkab valutama Tor; Märg vili `andis pailu `tossu ja leidset, `tul'li `rohkem säru anda Hää; kui `märgi puid ülesse pannakse, külmetand puid, eks siis tule koa let'set, teeb peä `aigeke; vahest inimesed surevad toas `leitsesse ää. `leitse surm pidi kõege param surm olema Juu; Kui ikka `niiske rukki parsile panid, tuli rehetuppa kohe leitset Jür; kui ahe juba ää põlend, siis tuleb leitse rehe tuppa Koe; sie oli leetse, mis tuas oli, kui ahi oli küdend, siis `tõmmas `sinna `alla niesukse auru VMr; kui sie (leil) on visatud, siis tulebki `leitse Iis; ku ahigi küdeb, leetse tuleb ahju suuss `väl'jä Kod; ennemast rehes oli `leitse, sinna inimesed surivad `sisse Lai; rehi põle vjil kuiv, leet'se alles sihes KJn; rihen om ka leidse, mis kohe inimesele pähä pane Trv; leidse vai lõun, `kuumuss Ran || hais paha `leitse on tuas, mõned lasevad `aisu `liiast Lüg || a ku müristemise uug tuleb, lämi löidsä ilm; tuba om lõitse, lämi Hls

2. hing, elu sie ole `viskand oma `leitse `välja Kuu; sel on `leitse `välläs, `õlgu siis inimine ehk luom Lüg

3. a. valu(hoog) *Lõi äkisti igavese lõitse sisse Emm* **b.** kiirus, rutt küll ma tulin `irmsa `leitsegä kodo; pani selle `leitsegä minemä Kod

Vrd leits, leitsak(as)

leitse|auk õhutamisaava rehetoa (vm ruumi) seinas või uksele leitse väljalaskmiseks `leitseauk oli `selle `ukse `kõrvas, mis `reietuast `reiale viib Hlj; kui tuba õli `liiga palav, siis `lasti `leitse `vällä `leitse `august Lüg; `saunas `olli `leitse auk, kust leetse `välja läheb Muh; meitel oo koa `leitseauk üläbäl, luuk ees, see oo seal `suurukse `kohtes, lükätässe `puuga kinni ja `lahti Vig; `leitse auk oli ülal rehaltse ukse `kohtas Mih; `leitse augule käis lauast `siiber ette Nis; `kamrel ja toal on koa leitse auk; kui leetset ehk `vingu on, siis tehakse `leitse auk `lahti Juu; igas reietuas oli leitse auk, sialt `tõmmas leitse `väl'la, mud'u ei kuiva rei JJn; tuba leetset täis kohe, siis olgu `leitse auk `lahti VMr; reietua taga seinas käib `leitse auk, muul aal on sial `leitseaugu topp ies, aga kui leetset tahetakse `välja `lasta, siis `võetakse topp iest ära Kad; `leitseaugust lähäb vilja `niiskus `välja Iis **Vrd** leitsauk

leitsene `leitse|ne g -se Muh Mär Kse Tor Hää Juu JMd VJg Trm spor KLõ a < leitse tee uks `lahti, tuba irmus `leitsene Mär; kui on `leitsene reht, sis `võetakse [leitseaugu] tropp eest ää Juu; tuba õleks justkui `leitsene Trm; tuba alles rõsine veel, `leitsene Äks; rehi on `leitsene **Vrd** leinine, leitsine

leitsine `leitsi|ne g -se leitsene tuba one `leitsine VNg

leitung → kleidung

leitus `leitus g -e leutasu ta saan ead `leitust Ris **Vrd** leidis, leist, leius

leius `leiu|s Lüg, `leiu|ss Jõh, g -sse leutasu on `kallis asi, `annab midugi `leiuust. väärt `asja iest `andasse juo `kolmandik Lüg; `anneta `leiuussid Jõh **Vrd** leidis, leist, leitus, levvis, lövvis, lövvüs

leiva- rukkid on `leiva vili Jõh; kui äga leva ema (perenaine) `süia annab; see on ikka sedavisi, et leva isa `riided ka muretseb Khk; kui üles `tõusti, `võõti levatükk suhu, et kukulind ära ei peta Mus; Meitel [oli] levanuga kattiläinud vikatiterast tehtud Kaa; Pisine leva nukk oli kottis, seda ta näris mütu `päeva; Kessel tuuling oli, sellel leva `nälgä ikka majase äi tulnd; Aga leva raha peab alati olema Põi; see `aasta rugis ilus, äi ole leva `puudust mette `karta Käi; leeva taenast pannakse muhu `peale Mär; ma omigu `ansin koerale lebakoorukesi Mih; kui külälene tuleb, pere sõõb, siis `õetse: mool iä õnn, levä isä eläb ikke veel Tõs; tämä küsis, ehk `ollõ levä koroksi kottis Khn; `lõikas õhukese leeva killu, nagu viha lehe kohe, mis sest `süia soab; neil on leeva `puudus käe, minev `oasta oli vilets rukis; sõid selle leevasuutäie ära ja akka jälle `tööle Juu; leiva tainast tuleb nii kaua `sõtkuda Tür; ära jäta nii `suuri leiva kuorikaid Iis; kui leeväkašti ruttu liäritubass `väl'jä viid obese piäle, suad ruttu mehele; leevä kjjrd mes üle leevä lõegatud Kod; tänav `aasta on leeva `aasta, kõik lepad olid `urbe täis; viimati oli leeva kali, linnastest pal'lu ei tehnuvad `kal'la Äks; naised on kõik leeva tegijad Lai; minu ema tegi leeva `tainast `veiksed pätsid, küpsetas ahju rinna päl; kasta leevatükk soola `sisse Plt; jät's leba konso `mulle Pil; levä koorik om `valla karanu, ku leib kavas `ahju jäeb Hls; leva pudi, leib lõigati paladess nõu `sissi ja `panti `taari või `külmä vett `pääle Krk; peremijss om mu leväesä Hel; saad leevätüki kätte, tollegi süüb peni ärä enämbide; rügä niideti ärä karjale, kui pää `väl'lä ai - - mes perän `tul'li, tollest sai leivä vili Ran; maatük'k om ikki leevä esä ja emä Puh; ku lepä piimäl om, tulna ää `leevä `aasta; kui käe leevä `kastmisesga `tainast `puhtass lähvä,

siss om leib parass sikõ; ma viisi Liide kanadele leevä koorikit, temä tõi mulle katessa muna Nõo; egä `lauba ol'l leiväküdsämine Ote; vanast ku mõni raasakõnõ sattõ maha, `võeti maast üless, `anti suud leevätük'üle San; naa_leevä koorigu omma_`väege är_kuiunu, kanul ka halv süvvä_neid Krl; ei olõ meil viil leevä`puudust ollu? Har; ku k'ago tulõ `vitsa, siss saa vilä `aasta, ku `lehte, siss leevä `aasta Rõu; tiä `ände mullõ viil kolm `ruublit leevärahha Plv; leevä kohetusõst tetti leevä `putru, läbi sõgla `lasti, paremb viil ku `kiissla; leevä esä um egal or'al Vas; nigu rüä? kätte tul'liva?, nii `naat'e riht `pesmä, leevä nälg ol'l jo suur; leevätegemine ol'l kattõ `muudu, `parra `lõüge `viiga? ja keevä `viiga? Räp

leiva|ahi leivaküpsetamise ahi kui `viimine leib on `ahju suu pääl, siis `viska halg `ahjusse, `leivä `ahju ei tohi `tühjaks jättädä Kuu; `leivä ahi - - on juo süsil, akka `kärrest `leibä `vaalimaie Lüg; `meitel pole muud kut leva ahi ja pliida ahi Jäm; leiva `ahjo peab `kütma jämeda puudega LNg; leba ahi vingub ja nutab, `vaesid `lapsi jääb Mär; Kas levä ahõ ond `val'mis Khn; Leva ahe `ol'li ka rihituas Hää; vanad rahvas ei `jätnud leevä ahaju tühjäss, ku leeväd `väl'jä võt'id, alate panid puud `jälle ahaju Kod; leväahju suu om parep, ku ta laiep ja madalep om, siis ei lase lämit laest `vällä Krk; pane tuli leevä `ahju, leib om tõsnu Nõo; [vanasti] ol'l suur leivä ahi, katõssa `kanget `pätsi läits `ahju Ote; leevä ahu vaia palama panda?, tuli `ahju panda? Har; Ku ahõ pae `valgõ ol'l, sõss ol'l leevä ahi parajide küttõnõ? Räp

leiva|aak raudklamber laeva päras, millel liigub alumine soodiplokk Loki loosuagid lei `leivaagist `kat'ki, sellepärast lähäss `ümber mitte, purjut jäi tuulõst vabas Khn **Vrd** leivak, leivang, leivant

leiva|andja toitja pluga um tõnõ leebä `andja, edimäne um atr Lut **-anum** leivaastja leeva anuma sehes [tehti leiba], meil oli `jalgadega ikke, kolm `jalga oli all, kaas pääl Äks; Vanasti `ol'li levä anum - - pikk, ühest puust õõnistud KJn; kohess tuu vuul'ma küll jäänü? piäss olema. nii `väega olõss tada vaja leeva anoma siledäss tahotsõmises Kan **-aste** leivaastja `leiva `astel on kolm `jalga ikke Vai **-asten** leivaastja leiva `asten, kus tainas sies on VMr; leiva `asten, kolme jalaga, pikad jalad all ja pikergune põhi Trm; minu leeva `asten on kuuskümmend kaks `aastad vana Lai **-asti, -astja, -astjas** kolmejalgne kaanega leivategemisnõu `Leivä `asti oli `laua tükkijest - - kolm `laua olid pikkemäd `toistest ja nie olid siis `leivä `astja jalad Kuu; malts`kuuse `laududest tehä `leivä `astja, siis appendab üväst `leibä Lüg; Õli suur pere, õli `leiva `asti alati akkamas; `Leiva `astja `kaane pääl ei `tõhtind `istuda, siis läks `süämä ajal pala `väärä `kurku Jõh; mõnel oli leivä `astas, mõnel oli leivä künä Mar; kolme jalaga oli leva `astjas PJg; leiva jaoks oli kohe üks nisuke nõu, leiva asti kutsuti HMD; Leiva `astjaid on mitut `moodi, `nel'ja `nurka või ümmargune, ainult leiva tiu jäuks Jür; leiva asti on `laudadest `tehtud, vitsad pial; toon leiva `astja tuppä, akkan `leiba tegema Ann; leeva `astja on tõesite pitkergune, kolme jalaga, kuas käib `piäle MMg || fig tuli võttas minu käst `ammeti `vällä, sittus minu `leivä `astja Lüg **Vrd** leiva|anum, -aste, -asten, -kirn, -tonn **-auk** fig suu `Leiväauk `poigite nenä all Kuu; Pia oma `leiväauk paremb `kinni Lüg; Leiväauk olga leiva jäoks, mitte jutu jäoks Pha

leiva|hammas hrl pl **a.** purihammas Ku leivä`hambad o `terved, siis võib `kaiki närida Kuu; levä `amba, nij laia suure `amba Krk **b.** jäävhammas piimä`amba tuleva ärä, siss kasvava leevä`amba Nõo

leivajahu rukkijahu `Leiva jahu nii vähe `võitu, tia kuda läbi saab IisR; Ma ole ise käsikiviga leva jahu jahund ja käsikivi `leiba söönd; Looma jahud said `otsa, nüid anna seale puhast leva jahu Pöi; naa sõredaks jäid seekord leivä jahod, saand nii `pehmed mette Mar; leevajahu pudru `tehti üksvae pal'lu, nüid o see mood ää kadund Kei; `selal kui mina juba ikke laps olin ja määletan, siis ikke krooviti leebajahud ää Rap; leevajahu `tehti ikke `veškil, tuule `veškid olid Juu; tänavu saab `väl'la leivajahudega, tänavu `puudust ei tule Ann; ridalik, kellega leiva jahu sai `tuua VMr; läks `veškile javatama leevä jahu Kod; kui leibajahu sõgluti, siss jäi sõõla pääle `sõklid Vil; leivä jahu om nõnda kallis, et aru `kunnegi ei ole Hls; `enne jahvatedi taludel mitu kotti `vil'lä `hujumele ja `endile kah leevä jahu, kae aena `aigu es ole `aiga Puh; karusse palk `ante, nigu kaabõldu `ol'le, ku `tahte raha, siss `mašti raha, ku `tahte leeväjahu, `ante leeväjahu Võn; `pernaanõ murõt, et `väega veidü om leevä `jauhvõ Har **-jatk** leivajatk piänikene agan jäe leeväjatkuss Kod; vanast üteldi, et akan om armass leevä jakk Ran; ma_pañni üte `kuklõkõsõ karaskit ka `ahju, saa õks leeväjatkuss Har

leivajuur a. hapnenud, veel sõtkumata leivatainas `Õhta segatakse ää, nii kaua on leva juur kut omikust ää sõtkutakse Pöi; Lebijuur tuleb kaks kolm `pääva enne lebategemist `apnema `panna Han; tänä lõppis mul leib `otsa, ma pia leivä juurt panema Var; leivä juur tahab `panna, `viimne leib jo käe Tõs; vesi on `toibunu, sellega võib leivä juurd küll `panna Saa; segämä leevä juure ärä, ku leib `õtsa suab Kod; leeva juur on `kastmata leib, leeva juurest tihasse kiislit Äks; kui leivä juur vedel on `pantud, ei `apne `ästi egä ruttu KJn; leib om otsan, leivä juurt vaja är panna; leivä juur ei lää `apneme, mõnikõrd `talve külmäge Hls; leivä juurt vaadets, ka ta `keiküme om akanu Krk; kui leivä juur `olli ärä `pantu, siss pidi ta tõse päeväni `apneme Hel; mina panni `kartuld leevä juurele, siss sai ää leib, `ta `l'i kohe ja maguss Nõo; pöörussega segäti leevä juurd Kam; Tuu leevä juur `siätäss iks õdagu `sisse Urv || leivatainast keedetud supp, hapurokk Ma keetsi toane omingu leva juurt Pöi

b. leivajuuretis `Leivä juur `jäeti `astja, et sis segävus lähöks `apnema Lüg; pane `leivä juur `astest `vällä Vai; leiva juur, kraabiti üks `väikene kakk Rid

leivajuuretis eelmisest leivateost järele jäetud toore taina pätsike leiva juuretis või leivakakk Kad **Vrd** leiva|juur, -juurets, -juuretus, -kakk **-juurets** leivajuuretis Levanõu kaabe veeretedi jahudege ümärikus ja `oiti jahu sehen alle, see olli leivajuuretse Krk **-juuretus** leivajuuretis leevä `juuretuss `jäeti `mõhke Nõo; leevä juuretuse mant `võeti tetti `väike muna, tuu `pañti `kaussi vii sisse, siss ku tu `pääle `tul'li, siss `võeti leevä `vällä Kam; leivä juuretus, siis saap leivä ennembi `apnema Rõn; mõni pand leevä juurõtust. ma? ei olõ juht tuud `pandanu, leib `eski õks `hapnõss Har; [kaera]kilõ om kaara jahost, õdagu kaara jaho vii `sisse ja leeva juuretust mano Röp **-jatk** leivasse lisatav täiteaine; leivakõrvane `Leiba `tohtind `pal'ju `süüa_s, sai `leiva `kõrvast võttada, `kartulid ja `kiissel - - olivad `leiva `jatkust; `Leiva `jatkust sai `pandud ikke `kartulid ja odrajahu; Ega sie jahu `putru suur asi ole, aga `leiva `jatkust ikke IisR **Vrd** leivajatk

leivak leiva|k Hää, g -ki Pöi = leivaak leivak on see raud, mille `külges soodiplokk `kinni keib Pöi

leiva|kakk a. leivapätsike Leigame uie levakaku üles Kaa; seda `üelda küll, kui leevakakk pialt `lõhki läheb, et surm tuleb sellele VMr; aänd kaks tervet leevakakku Kod;

latsõ? `tulkõ? leevä kaku `süümä Krl b. leivajuuretis `leiväkakk `jäetässe seneperäst, siis akkab leib usina appanemma Lüg

leiva|kannik(as) leivaots; leivatükk, -käär *Kes süüb `leiva`kannika, sie `kasvab `iaste IisR; nurgeline (hiir) - - näris koti katti ning läks levakannika kallale Pha; Karjasel panti võisilm levakanigasse Emm; tal oli suur leva kanik käe Rei; leeva kanikas oo nii kuind Mär; üks levä kanikas oo veel järel Vig; sõi levä kanikast Tõs; paksud leba kanikad Tor; leiva kanikas on kappis nii ää `kuivand, et soa `noaga jagugi Tür; kas meie ei saa paremad `leiba, kõik test naaravad meie leva kanikad Vil; poisil om leväkannik peon Hls; suure leeväkanniku panep mulle tooli pääle ja eeringe, no mes ma `surmlik vana inimene süü tost leevämüräkust Nõo || teenistus Kell aa uurmaakri levakanik Emm **Vrd** kannikas, leivakants **-kants** leivakannikas `anti leba kants `juure ja koolilapsed läksid `kooli PJG; leevakandsu, mes igävess kõvass om lännu, andass `lõumele Nõo; anna tuu leiväkands sandilõ Ote; Leevä`kandse ja koorikit om ää aja`viitess näridä Rõn; Vana_kuiunu_leeväkandsu? aini lehmäle Rõu; kui `ante leevä kands `tütrikalõ, sõss saa külä `otsa meehele; ma unehti leevä kandso söögi kotti `panmata? Röp **Vrd** kants⁴ **-kantsik** leivakäär, -tükk *and ää levä kandsiku Trv; võt`t leeväkantsiku ja läits; susi `võtnu tolle leeväkandsiku ja väits ka jäänu sinna leeväkandsiku `sisse Ran; selle leivä kandsikuga ei tule enämb puuld `päivägi läbi Puh; ega `santi `kiägi tühjä `käega minemä_s saada, leeväkantsik ja peotäis uppe `küindusi iks sandile; suur leeväkantsik käen ja mugu pistäp, kasuja laits tahap jo ütte `viisi süvvä Nõo; lavva pääl ol`li? leeväkandsigu? Vas **Vrd** kantsik² **-karask** paistekakk leevämõhest `võeti tük`k taañast ja latsotõdi õhukõsõst ja visati pae pääle tulõ`paistõlõ küd`sämä, tuu `ol`le leevä karašk; ku `leibä `naati `ahjo `panma, siss `ol`le tuu leevä karašk jo kütse, tõmmati `apna koorõga kokko vai `võiga ja `süüdi Võn; leib om otsan, küdsä? õigõ? üt`s leevä karašk aho suu pääl Kan **Vrd** leivakook**

leivake dem < leib ei `annetu `leiväkäistki Vai; anna küla inimesele see `väike lebake Mär; meid ei `lastud levaksega üleannetumast teha Hää; leivakene on `otsas Iis; sañt sai koa `veikse leivakese Trm; roti seive miu leväkse ärä Hls; raband leeväkene kot`in ja jüvapäütükene ütten [mõisa teomehel] Urv; leeväkene om vällä_hal`litõt Har

leiva|kiisel leivatainast keedetud puder, kile `enne `sotkumist vottasivad seda `leiva `taigna ja panivad `katla vett nattuke `pääle, `liigutasid segamine, sie oli_s `leiva `kiissel VNg; `Tieme täna `leiva`kiisli, `rõesa `kuare ja `võiga on nii ia `süüa, et viib `kiele `alle IisR; leevä kiissel õli, võtima leevä juurt, panima vett `ulka, kiädid ärä, õli nõnna üvä Kod; juuretusest `keetsime kislad, leeva kislad Äks; leevä `kiisslat keedetäss - - `kutstaški leevä `kiissla Se **Vrd** leivakile **-kikk** pätsi külje poolt lõigatud leivatükk üte `käega es tohi leevä kikk murda, kui `süümä nakassit Ran; leevä käär om üle pätsi lõegatu, aga leevä kikk om `väike Nõo; Pistä leiväkikk taskude, karja man nosit Rõn; seh lat`s, sullõ leevä kikk Krl; Leevä kikk ol`l ütten käen ja`tõdsõn käen luits Rõu; ku lõõgatass leevä küle päält, tuu om leevä kikk Röp; ma võta leeväkiku ütteh Se; l`eebä kikk, lõegatass pät`si mant ni süvväss Lut **Vrd** kikk¹ **-kile** = leivakiisel kui leba juur oli, siiss `tehti lebakiled. lebakile on väga õlbuss `keeta, põle seal `kurnamest ega kedagi, leba juurt `võeti, `pandi vett `juure ja patta `keema; lebakile ei ond naa ea mette Mih **-kirn** leivaastja leeva kern, selles kätega sõkkusime Ksi **-kohetuss** eeltaigen leevä kohetuss om `väega nõrk, ma_panõ `jauhhõ manu?

Har; õdagu iks ol' tyy leeväkohetusõ `panmine, `tyydi rüü jahu? `lämmähe, suvi`löüge vesi ka pidi olõma Plv; juurõtuus `pante leevä kohetusõ `sisse Röp

leivakond `leiväkund Lüg, leeväkond Kod leibkond `metsävahil on mittu `leiväkuñda ühes majas Lüg

leiva|kook leivatainast ahjupaistel (või pannil) küpsetatud kook, paistekakk `leiva `kuoki tegivad -- siis kohe `selle labida pääl `küpsetasivad, siis `määrisivad viel pekkilihaga `selle `kuogi üle, s`jái `suolasemast VNg; kui leib õli `õtsas ja midagi, siis `tehti `leiva `kuaki, sai `ennem `süia Jõh; kivi peel `tehti lastele leva `kooki Kaa; leiväkook, õhoke kook, aho suus küpsetasse ää Mar; leiva`kooki `tehti nõnna et `pañdi tainas ahju `suule, `pañdi silgud `peale või määriti rasvaga, eks seesama `üitud ka paistekook Kei; kui leib õtsas, ahju rinna all tehasse leiva `kuakisid Iis; levä `kyyki tetäss, panet `rasva panni pääle, praadit Hel **Vrd** leivakarask **-koorus** leivakoorik `köpsudab leva koorust `süia Khk; *Ambutumad inimest äi saa levakoorusi süüa Emm* **-kott** toidukott; kaasavõetud toidumoon kui merele minnasse, siis pannasse leva kot't mere kotti Khk; pitka tee piale inimene võtab levakoti `seltsi VII; Nädaline leva kot't `võeti esmasse omiku `selga ja `mindi `mõisa Põi; ega neil levakotti pole juures oln Muh; `panta üks söömakord `leiba `sisse, on levakott, `anta töömehel lisi Emm; `lähtvad `metsa, leiakotid `selgas Mar; igä mees, kes `pulma tuli, viis suure lebakoti Vig; nädaline lebakot't oli ligi [kooli minnes] PJg; Mine nüid `seuksega `asja ajama, võta päevane levakot't ligi (aeglasest asjaajamisest) Hää; kui teol `käidi, siis visati leevakot't ja `lähker `selga Juu; igast perest `pañdi leevakot't karjatselle Ann; leivakotiga `vastatuleja tuob `õnne VMr; kui leivakot't `kaasas, mis siis viga tüed teha Iis; pulma leevakot't õli: nisu`leibä kaks-kolm `pätsi, tuaress liha `naala kaks või puul vasikad Kod; kui `kaugemale `mindi pikemast aeast, siis ikke `võeti leivakot't `selga, vahel siduti kaks kokku, üks oli ees, tõine oli taga Lai; sijn lät's `mõisa rihele, kik'k pidi tal üten oleme, ark, riha, kyyt, obene -- ja oma levakot't Hel; laasik`paklist tetti našte `amme jaku ja leevakoti Nõo; enne `käiti iks leivakotiga `pulme ja `peijit piti Ote; ku kun (kuskil) tyyhn umma?, puid `lõikaman mõtsahn vai, sõss um õks leevakot't_ütehn Rõu || fig (küürust, kühmust) Juo `kõnnib `leiväkott `seljäs, nuo aga `aastaid ka Lüg; se kaniste kühmakas, sel kaniste ea leevakot't `pihtas Juu **Vrd** leibkott **-kukkel** väike leivapätsike ku_tu edimene näl'g ol', siss latsõ `ol'livõ ei'ss tullu ahusuu päält leevä`kukliid `võtma, tu nälläge San; `pernani küdsä leevä kukõld Krl **-kulm** leivakonts, -nukk sõi leba kulmu ää, nüid tab ike veel Vig **-kuu** august august jo um rikass kuu -- leebäkuu Lut

leiva|kõrvuline → leivakõrvuline

leiva|kõrvuline leivakõrvane `anna midägi `leivä `korvalist ka Vai; leba kõrvalene oo räim ja liha Tor; liha on leeva kõrvalene, on leevale abiks JMd; anna? midä leeväkõrvalist ka mullõ; kartol, ryug om ka leevä kõrvaline Röp **-kõrvane** leiva kõrvale söödav toit (liha, kala jne), kõik muu toit peale leiva silk on `leiva `korvane Jõe; `ansi pudeliga `piimä `leivä `korvasest Vai; Leva kõrvaseks oli räimes ja apu piim Põi; `Vaestele `põlñgi muud leba kõrvast kui `rüipasid kau õbedad (kaevuvett) pial Han; Leväkõrvanõ lõpõb tänäve vägisi `otsa Khn; ned tesed asjad on kõik leivakõrvased, silgud ja `kartul ja piimad ja võid Kei; Kas muud leivakõrvast põlegi änam kui seda va `silku Jür; leib on ikke peremes majas, leiva kõrvane, eks ta on leevale abiks Ann; ei `anta leivakõrvast laisale Koe; tibi-tillukesed kiissad, kos one tämäl leeväkõrvane, õkkad `püssi mis `irmus. me kiädämä `kiissu kartuliga,

nolima `väl`jä, aga inimesel õli tämä kõhe leeväkõrvasesse `pantud Kod; karjatsese `anti piima pudel ja `silku, see oli karjatse leeva kõrvane Lai; kala, liha ja või, üks ned ole kõik levä kõrvatsed KJn || fig Tühi kõht on `leiva`kõrvane Lüg; tühi kõht oo keige param leeva kõrvane Khk; muku meelepahandust ja `albu sõnu saa, see oo leeva kõrvane Kir **Vrd** leiva|kõrvaline, -kõrvuline

leiva|kõrvuline 1. leivakõrvane levä kõrulist, andas iva `müüdu, võid liha, vai jälle vedel' süük' om Hls; levä kõrulin(e), paks piim ja või; kanebe `tempi tetti levä kõrulisess Krk; leeväkõrvuline, piim ehk mis ol'l Kam; Anna_midägi leeväkõrvulises kah, üt's kõik' kas `kõrniid vai mia taht Urv

2. a – M soolane puder tetäs suivil'la jahust. rasu vai liha `kijme, lastas jahu `ulka, õigats ka levä kõrvuline puder Hls; liha keedets ärä, lastass jahu `sissi ja om levä kõrulin puder `valmi Krk; leväkõrulist `putru tetti `paaksen Hel

leiva|känts leivakäntsakas suur leva känts kää Khk; suured leva käntsid `võtsite `kaasa Muh; no ia küll, ammustasid leivä käntsist suurema suutäie KJn **-käntsakas** paks leivatükk too see leba käntsakas laua `peale Tor || fig kus sa lähäd leiva känsakas sel'las Sim **Vrd** leivakänts **-käär** leivaviil leevä käär om sedäsi üle leevä lõegatu Nõo; Mul leevakääro[?] ku ratta pövvä[?] (jõuka peremehe kiitlemine) Röp **Vrd** käär¹, leiva|käärrik, -käärukas **-käärrik** leivakäär Sest `leivä`käärigüst saad kohe kogu `päivä `süüä Kuu; võta üks leeva käärik õhes, siis on sul lõõna kääs Plt **-käärukas** leivakäär pane leeva käärukas `taskusse Plt **-küna** puust õõnestatud leivateonõu suurest jäimest puust `välja raiatud levaküna Mus; Levakünad olid suured jurakad - - vakk jahu `tehti korraga ää Pöi; leeva küna on pikk õhest puust, sarved `otses, kust `kiinni akatakse Kul; leiva küna oli õhöst puust, seest ära õõnestatud HMD; suur pikk leeva küna oli `jalge peal, ümmargune nagu ikke küna on, kümme kaksteisskümme `leiba `tehti seal `val'mis Juu; leiva küna - - kuuse puust `tehti, sie ei mädane sedasi Kad; kun suur talu, om suur levä küna Hls

leiva|labi leivalabidas Siis `tuodi `leivälabi ja hagati `sengä `leibi `lauald üks `kerraga `ahju panema Kuu; `leivä `lapja on `kitsukaine Vai **Vrd** leiblabi **-labid(as)** puulabidas leiva ahjupanekuks ja väljavõtmiseks `leiva labidas oli neil ikke omas kohas alalde VNg; Nägu lai kui `leiva labidas IisR; `sõuke puu labidas oli, leva labidas VII; Lebalabidad olid puust, suure pika varrega Han; meil põle leevalabidast, meie paneme leeva pänniga `ahju Juu; leeva labid oo puuss, vars taga ja lai Kod; leeva labidas on ühest lavvast, vars läks ülesse Pal; Levalabidas on - - `siuke eest kiilu `moodi õhuke SJn || fig Mes sa oma `leivälabidast (keelt) `näüdäd Kuu **Vrd** leiblabidas,

leiva|labi, -labik, -labõdi, -lapi, -lapju, -lasn, -lasna **-labik** leivalabidas Talumajas olid mihist suured levalabigad Emm; Too sa leiva labik ja luud tuba Rei **-labõdi** levä labõdi leivalabidas – Khn **-laen** laenatud leib ma tõi leeva lainu ää Khk; Vahest oli leva `lainusi `mütmes kohas, kui `jälle sai `tehtud, sai ää `viidud Pöi; Naabripere perenaised tegid vahest üheteise kēest levalainu. Kui leiba küpsedati, viidi levalain kohe ära Emm **-lapi** leivalabidas `nurka pannas ike `püsti levä lapi Hls; miul om lai levä lapi Krk **-lapju** leivalabidas vanast olliva suure leevä `lapju Puh; paänd `kapsta lehe leevä `lapju pääle, ku `leibä `ahju paänd Nõo; Iist ku ora, keskelt ku kerä, takast lağa ku leevä `lapju = kana Urv; Leevä `lapjo ol'l ütest lavvast tett, `lapjo jago ol'l jalg lağa ja puul'tõist `jalga pik'k Rõu; susi suuh, sarvõ_pääh, pik'k hand `perseh = leevä `lapjuga hiidetäss `leibä `ahjo Vas;

leebä`lapju`minka`leibä`pandass`ahju`Lut`-lasn`leivalabidas`Pane`kraapsikakk`levalasna`peele`Jäm;`Suured`leva`lasnad`olid`-`pitkad`puu`varred`taga`Pöi;`Levalasnaga`peab`muistma`leibu`ahju`panna`ja`välja`vetta,`et`nee`katki`äi`lehe`Emm;`leivä`lasn,`kellega`leiba`ahju`lastase`Var;`levälasn`se`oli`sioke`lai`lauatükk`-`pikk`saba`taga`ja`Tõs;`leeva`lasn,`sinna`piale`pandi`jahu`[enne`leiva`pealepanemist]`PJg;`leiva`lasn,`kellega`leivad`ahju`pannakse`Ris`Vrd`leivalasna`-lasna`=`leivalasn`Pane`lebalasna`räästa`alla;`Pöle`lebalasnat`näha`ühti`Han

leiva|laud 1. laud leivapätsi veeretamiseks *Taigina`pätsid`tõsseti`leivä`lauvale,`leivälaud`õli`paks`jalgata`laud,`sie`sõisas`reietuas`Lüg;`Suur`pitk`laud,`laiuseks`kaks`kolm`lauda`koos,`pandi`lõime`ede`pinkide`pääle,`ja`siis`sonna`pääle`tehti`leivad`õles`Pöi;`leia`lauad,`lusikad,`riistad,`need`oo`maja`kraam`Mar;`Tuõ`levä`laud`tuba`Khñ;`mul`on`leeva`laud,`kohe`niesukene`selle`jäust,`läheb`viis`leiba`piale`VMr;`minul`õli`leevälaud`elopääväd,`kaks`lauda`kõrvu,`põõnad`all;`ku`akad`leibä`vuu|ma,`tüüd`leevälavva`kamri`Kod*

2. toit, elatis kui tämä kõlbab minu tüü juuren õlema, kõlbab minu leevälavva juuren õlema Kod; kui sa olet tõse levä lavval, siss sa piät tõse tahtust tegeme, tõse käsku äitme Hel || (abiellumisest) Noored inimesed lükkavad ikka lebalauad kokku; Leba`laudade`kokkulükkamene`oo`suur`asi`Han

3. joon peopesas *Leivä`lauvast`vahiti,`kuda`saab`elämä,`kas`rikkalt`vai`vaiselt`Lüg;`leiva`laud`on`kääs,`kes`räägib`kääst,`sie`tiab`Jõh;`lebalaud`oo`koa`pio`pesas.`kui`joonde`vahe`lai,`siis`oo`ia`lebalaud,`ei`jää`nälga`PJg;`Piupesas`on`juoned:`ühe`nimi`elulaud,`teine`leivalaud,`kui`sie`lai`on,`tuleb`sul`ia`elu`Jür;`peo`pesas`olema`leiva`laud`Plt*

leivaine *leivali|ne`Jäm`Rei`VJg,`leiva-`R/-vä-`Kuu`Lüg/,`leva-`Jäm`Khk`Kaa`VII`Muh`Tor,`levä-`KJñ`Hls,`leeva-`Juu`JMd,`leba-`Mär(leeva-)`Kse`Aud,`g`-se;`leivale|ne`Koe`Plt,`leva-`Muh`Hää,`leeva-`Ris`Juu`Plt,`leiba-,`leia-`Mar,`leba-`Han`Mih,`g`-se;`leeväli|ne`Rõu,`g`-se`Kod,`-dse`Plv;`leivälõ|ni`g`-sõ`Krl*

1. kellegi toidul või teenistuses olija; leibkonna liige *poig`on`isägä`ühes`leiväs`viel,`on`isä`leiväline`Lüg;`Vai`neid`leivalisi`laua`taga`vähe`on,`kuus`tükki`tervelt`IisR;`ma`jähi`leseks,`võõrad`pojad`võttasid`naised,`siis`ma`oli`nende`levaline`Kaa;`leivaine`söõb`perega`ühest`louast`Rei;`ta`mo`lebaline`-`-`ma`või`teda`taga`ajada`Aud;`isa`ja`poeg`on`ikke`õhö`leevalesed`mõlemad`Juu;`enne`olid`mõisa`tienjad`mõisa`leivalesed`Koe;`me`oleme`üte`pereme`levälise,`üte`pereme`levä`pääl`Hls;`mi`olemi`kõik`üte`esä`leivälõsõ?`Krl*

2. a. (piisavalt) jõukas; kindlustatud *leiväline`inimine`tuleb`omaga`välja`Lüg;`Maja`pidada`mõistad,`siis`oled`ikke`leivaine`IisR;`see`pere`oo`nõnna`levaline`Muh;`leeväline`maja`ja`kruñt,`keike`küllält`Kod`||`sõõnd`ikke`engab`ja`lebalene`lehkab`Mih`b. viljarohke, viljarikas tänabu oo üks lebaline aasta Mär; ku laps savi süüb, siis tuleb leeväline uassa Kod; leeväline aig, ku puudust midägi ei_tulõ? Rõu; timahavva um leeväline aastaig, rüki pal'lo Plv*

Vrd leivane

leiva|loms = leivalops *Pane`oma`levaloms`kinni. Seda`õeldaks,`kui`sa`pailu`räägid`Hää`-look`=`leivapiim`leevä`luyk',`ku`leibä`tetäss,`mis`tüü`pätsi`pääle`jääss,`valgõ,`piimä`taoline;`ku`sammas`poolõ?`um`ajanu?,`sõss`tõmba`leevä`loogiga`kokko`Plv`-lops`pej`suu`pia`oma`leiva`lops`kinni`Jõh`Vrd`leiva|loms,`-mulk`-luud`luud`leivaahju`pühkimiseks*

levaluud, männi oksist tehasse Mus; vaja leevä `luuda sidoda Kod; pidi kolm `asja `mõistma, kis mehele läks: rukki reht `ahta, villast `lõnga kedrätä, levä `luuda `keitä KJn **-lõime** leivategemisnõu, -küna, -astja `leiba tehasse leva `lõimes Khk; Künad ja vahest ka levalõime said `tehtud männist Kaa; Leva lõime `tehti leht puust, lepast, `vahtrast, leht puu lõime apendas paramine Põi; perse lai nagu leva lõime Muh; `tehti apu rokka, lebä `lõime sees `säeti `sisse ja siss teese pääva `tehti apu rokka Vig; Lebalõime oli puu laudadest Han; vanast oli `seoke suur ühüst puust leba lõeme Mih; leva lõeme, kolme jalaga, `sioke pikergune Tõs; levä lõime on rae jalade pääl Saa **-mulk** pej suu Pea sa oma `leivämulk `kinni Kuu **Vrd** leivalops **-murakas** = leivamurikas igävene suur `leivä murakas Lüg; suur levä murakass kätte käänet Trv **-muren** leivaraas(uke), -puru `leivä murenid tämä (karjane) maha ei jättand `metsä, siis leib akkab `itkemaie; `leiva mureni on laud täis; `anna `leivamurened kana ette, kana nokkib ja süüb `välla Lüg **-murikas** leivakäär, -tükk `Leivamurikas `tõises kääs ja `kaljatuap `tõises kääs, `sõisu jalu `piigistasima kered täis Jõh; `Kesse neid `süüdikuid `täita `jõuab, `leiva murikad `ambus `ühthe lugu IisR; Lõikasin õmale leeva murika kätte, tee pial süia Trm; leeva murikas on üks keer üle leeva Äks **Vrd** leiva|murakas, -muru **-muru** = leivamurikas nõnda `süntku te elu kokku ku sji levä muru Hel; ku_ks oma leevämuru om, ei olõ ätä Urv; mi_sa leevä murõst lavva pääle jät'i Har; lõigati tuu leevämuro ka kostiss kodo Rõu; leevä muru, kui üle kõgõ leevä `lõikat Röp **-mõhk** leivaastja, -küna ennemelt olli levamõhk, nagu pesuküna, `jämmest puust `vällä õõnister; levamõhel om `laudest kaas pääl Pst; tühi ku sandi levamõhk Hls; soolakoti tei tühjäss, ku litsi levä mõhk kunagi Krk; mul `olli leevä mõhk, kos ma mõsu mõssi Nõo; leevä mõhest `võeti tükk taanast ja latsotõdi õhukõsõst ja visati pae pääle tulõ `paistõlõ küd`sämä Võn; ol'l tuu leivä mõhk - - üttest puust kaivõtu ja kaas ka pääl Ote; leevä mõhk tu om nigu ruuh, tuu pandass truuba pääle kohegi `lämmäle `kotsalõ Har; Lavvust tet'ti viil naisilõ kolmjala_ja_levä mõhe? Rõu; leevä mõhk jäi `mõskmata? Röp **-märss** hrl tohust punutud kott toidu kaasavõtmiseks kui `teule `mindi, siis oli `leiva merss `seljas Jõe; Leivamärss oli kase `tohtudest punutud, lakk oli peal, ohelikuga käis sel'las Amb; leiva märss [oli] - - kõvast le'itud, et kas piab või vett VMr; minu isal oli leevamärss - - üks aru `tehti pikk, see keerati ülevast leevale `piale, see oli nigu katuss; isa võt'tis ommuku leevamärssi `selga, läks `tõõle Lai

leivane leiva|ne Jäm Koe VJg Trm Plt, leva- Khk Pha Põi Muh, levä- KJn Hls Krk/g -tse/, leeva- Mär Plt, leevä- Kod, `leiva- VNg, `leivä- Lüg, g -se; leba|ne g -se Mär Vän, -tse Kse Mih PJg; leivä|nõ g -dsõ Krl; leiväne Puh, leebäne Lut, `leibäne Kuu

1. leiva(taina)ga koos nuga jääb `leiväsest, kui `lõikad `taiginast `leibä Lüg; nuga levane, kaabi `puhtaks Khk; pese ää see lebane laud Mär; käed said lebatess Mih; kohe sa oma leivaste kättega tuled Trm; laps tegi `endä leväses KJn; levätse kätteg joosi periss Krk; annum om leivänõ Krl

2. a. viljakas leivane aeg Koe; `august um rikass kuu, leebäne kuu `kõikõ hüvvä Lut
b. jõukas sji peremis one leeväne Kod || Sõõnd ingab, levane lehkab Pha

Vrd leivaline

leivang `leiva|ng g -nji = leivant – Kuu

leivant `leiva|nt, g -ndi VNg(n `leivanti) Phl raud purjepaadi pãras, mille külge kinnitub soodiots *kokkad* `leivandis `kinni VNg; *leivandi raud on vhestes* `laevades Phl **Vrd** leivak, leivang

leiva|nõu 1. leivaküna, -astja *leva nõu oo kuib* Kse; *Levanõu kutsuti vanasti küna, nüüd kutsutaks levanõu* Hää; *levä nõu, `ruhve* `moodi Hls

2. leivavilja tagavara *kas sul taad leevä* `nõu,u om; *leevä nõu om otsan* Har

leiva|otsakese|kiri *leväotsakse kiri saehambakujuline kindakiri* – Hls Krk

leiva|pala tükk leiba; fig toidupoolis *levä pala* `lanjend suust maha Kuu; *omme ei õle* `leivä palagi `amba `alle `panna Lüg; *Leivapala ei `tõhtind järälä jättäda, siis jättid oma ramu järälä* Jõh; *mul pole mete leiva palagi* `amba `alla `panna Sim; *ei ole enämb levä* `palla majan Hel; *mis neil viga elädä, tasatse maa, aga meie* `korgõ mäe pääl `kaeme, kuiss oma leeväpalla kätte saame Kam; *lille um sul külh egäsugust, tiia_kas leevapalla um* `suuhhõ `panda? Plv; *rikass ku Riia kikass, a `näl`güisi eläss, olõ õi_sandilõ leeväpalla* `anda? Vas **-palake** dem < leivapala *tuü siia levä palake, pudistad* `pal`lalt Hls; *käis nigu sandikene, kai kost leeväpalakese* `saie Nõo; *poiss lät's vanalõ inemisele mano ja pallõl leevä palakõist* Rõu; *sai mõnõ* `tutva käest mõnõ leeväpalakõsõ süvvä? Vas || fig leivavili *täone leivapalak om rahel är võet* Krk **Vrd** leivapaluke **-paluke** = leivapalake suure vaevaga saad seda igapäevast leiva palukest Mär; *kui pal`lu tööd pidi leeva palukse eest tegema* Lai; *arjakad käisid, kelk* `ol`li järel `talve aeg ja kelgu pääl oli kaup -- sedasi *kauplesid ja* `korjasid omale leivapalukest SJn; *leiva palukese om maha sadanu* Puh **-peesits** leivasupp *tij mul levä peesitst, ma olen* `aige Saa **-piim** leivapätsi silumisel pätsi peale tekkinud piimjas kiht *Levapiim, sij* `valge, vahu `muudi kord, *mis leivapätsi pääl tuleb, ku toorest* `pätsi märja kättega silud. *Sammaspoolikusi ja salakoid arstiti sellega, õeruti leiva* `piima pääl Hää **Vrd** leivalook **-pirukas** täidisega leib leivapirukas -- *ku leiva* `sisse kapsast pannakse Kei; *leevä piiraku* `sisse `pante `põrkna? ja kardohka? *vai jäl?* ubina? Röp **-pritt** leivasupp *Kövaks läind levast saab ead leivapritti; Leva pritti aa ea rüübata* Emm **-pull** leivatainast kakk *leväpullid* `ahjus Tõs; *teeme oma lapsele -- leiva* `pul`li Aud **-päts** Ühest tiost sai viis *leiva* `pätsi Lüg; *üks leivä päts oo veel järel, peab leivä* ää `säädma Vig; *sül`dikausid, leivapätsid ol`lid laua pääl* SJn; *vanast levä pätsi olliv suure ümãrikse, ku* `veške kivi Krk; *leivapätsi* `kaalseve nii kümme `nakla Hel; *võeti ahjust üits leeväpäts* `vãllä, *koputedi, üteldi, oi sij om küt`se, sij kõmiseb* Nõo; *suure rihe aho* `olliva, *ku* `väike pere `ol`le, *ega siss* `ahjo leevä `päts`se täis es panda; *mãräne talon leevä* `lapjo `ol`le, *sãrãtse tãti leeväpätsi* Võn; *Sõss ol`l leeväpäts rassõ viistõist* `nakla, nüüd *um meil õnnõ katõsa* `nakla rassõ Rõu; *Ku leevä?* ahost `vãllä `võeteva?, *sõss hãmmete leevä* `päts`se *vijga_pããlt, hãã naanõ* `hãmmess, *kuri naanõ* koputass; *Kes leevä pätsi kandso* `otsõ `seivä?, *nool`e?* `kasveva_suurõ_nisa? Röp

leiva|raas mool pole aga mitte leiva `raasugid majas Jãm; *ei tea kas tal oo leiva* `raasugi *suhu* panna Mär; *ta põle mitte leeva* `roasugi *suhu soand* JMd; *lapsile ei õle muud, ku piimã* tiba ja leevä ruas Kod; *kui leevãraas maha satte, võeti üless, anti suud* Ran; *mia sai tolle leevãraasu suhu susata, tuugi karass* `kurku Puh; *ma_pãnni leevãraasu, siss vahe ku kirjess tull, siss tapi* är? Rõu **-raasakõnõ** leivaraasuke mul om kah leevãraasakõnõ, *saiast ma_i hooliki* Har; *tast leivãraasakõsõst saa ai kõtutãüdiust* Rõu; *ma_tõi rot`i* `kihti, kihtiga leevãraasakõsõ *pañni katusõ ala lipikese päãle* Vas **-raasuke** dem < leivaraas `kirjaja sant,

`kirjab, käib ühest majast `tõise, `õtsib omale `leivä `raasukest Lüg; Ma ole oma kanadele ikka leva raasuke si pudistand Pöi; leivä raasoke si kõik laud täis Mar; Pühi levä ruasuksõd lava piält kogo Khn; `toitis ennast leeva roasukestega, mis laua pealt maha `langesid JMd; emä `pandsõ piimä länikudõ, puistaás kotikõsõst leiväraasukõsõ ka sinna `sisse ja latsõ seivä `kõik' ärä Ote; mõtsikesest `võeti `putru ja leeväraasukest ka kõrvale ja `olli laits sõõnü Rõn Vrd leivaraasakõnõ

leiva|raiskaja fig a. hum muidusõõja On `meilgi neid `leiva `raiskajaid mittu tükki (lastest) IisR; Tõi õhe leva `raiskaja majase (naisest) Pöi b. (piima)hammas üits leväraiskaje juba suun Krk Vrd leivasõõdik

leiva|roba leiva roba leivasupp – Emm -roni leivasupp Leva roni keedeti kõvadest leva nukkidest, lõigeti `katla vee `sisse ja keedeti pehmeks; Vanasti keedeti levaroni vähe, `leiba oli vähe Pöi; me teeme leva juurest leva roni Muh || levaroni `üiti veel abuleva `taina `limpideks Khk -seen pl levä seene ”pruunid õõnsa varrega piimased sõõdavad seened” – Krk

leivastama leivastama VNg/`l- Kei, leba- Mär Vig leiba võtma, einestama `vatsa one `tühja -- `tahtu `leivasta VNg; kas tahad lebastada Vig; lähme leivastama Kei Vrd lebastama

leiva|supp kui `keitäs `leiväsoppi, panis `muosi `hulka Kuu; `Eese `tehtud levast sai kenad leva suppi Pöi; Sellest tahkund leivast saab leivasoppi Mar; leväsopp, levätüikid keedetse ära, pannase `piima `piäle, `suhkurt ka Var; leeva supp keedetse kõvast leevast Äks Vrd leiva|peesits, -pritt, -roba, -roni -sõõdik hum väikelapse hammas kaitis leväsõõdikut tullive joh Krk Vrd leivaraiskaja -taar leivakali mõni tegi leva koorusest leva `taari Khk; leva taer `olli kõige param Muh; need taari leiväd pannasse `ahjo, et näd `easte ää `kõrbevad, siis pannasse need taari `astasse ja sellest tehässe leivä `taari; leivä taar oo `kange ea `pehme `juua Mar

leiva|tegu 1. korraga küpsetatavad leivad, tegu leiba kel oli pisike pere -- tegi pisemba `leivateu VNg; `leivatego on kääs mul, kas tõist viel saan vai en saa Lüg; mõnikord `lähtväd leivateod ukka Mar; suurd lebateod oo olnd, õhõkorraga kahessateist `leiba `ahjus Mih; `Pulmõga läks kolm tigu `leibä ää Khn; leivategu oli kuus kuni seitse suurt `leiba Plt; mõni kait's nädält levä tegu vana Hls; ei saa ütte nädält üte levä `teoge läbi Krk; egä `leeväteost tõi iks puul `pätsi `leibä Nõo

2. leivategemine Leva laud -- `seisis leva `lõime peal, leva teu `aegu `pandi `pinkide `peale, levad `tehti laua `peale õles Pöi; ma jäta leba teu `ompses Kse; mul on tänä leevätegu, ma ei soa `tulla Juu; ega_tuul leeväteol `aigu õs olõ?, ku vana leib `otsa sai, `paanti jäl_kohetuss ja küdseti Krl

leiva|tonn leivaastja ma kääsi levä tonni ärä tuvva, `täempe saa levä juurt panna; siga lükääs levätonni ümmer Krk -urb pikk lepaurb ümārikse om nāl'lāurva, pikā om levāurva Krk; levāurva tähendeve ääd `aastat. siin üleminev`aasta olli pal'lu levä`urbe, tulli kah `siande rüāsaak' et Hel; vanast `väega `kaeti, merātse urva lepāl om, `kõik muretiva ku lepāl es ole leevä `urbe Nõo -vanem peremees, töõandja Nie olid `mulle `kaikse paremad `leivāvanemad Kuu; levāvanamate sõna piab `kuulma Khk; teesed on `teenijad, teesed on leevāvanemad Juu; ku mia `tjinsi, sõss miul `olliv küll ää levä vanempe. mia sai oma

levävanempideg `äste läbi, es tülütse `kõrdag Hls -vasna leivategemisõu l'eevä `vasna Se; l'eebä `vaasna, `leibä pandass kohõ `hapnõma Lut

leiva|viilak(as) leivaviilukas kaks `leivä `viilaka õli `laua pääl Lüg; suur leiva viilakas Hää; Leevaviilakad õlid, mis leeva kõrvalt pikuti lõigati Lai; üits leivä viiläk San -**viilikas** leivaviilukas leivä viilikas LNg; `lõika moole üks leiä vilikas Mar -**viiluk(as)** üle terve leiva või pikuti üle poole leiva lõigatud käär `suoja sanata jääb `tuimaks ka paks `leivä `viilugas Kuu; sihand õhune leiva viiluk Khk; leeva viilukas, mis na teenepolt üksi saab lõegatud Mär; lebä vilukast põlegi Vig; leeva vilokas kää Ris **Vrd** leiva|viilak(as), -viilikas, -villuk(as) -**villuk(as)** leivaviilukas pane üks leba vil'lukas omale `tasku koa Kse; leiva villuk Ris -**õlu** `kindla kaanega piima mannerg oli, kelle sees leiva õlut `tehti Lai; leevaõlu tihasse leevast, pannasse leevatükid likku ja `suhkrud ja umala vett kah juure. pärm aab õlle `käima Äks; linnase õllele na es pane suhkurt, levä õllele pannas suhkurt Hls

leivisk(a) `leivisk g -ä Kuu; n, g `leiviska VNg leisikas Toin maald `leiviskä linu, nüüd on `naistel `kehrämist; mes sen `taulaga nüüd `tienib, sedä läheb juo `leivisk `naula (tael on kerge); `Palju sinusugusi ka `leiviskä `lähteb (hum ütlus kõhnale) Kuu

lejad → leid²

***leker** lekõr g -i Krl; leko|r g -ri Plv; p lekerit San vallatus; rahvamäng sul midägi amõtit ei olõ, käüt omma lekerit lüvvän San; lekõr `tahtsõ `leiku lüvvä?, `leiku lüvvä?, `leiku lüvvä, selle kimalõ talulõ thv1 Krl; seto² löövä? lekorit (laulavad) Plv

lekerdama lekerdama LNg Kad VJg

1. ringi hulkuma missa ulgud, lekerdad seal `ringi VJg

2. vesi lekerdab, kui vesi jääb `seisma LNg

***leketama** (ta) leketäb virvendama, lainetama kui kalu palju vede piäl, `üeldi: valata, vesi leketäb, siäl on palju kalu Kod

leketus leketus g -e virvendus, väike lainetus – Kod

lekk¹ lekk Kuu, g leki Khk Põie Emm Khn Hää, lekki Hlj auk või avaus paadi keres Lekiga ei saa `jälle `sõita, sõidu laev piab viis olema Hää; lekiks vett läbilaskvaks, lekkivaks akkas vett `juoksema `sisse, vana laev, porutas lekkiks Hlj; lae läheb mere pæel lekiks Khk; Laeva võib müüt moodi lekiks aeda. Kui rasked koupa laeva otstesse lasta laadida, siis murrab see puust laeva lekiks. Keige änam on aga nii puust kui ka rouast purjulaevu lekiks aedut purjurammuga Emm; `Peksis `lainõga laõva lekiks; Laõ läks kivi `otsa ning võt'tis lekiks Khn; lüüüb laeva lekiks, muud ku `pumpa Hää || köht on lekk (lahti) Emm || Õhe lekiga (hooga) laseb Põie

lekk² lekk Hlj Khn Hää, g leki Jõe Emm, lekki Kuu lõtv, pingutamata `vandid on `liiga lekkid Kuu; kui [ainapael] on `liiga lekk, ei ole ia, `liiga `trammil `jälle ei ole ia, ta piab olema sedasi nagu paju leht -- siis ta vottab kala iast Hlj; Kärpäõl [on] lekk, vää `kangõmalõ Khn; ket't on lekk, `tõmma `strammi Hää **Vrd** lekke

lekk³ lekk g legu Kuu; lekko g lego Vai; n, g lekku VNg

1. tuleleek `Tehti `rannale suur `jaanituli, `ninda et lekk kävi kohe kui `korgele; Kase haud ku `suojaks `saavad, polevad kohe leguga Kuu; `eha `tehti `reie `ahju lekku; tie vähe `katlale lekku `alle, et sa liem `suojast VNg **Vrd** lekku

2. torm *Ei sen leguga lähä kuhugille; Purekkari `otsas `saimme `oige lekku Kuu*

lekkama *lekkama* lödvaks laskma – Emm

lekke *lekke* = lekk² *Köüs on lekke, `piñjuda viel `pääle; Kogu aig pidi oma kätte vaheline `vergu lina `piñjul olema, lasid `vergu lina lekkeks, kalu `vergust `välja ei saand; `Otsustin `traadid - - `posti külist `lahti `päästä, ehk `annab siis `traadid lekkemäks, et sais jala `traatije vaheld `väljä tiridä Kuu*

lekkima¹ *lekkima*, (ta) *lekib* Jõe Khk Mus Pöi Muh Hi(läkib) Mar Han Var/pl-/ Tõs Ris JõeK Kad, *lekkib* Kuu(-mä) Hlj VNg; *lekmä*, (ta) *lekib* Khn vett (vm vedelikku) läbi laskma *Vana paat lekkib kovasti; `Piiridükse `kumbasimed jo `toisina lekkisid `tühjäks Kuu; öllekiha `oodab, aga paet lekib; lae akkand nii `kangest lekkima, et mette äs saand änam edasi Mus; Laev lekib kut ræets Emm; või pütt läkib Phl; kui põhi plekib, tambite `uurme `sisse puru Var; Laõnõ `taotas puadi kivi `otsa ning akkas `lekmä Khn; paet lekib Ris*

lekkima² *lekkima*, (ta) *lekib* Sald (virmalistest) *taevas lekib `jälle, `pilvedes lekib nõnda punast Krj; `taeva lekkimine tähendab `ilmade `muutust; `pilvedes lekib `külma VII; taivas akkab lekkima, `valged juad käivad üless Pöi || Kuul olid ransid `õmber, rahvas `ütles, kuu lekib Pöi Vrd leekima*

lekkima³ *lekkima* Jäm VII Pöi, (ta) *lekib* Krj kiiresti käima või jooksmas *obu lekkis `kangest Jäm; Ta läks lekkides tiidus taga VII; Ma pani kohe säält lekkima, sai `Ukrimäe eare alt teise käde Pöi Vrd leekima*

lekku n, g *lekku* VNg; *lekko* g *lego* Vai löke [olid] *lekku `ääres `suojas; [puhusid] süsi lekkule* VNg; *pal'lo lekkosi* Vai **Vrd** lekk³

lekor → leker

leks *leks* g *leks|u, -o* (lugemis)ülesanne *annan leksu ülesi, et sess soadik piad `õpma `omsess; leksod `ánti kõegile üles; õpp kodo õma leks `selgess ja läks `kuuli `näitämä Kod*

leksama *leksama*, da-inf *leksata* (öösiiti) ringi hulkuma *`leksab teisega `sel'tsis Kad*

leksima *leksima* haspeldama *Küll sai `leksida, `enne ku `kanga jagu kääs Lüg*

lekter → elekter

lekut *lekut* g -i Jõe; pl *legutimmed* Kuu lokuti *Kugud `riidlid `ninda, et legutimmed on kaik verised ja rebalad Kuu Vrd lõkutis*

lekutama *lekutama* Kad Puh, *legutama* Kuu; *lekko-* Vai

1. edvistama, eputama *lekkotad minu tanuga* Vai || edevalt naerma – Kuu **Vrd** kekutama

2. erutama, ärritama; meelitama *`Maksa `mennä mitte neid `lapsi legutamagi, ku ei ole neh `aiga `toistega kuo `jäädä; Mes sa tuled toist igäl `ehtul kohe legutama `siie; Sie `naaburi poiss kävi `meie `poissi ka siin legutamas, muudku läks ka `toisega külässe Kuu || ringi hulkuma – Puh **Vrd** leputama*

lekuti|puu (vankri osa) *lecutipuu* oli puu assiga *`vankril, lecutipuu vahelt lantspuu annab keanata Amb*

lell¹ *lell* Muh hv Amb, JIn Tür Kra/l'-/, g *lell|e* Mar Tor HMD Juu Koe ViK I Plt Hls San Se Lut/l'-/, -ä Kod Hel T V(-l'l- Kan Se), -a Pal Äks, *lelle* R(n *lelle* VNg Vai); *le'l* g *le'l'i* Har isa vend *seda ma nägin `lelle `pulma ajal - - [et] `polle lappiti Hlj; lell tuleb, leib `kainlas, ono tuleb, õun `põues, tädi tuleb, täi näppis, sõse tuleb, sõlg `rinnas Lüg; `lelle toi `lapsese `tuomuksi Vai; lell `sõitis külasse Koe; minul oli neli ono ja üksainuke lell VMr;*

ma õlen ilma lelleta Iis; [tal] ei õle `üste `elle, tõesel one `lellä küll, ei jõõda ärä lugeda näid Kod; ema lell oli kakskümmend viis `aestad soldatist Pal; miu lell es ole `päivägi koolin käenu, lugeda ta_s mõsta, aga vana `rahva `tarkuse olliva lelläl pää luu seen; miu esä `õlli ütsik poig, mul `lellä_s ole Nõo; ennemb olliva lelläse, panniva obese ette, sõediva `küllä Rõn; esä veli om lell latsile, esä sõsar om tsõtse San; sõit sõit tsõdsõlõ, üleiaia unulõ, läbi lepä lelläle Urv; minnu kutsuti kah pühäbä lelli poolõ Har; meil ol' pereht kah, meid ol' säidse last, tsõdsõ ja lell ka ol' mi_puul Rõu; `kuuli tuu setost lellänaaõ ar?, sõss lell võt' eesti naasõ Vas || euf (metsloomadest) vana lell (hunt) tuli `karja VJg; karu one tugev, sji one vana lell, tugev ja müriseb; uht ja rebäne, njiid o kahekeisi ühed lellä lapsed Kod || sa lähät nii `õkva nigu lellä püüs (ilma kõikumata), mõni häietäss üte jala päält tõsõ pääle? Rõu

lell² lell g lelli Har; l'ell g l'ella Lei nukk lelli?, lellikese? kutsutass `lat'si pupikese?, pää? omma? kivist tettüt ja ala? omma? `rõiva? [tehtud] `säl'gä Har; l'ell om ta mia `antass lat'silõ, inemiseke Lei || pl l'ella? mänguasjad, lelud – Lei

lella- → lelle-

lellama `lellama, (ma) `lella paluma ma `lella sene omale Emm

lellet selle pea oo nii lellet, `juussed laial Muh

lelle|naine isa vennanaine minu lellanaene `keetis uhaka suppi Pal; tuu `õlli miu lellänaese sordist, tuu mijs Ran; ku är'g emä ärä surmaõs, siss kadunu lellänane jäi meele emäss Nõo; üits ainukene lellänaine mul `õlli Ote; lellä? umma_õ ammuki_koolu? ja lellänaasõ_kah Plv; `seoni ajoni pujalatsõ_`kutsva? minno lellänaasõss Vas **Vrd** lellnaine **-poeg** isa vennapoeg `vennaste pojad ehk `lellepojad VNg; mul on `Rääsäs kolm `lelle `poiga, mul on üle pia kuus `lelle `poiga Lüg; lellepueg tuleb pühäbe `meile Juu; lellepuead on juba suured mehed VMr; lähän lelle `poegelle `košti Kod; veliste latse, nuu olliva siss ütstõestele lelläpoja Nõo; lelläpoest ei tiä enäp midägi, näid om kadunu sõan ja mõnõ om ärä ka kooluva Ote; lell ol' esi? hoolõ inemine ja lelläpoig um ka tubli mijs Vas; olõ õi nää velidse, nää omma lelläpoja? Se || hum Angerjas om ussi lelläpoig Vas **-poedsõ, -pojadsõ** pl lellepojad `mitmakese `tul'li `kambrõdõ, nuu `õlli lellä pojadõ? Har; nuu õlli lellä `poedsõ? mu_mehega? Plv; [nad] ol'li_mi_ `Kaarlilõ lelläpujadsõ Vas

lelles `lelles "uhkelt riides" Mis nii `lelles oli, et kabises Põi

lelletis lelletis "tuleleek ja suits" Tuba oli `suitsu täis, igavene suur lelletis käis liidi alt `välja Põi

lelle|tütar isa vennatütar lastele kutsuti vaderid, ikke lelle`tütrid ja lellepoead, ono`tütrid ja onopoead VMr; miu lellä`tütrele `õlli kaits `kõrda katsikese latse Nõo; lellä`tütrit om mul `mitmit Ote; näide imä um meele lellä tütar Rõu

lelli- → lelle-

lell|naine lellenaine minu lell`naise ema tegi `mütsisi VNg; `saavad `lennasega `ästi läbi; õlin oma `lennasel (lellenaise pool) Lüg; lelled ja lellnaised; kui isa vennal on naine, no sie on mul lellnaine VMr; ma_lähä lellnasõ poolõ Har

lellotamma `lellotamma nutma `kaua sa nüid `lellotad (õeld lapsele) Lüg **Vrd** lelotamma¹

lellä- → lelle-

lellötamma *le'lötamma* deskr [ta] *Om naanu[?] ka[?] niisama le'lötamma, ei viisi[?] tüüid tetä*
Vas

lelotamma¹ *lelota|mma, -maie* Lüg; (ta) *lelotab* Kod *nutma*; *kisama* [laps] *ei saand* `sinne, *kuhu tämä tahi, siis lelotas*; `piiga `tõisi üless, *akkas lelotamaie, tahab süä* `saada Lüg; *laps kua lelotab, kisendäb kõvass* Kod **Vrd** *lellotamma, leluma*

lelotamma² *lelotamma* Lüg *Se laulma; leelutama* `ühte `puhku, *kui* [lapsed] *tulevad* `kuolist, *lelotavad*; `Ukse taga *lelotasimma* Lüg; *rüä* `põimmise *man lelotadass* - - *naase_kõik* *hulgahna kuyh* `laulva ja *ega laulusõna* `perrä *jäl ül'däss lelo-ha-lelo* *Se*

lelu *lelu* VNg *Jõh Sim Lai Ran, lelo* Lüg *Kod*

1. a. *müra, melu* `kortsis *one* `palju *lelu* VNg; *karjatsed lasevad lelu mets, ne_t mets eliseb* (karjapasuna mängust) *Sim*; *tänane öö löi lelu, magada ei saand, kollas üleval* (hambavaluga) *Lai* **b.** *nut, kisa; ulgumine; inin laps* `itkes *vai, üöldi et lasi lelo; olen kuuld küll kui* `undid *lelo lasevad ja ulluvad; nagu unt* `ullud, *lased lelo* `ühte `puhku, *emä* `ütleb `lapsele Lüg; *vasik akab lelo tegemä* *Kod*; *ma lein* [lapsena] *lelu iga asjaga* - - *see lelu* `löömine *oli* `vasta `rääkimine ja *nut segamine* *Lai*

2. *tuul selle narva leluga ei massa* `päälegi `minna, *sij võtap* `irmsasti *järve* `vuyle *Ran*

leluma *leluma* MMg, *lelo-* Lüg *Kod* *karjuma, kisama* `naised *lelovad* `itkeda Lüg; *laps lelob käen; küll tämä eelä lelos, mes täl pidi õlemä; karjused lüäväd* `lušti ja *lelovad; ku õli üvä kukk, siis lelos nõnna_gu* *Kod* **Vrd** *lelotamma*¹

lember `lember *Muh, g* `lembri *Sa; lemmar g* `lembra *Muh; lemmer-* *Tor, lemmar-* *Aud* *remmelgas poiss ronis* `lembri `otsa *Khk; Lembrid on ka* `seiksed *paju* `seltsi *puud* *Kaa; lembri oksad on madalal, lembriid kasuvad suureks* *Pha; Lember on nii* `pehme *puu, see* `sooja *äi anna* *Pöi* **Vrd** *lember-, lembri|paju, lemmergas*

lember|paju = *lember* `lember *pao, pitkad allid lehed. torka ots maha, akkab kohe kasuma; leMBER paod kasuvad suureks, ani paod ei kasva* *Muh; lemmar paeol oo* `läikivad *lehed, otse ülese kasvab* *Aud* **Vrd** *lembripaju*

lembmä `lembmä *kõrbema* – *Hel*

lembri|paju = *lember* *küige on lastel* `lembripaju *all* *Pha* **Vrd** *lembripaju*

lemendane *lemendane* *villarull* – Lüg **Vrd** *lewendane*

lemlemä `lemlemä, *da-inf lemmeldä* *lehvima; lendlema* `juuksed `lemlesid *piän; tuli* `lemles *ahjun, alate liigub ja tuleb* `väljä; *koerad pureleväd* `irmsass, *karvatükid muku* `lemleväd; *jänesse takk lähäb ku* `lemleb *tuule käen* *Kod*

lemline `lemli|ne *g -se* *Saa* *Hls* *Krk*

1. *karvane, kiuline lina om* `lemline, *pudeve; lemlisid linu ei saa* `suiu *Hls; ku* `pklise `lemlise *lõnga olli, sõss mititi kangast; lina pal'lu tuld saanu, lemlisess löönü* - - *karvatse, ei ole libeve, ei lantsi* *Krk*

2. *kohev, õhuline ainult nisu leib lähäb* `lemlises, *rükki leib ei läha; lumi on täna* `lemline, *kui tuleb õige õrn lumi* *Saa*

lemm¹ *lemm g lemm|e* *Jäm* *Ans* *Kaa* *Muh* *Var* *Tõs* *Khñ* *Aud* *Hää, -i* *Jäm* *Khk* *Kär* *Pöi* *Saa, -u* *Krj* *Pha* *VII* *Muh* *haigus* (hrl difteeria) *mu ema suri* `lemmi *ära, suur* `kange *valu, ep tohi ihu* `kuskilt *puutu* *Jäm; lapsel olnd lemm, tõmband* `kangeks *ning siniseks* *Khk; lemm aab üles ennast, lämmatab ää, see o lastel* *Krj; lemm* `öetakse *seike äkiline* `aigus *olad, mis*

võtab inimese oort ära Pöi; lemm löi jälle äkiste, aga misest see `tulli; `õerus kuldrahaga, kuldrahaga ikka `rinkis seal peal, sellega `võitis ära selle lemme Muh; laps `lemme ää surn Tõs; suõlikatõ lemm Khn; lemm oli, et sellest ei pidan `pääsema, et kui lemm oo, siis sureb Aud; lemm see on seante `aigus, mis lämmatab, lööb inge `kiinni ja näost lähab laps sinises Saa Vrd lemme-, lemm|haigus

lemm² *lemm g lemme hülgepüügiriist Pojale pisteti lemm naha `alla, et kaks `konksu jäävad naha `alla Var*

lemm³ → lemme¹

lemma|kupp pl *lemmakupa*[?] vesiroos – Lei **Vrd** lemmaleht **-leht** pl *lemmalehe* = lemmakupp – Lei

lemmar → lember

lemmargas → lemmergas

lemme¹ *lemme g `lemme Khk Vig Tõs Aud Juu JMd Vil, `lembe Pöi Mar; lemme Jäm Tõs Hag, g `lemme Kaa Vig Kse PJg Ris Juu Jür, `lembe Muh Mar Nõo/n -ss/; lemm g `lemme Khk Mär Var Juu, lemme Kul Tõs Koe Iis; n, g `lemme VNg Vai, `lembe Lüg; pl `lemmed Kir Kei Rap Jür JõeK Koe VJg Plt, `lembed Jõe Jõh, lemmed Var Mih*

1. helves, libe, kiud *kaera `lembed Jõe; kes paber ehk puu leht põleb ära, üks `lembe jääb järele Lüg; rohu lemme Jäm; need oo kaera `lembed, mis ää tulevad masindamises `aegas Mar; kal`lal on `lemmeid sees Kei; mette üks jahu lemme Hag; vahel tuleb lumi sedasi `lemme `kaupa, sedasi `arva Juu; vähe [lume] `lemmeid akkab tulema; põle rohu lemme näha JMd; linasid `lemmid `pantass `sinna vahele, kust ärä `audund on Vil; tõenekõrd tulep til`luke lemme `vasta nägu, sa_i saa arugi Nõo || soomus kala `lemmed, soomuse kord peal PJg Vrd lemme¹*

2. (kõrs)taime leht *Kuivand lemmelega `roogu tehakse `talve jää peelt katuste jäuks Kaa; `lembed kasuvad juurest ladvani - - kui `lembed ää varisevad, siis tuleb [lina] üles `kitkuda Pöi; rukil o `lembed, kui ta `looma akkab Muh; pilliroo `lembed Mar; kõrsvil`lal ei ole mette kellegil `lehte, kõigil oo `lemmed Mär; lina akkab `tüikast `lemmid `lasma; ärjäl lähvad `lemmed ää, kui ta paelo `vihmä saab Vig; sügisiti siis sai `roogu lõegata, ku roog oma lemmed maha laseb; Ohomõõgad oo laia lemme Var; suivil selle põuaga kõik ukkas, lemmed kollased ja akkasid `kuibma juba Mih; lemmed oo `otsas undi kurikal ja uhamõõgal; kui nõu jooseb, siis püsetse lemme nõuele vahele, siis `turdub ää Tõs; Ristiku `lemmel on ia ais taga Jür*

lemme² *lemme Khk Mih Tõs(n lemm), lemme Khk Kär Han Mih PJg, g `lemme; lemm g lemme Aud; lömme Rei; pl `lembed Muh, Lemmed Jäm õhuke raudliistik a. raudvits raud `lemme sees argi `otsas [oli peerg] Kär; rava `lembed oo õhukesed Muh; raud lemme on `ümmer kihade otsa, et ta tugeb on. otsalaua `ümmer Mih; lemme kellega vikat löe `otsa kinnitakse PJg b. vikati või sirbi lõiketera `mõlklik sirbi lemme; mool sellel sirbil oli nii `kerge õhune lemme; laia `lemme vikat Kär c. liistud teine teisel pool adra vannast adral ka `lemmed - - puu osa `kaitsmiseks, ääre peel Khk; vanast vikatist `löödi [adrale] `lemmed `külge Kär; adral oo - - `lembed `kõrvas Muh Vrd lemme¹laud*

lemme|haigus = lemm¹ *ahvatles lemme `aiguse ära vask`katla ouruga Jäm; lemme `aigus o see, mis inimest suredab; lemme `aigus aeab südame, rambid kutsutase Khk; lemme `aigus (langetõbi) käib pääl Krj; vahest mõni jääb lemme `aiguse, ing jääb `kinni `jälle VII;*

ühessad `tõugu `olle lemmu `aigut Muh; lemme `aigus oo `raske `aigus, paelud surevad Tõs; `irmsasti vanasti `surri `lapsi lemme`aiguses, `engamine jääb `kihni Hää

Vrd lemmhaigus

lemmel¹ *lemmel* g `lemle Saa Trv Hls Krk Puh Kam Ote; pl `lemled KJn Pst helves, lible, kiud einte seest tulevad uhakide `lemled Saa; lina `lemle, `lemlit kikk kotuss täis Trv; `lemle õigatse nij, ku linu ropsitse, mis koõdide ala maha jäävä; lemmeltege topits `seina; pakaldest tetas `lõnga, `lemlist tetas `loõti Hls; lina `lemle, mis roobitsege maha lüvväss; lemmel putuss maha kangast kudaden; tule `lemle, süte pääl `valge `kerge - - tuld änäp sääi ei oole, `pal`le `lemle Krk; kui mehe `linnu rehe all rabava, siss `lemle `lendäse üless - - `lemlit om kõik rehealune täis Kam **Vrd** lemme¹

lemmel² *lemmel* Hlj VNg, *lemmel* VMr Trm **a.** marraskil Nahk on lemmel vai killul, nahk ketendab Trm **b.** karvendavad `lõõjad on `lemmel Hlj; ta (lõimelõng) läheb karvasest, karvased ehk lemmel VMr

lemmel³ *lemmel(e)* ärevil(e), elevil(e) Ega sie nüüd `toisi nää, tä jo sen `Mardiga `lemmel; Tüdrigud odid `poissi `oige `lemmele; `Lapsed olid `lemmel kohe, ku onu `linnast hüvi `ponksi toi Kuu

lemme|laud = lemmeraud adra lemmelavad oo `vanna `külgede peal, siis ta_p kulu nii ruttu `katki; lemmelavad_o `vanna külje peal, teenepõl ja teenepõl Muh **Vrd** lemme²

lemmeldama *lemmel|dama* Trv, -tem(e) Hls Krk; `lemmeldam(m)a Jõe Lüg

1. a. narmendama rebis `purje meil `katki, tulimme, sured `lemsud `lemmeldasid `aina Jõe; rüusk om är pesset lemmelteme Krk **b.** lemmetama, helbeid ajama irmus lemmeldeb `okse põletemisege vällän; lumi lemmelt, sij mis satab suure tuulege ja `tuiskab, `kangest maru tuulege lemmeldeb; tuul `lõhup katust ku õle lemmeldeb puha Hls; ku linu roobitsets, pudeve, `kangest lemmeldeb Krk **c.** lehvima `juuse lemmeldeb puha tuule kähen Hls; `rõõva tuuleg lemmeldeb Krk

2. (kiirest käimisest) `lemmeldab `kää ühest kõhast `tõise, on `kiire `ühte `puhku Lüg; läit's nõnda ku lemmeldeb, nõnda ku jala võtav vähä Krk

Vrd lemmendama

lemmele¹ *lemmele* VNg JMd Plt, *lemmele* VMr VJg karvendavaks; helbeliseks riie läb `lemmele JMd; siis jääb tema (lõimelõng) karvasest ja läheb lemmele; linad lähvad lemmele, väga kaua on muas old, siis kui maõsinda või akka `ropsima, siis lähvad lemmele VMr

lemmele² → lemmel³

lemmendama *lemmendama* VNg/`l-/ JMd VJg Iis Trm MMg Vil, -ämä Kod, -eme Hls

1. a. karvendama riie akkab lemmendama JMd; lõng lemmendab VJg **b.** lemmetena langema, lemmeid langetama kaõk lemmendab Iis; `kiskusid nii et karvad lemmendasid Trm; tuul lemmendäb kase`lesti. sügise kaselehed one `kerged, `lemleväd tuule käen Kod; linaluud lemmendavad [ropsimisel] Vil; ku sa lina roobitsed, siss nõnda_gu lemmendeve kähen Hls **c.** lehvima punane vüü vüül ja õtsad `perse piäl lemmendäsid Kod

2. tormama mida `teie `juokseta ja `lemmendata `müödä külä; kus sa `jälle `lemmendid `kää VNg; mes sa lemmendäd siin Kod

Vrd lemmeldama

lemme|raud õhuke raudliistak `lemme rauad olid adra `vanna `kül'gis `kiini, et ta kulund ka ää mette Lih **Vrd** lemmelaud

lemmergas *lemmerg|as* g -a Lih Han Kse Var Mih Tõs(lemmar-); *lemmergäs* Khn remmelgas *lemmergas sial* `kasvas, nüid on ää kuind Lih; *Lemmergad* kasusid iga maja juures ühna `iaste Han; ei *lemmergast* saa kedagi teha, tal ju süda `pehme Kse **Vrd** lemmber

lemmes¹ *lemmes* Khk Kaa VII Põi Vig Lih Aud Ris Juu JMd Iis, `lembes Põi Muh Mar lehtes; leheline *odrad* on `lemmes Khk; *kaer o alles* `lembes Muh; *sia ööt* (seavööt) oo lai `lemmes rohi Vig; *odrad* on üsna `lemmes `paergust Ris; *lina oo* `lemmes, alles `kloasimata, ei sünni veel `kiskuda; *rukkilill* on nihuke sinine `lemmes tops Juu; *rukis* on `lemmes JMd; *kask* on `lemmes Iis

lemmes² → lemme¹, lemme²

lemmess¹ *lemmess* g -e Kan Urv sõim *sa lõt ku lemess inne* Kan

lemmess² → lemme¹

lemm|haigus = lemm¹ *lemm* `aigus, `rampide `moodi `aigus, *rambid* akavad `keima - - änamisti o lapsed, mis lemm `aigu käde ää surevad Mus; *lemm* `aigus võtab sel'la sinises Tõs **Vrd** lemmehaigus

lemmigud pl *lemmigud* linnumarjad – Khk

lemmik *lemmi|k* g -gu oja ma keisi lemmikus, kirgu lemmikus - - mujal ma_p tee lemmiguid Khk

lemmike pl *lemmi|e* San, -e^o Urv Krl(-õ^o) Har Rõu; *lemmi|ge^o* Krl, -kä^o Har lina ropsitakud *rabavuse lemmike* San; *lina rabamese* `aigu `tul'li nüü *lemmige^o* `vällä. *lemmikist* `te'ti eläje *kañmidsõ* ja *pallapoolõ^o* ja *palaja^o* Krl; *mine,* `puista nüü *lemmikä* luist `puhtass, *mia lina rabahamise* `aigu *rabaja ala^o* omma lännü Har **Vrd** lemminge

lemmiked pl *lemmiked* kuklid ma *tijn teele üvä* `toito, *tijn lemmikid.* veikseperäsed *kakod, leeväss* `tešti *ahju rinna all - - poti siden õli liha, `rasva, `piimä, `natke kuürt, kõrrass* `kastite *näd märjäss* ja `pañti *ahju* `piäle, *neid kutsoti lemmiked* Kod **Vrd** lemmleib

lemming *lemming* g -e (lapsest) *oh sa mu* `väike *lemming; ma võta selle lemminge* `sülle, *sij om* `väike *laits, periss til'luke* Ran

lemminge pl *lemminge* = lemmike *rabaja aludsõ* `pakla om *lemminge* Krl

lemm|kibu kann, kuhu pulmas raha korjati (ka rahakorjamise laul) *lemmkibu kutsuti,* *naga õli küljen; lemmkibu õli kuanega, ingedega kuas; kui lemmkibu laaleti, akati raha* `korjama. *puuss kibu õli, kodoõlu siden; kui* `viskad *lemmikippu nagu kolatas; läksid lemmkibu* `laalma Kod

lemm|laud hrl pl **1.** kaks vannasadra aisu ühendavat põiklauda *adral on lemmlaud;* *adra lemmlaud* läks katti Jaa

2. vehmri küljes olev põikpuu, millele kinnituvad kahehobuse- või härjarakendi aisad *lemmlaavad* *rataste* (vankri) `külges, *koes obused* *vidavad; lemm`laudadel* olid - - *aisad, obused* `pandi *ede, kaks tükki; lemmlaavad* `pandi *poldiga* `vehmri `külge Khk

lemm|leib ahjus küpsetatud kuklike, mida pärast küpsetamist keedeti rasvas või lihaleemes, kasteti hapukoosesse või sulavõisse *lemmleeväd õlid - - niid küpseti ahjon ärä, siis kastite nad apukuare ja* `võiga *kokku; nisu* `püiliss *lemm`leibu viädi* `katsele; *minä* kui `rasva *sulatan teen* *rabidegä lemm`leibä* Kod; *jõõlu aeg pidi sij müüd õlema, et lemmlaavad õlid* *laual* Pal; *lemmleib* *old odra leib, vekesed ümmargused pät'sid.* *padas*

keedetud liha, siis selle liha keedu vedela `sisse kastetud kakud, siis olid `rohkem rasvased, `pehmed Lai; Vanasti `ol`lid lemmleväd, `tehti nisujahudest `siuksed `veiksed pät`sid, `võeti ahjust `väl`lä - - ja siis `pañti kohe patta, rasu, või ja kuur `ol`lid sijs KJn || katsekakk – Trm
Vrd lemmiked

lemm|pilli|roog (niiskes kohas kasvav taim) lempil`liroog, jõe `äärdes kasub, laia lehega, eledam kui luha, magus, kui juurikast närid Vän; lempilliroog kasvab luha ja rammusa raavide `kohtas; veistele `anti lempil`li`roogu; lempil`lirool oo pehmed lehed
Tor **Vrd** lemmroog

lemm|rohi (lehttain) lemmrohud, keik rohud, mis laia `lemmega `kasvavad; suurt `paksu `eina `üitase lemm rohuks, `seantse rammusa maa peel `kasvab Khk; Pöösaste taga `kasvas lemmrohi; Lehmad pole lemm`rohtu `tahtand Kaa; Meil oli enne einamoa `laidus - - seal oli mustapea `rohtu ja tudra ja `teisi lemm `rohtusi Pöi; See maa on jo karges, sii on lemmrohtu ja muud karet Käi; lemmrohi (merihein) - - [on] `lennas `sakstel magameskottides Rid; lemmrohi vali kõba raudrohi, loom ei söö seda mette Han; porssad, nisukest kõvad varred ja lemmrohi, mis sial `ulkas oli, pikk lai rohi Ris

lemm|roog (haljas) pilliroog lemm`roogu lõegatasse `loomele; kui meri oo möönd, oo kuib, siis lõegatasse lemm`roogu Mar **Vrd** lempilliroog

lemmutama lemmutama VNg/`l-/ Iis Kod(lemmo-) Lai lennutama; lehvutama, raputama tuul lemmotab, ei lahe `suatu tehä, ajab laiali kõik Kod; kui ta (riie) tolmune on, siis sa lemmutatad teda. mine `õue ja lemmuta ära; [leiva] `sõtkumise aeal paned rätiku pähä, et [muidu] lemmutatad juukse `karvu sial pial Lai || tossama, suitsu ajama kui robi metsas põlema pannasse, siis sie lemmutatab Iis

lemne `lem|ne g -se Khk; pl `lemsed Saa peene kiuga `lemsed linad Saa

lempsama `lempsama lonkama `Tallasin `naula `jalga, nüüd olen `lempsand paar nädälä; Lehm `tallas jala `pääle, nüüd ei ole muud kui `lempsa Kuu

lempsima `lempsima, (ta) lemsib leekima, leegitsema lamp lemsib nii et `suitsu kõik kohad täis Pil

lempsuma `lempsuma lehvima pesud `lempsuvad `tuule käes Jõe

lempsutama `lempsutama lehvutama `lempsutab `kahtepidi käes üht `riiet Jõe

lemsakille kortsu, kägarasse kived `piavad olemma [võrgul], `muidu jääb lina `lemsakille Jõe

lemsud pl `lemsud kaltsud, räbalad siis `saimme `siie `randa, aga `sääre `otsas ia puol maad rebis `purje meil `katki, tulimme, sured `lemsud `lemmeldasid `aina Jõe

lemu¹ lemu R(-o Vai) KuuK VJg Iis a. leitsak; ving, suits; aur Panid `siibrid vara `kinni, nüüd on tuba lemu täüs Kuu; pärast esimest küttämist `leivä `ahjust tuleb lemu; `reietuas one rösi ja lemu VNg; Siin lemu sies ei nää `miski; Kes on nisike nõrk, võib `saunas lemusse `aigest `jääda Jõh; `Kopsu`aiged `kurtasivad et lemu, neil oli `raske `ingada, `liiga sue IisR; kui vesi kovast kieb, siis ajab lemu `sisse Vai; robid põlevad, siis tõuseb suur lemu Iis b. (kõrbe)hais on küll `korbe lemu siin tuas, `pohja `korvend `putru lemu Jõe; `korvend ais on lemo Vai c. tolm kui väl`jas merub, siis ajab lemu ülesse Iis

Vrd lämu²

lemu² lem|u, -o muda, kõnts ärä `leotanu ja `säärtse lemo `pääle ajanu Kan || ”liiga pehmeks keedetud supp” ta (supp) om nigu lemu, `väega lemulõ är² keedetu Kan Vrd lämu¹

lemuma lemuma lõhkuma obune läks lemuma, lemub Trm

lemune lemune a < lemu¹ maal on `selge, aga meri on lemune VNg

lend lend g lennu Krj VII Pöi Muh Rei spor L/-o Mar/, Juu JõeK Jä VJg TaPö Plt KJn M(-ü Krk) T, `lennu R(-o Lüg; n `lendu VNg Vai); lind g linnu Jäm Khk Rei Noa Mär PJg Ris V; ill `lindu Kse Juu, -o Mar Vig, in `lendus Muh Hää Jür, `lindus Mih

1. lendamine a. (lindudest jt tiivulistest olenditest) jahimehed lasevad `lennost `lindu; `pilves ilm, `linnud (mesilased) ei lähe `lendo Lüg; külmaga talisel aal `varblasel kukuvad lennu pealt muha VII; `Õhta oli veel nii noble lend [lindudel], lasid moad kauda edasi tagasi Pöi; kui kevade lina `veastriku näed madalas, siis kasuvad lühikesed linad, kui `lendus näed, siis kasuvad pitkad Muh; eks pardi jaht ole ka `pääva - - ja siis `öhtuse linnu pealt ja Noa; lennod `tõusid kõik maast ülesse, läksid `lindo Mar; kirjuliisu, lapsed `laulsid taale, sis ta `tõusis `lendu Kir; lasi linnu lennu piält maha kohe, `lindu lastase lennust Tõs; oli kari `linda moas, nüid tõusevad `lindu Juu; tetr `kargas `lendu, panin (lasin) `pätsti maha JõeK; kul'l lennus (lennates) läks, oli kuurivahe kohe täis (suurest kullist) JJn; aned läkst `lendu, me olime `irmu täis, et aned lähvad `taeva Koe; kana `võõra edess pissab `lendu; kul'l nägi lennun ärä, et kana õli siäl Kod; mõnikõrd om il'lane kevade, [mesilased] ei saa `lendu tetä Trv; kange kül'm, `tõmbass varese lennust maha Krk; ku sitasitiket lennun näed, siss saab ää õin; mia anni `kärbläsele ää kähväku, aga viil läits `lendu Nõo; kurõ tegeve sügüse pikä linnu `võõralõ `maalõ KrI; ku tsirgukõnõ linnu pääl om, lask maha² Har; ku² näet nii (linavästrikke) linnuh, õt sõss kasuvat pikä lina² Plv || (mütoloogilistest olenditest) pisuand sannalava all kõkutanu, ei ole `lendu lännu, no `kiägi ei ole verd `annu Puh b. (muust õhus või vees liikumisest) tuul vieb linad `lendo Lüg; `püidis nahklapi linnu peelt `kinni Khk; võrgu käbad `peavad võrgu vee `lendus Muh; lasi noole `lendu; ää aa `sulgi `lendu Tõs; kui lieviidikäs kardab, siis poeb `põhja ning aab lie `lendu Khn; teene jalas `ol'li `lendus juba (maast lahti) Tor; `laskis paberi tüki `lendu JMd; lapsed lahevad õhu `pal'la `lendu Kod; tuulispask viivet inimese `lendü `taeva ala; oia päe `aiga lennul `atra, üleven Krk; suure tormiga om vesi väegä porine põhjast - - toda kala ei taha, siss tuleb [kala] viij`pindile, om lennun Ran; anil om pudsusule, siss ku ärä kakut, siss lähvä `lendu nigu ebeme jälle Nõo; suur tuule uug `tul'li, kõik aena viis `lendu Kam; `puista [paberid] tuulõ pääle, siss läävä nigu tsibiläse `lindu Har; nuu² ilvesshaina nut'² `saisva_kavva, nuu_lähä äi_`lindu Rõu; tuhkliiv um peenikene nigu jahu, tuu kuiva² är², sõss lätt tuulõ käeh `lindu Plv; l e n d u l a s k m a fig 1. ära raiskama lasi oma raha ja varanduse `lendu JMd; ta sai vanembist suure varanduse, aga lask kõik `lendu Nõo 2. välja lobisema laseb jutto `lendo (liikvele), kõik maailm tiab Lüg; võta_siss sulõ_kiinni², ku `lindu lasõt Rõu

2. fig kiire liikumine, ruttamine isa `ütles, et kas ema piab teid kaks kerd `käskima, s_olid `poisid `lennus kohe VNg; vanamor on `ühte `puhku `lennos, ei õle `aiga sittudagi Lüg; Oli nii ia pia tal, `kuolis võttas kõik `lennult `kinni (omandas kiiresti) IisR; mei tüttö mäni (läks) ei `tiie kuhu `küllä `lendu Vai; läks tulist edassi nagu linnust Mär; noored oo ika `lindus Mih; ta on alati nii elevil ja lennus, `lindaks aga igasse `kohta Juu; tüö kallal justkui lennus on JõeK; Ommukust `piale on ta lennus Trm; vai sa kartuli`vaoga lennun

`val'mis suad Kod; [pullid] panivad `lendu, sina jokse kas `surnust, kos sa karja jätaid Lai; ku valla tallituse om, ma olli lennu pääl, kodutüü om `juſtku ärä unetet Hel; mia kae ku `poiske jooseb serätse tulitse lennuga `väl'lä sääld `põrsa sulust Nõo; leti olliva vallalitse ja satteva päält maha, ku obese `lendu lätsivä Ote; lat's ka mõist jo_ `kävvyü?, reppi piteh tulõ ku püvi, `õkva linnuh Vas; kui linnuga läts, tek'k tüü ar? Se || ära, laiali tia kas kuus kuppiku vai, mul õli kivi siin -- aga `läksid kõik `lendu (on laiali kantud) Jõh; Lapsõd `lähtväd kõik vanõmate juurõst `lendü Khn; nail ol'l külh hulga `lat'si -- no_mma kõik suurõss kasunu ja `lindu lännü? Har

lendaja `lenda|ja Tor Vil Pst, -je Krk, `lendja Põi Tõs Saa; `lendä|jä Saa Vil Hls Nõo, -je Krk(-n-) Hel, `lendäi Trv(-ai) Krk Hel; `lindaja Khk Kan Rõu(-aia) Plv Vas Se Lut, -äjä Urv; pl `lendaead Lai; n `lindäi, pl `lindäjä? Lut

1. äkiline haigus, hrl rabandus `lendja lõi mu ea lehmä läbi Saa; `lendai om läbi `lasken, mõni eläi suress äkki äräde Trv; ku `lenda|ja olli läbi `lasken, siss otsiti mäda muna ja `aeti sij rohus `sissi Pst; sial olli põrnal must ümärik auk sehen, tük'k olli `väl'lä `võetu, üteldi et `lendäi om läbi lõõnu Hel; ku elläi jääss äkki `haigõss, koolõss är, sõss üldäss et taast om `lindaja läbi lõõnü? Kan; läbi `lүүjя `lindaia ol'l sisehn Rõu **Vrd** lendvas

2. lendav, lennuvõimeline (ka fig) Metsa kanal on koduse kana suurus, kere on pitkem, ta on `lendja lind Põi; punased sipelgad ja teesed oo `jälle `sioksed `lendjad sipelgad, tiivädegä Tõs; nahk iir, see oo `lenda|ja Tor; `tütred on maeast `väl'la `lendaead Lai; `lendä|je tähe tõstave tuult ja `vihma Hel; siug sõõnä `lendä|jit `linde Nõo; kua um virk, um `lindaja hopõn; `lindäi hiir (nahkhiir) Lut

lendama `lendama, da-inf lennata Tõs Tor Häa HaId spor Jä, ViK(lennama VJg) TaPõ Plt Vil Hel, `lendada spor R(-maie Lüg; [ma] `lennan), (ta) lennab Mus Krj HJn Kad; `lendämä Tõs Khn, da-inf lennätä Kod KJn M(-me, -te) T, `lendä Vai, (ma) `lennän Kuu; `lennama Lüg Iis; `lindama, linna|ta Mus Kaa L HaLä Tür, -da? (-ta?) V(-mma; -mõ, -dõ? Krl); `len(d)|ma, (ta) lenn|ab spor Sa, Muh Kse Trm, -mä, -äb Tõs Khn Hls; `lindma, (ta) linnab SaLä(`linma Jäm) Kär Pha Emm Rei, `lindab Han; (ta) lennab Käi Phl, -äb Var Saa

1. õhus liikuma a. (lindudest jt tiivulistest olenditest) kajajad `lensid `aia kohal Kuu; juo aragad `lendavatta (meres on juba lainet) VNg; nahk`iired, nied `lendäd `üöse `pimmes Vai; pääsused `lindvad nenda `tiitseti; tiivad oo katti, ta_p saa änam linda Khk; juustekul'l lennab pehe, suurem `kärpsest Mus; [mõned linnud] Taha kudagi lenda, noagu nee pisiksed põldpüüd, äda pärast et jala eest ää `lendvad; `Vihma tuleb, kärmes riu `lendis otse `kurku Põi; linnu riit läheb lendes Muh; kui `tormi ja sado tuleb, siis neid (kajakaid) on `pal'lu `lindamas LNg; tä `laskis lenno `lindamese pealt maha Mar; seasitikad `lendäväd, `sooja tuleb Vig; poeg tuli laeva pialt, `ütleb, et olid `lindavad kalad Kse; pääsuksed oo enne `vihma `julged, lennäväd sülest läbi Tõs; `Viirel tiib loha, ei sua `lentüd Khn; nad (mesilased) `lindavad üle jõe, kaua sa joosed järel (pereheitmisest) Kei; kanad tulid kõik linnates tuppä Juu; nüid ei ole midagid `murdjad `luoma, muudkui kul'lid `lennavad JõeK; kana ei sua `kõrgesse lennata JMä; luadud on lind `lendama ja inime tüed tegema VJg; kured lennid üle maja Iis; põldpüüd vurr panevad minemä, salgan `lendäväd Kod; pärdid `lentsid `ruustiku KJn; külikured -- üleväl lennavad laginal ku lähäväd Vil; `lõoke laulab lennäten; lind lends üle mõtsa Hls; ma `vahtsi suu ammukeli, üits mjijs läits `mүүдä ja ütäl

et, laits oia, varess `lendäb suhu Ran; meil `olli `pal`lu noid `lendävit `koisit Puh; emäne kägu lennänä siss `väikse linnu pesä manu; õdagu na (sitasitikad) lennässivä ku mürrin ja põrrin Nõo; t`sirgu `lindasõ par`din mar`ja `puhmõ pääle, et ärä sööväve k`õik San; kul`l käü ka linnatõn Har; `kualõ poolõ k`aokiräss `lindass, säält puult tulõ peigmüiss Rõu; [pääsukesed] `liintsiva_ks paari `kaupa Plv || fig Äga lind `kõrgemal `linda kui tiivad `kanvad Han; Ei või kõrgemale lennata kui tiivad kannavad Hää; ärä ikke `lendä, kui su siiva ei küüni Nõo; Ega iks `korgõmballõ ei_saa_linnada?, ku siiva_`kandva? Urv **b.** (õhusõidukitest) Poeg `lendas linnukiga Han; `lendurid `lendavad `taeva all Hää; nüid tahetana kuu pääle lennätä Nõo; ei_tiiä mis na auruplaani `liintsi Har; nüüd linnatass luhtlaivaga Plv **c.** (mütoloogilistest olenditest) tuli änd lennab `taeva all Käi; pisuänd tõusnd sialt üless, justkui maa seest tõusnd - - `lendand `süa Pauastvere või meie küla `kohta Plt; pisuand lennānu, saanu temä kottale, temä lõeganu särge siilu `katski Puh; puuk` (pisuhänd) perän `päivä `lindav Har

2. õhuvoolust kantuna vm jõul läbi õhu liikuma **a.** vihub tüöd tehä `ninda_t ihu `karvad `lennäväd Lüg; kui sa rabad, siis linnab ikka `kõrssi maha Ans; Piima ohaka `seemed `lendvad vahest tuulega nõnda et õhk on paks Põi; `sätmed puhas `lindavad ühnä ülesse, `lindavad teiste katoste `peale ja Mar; Männä oga `lendis piimāsse Khn; nää tuomingate õie aeg lähäb ka läbi, siin tuule kää `lendab `teisi, vata nagu vihm saaks Amb; `pikse nuol `lendas mua `sisse Koe; kerves `lendas varre otsast minema; `kiskusivad na_t `juuksetu`id `lendasivad VMr; sule ebemed `lendäväd, nõnnagu rükki eelitsused suvel `lendäväd Kod; pesu - - nõõri pääl `lendäss tuuleg sääil Krk; ku `vasta tuuld obesega sõedat, siss tuulega `lendävä karva suhu ka `sulle; eelä `tulli `räissä, räedsäterä lennässivä nigu kõrinaga `vasta akand Nõo; ku hain um maahn ja vihm tulõkil, siss võtat nii et higi `lindass Rõu; ku [agana] `leiba lõõgate, sõss agana? `liintsevä?, sõss pidi `alla tuulõ `hoitma, muud`o puru lät`s `silmä Röp || (taevatähtedest) tähed `lennavad. kuhu `puole `lennavad, säält tuleb `tõisel vai `kolmandel `päiväl tuul Lüg; `lendaval tähel põle `kriipsu Kos; täst `lendäb ehk `langeb Kod **b.** paiskuma Mittu `kõrda lidusima ülä `Pieri sua `ninda_t vesi `lendas Jõh; vana Mätik kõhis nõnda_t kopsu tükid `lintsid suust `välja Khk; Nõnda kut ma `kervega lõi, nõnda [puu]tükk `moole `vastu `silmi `lendis Põi; kommi alune [on] vanade `paargude sees, et tuli äi linna `välja Emm; `kaikaga `pihta ja ratas `lendas teesele `silme vahele Mär; lõõ jalaga `pihta, [siis] `lindab [uks] `lahti Mih; [voki treimisel] `peitel tahab `sisse lennata ikke `vurtsti `kääst KuuK; las joksevad et muda `lendab JJn; mugu koradi lennässivä, ta es tiia, mes tä suust `väl`lä ai Ran; ragusi väl`län agu, puutük`k lennäss `vasta nägu ku `plauhti Nõo; kärbigu `liintsi lak`ka nigu pirru `tukma? Vas || siivuta `lendäb ja `ambita salvab = t_om püssi kuul Nõo

3. fig (kiiresti) liikuma, jooksuma, tormama, kihutama tüdrukud `lennavad `poistega `ringi Jõe; `lennab ühest kõhast `tõise, ei õle `paigal `millagi Lüg; küll aga obone `lendas ies Jõh; `lendäs `uksest `sisse Vai; `lintsi nenda mis ihu ing kisendas sees; jänes `lindab tuhat `nell'a; nüid `lindvad `leitidega, suuda paksu `riidega tüöd tehja mette Khk; läks nõnna lendes et Muh; nagu üks kedrus, `kuskil paegal ei seesa, `mutku `lindab Mih; Mia läksi `sioksõ valuga, et üsä `lentsi Khn; tüü nõnda ku lennäb kää Saa; vanad naesed on käbedad, käevad mööda tied, suka `vardad `lendavad näppude vahel Kos; `lendas kui tuul

minema Trm; ma lennasin Pajol ärä puar `vuuri; eenäaeg tuli kui `lendäs `selgä Kod; obune oli `lahti saand, küll `lendas Lai; sa `lendät kik'k ilman, ei `täägi mis lait's tege; aig lää edesi, ku lennäten Krk; ku obene lennass kukadi kukadi, tyy ol'l ülejala Hel; kona ta noid `lat'si kaeb, `lendab saba sällän nigu `kiinimineja lehm; ta lennäss nii et kondsa es näe `varbit; ei püsi pütün, ei saesa kotin, mugu `lendäb pähle `ilma `müüdä `umbre; temä om krabe inime, temä näpen tyy nigu `lendäb (edeneb) Nõo; kae kurat, kos aig om lennänu Kam; obene `pistse minemä, mugu oia `ohjest ja lase lennäätä Rõn; ma ole linnanuu ütelt puult tõsölö poolö kõik' pääväkene; sainaalunõ om `kat'ski?, hiire_ `lindasõ_ `tarrõ ja `ussõ Har; pini juvva_i linnada? `riissi, hopõn lätt `riissi (traavi) Lut || lasõ no_linnada (keeda) pudrul kah Har; haavast linnaäs (voolab) verd ku häräkurgust Vas

4. kukkuma kui sa `järsku üles `tousid, sis `linsid seljali ka Ans; lendas kuhja õtsast maha Trm; kui siält `alla lennässin KJn; naene - - lennänu ülepeä `kaivu Puh; nemä lennässivä `lumme nigu aena rua Nõo; Linnaäs rij päält `kiirdu maha_ku_kerä Rõu

Vrd lendlema, lennatama, lennutama

lendav `lendav Jõe Khk Kaa Jaa Muh Emm Kul spor Pä/-b Mih Vän/, HMd Rap JõeK JJn Koe Kad VJg Iis Trm Pal Pil, g `lendava Hlj Pha Rid Saa Kos, `lendva SJn; `lendäv M(`lendäve Hls), g `lendävä Kuu Khn KJn; n, g `lendava Hlj VNg Lüg Jäm Khk Hää, `lendävä Kuu Vai, `lendva Kuu IisR Jäm Khk Jaa Kul Tõs Hää HaId ViK Äks Plt Hls Ote San Har, `lendvä Kod T, `lindva V; `lendeV IisK, g `lendv|a Trm MMg Ksi Lai, -ä Kod; `lindav Khk Emm Pär Ris, g `lindava Rei Kse

I. a 1. liikuv, hõljuv sie on va `lendav liiv sääHlj; Täna oo sõuke lendav maru väljas et ajab kas sea püsti Kaa; `lendäv pori suu, ninda ku vähä astut käip üless Krk; sääHlj om `lendva porri - - `sinna võib `sisse vajuda Ote; `lindva muda um sääne, et `põhja ei olõ?, ilma põhata? Ply; nüüd ta `lindvamuld `ommõgi õnnõ, peedi_nigu tuha seeh Röp; l e n d a v a e g torm Ei tiä, kudas nad `sioksõ `lendävä `aaga Ruhnust tulduid said; `Sioksõ `lendävä `aaga ei maksa `küüsi mua tagant `lahti `laska; Mia aasi parajuttõ `mõrdu, kui läks vesikarõst `lendäväks aaks Khn

2. äkiline, äkki algav, liikuv (haigustest, valust) nüüd `ütleväd põlendikku `aiguss, `enne õli `lendav `aiguss, kui äkkiste lüöb kas inimesel ehk `luomal `kopso ehk `suolide ehk, siis sureb sõna päält maha kõhe Lüg; `lendva rabandus on äkiline `aigus; `lindav `jooksja puhu käte sees, puhu `jalgade sees Khk; se va `lendav `jooksja, käib ühest kohast `teisi Emm; teine on maa rabandus ja teine on `lendab rabandus ja kolmas on tuule rabandus Vän; `lendav `jooksev, saht `aigus, võtab kõnid kõberaks Rap; `lendva rabandus äkitselt löi läbi VJg; `lendav roos Trm; kulla `leste ja püssi `rosto ja rabanduse kivi ja `juuda sitta `anti `lendvä `aiguse `vassa Kod

II. s 1. äkiline haigus, rabandus; jooksva sel on `lendäv käünd läbi Kuu; löi südamest läbi, siis se oli `lendav; `lendava `viska `luoma maha VNg; mool on jo se va `lendava ihu sihes Jäm; `lindav see o saht `aigus, lööb ruttu looma läbi Khk; `lendva oli `aigus. `jooksja `moodi `aigus oli. kord siin kord sial, õhest kohast `teise Kul; rabandust `üiti vanal ajal `lendvaks Vän; Inimene on `sirus maas, `surnu, seuke inimene saadab `lendvasi `väl'la Hää; kanal ja kassil ja koeral, keigel sai `lendavad `saata. ikki `lehmi ja obesid ol'li `lendavaga kige `rohkem tapetud Saa; va `lindav `juosmes, üsna lõhub täna mu sies Ris; kui lehm jäi `aigeks, siis `ööldi, et `lendav tuli. äkilene `aigus, värises ja JJn; `lendva on kua

ravanduse `muodi, aga tegi äkki. `tervest ei suand, lõi kohe südamesse Kad; `lendav lõi läbi, kui nõnna äkitselt pureb VJg; `lendvä sõnad õlema. nõid `laskma sõnad `väl'jä, lähväd ükskõik kelle `sisse, kas luama või inimese; `lendei lei läbi ku luyum äkitse `aigess jääb, üks punane jut' lähäb luamass läbi Kod; si vanamees `riakis, tema vend olnd aida katusel ja `ütlend seda `viisi, et küll on täna ia `lendvad `saata, ia tuul Ksi; kui `lendei oli läbi lõond, siis pidi `lehma ehmata, siis `andis järele Lai; `lendävest läbi lüüd, äkki ku püssige lastas maha Hls; mõnikõrd lüüb `lendvä lehmä läbi, üte kõrraga lehm joogi mol'li man maan ja valmiss Nõo; kost `lendvä läbi om lõõnu, tu kotuss om `õkva must Kam; `lindva lüü läbi pääst ja `süüamest ka lüvväss läbi Kan; `lindva, tuu um inemisel ni^o eläjäl, ega tä sordi õi^o Rõu; `lindva om lõõnü^o -- et `süüamest om nigu nuul' läbi lännü^o Räp || (lendvarohitudest) aluna, `niske `allikas kivi. sie õli `luoma rabaduse roho, vanad inimised `ütliväd `lendava kivi Lüg; õige õhukene kulla `karva paber, kui luomal ravandus on, siis `antasse teda `sisse, see on siis `lendav kuld Koe; mis `lindva läbi lüüb, seda enam ei saa parandada. kel `lindva sõnad on, `aitab kah Ksi; `lendävet `kulda andas loomale piimäge ja leväge topitse suhu Hls; imä `oitsõ iks `lindva `kulda, tuud andass lehmäle, ku `lindva om lõõnü^o Urv; ku elläi o'l läbi lüüd, siss ostõti `aptikist `lindva `lihti ja `anti eläjele Har; tuvass `lindva `kulda, ku elläi om ar `lindval lüüd Se

Vrd lendaja, lendvas

2. torm kus sa `sõukse `lendvaga lihad Jaa; Merel oli päris `lindav Emm; `iigla `lendav om meres olnud Hää

3. pisuhänd, kratt `lindva läind nigu üks punane tule kera, tule sorin old taga. kui ta maja `peale läind, sis maja akand kohe põlema Kos; kahest otsast ei tohi `piirgu süidätä, siis tegevä `lendäväd KJn

4. pehme mudane loik, laugas nigu Perätjärven om mõni suur haud, `vaova kotuss, vesi om alh, tu porisass ja hällüss, tuud kutsutass `lindva Har

5. kiirus, rutt Tuli `ninda `hirmusa `lendvaga, `ehmät ärä kohe Kuu

6. l e n d v a t t e g e m a fig 1. peletama Kanule `tehti `toise pere `ouest `lendvat, ei ne `sinne enämb lähäki `toinekerd Kuu 2. kepslema, kargama ku vars `vällä saa, siss `müüräss ku, siss tege `lendävet Krk

lendava → lendav

lende `lende pilpatükk päiv põletab, siis tulevad `juskü `lended maha `tõised (pilpakatusest) Lüg

lender `lend|er SJn Vil, g -ri Lüg, -re Vig; pl `lendre^o Lei

1. silla, purde käsipuu `turbal on `lendrüd `tõine `tõises `küljes; `sillal on `lendrüd kahel puol; pidäs `lendrist `kinni Lüg

2. (püssi osa) – SJn Vil

3. püülisõel – Vig

lendei → lendav

lendjas `lendjas (viidika taoline kala) `lendjas on alt ele al'las, sel'la pealt `mustjas al'; `lendjas võta ka pisikese õngega kinni, pane suure `otsa, [saab] teisa püüda Vän

lendlema `lendle|ma Trv, -da VNg Plt; `lendle|mä, -dä Kuu, lenneldä TLä; (nad) `lendlese Hel Ote Rõn Se/'li-; `lindlema, linnelda Ote San/-me, -de/; `lindl|õma Ote

Vas, -õmma Har Rõu Röp, -õmõ Krl; `lindõl(l)õma Plv Röp; pr (ta) `lindlõss Kan Lut, lindõlõs(s) Se Lut siia-sinna lendama, õhus hõljuma, liuglema koovita `lendleva ja röögiva, külöp tuleb `vihma Trv; kajaku suu pääl `lendlese Hel; nemä (mesilased) om imeligud targad loomad, na `võõra puu `sisse ei lähä, `lendlevä sääl küll segi, aga egä üits lääb oma `puude Ran; aavalehe `lendlevä ära `kaugele tuule käen Puh; ku mõnd `lõuma tapetass, siss nuu sinitse `kärbläse tõristävä ja `lendlevä sääl liha `ümbre Nõo; ku ilma `lämmäle läävä, siss `lindlõss liblikit Ote; sul'g või iks linnelde San; kalakaur' `lindlõss nii kavva vii kotal - - ku ta sääl mõnt kalla näge Kan; tan puiõ `kot'sel iks `lindlõss naid `mustõ `rästit Rõu; [tihased] `lindõllõsõ ja `kaesõ läbi `akna `sisse Plv; keväjä `mehtse `lindõlõssõ? virgastõ tarost `sisse ja `väl'lä Röp || (ringi) jooksma taal `lindamisel ei olõ aru ega `otsa, mia sa no `lindlõt Har; `tihkõ tsiga um kiul, `lindlõss kõvastõ Lut

lendsakõ `lendsakõ õlapael – Lei **Vrd** lentsid

lendur `lendur Kuu, `lendor Jõh, g -i

1. (püsimatust lapsest) Ega sen `lenduriga saa `muidu ku pane `paulasse Kuu
2. rabandus `lendor lei läbi Jõh

lendva → lendav

lendvas `lendvas g `lendva

1. rabandus `lendvas on ravandus Jõe
2. äkiline tuulehoog, raju täna tegi ma_ `ilma `lendvast Jõe

Vrd lendav

leng leng g lengi Mär LæEd Tõs Tor Kei Juu, leñji Khk, `leñji spor R(n `leñji VNg); leñg Ote, g leng|i Kam, -e Har, leñgi Kan Krl Rõu; pl lengid Plt hrl pl (ukse- või akna)piit, puuraamistik `piidad, `päälisükk ja alus laud, nied `onvad `leñjid `aknal; `tormi `aagid `käivad `leñji `sisse; kui `piida `sisse on `pandud [aknaraam], on vene leng; `uksel õhemad on `leñjid, `paksemad on `piidad Lüg; maja tegimise `juures tehase akende ja uste jauss lengid. lengide `vanssise `pantase `akna raamid `kiñni ingedega Tor; tegin `ümmer `ringi `akna lengid `val'mis, sünnib juba ette `panna Juu; usse leñg om ussel `ümber `ringi Ote; kõgõ edimõlt om `akna leñg, leñgi sisõn om `akna raami?, raami sisõn om klaasi? Kan; rabaaludsist raputõdi luu `vällä, `viidi - - saina ja `akna leñgi vaihõllõ Rõu **Vrd** lenk², ling²

lengakili lengakili längus – Pär **Vrd** längakil

lengerdama lengerdama Hää, `leñjer- Jõe kõikuma, õõtsuma kui [laev] akkab `leñjerdama, siis monel käib pea `ringi Jõe; Paat' lengerdab, kui `lained tend loobivad Hää **Vrd** linderdama

lengilene lengile|ne g -se kõver, okslik üks lengilene puu Ris

lengu längu puu oo `lengu `vaond Rid

***lenguline** pl lengulesed Pee; `leñjoline Lüg

1. käänuline `leñjoline ja `käänoline tie, lenk `siie, `tõine `sinne Lüg
2. triibuline kahe lengulesed `riided, triibitud `riided Pee

lengus `lengus längus – Rid

lenk¹ lenk Lüg, g leng|i Ris, -u Hlj/'l-/ Kad, `lengi Kuu Vai/n `lenki; ill `lenki Hlj(-ñ-) VNg, in `lenkis HMd a. aas, silmus; lüli nisuke lenk oli `ümbär `masti ja siis oli `priistanjuu `otsas hark, mis läks sen `lengi sise, sie lenk kans `priistanjuu üleväl Kuu; [võrk] saab

kivistatud, `paelad on all `võrkudel, saab sie kivi `lenki (silmusesse) `pandud; `teised - - `aitasivad siis neid `lenkusi teha [võrgukivide jaoks] Hlj; `ketjo `lenki mäni `katki Vai; kui sa korotad ja teine kie jeeb lödvalt, siis lüeb nagu sank või lenk pial Ris **b.** kõverus, käänak `kierod puud. üks lenk `siie `puole, `tõine `sinne `puole, lenk sies; `lenjoline - - tie, lenk `siie, `tõine `sinne Lüg; lenkis ~ lengis kõveras `Aeva mogad `lengis (nutjal) Kuu; uús magab nõnna `lenkis Ris; ta oli juba `mitmed pidi `lenkis, mis tegijad tast änam oli (purjus inimesest) HMD

Vrd lenks¹

lenk² lenk Khn Ris Kei Juu Iis Trm, lenk Kod KJn Trv Pst Ran Puh Har, g lengi; `lenki g `lengi Vai leng ikkuna `lenki Vai; `akna lengid on need püstitid; inged on `lenkide `kül'gis Juu; lengid `pantse ukседelle piidade `piäle Kod; usse lengi `sisse käüb uús Pst; kui ust tetti, `lүүidi lengid `püsti ja enged `külge ja engede `külge vai kongude `külge uiss Ran; lengiga om kõik' kokku, ussõ päälispuu, piida[?] ja alusspuu Har **Vrd** leng, ling²

***lenkeline** pl `lenkelised a < lenk¹ [naiste mütsi lindid] oli `niiskesed `lenkelised ja `ästi ilusad, kalasabalised VNg

lenkima `lenkima Jõe VNg, (ta) lengib Mus Käi Rid Ris; `lenkimä, (ma) `lengin Kuu

1. (tihti) suunda muutma, pöörduma tuul lengib nõnda - - p_{seisa} ühes kuhas; pilved `lenkivad juba ia (ida) tuule `järke Mus; tuul lengib või lentsib, `pöörab Rid; mis `aśsa sa lengid selle paadiga Ris **Vrd** lentsima², linkima

2. köit, kangast vm (ringikujuliselt) kokku lappama `kõiepuht on kõis sedasi `lengitud `ringi Jõe; `Lengi `ankuri kõüs ka lappesse; `Märjald ei saand vedämättä köüt kudagi `muodi `puhti `lenkidä; `Vergu lina `lengiti `vergu `argile Kuu; mina ise `käisin [nooda köit] `lenkimas VNg; lengime kangas ära [käärpuude pealt] Ris || rõngasse tõmbuma uús lengib, ta veab vahest keras ennast Ris **Vrd** lenksima

3. looklema; võnkema uús `lenkis minu ies; tie lengib; saeg lengib nõnna kää Ris

4. peksma Laps kohe `kiljus, ku isa `püksü rihmaga `lenkis; Ma vist `lengin sul kere üle Kuu

lenklene `lenkle|ne g -se = lenklik se on nõnna `lenklene se tie; jõgi on `lenklene, ega ta põle kaebatud, et ta `sirge on Ris

lenklik `lenklik Jäm Ris loogeline `lenklik mere äär Jäm; tie on `lenklik Ris **Vrd** lenklene

lenks¹ lenks Hlj, g lenksu Kad KuuK, `lenksu Lüg(-o) Jõh Vai(n `lenksu) a. aas, silmus sia `sorka, sie `solme on kahe `lenksu `muodi; tämä (võrgukivi) saab `lenksu (silmusesse) `panna Vai; l e n k s u (jooksvasse) sõlme lõng läks `lenksu Jõh; panin kõie üle `kuorma `lenksu Kad **b.** jõnks, käänak `luomad `käisiväd `karja kurudes, kolm kuru `lenksu õli, kust tuli `luomidegä `mennä Lüg

Vrd lenk¹

lenks² lenks g lenksu väike vedeliku kogus, tilk oli lenks `piima pleki põhjas; sain lenksu vett `ämbrisse Kad

lenksima `Lenksima köit lappama – Jõe Kuu **Vrd** lenkima

lenks-, lenks-, lenk|sõlm jooksev sõlm lenksolm, mis `otsast kinni vota, tuleb `lahti Jõe; siu lenk `sõl'me Hlj; pane `lenkso `solme, älä pane vedo `solme Vai; `koorma sõl'm on lenk sõl'm, teine on rišt sõl'm Khk; lenkssõlmest soab `õlpsast `lahti HJn

lenme `leñme, da-inf `lenni Krk midagi rasket tegema obene sai tugevest `lenni; pikkä jämmet `palki tahut, sji añds iki `lenni kah Krk

lennane → lellnaine

lennatama *lennatama* Muh Tor SJn; `lenn|atama VNg, -ätämä Kuu; linna|tõmõ Krl, -htamma Vas; ipf linnati Har

1. lendu ajama; lennutama [kanad] `tahtusid `lennätädä küll, siis menisid ärä Kuu; juba `peastlane lennatas omad pojad ää; õues tuul lennatab `papri lipakad laiale Muh; `lamrikud lennatasid `parma; lepatriinut lennatasin, [hakkasin] küsima kus minu `peimees Tor; pääsused akkavad `poegi lennatama SJn

2. mom < lendama `kärbläne linnati põrhõ-ld söögi `sisse; mi `rästä poja? omma `tõisi sekkä lännü?, no_linnati umast puurist `müüdä mõtsa poolõ Har; t`sirk linnahhass, putsai t`silgahhass Vas

lennu|auk lennuava mesipuus *Mesileste linnu ouk peab - - olema sui lahtimal, sügise kinnimal* Emm; [talvel] *panavad lennuaugud `kinni, tilliksed avaused `jätvad* Var **Vrd** lennumulk

lennuk(as) *lennu|k* Kod, *lennu|kas* Iis KJn, `lennu|kas VNg, *linnu|kas* Krl, g -ka; `lennugas Vai kiire (lennuga), nobe, kõrme `lennugas `lindu, midä kovast `lendä Vai; *piasuke on väga lennukas Iis; lennuk lind one egä üks, kes ärä `lendäb* Kod; *lennukas lind, `lendäb paelu; vägä kärmäs inime on koa lennukas* KJn; pääsukõni `lindas alasi, ta om linnukas lind Krl

lennuksil *lennuksil* lennuvalmis linnu tiivad oo lennuksil Kse

lennu|laud lauake taru lennuavause juures *Linnu ougu all peab egal mesibul olema linnu loud* Emm; *lennulaua `piaale laseb [mesilane] `patsti maha* Var; *lennulaud on suu augu ies* VJg; *lennulavva `pääle na `lendase, ja säält tõuseva üless kah* Ote; *mihiläse tarul om linnulaud iihn* Har **-mulk** = lennuauk säärtse `hormlikatse kuusõ ossa? pandass linnu mulgu ette, et sõss nimä ei pääse? säält `vällä; *mihiläse omma? linnumulgu ka pia`aigu kiñni_pigitänü* Har

lennutama *lennutama* Amb JMd Koe VJg Iis Trm Kod([ta] *lennotab*) Plt KJn Trv Puh Nõo, -eme Hel; `lennutama spor R(`lennotamma Lüg); *linnu|tamma* Har, -dama Emm

1. lendama või liikuma panema, lennata laskma *Ohukase ja silejä jää `kerral oli `uidumihe `ammet peris `kerge, `lennuda `uitu edesi* Kuu; *patjal on arv `riide, `lennotab ja `tolmotab `sulgi* Lüg; [tuul] *lennutab puid* Amb; *mis sa lennutad nende ustega* JMd; Siis õli veel nõörist tehtud ling, jälle kivi viskamise jaust - - keerutamisega lennutati kivi minema Trm; *musta `rästä lennutava `poigi* Trv; *tütruklatsõ karja manh ku linnugakõnõ (lepatriinu) käe pääle `lindass, nakasõ `laulma et `lindu `landu linnugakõnõ. ni_ka linnutasõ ku_linnugakõnõ lättki `lindu* Har || *lehitama mis sa lennutad sest rätikust* VJg; *lennotab sedä saba ja juakseb* Kod || fig *raiskama, kulutama ta lennutas oma varanduse ja raha ää* Koe; *lennutas kõik läbi* Plt

2. kihutama, tormama, ringi jooksmata *Või sel kedagi muret, muudku `lennutab külas IisR; lennutab mäda muad `ilma `ringi* JMd; *lennutab alati pea sel`las* Plt; *mul om sedä lennutemist kodun küll, ega ma_j saa prii olla; peremijs om `väege lol`l, lask naesel lennute.*

teku kodun kõrraliku söögi, mis ta lennutess Hel; tuu peräst kõnel - - kos lennutanuva tolle rattaga Nõo

3. lendlema, lendama puu `lindudel on lesed. emägä `käivad `lennotammas, sügise äviväd `vällä; kevädel kui sue tuleb, `ninda kõhe nämäd (kärbsed) `lennotavad, tulevad elo Lüg; Melekas kui `lennutab, siis taub `tiibu `vastakute IisR; mesilased tulevad puust `välja, siis lennutavad nõnna et Iis

Vrd lennatama

lennute kiiresti, lennates lähäb lennute, kuvve siilud laiali, kätegä viibutab. ku ruttu one vaja `minnä Kod

lennu|teral(e) (vikatist, mis on seatud kõrgemalt niitmiseks) vigasti `pruovida ikke, kas on `lennu teral vai one maa teral VNg; `lennu teräl piab õlema, kui `niidäd `jussi `einä, kõva `rohto Lüg; Kui õli `künklik maa, siis `pandi `lennuterale, siis ei mend mättä; `lennuterale kui `pandi, siis `löigeti lüä õts `õige vähä `viltu, `ninda_t kui `jällä `võeti lüsi kättä ja `pandi vikkast maha, siis terä `vahtis `niitajale `silmi Jõh

lenssima → lentsima²

lents lents Hlj Emm, g lentsi Khn Ris, `lentsi Jõe Kuu; leñts Põi Muh Kse, g lentsi Han, leñtsi Hää; n, g `lentsi VNg; lönts g löntsi Hi, lönsi Khn

1. veest tühi sain `laeva `lentsiks, sain `laeva viest `tühjaks Jõe; pump on leñts, kui ta_p võta änam vett Põi; pomp äi too vett õles änam - - juba lents Emm; Laõ lekib nda paõlu, et ei sua `pumpa lönsiks Khn; laev on leñts, ku sa `pumpad `laeva ja saab viist tühjaks Hää

2. jõuetu; laisk sa oled üks va leñts mees, viitsi tööd teha `ühti Kse; Soe supp teeb na lentsis, et ei tahagi änam `väl'la `tööse `minna Han; Mia jäi saona laval palavas üsä lönsiks Khn; palavaga jääb inimene leñtsiks Hää; l e n t s v a g a väga vaikne `paergus oo nii leñts vaga; tuul o leñts vaga Muh

lentsid pl leñtsid Hää Saa, lentsi Hel Ran Ote San, lentsi[?], -ñ- Plv, lentsi Hel T(-d Ran; -ñ- Kam Rõn), leñtsi[?] Krl/-n-/ Har Räp, lentsa[?] Lei, lensi Hls, liñtsi[?] Se Lut, lindsi[?], -ñ- spor V

1. hobuserakmete osa, leid vanast `olli lentsi, ku nõörist tetti, nüid enäp `lentse ei ole Hel; obene sai iki oeda vangert, kui lentsid pääl, muidu läits obesele `kaala kõik; üitsvahe lentsid olliva ärä plekitedu, `rihmu pääl ilusad plekid `lүүüdu - - siss kutsuti õbe riistad, õbetedu lentsid Ran; mõni sõedab ilma `leñtsedä, ei olegi obesel `lentse pääl Nõo; obesa lentsi olliva kablatsse, nüid om rihmatse Ote; liñdsi_pandass hobõsõllõ pääle, sõss joosõ_õ_hobõnõ mäest `alla, `lintsega_pedä `vasta Urv; liñdsi[?] um hobõsõl taostõ ja `rahkide külehn - - liñdsi rihm kää `perse takast hanna alt läbi Rõu; liñdsel'dä[?] om õks ilodu `sõita[?] Se

2. õla- või kandepael riitusesemetel enne `olli ikki `leñtsidega kõrt; põlle leñtsid käivad üle sel'la `rišti; laste püksidel on ka leñtsid pääl Hää; meestel lentsi oiava `pükse ülevan, lentsi om ola pääl Ote; `lintsega_hamõ[?] Urv **Vrd** lentsakõ

lentsima¹ `leñtsima Hää, `löntsima Emm veest tühjaks pumpama `laeva tühjaks `löntsima Emm

lentsima² `lentsima, (ta) lentsib Rid, `lentsib Jõe VNg; `löntsima, (ta) löntsib Hi(`lenssima Emm) (tuulest) **a.** pöörduma täna tuul löntsib siia ja `sinna, `präägu oli

lounat, juba kesumigu Emm; Äga siiss suurd tuuld pole, kui ta sedamoode löntsib Käi Vrd lenkima b. vaibuma tuul `lentsib, tuul jääb vähemaks Jõe

lentsima³ `lentsima, (ma) lentsi(n) Kse Han lonkima, ringi hulkuma mis mees sust ka saab, sa tee muud kui lentsid Kse; Aadu `lentsis lapsest saadik kauda küla, poeg `lentside kua Han Vrd lentsima²

lentsimä `lentsimä rüüpima – Kuu

lentskud pl `leñtskud vankri raam kui `koormad `veetse, siss o need `leñtskud või tiivad peal Aud Vrd lantska

lentsman lentsman g -i looder Kas sest lentsmanist oo koa kohapidajad Han

lentsutama `lentsutama ringi jooksuma `Lentsudin kogu `päivä `ringi, ei saand `mahti `kerdagi `puhkada Kuu

leotama `leotama Pöi Muh Reil/-dama/ spor L, Juu Tür Trm Äks VIPö Trv T V(-mma), -em(e) M San, -ömmö Krl; `leutama Kse JJn Äks, -mma Har Lei; `liutama R(-mma, -maie Lüg) Sa L Ha Amb JJn Ann Kad VJg spor TaPö, KJn SJn, -dama Emm Rei; `liotama Vai Vig Tös Khn Ris Nis Koe Kod; imp *liotadass* Lei **a.** liguneda laskma *Neid `herni `täüdüb igä `enne `keitämist `liutada* Kuu; linu `liuteda (leotatakse) VNg; *vie sies `liudetta `saapad `pehmet, `muidu ei saa `jalga Lüg; `köie tükk `liudetasse `tõrva sies Jõh; nuo (lambad) vägise `viedi `kasteti ja `liodetti vähä `aiga [meres] Vai; on riie aava `külges `kinni, siis sa `liutad selle `lahti; kiha jooseb, tahab `liuta Khk; Mõni `liutas liha ka enne `soolamist, et verest `puhtaks ligub Pöi; `erned `tahtvad `leota Muh; `leota see paises eesel `lahti Mar; mõnel olid augud, kus võis linu `liota Vig; `silku ja soolast liha `liotatse koa, `lähtväd magedamas Tös; Lina ja takulõngad `liutadi enne `liliseviis päe või paar Hää; me `erneid põle `leotand, `leotame ikke ube Juu; Sordivad nüid ja `liutavad [seeni], iga jägu isepäinis. Kis vanaste `sortis või `liutas, kõik `söödi Jür; ma olen `leutand siin nõus [pesu], aga ta on täit selle pilgeni JJn; kui riist on kuivetand, siis tuleb teda `liutata VJg; linu liutetse tiigidid ja kruavidid. kui one mua piäl `kangess ärä `kuinud linad, ligunevad kaks nädäläd, suvel `liutavad nädälä ja vähäm, kuda vesi [on] Kod; [soolatud seeni] piab `leutama ehk kupata uvvest ära Äks; `pastla `leotets `pehmes Hls; `viisu es saa `jalga pannagi, ku ta es ole `leotedu; `ta_l`li iluste ärä `leotet küll ja säräne mahelik, aga `juuma aap, eering ike eering Nõo; Linnasõ_vai kesvä_`pañti `tõrdulõ, sõss `pañti vesi, külm vesi pääle, sõss `leotõdi kolm `päivä Urv; `rõivid leotõdõss Krl; kui vaia ol`l, siss `leotõdi niidsekadsa? ar? Vas; `vahtõnõ võrk, tujud piät `leotama Se || fig `liutab `ennast `viinaga, ajab pali `viina `sisse Lüg; ku_ria (mehed) saava toda kiimaluse `ussi `leotada, sis na om kõege õnneligumba Kam **b.** ligunemist põhjustama Täna `liutas nõnda ää, et `amba all pole `kuiva `kohta Pöi; va vihm `leotas `meite `riided kõik ää Mar; vihm `liotas kõik eenäd läbi märjäs Tös; vihm leot`s ninda läbi, et `amba all ka änäp `kuiva ei oole, üle pää like; ei kuule üless tulla, muudku `leotev (kusevad) ala Krk; nüid nakap õege `leotama, vihma `värjä om `valla tulluva Nõo; Vana kuu `leotas, nuur` kuivatas Rõu*

leotis `leotis Pöi Mar Mih/g `leotse/, `leutis Kse, `leotes Plt KJn/g `leotse/, `liutis Khk Pöi Jür, `liudis Jäm, `liotis Tor, `liutes Vig, g -e (lina)leotamine; leotamisvedelik lina `leotise jaoks sii `aukusi pole, pannasse merese ähk jõge kivide `alla; Maa `rohtudega toherdati, `tehti teed ja `liutisi Pöi; lina `leutis juba kää Kse; Ku õlu linnase `liotisest `väl`la

kurnatase ja alles soe oo, sis sij `oogi õlle maki Tor; Olgu siis leheline pesu `liutuseks või apupiim leiva koorukesele, kõik on ju `liutised Jür **Vrd** leots, leotus

leots `leots g -i leotis lina om `leotsin Hls

leotus `leotus Juu Lai, `leutus Vig, `liotus Ris, `liutus VNg Lüg Jür Kod, g -e; leotus g -e Ote, -õ Krl; `leotu|ss Kam, g -se Hls Puh, -sõ spor V, `leotse Trv; `leutu|ss g -sõ Har; leotus g -õ Lei; `liudu|s g -kse Kuu; g `leotse KJn (lina)leotamine; leotamisvedelik, tõmmis Leheline `tehti tuha `liuduksest Kuu; lina `leutuse auk Vig; `Liutus käib ikka vedelikuga, olgu siis leheline pesu `liutuseks või apupiim leiva koorukesele Jür; lina `liutuse paik - - kos aga vesi kruavin ja tiigin, pane aga linad `sisse Kod; lina ligu `üel'di `leotus Lai; `rõõva `leotus Hls; ma esi tei `leotusõ [parkimiseks], koorõ? ja suul, lastass `leoda päävä käen Urv; lihm ol'l lina `leutustõ [auku] `sisse satt Har; mul ol'l üt'skõrd `maoga `väega hääd, siss `naksi tüüd tedremarana vai nabahaina `leotust `võtma Vas **Vrd** leotis

leo|vesi leotusvesi `Õhta siis `pandi tulele, siis valati sie liuvesi `vällä ja `pandi uus puhas vesi ja siis tuluke `alle ja `putru `kiema Jõh; ua pannit õdagu `lämmä `viija likku, ommuku võtit ua tolle leovij sehest `väl'lä, pannit patta kuppuma Nõo

lepa|kelk lep a kel ku te ge ma (inimest) jalgupidi lohistama Vettis jalust kinni ning tegi teisele lepakelku Pha; Teeb poisile lepa `kõlku, veab `poissi `jälgupidi Emm; Ma tee `soole lepa `kõlku Rei; lep a kel g u ga ve da ma pilkama – Mär **-koor** minagi olen pidand leppa `kuore `riiet. `värvi ei old ja siis `korjasimma leppa `kuori ja `sambli ja tegima `riiet VNg; lepa koordega lepidati musta värvi `lõngu Khk; lepä koor `võeti pealt ää, `neoke toro oli. kui `karjas keisid, siis sellega karjane aas toro või `luike Mar; lepä koordega tehti nisukest va lääget punast, neoke `tunkle karbaga oli Vig; mina `värvisin sõja ajal siin lepa koortega - - tegi pruuniks, aga tegi need villad sihukseks abraks Ann; lepa kuortega sai küll `värvida, tuli neesuke ele pruun VMr; lepä koorest tegime pasunid KJn; lepäkoorege saab `paklast ja villast mõlembid tetä Hel; lepäkoordega sai illuss kobsupruun rõõvass Nõo; lepä koorest tetäss torbak, ku marjule mindas ja anumad ei ole üten Ote; `poiskõsõ? `teivä lepä koorõst suurõ? pikä? piibari? Urv; lepä kuyr park kässi Plv **-koorine** lepakoorest kára `poiskõsil ol'liva vanast lepä kooritse piibari? Plv **-koristi** lepa koristi rähn – Mus

lepa|lehe|kiri lepalehe kiri (kindamuster) – Mar

lepa|leht lepä `lehti `pandi `vanni ja `keeba vett `peale, siis tuli elos punane lõng Mar; lepalehed kõik nii ää `söödud, ullud ja `krämpsus tänabu Juu; lepa leht on `lamba ein VMr **-leib** euf vits Lubati veel piale `anda lepa leiba ja kasejuustu - - kui suud ei pia Trm

lepa|lind 1. (lind) leppä lind on pisike lind, `laulab `metsäs Lüg; Lepalind on talve sii Pöi; lepalind oo roheliste lappidega Muh; lepalend oo nisuke suur kirjo, `valged kurgoalosed ja. need talve koa `vällas, kui külm oo Mar; lepalind on kollane - - `öeldakse: nii kollane kui lepalind Juu; lepalind on kollane, pisikene - - vaest talvel kui sula, siis `lendavad aeas Sim; lepälind one veeke al'l linnukene Kod; lepälind, [nad on] allika sinikase, lepikun laseve sirts sorts Krk; lepä linnu? kirevide `siibuga Har

Vrd lepik², lepikene

2. lepatriinu lašk lepälinnu näpi piält `lendämä Kod

3. (liblikas) – Vai

Vrd leplind

lepa|lutikas Puuk on lepalutikas, teinekord on lehed neid paksult täis Krj **-luts** (väike jõekala) *lepä lutsod one jõe `kolden, näid ei süädä; lepä lutsod one vaksa pitkused, mussad, uemad küljen nõnnagu tõõselgi lutsul, suamuss ei õle Kod -maim* (kala) *Lepamaimud -- nee `sõuksed siled ning `võotidega -- `parves keisid `ümber sülla, aga õhje `otsa äi akkand Khk; üiriläse om pikembä, lepämaemu om `väiksembä Nõo -mardik(ass)* (putukas) *sij om lepä mardik, sij süüp lepä `lehti Krk; lepämardikass Rõu -mets leppä mets ja pajo mets, nied on `kõige `kärmemad `kasvamaie Lüg; Sii lepa metsa äi ole, mõned üksikud puud teiste seas Põi; lepä `metste sees kasuvad maasikad Mar; lepikuks õegatakse `rohkem `veiksed lepad, kus suuremad lepad, se on ikke lepamets Vän; tema (õöbik) tahab ikke lepa metsas elada Kad; suur lepä mets, ku nuur, siis one lepiisik Kod*

lepane¹ *lepa|ne g -se Jäm Mus Emm Mar Rap Kos VJg Iis Trm Plt, -tse Rei Hää, `lepse Hää VJg; leppa|ne (leppä-) g -se R; lepä|ne g -tse Trv spor T V(g -dse); lepä|nõ g -dsõ Krl; pl l'epadse Lei*

1. *lepapuust, lepast Igä puu ei `kelba `suitsu`ahju polemise jauks, `täüdüväd `olla leppäsed puud Kuu; leppäsed püttid Lüg; tamm `roudne puu, lepane puu pole `roudne Jäm; oli usk, et pruudile pidi `andma, kui mette muud, siis `viska lepase luastuga [pruuti] Rap; kanni `varda olliva kuusitse, kui sai, ja lepäne kah, kui es saa `kostegina Ran; kõjole pandass lepäne tila, tilale tetäss `väike rennike `sisse, `renni `müüdä silgub `mahla Nõo; lepäsisst puiest tetäss puu anumõ^o Krl; lepä puust tet'ti voki tsõõr, tu om `kerge, lepäne voki tsõõr Har; lepadse pou^o Lei; nagu lepase reega hoogsalt, ladusalt, tõrgeteta `Lähteb `nindagu leppäse `riegä Kuu; Sie tüö läheb minul kui leppäse `riega IisR; Rukkilõikus nende käes käib nagu lepase reega Mar; lääb ku `lepse `riigä Hää; sool läheb sie jutustamine nagu lepase `riega Kos; Õli, mes õli, aga täma käes läks sie nagu lepase `riega Trm; laseb ku lepätse `riiga Trv || fig (poolearulisest inimesest) sel on üks kruuv leppäne Lüg; Mis ta nisuke imelik on, on tal `kruuvid leppäsed IisR; üks rui lepane, pole ika `õige Mus*

2. *lepamähane, punane mõned lapsed kuarivad `suuga lepa `kuari, siis on suu lepane VJg*

Vrd *lepine, lepne*¹, *leppine*

lepane² *lepa|ne Jäm Khk Mar, g -se Ans verine nuga on kala lepane Jäm; oli panji jättand lepaseks Ans; kui kala lepane on, siis saab neid veel Khk Vrd lepälene*

lepa|oks *ku õli `vihmane suvi, kui ei saand `eina teha, siis sai leppä `õksi `kuivatada ja `lammastelle `andada Lüg; Lepa `oksi `pandi umalate `peale, `väetis Põi; lepä õks aab õtsass vijl kibedäd vett `väl'jä Kod; nii `pal'lu kihulaisi `olli, et mia es saa muedu tulla ku `võt'si lepäossa kätte, tollega `larpse Nõo -padrik Vana muistne lepapadrik, seal pole `kervega kedagi sihes käind Põi Vrd leparäbästik -parge = lepapark `ütlevä, et leppäparge tjiib villatse rabedass Nõo -park lepakoortest saadud värvisegu pargist `võeti `väl'la ja `pañdi siss se must värb `sisse, pargiti lepa pargiga Vän; `villu `värvisime lepa pargiga JMd; lepa park läks pealt ää Pee; poad'akas obene nagu leppäpargiga koon; lepä `parki minä õlen mitu `kõrda tehnuud Kod; lepä pargiga tuleb siände pruunikas Kõp; lepä pargige pargiti `villu Krk -pukk (putukas) Leppa pukkid `täitäsivad `piima `sisse, pidi päält `kinni õlema Jõh -puu lepp; lepapuit lepad või leppäpuud Khk; Suurel augil on tuim liha, nii kui*

lepapuud näsi Krj; leppapuud oo `valge ja musta koorega Mih; Lepä puudõga kõegõ param kalu suõtsõta Khn; lepä puu on keige enäm `väntrik Saa; piimariistaks on leppapuu ja kadakapuu kõige paremad Kad; aava puul ja lepä puul ei ole ääd valu, ei anna lämmit `ästi Hls; tji lepä puust riha `pulke, ta om abrass, lätt `õkva `kat'ski Kam; keväjelt suidsutammi liha ka? lepä puiega Har; saa ei_`lyuka lepäpuust, ei_hüvvä `nahka laisaluust Rõu; Lepp ei anna? määnestke `maiko `hiinda külest edese, mett hoiõt'e ka ainolt lepäpuust pütikeste seeh Räp -**põõsas** ta jään lepa `põesa `alla Muh; minu isa `istun lepa `põõsa `juures Kse; lepä põõsasse siden näväd kasvavad Kod

lepa|riinu 1. lepatriinu `lendä, `lendä lepäriinu KJn

2. (lind) lepariinu, pisine a'l lind, irmkena loul Jäm

Vrd lepatriina

lepa|riisikas (seen) Sööma seenes on kaseriisikas, lepariisikas, võiseenes, kukeseenes Põi **Vrd** leparseen -**roht** (taim) leparohht - - `keetsid ää ja punase kusemese `vastu [kasutati] PJg -**räbästik** lepadrik lepä räbässik Kod; ku om `sände lepä räbästik, siss lahu rista obese sä'l läst ärä ja ohja, jääd jo `ohje pidi `osse `sisse `kiinni Nõo -**seen** (seen) Leppiku all `kasvab leppa `sieni, õhukesed, vesise `piimaga Lüg; lepä seened oo ead küll, aga näd `nertsovad `amba all Mar; kaseeseen on `valge, lepa seen oo kollakas Han; lepä seened on igäväd korjata, neid ei `korja `keegi Tõs; leparseened on ilusad kõvad kui nõõbid Saa; lepa siened nigu `kontso näri VMr; lepäsiäned one pruumid, mussakad. ku ärä kjiib, lähäb mussass Kod; lepa `seeni kah on, neid on `kahte `sorti, `kahte jagu Äks; leparseene om serätse lillaka õhukese, noid roogi nii et küll saab Nõo; Lepä seene? omma? päält siinkakõsõ? Se **Vrd** lepariisikas, lepikseen

lepastik lepastik Lai, lepästik Puh; leppästi|k g -kku Lüg; lebästikko Vai lepamets, lepavõsa `karjamal muud `metsä ei õle kui leppästik, on päris leppä rägä kõhe; `niisuke paks leppästik õli `enne, nüüd mehed `onvad maha `raiuned Lüg; se lepastik, mis siit lääb, kõik üks `vainu Lai **Vrd** lepik¹, lepastik

lepa|tatikas (seen) lepa tatikas oo paks seen Kse -**tiiu** lepatriinu lepatiiu tuli kää `peale Kos; lepa tiiu on üks `veike putukas Koe || puskar – Mar -**triin** lepatriinu `lenna `lenna leppatriin, kus su isa ema on Nai

lepa|triina 1. lepatriinu lepatriina ehk leeslind Var

2. (lind) lepätriina - - päält hahk ja alt nigu lepä kuur Rõu **Vrd** lepikene

Vrd lepariinu

3. ”kirju, sõrme suurune uss leppapuu sees” – Hel

lepa|triinu lepatriinu All ämälane tõi `õnne ja must tõi muret ja leppa `triinu tõi `kirju elu Jõh; leeslind ehk lepätriinu. noored inimesed, kui sõrme `otsa tuli, `vaatasid, kus `poole lennab, et sialt poolt `tulla pruut või `peimes Tõs; lepatriinu oo `veike punane `mustade täppidega loom Aud; lepatriinud on vahest rukki `vihkude seas Juu; lepatriinu ju ilus Ann; kes sis lepatriinud näind ei ole; lepatriinu süeb pisikest putukad VMr; lepatriinu, lepatriinu `näita kost poolt sõda tuleb Trm; tilluke mereärg lennäss näpu pääl minema, nüüd öeldse kirjät lehm ja lepätriinu Vil || (lind) lepä triinu teeb võrr võrr võrr - - teeb niukst võrinad äält, nagu vanast naiste voki Mär **Vrd** lepa|riinu, -tiiu, -triin, -triina -**tsirgukõnõ** lepalind üt'skõrd `kraaksõ tjuu suu' k'aopoig lepät'sirgukõsõ pesäh, siss lepät'sirgukõnõ süüt' tedä Vas -**tsirk** (lind) üt's verevä kõtualudsõga? um lepät'sirk Rõu; lepät'sirk - - `vaehtõ pääl

tege prr ka² ja t'sokutass Se **-tõbi** (menstruatsioonist) vana sõna ika kuukorrad, noored ütlevad lepatõbi. lepp on ka punane, kui sa ää koorid Krj **-uss** (putukas) leppä uss, leppä õkside pääl on, kõldased ja rohelised. siis ku leppäd on piimäl, siis näväd siginevväd Lüg **-võsa** Alest kui tehti põldu, siis sie käis seda muadi, et nuar leppa võsa raiuti maha, siis lasti üks nädäl lehed kuivada, siis pandi põlema, siis kõrjeti raad vällä, ääseti sie maa üläs ja tehti õtra päälä Jõh; nii tihe lepa võsa ja paeo pat'sik siia kasund Tor; see oli sula põld, ei siin old üht lepa võsagi kasvamas Ann; kuuške all om leppä võsa kasunu Krk

lepe¹ lepe Trv San, g leppe Hel Ran Nõo Kam Ote V(n -e²); n, g lepe Puh Võn Kam Krl Rõu Vas(n -e²), leppe Ran Ote Urv Har(-p-) Rõu Plv Vas pehme, sula (ilmast) ilm om lepe ja lää sulale; vana Joosep küsk miu käest, et kas jüripäev om varsti, kas akkave ilma joba lepembese mineme Hel; täambä om lepe ilm, pehmepoole ilm; ehk onte (ometi) lähäb leppele Ran; ooda, kui lepembäss lätt Kam; No om leppe ilmakõnõ, ma tahasi lambiid pük'ä² Urv; olõss tulõva nädäli kah leppepi ilmu ollu² Har; Ku_talvõl kangõ külmägä aid'saiba paugi², sõss ül'ti et ilm lätt leppele Rõu; ilm l'att ar leppele Se **Vrd** lebe¹, lepne², lepse, lepsne

lepe² → slepe

***lepe**³ all leppelle kokkulepe peigmiis pidi vasta võtma, kiinni massma [mõrsja] kašt. ku kašt kal'liss ol'l, siss ol'l nõuõ_ka suur, aga leppelle sai alasi Har

lepik¹ lepi|k Põi, g -ku Kaa VII Muh spor L, Ris Juu Amb JMd Koe VJg IisK I KLõ M T Vas, -gu Jäm Khk Rei Rõu(-p-), lepku spor T; leppi|k Hlj, g -ku Lüg Jõh; lebi|k g -gu Kuu; n, g lebiku VNg; lebigõ, lebi|kõ g -gõ Vai; lepe|k g -go Käi lepamets siin oli nii paks leppik, et rohu lipsu ei old Hlj; kus pal'lo leppi kasva, sie on lebi|kõ Vai; lõugene leerib lepigus Jäm; Kena lepik oli, õöpikud laultsid sihes Põi; sial põl'lu aja ääres oleks tahtnd lepik maha juurida Mär; lepikuks õegatakse rohkem veiksed lepad, kus suuremad lepad, se on ikke lepamets Vän; nemad käesid ikke lepikus, siis viimaks ehitasid pel'diku Juu; üebikud elavad lepikus. kus ikke lepikud põle, sial ei kuule nende laulu kua Amb; sai põldu tehtud ja lepikud juurida ja Koe; külä eenamaad enamast lepiku all Pal; lepad nii õitsesivad, urbe täis, et ei nähnud läbi lepiku minna Äks; lepikus on iki suuremad puud. meiegi toome lepikust puid ja agu Plt; miul tuleb lepik aknas sissi (maja ümbrus on võssa kasvanud) Pst; lepiklilli kasvav lepikide all Krk; toda es ole, et mõtsan makkale jäid, kõndsit pääle lepikut müüjä ja õtsit karja takan Ran; temä lašk tulist kuuma lepikut pidi edesi; vanaesä lännu lepikude, õeganu sutt, susi lasnu voonakõsõ valla Nõo; meil om lepikit pal'lu. ma ragusi lepikust aku Kam; lepiku veerehn ol'l üt's tsopanõ kotuss Rõu **Vrd** lepastik, lepestik, lepestik, lepestü

lepik² lepik (väike hall lind) lepigu ol'li, noil ol' [pesa] maaha tett; lepik jah, tyy ol' üts sääne hal'l väikene linnukõnõ Plv **Vrd** lepalind, lepikene

lepik³ lepik Ote; leppi|k g -ku Lüg; pl lepikud IisK (seen) leppikud - - nied on nisikesed õhukesed siened Lüg; lepikud on punakad, al'id siened, rohkemb ikke just ku lepiku all kasvavad IisK **Vrd** lepikseen

lepik⁴ lepi|k Nõo, g -ku Pst Hel = lepikkala Sorioja om nii ahtake, et kõnden astu ojust üle, aga sellen ojan om õige ulka lepikit Nõo

lepikene *lepikene* |ne g -se Rõu Plv = **lepik**² *lepikene um kodo tsirgukõnõ, päält um hakk, alt um nigu lepä kuur; lepikene tekk imeliku hel'lu - - nigu vile`muudu Rõu*

lepik|kala väike kala, lepamaim *lepikkala elab jõgede ja ojade sehen* Pst; *lepikkala om ku suvitse jaanipäävõtse räime, `siantse` väikse ku kiluse. lepikkalu süvväss küll; lepikkala til'lukse nagu kaara terä* Krk **Vrd** *lepik*⁴, *lepik|karikas, -maim, leppkala -karikas* pl *lepikkarikad* = *lepikkala* – Kõp **-maim** *lepikmaim* = *lepikkala* – KJn **-seen** (riisikas) *leppik`siened` onvad punased, `kasvavad leppä`metsä all* Lüg; *lepikseened, nisuksed aledad roosad seened* Ann; *lepik seened on õhuksed, nagu kaasik seened, aga nad on vihamad, kibedamad* Lai; *lepik seened, pisiksed õhukesed, tume roosad, kasvavad kohe kobaras* Plt; *lepikseene om ruunika* Krk; *lepik`sjini süüp kah mõni inimene* Ran **Vrd** *lepaseen, lepik*³

lepiku|lell euf hunt *soel om mitu`nimme, unt ja võsa`villem ja`lepku lell* Ote **-liisu** euf *puskar Nüüd`aeva tehä sidä lebigu`liisut* Kuu; *On särts kraam küll see sinu aetud lepiku liisu* Mar; *`olli tennu üte laari lepiku liisut* Ran

leplik *lepili|k* g -ku Ris; *leppili|k* Lüg, g -gu Kuu *leplik ia leppilik laps, leppib`kõigega; leppilik inimene ei õle`kavva vihaga* Lüg

lepine *lepi|ne* g -se Krk, -tse Kan Röp *lepne siin omma_vanast lepä_kasunu`paiaga segi. tollõperäst kutsuti lepine pai* Röp; *kui lepise reega hoogsalt, ladusalt mis sa iket, lase`lauhu ku larap, küll siis läp ku lepise`rüige* Krk; *tal tüü lätt kui lepitse`rüiga edese* Röp **Vrd** *lepiane*¹, *leppine*

leping *leping* Jäm Khk VII Põi Muh Rei spor L, Ris Juu JMd Koe VJg I VIPõ eL(g -o Plv), *lepping* Kuu Lüg Jõh, g -u; n, g *lepping|u* VNg, -o Vai; *lepüng* g -i Se; *lepin|k* g -ku Saa *kokkulepe, sobing oma lepping oli, kui`palju siis`karjane`jälle`palka sai* Kuu; *ku`tieta leppingu, akkan`tüölä. no tegi leppingu`valmis* Jõh; *rendi lepingud, neid tehakse`paerguskid veel VII; Lepingud pole olnd, soa nõnda midagi* Põi; *`enni`olla ikke lepingusi`tehtud* Mar; *me lepinkud ei tee, `lepsime isi omavahel kokku* Saa; *leping soab siis`tehtud, kui`kaupa soab`tehtud* Juu; *kui kaubad kokku läksid, siis kirjutati leping* Koe; *lepingu järele soab tema talu omale* Trm; *kui [rendi] lepingid ei`täitnud, siis ajas`väl'la* Vil; *sõss kirjutide iki leping maha, et [talu] sedäsi sai poolesse ja* Pst; *ja tõsteti emä`väl'lä sääl omast majast, et ei olna vist lepingut`täitnu* Ran; *kauba perremiis kirut`lepingu lihe`val'miss, ma`kirudi uma nime ala*² Har; *mõni tulõ niisama [töole], ei tji lepinget* Se

lepi|puder (matuseroog) *matuste`aega`tehti tanju pudru, seda`üiti`kooljapudruks ähk lepipudruks. kes seda söi, see oli siis`surnuga* εε *leppind* Khk

lepist *lepist* g -ü Har Rõu *lepik ma`lätsi lepištüde kusõlõ; ij veeren omma enämbüsi lepišt ja paiustik* Har; *Tsirgu`lirišti lepištün* Rõu **Vrd** *lepistü*

lepistik *lepisti|k* Äks Lai, g -ku Iis Võn/-p-/ V(-p- Kan Har Se), -gu Puh Nõo San; *lepišs|k* Kod, *leppisti|k* IisR, *lebisti|k* VNg, g -ku; g *lepüstigu* Ote *lepavõsa, noor lepamets til'luxe lepišsik kasnud; eläjäd süäväd lepišsikun* Kod; *ei ole eenamid, kõik lepištik kasvab igal puul* Äks; *mine lepištigust läbi, siss saat tji pääle`väl'lä* Nõo; *lätsi mina taha lepištikku`kõnma* Võn; *ragusi lepištigu maha* Ote; *juusk läbi lepištiku nigu ropin inne* Kan; *ega see lepištik ei olõki ni`paks, et läbi ei saa*² Har; *tsirgu_tulliva``alla lepištikku ja haugiva``umma`haukmist* Plv; *mis lepištikus ol' kasunu, tet'ti põlluss, miä süüt ol', tuu tet'ti kütüšses* Röp **Vrd** *lepastik, lepik*¹, *lepist, lepištü*

lepitü *lepitü* Urv Krl *lepi* Aja[?] *lehmä lepitüde ja tulõ esi[?] kodu* Urv; *lepitül kasuse vabarnõ* Krl **Vrd** *lepi*t

lepitama¹ *lepitama* Khk Pöi Muh Rei/-dama/ L Juu JMd Koe VJg Iis Trm Plt Trv, -ämä Tõs Kod KJn Puh Nõo, -eme Hls Krk San; *leppitam(m)a* Lüg VNg, *lebitäm(m)ä* Kuu Vai, *lepütäm(m)ä* V/-õmõ Krl/

1. leppima panema, püüdma leppima panna *leppitab tülitsejad kokko*; *‘metsävaht on ‘neie leppitaja* Lüg; *‘kohtunik ‘katsus neid ää ka lepi*t, *aga äi es ‘aita ‘ühtid* Khk; *Ta oli ikka ‘sõnna vahele läind neid lepi*tama, *‘antud toale koa ‘vastu ‘silmi* Pöi; *mes suur lepi*taja *sa oled nendel* Mar; *läksid ‘kiskuma, naesed tulid vahele lepi*tama Mär; *vihamehi ikke lepi*täse Tõs; *‘kohtu pääl lepi*tab *‘kohtunik, paneb ‘lepma*; *kis lepi*tada *tahab, see peab ‘oskama ‘rääki* Saa; *meie isä läks lepi*tämä. *jõid puul ‘tüypi ‘viina ärä, siis õli lepi*tet Kod; *ku kaks on pahanduses, sis kolmas lähäb vahele ‘jälle lepi*täb KJn; *mia lepi*tet *neid, aga na es lepi* Hls; *lepi*temi *na nüüd ärä* San; *siss tul’l - - Jaani naanõ lepütämmä, siss lasõhu Jaan’ ka_tagasi, jäi tapõluss tulõmada* Har; *‘kohtu pääl lepütädäss är[?] Se*

2. rahustama, vaigistama *kui laps karjob*, *‘öötasse: mene lepi*tä tättä *koa* Mar; *lepi*tab *last, annab imeda* VJg; *‘väikene poiss - - armõtudõ rüük’, imä lät’s tõist lepütämmä* Har

lepitama² *lepitama* S(-dama Khk Hi) enne värvimist lõnga või riidet lepakoortes keetma *lepi*tame lõhjad ära Jäm; *lepa koordega lepi*dati *ennem kui ‘musta värviti, värvides akka müidu ‘pæele, kui es ole lepi*dud Khk; *keedede lepa ‘kooi ja lepi*dati, *siis ‘panti värvü ‘sisse* Käi

lepitus *lepitus* Pöi Muh Juu JMd, g -e Rei Mar Mär Kse Tõs Tor Ris Koe VJg I KJn Hls San, *lepi*tse Saa; *lepi*tu|ss g -se Trv Ran Puh; *lepi*dus Jäm Khk, *leppitus* VNg Lüg, *lepütüs* Krl, g -e; *lepidu*|s Vai, g -kse Kuu; transl *lepütüses*s Har leppimine; *lepi*tamine *nad tulid siis siel*d *‘Aljala ‘kohtust - - ja siis oli lepidukseks neil ige ‘viina ‘kaasass ka ja* Kuu; *‘tieme leppitust, ‘kaua me ‘jonnime sene ‘asjaga* Lüg; *pakkus lepidukseks soru ‘viina* Khk; *lepi*me ää, *teeme lepi*tust Mar; *nende lepi*tusest *tulnd ‘väl’la ‘ühti* Kse; *kui leppida tahetse, sis iki lepi*tust *saab* Saa; *poeg ot’sib isaga lepi*tust JMd; *tulivad ‘seie lepi*tust *‘ot’sima. ei temaga nii ‘kergest lepi*tust *soa* Trm; *tänä lepi*tus, *‘ommen ‘taplus [tähendab, et] tänä teed lepi*tuss, *lepid ärä, lähäd ‘väl’jä, jälle riid* Kod; *sij om mõni suur’ ‘kohtuasi, kohe otsitess lepi*tust Trv; *nüu kolm ‘keisret om lepi*tuse *tähess üte lõhmusse istutanu* Ran; *mi olõ jo küländ pahadsõ ollu, vaja üt’skõrd joba lepütüst tetä[?] Krl*

lepütämä *lepütämä (-p-)* Rõu; *lepütä(m)mä* Har seadma, asetama, paigutama *hiire lõks om üless lepi*tet Har; *nüu_mulgu pääle ‘pantu ossa[?] ol’li[?] õnnõ_nii lepi*tetü[?], *et - - elläi, kiä säält üle trehväs minemä, ‘sisse sattõ; tüu kivi [käsikivil] ol’l nii lepi*tet, *et sai ‘suurmit ja ‘jauhha tetä[?] Rõu*

lepitüss *lepitüss* (püünise osa) vanast *‘püüti naid püvekeisi. ‘panü äägel’ nurmõ pääle üless, sõss ‘panü sinna_midägi_tërri ja ägli all ol’l uss vai laud. säääl ol’l säänä lepi*tüss, *ku tüu ‘kül’ge putatu, nii sattõ äägel’ pääle. nii jäi mitu püvve ala[?] Rõu*

leplik *‘lepli*|k Pöi Juu Krk Ote Plv Röp, g -ku Hlj VNg Jäm Khk VII Muh L/‘leplek Mar/ JMd Koe VJg I Ksi Plt KJn Hls Võn Krl Rõu Vas, -gu Khk Trv San; *‘lepli*|k Hls Puh, g -ku Nõo, -gu Ran Har; *‘lepli*|ko g -go Vai

1. sõbralik, leppiv, rahul- või nõusolev *‘leplikusi inimesi oo koa teiste ‘ulkas* VII; *‘leplek inimene - - tal põle seda viha üht* Mar; *nad ei tohi änam riielda, piavad ‘leplikud*

olema Hää; `leplikkusi inimesi mahub pailu `ühte majasse JMd; `leplik luam VJg; tämä one `leplik inimene, tõene on jonija Kod; põle kuri ega `järsk, ta on `leplik; ega paelu põle `leplikka inimeisi KJn; `lepliku inimesege om ää läbi saia Hls; na om mõlemba `mõistligu ja `lepligu mehe, nendega saab `asju `aada Ran; mia massi `mõldrele raha ja anni mati kah, mia olli niipa'lu `leplik Nõo; `leplik, kõgõga lepüss kokko, tõõnõ om kui ägel, kellegage sünnü ei Ráp **Vrd** leplik

2. soe, pehme (ilmast) ia `leplik ilm nüid Ksi; ku ilm soojas lääb, siss üteltse `leplik ilm Pst; `loiske ilm om `pehme, `leplik Ote

leplikult adv < leplik nee elavad küll `leplikult Muh; taa paar eläss ilustõ `leplikult, naa_ `kullõõ tõõnõõ sõnna Har

lepne¹ `lep|ne g -se Jäm VII Mär Han PJg Vän Tor Nis Juu Jür Pee Koe Kad Trm Lai Plt KJn Ráp lepapuust, lepast; leppadega kaetud mees läheb `metsa, paneb `lepse vaia tee `ääre; tamm on `roudne puu, `lepne puu pole `roudne Jäm; `Lepne `luškas `aitab kua Han; `Lepne karjasmaa ei ole ia, see oo madal maa Han; kui `tienija ei viitsi `eina `niita, siis `üeldasse: ta vikatil on `lepne lüsi Koe; nagu leppe reega kergelt, ladusalt Lähäb nagu `lepse `reega, `kergeste Han; nagu `lepse `riega edeneb tüö Koe; töö läks nigu `lepse `reega Lai; see töö läheb ruttu, nigu `lepse `reegä KJn || (laisast) `lepne inime, ei viitsi teha kedagid Nis **Vrd** lepane¹, lepine

lepne² `lep|ne g -se Hls Krk a. leplik, leebe Temä `tütte om - - eige `lepse loomuge Krk b. pehme, sula (ilmast) Eilä olli `lepsep ilm kui `täepe Krk **Vrd** lepe¹, leppene¹, leipse, lepsne

lepp¹ lepp g lep|a eP Lei/l'-, -ä spor L, Kod VIPõ eL(n -pp Ráp Lei; l'- Se Kra), leppa (-ä) Jõe Lüg Jõh IisR, lebü Kuu; n, g leppa VNg, leppä Vai(g lebü) lehtpuu; lepa puit Odamme nie lebüd maha Kuu; `värvisivvad leppidega ja pajodega Lüg; lepad `aksid tihelt kasuma Jäm; jöö äärt `mööda kasuvad lepad VII; lepast `ollid koa kuuru pulgad Muh; lepa otsa poiss (euf vares) Emm; Kui kõht `lahti oli, siis näridi lepa `urbi, see tegi kõhu `korda Rei; varvust aed oo `tehtud `kuuskedest, leppadest Mih; lepad on piimal; nii algast puud ei ole kui lepp Tor; lepast võis ka [piimapütt] `olla, lepanõu oli väga ea kohe Rap; kus lepp kasvab, seal `öeldakse ea moa olevat Juu; tulin leppadest (lepikust) `väl'la, neli `kitse tuli kaerakõrrest ükstese järel JJn; kui lepad `urbe täis on kevadi, siis on ia rukki vuos VMr; sarap one kua lepä `muudu, juanelise lehegä; vana lepp one kärnikline ja krobada kuarega Kod; obuse loogad `tehti nisukesest puust, mis `paindus - - lepp ei kesta Lai; sij om küll lepä ruvidege (rumalake); ku lepä `äitsneve, siss lehmä piim lää alvass Krk; ja ku lepä piimäl om, tulna ää leevä `aasta, noh ku lepä om serätse `valge, nigu `valget udsu täis; lepp om rabe puu - - lääp `katski nigu lõhn Nõo; lepil omma_sääntse_pruuni_kõllaka_ripõndusõ?, nuu? ommaki tilga? (urvad) Kan; siss ol' `kangõ kuum, lepä? ol'li? ilma lehildä? Rõu; lepä_teivä lihalõ ilosa nao, kadaja? aänniva hää mau Plv; lepp om palotamesest pia niisama hää kui `kõivge Ráp; valge lepp (Alnus incana), must lepp (Alnus glutinosa) must lepp vai sanglepp, sie `kasvab `suurest, `sellest saab `palki ja `laudu `lõigati; `valge lepp ei `kasva sitt `kuigi `suurest, `kuivab `vällä Lüg; teine musta koorega lepp, teine `valge koorega Khk; mustast lepast olid need kausid `tehtud VII; musta lepa kuorega värmiti Muh; sammlepa või musta lepa `võtsi maha, tegi või masina Var; `valged lepad on väga iad kasuma, mustad lepad ei kasva naa; mustast

lepäst katuse `sindrisi lõegatse Tõs; `valgest lepast ei `tehta midagi; roheka koorega on `valge lepp, läks aho kütiks PJg; must lepp on sanglepp, sest saab jälle `laudi `saagida Tor; arilik lepp on `valge lepp - - temast pailu muud ei sua kui ahju kütet Amb; Must lepp on tugev puu Kad; `valge lepp ei `kõlba `miski riistale, täma ei pia vett Trm; mustast lepast saab ka `mööblid tiha, aga `valge lepp on muku põletuse puu Äks; emä lepp ja must lepp, [neist] tetti ummikid `lasse Hls

lepp² lepp Pha Rei, g lep|a SaLä Krj Emm, -u Mus Emm Käi Phl, -ä Vig Kod, leppa Lüg, leppä Kuu; n, g leppu VNg (kala või hülge) veri kala `juokseb leppä Kuu; `ülge lepp; Ougi lepp Jäm; kui sa `ülgel `pootsakiga juhu (nina) `pihta oled `andand, siis oo lepp `lahti Khk; `ülge lepaga rollib kääd nõnda ää, kut oleksid rai`kindad kää Mus; ons lepp `lahti (kuupuhastus) või mis viga Krj; kui `lõikad sõrme ärä, `ütled et vähä leppä one tullud `väljä Kod

lepp³ lepp g lepu Sa Muh; n, g lepu Hi(-o Emm) a lepakoore värvi; s lepakoore värvi hobune Lepp obu oli rataste ees; `Sõitas oma lepuga `linna Jäm; müisi lepu ää ning `ostsi kõrvi `jälle Khk; Need lepu obused olid ead jooksu obused Mus; `valkjas lepp obu Kaa; lepp o ele kollakas punane, ta pole kõrb, ta pole punane koa Jaa; Nendel oli esiti kolm obust: must, kõrb ja lepp, kõrb oli lepu vars Pöi; meil mõlemad lepu obused Muh; lepu - - ele obune Emm; Ma värvisi lõngu ja nee jähid keik lepuks Käi

lepp⁴ lepp g lepi lant – Har

leppama¹ leppama, leppada VNg, lepata VJg lepakoorega värvima akame `lõngu leppama; lepatud lõngad VJg

leppama² leppama, lepata järel vedama lepper on püsune massin, kes leppab suuremad `laeva Khk Vrd sleppima

leppene¹ leppene pehme, sula (ilmast) leppene ilm Har Vrd lepne², lepse, lepsne

leppene² leppene lepne – Khk

lepper → klepper

lepp|hatt (väike jõekala) lepphatt om särega ütte `karva, lapk Röp Vrd leppkala

leppi → sleppi

leppima¹ leppima, (ta) lepib spor S L, Ris Juu Amb JMd Koe VJg TaPõ Plt, leppib spor R; leppimä Lüg(-maie), (ma) lebin Kuu Vai; `lepma Mar/-p-/ Han Var Mih, `lepmä Tõs Kod KJn, (ma) lepi(n); `lepmä (-p-), (ma) lep|i Trv TLä Rõn, -ü V; `lepme, (ma) lepi (-ü) M San; leppümä, (ma) lepü Khn Har Röp Se

1. rahul olema, rahulduma; nõus olema `kuida sa sedä `viisi leppid, kui `tõine lüöb sind Lüg; vähäsegä lebin `vällä Vai; pian sellega leppima, et lesk olen Jäm; keik äi lepi mere `äärtse inimese eluga Khk; `leplik inimene lepib kõigega, ei nurise paelu, lepib sellega, mis käe oo Tõs; nüüd peate selle natukese kardulega leppima Juu; tema lepib iga süögiga JMd; minä lepin õma osaga Kod; kits elab kõhna toeduga ja lepib oedu `veega Lai; lepü sellege, `rohkep anda ei oole Krk; vang'i ei ole serätse söögiga `lepnu Ran; kas lepp `perrä (kas nõustus) Nõo; ta om sääräne pini, ega ta ei lepü?, kink pääle tal viha saa Har; timä `veitüga lepüss Se

2. tülitsemisest, vihapidamisest üle saama `naabri mehed leppisivad `vällä, kui `kavva nad ikke tülis on Lüg; said `jälle eeks ning leppisid ää Khk; Said ise koa aru, et peab ikka ää leppima Pöi; tä ää leppida ei taha, seisab just kui suur `turnui-ka Mar; ma `lepsi ää,

põle änäm pahane `ühti Tõs; leppige ära, et si kära vait jääb Hää; me oleme jo ükssteesega leppindki JMd; edemält ku lepiti, `tuydi puul `tuyupi `viina, siis õli lepitet Kod; lepim kodun ärä, ei `läägi `kohtuss Krk; kellega vihätsess sai, tollega enämb es lepi; mis te üitsüte pääle viha kannate, `lepke ärä ja eläge iluste Nõo; uma_pini purõlõsõ, uma_pini_lepüse[?] Krl; omma naa_tapukikka kah üt`skõrd vällä_leppünü[?] Har; meil tõrõldass, tüütädäss ja lepütäss kah Rõu; `kohtohe kaibaßs kül[?] esä, a niä_leppe är[?] Vas

3. kellegagi (kokku) sobima siad `este `riidleväd, pärast leppiväd kuus `seitse tükki `ühte Lüg; `eiväd leppined `kuigi kokko Vai; meie kaßs ja koer `lepivad üsna `easti; need lapsed lepivad `õhte Mar; va konk inimene. sandi `moega, äi taha teistega leppida Khn; veljed lepivad kokko, suavad üväsß läbi Kod; temä lepüss egä ütege Krk; mi lepümi `häste kokko, inne ol' viha vahõl Röp

4. a. kokku leppima, kokkuleppele jõudma Ma `lepsi Viuga kokku, et tä isi tõstab piimanõu piale Han; mõlemad pooled on nõus, siis lepivad kokko Juu; `saate [talu] kas pooless või kud`ass te kokku lepite KJn; viimäde leps kokku `meege Krk; nemä `lepnuva kokku, et ommuku lähvä kõik `keskuse manu Nõo; `lepke no_ti_kah üt`skõrd jo kokku; ei_tiiä, kuiss taa `sõaga om, kas na valitsusõ lepüse ka_kokku vai ei lepüki Har; tuy om kuu `pääle `lepno, tuy kääse kuu `muudo (kuu viisi) Röp **b.** kihla vedama lepime, kummal `õigus oo Muh; lõõme käsi, et sij kuu lõpetame aena ärä, lepime nii, et sa annat pudõli `viina, kui `õigess lääb sij asi Nõo; `lүүmi käe kokku, olõmi katõkese leppünü, kolmass om käemüßs, lүү käe vallalõ, raha saa siss toolõ, kel `õigus tulõ Har **c.** teenijat palkama; end teenijaks kauplema `tämbä armõdu hulk rahvast kõrdsi man, selle et `tämbä sulastõ ja_tüt`rikkõ `lepmise päiv Har; kiä - - är_sai leppü[?], tuy sai tõõsõ manu_`tүүnmä minnä[?], mood`o es saa[?] Rõu; ma käve karust `lepмах Plv

5. rahunema, vaibuma ooda[?] kui tuul` lepüss; ku pilve[?] `taivan `kүүrdlese[?], piät `uutma jäl[?] kuna ilm lepüss Röp

leppima² → sleppima

leppimata leppimata Lüg/-tta/ Mar Tõs, -ätä Kod; `lep mata Mar Saa, -ätä Plv; `lep mädä Har, -ede Hls leppimatu on üks leppimatta inimine, ei leppi kenegagi kokko Lüg; ta oo nii `kange, ta ää ei lepi, oo üks leppimata inimene, peab aga viha `peale Mar; leppimätä, one tige ja vali tõese `vassa Kod; taa um üt`s `lep mätä, taa ei lepü[?] nii pia är[?] Plv

leppine leppi|ne g -se Hls Krk(-i|n) lepne leppine nõu om ää piimä pütis Hls; k u i leppise reega hoogsalt, ladusalt sõidab ku leppise `rүүge Hls; sij lää edesi ku leppise `rүүge, `kergelt Krk Vrd lepane¹, lepine

leppis → sleppis

lepp|kala (väike jõekala) kige pisem on leppkala Saa; jõõn eläve leppkala Hls Vrd lepikkala, lepp|hatt, -karikas, -madis, -maim -karikas pl leppkarikad (kala) – Kõp

lepp|lind 1. (lind) Lepplind teeb oma põsa lepa otsa Emm; leplind teeb kiviaja `sisse munad Phl

2. lepatriinu leplind, leplind, kust puolt sõda tuleb, metsa pualt vai mere pualt Iis

Vrd lepalind

lepp|madis (kala) leppmadistega püüavad kalu; leppmadised elavad liivase põha peal; leppmadised on pisikesed, üidud sel`lad; tema (angerjas) võtab leppmadist küll Vän

Vrd leppkala **-maim** *leppmaim* kala, lepamaim – Ksi Har Plv Se
Vrd leppkala **-vaimukõnõ** dem leppkala *leppvaimukõsõ omma tsillukõsõ, nyy[?] ei_kasu suurõss eih; `ahmnõ_`tahtava leppvaimukõisi armõtudõ* Har

***leppämä** da-inf *lepätä*, (ma) *leppän* kurikaga taguma *kas sinol one õmad räted* (riided) *ärä lepätud; ma lään leppän räted väljä` tyyrviss; lõngad kõik lepäti vanass, nüid eväd leppä enäm. nüid kua`liotatse, aga ei lepätä* Kod

leppümä¹ *leppümä* pehmenema *nahk kitsa, leppüss* Lut

leppümä² *leppümä* külge kleepuma, kinni jääma *käsi leppüs tõrvadsõ puu mano[?]; ratta[?] leppüse[?] mutta* Lut

leppümä³ → leppima¹

lepsak(as) *lepsa|k* g -gu Kuu; *lepsak|as* g -a Kad, *lepsakas* Hlj alp, eblakas *Ärä ole`ninda`lepsak, pia`endäst ka`rohkemb lugu; Küll se moni`tütrik igä on`lepsak, ei`tiie midä tege vai`kuidas`hendäs sätti* Kuu; *mis sa ullu lepsakaga`piale akkad* Kad
Vrd lepsakune

-lepsakas Ls õõlepsakas

lepsakune *lepsaku|ne* g -se edev, alp *Pidäs, et`lapsed`liiga`lepsakuseks ei`kasvas;`kuida sa nüi`lepsakune olid, et`paljald`läksid külässe`külmitämä* Kuu **Vrd** lepsak(as)

lepsastama *lepsastama* edvistama – Kuu

lepse *lepse* Hls Krk(-p-) Lei/`l-/ soe, pehme ilm (talvel) *täämpe om`lepsep ilm vähä; nõnda akkab sulakas mineme, ilm om`lepsep* Hls; *ega es olegi ninda kül`m tali, olli`lepse tali; nüid o ää`lepse ilma, mis nüid viga vällän tallite* Krk; *aig`dääss`lepsebade* (ilm läheb sulale) Lei **Vrd** *lepe*², *lepne*², *leppene*¹, *lepsne*

lepsne *leps|ne* g -e = *lepse ilm lääb`lepsembes; ilm om nagu vähä`lepsemb;`talve om`lepsid`ilme`õige vähä* Hls

lepsuma *lepsuma* Jõe Kuu lehvima, hõljuma; hüplema küll *aga`lepsub`ühte lugu`tantsu porandal* Jõe; *Korja se lina sis`nüörild ärä,`messe`lepsub siel`tuule kääs; Nie`hiukse ledid`aeva`tantsiess`lepusvad taga; Vähägi tugevama`vuoga ott`vergurivid`lepsuma;`naine oli`vuhtind`vihutada vihaga,`ninda et`suured`rinnad olid`lepusned* Kuu

lepsutama *lepsutama* Jõe Kuu hüpitama; kiigutama *lepusutab last üles`alla* Jõe; *lapsel oli tua votti kääss,`aeva lask samate,`lepusut`sengä ja ühe`kerra - - oligi üle`parda meress;`Terve`onnetuma`päivä`lepusutab`endäst`kiigal* Kuu

lepu → lepp³

leputama *leputama* Jõh/-pp-/ Kad Puh ringi jooksmata *ega muud põlegi kui aiva üks leputamine ühest uksest`sisse, teisest`välja* Kad; *mes te leputade küllä`müüdä* Puh

lepälene *lepäle|ne* g -se verine lapsel ehk lõigand oo -- käsi na *lepälene* Mar
Vrd *lepane*²

lerbagilla *lerbagilla* ripakil *Kassil oli iir`lerbagilla`ambas* Kuu

***lerbutama** (sa) *lerbudad* kõlgutama *Mes sest`surned`ussi viel`teibä`otsas`lerbudad, mada paremb maa sise* Kuu

lerrep *lerrep* (püsimatust loomast) *see oo üks lehma lerep, kõik kohjad`kerjab läbi* Muh

lergamus *lergamu|s* g -kse pikk inimene *Ei sie`lergamus`meie`uksest sise sovi; Küll on aga`lergamus, üle`toiste`päie ulatub`vahtima; Sie`tütrik o kohe peris`lergamus, nägüb`kaugale* Kuu

lerkane `lerka|ne g -se pikk ja peenike Sie `ounapuu `kasvab `ninda `lerkaseks, ei `tiie, miks se `haarisemaks ei lähä; Nüüd on küll `lerkane, aga - - küll luu liha `kasvata Kuu

lerpuma `lerpuma ripnema, kõlkuma Mihel läks jalaluu `katki, jalg kohe nüüd `lerpub all; Tuul murs `ounapuu `oksa, peris ala ei `langend, jäi `lerpuma Kuu

lesanka, lesantka lesan(t)ka RId(leso- Lüg) Vas, ležanka Se, lesen(t)ka RId(-ä Lüg), leseñka, lessenga Ráp, lesenga Jõh; lesänk|a IisR, -ä Vas; liesa-ntka Trm; lisa-nka Pee; läsenka IisR Trm; sanka IisR/`s-/ Phl Rak, santka Iis, `sentka, `sontka Lüg

1. lamaahi, ahjupink lesenkal one üvä külite `olla `külmäga VNg; magab `sentka pääl; meil õli ka lesantka siin vanas toas, pää alume tehasse `kõrgemast ja; ära pelota `kassi `sontka päält `vällä Lüg; `Aigest jäi, siis õli lesenkal Jõh; Lesäñkal võis `istuda vai pikkali `olla; `külmaga on ia läsenkal lesida IisR; `tarvis `männä lesantka `pääle `suojendamma Vai; kinksepal on jo `niuke lisa-nka Pee; konotass ja konotass lessenga nulguh Ráp Vrd lesing, lesku, lesu², lesäng, lesä(n)tik

2. lihtne magamisase puuraamistikul sanka `tehti `ölgedest, neli `jälga `olli all. viis `pulka `olle, teina puu teise `otsas, hea `olle magada; mine oma sankasse Phl

lesatama lesatam(m)a, lesä- Vas Ráp(lesä-) Se; lesätäm(m)ä, lesä- Kam VIId lesima, pikutama naese lesätivä veedikse, siss `võeti tuli üless ja `anti jälle vokitatile tuld Kam; Las ma² lesädä vijl mõñõ minodi Vas; Mul vanal inemisel üt`skõik, koh ma leesata õññõ Ráp; kest `päivä ka timä ei lesada sukugi²; tulõ õi`leib lesätõh, tulõ õi`mat`t `maatõh Se

lese lese g -me Lüg Jõh Vai; lesem g -e Lüg Vai; pl lesemed VNg IisR Iis kesi `tuulega `siuluti lesemed `vilja `ulkast `vällä; `õtradel, nisudel, rukkidel ja `kaural ikke lesemed `seljäs Lüg; Vana `siale (seasöögile) pane lesemeid ka nattuke `ulka; `Iired `restisid `vilja ära, lesemed jäid järele Jõh; lesemed, ilma `tuumeta, tühjad kestad Iis Vrd lessem, lest¹, lõsemed

lese|aasta Mõni mees saa lese`aastatki täis, juba ennem võtab naise Põi -iga lesepõlv, leseae Ta pidas `pitka leseiga, vanu igi võttis ikka veel naise, laps oli ka Põi; lese igä oo nii pal`lo olnd juba Mar; minul oo varsi kümme uassad leseigä Kod -kann kärjekann, kus areneb leskmesilane lese kannud on ju ka natuse `kõrgemad kut `tööliste kannud Khk; lese kann ei ole nii suur kui emä kann Var; lesekanud on koa suuremad kui tüöliste kannud Amb -leht (taim) lese lehed on üks roho. `meie vanamor `tunneb Lüg; Metsa all kasvavad õhed `sõuksed taimed, mis rahvas kutsub leseleheks Põi

lesem → lese

lesemine a < lese sie (karukaer) on `rohkem lesemine, `pienema terägä kui arilik kaur; lesemine leib, sie `tuhras isegi `ambad `puhtast Lüg

lese|muna lesemuna om ilma kukete muna, kana muness küll ilma kukete, aga egä `poige `vällä tule Krk

lese|märk 1. püstkorts kulmude vahel Sie pidi leseks `jäämä, kel lesemerk `otsa ies on Kuu; `Kulmude vahel nenä kõhal üks `sirge, sügäv krimps, sedä üttälgi eit lese`märgist. jäin `nuorelt lesest Lüg; lese märk on kesk otsa esist - - ka noorest piast nisuke kriips Lai

2. joon peopesas Lesemärk on kriips pihus, elo `lauvast lähäb `põigite läbi Lüg

Vrd lesesäng

lesen(t)ka → lesanka

lese|põli, -põlv lesena elamine, leseage *siis olivad`lapsed`veikesed, kui mies suri.* `lapsed`kasvatasin lese`polves VNg; *Oli mees, kes pidas`eese lese`põlve surmani, teist naist äi võtnd;* Lese põli `tüütas ää, läks Miinale `kosja Pöi; *pean nüüd üksi lese`põlve pidama Mär; elan üksi lese`põlves ja muretsen Kos; nüüd o ta lesepõlven Kod; lese põli om rasse Hls; lesepõlven ma`le külländ`vaiva nannu Nõo; nüit lesän põlven`kõyli üits tütar, säedse`aastat tagasi Kam Vrd läsäpõlv*

lese|säng 1. veresoontega piiratud koht käe seljal *lese säng sii käe peal kahe soone vahel.* `öldakse, et see jääb vara leseks, kel see nihuke suur käe peal on Juu; *kura käe pääl om oma lese säng, ää käe pääl om mehe lese säng Krk; lesjä säng om käe säll`la pääl, kui soone kokku läävä. kui paremba käe pääl, siss jäi mjis enne lesjäss - - kui kura käe pääl, siss jäi naene lesjäss Ran ||* käejoon *Kellel lesesäng päka sihes on, see jääb leseks Pöi*

2. püstkorts kulmude vahel *Lesesäng on sii kahe silma vahel - - see inimene jääb leseks, kellel lesesäng on Pöi; lesesäng one õtsa eden, sji kriim. mõnel one kaks lese`sängi õtsa eden Kod Vrd läsäsäng*

Vrd lesemärk

lese|tamm lese tamm on `seuke tamm, mis jätab sügise omal lehed `pääle, ne_p lase maha mette Khk **-tukk, -tups, -tutt** juuksesalk otsaesisel lese tups `otsas. see on juba `sündimesest saadek, juba loomoses, egaõhel seda äi ole Käi; *sa jeed lesegs, sool lese tups Phl; lese tukad oo otsa ees, tulavad teeste alt`väl`la, ei seesa teeste all - - mõnel oo kaks, mõnel oo neli; mehel põle lese tukka`ühti, naestel ikke oo lese tukad PJg; Lesetu`t on`juustest üks tu`t`punitis kuus, lesetu`tisi on mõnel Hää; lese tukk on otsa peal Kei; miul olli lesetu`t otsa ehen, sji es kasva pikäs Hls*

lesima lesima R(-mä) Emm Rei Hää Juu Koe VJg I/-mä Kod/ Urv, lāsima RId(-mä Vai, -maie Lüg) pikutama, lebama kuer lāsib palavaga `pitkäli maas Lüg; *Saa sul ka lesimisest isu ükskord täis Jõh;`pääle`süümist`käüdi külite lesimä Vai; Lesib peeva kee kut peevakoer Emm; mis sa lesid elu aa Juu; ta on kogu päeva lesind Koe; tema ei tahagi muud kui lesida VJg;`poiske väsib, las ta lesib Kod*

lesing lesing g -e, -ä lamaahi, ahjupink *lesinge piäl magas; eedä lesingä`piäle pitkäli; lesingäl one piäluse puul`kõrgem Kod Vrd lesanka, lesäng*

lesk lesk g lese R(g`leske Kuu; n, g`leske VNg Vai, `leski VNg) eP; *lešk g les|e M(leesa Hel), -ä T(lesjä Ran Puh); pl lese^o Har*

1. a. s surma läbi vallaliseks jäänu *mies suri`vällä, olen kaks`kümmet kolm`aastat`leske old VNg; Nüüd olen kahe`kõrdane lesk, esimine ja`tõine mies`surnu`aial Lüg; jähi leseks ning võttis kahe`aasta pärast teise naise`jälle Khk; söa`järke pailud jäid`leskedeks VII; see oo ammu lesk oln Muh; jäin oma lastega lesese`siia maha, kui mees ära suri Tõs; lesk, surm oo teese poole ää võtnd PJg; meie külas on pailu`leskesi JMd;`seie tuli üks lesk, naine nel`jä pojaga Trm; mea olli nende man lesen (elasin lesena pererahvaga koos) Krk; esä om lešk, tuu naist ei võta Puh; sõsar jäi lesäss, temä es taha toda lesä elu, läüts tõesele mehele; võta lešk vai võta`tüt`rik, tuu ei ole miu asi, võta tuu, kellega sul sõna sünnib Nõo; suremata lesk (lahutamata) lahku läinud isik; vallasema kenel on`tütrikul mittu last, aga miest ei õle - - sie on ka surematta lesk Lüg; Kel`naine vai mies õli`surrud, sie õli lesk, aga kes lahus elas, sie`üaldi suremata lesk Jõh; suremata lesk o see,*

kes akkab teist naist armastama Muh; va suremata lesk, need mes teine `teisel elavad Mar; suremata lesk, kui naene või mees ää lähäb Tõs; Lahutatud mijs või naine on suremata lesk sellepärast, et neid surm ei ole lahutanu Hää; suremata lesk one tüd'rik, kel laps one. mijs tāmäl ei õle surenud, ei elä, aga lapsed one Kod; leske jooksma tagumist paari mängima `nuored kävid `aeva `leske `juoksemass -- `mäñjiti tagumast `paari Kuu || fig Vana täna lesk, naine `nähti omiku `linna minavad Põi b. a selline, kelle abikaasa on surnud `meie küläs on kaks `leske meest, aga `leski `naisi on mittu Lüg; mei külä `ongi `leski `naisi külä Vai; üks va lesk naine Khk; Kes `leski `naisi `aitab, see `taeva `riiki `toetab Põi; mo ema oli lesk inimene Rei; see mees läheb lese naise `peale meheks (võtub lese naise) Mar; Lesed naesõd ning `vaesõd lapsed eläväd kua Khn; ta oli ilus plika, lesk mees võt'is ta naeseks Juu; sa soad lese mehe -- noore lese mehe Jür; lese naese põli on `raske JMd; `õige lese naese palve minemä `seitsmess pilvess läbi Kod; mul oli üks tüdruk, lesk naene, sij tegi kõik tüüd Pal; vaist mõni läks lese mehele [naiseks] Vil; ennevanast nuu, kes `leski `naisi võtiva, nuu es `läävä kroonu pääle Ran; egass temä sinu es taha, vana `leskä naist, ta `tahtse sinu taret Nõo c. (õpetajata kirikust) Jaani kerk on lesk kerk, äi ole õpetajad Khk; kirik jäi leseks, õpetaja läks ää Tor; ku `õptaja ärä sureb, one kerik lesk Kod

2. üksik; viljatu õlen kui üks lesk kurg, või nagu unt `üksi `päine Lüg; üks va leskkana, äi mune mette Khk; Nee on va lesed aned, nendel pole `seaste `poegi olnd Põi; kukesilmal oo `valged `õitsed, see oo lesk, `õitseb küll, aga marju põle mette Muh; õlen üksik ku lesk ku'g Kod

3. talvel lehes olev puude `kohta `öötässe koa, kui nendel talve lehed peal oo, `tammedel ja saardel ja, need va lesed puud Mar; lesk puu, kel talve lehed sees oo Var

4. isamesilane lesed `onvad `suuremad kui tüö`linnud, jämedämäd, ja egä nie tüöl ei käi, nie `onvad `audujad Lüg; sügise lesed `murtasse maha Kär; lesed on isast sugu -- kui emä on paaritud, visatakse `väl'ja Var; isa või lesk on must ja sihuke tõmp, tõmbi tagumikuga PJg; `tüölised kihutavad sügise lesed puust vää'l'a, talvel süömast ää Amb; lesk om suurep ku `tüüline Krk; `leske na (töomesilased) ei kannatanava, `murdnava ärä ja visanava sääld puu sehest `väl'lä Ran; emä ja lese^o ja `tüülise^o; lese^o, neil ei olõ `nõkla, ei tii^o tüüd ka medägi Har

Vrd läsk¹

leskad pl `leskad, -s- ree tiivapuud – Tõs

lesku lesku Pil, `lesku RId(`lä-; -o Lüg Jõh)

1. lamaahi, ahjupink `lähmä `leskule `suoja. ja säääl magati ka, `leskul VNg; vanamor `istub `lesku pääl ja `plahverdad juttu Lüg; kui on `lesku, leib `leskule `apnema Jõh
Vrd lesanka, lesu²

2. seljatoega regi, kresla pa obene lesku ette; ma_län leskuga, see [on] `kergem Pil
Vrd lesnik, lesnits

lesnik lesni|k g -ku ree seljatugi, kresla – Plt **Vrd** lesku, lesnits

lesnits lesnits g -e = lesnik pane lesnits `reele `peale; `võt'sin lesnitse ära Pil

lesnäk lesnäk, -s-, läsnäk; pl lešnäg|o^o, -u^o kalmus siss ei jää `kirpa, ku lešnäk om põrmaadu pääl; mää kotusõ pääl kasusõ_lesnägo^o Se

leso → lesu²

lesontka → lesanka

less → lass

lessaka `lessa|ka g -ga suurt liiki vihmauss *sie on mado, sie `lessaka, maa siest `tullod üles; `neigä `püvvedä ka kallo, `lessakoga Vai*

lessem *lessem* g -e hrl pl kesi, sõkal *ku iired ärä näriväd, õlgu mes vili tahes, jätäväd lessemed järele; kaarad vahel jääväd il'ja `piäle tehä, siis ep kasva `tuume `sisse, muko `pal'jad lessemed aga; tuuletamise aeg korjati kaara lessemid ja `tešti piialuse kot'ta Kod* || fig (õhukesest keha- või jalakattest) *ma panen kasuka `selgä, one jo jahe, sji sitsi lessem; kes tälle tegi niid lessemid (kingad) Kod Vrd lese, lest¹*

lessenga → lesanka

lessima¹ `lessima laeva tühjendama, lossima *sai me õnnelikult `sisse ja akkasime `lessima Hää*

lessima² → pleissima

lessum *lessum* g -i õhuke plaatjas asi *kõhe valus, lüüb kala kül'jess näid lessumid (soomuseid) `vassa nägu; siänel one lessumid (eoslehed) all Kod*

lest¹ *lest* Röp, g *lest|a* ePõ Hls Krk(-u) San, -ä Tõs Khn Trv Hls, `lesta R(-e Lüg); n, g `lest|a VNg, -e Lüg Jõh; pl *lesta?* Rõu; *lest* g *lesti* Ran; ppl `lešti Lei

1. ujulest; veelinnu jalg *Kääd olid `kinnaste sies ka punased neh `jusku hane `lestad Kuu; nied `linnud on kõik vie `linnud, kel `lestes jalad on Lüg; anel oo lestad, kellega ta keib, kanal oo `varvad Mar; ane jala lest Iis || loib `ülge `lested, `lestedega ujub Jõh*

2. **a.** noor kaun kui kukkest `vällä lähäb, siis on `lested, kui ivad sies, siis on ikke palud Lüg; `Erned on juba `lesta, pisiksed lestad on peal Põi; õite järel tulevad lestad ja siis kaunad Kse; ual oo vahest `lesti paelu; kaunad, mis ilises jäävad, oo `lestadega `pal'lalt Tor; `erne lest on, kui ta alles pisike, kui ibikest sees ei ole Juu; lestad on `ernel, `piale `õilemist, siis on lestad Sim; siad süövad ia mielega `lestasi IisK; ual on ka `enne lestad, siis kasvab tera `sisse, aab jämedast Trm; noore lesta sees on `veiksed täpid või märgid, kus `kohta erne tuleb Lai; `erne ja ua lestä, kus teri veel sehen ei ole Hls; ärä kõdritsedu `ernist jääse lesta `järgi San **b.** tera- või kaunvilja alge `kaura `lested on tuttude sies Lüg; *Ubadel olid ka juba pisiksed lestad sihes Põi*

3. **a.** õhuke lai asi, liistakas puu `lestad `panna `pliita VNg; [ämber] *Jähi siia kivide `alla `jälle, nüid on naagu lest Põi; ma tagusin teda üsna lestaks Ris; `lõika üits lest `leiba mul Hls; [raua] tagumisega tuleb `leste Ran **b.** kest kurgi `seemle tuim ol'i ära `söödud, `pal'lad lestad ol'id maas Saa **c.** kesi need, mes nüid tuulatasse, nisuksed `pissed, põle sees kedägid üht - - `öötasse va lestad Mar*

Vrd lese, lessem, lessum

4. **a.** ankru kisk `ankrul on aru ja lest otsas arul Jõe; *ne suured lestad on tal `otsas, ne on `ankro küined Emm **b.** võrgu käba Lestavõrk `lasti äärest `kaugele merese, võrgu lestad olid kenad õhesugused Põi; sälüse külehn ol'i? lesta?, [mis hoidsid] ülevahn vii pääl, all ol'i `kivikese? Rõu*

Vrd leht

5. koorikuta leiva külg leevad `lestasi täis mõnikord, kui [küpsetamisel] *sedasi üks teese `kül'ge jääb Juu*

6. vankri küljelaud sõnniku vedul on ka lest, `vankril Äks

7. lesta viskama ~ lööma lamedat kivi mööda vee pinda viskama `niisikesed õhukesed pae kived, sai sedäsi alt käe visata, siis läks kõhe mittu `kõrda vett `müüdü edesi. et akkama nüüd `leste `viskama, et `kaugele ka nüüd kivi `juokseb `lestes; `nuorelt `viskasimma jue `ääres `lestet Lüg; lapsed löid `letliku kiviga `lesta, mitu `lesta iga üks sai, mitu `korda kivi `väl'ja üppas Mus; vähike `lestlik kivi oo ja sennega `lööda `lesta Emm; `veskad `lesta, kivi käib neli viis `korda öles Phl; vee `aukude `peale vesatasse kiba, vesi `kargab teisele, `öötasse, lesta `veskamene Mar; `Viskasid `lesta, päris suured mehed `viskasid vahel võidu pääl Hää

lest² lest g lest|a S LäLo Kse Aud Pär Hää Ris HMd VJg Trm Äks, -ä Tõs Khn Kod, `lesta Jõe Kuu Hlj; pl `lestäd Vai lestakala; kammeljas ega siel (rüsas) muud ole, `lestaid on ja moni `anheras Jõe; `meie `üiame `lestad neid, mis on kivi `kammilad Hlj; käib lestal, `püüb `lesti Jäm; vanasti oli kolm koppigud lesta kaal (30 lesta) olnd; kui ikka põha poolt tuul, siis mine lestile ning too `lesti Khk; kuivat lest on kena lest, on palju magusam kut keedetud Kär; Augustikuine lest on ikka kena paks rammus ja rasvane Pöi; Lest kuivada ee ja siis leiga `eeres ja söö Emm; kammid o suuremad ku lestad Phl; lest ehk kammel', suurt vahet ei ole, kammel' `rohkem karusem Rid; Kui teesed kalad ond ää läin, siis tulad lestäd kõegõ `viimes Khn; lest oli jumala jala `alla jään, kui jumal ilma loon Aud; lestal on suu ühe kül'le pääl Hää; lest on sial liiva pial, selg on tal pia `aegu liiva `karva al'l HMd; lest on õhem kui lat'ikas, aga niisa-ma lai Äks **Vrd** lestas

lest³ lest g `lesti Kuu RId(g -a Jõh; n `lest|i, -u Vai), lesta Iis; liest g liest|i VJg, -u VNg/'l-/ Koe liist mei isal rippusivad kohe `seina pääl rias, neid oli suss `kenga `lestid ja `sussi `saapa `lestid ja; kengseppal on `lietud VNg; kui akkatasse `saapaid tegemaie, siis `pannasse lest `sisse, `saapa lest; `Kitsad labakääd ku `lestid Lüg; parema jala ja pahema jala liest VJg; `tõmma lestale, siis saad paremast õmmelda Iis **Vrd** laisti

lest⁴ → leht

lesta|jalg lestjalg part on `lestä jalg. ani ja suo kana ka. kõik, kie vie `linnud on Lüg; anel ja pardil on lesta jalad VJg **Vrd** lestasjalg

lestak lesta|k g -ku jäätükist kelk vahel `raoti iä tuuraga `väl'lä ja sõss noist tükast saiva? `poiškõsile nüü? lestaku? Röp

lesta|kala = lest² lesta kala lammutab suu ää Mus; lesta kala, teinepoolt oo `valge, teinepoolt oo must, magos liha, aga nõnna kui nirssub see liha `amba all Mar; lai nagu lestäkala Khn; lesta kala ei õle siin, se on merekala Trm -**kamm** kammeljas lesta kamm, suured nästad olid `külges Mus

***lestakas** pl lestad lapik tõrmaagid on keeratud jämedast ümmargusest raud traadist, igalt poolt õhe jämedused, põle lestad nagu `trikled Nis **Vrd** lestakune

lesta|kivi lutsukivi lesta kivi -- sellega visatesse vee `peele, `sutstik leheb `vastu vett ning kukudab edasi Khk; Vat kus ea lesta kivi, ma katsu, kas saab kümme lesta Kaa; lestäkibi vesatasse, lähäb lätt lätt lätt möödü vett Mar **Vrd** lesti-, lest|kivi

lestakune lesta|kune g -se ristkülikukujuline; lapik sala tapid olid ikka lestakused. ühtpidi to'l, teesepidi kaks, ühtpidi laiemad kui teesepidi; aun on ikka ümmargune, põle lesta kune ühti; väl'laskäima redelid olid lesta kuse `pulkadega Nis **Vrd** lestakas, lestergune, lestigune

lestaline `lestali|ne g -se soomuseline, krobeline `Sääred `niigu kana jalad, `lestalised;
Kui inimine `eloski ei pese, sis nahk jääb `paksust, `lestalisest Lüg

lesta|loodus lesta loodus millimallikas – Mus **Vrd** lestasilmus

lestama `lestama IisR Vai ”lehti pealt löikama” `lantu `lestama; `porkano `lestada Vai
|| ivasid lestadest eraldama `Iired `lestaned `otrad puolvakkas `suurtumast ära IisR

lesta|mörd (lestapüügivahend) neid oo `mitmed `moodi: aņņera mõrrad, räimi mõrrad,
lestamõrrad Mus **Vrd** lestanoot

lestane lestane a < lest² Pañn on õhe `õhtast `jooni alles lestane Pöi

lesta|noot (lestapüügivahend) kuralased olid lesta noodal Jäm; juba kolme-,
nelja `teisme `aastane olin, akkasin isaga ühes lestanoodal `käima Krj; lesta `noota vedavad
`Mustjala pool, meil `lesti äi ole Pha; `Õsumise `aegu `vääti lesta `noota Pöi; lesta `noota äi
saa kivide sees pidada Rei; lesta noodal käib ikka kaks meest `paatis, teene viab teist aru;
kui lesta `nuota sai tõmmata, olid kohad, nooda püüu kohad HMd **Vrd** lestamörd -paar
tagumise paari mäng lestapaari mäng, panid paarid kogu, üks oli ees Mus; lesta `paari sai
māņņatud ehk `viimne paar `välja. üks, kaks, kolm `üiti, kaks tükki panid `jooskema Kaa

lestatas `lesta|s Hlj, g -kse Kuu lestatkala `kammilas oli sie, mis on sile `sel`jaga ja `lestatas
oli sie, mis on kivi`kammilas; `Meie küläs o nie `lestaksed, `miņņel nie kovad `kärnäd
`sel`jäss on Kuu; `lestatas on `ümmärgune, kivikord `sel`jas Hlj **Vrd** lest²

lesta|silms millimallikas sõduksed nagu pañnkoogid, punane rišt `keskel, `pehme
lõdijas nagut sült, see o lesta silmus; meri õitseb kui ajab lesta silmusid üles Mus
Vrd lestaloodus

lestatas|jalg lestjalg ujujad `linnud nimetatakse `lestatasjalaks Hlj; `pardil ja anil on `lestatas
jalad Lüg; varvasjalad ja lestatasjalad Kse; kiivik, maalind, põle lestatas`jalga Var
|| (tüdrukust) näe, üks lestatasjalg tuleb; lestatasjalad lähvad sialt PJg **Vrd** lestajalg

lesta|võrk lestapüügivõrk Ma olen nii `voibund, ma enāmb tänā `lesta `vergule ei tule
Kuu; Lestavõrk `lasti äārest `kaugele merese Pöi; lestavergud olid ja need olid arvad. lest
on ju lai kala, peab olema suur silm Rid; lesta `võrkusi käisime `viimes, siinsamas `kaldas
Ris; üks naene sai lesta võrguga `kümne kiluse lõhe HMd **Vrd** lestvõrk

leste → lest¹

lestergune lestergu|ne g -se = lestatkune lestergused pulgad olid lina krapsil sees;
Rõukpakk sai `pulkadega aāssi `kül`ge `lastud, lestergune auk oli sialt läbi Kei

lester|korne lester`kor|ne g -tse õhuke, lapik läätsid, sest `tehti väga ia supp, `peened
pisiksed lester`kortsed olid Ris

lesti → lest³

lestigune lestigune = lestatkune `ül`ge raud - - ilingid, kihud `kül`ges, läeb `ül`ge `sisse.
`ül`ges ei soa `otsest äā, üks lestigune ots, ilingid `ääres; mere vasikas
(millimallikas) - - suur tomp, ratta `muodi, lestigune ümārgune Ris

lestik¹ lesti|k g -ku Kaa LNg Rid Kul, -ko Mar(-s-) sarvedega emane lammas Ema
lammaste seas oli `seiksi lestikuid ka vahest Kaa; lestikud olid ema`lammad, kellel olid
pisiksed õhoksed sarved peas LNg; mõnel emā`lambal oo koa sarbed peas. need `üitasse
lestikod. sii külās oo pal`lo lestikod `lambud; lestik lammas on meil omal olnd Mar

lestik² lesti|k g -ku pliats lestikuge kirjutive koolin Krk

lesti|kivi lutsukivi `lesti kived, õhukesed, `miskä `viskab vett müöda. üppäb `siie ja `sinne, a ku ramu saab `õtsa, siis lähäb `põhja Lüg **Vrd** lesta-, lest|kivi

lestik|kivi (lapergusest kivist) järistikku sai [võrgule] `alla `pandud lestik kivid Ris **-kordne** lapergune obusjala naelad olid lestik `kortsed, otsad õhemad, jämedam pia `otsas HMd

lestima `lestima, (ta) `lestib RId(-maie Lüg), lestib Iis; `lestima Jõh/-mä/, (ma) `lestin IisR, `lestin JIn Ann Sim Iis lehtedest vabastama; lüdimä `lestib `pähkliid `vällä, kuorib `supludest vällä; kui `kaaligid kisuvad, siis `lestivad lehed päält `vällä Lüg; Örav `lestib käbisi IisR; iired `lestisivad [vilja] nii ära - - `jät'sid ainult kied järele JIn; `kapsaid lestiti - - praak lehed leiguti ära; `nairid olid uunikusse `kistud, ehk kaalikad - - siis neid `lestisime, `leikasime lehed küllest ära; tõime `erne `kaunu, `lestisime ja tegime suppi Sim; iired `lestivad `kaeru - - kied jäävad järele, südamed süevad ära Iis

lest|jalg ujulestaga jalg pardid ning anid `üitasse lestjalaks Khk; Ta (luik) on lestjalg, ojuja lind Pöi; ani on päris lestjalg Emm; `kostlad käisid meie rehe `kosnaski pesa tegimas, need oo lest `jalgega Hää || tüdruk, neuu – Ksi **Vrd** leht-, lesta-, lesta|jalg **-kaun** noor kaun lestkoun, kud on `öitsend, `erne `loodused sihes Jäm; ernestel on juba pisised lestkaunad `valmis; ubadel ning vikkidel ning piiluskitel, `keikedel on lestkaunad, kui pole `jödand kasuda Khk **-kivi** lutsukivi `vöedags üks õhuke kivi vei lestkivi, siis vesadags seda möda vee `penda Käi **Vrd** lesta-, lesti|kivi

lest|liin nõör, millega puri masti külge seotakse lestliinid, keib masti ja purju vahel, oiab purje `kinni Mar **Vrd** liist-, liks-, lits|liin

lestlik `lestli|k g -ku Hi(-ek Emm) lapik, lapergune Mere eere kividest aa änamus kantliku sörvadega ja ümargest, kina lestlikku kivi löidub arvem Emm; Tihvapulk on lestlikuks oolit Rei **Vrd** letlik

lest|raud Lõigeraud on süüt`raud, mis `siuti kündes adra ette, söödi `kündmisega tema `lõikas `turbla `lahiti ja lestrauad ol`lid, kellega sji turbal kummuli `aeti Hää

lestu¹ lestu lits ajab lestudega `ringi KIn

lestu² → lest³

lestuk¹ lestu|k Jõe Mus Muh Rid JõeK, `lestu|k HMd Kei, g -ki millimallikas nüüd üita ike lestuk, ta on nisuke ratas, ta elab ka Jõe; lestuk, ümmargune, neli silma `kohta Mus; lestukid on nii tehedasti meres, et ummistavad võrgud ää Rid; võrgud on `lestukid täis Kei

lestuk² lestu|k g -kse liistak `lõika `väike lestuk `leibä; õige õhukse lestukse lõigasit Krk

lest|võrk lestavõrk lestvõrgud tuleb `enne ää parandada; sääl lest `võrku ja raim `võrku ikka kujuti Mus; kui olid lestvõrgud sees, siis mehed läksid lest `võrkude järele; lestvõrk on suure silmaga Rid; lestvõrgud olid, sial `ulkas `juhtus `siiga ka olema HMd

lesu¹ lesu tõsteseade, plokk Suur post sai `keske ollandid `püsti `aetud, tugevast moa `sisse kiilutud, lesu sai `sõnna `otsa `pandud. Kõik said [veski ehitamisel] lesuga tõmmatud, sii oli kogu aja `keskel posti `otsas Pöi

lesu² lesu Lüg; lešo, p lešo Urv/-ul VId(-ö Vas, l- Se) lamaahi, ahjupink pane ahi kütte, siis on meil üvã lesu pääl `istuda Lüg; lešo, tahn um hüã esi_ka peeseldã? Rõu; ma pañni lešo pääle ubiniid kuioma Plv; hüpãss lešo päält aho pääle Vas; tul`l mi_poolõ, `istõ `lämmäh lešo pääl, kõnõl' kõgõ üü Rãp **Vrd** lesanka, lesku

lesäng *lesäng, läsäng* g -u lamaahi, ahjupink *läsäng one sij, mes ahjo kõrvale tehässe, lähäb suajass* Kod **Vrd** lesanka, lesing

lesä(n)tik *lesä(n)ti|k* g -ku = lesäng *kui sañt tuli, `pañti lesätiku `piäle magama; õvness tuled, üvä kõhe `viska `suuja lesäntiku `piäle* Kod

lesö → lesu²

leti|lapilene (kindakiri) *leti lapilesed `kindad. kolm `valged ja kolm `musta ja üksaaval `silme ristid kõisid vahele* Mih

letka → kletka

***letlik** g *`letliku lapik lapsed löid `letliku kiviga `lesta, mitu `lesta igaiüks sai, mitu `korda kivi `välja üppas* Mus **Vrd** lestlik

letokiräss *letokiräss* lepatriinu – Urv

letrud pl *`letrud lokuti kana `letrud; kugu `letrud* Kuu

lets *let's* Sa Muh Kse Han Var Tõs Khn, *lets* Hi(g *letsa* Emm) Var Khn Kad, g *letsi; let's* g *let'si* Kse Var Trm; *lits* Lih, g *litsu* Var kiin *lehe let's, raiuti lammastele lehe `oksi* Khk; *muiste oli let's, missega `leiba ähk liha ja södist sööma `raami leigeti* Mus; *letsiga raiuti agu, `tehti `lehti* Krj; *Letsiga `kisti `piirgu ja raiuti `oksi `katki* Põi; *piiru lets, kinnega `piirgu `lööda* Emm; *let's oo õhem läbi `kõima kui kirves* Kse; *jämedad puud saan (ei saanud) letsiga `lõhku `ühtigi* Han; *peeru letsiga kistase `peergu, `sohke suur nuga* Tõs **Vrd** läts³

letsikukõnõ *letsikukõnõ* lauast jalastega puukelk palgivedamiseks *letsikukõnõ lauvust tahutu nigu jalastõ `myudu* Har

lett¹ *let't* Muh, g *leti* Jäm Khk Kaa Põi Kse Tõs Kad VJg M TLä San Rõu Plv Vas, *let'i* Mär Tor Saa Ris Juu Jür Koe I Plt KJn Krl Har; *lett* g *leti* VII Rei Mar, *letti* Lüg IisR, *ledi* Kuu; n, g *letti* VNg müügilaud *Kaupmees oli tänä ledi pääl `rinnulla, oli kohe vähä `joobund ka* Kuu; *unutasi `vardad `poodi leti `peele* Khk; *`Kõrtsis oli suur `laudadest let't - - kõrtsi mees oli leti taga ja pani leti `peale, mis kedagi `ostis* Põi; *leti piäl kaubelse Tõs; pue kaupmees müüb let'i pial* Koe; *mijs aás let'i `juure* Kod; *kõrtsi leti pääl juvvas `viina ja õlut, poe leti pääl kaubelds* Hls; *`mustlane `võtnu leti pääl `rõiva ja `pühknu lävest `väl'lä, es tii `masmisega tegugi* Nõo; *let'i iihn omma rahvass, kiä `osta `tahtava, let'i takan om kaubmiis's, kis `rahvalõ `kaupa müü* Har

lett² *let't* g *leti* laud, mis pandi vankrile sõnnikuveo ajaks *leti olliva vallalitse ja satteva päält maha, ku obese `lendu lätsivä; let't `võeti üjst, visati maha, siss `olli ää sitta maha `laske* Ote

lett³ *lett* g *leti* puust käba – Emm

lett⁴ *let't* Hlj, g *leti* (-t-) Jõe Lä K Iis Trv Pst Krk, *let'ti* IisR; *lett* g *letti* RIId, *ledi* Kuu; *letti* g *ledi* VNg Vai

1. a. palmitsetud kangalõim *vaja `kangass käärpude päält maha võttada ja letti `panna, `muidu lähäb sasi. üks `tõisest läbi `tõmbama, sie on `kangast letti panema* Jõh; *kangas oo letise tõmmatud* Tõs; *kui kangast let'iti, sis sai õete pikk let't, kui pikk kangas oli* Aud; *kangas on lettis, üless aamata* Hää; *let'ist aetakse kangas üless* JMd; *kangas kääritse `let'ti* KJn; *ku kangas käärpude päält ära võetse, siss tõmmatse kangas letti* Pst || *linad `pieti lettides. kui `saadi `ropsitust, siis `pandi letti* Lüg **b.** juuksepalnik, *pats nii `kaua `käädi lediss `hiustega, nii `kaua kui `lieriss `käädi; ma - - punusin [juuksed] letti ja siis ledid `jälle*

`kieräsin nukki Kuu; pikkad `juuksed õlivad ikke lettis; õli mul kaks `paksu letti kui kurika Lüg; pea `ümberrinki `juuse let'ta täis Kse; mõni tegi `juused let'ti Juu; tüdrukul on pikk let't taga JMd; meil olid piad let'tis, kui kuolis käisime. kaks let'ti ja siis panime `risti `seie `ümber pia `kinni VMr; teeme `juused let'ti KJn || [ühel mehel] *abe oli let'tis, kahel puol `lõhki. kui let'id `lahti, siis oli abe nabast saadik Sim c. sebidus panin selle kõie let'ti, let'tisin ta ää Juu; kangass om letti pant, kokku letet; ku argivahe täis sai, võtit letti jälle - - sõss said `ulka (võrgu kudumisest) Trv*

2. soast ülejäänud lõimelõngad `kangal jääb ka mõnikord let't `kõrva, kui saab laiem kääritud kui suga Kse; let't jäi `kõrva, ei läin kõik `soase Tõs; let't jääb `kangalle `kõrva Plt; kangas es mahu sukka ärä, jäti leti `kõrva Trv

Vrd kangalett, plett

3. paeluss `tärkentiin võttab inimise siest letti ka `vällä Lüg

lett⁵ let't Pöi Hls, lett KJn, g leti piits, roosk Letiga tapetakse `kärpseid, kummi tükk on kepi `otsas ja sellega äiatakse siis pat's ja pat's Pöi; le t t i s a a m a vaeva nägema selle reisiga sai ta igavese leti Pöi; Hobene sai säändse leti, et mitu päevä es söö kaeru Hls

Vrd plett

lett⁶ → kotlet

lettima¹ lettima Khk Muh spor L(`letma Mar), Kei HJn Plt, let'tima L Nis Juu Jä ViK Iis, `let'ma KJn/-mä/ Trv, (ta) letib (-t-); lettima, (ma) lettin RID(-maie Lüg; -t- IisR); lettima, (ma) ledin Kuu Vai

1. punuma, põimima, palmitsema a. lettib `paulu `kolme ehk `neljä `säigemega Lüg; `varbune aid, lettitasse `kolmest lattist läbi Jõh; `virsud olivad kase `tohtost leditu Vai; ma let'in lapse `juuksed kokku JMd; leiva märss kase tohust, kõvast let'itud, et kas piab või vett VMr; let'in `juukseid Iis b. kääritud kangalõime palmima Ku `kangas sai `luodud, `ueti se `luoma `puie pääl maha, ilusast lediti ärä Kuu; kangas, kui ta kääripuude pealt ää `võetasse, siis letitasse kangas ää Mar; kui kangast sai maha võtta, siis sai `let'tida, et segamini ei lähäs Aud; kangast letitakse, `aetakse letti pärast `käärimist HJn; kas kõik kangas on jo let'itud JMd; `aita mul kangas ärä let'ti, kääř puie piält maha let'ti KJn

2. kokku lappama `riided said kokku let'itud [kirstu pannes]. sirutadi `sirgu ja let'iti kokku PJg; võrk saab ää let'itud Vän; kangast let'itakse, pannakse kokku, kord korra `piale Nis; let'tisin ta (kõie) ää, pane nüüd varna `otsa Juu; eks let'ime siis selle võrgu kokku JJn; leti kangass ilusta kokku Trv

3. triikima `riidid letidasse palava rauaga; tüdruk letib `leiti Khk

Vrd plettima

lettima² let'tima Pöi/-tt-/ (ma) let'in Mär; tn lettimine Lüg

1. peksma, kaklema Poisid olid seal pirekse lettind küll, just kut noored kuked, kui kogu saavad, on lettimine `lahti Pöi; let'tis piitsaga `undrehti `irmsasti läbi Mär

2. vaeva nägema, midagi vaevaga tegema siis õli ikke lettimist `kääi ka, nüüd - - on sie tie `ninda üäst `tehtod Lüg

lettima³ lettima, (ta) letib lakkuma Kass letib taldrigu peeld `piima; kass piima ää lettind Emm

letti|mado = lettuss letti mado, tämä on lüligäs ja tämä on nii kui sie `sorme aga `oika. `pitkust ei `tiägi kui `pitke tämä on, tämä on keräs Vai

lettuska *lettuska, letto-* (tüdrukust) *lettuska`üeldi`tütriku`kõhta, ke õli inimise`suurus, aga`lapse tegemine. suur lettuska, aga`juokseb`ninda samute`ringi;`Piiga õli lettoska, igale`puole jõus, ei sedä lettoskat`jõudand`kieläda Lüg*

lettjuss *paeluss lettuss akkab sia pekkist ja kala lihast; lettuss -- mul omal mittu kilu`mietri tädä`vällä tuld Lüg; lettuss, sie tieb sies valu IisR Vrd lettimado*

letu¹ *letu Mar Mih JMd Trm Kod Plt, -o Vig Mih Kod Kan; -letu MMg jänes, ka euf võtame koerad koa, kes letol jalad`alla tegad, kui`juhtume nägema Mih; sain ühe letu kättä Trm; letod one mussakad al`lid, tõesed jänessed oo kõllakad; leto juakseb, muku saba õts välgub Kod; pini nabisi leto kinni^p ja`juuksõ`mõtsa tedä`sjüümä Kan || (linapihust, mis on maha püsti pandud) vanass`testi suured pihud [linadest] -- nüid tieväd`veiksed jänessed, issutavad`püssi, letod`püssi Kod Vrd leeduk(e), litu¹*

letu² *letu kergemeelne naine küll om letu, naeste`rahvid üteldas. ta`kergekene Ote*

-letu Ls *kiki-, kikkletu*

letutama *letutama Jür Pil; (sa) letotad Kod mehkeldama; edvistama letutama, kui naeste rahvas mieste`rahvaga letutab. tõmmavad poistega`põesa vahel ja letutavad Jür; mes sa letotad Kod Vrd litutama*

leve leve *Lüg Vai õhuke asi; lible, ebe leve on üks õhukene asi, üks maispaberi`raasukene ehk`õiledest tuul tuob; toho`küljes on leve, mis lipperdab; lõika leve`leibä;`põlpad just kui leved Lüg || kraasitäis – Vai Vrd levendane*

levendane *levenda|ne Lüg(-e|ne) Jõh Vai, -ä|ne Lüg Vai(-äi|ne), -ai|ne VNg, g -se kraasitäis, kraasitud villarull sest saab ilusad sukkad, vaat`missugused levendaised`karsil VNg; levendäsed`kraasitasse kodo või`veskis`tieväd keräd, siis`naised`tieväd neist lõnga Lüg; no kui õlivad nied levendäsed`valmis, siis perenane vai`tütrik`istus siis vokki taha, võttas siis levendäsed`põlvile ja -- lasi siis sene levendäse siis`värtna`päälä`niidist Jõh || katuseõled – Lüg Vrd lebe³, lemendane, leve, lievendäine*

leverdamma *leverdamma lobisema`ühte`puhku leverdab`rääkida, kie pali`räägib, sie pali volestab Lüg Vrd liiverdama³, lõverdama(m)a*

levimä *levimä kangastuma suoja päävägä ilm levib; järv levib, vene rand tuleb`nähtävälle; ku`niskene soe ja`selge -- siis levib, nagu õles lähidel õlema Kod Vrd lehvima¹*

***levinema** *pr (ta) leviness laiali kanduma`pütsehain vai katkuhain, taa leviness`hirmsahe Plv*

levitama *levitama, -äm(m)ä Lüg; (ta) levitab Kod laiali laotama kui linad sai viest`vällä tua, siis levitatti nad`lahti roho`pääle ehk`kõrre`pääle; sai nii`samma levidatta nied õled`lahti;`räästä vihud`pandi`vihku ja akkama ja akketi säält kattust tegemäie, kattust levitämä Lüg || tuul levitab, ommogo õli kõik vagane Kod*

levitus *levitus g -e Lüg Jõh laiali laotatud kiht õlgi või linu linäd levidettä maha, siis sie on levitus; üks`puisendane üle kattusse puhas, siis on levituse kõrd, minu kattussel on kuus levitust Lüg; siis kui on linad kisutud, siis`panna maha,`laodetta`lahti, siis on lina levitus Jõh*

levvis *levvi|s g -se Puh, -sse Nõo leutasu kas levvist kah said Puh; kes levvab ja ärä`tuub, saab ää levvisse Nõo Vrd leius, lõvvüs*

leüge → leige

leühhellemä → lehvleme

leühkelemä `leühkelemä, pr (ta) `leühkelless läikima, (vastu) helkima; loitma `saapa omma määridü, siss `leühkellese[?]; ku_päiv pääle paist laasitüküle, siss tu `leühkelless; tuli `leühkelless üless `korgõdõ, üless `taiva `pääle [tulekahju ajal] Har

leühtümmä `leühtümmä hapuks, halvaks minema putr om ärä `leühtünü; taaril om `leühtünü magu `manh, vaia vastanõ taar tetä[?]; taar om `leühtümmä nakanu[?]; supp `leühtüss ärä Har

leühvellemä → lehvleme

leüsikäs → leisikas

li- → le-

liauta[?], liautõ[?] → lihavõtted

liba¹ liba RId Sa Muh Emm Kul Vig Aud Vän Juu JMd VMr Sim TaPõ Plt KJn Trv Hls Nõo Kam Urv Plv Röp Lut

1. kallakas, veerjas, libajas; viltune, kaldus se `riide peso künä ka, sel õlid `õtsad libas ja sääl liba `õtsa pääl siis käsidedä `tuhrti Lüg; tie on liba JMd; kangas juakseb [pakult] liba maha; `teibä õts tuleb liba lüädä; katus liba piäl Kod; liba, teene vjir `kõrge, teene madal Äks; lohk oli libama kallastega; [labakinda ots] tuleb sedasi pool liba kokku Lai; [heinakuhi] `tehti teravaks, `ästi liba nii et vesi `alla `jooksis; rabamese pink, liba otsaga pink Plt; liba kallas KJn; tjj tuli liba rõunaku päält ala Trv; sellel umblombil omma perve - - kos künnetü ei ole, sääl om liba Kam || tjj liba, maa suga, mere sikk, mõtsa kukk = regi, äke, vähk, kägu Röp Vrd libajas

2. edev, kerglane, lipitseja; ringihulkuja literdab ning libab, sedine liba, olga tüdrug või naine; liba koer Jäm; pole `õige inimene üht, üks liba on Khk; üks va liba koer, see_p seisa kodu Kaa; tüdrukud läksid `enne `leeris `käimist libaks Krj; See pole kellegi koer, muidu üks liba, kes tuleb, selle `õmber ta libab; On üks igavene inimese liba, räägib `teisi taga, valetab, aga so ees ta on kõige param inimene Põi; see oo `sõuke va liba (liiderlik) tüdruk Muh; see oo naa liba koer, ei seeša kodos Aud

3. s **a.** järsk veelangus Siin puol `silla `orgo on liba jões Lüg **b.** tila kannul on liba kül'jen Kod

4. libahunt; mingi loom, kes koduloomale tagant sisse poeb või tagantpoolt murrab (ka hundi viimane poeg) liba o undi üheksmas poeg, nāris `looma seljast ähk `persest, `roinis elaja `sel'ga, teine uñt lähäb ikka kõri kallale Mus; liba o pitk peenike loom. liba läin lehma `perse, sõön süsikonna seest ää Krj; liba [on] `lamba `karjas Pha; uñt kis võis end `muuta oli liba Kul; kui uñdil `olla õhöksa `poega, siis õhöksas `olla liba. se `olla teist`moodi, pisem `olla ja `süia obose ja `veise `persse takka ää Juu

liba² liba Krl Har Rõu lonkur, lombak kiä õks likatass, tjuu om liba; hopõn om liba, ei saa[?] `sõita[?] häste Har; Ta um jo latsest saani liba, `limpass Rõu

libadmesi libadmesi kaldu, libamisi [heinakuhi tegemisel] sai naa libadmesi ükslugu `senna udja `juure `väl'lä `mindud, siis ta vett `sisse ei võtnd Mär

liba|hein (rohttaim) libaein om libeve, `valkjass õbe `muudu, sikke ein. kasvass põndakide pääl; libaein om oraseinä `muudu; lihvi sa liba `einä, ma uhi uba `lehte (hum niitmisest) Krk

libahtumma libahtumma äkki libisema `katlakõnõ libahtu käest `maaha, lät's `kat'ski?
Rõu

liba|hunt 1. mingi loom, kes koduloomale tagant sisse poeb või teda tagantpoolt murrab (ka hundi viimane poeg) libaunt, sie oli libeda `karvaga unt Jõe; libauñt, pisine must kut kaśs, vahe nina. kut loom magab, libab looma taha, kisub looma süsikonna `perssest `väl'ja Jäm; Undi `viimne poeg oli ikka pisike, seda kutsuti libaundiks Põi; libaundid tagand `otsast tühendamise kohast kisuvad sooligad `välja Käi; libaunt on sehane, kis loomal mette kõri ei `karga, vaid tagad kisub Rei; libauñt murrab takka `looma Lih; liba unt sõõn ärja tuumed ää Tõs; libauñdil peab terav nina olema, ta peab looma päraka soone väl'la `tõmmama. saba alt `lõhki ja akkab tagant `sööma Ris; libauñt, kis takka looma `sisse söõb Nis; libauñt muud ei `süüä, kui söõb loomal `persse takka ää; libauñt pidi olema nihuke pisike, `veise `persses `kiñni nagu kera Juu; libauñt pidand uoste sies `käima KuuK; libauñt sõi `looma tagast otsast pääle, libauñt oleved loomal libasooliku `välja tõmmanu Pst || emane hunt – LNg Mar Kod

2. soend sie oli mend liba `undiks Hlj; libaunt, sie pidi õlema `muondatud inimine Lüg; vanast räägiti liba undist, liba unt `murdas `lambud Pha; Esiti olid suured libaundid olnd, inimene teind ennast undiks, mina_b usu `sõuksi `asju Põi; inimesest `tehtud undid, `ollid libaundid; kõis libaundiks Muh; libauñdist ei tea muud, kui et ta käis `lammaid `murdmas ja teda ei saand püssiga `lasta; eks enne oli libauñdi `uskujaid küll Mär; inimesed on isi tein ennast undiks, libauñdid. `nuaga `antud libauñdile `leiba, see `nielan nua ka `alla Ris; liba undid, siin ei old, aga neid räägita küll, kes `muutas ennast vahest inimeseks ja vahest undiks JõeK; libauñt - - käis `kuśkil salaja, `murdis, nõnna `rohkem kodu`käija `moodi Lai; inime olema mõnikord libauñdis saand SIn || fig (lipitsejast, keelekandjast) oh sa liba unt, kie `teise kääst `uurib ja `teisele edesi `räägib Jõh; sij om üt's va libauñt tüdrukku ümmer, süüss ta või är Trv; libauñt - - kõneless tõisi inimisi Krk

Vrd liba¹, libasusi, libe-, libu|hunt

libahusi → libavusi

libajas liba|as g -a VNg Põi Mär Plt kallakas, veerjas Tee on sealt nii suur ull libajas, kas mine pümes kolinal `alla Põi; libajas mägi Plt **Vrd** liba¹

libakas liba|as g -a kärbspepiits libakas - - aead orgi `lõhki ja paned naha vahele, nahast või kummist teed Aud

libaku libamisi nõnna libaku tuleb sij kivi, Kalevipoja räpsokivi; pane redel `rohkem `längä, muedo tä vajob libaku; õige libaku tjj one, lüüb alati ree `tõisi `servä minemä Kod **Vrd** libakuta

libakuta = libaku [pesuküna] õts õli libakuta Kod

liba-laba deskrt kelk kävi liba-laba Kuu

libalema libalema lehvima opetaja `kyuli ärä tiisikusi, siss `valge räti, njj mugu libaliva [leinajate] `silmi ijn, kõik aig `pühksivä `silmi Nõo **Vrd** libelemä

liba|lipp kadalipp läksid sealt vahelt läbi ja neil olid igaihel `vemblad ja igaiüks `andis `sulle ühe matsu ja see oli libalipp - - `anti libalippu inimestele Juu

liba-loba 1. a. tühi jutt, loba aab aga surt liba-loba suust `väl'la Hag; aesain niisa-ma liba loba, `tühja lori Lai **b.** lobiseja se oo nõnna liba loba oma `suuga, palju `tühja tahab `reaki Muh

2. lohakalt tüö on puol liba loba `tehtod Lüg

3. lokulaud `Kahtla `mõisas oli suur puust liba loba, `löödi ikka lopp lopp lopp Pöi

libam libam g -e a. seemnetiivake pedäja `sijmne om serätse til'lukse, libame om takan, tuul aab, ega neid `kiäki ei ole istutanu Nõo b. kroonleht kanapasalilli kasvava pikä varre otsan, `keskel om kõllane sõõrik nuþp, tol nupil om kõllatse libame kül'len Nõo

Vrd libem¹

libama libama VNg spor Sa, Emm Iis

1. lipitsema, edvistama noor koer libab (hüpleb) pailu Jäm; ta (kass) libab seda `viiti (silitab end inimeste vastu) Vll; See pole kellegi koer, muidu üks liba, kes tuleb, selle `õmber ta libab Pöi; Ära aka `jälle libama Emm

2. jooksuma, lippama mine liba nüüd ruttu Iis

3. lakkuma `kassi libab `kielega `tühja noud VNg

liba|magu mäletseja mao osa, libedik libamagu om kige soolikide puul otsan Hls; libamagu putuss juba sooliksitate manu, om jutiline ja voldiline; libamagu `müüdü läeb süük soolikse `sisse; libamaol om nii kõrrakse lehe `viisi Krk; liba magu, pik'k `nilbõ magu San

Vrd libemagu

libamidi libamisi katus oo libamidi; vanasti olid libamidi otsadega majad Aud

libamine, libamini libamine Kad Iis Kod, -ni Muh Kse Var libamisi tee läheb libamini Muh; pesukünad õlid libamine otstega - - vesi tuli libamine `alle, sõrvas nühid Kad; mäa küür lähäb libamine `alla Iis; sij kõst taheneb ruttu ärä, `vilta ja libamine, vesi juakseb ruttu ärä; ehitäd tõese maja `külge libamine `katsega Kod

libamisi libamisi Kuu(-e) VNg Jõh Jäm Khk Pöi spor L, KPõ Iis Trm Äks Hls, -mesi Pha Emm L Hag Juu Jür Amb Koe KJn Kõp, -meisi Koe Ksi/-i-/ PIt, -miisi Trm Kod MMg kallakalt, veerjalt raavi ääred oo libamisi kaevatud Khk; See palgi ots on nii libamisi, selle peab vähe järsemaks tegema Pöi; meil oli - - leevialune - - lauad `ümmer ja libamesi katus pial `laudest Lih; tee oo libamisi, lähäb mäest `alla na libamisi Tõs; libamesi kuhi Hag; see on järsk püst katus, mõni on libamesi `längus katus Juu; ühelt puolt on sie mägi libamesi Amb; kelp sarikad - - nied on otsa pial, kus katus libamisi `alla läheb Sim; ruadike aid, ruadiked one nukete pandud, nõnna libamiisi Kod **Vrd** libadmesi, libaku, libakuta, libamidi, libamine, libamini, libamiste, libas, libase, libasi, libaskemesi, libasmesi, libasse, libaste, libatsi, libauisi

libamiste libamiste R Iis libamisi [pesuküna] `Otsad olid molemad libamiste kesk`paiga `puole `latsikuseks `vestetud Kuu; `palgi `õtsad `raiuti libamiste nagu `kelgo nenä Lüg; Tie vei libamiste `alla `puale Jõh

libane liba|ne g -se viltune, kaldus sie on niisugune libane ja terävä `otsaga kivi, `sinne oli `oite paha `mennä; Siis `ueti lai `laua tükk, `vesteti `toine ots vähe libaseks, `viltumiste ohemaks Kuu

libanik libani|k g -gu "väike latikas" libanigu, enämbide latike ja serätse libsukse; sudakut ei üteldä, iki latike libanigu Ran

liba|paju (taim) libapajo `vitsest korv KJn; `Korve jaoss `korja libapajusit, nij om tõstest sikkepe Krk

libas libas Lüg Jõh IisR Kaa Mär Amb Sim Iis libamisi `einamal on suur libas kivi Lüg; Libas `kallas ei õle `ninda äkkiline, lähäb pikka `müüda Jõh; Ase `ninda libas, et kukku vai

`vuodist maha; Libas `otsaedine IisR; ühelt puolt on järsk, tenepolt libas Amb; siis ahandati [kinda] ots `kiinni kahelt poolt, nagu sõrmedki on kahelt poolt libas Sim; libas `perssega obune Iis

libase, libasi libase Vai, libasi Amb JJn libamisi libase mägi Vai; [niidi] `pliekimise aal `pañdi õues ridva - - `kuškile seena `ääre sedamodi libasi Amb

libask liba|šk g -ški Lai KJn Vön, -ski Vas; libask Saa, g -a VNg; n, g libasko Vai

1. libe tee oli jääs, oli libašk ja märg, ma kukkusin maha; meil ukse esine ka vaest nõnna libašk, et kuku või selili Lai; ta om seande libašk kotuss, ärä astu libaški kotusse pääle Vön

2. lipitseja; libekeelne inimene, ken suu sisä hüväste, taga `sellä aga pahaste `rääki, one libask VNg; va libašk koer KJn

Vrd libe¹

3. libu, lipakas libasko `ulku `uulitsa `müüdä Vai

libaskemesi libamisi libaskemesi `välja raiutud Rid

libasmesi libasmesi Mär Vig libamisi see mägi oo liiga libasmesi, siit oo sañt obusega alla `minna Mär

liba|soolik libedik liba soolik kõrdmao otsan Krk; libasoolike ja libamagu om üits Hel

libasse libasse IisR Kad Rak libamisi Tie on `tuiskand ja libasse võttand, kisub kuhe rie `ümber IisR; tegime nest (turbapätsidest) suured kuhjad ja sis pialt `lautisime ka nii kattukse `muodi ülesse libasse, et vihm nii `sisse ei võtt Rak

libastama libastama Kse Nõo Urv, -em(e) M San(-õmõ)

1. (järsku, korraks) libisema mia pidi maha libasteme Hls; sääl om aasa loodsiku veere sehen, et mõla edesi ei libaste; edimen aak' ärä kulunu, joba oben akkass libasteme; kirvess lääp `lihku, libastep `müüdä puud maha Krk; `väega `nilbe `olli, ma libasti, satte pikäli maha Nõo; jalg ol' libastanu[?] Urv

2. (kergelt, põgusalt) midagi tegema **a.** siluma Libastedi karuägläge üle tasatsess Pst; `üüvlek taht viil üle vähä libaste Krk **b.** (niitmisest) laisk mijs olli ütelnu: libaste sia sedä liba`einä, mia utta esi uba`lehte; pikä karva maha lüvvä, üle libaste vähä Krk **c.** (väikse lina kitkumisest) ta mud'u üle libastet sai, ega siit `saaki midägi saia_j oole. kiket es `saaki üle libaste Krk **d.** pühkima `il'lä sai alle mõst, nüid ma libasti vähä üle; libaste vähä ärä luvvage Krk **e.** lööma temä es tji tal suurt `aiget kedägi, pal't libašt üle Krk

Vrd libestama, livastama

3. meelitama, lipitsema tat ei jõvva ärä palude ega libaste; sji om libeve keelege libask, libastes `pernase ümmer Krk; poisi[?] libastasõ[?] `ümbre tütärlastõ Urv || ta om ärä libasten juba (rase) Krk **Vrd** limasteme

Vrd libistama

libaste libamisi `vestä nied puu `otsad libaste Vai

libastik libasti|k g -ku kallak koht libastik võib `olla jõe `kaldas ja teede kallastel, kus `vanker lähäb `alla - - võib kahju `juhtuda, `koorem `ümmer `minna Plt

libastuma libastuma Nõo; nud-part libastund Kuu; pr (ta) libastuss Urv libisema porine tji, jalg `olli libastunu ja Miinä pikäli maha Nõo || fig väaratama Kene jalg on `kerra eluss libastund, piab `müöde tie `ääri `käämä Kuu

liba|susi libahunt *ku inimese üit'stõsege`näksu lätsive, siss`ütlive: sina olet libasusi, sina olet sij libasusi, kes kik'k oma saba`otsa kokku võtt Hel; liba susi, ku na? latseh olnuva?, sõss`pantu latsõ? tarõ pääle üless, muido es julõta jättä Plv*

libats libats kühvel vee paadist väljaloopimiseks – Jõh

libatsi libatsi Pha Han libamisi Sii`vankris`istumene na libatsi, et vaub ette otsa`sisse kägara kokku Han

liba|uisi, libavusi liba|uisi Urv, -vusi Nõo, -husi Har

1. libistamisi *Kui puu otsast maha tuled, alt puult om jämme puu ilma osseda, siss tuled libavusi alla; Ma viska keidse üle kuhja, võta keidsest kinni ja lase endä libavusi alla Nõo; is jõua_sälläga_kanda?, siss vedi libahusi perän Har*

2. libamisi *Inne taa (läniku kaane) põõna asõ vai rööbe?, taa tet'ti iks liba|uisi Urv*

libe¹ libe g -da (-dä) R/g -jä Kuu/ L(le-) K I T; n, g libe S Lih Saa M, lipe Muh Vig Lih Saa Hel Rõn, lipõ V/g libõdõ Krl/, lippe Vai, lepe Rid Mar; lipe Mih, lippe Nõo, g libeda; ljõbõ g -da Khn; pl lippe Hls

1. a. (hrl mingist pinnast) sile (ja märg või limane); kiilas`niinepu lehed o libejäd,`jüstku olis`siepi`pääle`voietud Kuu; tigu on pisikene libe luom VNg;`änner on lippe kala, ei`seiso pios Vai; kõvasi luisk võtab libe korra`ümber; regi akkab libe`teega`viitama Khk; üks oli libe`pæega, teine oli`sargas juustega; kui kivi oli libeks läind, siis`tehti sellega`püüli Mus;`vaikne meri, libe kohe pealt Vll; tegi üsna libeks märjaks (läbimärjaks); Pea oli nii libe just kui oleks lehma noolitud olnd (õlitatud ja kammitud juustest) Põi; kalasi tehasse viiliga ja laasi killuga lipeks; äe aag omale lipesid (märgi) sukki`jalga mitte Muh; siis on see`painija neid (hobuseid) nii rõhun, et nad üsna libed ja märjad humigu oln Phl; lebedad tatikad Rid; mes keele peal kepe, see leeme peal lepe Mar; kui puust nõu`tehti, siis ooliti ta seest libedaks`oolmedega Kul; lebäd saavad enne`ahju panemist libedas`tehtud Vig; Libe pistab karust = villase kinda kättepanemine Han; vart oli kõber puu, üks ots oli libe, sealt`oiti`käega`kinni Mih; puukausid olid`treitud, ilusad libedad olid Tõs; Üveldä süemä laud piält ljõbõdas; Ljõbõdad angõrjast`pioga`kindi ei piä Khn; libe kangas oo sile kangas, kus karb pealt ää sääritud; suka nõel oli`ühtlane libe, aenult ots oli vahe Aud; ilus libe tee just kui`lauda möda lase; männal oo arakad käbid - - kuusel oo libedad PJg; ku sa [pesu] ära rullid, on ilus ja libe, nagu triigitud Hää; luts - - libe tüma kala, põle`koñti tundagi sies Ris; kibi oli nõnna libe, kukkusin ristлуу koñdi`peale Juu;`näl'kjäs, üks libe elajas Ann; ned minu`juuksed on nii libedad ja lipsakad JJn; kui on libedam suga, ta ei vii jo`lõnga karuseks TÜR; luts on libe ja must, justku madu pea tesel VJg; tigo one libe jušku sült Kod; lipsein on libe nõnna et vikat lähäb üle Äks; kore`iatus oli koorikuline, ei old nii libe Lai;`saapa tallad on libedäd; libe all, libe piäl, libe kala`keskel = kangakudumine KJn; tiguse om raisa lippe Hls; vašksuga`ol'li libe, tost käis lang läbi; jää om libe nigu tat't jälle Nõo; kuslapuust [reha]pulk om kõgõ kõvõmp ja libedämp Kam || oksteta puu oo ülalt`okslene, alt libe Aud; ilusad libedad pikad puud PJg; ega ta (kärbis) lippes es`lüüdä, ta`ol'li`okslene Saa || kortsudeta nii libeda`näuga Kse; minul oo libedad käed Aud Vrd limbe b. lage, tasane see (täkk)`olli siis rulli ies, sellega rulliti siis põld libeks Muh; siin oli küll ilus libe maa, aga see oli nii visa, nõnna et sina [heina] kätte ei saa Noa; nüid on [sauna asemel] puhas libe maa, üks põesas veel

seal LNG; libeda lageda maa peäl, seal sai küll vastand kaared [niita] Mär; põllu rulliga `lasti põld libedas Vig; `künklik maa põle libe maa mette, seal o mättud ja Kir; äed olid ja rullid ja, mis pialt libedas tegid Tõs; libedam maa `rohkem, põle `auklene ega `mätlene Aud c. (riknenud toidust) liha oo libeks läind Khk; `tuhlid ää mädanend `keldris, libed puhas VII; Kapsustel on suur ull libe läila maik sihes Põi; libe supp Kei; vana toit, põle enam ia, juba libedaks tõmmand Sim; liha tükkib `aikama, nõnna libedäss lähäb Kod | [kitkutud linapeosid] maha ei võind visata, siss läkst nad libedas ja ukka SIn d. (vedelikest) Kui sa pärna `kooi keedad, siis see keedu vesi läheb libeks. Seda libed vett `panta põlend aava `pääle Rei; kui vesi [linaleo] `aukus `ästi lipe oo, see o kõege param: sinäkäs lina tuleb Vig; teitil na libe vesi kaos; siis ta (lehelis) läks ju naa `kanges ja libedase, et käed sõi puruse Tõs; Vihmavesi iä ljõbõ pestä Khn; mõssit seene `mitma `vija iluste `puhtass, et enämb libedat vett es ole Nõo e. (teeoludest) kukkus libedaga perseli Mär; libeda peal saan viristab Kse; libedäga kukkus pikäli ja põrus `külge pidi ää Tõs; ma `õngan teist `jalga, näe kukkusin libedaga maha Kad; üitskõrd mia tulli, siss `olli nii libe, et muedu es saa minnä, ragusi `kirvega iä `kat'ski Nõo || libeda peal, kui üks inime on omadega läbi kukkund, ei saa edasi ega tagasi Rid; oma naene jäi libedalle (varandusest ilma) Vil f. (hästi toidetud, läikiva karvaga loomast) libe karu tuleb ruttu `pee, kui loomad ee söömaga on Ans; Tuulingu meiste loomad olid kevade karjamoal kohe teiste siast tunda, olid rammusad ja libed kohe Põi; oboosed läksid naa ilosti libedasse Mih g. mustrita, ilustamata tüdrikud ika `roosivad omad ää, mool_vad libed pätid Muh

2. lipitsev, libekeelne Midä libejämb kiel, sidä tigejämb miel Kuu; On libe mies, `oia täma iest Lüg; `Nuarik õli `ninda libe vanamehe `ümber Jõh; meelitas mind oma libe keelega Jäm; Vana Villem oo üks va libe mees, vastu nii ee, et lase olla, aga tagaselja sossib sulle ora perse Kaa; Omal nii suur libe nägu ees Põi; naene o enni nii sile ja lipe, aga päräst o naa karune et Vig; libeda jutuga inimene, meelitab `kangeste Tõs; ies aga ia, aab libedad juttu ja mahe nagu või palava pudru sies, aga sel'la taga akab `nõelama Hag; ta on nii `kange libe teist oma `poole meelitama Juu; libedä kiälegä one üks võl'ts inimene; nõnna libe, et egäühe `persse lähäb tä kija Kod; mõnel on libe keel, meelitab ja petab teise ää Plt; keelega libe, küistega tige; kes lipitseda mõestab, teist pettä ja ullutada, tuj om libe inimene Ran; kes `mõisale mõist äste libe olla, tuj sai jälle talu; ku vaja `olli meelitädä, siss `olli kija libe, nigu oless mesi ollu keele pääl, a ku kätte sai, ss `olli üsnä tõene laul Nõo; ta om sääne lipõ ja makõ suu iin, säälä takan `lõikass pää otsast maha? Kan; taal om `väega lipõ kija, uma lipõ keelega kõnõlass hüppä vai võl'ssi Har; ta om suu iih nii lipõ, aga säälä takah süü vai silmä? pääst Röp; lipõ pini -- mudgu `tiirass õnnõ `ümbre Se b. (lobamokast; keelekandjast) tämä on libeda `kielega, ei pia oma `kiele all kedägi Lüg; libe keelega, kesse pailu räägib Jäm; selle kiel o nii lipe, kõik reagib üless Muh; sel on nii libe keel, ei ole muud kui lädiseb Juu; kes libeda keelega, se pal'lu plõdiseb Sim; mõni vana naine oli libeda keelega, `riakis teiste juttusid edasi; möda küla käis seda `viisi -- muudkui literdas oma libeda keelega Lai; kel libe kija, tuj kõneleb kõik ärä, mes tä kuuleb Ran

3. kärmas, nobe õli `ästi krõks poiss, iast `tantsis ja libe igäle `poole Lüg; `lonkasin küll, aga isi olin nii libe `joosma; on tal aga libedad jalad Juu; olge libedad tegema, siis `saate ennemini õhtalle Koe; libe obene, juakseb üväss Kod

Vrd libask, libev(e)

libe² libe u Nõo KodT, g -da Rld Pär Tor Hää TaPõ/-dä Kod/ Pil KJn; n, g libe Vil Trv Pst Hel, lipe Hls Krk Hel T Lei, lipõ Võn San V(g lippõ Krl; p libõhõt; p libõd, lipõt Plv); lipe Pst, g lippe Saa Hls Hel Ran Kam San, libeda TLä Ote; n, g lippe (g libeda) TLä Rõn leelis libedaga `pesti `põuku Lüg; libedaga keedetud lõngad Tor; libedägä kiadeti `sijpi Kod; ainult `kange libe kannab muna Äks; pesu küna, `otsas oli libe Ksi; libedaga `pesti pead: `tuhka patta ja keeb vesi `peale, `sel'kis ära Pil; lõnga tulev libege `mõske Trv; linast kangast om kuri `kiitã, paremp om kuum lipe `pääle panna Hls; soodat ja lipet pannass ja keedets `sijpi Krk; panet tuha anuma `sisse, sinna valat kuuma viij `pääle, ku tuhk liguneb, saab ää lippe, musta võtap `valla küll Ran; kui sa lippe `sisse käe kastit, siss kõhisi ja tõmmass `õkva käe puruss Puh; vanast `leotedi `ernit libedaga, `panti libeda `sisse likku; õlekõrs kääneti nii `kolme nukka kokku, siss ku õlekõrs `klaasi kañd, siss `ol'li väkev lipe Nõo; `rõiva kääneti leost `vällä, `panti lipe `pääle, siss nakati `tõlvuga `plaañma Kam; lehepuu tuhk om paremb kui kuuse vai pedäjä tuhk, a `turba tuhast ei `saaki libedat Rõn; mõñõ? `mõskva lipõga pääd, sõss lätt `häste `pehmess juuss Kan; kumma `viija õks tetäss lipõd, aiass vesi kummass vai habisamma, siss valõtass tuhalõ `pääle Har; ku värmitü rõivass ol'l, toolõ libõhõt es panda?, lipõ kišk värmi är² Rõu; ku kõivo tuhast kõva lipõ sai, tuu kõlvaas kah seebi `kiitã? Plv **Vrd** libedas, libedus²

libedade libedasti ku sa ratast `rohkemb määrid, siss käib libedade `ümbre, kui ei määri, siss kriunub Nõo

libedalt libedalt Tõs Aud, -õlt Krl

1. ladiusasti, kergesti tä (süstik) piäb ilusti libedalt menemä, et `lõngesse ei lähä Tõs

2. a. siledalt sai [kangas] libedalt maa `piale `pandud, tikidega `kinni, tikid läbi, muidu läks `kärtsu Aud b. kroogeteta särgid olid libedalt `tehtud, vanasti oli `kurdus Aud

libedamini libedamini Mih Rak; libejamine, libejämine Kuu

1. ladiusamalt `määriti ka viel `miijegägi, et [paat] libejamine ala juoks; `Palju libejämine läks siis `paadi mere lükkämine Kuu; ja edasi läks juba libedamini Rak **Vrd** libedammast, libem², libemini

2. korralikumalt pead ikke libedamini `rääkma, ega omite `kõike või suust `väl'la `üeta Mih

libedammast libedamini ikke `määret `pandi ka `sisse, sis [vanker] libedammast ikke `kierab Jõh

libedas libedas Vän Pil SJn = libe² tuhast saab libedast Vän; nii `kange libedas, et muna pidama pial `seisma Pil

libedast(e) libedast Hlj Lüg Mär Aud Ris VJg Trm Plt KodT/-äst/, libedaste Tõs VJg Nõo(-äste), libejäst Kuu, ljõbõdast Khn

1. ladiusasti, kergesti `tehti üks niisugune kover puu, rou ja `sinne `pandi raud ala, sie juoks siis libejäst siel `müõde jääd Kuu; kas `määrde eliga ehk `vankri `määrega `miska `määriti, s_tuli [paat] `ästi libedast ülesse Hlj; `vanker `juokseb libedast obose taga Lüg; lähäb libedast edasi Ris; sain sellega libedast `toime VJg; Teisel põllumehel läheb kõik libedast ja `ästi mis ta ette võtab Trm; kui `kraasima akkad, võtad villa ivakse näpu vahele, `tõmmad `kraaside vahele - - nii libedast läks Plt; ao `raidja - - `ostnu ka otse kohe, nõnda libedäst ja lobedast, kruusitäie sedä õlut KodT **Vrd** libesti, libevest

2. siledalt, korralikult *ta* (heinakuhi) *pidi ikke ilus libedast`tehtud olema Mär; laob puud ljõbõdast, muedu segämini seesä nad Khn*

3. lipitsevalt, libekeelselt räägib libedaste Tõs; *no küll ta meelit miu, tõi`mulle süvvä ja libedaste kõneli Nõo*

libedik *libedi|k* Jõe Kad, g *-ku* VJg Iis Kod, *-kku* RId(n *-kku* VNg Vai[-o]), *-gu* Kuu

1. looma mao osa, kiidekas *lehma libedikku Vai;`lamba süsikonnas on libedik VJg Vrd liba|magu, -soolik, libelkalts, -magu, -sool, -soolik(as)*

2. tigu; nälkjas *ilma`karbita [tigu]`üeldi libedikudest; kann süüb libedikusi; Libedik`liigub maa`pinda`müüda, libe jälg järäl; puhastama`siened`vällä, et ei õle libedikku`külles Lüg Vrd libene*

3. leelis vm libe vedelik *Sie libedik odab hüäst neh`mustad`riided`puhtaks, ei ole`palju`siepigi`tarvis; Libedik oli neh`pudelisse`valmis`tehtud ja sield`kallati siis pesu`viele vähäkäse`hulka Kuu; Lina`sieme vett`kietasima, läks libedaks, libedikku`andasima vasikatele`juoma`ulka IisR || Tahi suppi`keita, aga üttel, et`miska ma`keidän, kui ei õle libedikku (rasvainet) Lüg*

4. libeda keelega inimene – Iis

libedus¹ *libedus* g *-e* VNg Lüg Vai Jäm Khk VII Mär Han Tor VJg Kod KJn Puh

1. (libedast olekust) *ännerjas`panna`suola`sisse, siis tämä`kierutab sääl, ajab libeda lima pääl maha - -`muidu on libedus pääl Vai; lehelise libedust on`sel`gest`tunda VJg; vaheliha om`sände nigu tuim ja kare, temäl es ole libedust, jäi`kurku`kinni Puh Vrd limbus*

2. lipitsemine, silmakirjalikkus *pet`tis oma libedusega mo ää Mär; Poiss oli libe nagu luts - -`kui [tüdruku]`kätte sai, siis põln libedust`änam kedagi Han*

libedus² *libedus* g *-e* PJg Plt leelis libedus ehk liinis, *tuline vesi tuhale`piale ja - -`sellega`keetsid pesu PJg Vrd libe²*

libe|hunt 1. mingi loom, kes koduloomale tagant sisse poeb või teda tagantpoolt murrab *libeuñt akab elajat tagast otsest`enne`süüma Ksi; libe uñt, üks kuri elukas pidi olema tema. tema pidi elajate,`lehmade`sisse minema; libeuñt olema isesugune uñt Lai*

2. soend – Sim Trm

Vrd libahunt

libejammine, libejämine → libedamini

libejäst → libedast(e)

libe|kala (lutsukalast) *Lutsu`kutsusid libekalast IisR; Meitel äi üitnud mette`ännerjast libekala, aga ikka`lutsu,`ännerja piab veel kinni, kui pæe juurest võtta, aga lutsukala äi pia Khk`-kalts`libedik, kiidekas loomal on üks tükk sies, see on libekalts, soolikad, magu - -`veike`tükkike KJn || meelitaja – KJn`-keel`lobiseja; lipitseja, libekeelne inimene Ei libe`kiele`kuules voi midägi`rääkidä Kuu; Libekiel`kuuleb midägi, siis kõhe`kiirest`räägib edesi Lüg; Libekiil`meelitab`kangesti, kiidab üles ja omal kasu saab sellega Hää; Vana Liiso om vana lipõkijil, ma^o ei kannahda tedä Vas`-konn (libeda nahaga konnast) lipe konn üppäb, kärn konn ronib Vig; libekond o`seoke libe ja`rohkem vee loom, teine o va ropakond Aud*

libel → lible

libelemä libel|emä, -dä TLä Rõn; libõlõmõ San tuules lehvima, kergelt hõljuma lehed libelevä ja aenad tuule käen Ran; supp vai asi - - mõni `suurmateräke säl leeme seen libeleb Puh; kõjo tohiku õhukse libeme libelevä, ku tuuleõhk om Nõo; ku mõni rõevass om tuulen, siss libeleb Rõn **Vrd** libalema

libem¹ libem g -e TLä lible, ebe `rõiva kül`lest `õõrdup libemit Ran; puru läits ubinit korjaten `sil`mä, ess ta mõni koore libem `olli; ku tuuleõhk om, sis tuu nigu väristäp noid libemit säääl [kase] tohiku kül`len; soetõlva libeme om nii sama `pehme ku ani pudsusule Nõo || seene eosleht üteldäss et ää seene, mes särätse pääl `valge ja libeme on roosaka, aga mia ei ole neid usnu `võtma (šampinjonidest) Puh; tiguse om kõik nuu libeme ärä söönu, `pal`lalt tu koorik enne Nõo **Vrd** libam

libem² libedamini Lõpuks leheb ikka libem Emm

libema libema(ie)

1. libisema lumi on libend kattuselt `alle; jalad libesiväd alt `vällä, tie õli libe Lüg

2. vaikselt liikuma [hunt] läks siit `naabri `väljäl üle `siie mahajäänd ahervare `juure. mä `läksin `vahtima, aga kuda tämä sääält ärä libes, mina_i näht Lüg

libe|magu libedik päris mao kõrval on üks veike magu, libe magu kutsutasse Lai; eläjäl kiä mälehtäss, tuu um lipõ mago kah Rõu; lipõ mao seeh om vet`el` sitt Se; mao mant `lätvä suolikilõ, tuu um lipõmago Lut || ma `ol`li küll lipemagu `laulma, nüüd om ärä kikk lännü meelest San

libemini kiiremini, libedamini kodu kuluvad ne tunnid libemini [kui võõrsil]; kut leval või peel, siis ta leheb libemini ala Khk

libene libene tigu – Jõh **Vrd** libedik

libenema libenema VNg VMr, -mä Kod; nud-part libenened Kuu libisema `tütrigu `sormed olid libenened siel ukse `serväst `lahti Kuu; nuga libenes käest maha VNg; jalg libenes ja kukkusin kül`leli VMr; õlesin maha libenenud, aga saen `kiinni `kostki; vikat` libeneb aga üle, luisk ei tji teräväss; kell libenes tasuss `väljä Kod

liber → libre

libe|sool libedik libe suol on `lehmäl ikke sies Vai; mis tal sehes oo mao `külges suur jäme sool, se o libesool Jaa; loomal üks iseäralik sool, libesool, seda pannakse juustu `sesse VII; libesool on igal õhöl, `veisel ja Juu **Vrd** libesoolik(as) **-soolik(as)** = libesool libesoolikas on suur jäme taal sehes, `lambal või lehmäl Krj; seal oo lipesoolikas ja `lammal oo koa Vig; jäme soolikas, `üitakse veel libesoolikas teda Ann; libesoolikas läheb juba peris soolika `sisse - - teine ots on lai, teine kitsas Ksi; libesoolikas on `iakene lai ja pikk, üleni vol`diline; libe soolikas on `lehmadel, vasikatel, lammastel, kes mäletsevad Lai; `lambal ka um kõrdmagu ja lipõ soolik, lipõ magu Rõu

libestaja libisti libestaja murib `kat`ki mua, ta veab niisa-ma siledast kui äke; libestaja veab `kartuli vaod tasasest, kui vaol mõni vimp sees, üks libestaja praavita ära Trm **Vrd** libistaja, libistes

libestama libestama VNg Ans Emm Saa I Trv, -ämä Vai, -ämmä Röp; da-inf libessätä Kod; ipf (ma) libesti Hls, (ta) libest` San

1. libisema `karku on `ninda kää järele - - kenel on `jalga `aige, on ea, ei libestä Vai; jalg libestas Iis; libestas käest ää; obune libestab nüris rauas Trm; iä piäl `nilbe, libessäd;

ammastega sirp ei libesta `kõrsi `müüda üles Kod; kui vikat ei ole terav, siis ta libestab üle ära Lai; iäne tjj, obõnõ libešt maha San **Vrd** livestama

2. libedaks tegema ikka libestas `käised ära, es möista maha `nuuskuda Ans

3. silima, tasandama künni muad libestatakse kevade, siis ta ei kuiva nii rutu, muld jääb kohedast Trm; [kui leib oli] pät'sis tettõ?, sõss hämmete viil kassi viij vai `hapnõ piimä seeh ja libestedi üle ja tet'te sil'les Röp

Vrd libastama, libistama

libesti libedasti `sakslene tuli libesti `sisse (vastupanuta) Khk

libestik libesti|k g -ku Var Aud

1. ”peensool” libestik - - need kuivatatse ää ja võetse juustu jaos Var

2. väga libe mereärg - - nisuke libestik, pika libeda sabaga Aud

libev(e) libev Pst, g -a Saa Kõp Trv, -e Krk; n, g libeve Hls Krk Hel

1. libe, sile, tasane linane rõõvas lähab `kol'kes libevas Saa; laud libevase õõrut Trv; saan lask perän `tiiru, kui tjj om `jääne ja libeve; pää libevess suiut; `terve libeve puu küllen ei ole kõbjasid Hls; nij `sindle, mis juudi teive `liimeistrige, olli libeve; õige libeve ja `nilge `kõndi `pääle vihma; kuju libeve tjj olli, ää `sõita Krk || hästitoidetud, rammus sij oben om `kaaru saanu, ega ta mud'u nõnda libev ei oole; oben o ilus ku pil't, libeve ku `läükless puha Krk

2. lipitsev; meeldiv aa ääd libevet juttu; ku tal ää tuju, sõss om ta ninda libeve Krk

Vrd libe¹

libevest libevest Hls Krk libedasti ää juttu `aama - - libevest kõneless Krk **Vrd** libedast(e)

libi → livi

libijas libij|as g -a (soolikas) kiritanu, libijas ja `umne ots o soolikate nimed; seal põle libijast ja kiri tanu; `veistel oo libijad Muh

libima libima VNg Kaa Põi LÄEd Mih Aud siluma, tasaseks tegema; silima `Peske rutem, kava te neid `laasisi libite Kaa; Mis selle vana laua kallal nii kava libitakse, jalg all on, on ea küll Põi; mis sa naa kava ennast libid Kse; Mud'u oo nitid `rullis koos, see annab enne libida, kui `sirges saab Han; [haiget kätt] ma mud'u sedasi libisi, jälle terve, jah Aud

libin libin Lüg Krk, g -a Jäm Khk Rei Tõs Hää KJn Trv, -ä Nõo, -e Hls; lipin Hel San Urv, g libina Rõu deskr (kiirest, ladusast liikumisest); esineb ka paarissõnalisel ühendis läks `ninda_t libin-lobin taga Lüg; läüb ku libin KJn; küll temä olli usin, käe käisiv ninda ku üt's libin; anise ja pardsi võtav lohun ku_t's libin ja lobin Krk; tüü läit's ku üt's lipin Hel; määri ratass ärä, siss ratass käip ku libinäga Nõo; kalapoig satte ku lipin vette San || on kõik kohad libinad, lobinad täis Hää; lehe lipin Rõu

libinal libinal Lüg spor S, Kse Tõs Juu Jür-/ll/ Vil kergelt, libedalt; kiiresti, ludinal kašs läks libinal katusele Jäm; mis säääl viga künda, see lihab jo nii libinal edasi Ans; töö läheb täna üsna libinal `eetsi Muh; Asjad läksid keik üsna libinal Emm; saan läks libinal mäe rühjast `alla Rei; töö lähäb kohe libinal Tõs; Lapsel läheb lugemine libinall, aga kiri on vilets Jür; ku üles tõusud, on [jalg] valus, ku kepp käe on, lähäb `jälle ku libinal Vil || sadab libinal `vihma. pali ei sada, aga vihm on tihe Lüg **Vrd** libisele

libinits *libinits* g -a Ran Võn vajutis kootava võrguääre sirguhoidmiseks ku `võrku `koetas ja lavvukõnõ täüs saasõ, sis lastas silmä[?] maha, a silmä[?] oma[?] sis keeron, et silmä ilostõ `sirgu olõssiva, pandass libinits `otsa Võn

libisele kiiresti latsõ[?] `juuskva[?] nii libisele, kae[?] ku ei sata[?] maha[?] Har **Vrd** libinal

libisema¹ *libisema* R/-mma Lüg/ eP, -me Hls Krk, -mä Khn Kod Nõo Rõn, -mmä Vai Har

1. liuguma, mööda siledat või veerjat pinda liikuma `vanker libiseb, kui tie on `tõise `puole `kallukal Jõh; *Obusel pole `sipkasi all, `terve tie kippus libisema* IisR; *aņņeras oo `sõuke libe kala, ikka libiseb kääst ää Khk; Jää naelad `löödi selleks, et obu äi libisend Põi; ma libisesi, pidi maha kukkuma Muh; akkas määst `alla libisema Mär; Männä ljõdudõ piäl puät libiseb `jästi Khn; kauss libises käest maha, läks kat`ti Juu; libisesin puu pialt jõkke JMd; regi libises `kõrva ja `viitas tie ära Kad; kelgumehed lähväd ku libiseb Kod; jalg libises vähe Plt; ärä libisi käest, maha libisi Krk; nii `nilbe om, et jala libisevä alt ärä; lipsain ei saesa vikati ijn, libiseb vikati iüst ärä Nõo **Vrd** libastama, libastuma, libenema, libestama, libistama, livestuma*

2. kergelt (kiiresti) liikuma järv vähäkene libiseb laenetata; virvendäb, veiksed `lainekesed libiseväd; tñj õege rutto nõnnagu näpid libiseväd Kod; `lõokene lätt ülesspoole ja laalap, siivakse libisevä Rõn || fig aeg libises eε kääst, es jõva midat teha Khk; inime on ikke patune, libiseb kõrvale õigelt tielt VJg; aeg libiseb `müüdü, ei `näegi Kod

Vrd libema

libisema² *libisema* Ote, -õma Lei, -emä Nõo Har/-mmäl, -eme Hls Krk, -õmmõ Krl; pr (ta) libisess Se värisema, võbisema; lehvima libisi nõndagu aava leht Hls; `juuse tuulege libisev pähän; tuul tule `aknest `sissi, tuli libisess lambi otsan Krk; ku tuule `lõhna om, siss aava lehe libisevä Nõo; mõni kõrd pandas `erne irmutusele rätiku libisema pääle Ote; iho libisess säläh nigu haava leht, kui midä `hirmut Se **Vrd** libisämä, lidisema

libistaja *libistaja* Lüg Jõh Pil, -äjä Ran Vas, -eje Krk; libissäjä Kod libisti libistaja ägel `käiväd `lauvad `servite `ninda ja `lauva tükkid pääl; Libistaja `este õli, kaks puupakku, vahe`puuga `sõisas kuos, ies konks, kuhu sai `kaigass `kinnitada ja obone ette rakkendada, `pankalist maad libistajaga siluti Lüg; libissäjä one üks puupakk, raud siden ja konksod servän, kohe paad raudketid, obesed ette Kod; libistejege tetäss muld tasatsess, enne ku vedrudets Krk; egä mñjs tei esi libistäjä Ran **Vrd** libestaja, libistes

libistama *libistama* RId(-mma Lüg Vai) Jäm Khk VII Põi Muh L Ris Juu JJn Koe Trm Plt Pil KJn, -ämä Var Kod/-ss-/ T Vas, -ämmä Har Räp, -em(e) M San, -õmmõ Krl

1. a. silitama, paitama libistas mu pead Tor; mis sa libistad sedä `kaSSI alati Juu || fig anna ikke valu [vihtlemisel], mis sa nii sama libistad JJn b. siluma libistame vikati teravaks Khk; `kolde tuhk libistud libedas Tõs; müüri libedas libistan Aud; [puuanum] saab siest vel ää libistud Ris

2. libistiga töötama, tasandama `põldu libistetta, on `niisuke äge Lüg; Libistiga said kevade põllud õle libistatud; Libistamine tegi põllu sileks tasaseks Põi; ät` ütles, et lähab libistama Saa; `pankleseks jääb moa, kui ei libista Juu; kevade libistati `küнди ja kesa aeal võis kua libistata Trm; enne rükki tegemiss libissäväd tasasess Kod; sügisene küнд, `olli üless jäänu tükke, libistamisega lassid tasatsess Ran; mine_pañõ hopõn libistäjä ette ja libistä üle Har **Vrd** liiberdama³

3. libisema **a.** *obu akkas libistama* Kse; *ma ole mitu `korda ju maha libistanu* Hää; *jalg libistas* Plt; *nõnda kui varss tuli (sündis), akkas kobistama edasi, libistas ennast külle pial* JJn; *akan jäi `valla, tuul libistäp kardina `aknast `väl`lä Nõo; ma oless maha libistenu* San **b.** *vaikselt liikuma libistas enese teeste `ulka Mär c.* fig *näppama Pidand teise mehe raha koti tasust ää libistama; Libista ää ja pista oma `tasku Pöi*

Vrd libestama

4. lipitsema, meelitama *poiss on `kange `tütriku `ümber libistamma* Lüg; *sii o `sohke libistäjä* Var; *libistab iga ühega* Pil; *temä libist ega üte ehen* Hls; *mõni `seante libistes, selle libistemisege taht `meastigi saia, midägi täädä ehk `andit midägi; suu ehen ta ku mesilind, libistess* Krk; *suu jijn om ää, libistäb, käänäb säl`lä, siss kõneleb jälle tõesiti* Nõo; *tu mõist häste libistä `umbre* Har || *saba liputama koer libistes saba - - tule ääss tegeme ennast* Krk **Vrd** libitsema, liiberdama², liibitsema²

Vrd libastama

5. midagi pealiskaudselt tegema *kui jättasid täädä (puulüpsiku) vaid unaruse pähä, et pesid vähä, vaid libistasid `pessa ja siis läks piim juo libedast ja `ilgest* VNg; *ta libistas muedu vikatid* Muh; *sa pühit söss pühi, ärä libiste pal`t* Krk

6. lobisema *Tuleb sulle tee piale `vasta ja siis akab libistama, kõik tema tiab, riagib sulle `taevast ja muast kõik kokku* Trm

libistes *libistes libisti kaks `lohku, põikpuud vahel. kui `kerge on, moa väga `panklene on, siis pannakse kiva `peale, see on libistes* Juu **Vrd** libestaja, libistaja

libisti *libisti põllutööriist künni tasandamiseks Libisti `tehti tamme puust, ömargune tamme jupp `löödi `lõhki, kaks puud tapiti vahele, aisad ede, oli `valmis* Pöi **Vrd** libestaja, libistaja, libistes

libistik → liivistik

libisämä *libisäm(m)ä* Kan Har Rõu Vas värisema; *lehvima lippu mugu libisäss katusõ otsan* Kan; *`rõiva hilbu libisäse säll`län; pիրրukõsõ `pañti `kääuse `otsa ribahusi `tuulõ libisämmä [hernehirmutisel] Har; puulehe² libisäse² tuulõga² Vas **Vrd** libisema², lidisema*

libiti → lippit

libitsema *libitsema* Kuu VNg Lüg Rei Saa VJg Iis, *-eme* Hls Krk; (ta) *libitsäb* Kod lipitsema *poiss libitseb `tütriku `ümber nagu nugine* Lüg; *poiss libitseb tüdruguga* Rei; *tämä tahab nagu üvitsätä - - libitsäb ja üvitsäb su `ümmer* Kod; *küll mõist sii poiss tüdrukide ümmer libitse, nõnda õrn ku üits äniline kunagi oma kõnege* Krk **Vrd** libistama, liibitsema²

libl → lible

lible n, g *libl|e* Jäm Khk VII Pöi(n *libl*) Muh(n *libl*) spor Pä, K I Ote San, *-u* Saa Hls Nõo Kam Rõn, *`liple* R(n *lipl* Lüg); *lible* g *`liple* Khn Kam; *liblõ²* g *`liplõ* V(n *lipõ|l* Lut, *-l* Se; *-e²* g *-e* Har); *libel* g *libl|u* Trv Hls Krk, *-e* Puh; *lipl* g *lible* Lä Mih/le-/ Ote; pl *libled* Ran

1. õhuke leheke, liistak; ebe, kübe; viljatera kest *kui mere vesi on soe ja kollaseid `lipleid täis, siis `üelda, et meri `oitseb* Jõe; *`kaeral tulevad `lipled, kui `kaeru `tuulad* VNg; *Viletsad `iuksed, `arvad, `lipled vade pääs* Lüg; *Mis `rohtu seal selle kuivaga on, muidu libled illerdavad tuule käe* Pöi; *`uota, et ep umala `lipli lähe õlle `sisse mette* Muh; *möni*

arv lible oli [põllul] Noa; lina - - laasib libled alt ärä; lõik ein oo seoke üksiku lible `moodi Vig; paiu libled (urvad), `piale `küindla `päeva akkavad [õitsema] Var; Luõmad seid `terven `kuasta taemõd ää, mitte `liple jäess `järke; Nda laisk, et viisi mitte `liple liiguta Khn; siin põle `rohtu kedagi, mõnid va libled on Ris; oras põle `easti tõust `ühti, mõned libled `pal`lalt `püsti Juu; `enne magasid inimesed `õl`gi sies nagu siad pahnas, libledest padja pia all Jür; mõned kartuli libled on pañni pial JJn; kaeral on nesuksed libled, `pehmed libled `kasvamise ajal juba, teistel `vil`jadel ei old libli VMr; neid liblesid on kaeras pal`ju. need on `kerged - - need nigu linnud `lendavad Trm; kääväd `veikesed `lained, viäreväd ku libled Kod; lõigu liha liblusse, pane panni `pääle Trv; `lõika miul ka üt`s libel `kaali Krk; ütts puukoore libel läits `sil`mä Puh; ega vanast `patja es ole, kaara libluse `panti pääalutse kotti, tyy `olli tu padi ja kõik Nõo; kõva mijs ütel kõhnale mehele: sa olet nigu üt`s lible, sa ei püsü tuule iin Kam; kuusekuku `sijmmel om lible takan, lible viiva ta `lendu; ma tyy kõjo liblesit, pane `paisele `pääle, tyy võtt mulgu `sisse `õkva ruttu Ote; no_nakass ihu `nahka ajama, tulõ `lipõ `kaupa `nahka maha?; kalal omma `liple (soomused) - - pääl Har; üt`s vana inemine võt`t `lipõ keelega `vällä, ai keele silmä laka ala?, tõmmaäs `lipõ `vällä Rõu; toohokõsõl oma? `lipõ? küleh Ráp; kaaral `püörüse man um lipõl, a ku pessät ärä?, no kõik jääse? aganast Lut || maksalutikas – Se Vrd liblikas, librakas, lidve, lipe¹

2. seene eosleheke seenel om `valge lible all Puh; pilviku om alli seene, `nilbe nahk om pääl - - lible om all Ote; pilvike om punatse pääl, `muidu om `valge, var's ja liblu ja Rõn

Vrd libre

liblekas → liblikas

libleke|lill kannike liblekelille met`sik, aian kasvab kua Kod

liblekene dem a. < lible midä sie moni `liplekäine `vil`la sies tekkõ Vai; kis neid liblekesi `kõiki üksaaval korjata jõuab Mär; `andis liblekese `leiba Iis; `paprõ `liplegõsõ ol`li põrmandu pääl Krl; `liplekene libisäss tuulõ käen; sijj om jo vällä mõst, üt`s `liplekene `perrä jäänü? Har; Um no_lõiganu_kül leeväkeeru, nigu_`lipõkõsõ Rõu Vrd libluke, lipneke b. < liblikas `valged liblekesed `sitma `uussa; kui kirju liblekess näed `eeste, suab sul kirev suvi ja kirev elo Kod

Vrd lidveke(ne)

liblik → liblikas

liblika|lill võõrasema liblikalillel on kirjjud eiermud; võõrasemä one liblikalil`l Kod

liblikas libli|k Jäm Krj Iis Trm Äks KJn Vil, g -ka Vig Trv, -ku VII Kod MMg Lai Kõp Hls Krk T Rõu Plv, -gu Mus Saa Krk V(-ko Rõu Plv, -ga Se Lei); `lipli|k Jõe Kuu Hlj, g -ku Lüg; n, g `liplika VNg; `lipli|ka g -ga Vai; liblik|as VII Põi Muh spor L(-gas Rid) Ha, Amb JMd ViK Iis Trm, liblek|as LÄPõ Ha Jä VIPõ, `liplik|as Jõe(`liple-) Hlj Lüg, g -a; liblik|äs g -ä Vig Tõs KJn; `lipli|gas VNg, -gäs g -kä Kuu; pl liblig|ad, -ed Khk, `liplikad Kuu Jõh, libliga? Lei

1. (putukas) `Liplik lens `oie `pääle Kuu; `liplikud sittuvad kabustie `pääle, sittast tulevad `ussid ja kui ei tappa maha, siis kevade tulevad `liplikud lagedalle Lüg; `lipligal on `valged `siived ja `keldased `siived Vai; `musta libligud pole `näntkid Mus; Kui kevade esimeseks näeb `koltse või `valge liblika, siis see inimene on selle sui `terve, näeb aga esimeseks kirju liblika, siis on sui tõbed kallal Põi; `valged liblekad tegevad `uussa Rid; ma nägi tänä suurt `koltset liblikäst Tõs; libliki on kirjusi, valvaki, kõik sugusi Hää; `valged

liblekad `lindavad kapsaste `kohtes Juu; ma põle tänavu `ühtegi liblikast näind JMd; õnnetuse liblikas on punasemusta kirju VJg; eleda karvaga liblikas toob `õnne Trm; liblekid on `mitmed `sorti SJn; `kerge ku liblik; ku enne jüri `päevä näet kõllast liblikut, sõss saat pal'lu võid Krk; nemä `tõnksivä ka iki `juusku, `tahtsiva `kiinni võtta, a kos tõene, lääb nigu üits liblik ijn Ran; om ike `irmsa looma küll nji `valge libliku, nemä situva serätse kõllatse muna `kapsta lehe pääle Nõo; [kui] kurriv liblik tulep keväde `väl'lä, saap kirju elu Kam; kunn süü liblikut Rõu; liblikit tul'l `Tartu puult, `õkva nigu üt's vihma sado tul'l Plv; nelä siiboga libligu?, noid kala? söövä? Se || (teat tanu) noorõ? sis naksiva? naid liblikit `kanma, saksa tannõ Kan **Vrd** lipergas, lipikas¹, liplakas, litikas

2. lible kase libliged (kasekoore pealmine õhuke kiht), tuule kæe liperdavad Khk; lina lüü kõllatsõss ja laas nyu libliku? alt maha; kaara libliku? San **Vrd** librakas

3. võõrasema niid liblikud võta [surnuaialt] üles, tyy kodo Kod **Vrd** liblikalill

4. kahe hõlmaga sahk uuemal aeal oo liblikad rauast, `aetasse vaud sisse, `eenni `aeti arksahaga Vig; nüid on liblekad, aga siis oli ark sahk, puu sahk, sellegä sai vaod `sisse `aetud Juu; liblekad ja mu'id, liblekaid ei ole änam olemas Pee

Vrd librik(as)

libliku|kiri (kindakiri) libliku `kirjä kinnast `koetass kah, kuar jälle nigu siiva ja tyy keskpaiga ka, om nigu liblik konagi Nõo

liblits liblits soalipits liblits, kase puust, peerust sai lõegata, teene ots nagu vahedam ja teesel konks `otsas Tõs

liblu → lible

libluke dem < lible `karduli `liplukene kukkus `pannult `permandulle VNg; `lõika mõni libluke liha Trv; temä ands üte liblukse `vorsti Hls; anna üt's libluke `kaali Puh; `tul'li [kasel] kyyr päält ärä, `väikse peenikse liblukse säl all Kam **Vrd** liblekene

librakas librak|as g -a lible `kaapsu librakad [supis] Krj **Vrd** liblikas

librama librama ligaseks tegema Ää libra `louda Rei

libre n, g libre Jäm; liber g libri Rei lible **a.** õhuke leheke rohi on üles `tousand, rohu libred on ülal Jäm; umala librid Rei **b.** seene eosleheke seeni laki all on libred; `lambaseenil pole libresid Jäm

librik(as) libri|k Ans, g -ga Khk Rei Phl, -ka Kaa, -gu Jäm Khk, -ku Krj; libre|k Emm, g -gu Rei Phl; librik|as Kaa Krj Põi Ris, librek|as Mar, librig|as Rei, g -a; n, g `liprika VNg; pl librigad Emm

1. liblikas librigud sidu nägu; kui sa enne jüribed `koltse libriga lehma käde annad, siis tuleb `kolne või Khk; librikid o punasid ja kollasid ja kirjused ka Krj; se kollane librek, neid `räipid sii õsna tubliti Rei; `valge librekas muneb kaapsa `peale Mar

2. kartulumuldamisader libreguga mulludagse karduled Phl

Vrd liblikas

libritsema librits|ema Khk, -ämmä Urv

1. lipitsema silma `teender libritseb nõnda so ees Khk; No_libritsäss ja_lak'iskõllõss, taht `hindä hääss tetä? (koerast) Urv

2. sobrama kae_kui ta tõsõ `asju libritsäss, läbi kõik' sek'ä Urv

libu *libu* RIid Pöi L(*lebo* Mar) JMd VJg Trm Kod Ksi Plt KJn M Puh Ote San Krl Har Rõu Röp

1. liiderlik naisterahvas, lits *sie on täis libu*, *'korja 'lapsi 'vaivale 'ilma_päle 'ohtu* VNg; *See eluaja 'sõuke libu olnd, kui ta mehega kogu saab, siis on see kohe 'selgas ka Pöi; ei ooli enesest kedägi, üks va libu, laseb 'litsi Tõs; va libu, 'lendab ühega 'sinna, teesega 'täanna Hää; sialt rahvas olid, võtt 'endile tüdruku, piab üks linna libu olema VJg; 'ennä tüd'rikukese libu Kod; meie poisid 'ütlevad, me nisukeisi libusid ei nuusutagi - - need mõne tüdrukud või asjad Plt; temä näedäss jah, et temä om väli 'õige ja puhass, aga tõese om kõik libu Puh; ta om libuss lännü San; ma_ilma libu, tuul om üt'skõik', kas olgu juut vai ha'ujukõnõ vai seebi'kaandja setukõnõ Har; veli lei libuga_kokko, võt't kõik' raha ar? Rõu || ku libu 'ändä liigutess, siis peni 'kellä pist Krk **Vrd** libusk(i)*

2. emane (loom) a. kits 'meilgi oli 'ennevanast kuus 'seitse libu ja üks pukki VNg; *libu kits, sie on emäne 'tallekene Lüg || int (kitse kutsumisel) – VNg b. koer Va emase koera libu Pöi; libude pulm, ku ta penisit kokku kuts; libul om esätse koera perän; libul om joosu aig Krk*

Vrd lidu¹

libud pl *libud libled nahk kestendab, läheb 'kat'ki, ega si enam terve nahk ole, kestendab nigu libud pial Ksi*

libu|hunt *libahunt libu 'undid akkasivad 'luoma tagand 'otsast 'süöma VNg*

libuma *libuma* San Röp, da-inf *lipu?* Rõu liduma [kanapojad] *mugu_libuvõ nuil* (kärbestel) *taga San; tõõnõ pand ühn libuma Rõu; libugõ mineket Röp*

libus ripakil *mokk on libus VJg*

libusk(i) *libusk* Ksi Puh; *libu|šk* Krk, g -ski Hls San Krl; n, g *libuski* VNg Tõs Koe Pil Puh, -ski Pär Plt *libu*, lits *libuski - - üks libu või lits Tõs; seda 'ütlevad kõik, et va libusk, kes liperdab või käib poistega 'ümber Ksi; mees ei võta last omaks nüid. oleks naene mõni libuski olnd Pil; va libušk, tükiss vägisi miu mehe manu Krk; minnu es panda 'kyyli, pelläti et lää libuskiss San; libušk tüdrik liperdõs 'ümbre Krl*

libõhõdõ *libedasti ta kõnõlõss 'väega magõhõdõ ja libõhõdõ Har **Vrd** libõhõhe*

libõhõhe = *libõhõdõ mõist 'häste 'võl'ssi libõhõhe Plv*

lidi|kivi *lidikivi lutsukivi – Jõh*

lidima¹ *lidima* VNg Jäm Han Kse Koe KJn, -mä hv Puh kiiresti jooksmas, liduma *Laps oo 'terve pääva lidin, nüid oo väsin; Ma lidisi küll kassipoja järel, aga kätte ei saan, kass lidis ikka ees 'kiiremini Han; 'välku lõi, ma panin lidima Kse; kuer lidis et jalad lõid tuld Koe; küll lidib tulist joosta KJn **Vrd** ledima*

***lidima**² *lidimä* Kuu; nud-part *lidind* Kär

1. lakkuma *kass lidib 'piimä* Kuu

2. solberdama *sellega* (põldnaeri juurikaga) *mina pole mette 'värvind - - aga muidu, muidu teiste 'asjadega ma ole nõnda lidind ja lädind et Kär*

lidin *lidin* Krk Hel, g -a Jäm Khk Muh spor L, Kad KJn, -ä Kod, -e Hls; n, g *lidina* VNg desk, on *kõnelemise lidin* Jäm; 'sisse ol'li peris see 'rasta 'tilkmise lidin kuulta Saa; *lidin*

one, ku aad tõesega sala juttu; ku vanger one miäritud, one `jälle lidin Kod; kõnelive ku lidinen Hls; jutt juusk ku üit's lidin Krk **Vrd** lidinik, lidsin

lidina lidina lidinal mõni püiab `kähku ja lidina `rääki; Kui `viskad [lutsukivi] `vasta vett, sis lähäb ku lidina `mööda vett lit, lit, lit Tor

lidinal lidinal VNg IisR Jäm Pöi spor L, Koe, -el Muh, -äl Nõo adv < lidin Ei mina seda lina `sieme `kiedust vasikalle pihuga `tõstada saa, sie libe ku tat't, `juokseb lidinal `sõrmede vahelt läbi IisR; Räägib nii lidinal, mitte_b saa aru Pöi; kel põle ammast suus, see reagib lidinel Muh; Laseb (räägib) mis lidinal, ei sealt saa aru midagi Vig; Vassika kõht oli `lahti, `laskis lidinal kõik tee täis Han; vesi jooseb lidinal ja ladinal Hää **Vrd** lidina

lidine lidi|ne g -se porine põrand on lidine - - kui `jalgadega pori tuppä `toodud; maa on lidine - - `piaie vihma Lai **Vrd** lidrane, lidrine

lidinik lidini|k g -ku lidin muku kuuled, et lidinik one, kosa vesi juakseb Kod **Vrd** lidsin

lidisema lidisema VNg Jäm Khk Krj Pöi Muh Mar Mär Kse Tõs Hag Kad Kod Lai KJn Ote, -mä Puh, -me M

1. lidinat kuuldavale tooma kihast lidiseb vett `välja Jäm; läkk lidiseb `vankri all Khk; Mis laps lidiseb, siis kui vanad inimesed `rääkivad, ise_b tea midagi Pöi; keel lidiseb suus, ei soa aru `ühti, räägib na ruttu Tõs; vahel lastele `üeldakse: mis sa lidised Hag; vesi lidiseb õjaden; nõnna kõneleb ku lidiseb; vanger ku ärä miäritud ja uus, lähäb ku lidiseb; märjäd `riided `ümber, lidiseväd; pori lidisi jala all Kod; mis sõna kuulep, lidisep `vällä puha Hls; mis sa iki selle ullu jutust lidiset ütte `puhku Krk

2. värisema, võbisema aava lehed lidisevad Tõs **Vrd** libisema², libisämä

lidistama lidistama Jõe Hlj VNg Jäm Khk Pöi Muh spor L Ha, Koe Kad Sim Trm Lai KLõ Trv Ote, -eme M, -ämä Kuu Lüg/-mmä/ Kod/-ss-/ Puh Nõo Rõn

1. kiiresti (ja arusaamatult) rääkima; lobisema, tühja juttu ajama see lidistab nii pailu Jäm; Jähid `sõnna lidistama `jälle, ma_b tea `õhti, mis nad seal `rääksid Pöi; lidistab kui `veske - - ei soa aru Tõs; mis sa alati lidistad, pia enese suu `kiinni Hag; sie `kange lidistama, `kange libeda kielega Jür; küll sie lidistas, nagu `tatra `veški Sim; läks kohe `kärrest külasse, lidistas teisele ette `riakida Lai; lidistab igal pool oma keelega, kõegiga on tal `assa Pil; lidistess iki oma keelege tõist taga sel'lä; lidistess, jutt juusk ku üit's lidin Krk; ega sääl `õiget juttu ei olegi, lidistäp pähle Puh

2. isutult (läbi hammaste) sööma siga lidistab läbi ammaste, viletsa `süömaga siga Jõe; lidistäb läbi `ammaste suppi `süüä Lüg; siga lidistab muedu vedelt Tor; siga ei taha `ästi `süia, muudku lidistab `pialegi Kad; siga lidistab, ei söö Ksi; läbi ammaste lidistab KJn; siga lidistes `lijmi Hel **Vrd** lidsimä, lidsistämä

3. lobistama, solistama `lapsed ku peseväd, siis lidistäväd `viega Lüg; lidistab läku `aukus Khk; `endä `põlle ja jakki nii sama peo vahel lidisti Nõo

4. (lindude häälitsemisest) `linnud lidistäväd ja `õtsivad ka omale süä Lüg; pääsukesed lidistavad rehall Kse; peäsuke lidistab ja laalab nõnna paelu Juu; värv (varblane) tükib `rässä `alla, siis lidissäb ja sirsob Kod

lidra lidra Mär Kse Hää Hag Koe Iis Ksi Puh, `litra VNg

1. lobiseja `litra lobise `palju VNg; *oh sa va lidra, vait ei vöi `olla Hää; oled just kui va lidra - - kis na pal'lu `tühja räägib Hag; pailu jutuga lidrab kõik, mis põle olemas, ta on üks vana lidra Koe*

2. edev, kergemeelne tüdruk *oo üks lidra, ei seisa kodu, ajab `piaale poštega `ringi, põle `kindlad meelt `ühti Mär Vrd klidra*

lidrak *lidra|k g -ku edvistaja edev lidrak one, üks kõik kas mijs või naene, ku ta `niiske nar'r one, ise mes sõna juttu ajab, naarab ärä selle Kod*

lidrakas *lidrakas vedel `sõuke lidrakas või oo Muh*

lidral *lidral pehme, pudrune sojad õunad o lidral Muh*

lidra-ladra *deskr see oli ka teisest alva `riakimine, lidra ladra jutt, mis naised külas aasid Lai*

lidrama¹ *lidrama Khk Pha poris talluma, poriseks tegema siad lidrand värava taguse puhas ee; lapsed lidravad läku sihes; pardid lidravad läku `aukus Khk Vrd klidrama, lidrima*

lidrama² *lidrama Plt; (ta) lidrab Koe laterdama pailu jutuga lidrab kõik, mis põle olemas Koe Vrd litrama*

lidrane *lidra|ne g -se Khk Pha Pöi Muh Rei Kir porine, mudane tee nii libe, lidrane, äi seisa ülal Khk; kui vihmane aeg o, siis sild o nii lidrane, et saa mitte `eetsi ega takatsi; kohe sa lähed selle lidrase `teega Muh; `peale `vihma oo tee väga lidrane Kir Vrd klidrane, lidine, lidrine*

lidratamma *lidratamma lobisema, tagaselja rääkima – Plv*

lidri *lidri Sa*

1. vedel (aine) *pörsas - - lidrib sööma nii puhtaks ää, paljas lidri jääb `moldi `jälle Khk; Nott jäänd täna seikseks lidriks Kaa; supp oli nii lidri Jaa*

2. pori(ne) *Lapsed olid jalgupidi pehme lidri sisse astund Jäm; Kevade kui lumi sulab, siis oo õue lidri täis Khk; tee on lidriks läind Jaa Vrd klidri*

lidrima *lidrima Jäm Khk Kaa Krj Jür, `litrima Jaa, (ta) lidrib*

1. poris talluma *laps lidrib soue sihes Jäm; Lapsed läksid pori`auku lidrima Krj Vrd lidrama¹*

2. lodistama *pörsas lidrib ka `moldis - - ep võta midad, ajab kärsaga segamini, `seoke lidrija loom Khk; `Pörssad aina lidrivad, otsivad põhjast `paksu Jür*

lidrine *lidrine Sa Rei porine, sopane; ligane tee on lidrine ning läkune Jäm; siis olid sügise läbi nii lidrised teed, et mette_ss saand `minna Ans; Vihmaga läheb rada `varsti lidriseks Kaa; või üsna lidrine (vedel), pala on Mus; saue maa läheb märjaga nõnda lidriseks Krj; lidrine leib, `sõuke `pehme Jaa Vrd klidrine, lidine, lidrane*

lidritama *lidritama (edvistavalt) naerma mis sa lidritad Ris*

***lidritsema** (ta) *lidritseb lobisema see lidritseb nii pailu libe keelega Khk*

lidrutama *lidrutama Muh, `litrutama Kuu halvasti pesema, vees korra solgutama Nää nüd sis sidä sinu pesemist, `muudku `litrudad `vaide vähäkäse, kas samate saab `puhtaks; Ega sie `litrutamine küll pesu `puhtaks ei tie Kuu Vrd lidrutelema*

***lidrutelema** (sa) *`litruteled = lidrutama Mes siel `litruteled, ega sa samate sis `riide `puhtaks saa Kuu*

lidsimä *lidsimä* TLä Rõn, *-me* Krk Hel Krl isutult (läbi hammaste) sööma `põrse lidsive`
`ljiimi Krk; siga lidsip läbi ammaste, süük' ei lää `sisse Ran; `ljiimi lidsip, `paksu ei süü Puh;
`väega sitt siga, lidsib leeme ärä läbi ammaste, sao jätäb sinna `paika Nõo; põrss ei süü,
lidsip läbi `ambide, täl ei lää tu süük Rõn **Vrd** lidistama, lidsistämä

lidsin *lidsin* lidin põrss sei nigu *lidsin* Ran **Vrd** lidinik

lidsistämä *lidsistämä* Nõo, *-eme* Hls = lidsimä [põrsas] *midägi ei süü, mugu lidsistäb;*
võtap toda `ljiimi läbi ammaste iks lits-lits, lidsistäb läbi ammaste Nõo **Vrd** lidistama

lidu¹ *lidu* Kuu VNg Kaa Rei Phl Muh Mär PJg Ris Juu Koe Iis Ksi Võn Ote Kan Plv,
ledo Mar

1. kergemeelne, liiderlik naisterahvas *see naene oo täis lidu* Mär; *lidu oo ikke sehoke*
liperdis, kis meestega `ümmer aeab, kis kõegega sõbrustab PJg; *lidu on üleketete lein tüdruk*
Ris; *lidu jah, seda inimest ei sal'li teised kohe. petab poisid ää ja meeste käest naised ää*
Ksi; *lidu juusk poiste takkan* Ote; *ta om ku vana lidu, kes `tõmbass `ümbre* Kan

2. emane koer *Meni tüdruk ka just kui oleks igavene lidu olavad, ööd otsad ajab `peepe*
poistega, `päeva nägu peel just kui lidul Kaa; *tore koer, aga lidu oo* Muh

Vrd libu, litu²

lidu² *lidu* VNg Khk Mus Pöi Emm/-o/ Käi Hää Saa, *ljõdu* Khn veerispuu, rullik `paati`
`lasta lidu pääl mere VNg; *lidusid kaudu tõmmetasse suured paarid üles. pannasse paar*
`palki seinä najale pool kiiveldi, siis tõmmetasse sida kaudu nee paarid üles Khk; *Lidu*
`pandi ree najale ja lidu kaudu `aeti pal'k ree `peale; Lidusi pole kodunt `seltsi `võetud, nee
raiuuti metsast, `sõuksed parased kut taris oli Pöi; *lidod `panta `alla ja `lasta lae mere*
Emm; *Männä ljõdudõ piäl puät libiseb `jästi* Khn; *Lidu on `seuke puu, ku `laeva või kedagi*
`väl'la `aetaks, mis `senna `alla `pantaks -- nemad `pantaks `rišti `alla; Vanašti `laevi
`väl'la `aeti, `suuri `laevi, sis `o'lid lidud kooritu aavapuu lõhud -- aav on libe Hää || *purre*
jõel mis sa säälidu pääl kõigudad Saa

lidu³ *viltu kui `kangal `tõine serv ette mend, `tõine kõrd kisub `piira lidu, siis piab*
akkama tõist `serva `liuma, nii `kaua kui saab sie serv `õigest Lüg

lidu⁴ → litv¹

liduma¹ *liduma* R spor S L, JMd Sim Trm Lai Plt KJn Trv Puh Nõo Ote Rõn Rõu
Vas, *-me* Krk Hel San, *-mõ* Har (kiiresti) jooksmata *pani lidudes menema* VNg; *lidusimma*
kodo ja jättimä `neie linad `kolkimatta Lüg; *Nüüd lidus saba näppus `teistele üles `rääkima*
IisR; *Lidusi nõnda kut jalad `võtsid* Pöi; *pane liduma, mis sa vahid* Muh; *küll lidus üle*
väl'la Mär; *küll lidub aga, viledast lähäb* PJg; *ku ma `talle selle `jõhkama kierutasin, sa*
paraku kudas ta siss lidus `nel'la Sim; *koer võib liduda, kui saba `rohtu tehasse* Lai; *kül sel*
on tuline, kül lidub KJn; *Poisi ollive kohe lidume `pisten, kui mõtsavahk tullu* Krk; *pane*
liduma Ote; *aga sai `täämbä lidudõ* Har **Vrd** ledima, libuma, lidima¹

liduma² *liduma* lappama *Sinnä_`pahti nyy_kooridu_puu_pääle?*, *üt'stõõsõ kõrvale*
`rinda. Sõss visati palgõlõ `rišti roovigu_pääle?, *jäl_neli viis roovikut ja_noolõ `naati*
jäl_`rišti koorituiisi `palkõ pääle liduma Rõu

lidun *viltu puu om lidun* Hls

lidus, liduse *lidus* R/-ss Kuu, *-os* Vai/ Sa Muh Mär Tõs Tor JMd Kad Sim Trm KJn;
lidu|se Sa Muh Tõs, *-sse* spor R/lido- Vai/, Mär Kad Sim Trm Kod

1. millegi vastu surutud; tihedalt koos või kokku `silgud on `tünnis lidus Hlj; rugi vihud one lidus VNg; kana lidus, `märga saand; jänene vädas kõrvad liduse Jäm; koer läks liduse (peitu) Khk; jänesel kõrvad lidus Krj; Rebane tuli nii lidus maad kauda `iilides Pöi; `juussed oo nii lidus et Muh; tige kuri loom, `tõmmab kõrvad liduse; kanal ja anel oo suled lidus, ligi, tihedaste üks ühütese `külgis Tõs; kuera karv nõnna iluste lidus et Kad; `kapsad on nii lidusse vajund, et tegemist kohe, ku kätte suad Sim; puud `langevad lidusse, muku `kliimivad, ei põle Kod; kuri obone, kõrvad lidus KJn **Vrd** liitu, liitus

2. longu(s), lamandunud vili oo lidus, ei soa `niita; vili oo liduse läin põllu peal Muh; vili oo üksipidi lidus maas Mär; ühed terad `vilja peas on lidus, teised pakil; rohi `tõmmas külmaga nõrgast, muudku vajub aga lidusse Kad || norus lidus nägu Jäm; Lehm on täna nii suure lidus `moega, küll ta ikka `aige on Pöi

3. viltu; viltuselt lagund `aita one lidus VNg; kuhi on `nõnda lidus Jõh; puu aid lidus, nenda `viltu vaeund Khk **Vrd** lidun

lidusk lidušk g -i liiderlik lidušk tüdruk Krk

lidusse → lidus

lidve lidve Aud Pär Vän Kod lible kaera lidved, need õhuksed, mis kaerade pealt ää tulavad Aud; lidved on `seemnel `kül'gis Vän; vanal kasel one lidve toho piäl, nuarel kasel lidvedä ei õle, tä õhuke Kod **Vrd** litv¹

lidveke(ne) dem a. lible, viilakas `lõikas ühe lidvekese, mes siält `süüä ehk üle jättä one; ühe õhukese lidvekese and `leibä Kod b. liblikas kui `valge lidveke `lendäb `kapsa piäl, suab `ussa; kui näed keväde näed `valged lidvekess esimäss kõrd, suab elo ilos, `kõike küll; muss lidveke tähendäb muret ja `leinä Kod

Vrd liblekene

lidvetämä lidvetämä lendlema liblekene lidvetäb Kod

lie- → lee-

liebendäine `liebendäi|ne g -se kraasitais – Vai **Vrd** levendane

liebimä(ie) → leepima

liebutama `liebutama Kuu Hlj määrima, rüvetama `liebutab keik oma `riided ära Hlj

liedama `liedama ümber ajama `tämäst ei ole `tolko, muudku `lieda `poissegä Vai

liede¹, liede² → liete

liedes → leede¹

liedus `liedus g -a ladus, mõnus, hoogne niisugune `liedus laul oli; Oli peris `liedus, kui murd`laine `paadi `juomisse toi Kuu

liedusalt, liedusast adv < liedus `voimakalt ja `oite `liedusalt tüöd tegemä; Küll paat `lendä `liedusast hüäs `tuules Kuu

liegastama `liegastama (imiku häälitsemisest) Sest tidedest tuleb teräne inimine, `kuule ku `liegastab `ninda et; Laps juo `liegastab `kätküvess Kuu

liegaus `liegaus "kilkav hele häälitus" – Kuu

liegitama `liegitama leegitsema `ahjus tuli `liegita VNg

liegotama `liegotama laulma, leelotama `Naised `liegotasid `ennevanast; Minul [ei ole] midägi `mieless, et `ligotada Lüg

liegustamma `liegustamma "laulma, kisama, naerma" – Vai

liegutama `liegutama laulvalt rääkima `Rääkib `liegutajes, `jüskü `laulab Kuu

liegutamma `liegutamma kiigutama `liegutaga `minnu, mie suvan `lieku; last ka `liegudeda `kätküs Vai

lieker `liek|er g -ri püsimateu sie laps on vast üks `lieker, ei seisa pudeliski Kad

liekinema `liekinema põlema, leekima lase tuli `liekineda VNg

***lieksuma** (ta) `lieksub (kana või kuke häälitsemisest) kana `lieksub Kuu

lieku `lieku g `liegu kiik küläs oli `lieku; olivad `liegul; `liegu pääl akkas miu pääd `püörütämmä Vai

liekuma `liekuma kiikuma `lapsed `liekud `liegu pääl; mie_n taha `lieku Vai

lielaku `lielaku vallatu laps on kole `lielaku, `juakseb ja tieb `kuerust `pallu VNg

lielu `lielu pidu, pidutsemine Egä `lielust `leibä saa, egä `laulu `lauda katta Kuu

liem liem g `lieme tallevill `Talle `liemest saab tittile hüvi `pehmei sukki ja `mütsü Kuu
Vrd leemik³, liemina, lõim³

liemama `liemama Kuu Hlj VNg Vai lõõmama tuli `liema `ahjuss VNg; tuli `õige `liemab Vai **Vrd** liemastuma

liemastuma `liemastuma = liemama Ärä sa kadaju pane tulesse `palju `kerraga, nie `liemastuvad `oite; Hüäd `tervakased puud on kohe `poltada, `liemastuvad `ninda `pliidiss ja `süõmine `valmis kohe Kuu

liemaus `liemau|s g -kse leek, lõõmatuus `Ninda `saudin `haiget kätt, et `silmit kävi tuli `liemaus `väljä; kävi üks `liemaus ja peräst ei old midägi nähä Kuu

liemiku `liemiku ving `küõgis one `palju `liemiku VNg

liemina `liemina VNg Vai(-ä) tallevill sa said tänavu mittu `liemina (mitmelt tallelt villa) VNg **Vrd** liem

liemitama `liemitama leemendama `liemitan `suure `vihmaga VNg

liem|pütt 4-5 liitrine kaanega puunõu Liempüttigä õli `vuoris`käijätel `kapsa putr `kaasas; `Tanguputr `pandi liempüttigä `lauvale; `Tulbalistele tõi perenane muna `suosti liempüttigä `väljäle Lüg

liepuma `liepuma Jõe Kuu lehvima, hõljuma lähän viel `kiiruga pael kääs `liepudes; [kui] `virmalised siin pohl all `liepuvad, et siis tuleb paha `ilma; kui ei `kuula, mis sa tied, `mutku pane `vemmal `liepuma (anna peksa); rebis `purje meil `katki, sured `lemsud `lemmeldasid `aina, nagu plagud `liepusid Jõe; `Korja ne `riided siel `nüörild `liepumast ärä, tuul tagub puruks; kolm `kummend `aestat olen mere pääl neh `liepund, eks ma ole siis saand `mitmesugused `päiväd nähä; `Vergud `liepusid meres Kuu **Vrd** leebuma³

lieri `lieri vihmauss `lieri ei `neula VNg **Vrd** lierika, lierikaine, lõõrik

-**lierik** Ls vihmalierik

lierika `lierika = lieri – VNg

lierikaine `lierikai|ne, -äi|ne g -se vihmauss `lierikaised -- `ninda `pruuni `värvi; `lierikäine `panna `õhje koga `otsa Vai **Vrd** lieri, lierike(ne)

-**lierikane** Ls vihmalierikane

lierike(ne) `lierike, `lierike(i)|ne g -se = lierikaine `pääle `vihma one `palju `lierikeisi; `lieriked panevatta `otsa `õhjele; kui `vihma sajab, siis `lierikesed on `välläs VNg **Vrd** lõõrike¹

lierutama `lierutama ringi hulkuma – Kuu

lies *lies* g *lie*, *lies* p *lied* Vai; n, g *liese* Kod (tuha)kolle süöd `temmati `liede Vai; `tõmba süded *liese* `piäle pada `alla Kod

liesantka → *lesantka*

liese → *lies*

liest → *lest*³

liete, lieter, lietes `liete, `liede g `liete Jõe(n) *liede*) Kuu; `lieter Jõe Kuu; pl `lietr|id Hlj, -ed Kei; `lietes g `liete Jõe võrguujuk *liede* on üks püünise märk; `lieteid `tarvitatta `vergu `kande jouks, iga vahekohale üks `lietes; kui kala oli sügavamas, siis sai neid `liete `paelu järele `lastud Jõe; kui on pääl vie püüd ehk `triivis, `panna `verkule `lieted `pääle, mes `hoidab neid parajas `korguses. `lieted on pisukased puu `astjad, neil on `liete `paulad küliss, `miññegä `panna `verkuje `külgi. nie `lieted `jääväd `kandama, `vergud rippuvad `neie küliss. igä `aina kohal on `liede Kuu

lieton → *kleidung*

lievendama *lievendama* pöörutama, läikima süda nii *lievendab* *sies* HJn
Vrd *lieverdama*¹

lievenüs `lievenü|s g -kse *lehv Migäs* `lievenüs *sul nüd sel* `kuuel taga *rippub*, *eks sa siu* `solme Kuu

lieverdama¹ *lieverdama* = *lievendama* südäme alt `lieverda VNg

lieverdama² *lieverdama* *leevendama* kui kärn ää on läind pialt, siis jääb kärna ase, mis märg ja punane on, siis kärn *lieverdab* Koe

lieverdämä `lieverdämä *lehvima*, õõtsuma – Kuu

lieverlaks `lieverlaks g -u *kergats*, edev inimene *Ei sie ole saand vanaltki* `targemaks, *kogu elu old* `lieverlaks; *Ei tuo va* `lieverlaks *nüd* `kelba `naiseks `kellägille; *sie* `tütrik on *igävene* `lieverlaks *kohe*, *ei sest tuleki* `targemba Kuu

lie|viidikas (liivasel põhjal elutsev väike kala) kui *lieviidikäs* *kardab*, siis *poeb* `põhja ning *aab lie* `lendu; *lieviidikäs* iä *süedikala* Khn

lievik `lievi|k g -ku (lind) `lievikud on *pisikesed* `allid `linnud Lüg

liga¹ *liga* Mus Han märg mustus, kõnts *obu oo löuel*, *tatistab*, *ninast tuleb tatti*, *kollast liga* *tuleb* `väl'ja Mus

liga² *liga* *lipuke* võrgumärgil *pisukaine lippu* `üeldi *liga*, *oli nahast*, `musta Vai
Vrd *ligarka*

liga³ *liga* (nakkav haigus) *ta am särän liga*, *ku nakkas munu*, *kollõr vai Lei*

ligadi-logadi a. *korratuses*, *lohakil*, *laokil* kui *pole meest majas*, siis *asjad puhas* *ligadi-logadi* *laial* Käi; *Seal peres* on kõik *ligadi logadi* Vig; `Riided oo sii *sial* *ligadi-logadi* Han; *see inime ei tee korralikult*, kõik *tal* *ligadi-logadi* KJn; *asja omma* kõik *ligadi logadi* San
b. *hooletult*, *lohakalt* *Einatõõ lähäb* *ligadi-logadi*; *Maja oo* *ligadi-logadi* *ehitatud* Han; *se töö ei ole suur asi*, *ooletult* `tehtud, *ligadi logadi* `tehtud Lai; `Tahraaid `ol'li ni *ligadi-logadi* *tettu*, *et eläje pässi* *kik* `vällä Hel
c. *lagunemas*, *logisemas* *Vanger* oli *naa ää* *kuin*, *et kõik osad* *olid* *ligadi-logadi* Han; *oki on puha* *ligadi logadi* Saa; *riiss* *tükib* *laiali* *minemä*, *one* *ligadi-logadi* Kod

Vrd *liga-loga*¹

liga-loga¹ *ligadi-logadi a.* *laokil(e)*, *lohakil(e)* `Aigussega *jäend* *keik mu* *tüöd* *liga-loga* IisR; *Kõik on* *liga loga*, *üks tükk* *sii laial*, *teine seal*, `korda *pole* *seal* *midagi* Pöi; *jätab*

asjad kõik liga-loga maha Mär; *Ära jäta oma`asju liga-loga* Han; *liga loga laiali kõik* Hää
b. korratult, hooletult *Vana`vankri rattad`käüväd kaik liga-loga all; Mes liga-loga`tehtud, ei sie`kaua`vasta pia* Kuu; *sañt töö, liga loga`tehtud* Khk; *puu om maha visat, liga loga ja`risti`rästi* Hls **c.** lagunemas, logisemas *see riist o juba nii liga-loga* Muh; *kõik oo liga-loga, vana`vanker või mis taht* Tõs; *aed oo lagund, liga loga* Tor

liga-loga² pori; *mustus lume lagumese`aegas kõik kohjad liga-loga täis* Tõs; *liga-loga täis keik* Ris

ligane *liga|ne* g -se R(*ligai|ne* Vai) Han Jür HJn porine, lõgane *Tie on kaik tanuvass kohe nii ligane, ei`pääse kohe edesi* Kuu; *päivä`pääle läheb maa ligasest* Lüg; *Tuleb särakas`vihma,`liiva`maale sie tie midagi, aga savimaal võttab`pinna ligasest* Jõh; *mie mänin ligast tied`müödä;`saapad on ligaised* Vai; *Vihmase ilmaga tuhlivõtmene põle töö kedagi, oo ligane* Han

ligarka *ligarka* = *liga*² *siis viel üks pien naha`raasukane [oli] viel`küljes`toisel* (võrgukupul), *sedä siiss ka`kaugemalle nägö`ss, sedä`nahka sedä`üöldi ligarka* Vai

ligatama → likatama

lige *lige* Hlj, g *ligeda* VNg IisR Aud Hää Saa Jür Koe Ksi spor T(-dä); *like* Mar Saa Pst, g *ligeda* PJg T(*lik'e* g *ligedä*), *likke* Hls Kam; *likke* g *ligeda* TLä Rõn; n, g *lige* Sa Hi VIPõ M, *like* Hls Krk Hel T, *likke* Hää Saa Rõn, *likõ* Võn San V(g *ligõhõ*, p *ligõh(h)õt*, *ligõ,õt*)

1. märg *põrand on lige* Hlj; *sai lige naha* (higistas) Jäm; *kuumlige ~ tuilige* (läbimärg) Khk; *Tänane vihm lõi loo läbi, ein keik lige* Kaa; *riided olid üll liged märjad* (läbimärjad) Krj; *jalad on liged* Phl; *Sadas päev läbi, karjapoiss oli õhtuks päris like* Mar; *ligeda rõövastega alb`olla* Hää; *vil`trõõva kaldsudega`ol`li kimbus, ku likkeks läkst, siis es saa ärä; likke`jalgega`eitsin magama* Saa; *Vihm tegi teed ligedaks* Jür; *ma olen üleni lige* Kõp; *ku nad* (karvapastlad) *liged ol`lid, sis -- sai neid`jälle`jalga`panna; ku`vihma sadas, siss`panti üks sehake linane riie -- üle älli, nõnda`_t laps ligess es sada* Vil; *egass liget`einä ei saa üles võtta* Trv; *koera karva om ligege ära täkerten; miul olli vaevaline sji lina`kakmine, lina olli lige, ma esi lige, aga ma pidi säääl oleme* Pst; *ihu lääb likes, rasse tjuü* Hls; *ärä panna likit`einu`kuhja;`pernaine tegi`ss`ambakse likess, moodu pärast jõi [viina]* Krk; *nüüd lantsiteb`niitmist nõnda et pää otsan lige* Hel; *mõse`kaskat, aga ärä lik`ess tji* (räägi kellestki nime nimetamata); *mes serände ka tiiäb,`endäl kõrvatagutse viil ligedä* Ran; *miul läits säääl joba likess ihu minekiga* Puh; *ku kodu sai, siss es ole`amba`allegi`kuiva, kõik`olli läbi ligunu ja likke; küll om`peedi ligeda, vett täis nigu jäl`e; ei tunneki ku sül`g tulep suust`väl`lä, levvät enne et lõug like* Nõo; *vaaku`panti vähä üless, ligedämbät`vil`lä* Kam; *mul om jala poritse ja`rõiva likke, ma`_i saa`tarregi minnä* Rõn; *vihm tek`k aina ligõ,õss* Urv; *säääl piat nii`tõmbamma* (tööd tegema), *et hamõ om`perse pääl likõ; ei`_taha ligõhõt`kesvä kokku panda?, et siss`lätvä`kesvä`kasuma* Har; *tjuü miä? räkä aja, tjuü um likõ`tiiskuss* Rõu; *kunna`kapsta`kasusõ -- ligõhhidõ kotustõ pääl* Vas; *likõ kui`rääbne* Röp; *karuus tul`l kuu?, ol`l hämmlikõ* (läbimärg) Lut || libe, limane *`Sieneput`ti`piale on lige kord tuld* IisR; *Sie vesi on juba ligedaks läind, ei sünni`juua; Vana tangusupp ikka natuke lige* Jür

2. pori, muda; porine, mudane (ka soine, pehme maa) – Hi *lehm läks ligese* Emm; *lige ja märg põld* Käi; *nii liged`kohta* [mujal] äi ole, *Tiiligu soo oli nii lige, et`senna on*

loomad sesse läind; loom jähi ligese; meil on sii va lige mets Rei; see on lige, kus jalad sisse vaibuvad; `ermude lige koht, `laidude sees Phl

ligedal *ligedal* Lüg Khn(-äl) Ris ligidal `pehme ilm, kui on kevad ligedal Lüg; vesi sii ligedal; mia juba kua saa ligedal (varsti 100-aastane) Khn

ligedale *ligedal(l)e* Kuu Lüg ligidale, lähedale *ligedale* pühi lähäb sie küll; *ligedale* sedä `aiga pidäses juo laps ölema Lüg

ligedalt *ligedalt* Puh Nõo Ote, *lik|elt* Puh Ote Rõn/-eld/, -õlt Rõu Räp Se, *ligõhõlt* Rõu, *ligõ,õlt* Kan Urv märjalt kui kavva sa `luyuma laset likelt kül`metädä Puh; vili ka koppub ärä, ku ligedalt om kokku `pantu Nõo; ega likelt [vilja] `pessä ei saa, likelt ei tule jo terä kõrre otst ärä Ote; nemä panniva ristkaena puul likeld `rõuku Rõn; ku ligõ,õlt pandass, sõss haina_koppusõ är? Kan; *Ligõhõlt* neh `võeti lang langalõmõ päält maha? ja `pañti kohe orrõ `perrä kuiuma Rõu; ku maast saa [lina] kuivalt üles võtta, sis kääñdäs kuppu, ku likõlt, sis hak'ki Se

ligedamal *ligedamal* Kse Var Aud PJg Rak ligemal [parred olid] *natuke ahju ligedamal* Var; lapsel oo *ligedamal* `koolis `keia PJg; [kartuleid] `pieti aga süöma jäust `aedades ja tua *ligedamal* labidaga `tehti Rak **Vrd** ligidamal

ligedamalt *ligedamalt* Tõs Rak, -ämält Vai ligemalt *oda ligedämält* Vai; väl'ja vahelt saab vist *natuke ligedamalt* Rak **Vrd** ligidamalt

ligem *ligem* VII Põi Mär Ris Amb Tür Ksi, *ligemb* Lüg Hlj Vai Kam; pl *ligembä?* Räp, *lik'imbä?* Se lähem ken oli `kaige *ligemb* sugulaine, sie `istus `pruudile ligi Vai; kui on joodud, siis on *ligemad* sugulased koos VII; *Sealt* metsast läbi `minna on ulga *ligem* kui teed kauda Põi; *ligem* meres `käia Ris; sõsara, velle, tütär ja `tütre mijs om *ligemba* sugulase Kam; *kõik' ligembä?* (sugulased) *omma_koolnuva?* Räp; *sugulasõ* omma nigu *lik'imbä?*, `hõimlasõ nigu `veit'kese kavvõmba? Se **Vrd** lisem

ligemaks *ligemale* siis ku [hülgele] *ligemaks* said, siis [roomasid] *kohulla* Jõe

ligemal *ligem|al* VNg Jäm Muh Rei spor L, HMd JMd Koe VMr IPõ Plt/-ll/ KJn, -äl Kuu(-ll) Lüg Vai/-ll/ Mar ILõ Puh, -bäl Nõo; *ligõmõl* Krl

1. lähemal; lähedal sie kari oli viel `ranna *ligemäll* Vai; kared o `oopis *ligemal* kut lee`pealsed Muh; ole mo *ligemal* Tõs; oma suu on *ligemal*, enne ikke süö oma kõht täis kui teisele annad Koe; särk one ligi iho, aga surm o *ligemäl* Kod; siin *ligemal* ei olegi mägesid Lai **Vrd** *ligemben*, *ligimal*

2. *ligikaudu*, peaaegu *Kesk`uomik* vai *ligemäl* `louna kääss, kui kuo `süömä sai; `Kammilujest sai *ligemäl* kolm`kümmend kobika kilust Kuu; kahe`kümne `aasta *ligemal*, mis [mul] *jooseb* nina verd Vig

Vrd lisemal

ligemale *ligem|ale* VNg Jäm Khk Jaa Rei spor L, HMd Juu VMr Trm Pal Lai, -äle Kod KJn u Puh, -alle Jõe Hlj IisR K Iis Trm, -älle Kuu Lüg Vai Kod MMg, -bäle Nõo Võn; *ligõmõlõ* Krl

1. lähemale läks *ligemälle* `vahtimaie Lüg; [jää] tuli *sedämodi* `ranna *ligemälle* ja `püüsimogi siis siint poolt Vai; tule *ligemale*, ma nii `kaugelt ei kuule Mär; too nüid see kal'la`lähker koa `siia *ligemale* Juu; tule *ligemalle*, riagi siis Koe; nihatab ennast vähäaaval *ligemalle* VJg; *lökkä kapp* tõesele *ligemälle* Kod; *Astke ligembäle*, kuulõtõ

parempide Võn **Vrd** ligemaks, ligemba, ligembäde, ligempes, ligemäs(s), ligimale, ligimase

2. ligikaudu, peaaegu *ligemalle sada kolmkümmend` sülda või mis ned köied pikad olid* Jõe; *Kolm`rupla sain kuus,`massin`maksas viis`rupla,`tieni ligemälle kaks kuud, ku saad tasa; savi pott,`kaunis suur ikke,`ninda kui juo ligemälle`ämbär`aiva* Lüg; *roosakad allikad öied, ligemale koerputke öie kujuline* Khk; *kahe`kümnene või selle ligemale ta on* HMD; *pikad villad, ligemale`oasta`otsa`kasvasid* Juu; *ligemalle`mieter oli* [karjasepasun pikk] VMr; *Kos suur pere õli, seal toodi jahu kilimituga, kilimit õli jahu ligemale täis* Trm; *`sinna one ligemälle kolm`vörsta; siis õli tä ligemälle jõõluni kodo* Kod; *ligemäle kakskümmend`aastad`maksime`maksu* KJn **Vrd** ligimani

Vrd lisemale

ligemalt *ligem|alt* Jäm Mär Var Saa JõeK Iis Trm Plt KJn, *-ält* Kod u Puh, *-ald* VNg Rei, *-äld* Kuu Lüg Vai, *-pelt* Hls; *ligõmõlt* Krl

1. a. lähemalt *ei old ligemäld nähä* Vai; *tegivad juodud, siis ligemalt omaksed olivad* kuos JõeK; *näi tuud inemõist ligõmõlt* Krl **Vrd** ligedamalt b. üksikasjalikumalt *kõnele ligempelt, kudas asi`olli* Hls

2. ligikaudu *me eidega mõlemad ligemalt ühüvanadust* Var

Vrd ligemast(i), lisemalt

ligemast(i) *ligemast* Jaa, *-i* Juu, *-e* VNg; *ligempest* Hls

1. lähemalt *mia tää sedä`asja ligempest* Hls

2. ligikaudu, peaaegu *ligemast vakama`suurdus* Jaa; *ligemasti poole kloasi`kallas ja kõik jõi ää* Juu

ligemba *ligemale`riisuga`einad ligemba ladu* Lüg

ligemben *ligemben* Krl, *lige|mpen* Hls, *-pen* Krk *ligemal temä om nüüd ligempen* Hls; *hamõ om ligi, a surm om viil ligemben* Krl

ligembäde *ligembäde* lähemale – Har

ligemine *ligem|ne* VII Mär Aud Kos Jür Tür VJg I KJn Hel, *-me|ne* Mar Tõs Koe Plt Hel, g *-se* *ligimene kiri`ütleb, et ligemisele äi tohi`kurja tehja* VII; *sena ei pea mette ligemese`peale ülekohot tunnistama* Mar; *püia oma ligemisele ikke iad teha* Tür; *sina pead oma ligemist`aitama* VJg; *kõik õleme üksteise ligemised* Iis; *tõne inimene om su ligemine* Hel **Vrd** ligimane

ligempes *ligemale temä`tulli ligempes* Hls

ligempelt → *ligemalt*

ligempest → *ligemast(i)*

ligemäne *ligemä|ne* g *-se* Kod Puh; pl *ligemädse?* Se lähedane (inimene); sugulane *val`tsaja õli, ja kubjas õli, tubapoiss õli, nüid õlid ärrä ligemäsed; mina õlen tämale ligemäne sugulane, mina piän pärimä selle kõha* Kod; *ma olli kavva ligemäse puul* Puh; *eelä? kut`si kodo ligemät`si sugulaisi* Se **Vrd** ligimane, ligimene

ligemäs(s) *ligemale`poistel oli igä sie huvitav asi`jälle siis`paadiga`sinne ligemäss valatama ka`menna, kui sie laev siin`ranna ies`seisus; Lükkä`julla ligemäs, ma`harpan sise; Tule vade ligemäs, ärä`karda midägi* Kuu **Vrd** ligimase

ligendama *ligendama* VNg, -ämä Kuu Puh, -ämmä Vai lähenema; lähendama *Iest ära mei ei `joudand, paat ligend `meile kogu aja Kuu; midägi `assa omale ligendä Vai; ligendäge kokku poole Puh Vrd ligenema², ligindama*

***ligenema¹** *ligenemä Kod, -m(e) Krk; nud-part ligenu Trv Hel; pr (nad) ligenese Lei ligunema linad ligeneväd jöen Kod; kangass taht ligenem panna, ta taht ligente; pane [soolatud kala] vette likku, suul ligeness `vällä; sij om viinage är ligenu, ega sij `aigess ei jää; säääl o üt's leo auk, säääl ei ligene lina, kõva vesi sehen Krk; `paprõ? ei ligena? `vällä; d'ämme (jämedamad) [linad] ligeni vareba, un `piinü `kaugõba; k'evaja ku kadaja `äitsnese - - sõss ligenese ää lina? Lei || sõim oh sa pimme va ligenu Krk; sina ligenu mait Hel*

ligenema² *ligen|ema* VNg Mär Kse VJg Plt, -emä KJn, -õmmõ Krl liginema, lähenema *ligenes mool'e Mär; ikke ligenes, ligenes, pärast tuligi VJg; ärä nii ligene KJn; inemise ligenõsõ üt'stõse manu? Krl Vrd ligendama*

lige|ouk *ligeouk* porilomp, mülgas – Hi

ligestiku *ligistikku ligestiku eläväd; nii et ligestiku kaks vett siin käsil (kahest kaevust) KJn Vrd ligistiku*

ligi¹ *ligi* üld (hv Sa, excl Muh); rõhutatult liituvad liited -gi, -gina

I. adv **1.** lähedal, juures; lähedale, juurde **a.** (ruumiliselt) *siis laev tuli jo `oite ligi Kuu; `astu ligi, et ma `kuulen, midä `räägid; Kui ligi on, siis iniseb, kui `kaugel on, siis igatseb Lüg; `ninda `kavva jo `temmada neid `nuoda `siibi `maale kui, perä `tullo juo ligi Vai; obu - - kuri ka, ligi lähed, tahab kista Khk; See (veis) on ikka `sõukseks metsloomaks läind, et mitte ligi äi tule Põi; [jänesjahil] sai `keidud, kui tuisused ilmad olid, siss ta `laškis teinekord ligi Noa; kooguga saab nõör jää alt ligi tõmmatud Rid; lähäb nõnna lipates teene, ei soa ligigi Juu; sain aa (aia) `roika kätte, et annan talle, kui ligi tuleb Kos; kardulit soaks küll, kui augustis tuleks veel `vihma, nüid ei tohi sahaga ligigi `minna HJn; [tütar] ei last pesule ligi (ei lasknud abiks pesema) JJn; nüid on kõik suur kasemets pial kõik, ära mine vikatiga ligigi enam Koe; obene ei lahe ligi müss, kis tämäädä o lüänud; särk on ligi, aga surm on viil lähem Kod; kääd ei ulata ligi Äks; ta on tige kui karu ohakas, ligi ei tohi `minna Plt; mis sa ligi tükit Krk; ta_m nii `uhke, ta_i anna ligigina; mul om `varbavahe `väegä üits ütega ligi, siss `auduva ärä Nõo; täl ei ole vett ka säääl ligi Ote; ta aida tei sa külh `väega ligi ehumajalõ; laual hõõlitäse veere_kokku, siss pandasõ tala ala? ja pressitüse ligi (kokku) Har; lehm um `väega ligi, ta pusk Plv; Kõlguss tetti rehest kavvõ, aga laudalõ ligi Vas || (millegi kallale) *nemad (puud) kisuvad `pikse ligi Kos; kuiv puu ei `tõmba `niiskust ligi nii `kergeste KuuK; niisugust sitakäppa ära lase ikke kuhugi ligi, siis on kõik sol'gitud VJg Vrd ligid b.* (ajaliselt) *igä ühele tuleb vanus ligi ja surm tuleb ka `viimäks ligi igä ühele Kuu; kui `naisel tuli juo sie `sünnituse aig ligi, siis mies pani obose ette, läks `amme järele Lüg; vahõl `ol'di ligi umikuni Khn; vanadus tuleb ligi PJg; palavik on nii suur, surm on ike ligi Juu; minu pääväd akavad ligi tulema, silmänägemine jääb ärä Kod; ku söögi aig ligi tull, sõss `tütrik `lätse `kijtmä Röp c.* lisaks, juurde *rahas tuli koa ligi `maksa [popsikoha eest] Tõs; kirik võiks ikke mõnekast `assa ligi aidata PJg; lapsed siis `aitast ka ligi (toetasid rahaliselt) Hää d.* (külgelöömisest) *üks taht igä Valeville ligi `lüüä, sie oli mittu `aestat vanemb Kuu; `tahtis `mulle ligi `lüia KuuK; piab ike ligi `aama, mud'u mehele ei sua Kad; kohe nagu `kaela `kargamas - - kui poiss tüdrukule ligi tikub Lai**

2. peaaegu, ligemale, umbes suur küla küll, ligi sada maja, aga `vaesed kõik; ahuss õli `kõrge, ligi laest `saadik, obone sai kõhe `punnida säääl Lüg; ligi kaks `aasta miust vanemb Vai; põln just `kindel, kui paelu, ligi sada neid ikke oli küll Tõs; sia ligi tohm (päris rumal) Khn; ligi kolmsada `sammu kivi`aeda `tehti Ris; siin sammas al`lika pial oli mets pardi pesa, ligi kana `taulised munad Amb; iired olid minu vildi ligi täis `tassind [teri]; jalg oli ligi põlveni `paistes JJn; ligi kilu`meeter maad oli, kus obused olid eenamas TÜR; ta oli ligi kolm nädalid `aige VJg; oma tuas on käärpuud üleval -- nad ulatavad ligi `laeni Plt; põld`eina ligi sada `ektaari vjil ülesse `panda Vil; minev`aaste ma tei ligi kait`s peenart `ernit Krk; sij meie kell om ligi `ütsäkümmend `aastat joba käenu Nõo; tujud om ligi kol`kümmed ajast`aiga; tu `tütrik o`l ligi kolmõ`kümne vai alt kolmõ`kümne Har

3. kaasa; kaasas, ühes otta kaik nied `asjad ligi VNg; kui ta kohegi tööle leheb, võtab `moona ligi Khk; võta leevakott ligi Rei; peab passi ligi `võtma koa Mär; kosilane tuli, viina`lähkred olid ligi; meelitäväd tänd koa, `kutsvad ligi; kubjas oli igä päe ikke ligi põllal Tõs; mina läksin siis tämaga ligi `mängima; anna tääle natuke `leiba ligi Aud; karjalaps võttis kannika ligi Tor; läksin mammaga ligi Saa; liiad `lammad `a`nti pruudil kaasavaraks ligi Ris; karjatsel oli püüs ligi, sellega lasi vahest `u`nta VMr; oleva räägitud, et neil on val`ss rahad ligi KJn; laits läits esäge ligi Hls; viinapudel olli ligi ja käüsiive linutaman Pst; temä kuts miut egäss poole `endel ligi Krk; kas sinnu võedass ka ligi Har; ega `tõrva ka saa as tetä? ilma `vjitä?, vesi pidi õks ligi olõma Röp

4. lähedane, lähi- (täiendifunktsioonis) meie ligi `naabruse rahvas Mär; siis `tuütsin ta äe, et oli siit ligi inime Ann; mine Palu`küllä, `vaata ku ligi majad, ühess uksess `sisse, tõesess `väljä Kod

II. postp (koos genitiiviga) 1. lähedale, juurde; lähedal, juures a. (ruumiliselt) `tuikene `lendab maja ligi VNg; tua ligi ei tõhi tuld tehä Lüg; karjatsed keisid sii Austla `metsas ikka elajate ligi Khk; Äi see vana eit lapse ligi lähe, `oitku kes tahes Põi; see pull` juba mu ligi üsä Var; tä tikkus mo ligi Tõs; arakas sööb kana munad ää, kui ta pesa ligi piaseb Kos; kui odrad on tua ligi, soab `tohtisi (hernehirmutisi) `tehtud Amb; ta oli nihuke `uhke ärra, `tüöliste ligi tema ei läind JJn; maja on metsa ligi VJg; ärä mine obese `lat`ri ligi; kaev ehitatse tuba ligi Kod; koer kipub minu ligi Plt; puutäid, kui saab inimese ligi, naha sees kohe otseti Pil; ma istu su`ligi Har || (millegi kallale) inimest põle mitte eina ligi saan `minnagi, lood keik maas HMD; kui mõni suab teise süegi ligi, oh sa eldeke, kud`a ta siss el`bib Sim; ise ep mõessa ratta ligigi minnä ja tahab kõhe Palale `sõita Kod b. (ajaliselt) vene valitsuse `aeges akkas poast jüripäe ligi Amb; sadande ligigi en õle Kod c. (arvuliselt) reit oli viie`kümne rubla ligi Rap

2. vastu; vastas Või villast riidet mitte ihu ligi ka lasta, kohe akkab kihelema; See pole elu`aeges `vihta oma ihu ligi pannud Põi; riie sel`jän oo ihu ligi ja soe Kod; kui kõrvad pia ligi, siis sureb noorelt ära Lai; ame om küll ihu ligi, aga surm om vjil lähepen Krk; ku sa `lehmä `nüsset, pannit pää sinna lehmä ligi, siss tulliva sulle ka veeme `säl`gä Nõo; hamõ om kihä ligi, surm om vjil lähembäl Har || kui ju kal`lis, eks ta siis südame ligi kasvas Pal

III. postp (koos partitiiviga) lähedal(e), (peaaegu) vastu või vastas maad ligi lähäb [taim] mädanema Mih; [kapsariivi] nuad olid sügaval, tema läks piad ligi Äks; kui vikatit pandass varre `otsa -- susatass kiil vahele, et ta maad ligi võtab Ran; sel obesel om kole pik`k and,

periss maad ligi Nõo; ta (hobune) lask kõrva? edepoolõ, siss tõmbass pääd ligi jälle; ku`vihma satass, siss nuu`päästläse`lindasõ väega maad ligi Har

IV. prep (koos partitiiviga) lähedal(e), (peaaegu) vastu või vastas **a.** (ruumiliselt) *`heinamaa oli ligi`Viinistüt Kuu; nie (kingad) sai kääs viel`kandada, ligi keriku siis sai vast`jalga`panna VNg; tõmmas`kõrvad ligi piad ja pani ajama Jõh; tulin ligi`Narva Joesuu Vai; oli seal ligi`kaevu pisike kul`ku, äädika pudel JJn; tigidal obusel on kõrvad ligi piad Sim; õhulaev tuli ligi muad ja pragisi`irmsass; [hobune] võtab`ammaga kohe ligi muad; särk one ligi iho, aga surm o ligemäl Kod;`juuksed ligi piad kammitud Lai; tuleb ligi mind KJn; sij kotus om ligi tjid Hls; saime ligi kodu; vihm on maha lõõnü vil`lä, ligi maad Krk; maa terä võt`aste`puhtass kaari, lõegass ligi maad Ran; ame om küll ligi ihu, aga surm om vijl ligembäl Nõo; tõne suur kivi ol`li ligi`liina (Tartut);`poiske`litsnu ennäst`väegä ligi nukka Kam; kaas`hiil`pääsukeist, kõtt ni ligi maad`lastu Kan; Suu kinni nigu`lamba and ligi perst Urv; hobõsõl omma`kõrva ligi pääd tõmmadu, kas ähvärädäss purõma tulla vai Har; puu ol`li`karsahn, ossa`vaaldu`kõik`ligi maad Rõu;`pikse`aigo pini`litse`hindä ligi põrmandot Räp **b.** (ajaliselt) *Kui [päike] kesk`ommikust (transl)`ennast üles uppitab, sie juo ligi`lõunet IisR; ligi`õhtut`surri; ärä enne minnä, mine ligi`lõuna`aiga Krk; ligi`õhtut vai`õhtu järege ma lää talliteme Hel**

Vrd liki, likki, lisi

ligi² ligi g -da Mar Mär Kse Koe lähedane, ligidane ei saand ligida maa peale`külge püüsisga Mär; ligidad`naabrid Koe

ligid ligi sie vilistäs`juure säl emä [linnu] - -`kutsus ligid Lüg

ligidal *ligidal* spor R(-ll Jõe Hlj), eP(-ll VJg Kod Plt) Puh TMr San, -äl Kuu RId(-ll Lüg Jõh) spor L, Kod KJn TMr KodT Võn Kan Plv, -el Kuu(-ll) VNg/-ll/ Lüg Kär Phl Kod(-ll), -õl hv Krl; *ligiell* Kuu

1. adv lähedal **a.** *Kui ligidäl, siis`mõürädä, kui`kaugel, siis`ammuda (koos olles tülitsetakse, kaugel olles igatsetakse) Kuu; tia kui ligidäl`tämäga (hundiga) olin, aga noh säl tie pääl VNg;`silgu`kaupmed`käisiväd siin, rand on juo ligidäll Lüg; oleks meri sii ligidal VII; mõnel oli [heinamaa]`kaugel ja mõnel oli ligidäl Mär; mul oli kool sii ligidal üle`põlde Vig; mets oli ligidal`kangest Kse; ligidal põle maasiku`kuskil Tõs; inimese`inge ligidal ei oln Ris; ole ikke sii ligidal, ää`kaugele mene`ühti Juu; on nii ligidal, et võib kiviga visata Kos; kirik on meil ligidal JMd; nüid on nad (handid) ikke väga äbemataseks läind, minev`aasta nad`murtsid siin ligidal`lammid ja vasikid ära Tür; ennevanast old sial ligidal`veike kungas VMr; ta ei õld`kaugel, ligidäl, ma nägin`tämadä, aga tükk muad vahet õli Kod; kõrts oli sial ligidal Pal; kus oea ligidal, sial`pesti [lambaid] o eas Lai; ma elän sääl ligidäl`õkva TMr **b.** *õhtu üsna ligidal Kse; surm o ligidel Kod**

2. postp kellegi või millegi lähedal äkkised`järsküid puhud tulid just`kuidagi siin`ranna ligidell Kuu; põld on tua ligidal Lüg; talu ligidal on suur padu Rei; kui kägu elumaea ligidal kukkus, siis pidi surm tulema Tõs; see pere on üsna meie ligidal Juu; ma põle metsa ligidal eland Amb; ei suvel või kuuma ahju ligidal`olla JMd; pia maa teral, pia maa ligidal Ann; taga Kabalad, Viru Nigula ligidal Kad; meie ligidal on Sinike soo Trm; karuvabarmud kasvavad mua ligidell Kod; elu maja ligidal KJn; tuu pilukoda es olõ oonõitõ ligidäl, meil ol`tä sääl riida takan Võn; liina (linna) ligidäl Plv

Vrd ligedal, ligipeal, ligis, lisidal

ligidale *ligid|ale* VNg u Jäm, VII Rei L Iis TMr, *-alle* Lüg HMd Kos Ann Kad VJg Iis Trm Plt KJn, *-äle* Plv, *-älle* Vai Kod, *-elle* Kuu Kod(-ele), *-õlõ* hv Krl

1. adv lähedale tuli *ligidälle* Vai; *meri akkap kanastama, toop ta* (Ruhnu) *nii ligidale* VII; *'kuškile siia ligidale* Mär; *nad* (kured) *'lähtvad välis`maale, egä näd `siia ligidale ei jäe* Var; *tule ligidalle, kui mees õled* Trm; *mijs ei lähnud ligidelegi, kõik naene tegi* Kod; *niid kit'sed `ol'li arinu säääl söömän `käimä - - tuleva `õkva ligidale kohe* TMr

2. postp kellegi või millegi lähedale sai *'ranna ligidelle ja joba `laine löi külillä sen `paadi* Kuu; *kui ta Lügänüse keriku ligidalle sai, tuli tuttav `vasto* Lüg; *nad tulid `siia me ligidalle elama* Ann; *selle `palvemaja ligidele jäemä üümajale; tule minu ligidälle, siis one `ruumi `rohkem* Kod

Vrd ligedale, ligise, lisidale

ligidalt *ligidalt* Rld u Jäm, Krj L Rap Juu Jür Pee ViK Iis Trm Äks Plt KJn Kan, *-ald* Kuu(-eld) Rei, *-ält* Mar Kod(-elt) KJn Plv, *-õlt* Krl

1. adv lähedalt kohe *ligideld* siit *`meie merest juo `lasti ne `vergud siis mere* Kuu; *tämä on minuga ligidalt sugulane* Lüg; *püitsid [kala] sii sammust ligidalt luhas* Kir; *kauelt `ol'li peris ilus, aga ligidalt es `kõlba `kuškile* Saa; *sie on alles ligidalt sugulane, teene põlv alles* VMr; *ommiku ole `tuldkü üks ligidalt tuat`* Kad; *oudo võib ligidält `müüdü `minnä* Kod; *neli `põlve on täetsa ligidalt sugulased* Äks; *palotuskraam om ligidalt saia?* Kan

2. postp kellegi või millegi lähedalt tule liek *`tõusis puu ligidalt* Lüg; *meie ligidalt ei lähnd kedagi sõtta* Trm; *õlen siitsammass sinu ligidelt* Kod; [naine] *oli siit - - Äksi ligidalt* Äks

Vrd ligist, lisidalt

ligidamal *ligidamal* Mär Mih PJg Hää Ris

1. ligemal *`meite `metsas oo maasikad kõige ligidamal* Mih; *nõnda ku ligidamal on, siis kuule* Hää **Vrd** ligedamal

2. ligemale *tulnu ligidamal `valge obune* Hää; *sai me `sõnna El'singi ligidamal, tuul kadus ää* Ris **Vrd** ligidamale

ligidamale ligemale läheneb ike *ligidamale* Tor **Vrd** ligidamal

ligidamalt *ligidamalt* Mih Hää ligemalt *Lehulas oo alev, seal oo koa turu - - ligidamalt inimest `lähtad `senna* Mih; *Sij on mäginne maa, kus pailu mäginne ligidamalt kyyus* Hää **Vrd** ligedamalt

ligidamass lähemale *ku ligidamass läenu, jäänu tuli vähemass* Saa

ligidane *ligida|ne* g -se Äks; *ligidane* Röp lähedane *mõni tuule `veški oli ligidane* Äks; *ta om mullõ `väega ligidane sõbr* Röp **Vrd** ligine

ligidikku ligistikku *`mõisa `äästaja `poisid magasid ligidikku ühes toas; `kannud on ligidikku ja `metsissed `käisivad säääl `süömäs neid `männi õgasi* Lüg

ligigina → ligi¹

ligijärges lähestikku *näd eläväd sii ligi `järges* Mar

ligikonnas *ligi|konnas* Trm KJn, *-konnas* Kei, *-kõndas* Han läheduses, lähikonnas *Andetse natuke oma ligikõndas lühikse `kääga, aga `võetse ka `kaugelt pika `kääga* Han; *ta asub siin ligikõnnas* Kei **Vrd** lisikonnas

ligikorda ligikaudu, enam-vähem *ligi`korda see võis kaks küinart pikk `olla* Tor; [töö] *on ju ligi`kõrda `val`mis* Trm; *ligi`kõrda puul `tuupi `olli `marju* Hls; *temä om ligi`kõrda*

`aasta vai kaits minust nooremp Hel **-korras** ligidal, lähedal oli üsna mu ligikorras Jäm; se on siinsamas ligikorras KJn **Vrd** lisikorras

ligi|kõrda → ligikorda

ligil, -e ligil, ligile lähedal(e) *Vai sis igä pere tiejau ligil `kruusi`aukusi oli, eks sidä saand `kaugemald vedädä; siis tulimme `ranna ligile ja -- siis `saimme `viimaks `randa Kuu*

ligi|lähedal(e), -lähedalt (üsna) lähedal(e), lähedalt *kivi ligilähedale `pannasse `puomile `alla kas puud ehk `väiksemi kivi, `selle päält `painab [kivi üles] Lüg; nad ei `saandki `kaugemale, jähid siiasammasse ligi lähedale Mar; ligilähedalt sugulane Kse; ta elab mu ligi lähedal Koe; ku `kaugemalt tuleb mõni, aga ligilähedält ei tule `või`jad Kod **Vrd** ligi|lähidal, -lähkün, -lähüvel, -lähüvill(e) **-lähidal** ligilähedal *see oo üsna ligi lähidal Muh; sial põld ligilähidalgi `silda Kad; ligilähidal elasime Äks **Vrd** lisilähidal **-lähkün** ligilähedal *ma elä sääl su_`ve`le ligi`lähkün Har; susi kõtutõlli sääl ligi`lähkün puhma all Rõu **-lähüksen** ligistikku *me `el`lem sääl ligilähüksen Krk **-lähüvel, -lähüvill(e)** ligilähedal(e) *Sidä neulpuu`metsä siell ligilähüvel hakkaned `hüüdämä näd rahu`nummeks; `Kuulin sis `uikamist, `kauniski ligilähüvill; `Paarile `kerrale Jürg saand -- `ninda ligilähüville, et oliss voind vedädä `kaikaga Kuu*****

ligimail, -e ligimail VNg JJn Koe MMg Plt, *ligimaile Kuu VNg ligidal(e) `Aksis sai elatud, ei enamb saa `sinna ligimaile Kuu; `uitasin küll seal ligimail, aga [tütär] ei last pesule ligi JJn; ta ei ole kaugelt, elab kua siin ligimail Koe **Vrd** ligimaiss(e)*

ligimaiss, -e ligidal(e) Muist ligimaiss, muist *`kaugemba; Küll `kurjategijäd silisid ruttu `metsä, ei `jouetud taga ajajes mide ligimaissigi Kuu **Vrd** ligimail(e)*

ligimal, -e ligimal Hää Ris KJn, -äl Vlg KJn, -ale Mih PJg Saa HMd, -älle KJn *ligemal(e) `tahtsin, et ta ikke ligimale tuleb Mih; temä `astunu ligimal Hää; tule ligimälle KJn **Vrd** ligimase, ligimbäh(e)*

***ligimane** *ligimai|ne Vai, -mäi|ne Vai, g -se; ligimä|ne g -se Kuu Kod, -tse (-dse) Har VId(-tse)*

1. ligimene *ärä tji ligimädsele `kurja Se **Vrd** ligimine*

2. s, a lähedane (inimene); sugulane *ligimäised majad `paistad; sie on minu ligimäine sugulaine Vai; õmad ligimäsed ike issuvad kerso kõrvale Kod; ku_ma_koolõ, siss kutsu kõik mu ligimätse eläniku minnu `matma Har; `Puhitele kutsut`eva? `kuu|ja ligimädse umatsõ?, sõbra? ja `tutva? Röp **Vrd** ligimäne*

ligimani *ligemale viis `kimmänd viis `aastat juo saab, ku õlema kahegeste kuos elaned, eks seda `enne `kõndimist õld ka viel, juo kuus `kimmänd `aastat ligimani Lüg*

ligimase *ligemale, lähemale ja nemäd lähväd ligimase ja ligimase ja `näevad, et kaks miist on tule ääres Hää **Vrd** ligemäs(s), ligimale*

ligimbäh, -e ligimbäh Vas, *ligimbähe Rõu Vas ligemal(e) Pääterä? lätsi_kavvõmbahe, kehvembä_`terä?, üsädse?, nuu jäi_ligimbähe Rõu; Hamõh om ligi ihho, surm või olla viil ligimbäh Vas*

ligimene *ligime|ne VNg Jäm Khk Muh Emm Kse Tor Hää Saa Ris Juu JMd Ksi M(-me|n Krk) Nõo, -mi|ne RId Rei, g -se; ligimõ|ni g -sõ Krl*

1. kaasinimene *õppetaja `ütleb kerikus: `armasta oma ligimist Lüg; inimesed on kõik `meite ligimesed Khk; teina inimene on mo ligimene Emm; armasta oma ligimest nii kui isi*

ennast; *Ligimene* `rišti ammaste vahel (räägib taga) Hää; ära kanna viha ligimese peale JMd; *ligimen(e)* om tõine inimen(e) Krk; armasta omma ligimõist kui esiennäst Krl
Vrd ligemine

2. s, a lähedane (inimene); sugulane *Pruut* pidi tegema ligimetel sugulastel kõik `kindad Kse; üks *ligimene* sõber on mul Hää; *Nemä* om jo kah meie ligimese, meie ja nende vanavanemba `olliva sõsara ja velle latse Nõo; *Maali* om mullõ ligimõni sugulõni Krl
Vrd ligemäne

Vrd ligimane

ligin *ligin* Muh Mar Mär Kse Trv Krk Nõo, g -a Hää, -e Hls; n, g *ligina* VNg; *likin* g *liginä* Puh on, deskr (esineb peam paralleelsõna komponendina) *seal* `pulumade peal o `sõuke *ligin* *lagin* `lahti Muh; *lagub* ühest ää kui üks *ligin*-*login* Mär; *võtave* ku *ligin* ja *lagin* Hls; *kütten* rehet, kuulu, et tuule `kamren ollu ku *ligin* ja *lagin*, *midsin* ja *madsin* tõmmanu Krk; vana ärä kulunu `rätsepä `massin, käib nigu üits *likin* ja *lokin* Puh; naese ulganiste *kuyn*, `piava `kahja, *võtava* nigu *ligin* ja *lagin* Nõo **Vrd** *login*, *lõgin*

liginal *liginal* Kse Hag Pil adv < *ligin* na `pehmelt või *liginal* reagib Hag

ligindama *ligindama* lähendama – VNg **Vrd** *ligendama*

ligine *ligi*|ne g -se VNg Kaa; komp *likitsempä* Se *ligidane*, lähedane *Vanasti* olid *sugulased* keik *ligised* inimesed Kaa; määnest [last] *võtta* `hindä *ligi*, *likitsempä* Se

liginema u *liginema* Kuu Mär Trm Puh, -eme Hls San lähenema `tahtis moole *ligineda* Mär; *jänäss* *ligines* `kümne sammu `kauguselle; *pühad* *liginevad* Trm; *pilve* *liginese* San **Vrd** *ligenema*²

ligi|peal *ligidal* *siin* *ligi* peal, `kaugemal põle keind mitte LNg; `Kaldama kaev on *karjamu* kaev, meil kohe *ligipial* `metses; *nendel* nüid *einamad* *ligipeal* Ris -**piiris** läheduses `Katsugu oma päid `jalgu sii *ligi* piiris veel näidata Põi **Vrd** *lisipiiris*

ligis *ligis* Var Tõs Khn(-ss) *ligidal* *käbalad*, *rabas* oo ja `kaugemal kua, sii *ligis* mette põle Tõs; *naa* *ligiss* oli Läti `randas, et *majad* `sel`ged olid; *Laõnõ* jäeb vähämäks, *mua* *piäks* *ligis* olõma; *Iä* ikka küll, *kui* puõd *ligis* ond Khn

ligise *ligidale* ei saa [püünistele] *ligise*, *vali* *tuul* oo, `püisu oo *meres* alles Aud

***ligisema** *ligise*|mä Puh Rõn, -m Krk; (ta) *ligiseb* Muh *logisema*, *liikuma* *miu* *väit*'s *ligisess* ja *logisess*; *las* ta *ligiste*, küll ma *uuvve* *osta*; *mõni* nõu om ärä *kujunu*, *ligisess* ja *logisess* Krk; vana ärä *kulunu* *masina* *lok's*, *kõik* *ligiseb* ja *logiseb* Puh; vana ja `kat'skine *tuul* - - *ligisep* ja *logisep* Rõn

ligisote → *ligissutte*

ligissikun *ligistikku* *kolm* `leske *naiss* one *ligi*ssikun Kod

ligissutte *ligissutte* Lüg IisR, *ligisote* VNg *ligistikku* *majad* õlid `alle `tuule ja *ligissutte*; `siulik, *sial* on `seitse `tähte *ligissutte*; *eläväd* *ligissutte*, `naaburis Lüg

ligist *ligidalt* Üks *aorik* tuli `vasta, *nda* *ligist* tuli läbi, et *olõks* `meitel *jarsu* *tagumise* *otsaga* [laev] *oln*, *siis* *olõks* *kañdi* ää *viin* Khn

ligistama¹ *ligistama* VNg Plt, -ämä Kuu Puh, -eme Pst *liginema*, *ligi* *tikkuma* *tidrukuse* *lirva* om - - *akkab* *juba* *poistel* *ligisteme* Pst; *mõni* om `kange *ligistämä* Puh

ligistama² *ligistama* Jõh/-mma/ Hag deskr (rääkimisest) *kis* na *pehmelt* või *liginal* reagib, *siis* *mõni* *ütleb* et *ligistab* *enese* *kielega* Hag

ligistigu → ligistiku

ligistikku *ligistikku* R/-o Vai/ Jäm Pöi Rid/-ste-/ Mar Kse Vän Ha JJn Ann Pai Koe Kad Lai Nõo Krl Rõu Vas, *ligiśsikk* Kod lähestikku *mones kohas on neid* (hülgeid) `tihti kohe, viis kuus tükki ligistikku Jõe; talud olid ligistikku keik külg `külle `korvas VNg; *Nee kaks küla on seal nii ligistikku, seal saa aru `õhti, `kumba külase pere jääb Pöi; õed elavad ligistikku Vän; kuused või lepad kasvavad nõnna ligistikku Juu; kaks `mõisad olid ligistikku JõeK; teine `maeti teisel pühal, nii ligistikku surid JJn; eenamad olid kõik sedasi ligistikku Pai; siis pannakse kaks part sial, lükatakse ligistikku Kad; magavad nõnna ligiśsikk nagu siad põhun Kod; `Tal'namaal oli pal'lu `mõisaid, `viska kiviga ühest `mõisast `teisi, nii ligistikku olivad üksiteisele Lai; säääl kah elumaja ja laut ja ait om ligistikku, aga sann om `kaugele tettu Nõo; kikkaseene kasusõ_t'sagarigun, mõnikõrd om ligistikku mitu t'sagarikku Rõu **Vrd** ligestiku, ligidikku, ligissikun, ligissutte, ligistiku, ligitside, ligitsikku, ligustikku, lisistikku*

ligistiku *ligisti|ku* Mär Pä KPõ Iis Trm Plt Hls Krk, -gu TLä ligistikku magavad ligistiku kui kaks sae `lauda Mär; kaks sood ligistiku PJg; oles nad mitte nii mede ligistiku elanu, oles paelu param Hää; minu `noabruses sial kaks peret olid ligistiku Kei; vihud `pañdi `vastamisi `püsti, ligistiku kohe Amb; nad nii ligistiku tulid, üripääva aeg JJn; meie majad on ligistiku Trm; me eläm ligistiku, tõine tõisspuul tšid Krk; püt't om kah katõ põhjaga - - põhjad on ligistigu Ran; nyy taluse olliva ligistigu, `ol'li nigu aid vahel enne Nõo || lähedalt nad oo kañnis ligistiku sugulased Mär; me oleme ligistiku sugulased Koe **Vrd** ligestiku

ligi|sugulane lähisugulane sa õled meele jo ligisugulaene; sõsar ja veli one ligisugulased Kod

ligitama *ligitama* lähendama ligita `endast `mulle ligemalle VNg

ligitside *ligitside* T Röp ligistikku talud `olliva ligitside, loomad kõik segi Ran; pügäl `olli serände ku rõngass `umbre sarve, ku lehm egä `aasta kañd, siss olli pügälä ligitside, `ahtrel lehmäl `olli pügälde vahe laemb Nõo; Parre `aeti lina `šijmnide jaoss äste ligitside Rõn; rihetarõ? ol'li? ehitedü `väega ligitside, kõik `pal'liva ärä? Röp

ligitsigu, ligitsikku, ligitsiku *ligitsi|gu* Puh Nõo, -kku Vas, -kko Kod Plv, -ku Rõu ligistikku võtad kamalu täis, sõrmed oiad ligitsikko; ligitsikko panid parred Kod; mul om `õkva silmin tuu `tat'rigu nu'rm, tä_ 'l'li meie nurmega ligitsigu Nõo; [pinu] `ruudja? ol'ligitsiku Rõu

***liglatama** da-inf liglata (rääkimisest) kõnõlass, liglatass, liglatass uma makõ keelega? Se

ligletama, liglõtamma *ligletama* VNg, *liglõtamma* Plv Vas võbisema, värisema; tukslema südä ligleta sies VNg; `vaśkal `sändse? kotusse?, ku är? tapat, sõss liglõtass, liha liglõtass, nigu eläss; soonõ? liglõtassõ?, silmä liglõtassõ?, tal olõvat sivvu viga Plv; Ma? heitü nii ar?, et ihogi nakaśs säläh liglõtamma Vas

ligna *ligna* vahu- vm kord mereveel vesi seisab rahu, õhuke vahu kord peal, siss `õeldaks: meri on lignas Ris

ligorga *ligorga* tuulelipp *ligorga* `panna `pitke `rivvu `otsa, tuul `liiguta tädä; `laivades plagu on ligorga, pikka ja `kitsass, `näitas tuuld Vai

ligu *ligu* g *leo* Pöi Mar/n *lego*/ Häa Saa(*le-*) Kei Juu Pee Trm Pal Lai Plt KJn eL(n *legu* Hls; *ligo* Röp, g *lio* Rõu), *leu* Tor Kad, *liu* R(-o Vai) eP(n -o; g *lio*); hrl sisekohakäanetes *likku* (-o) ~ *ligu* ~ *liguse*, *leos* ~ *leon* ~ *leoh* ~ *lius* ~ *ligus* ~ *likkus* ~ *lios* ~ *lion*, *leost* ~ *liust* ~ *ligust*

1. *ligunemine*, *leotamine* *kui on liha* `liiga `suolane, *siis pane likko* Lüg; `kangas *on lius* Jõh; *püttü on lios*; *oda liost* `vällä Vai; *oad ning* `erned *pannaste ligu*; [linad] `peetaste *paar nädalid lius* Jäm; *kiha jooseb*, *tahab* `liuta, *peab ligu panema* Khk; *oder* `pandi *liguse*, *paar kolm* `pääva *oli ligus* Mus; *Viisid muidu võrgud merese ligu*, *kala äi ole* Pöi; *pärast ligu pannasse linad tokki*, *kolm peo kokku*; *ma* `panni *pesu liguse* Muh; *Leiva peab* `enni *ligu panema*, *kui tahad leiva suppi teha* Rei; *midä kõbem ligu*, *sedä parem lina* Vig; `enne *olid* [linad] *meres likkus* Tõs; *tooris on nii ära kuind*, *et peab* `enne *likku* `viima, *ku saab selle sees pesu pesta* Vän; *räemed* `pantas *sööma jaoss likku* Häa; *jõe* `eares *linad lius* Jür; *suur küna*, `sinna `õhta *pesu* `likku *ja ommiku akka pesema* Amb; `pañdi `tuhka *likku ja selle tuha* `veega `pešti Ann; *korralik ligu*, *ligunemene* -- *vesi ei tohi läbi* `joosta, *see kulutab lina kiu ää* Pee; [kasekäsñ] `tuodi *koju*, `pañdi *tuha lehelise* `sisse *likku* Sim; `vankri *rattad one lion*; *õege ilosad linad kasule*, *ei tiä kuda ligo treheväb* Kod; *mina ei tia*, *mitu nädalad ta* (kanep) *lios on* Äks; `oitu *saab puu nõusid likku* `panna Lai; *pani ube likku* KJn; *kui nad* (linad) *ol'id liust natuke kõvas jäänd*, *siis* `lasti `rohkem `aega `olla -- *aga kui nad ol'id lio kõva saand*, *noh siis* `võeti *ruttu ära* SJn; *ma pane kannu* `sissi *likku nij* `erne Krk; *mul* `olli *ka parassjagu* `vaška *liha leon* Nõo; *kui kangast nakati mõskma* -- `panti *likku* Kam; *vette võit ka* [oad] *likku panda?* Har; *pañni pütü* `lumpi *likku* Rõu; *kuis vesi om*, *ni kavva omma ka lina?* *leoh*, *ku lämmi*, *sis tulõva ar inne kattõ nädälit* `väl'lä Se

2. *linaleoauk*, *linaligu lina ligo on meil* `kaugel Vai; *suured liud ei ole ead*: *kui* [linad] `apnema *akkavad*, *ei saa* `põhja Vig; *linad* `viidi -- `leode `sisse; *mehed* `püidsid *leost liiviga* `kokre, *legude sees ol'i* `kokre *pal'lu* Saa; *mõnel olid ma* `ilma *pikad liud* Trm; *siäl one mitu ligo*, *kos sügäväm serv*, `sinna *panevad* [linad *sisse*] Kod; *linad* `maetasse *likku*, *liud kaevatasse* Pal; *lina pihud laduti* `vankri `piale, `viidi *liu* `kaldale, *sial lükati* `ümber Lai; *lina* `tul'li `kaeva. *meie karjamal on siin ligu alles* SJn; *mõtsa nurga* `sissi *olli kaevet pikk legu*; *legu säääl all*, *leost võtt vett*, *siss peseb säääl all* Hls; `väkram *om rohilin konn*, `seantse *ligude sehen kus na kasvass*; *vii muist* [linu] *oma likku*, *muist vii jökke* Krk; *siin ligude sehen es saa* `valget *lina* Puh; *siss kui na lät'sivä parajass* `pehmess, `võeti *kivi päälld ärä*, *pilluti* `vällä *leo* `vijrde Kam Vrd *likk*²

3. *likku pandu*, *leotatav ligu sai* `kinni *matta*, *et ta üles ei* `kerki, *vee sees on üleni* Mär; *kui peält ligu kuib o*, *siis lähäb rikki*; `liule *paneme matused* `peale: *õled*, *lauad ja latid ja kibid* `peäle *selle*; *liu peäl peäb vesi olema üks kolm* `tolli Vig; *lähän linu* `matma, *et ligu* `alla *vaos* Aud; *ligu tahab* `väl'la *võtta* Tor; *meil on jo üks ligu linu väl'las* JMd; *märg ku ligu* Kod; *ligu* `toodi `väl'la Lai; *Mõni leo ol'l sääne*, *et ku puul* `päivä *ka üle lät's*, *sõss sai lina* `kerge *ja mädä* Röp

liguma *liguma* Jõe L(*le-* LNg Mar) HMd Koe, (ta) *ligub* Kuu VNg/*ligu*/ S(*leob* Pöi) Kul Mär Var Mih/-k-/ Tõs Häa, *liub* Kuu Kse Var(*le-*) Tõs Juu Jür, *liob* Khn HaLo; *ligoma* Lüg(-maie) Ris, da-inf `liota Vai; *ligume*, (ta) *leob* Hls Krk; *ligu,uma* Rõu; ipf (nad)

ligoseva? Ráp ligunema linad on juo küll liguned Kuu; pane naha tükk ligomaie, siis lähäb `pehmet Lüg; `veise nahk mis on, `pandakse vede ning `liudaste ära, siis ripudaste karva `pæele lubja (nahaparkimisest) Jäm; ma veta [liha] soolvee sihest ära, pane külma vee `sesse, siis se vana sool ligub ära Kär; Puud oo nii märjaks ligund Kaa; maged ligusid viis `päeva Jaa; Ta oli nii läbi ligund noagu noodaline; Kaua ma sii vihma ees ligu; Ligusi nõnda ää, et `amba all pole änam `kuiva `kohta Pöi; see oo ligumese nõu, kus linnaste jahud liguvad; see_p `saagid siis ligunuks (nõust) Muh; `kisti [linad] üles ja `viidi `merre liguma Phl; lõngad said liguma `pandud, tuha leenisega `pañdi liguma Kul; peenike lina tahab `rohkem liguda Vig; need (soolikad) `pandi sis liguma, üks kaks kolm `päeba ligusid Mih; mia tie rugi linnastest `leibä, siis panõ `tuargassõ, siis liob siäl Khn; panen `tuhka `tuobres ligoma Ris; kiedan vie `piale `meškille, `meški liob kuus `tuudi Kei; palderjani juure `leove viina sehen Hls; nüid leoss küll lina ruttu ärä, kolme pääväge Krk; Pyyul `päivä ligose vii seeh ja keedete är? (lambapea ja -jalad) Ráp || fig `tõine `joodik on `ninda `viinaga ligund, et ei saa tämägä kudagi asu Lüg

ligunama, ligunema ligunama Kõp Vil Trv Kam Ote Urv Rõu/-mma/; ligunema VNg IisR spor Lä, Häa Saa Juu KuuK Jä VMr VJg I VIPõ/le- Pil; -mä KJn/ T/-eme San/, -õmõ Krl, -nõm(m)a V(ligo-); ligonemma Lüg Vai; ipf (ta) liguni Krk; da-inf leoda?, leuda? Har, `leoda? Urv Plv, ligunõda? ~ `lioda? Rõu vees vm vedelikus olema; selle tõttu pehmuma või paisuma; läbimärjaks saama akkatasse liend `keitamaie, panevad liha ligonemma Lüg; siis `panna [linad] jokke, vette ligonemma. sääl tämä ligono paar `viiko Vai; `saapad ligunesid `veega nii läbi et Mär; eering liguneb vii sees magedamass Häa; puu püt'id ikki ligunevad, mud'u kuivavad lauad `lahti Saa; ega ta (kanepi) luu vist muidu `lahti and, kui ta pidi ligunema Amb; `suapad on läbi ligunend JMd; linnaksed `pañdi tõrre või `astna `sisse likku, ligunesid `pehmet, siis `pañdi unnikusse põranda `piale VMr; pane liha ligunema, on liig soolane; müts ligunes vihma kääs moodust `väl'ja Trm; tii liguneb ise `väl'jä, sii rammu siält sidess Kod; kui olitki väl'jas selle ropu ilmaga ja katusse `alla said, olid `riided ka läbi ligunend Lai; ega pot'il äda ole, las ta leguneb Pil; `närbund eenäd, vihma käes läbi ligund Vil; oa, `erne ligunava Trv; seemel liguni maa sehen ärä, `sijidusi ärä Krk; korjati lepä `lehti ja `kuuri, `leotedi lipega, tu liim ligus vereväss, sääl_ss värmiti langad Ran; lina ligunep avvan Puh; mine kutsu `künjä kodu, mes tä `leotab väl'län `endä ja, obese rista liguneva ka läbi; mia panni oma või rõõsa piimä `sisse ja lassi liguneda, siss sai tyy või nigu `värške; mõni uba es olegi ligunu, `ol'li kõik kõbäräde kisnu Nõo; oss üt's `amba `kandski olõssi, toda ka_i olõ, ku leib ligunass, siss saat võtta Ote; kibetka `pañti tyy jaoss et, sõss ei_sata_ `vihma pääle, ei_liguna_kraam är? mis pääl om [sõidukil] Urv; võit henne täüs, lätt ülepää `raavi, siss ligunõss sääl; na `ol'li välläst vana leunu `saiba toonu?, `tuyga `pessünü ubinõid maha? Har; pañni pütü `lumpi likku, näüss kuna tiä joud sõss `lioda?; ku sinikivi ar ol'ligonu?, siss `pañti villa_ `sisse ja `pañti pot't tagasi `lamba sita `sisse (potisinise värvimisest) Rõu; haina? jäi_ligonõma, es jõvva_rukka ar võtta? Vas; lina? ligosi? nä'täl `aigu Se Vrd ligenema¹, liguma, liguvam(m)a

***ligunud** ligund Kuu Jõh IisR Kaa Emm Käi Kos Jür Sim, ligunu Häa Saa Pst Nõo Ote Rõu/-nd/, ligun Trv sõim, reo, sunnik Mes sa ligund kere sedä `mulle `ennemb ei üeld Kuu; Vahi ligundid, vai tämä ka kippub `asjamehest IisR; Kus sa, va ligund loom, ennast jälle

topid Kaa; Sa ligund, rehm jeeb üsna natugest lühigeseks Emm; Oh sa ligunu või mait küll Hää; Kis siis niipalju vana `kurja `tahtis `öölda, oli ikka va ligund Jür; Oh sinu vana ligunut küll Nõo; oh sa ligunu, ku laisk ta om Ote; Vana ligunú um eläjä `vällä `lasknu Rõu

ligusi ma `rasvasi paelad ää, et na ligusi jooseb Kse

ligustikku ligustikku ligustikku – Aud

liguvam(m)a liguvamma Rõu, ligovam(m)a Rõu Vas Lut; pr (ta) ligovass Se Kra ligunema ma vei lina_`sumpõhe liguvamma. no um lähmi vesi, no liguvasõ_katõ nädäliga? Rõu; mis ti_vahidõ?, haina_liguvasõ ar? Vas; lina? `pantu likku, hago ja kivi? pääle, niikavva ku `pehmess ligovass Se

ligõr ligõr g -i väsimatu (loom või inimene) ega ma ligõr ei olõ?, et ma üü? ja päävä? joua sedä rasõhõt tүүid tetä?; ega hobõsakõnõ ei olõ määräne ligõr, et timä ei tunnõ väsimist Har

liha liha üld(le- Ans Kär Käi Lä Ris; li,a Rõn Lei)

1. toiduks tarvitav looma lihaseline osa (ka koos luude, rasv- ning sidekoega) tema viend ühe tükki liha tagasi, et mis nad seda liha nii `pal`lu `süövad Jõe; Liha `süõmine tegeb tigejaks Kuu; kui `mendi `moisa `tulpale, siis `pandi ka `kaasa `palvatu (suitsutatud) liha ja munavoid VNg; elosalt en õle `ülgedä nähnd, aga liha õlen mekkind Lüg; Vana `rahvas suvel liha suurd ei `süändki, `üaldi, et unt süüb liha Jõh; ma liha (lähnen) liha `kerstu panema; kuiv liha (suitsuliha) Jäm; kus maanimene seda `värsked liha saab, ee kui soolagid liha on Khk; se_o tapuloom, see tapetse sügise ää lihaks Jaa; Vahest tuli nii `kange liha mõte `peale, aga teda pole olnd, liha oli vähe; Mets linnu liha tahab `rasva `juure, siis kena küll Põi; me toome lihad `suitsu; kes liha otsib, see kondi levab. sa paramad `tahtsid, aga ullema said; liha `katlas, leem pilbaste `otsas = sõudmine Muh; küll oo aga vägeb liha si supi sees, üsna kollane; särje liha on `ahkid täis ja aue liha oo koa täis Mar; nii kui silmäd pähä tulevad, siss põle muud kui leha ja leha Vig; Liha süiatse, nahk müiatse, kondid ei kolva koerdelegi = lina Han; ma põle üle pea mette `valged liha (pekki) sõõnd Mih; põle keedetud egä küpsetud, se oo toores liha Tõs; lõhel punanõ liha Khn; kõrveta panniga liha `sisse ja on väga ää supp Hää; ega `värsket liha paelu `süia või Juu; kivi `ümber on rohi magus ja kõndi `ümber on liha magus JõeK; liha pidi kahanema pailu `kiedes, kui vanal kuul tapetakse Amb; lutsul on ia magus liha JMd; sia täis liha viidi ää Koe; ega sialiha `vasta põle `keški, võta sa mis liha tahes Kad; kiiss on ikke `veike kala, a `maitseva lihaga Trm; liha ei lahe sala tehä (küpsetada) ennäss, liha tuñnissab kõhe ärä, magus liha lehk; vingerjä lihal ei õle `toime, nagu pekk. aga `vaata ahve, tämä lihal toim nagu luamal; põdraliha, kitseliha, linnuliha one kuiv liha. tämä tahab tõese lihaga `miärdis; vähjä laka sijs on pehme liha Kod; liha oli `liiga vägev, kui ta väga rammus või rasvane oli Lai; kaks kord saeme nädalis liha. jao liha `anti, perenaene `jaotas ära, igaihel oli oma tükk Plt; särjä liha on vilets luine ja viha KJn; mea pidasin neid (kitsi) kah korra, liha on neil parem ku `lamma liha Vil; liha sikke alle, ei ole `pehmes keenu Hls; `mihklepäevän tapeti edimen lammass, `anti perel edimen liha ja viimän või; liha om `suitskumen Krk; luu ka tet`ti nii `puhtass, et sinna es jää liha mitte üits täpp Ran; tõene liha om `luuga, tõene om `sel`ge liha Puh; ma näi küll, kudass ta toda `leibä ja liha `pohmse, suu käis ike matsat matsat; ma tõi `lambatävve liha emäle Nõo; ei tule sulle liha iist ei luu iist tүүüle Kam;

`süüdi mis sääl `süüdi, aga iks paar tsiatäüt liha `panti `sanna üless, tsuidsutõdi ärä Ote; tsaet liha (hakkliha); kõõrd`sil`miga inemine, ütega kaess liha, tõsõga `leibä Har; siin um tuud küll olnu, et sann um lännü`lihhuga`palama; niikavva iks lihan olõt, ku naid (lambaid) võtta um Rõu; lepä`teivä lihalõ ilosa nao, kadaja? aániva hää mau Plv; mi ait ol`l alasi lihu täüs; pahru (kuld) liha pauk õnnõ, ku`küdsät ja `haisass Vas; lihha süü ja `rasva juu, ei olõ`ma määnestki `rohto `maitsnu? Röp; liki luud liha makuss, liki ako naane armass Se; lapõ? um väkev liha Lut || üte jalaga liha om `väega hää võtta? (seenest) Röp

2. elava inimese või looma lihaskude (hrl koos rasv- ja sidekoega) Küll luu liha `kasvatab, kui jumal `päivi `andab Kuu; `Tissid `üöldi, et on `sündimättä liha, nied `kasvavad perä `juurde; Liha lottendab `seljäs, liha väriseb ku `könnib Lüg; `Ninda paks kui ta ikke õli, `ninda ta õli, vei oma liha `auda; `Niisikest tuleb ikke `ninda `vemmeldata, et liha `lõhki ja luu sies pügäl Jõh; luud kondid on `terved, äga liha pole peel Ans; see obu seisab lihas, seisab rammus Khk; kore kondiga obu äi pea liha peal, lihab lahjaks Jaa; Kõik liha valutab, just kut oleks `kontide pealt `lahti; Pisike lühike `lamba puñn, aga ise rammus, liha täis kut pal`l; Liha äi kasu ilma kondita, puu äi kasu ilma oksata Põi; ihu oo üsna lihal (katki), [rõugehaigus] `laotab kõik ää Muh; Vettis varsti liha peele (kosus) Emm; liha on ära klopit (peksa saanud) Rei; jalad oo üsna ukkas, üsna verine liha Mar; Liha kukub ära - - nahk vajub `kortsu (kõhnub) Hää; lõi `kervega lihast läbi `koñti Ris; `veised koa nii lihavad, liha täis Juu; ta nii ää põdend, luude vahel põle liha `ollagi enam teisel Koe; tämäl oo sedä liha küll `ümmer, tõene kõrval nagu pind; luie ümmert liha ärä kadunud Kod; olen nii nõrk ja liha on nagu `koñtidest `lahti Plt; õige seant vedel liha olli - - liha loppusi tusarte pääl nõnda et Hls; ärä kahedet lait`s, liha luu ümmert `valla Krk; `väega kõhn inimene, ku ta koolep, ei lähägi alvass, täl liha säll`län ei ole Ran; liha täis, ei jõvva joosta; tuu - - `olli `sände `lopsja lihaga, sil`mä ka liha `sisse kasunu Puh; mia lassi ku päivi, a temäl `ol`li maru liha säll`län, temä`_s jõvva enämb `kõñdi; peni vajot `amba siia `pehme liha `sisse; kuul läits lihast läbi ja luu `sisse jäi `saisma Nõo; luu koñdi omma`jäänüve ilma lihatõ, liha om päält är kuiunu San; luum sais alasi omal lihal, ei jää kõhnass Krl; mõni lihm om liha nii täüs, et liha `lahkõss säll`län; kõik` liha om vällä lõppunu, `pal`la luu omma`jäänü?; üt`s ol`l ni`kõva lihaga, et [nakkushaigus] is naka manu?; taa `kimmä lihaga hopõn, taa ei`_sata ni`_ruttu lihast maha? (ei jää kõhnaks) Har; lehmä? ollõv nii täüs söõdedü, et liha rappuss sälähn Rõu; mul um liha nigu luu külest vallalõ Plv; soo hopõn pidä `hõste lihha, tii ku pal`lo sa tii tii, midägi täheñdä`_i?; a kohi `oina lät`si? parebahe `lihha. muni om sääne, et ei taha `kuigi `lihha `minnä?; luu liha kõik` halutass Se; luust ja lihast kogu kehast luust ja lihast keis valu läbi Khk; Aga ta kiirub (kiljub) nii et lihast ja luust käib läbi Käi; `Lõikav tuul, ta puhub sul riietest ja luust ja lihast läbi Hää; külm õdagumaa tuul `ol`le, `puhke `õkva luust ja lihast läbi Plv; tuul` puhk armõtohe, taa puhk `õkva luust ja lihast läbi Vas || pej (naisest) Auguga liha Põi | (seksuaalvahekorra) poiss on pattone ja lihalik, `pruugib `tuorest liha Lüg; minu liha ei ole tema lihasse puutund Plt || fig `kasvatab `laiska liha `selgä (laiskleb) Lüg; `Rüekis sedäsi, et `lõikas `luussõ ning lihassõ Khn; üle liha (kõigile) - - akatasse `anma `suhkrud Kod; sji om iki `sianta tige inimene, kis püiap sut sõkku - - tahab mu liha luie päält ärä näride Krk; tuu om nii `väega suur, tuul liha `lahkõss säll`län vällä? Har

3. inimese keha, füüsiline olemus (hrl piibl) *vaim o`valmis küll, aga liha o nõder* Khk; *mina usun liha üles`tõusmist ja igavest elu* Ris; *temä oid oma ihu, lihutep oma liha, temä ei taha oma ihu vaevade mitti, ta ku ojoss tüü man* Krk

4. (veresugulastest) *ons ne`vöörad, ühest lihast ning verest (ühe isa-ema lapsed)* Khk; *Oma liha ja veri (lapsest)* Pöi; *nad on öhe liha lapsed* Ris; *me oleme üks liha ja üks veri, ühest emast ja ühest isast`sündind* VMr; *sie on liha minu lihast* VJg; *öleta üks liha ja veri, sugulased* Kod; *nuu omma liha poolöst ka? sugulasõ, ütest lihast ja ütest verest ja ütest suust* Har; *löögu_i? tälle, tä ka om uma liha ja veri* Se || (abielusuhetest) *mies ja`naine on üks liha, õppetaja`ütleb* Lüg

5. a. viljaliha suisleppäd *pidid ölema`kõikse paremad ja magusamad`õunad, õuna liha, sisu,`siegi on punane; sie on õhukene [tael], sel on sedä liha vähä* Lüg; *peessol kaks liha: pekiga`lüäts tuld, tai visatasse minemä* Kod; *taglal om jala all ja liha pääl* Krk; *häräseene? omma_haha?, noil om`väega_paks liha* Vas b. linakiud *ku luu liha küll`lest`valla om, siss tahav lina kokku panna* Krk; *lina oless pidinu kavvemb maan ölema, siss oless luu`valla ollu, nüid ei lää luust ega lihast, raba kõgõga maha* Nõo

liha- lihast, liha- *Üks silm`vahti liha`karni,`toine kirigu`torni (kõõrdsilmadest)* Kuu; *liha`astjal varud`välläs; lihasuppi`keidedi vaid`neljaspia ja pühabä`eha* VNg; *naabriet piab lihakanad -- nied munevad vähä, mukku`rasked ja liha täis`vaide* Lüg; *Esmisbe`ommiku, siis`suendeti pühabä`õhtane supp, aga siis lihajaud ölid`õtsa`süädud,`ommikust siis`tuadi`silku* Jõh; *memm`keetis kohe liha`limpu (lihaklimbisuppi), kut poisid oomigu tulid; Liha`märga sai`vöetud`katlast kui liha`katlas kees* Jäm; *kust koer`seikse liha käraka käde saand o* Mus; *Nüd ma unutasi notipanni lihapiirekstega (lihatükikestega) liidiraava peele tükkis ää* Kaa; *Ise kut suur liha unnikas (väga paks)* Pöi; *Oolme rohuks on lihalaga (lihasoolvesi)* Emm; *oo sool`põrsa ing maeas, põle sool`nälgä`karta, lehanatuke ikke oma kääst võtta* Mar; *mõni`ütleb, et pead sealt lihatüki ää`lõikama, kus uss turgan oo* Kse; *Siga oo nuumatud küll, nagu liha mägi ähib maas; peremees`lõikas`leiba`lahti, perenaisel oli lehakauß ees, see tegi jäud`valmis; Lihaleent`liipa pialt, kalaleent`kahma põhast* Han; *nel`laba`õhtu [oli] lihaleen* Var; *levaunikud olid`vaangate vahel, eeringad niisama puhastamata ja liha kämakad; liha supp kardola`ilpudega* Mih; *lastel on sügüsi suured liha kändsägäd käe, kevädi põle raasugestki* Saa; *panen koa üks lihakild pannil* Ris; *liha keedus, tema keeb ühetasa (ei kee üle)* HMd; *vanames toa peal, lihavoanas (lihavaagen) pea peal = kukk* Juu; *selle lehma`ieli oli üks raiuja lehm, sai lihaluomaks`viidud* JN; *kes on rammus, sij`kui liha unnik, teine on ää`kuinud nigu kildak* Ksi; *liha`lõikasime puruks`peeneks, ega_i oln sel ael liha masinid nagu nüid on* Pil; *ku laadal lääve, siis om iluss ku lihamägi, ku kodu saave,`viskab enge (hobusest); suulvett om tonnin, mõni liha närmäss om sehen* Krk; *lihasuutäis mes sul`olli, tuu`kullu oma perele ärä* Ran; *ma lõegassi tolle suedsutedu lappe küll`lest paar liha`kiilu, panni nuu väess; rasvapät`s ja lihakints`olli vanast karjusse palk; näätäl`päivi`süüdi ua`ruuga, es anda liha`raasu es midäginä; kõtt`riplep`põlvi pääl nigu ma`ilma liha rõuk* Nõo; *Lihakauss`paanti õdagu pliidi`alla kuuma tuha`sisse, kos ta`pehmes`keie, ja siss olli`terve päiv võtta* Rõn; *Katõ jala pääl kaputõs, ilma kässildõ siputõs, liha liud pää`pääl = kukk* Krl; *ku ma vellenaisit`matman olli, siss sääl olli lihapiirakõid ja rul`litut munna ja kõkkõ süüä?; ma hoie uma*

liha osa imäle, tuu kii' henele `tuuga jäl `kapstõid Har; nuu_ `kapsta saava pal'lo paremba? ku liha koindikõnõ um `sisse `panda? Plv; nel'li `lõpmada_suurt liha `kaanti, lappõliha? ja kületük'ü?, ol'li_tala küleh ribah; niidsekadsa? ol'li_nigu lihakindsu_kõik' aidaharah ribah; `minti mu liha `tõrdu mano, lihast keedeti sült, a mullõ lausu us kiäki_sõnnagi? Vas; Nii ol'l kausi viijr kõik' liha `raaso täüs ja pañn lihast `süümise alustusõh jo_tühi Röp

lihade|pühad lihavõttes lihade pühad oo `möödas Tor; poastu aeg on enne lihade pühi Pal; `pääle lihade pühi lääb ilm lämmembes Hls; lihade pühädaig keedets kanamune ja minnäss `küllä `kiikme Krk

liha|habe li_a apõn lokuti – Lei **-heide** vastlapäev sia piä keedeti tõnisepäe ja sia jalad liha `eites Var; `vaslapäevä aeg one liha `eite aeg. siis veneläsed eedäväd liha ärä (hakkavad paastuma) Kod; liha `eiten lastass perä `riiksege `lingu, et siis lina kasvass pikäss Krk; sij ol'l liha `eite pääval ku sia pää puul' `süüdi igal talul Hel; liha `eiten tetti pikä sõedu, et siss kasvava pikä lina Ran; kanadel `anti liha `eiten võti kätte, siss enämb neele `süvvä es anda Puh; liha `hiitest lihavõtõhe `loetass säidsõ nädälit Har; ku liha `heiteh satass, sõss satass `marjo [suvel], ku tuha pääväh satass, sõss satass `vaklo Plv; liha `hiite hummogu ku küdsä `pliine, tuu pliini võiuß, `tuuga võiõtas lihmä nissu, ku parmu?, `kärpse? söövä? Lut **Vrd** lihaheit **-heit** = lihaheide – Var Aud Trm **-heitene** vastlapäeva aegne liha `eitese villa, liha `eiten põet Krk

liha|himu 1. Kas oli liha imu (küsiiti, kui keegi end noaga veristas) Kuu; `murjad (murdjad) luamad õle, suur lihaimu, käeväd müdä `met'si ja õt'sivad - - jänessid Kod

2. suguiha b_jõva oma liha immu talitseda Khk; mehel `kange lihaimu Ris; lihaimu, silmäimu ja elo `kõrkus `ütlesid vanad inimesed Kod; Lihahimo jätke noordõ jaoss Röp

lihahõlõma lihahõlõma Kan, lihähhel(l)emä (lehä-) Vas, lihäellemä Rõu himustama, ihaldama lehm lihahõlõss, ei_tiiä_kas `pulli ot's vai Kan; tuu um tu lihäellemine, ku tiä ni vahiss, `ümbre_tsõõri ja nuhutõllõss tõist nõnaga ja `kargõlles `säl'gä tõõsõlõ (pullist); ku_poiss tütrukku lihäelless, vai `tütruk `poißi, [siis] kaess õks nii alt laka Rõu; sääne müüd, et ku meesterahvast näge ni nakass lehähhelemä Vas || hobõnõ lihähheless (liigutab rahutult), vaest tah põdõr um võsuh Vas **Vrd** lihalõma

liha|jalg va liha jala, ramuste `jalge obene Krk

lihakas lihak|as Lüg, g -a VNg Jäm Kos Puh; liha|gas g -ka Vai, lihak|õs, g -õ Krl rammus, lihav `tõine on lihakas, `tõine `vaene Lüg; lihagas, üvä siga Vai; kruusingud on niisugused lihakad paksud siened Kos

lihake dem < liha lihakest põle änam paelu `ühti Kse; lihake kik'k säl'last kadunu, pal'las luu ja nahk Puh; sooßti alh om lihakõnõ, süü_säält lihakõist Har

liha|kiha lihatünn – Sa liha kihad, nee on suuremad kut kala kihad Khk; Emm tõi lihakihast kantsi supi sisse Kaa

lihaki-lohaki lohakalt vanad kadarad paneb selga, lihaki lohaki mõnel Tõs

liha|kott (lihavast olevusest) siis akati nuum `ärgi pidama - - no olid küll siis täis `aetud, nigu liha kot'id Plt; tõine om ku üit's lihakot't, tõine kuju ja kõhna Krk; to_i ole `õiguss liha tol latsel, laits nigu liha kot't jälle Nõo || (lõualotist) Suur liha kot't oli koonu all, nii paks oli Põi

liha|kurk *liha kurk* = lihakõri – Ans **-kõri** söögikõri *lihakõriss lähäb* [toit] *mao `sisse* Kod **Vrd** lihakurk **-küünär** pikkusmõõt, küünar *kui sinä liha`küündrägä mõõdad, siis one küünärpiäss sõrme õtsani* Kod; *käteräti `laiuss olli liha küünär* Krk; *`käega mõõti, liha küünär* Krl; *lihaküünär om ni_pik`k ku `kuagi inemise käsi om kasunu?* Har **Vt** käsiküünar

lihalik *lihalik* g -ku VNg Sa Mär PJg Saa Ris Koe VJg I Plt KJn M Puh Nõo San Se, -gu Kuu Trv Puh San, -kko Lüg

1. lihast ja luust, ihulik *nägin sedä oma lihalikko `silmidegä* Lüg; *ta lihalik iniminä, pailu ta ikka jõvab* [rasket tööd teha] Khk; *lihalik inime ei saa kätte mis jumala asjad on* Koe; *nään seda ime `asja oma lihaliku silmaga* VJg; *minu lihalikud silmad teda enam ei nähd* Trm; *inime ei jõõda alate rabeldä, tä o jo lihalik, väsib ärä kua* Kod; *inime - - ole lihalik, eks ta tunne valu* KJn; *ega sa õle kivi ja raud, sa olõt lihalik inemine* Har; *mis ti lihalikku inemiist trahvidõ?* Se

2. patune, meeleline *inimine on lihalik, tieb patto* Lüg; *me peame lihalikud piinad ikka kannatama* Jäm; *lihalikud immud* Vll; *oma õpetajatest ta `rääkis, et olid ikka söuksed sammad lihalikud* Jaa; *`jätke maha lihaliku mõttõ?* Krl

3. lihane, veresuguluses *lihaliku ema on peris ema* VNg; *lihalikud `velle tal ei oleki* Hls; *sij miu lihalik poig* Krk; *täl `olli oma lihalik laits, aga tä_s anna tälle mitte midägi* Nõo

Vrd lihaline, lihane

lihaline *lihaline* VNg Kse Kod Ksi Hls Puh, -le|ne Plt, g -se; *lihalõ|ni, -dsõ* Krl

1. liharikas *tänavu tulab lihaline sügise* Kse; *tämä one lihaline küll, mine `sinna* Kod; *ma õsti üte tubli lihalõdsõ* (rammusa) *eläjä* Krl

2. kehaline *lihaline inimene om patune* Hls

3. lihane *kui lihalist `venda* [pruudil] *ei olnd*, *siis `võeti võeras* Ksi

Vrd lihalik, lihane

lihalõma *lihalõma* = lihahõlõma – Urv

lihama *lihama* lopsakalt kasvama Mar PJg *Rukkipõld löi pärast sadu alles lihama* Mar

liha|muna, -munak lihapall *liha munad tihasse peenest akitu lihast ja muna ka `juure* Äks; *me keedime lihamunaku suppi, süü sina kah* Nõo

lihane *liha|ne* Hel, g -se R eP|le- Kär Käi/ Hls, -tse Kir Kse Trv Pst Puh Nõo Kam San; *liha|nõ* Urv Röp, g -dsõ Krl Rõu Se(-sõ), -tsõ Khn(-sõ) Võn

1. lihast ja luust, ihulik *taa_p tohi seda valeks aada, ma ole oma lihaste `silmadega näind* Khk; *mis teevad nee raudasjad ära, kui lehasid kässi pole* Kär; *ma eese lihaste `silmeaga nägin, et see põle mette üks vale* Mar; *eks mõni `ütte nii `truusti, et ma oma lihase sil`maga nägin* Juu; *võtub õma lihase `käegä* Kod; *tost muna rebust tulep lihane kanapoig* Nõo; *ma näi tuud uma lihadsõ sil`mägõ* Krl

2. veresuguluses olev *miu lihane `poiga* Vai; *mo kolm lihast `poega said söas `otsa* Vll; *Poiss lol`l ka läheb oma lihast isa `lõõma* Põi; *minu lihane ema `rääkis, et tä ajal oo olnd näl`läaastad* Vig; *Lihadsõd lapsõd piäväd oma vanõmi `toitma* Khn; *kuda võib lihane ema oma lapsega nii teha* JMd; *soab üle ulga aja oma lihasid `lapsi näha* Trm; *ku pulmad, ike kutsud näid lihasid sugulaisi* Kod; *oma lihaste velledege lääb ta `tülli* Hls; *Lihanõ sõsar om uma, olõ_i? mehesõsar; om täl süä, pess lihast immä* Se

Vrd lihalik

3. lihaga koos, liha sisaldav siis sai [liha] `katki `lõikada kõik ja parajast, et ta (sült) `liiga lihane ja paks ei jäänd Lüg; `jätvad `kerve lihaseks Mär; *Ää pang liha lava `piäle, tied laudljõna lihatsõs* Khn; *lihased kõndid, viin nied kuerale* JJn || viljalihane Kuusikun kasusiv suure ruuni paksu lihatse ää seene Pst; *kurk om lihane* Hel || (mõistatustes, ütlustes) *lihane keel leigab `luise kaala; lihane pütt ja õbene vits peel = sõrmus* Emm; *lehane lets augub läbi `luise aja = keel* Käi; *kjil om küll lihanõ, aga `luutsõ `kaala `lõikap läbi nigu `niuhti* Võn; *Lihanõ ait, karvanõ katus, neli nukka, igä nuka all tsipa rauda = hobune* Krl

Vrd lihaline

lihanik *lihani|k* g -kku Lüg, *lihani|kko* g -go Vai lihunik `Kaarel õli siin lihanikkust, `luomi `õstamas Lüg; *vahest `trehva lihanigold* Vai

liha|näpp keskmine sõrm *poletasin `vällä lihanäbi* VNg **-näät** *liharaas pal't nij kurja `luukse, liha `näati_j ol ka pääl* Krk

liha|otte|pühad *lihaotte pühad* lihavõttepühad – Kuu

liha|pool nahaalune *Liha oli `soolas ikka liha poolega õles - - võttis paramine soola `sisse* Pöi; *välimine puul on villane ja liha puul on libe* Hää; *`lamba nahk käändäss katõkõrd, karvapuul `pääle, lihapuul `sisse* Urv **-pull** *lihaleib liha `pulli `tehti - - `seoke `väike leib `tehti ja auk `sisse ja, ja liha `sisse* Tõs; *Meie memm tegi iga levateo aeal liha `pul'li kah* SJn **-päts, -pätsike** *lihaleib, lihapirukas kui apu leeva pät'sile liha tükid `sisse pannasse, siis sij on lihapät's* Äks; *`räimi ei ole, sis tetäs mõnikõrd liha pätsike, pannas liha `sisse ku `leibä tetäs* Hls; *`Ahju pannan tetti leväst liha `pätsi* Krk || *kotlet Täempe lõunas om lihapätsi koore soustig* Hls

lihas *liha|s* g -se Pöi, -kse Jür; *lihass* Jõh, g -e Ran; pl *liha|sed* Jõe Kei, -ssed Jõe Khk Lai Plt, -sõ[?] Plv, -ksed Jõe Rei Kul HJn *muskel jämede lihastega mees* Khk; *Lihaksed on üsna `aiged* Rei; *obustel vaadati lihassid, et `ästi tugevad ja paksud olid* Plt; *lihaste ja soonde sehen tu jõud `ommegi* Ran || *hobuse kabja seesmine pehme osa, päkk* *lihasõ[?] sepp lõik kabja alt* Plv

liha|seen (seen) *liha seenid, paksud kommikad, peelt allikad, alt kollakad, sehest `valged, libresid ep ole* Jäm

liha|söök 1. *lihatoit egäl söögil `tahtsiv `piimä `pääle ka saia, kas olgu lihasüük või supp või* Pst

2. *aeg enne paastu tal'sipühi paast om, siss tulõ lihasüük. `tütrigu[?] läävä[?] kohegi mäe pääle, `laulva[?] maassõlitsa nädäli nii; Ko_`lihasüük' om pik'k, siss tulõ `piit'repaast `lühkene* Se

liha|süld mõõtühik, vahemaa laialisirutatud käte vahel *lihasüld one nõnna pitk ku käed ulatavad; lihasüllägä mõõdeti edemält, kas maja ehitämisel mõõdad maja `seinä* Kod; *kuue jalane on lihasüld, `seitsme jalane raudsüld* KJn; *kõüt ostav, sõss mõõdav liha sülläge* Krk; *verst `ol'le viissada raudsül'd, kuussada lihasül'd* Räp **Vrd** *lihasüli -süli = lihasüld `kapla mõõdõtass lihasülega* Plv; *liha süli om sõrmõ otsast sõrmõ `otsa* Räp

lihatamad → *lihatumad*

lihatama|pühad *lihatama-* Jaa Pöi(*lihatame-*) Muh, *lihat(e)me-* VII, *lehatoma-* Mih = *lihatupühad see oli lihateme pühade ees* VII; *päe mänjab lihatama püha esimise püha omingu* Muh **Vrd** *lihatumapühad*

lihatamine *lihatamine* lihatustamine – Ote

lihate *lihate* lihavõtted *lihate* `loupa käis veel `sounas Ans **Vrd** *lihatu*

lihate|pühad *lihate-* Jäm Mär(-t'e-) Ris Kod SJn, *le-* Han Rap lihavõttepühad *lihate* pühad `üitakse ikke kiige pühadeks, siis `tehti lastele ikke `kiikesid Mär; `vastla päeba eel pühäl oli `viimne laulus, siis `enne lehate pühi änam ei laulatud Rap; *lihate* pühade aeg `võeti `vaaskal piä maha, *sij õli si liha* Kod **Vrd** *lihatupühad*

liha|tiin *lihanõu kas te oma liha tiini täis saide* Saa; *mida suurema lihatiinu Võrusse vedasid, seda rutem lahti said* Trm; *lihatiin* `olli serände `pik'lik, *aga liha* `tõrdu `olli ümärrik Nõo

lihatsi *lihatsi* ^{kieli} *pisarsilmil palusin toist lihatsi* `kieli Kuu

lihatu *lihatu* Mar, g *-ma* Kse lihavõtted *jõulu ja lihatu* `aegas, siis *sai tehä* `saia Mar; *lihatuma esimese püha* [käidi kirikus] Kse **Vrd** *lihate*

lihatumad *lihatumad* ^{pühad} Põi Muh(-amad) lihavõttepühad *lihatamad pühad oo kevade pühad ja paasa pühad ja Muh* **Vrd** *lihatupühad*

lihatumal|pühad = *lihatupühad* `Saia `tehti jõuluks, *lihatuma pühadeks, nelipühiks, jaanibeks, `mihklibeks ja pulma ajaks* Põi **Vrd** *lihatamapühad*

lihatu|pühad *lihatu-* Krj Mar(*lihato-*) Mär lihavõtted *nüüd tuleb kirikärä kodo last ristitama, kas lihato pühil, või nelipühi viimasel pühäl* Mar **Vrd** *lihatama-*, *lihate|pühad, lihatumad*

liha|tõnts *liha tõnts* *lihatünn* – Rõu **-udar** (suurest udarast) *Lihaudar, ega sie* `piimä `anna Kuu; *mõni veki udar annab änam* `piima, *kui kenel va suur liha udar* Ris; *lihaudar om* `siant, *ku ärä nüssät, siis jää täis iki* Krk; *mõnel lihmäl om lihautar inne?*, *piimä udarat ei olõ* Plv

lihautõ → lihavõtted

lihav *lihav* g *-a* R eP(*le-* Pha) Trv TLä Kam Har Rõu Vas, *-e* Krk, *-õ* Krl; *liha|b* Aud(*le-*) Ris, g *-va* Mar PJg, *-ba* Vig; n, g *lihav|a* Vai Jäm Khk Rei, *-e* Hls; *lihhav* San Se, g *lihava* Nõo Plv Röp Lut

1. rammus, *priske siga* `lähtõ *lihavamast* Vai; *lihava mees kut ärg* Khk; *ei pole meie külas palju lihavid inimesi* Rei; *kis oli lihaba kaelaga ärg, üks nädäl* `küntsi, *juba oli verine kõik; lihab, suur lõtt lõua all kogoni* Vig; `veised koa nii lihavad, *liha täis* Juu; *laps on nagu pisike luts lihav* Koe; *ega lihav siis jõuvõimuline old* Sim; `kaupmed on kõik lihavad Trm; *iga üks (mees) tahab ike rammusad ja lihavad* [naist] Ksi; *sij om lopsak ja lihava kasuge, `sirge ja sihvak* Hls; *lihaval inemisel om rassõ ellä?*, *kiä* `kuilass ja `ke'ge, *tu om virk* Har; *lihava_`tsia?* - - *ku ar ravidu?* umma? Lut

2. lopsakas *nied* (seened) on `ästi lihavad ja `piimased VNg; *tuhli varred suured ja lihavad, `murduvad lapiti* Käi; *Ma põle na lihavad* `vil'lu `ampsest aast änam näin Han; *ma pani piotäie* `soola `takja `kuurmesse, *et ää kueb. ta* `vaata läks lihavamast Tõs; *see kapsas on õige lihavide* `lehtiga Saa; *kõik asi tahab* `vihma `saada, *siis on lihab* Ris; *syus nad (puud) kidurad* `ongi, *põlegi lihavid* Vil; *kuusel ei ole lihava päss, sellest ei saa kedägi* Hls; *kurgi* `aava kasu taka, *lehe ja varre om lihava, aga* `kurke `kül'ge *ei tule* Nõo; *lihava?* *kardoka varrõ?* umma `hõtra? Vas; *rüä orass om ni_`veiga lihhav, ku ammust* `aigu ole ei? *sääne olnu?* Se || (pilvedest) `sõuksed lihavad pilve atakad, *ju ta oome ikka saab* (sajab) Muh; *na lihava* `valgõ pilve?, *na tähendäse muudku* `vihma Har

3. hästi kasvatav, rammutatud siin on lihav maa, `kasvab üvä ja vihane roho Lüg; põllud sõnnikuga lihavaks `aetud Khk

lihavade lihava|de TLä Ote, -dõ Har lopsakalt mes lihavade kasvap, tyy om pehme ja lobe puu Nõo; virdsaga tsiputi neid (kapsataimi), siss lätsivä nii lihavade kasuma kui `oitku Ote; ma_käve nurmõn `kaeman, lina loomakõnõ o'll ni lihavadõ kasuma lännü? et lußt ol'l kaia? Har Vrd lihavahe

lihavahe lihavahe Rõu Plv Räp = lihavade vili kasuss `väega lihavahe Plv; `kapsta? lihavahe kasussõ? kui lokõndõllõss õnnõ Räp

lihavast(e) lihav|ast Lüg Khk Jaa Põi Phl Ran, -õst Krl, -aste Lüg Tõs Saa jõudsalt puu `kasvab `lopsakaste ja lihavast, `paksu `õksidegä Lüg; omme on pal'mipuide püha ja paastu lõpp, siss võib `jälle lihavaste süia Saa; kui vili `kasvi väegä ilus - - kui äst lihavast kasvab, om serände tüme nägu Ran

lihavus lihavus g -e VNg Jäm Khk Mär Kse Trm Plt KJn Puh San priskus, lopsakus `kortsu mehel one lihavust VNg; liig lihavus põle ea, lööb vil'la maha Mär; ega sij lihavus muidu_i tule, kui pane sinna väke Puh

liha|võtine lihavõtete aegne lihavõt'ine õlut Juu; lihavõtene laps JMd

liha|võtja|pühad liha `võtja pühä? Krl; liha `võt'jõ pühi San lihavõttepühad

liha|võtted liha|võtted Jõe Lüg Jõh Põi Juu HJn JõeK Rak Sim Iis Trm Plt, -võted LNg VMr VJg, -võted Jür Jä(-veded Pee, -vet'id Tür) Sim, -vatted Kuu(vo-) Hlj, -võtte San, -võttõ (-õ?) V(-`võõtõ? Rõu Vas, -võõdõ? Vas Se, -võõd'õ? Lut, -võõdõh Se), -`võt'med Juu; sg n -võte Tor Kei Plt Trv, -votte Jõe, -võt'i Ris, -vete Kad MMg; sg g -vete Khk, -vede Khk Ran, -võtte Rak Iis, -votte VNg Vai, -võte Hel, -võtte Ans, -võti Põi, -võt'i Kei; lihautõ, liaut(t)õ, -õ?, -a? Lei ülestõusmispühad enne vanasti üpati lihavõtte ael `lauda, nüid `rahvas ei taha ennast enam porrutada Jõe; lihavõttest juo `läksidki talo, `karjast Vai; jõulust kuni lihavõttini, see vahe oli se suur `pulmade ning pulmategemise aeg Põi; üks `enne liha `võtmeid on kannatuse nõdal Juu; mune `korjama, nää lihavõted tulemas Jür; lihavõtte `aegne laps Plt; lihavõttess keedeti meil iks `munne Hel; lihavede edimädsel pühäl [oleme] ristitu ärä Ran; Lihavõtõ `aigo o'll ku kiä kohe lät's vai tul'l õks muna koştis ütõh Räp; tyy om meil liha `võõtõ tyy, poisu veerütäse munnõ liha `võõtõh Se; maarahvass uodi? `rõõmsalõ lihavõõd'õht. kiedetäss munnõ, nuorõ rahvass säi? `hälle Lut Vrd lihade-, lihata|pühad, lihate, lihatepühad, lihatu, lihatumad, lihatuma-, lihatu|pühad, lihavõttepühad

liha|võtte|pühad liha|võtte- Lüg IisR Põi Kse Tõs Saa Juu(-`võtme-) HJn JõeK VMr Trm Kod Ksi KJn Pst Hls Hel Puh Nõo San Lut, -võtte- Mär Kse Aud Hää Kod Plt KJn Hel Võn Kam Rõn, -võtte- Jäm Ans Kaa Phl, -võtte- Kär Kaa, -vette- Kuu Juu Äks Kõp Hel, -vete Krj Muh Emm Mar Kos Jür Amb Koe VJg I(-võde- Trm) Ran Nõo TMr Ote, -votte- R, -võt(t)õ- Võn San V(-`võõtõ- Vas, -võdõ Plv), -vatte- Kuu, -vate- Hää MMg, -võt'i- Kul Juu SJn Krk/-t-/, -võt'i- Ris HMD/-t-/, -veti- Mär(-t-) Vig(-vetti-) Kse Juu/-t-/, -vede- Phl Lai Trv Ote, -vuode- Iis; leha|vette- Mih, -veti- Aud lihavõtted `õstaga lihavõtte pühist muni Lüg; Kui suurel nõdalal, lihavõtepüade eelsel on soe, siis peale pühi läheb külmaks Kaa; ta lubas lihaveti pühade `aeges `meile `tulla Mär; lihavete pühade `üüsi üü läbi inimesed kirikus Hää; mis `enne lihavõt'õid, on suur nõdal Juu; lihavete pühad on muna pühad VJg; lihavõtte pühad nävad one - - edemält päävä tõõsu aal õlima kõik

õvven, `uutasima kuda päev tõiseb, `vaistsima kuda päev mängäb Kod; leerist sain `lahti - - lihavõtte pühädes KJn; lihavõtest keedeti meil iks `munne. noid sai enämbeste sibule koordege värmituss, mõnikõrd nõgestege ja vihalehestege Hel; lihavete pühä om munapühä, siss poesi tuleva manu, mugu otsi muna Nõo; lihavõtte pühil saa ma `säitsme `kümne kuvve [aastaseks] San; vanast lihavõttõ pühi `aigu `panti häll üless Urv; keväde lihavõttõ pühi `aigu sõss, sõss ol' suur hällü pühä sõss, sõss hällüti Plv **Vrd** lihaottepühäd, lihavõttjapühäd

liha|vägi sularasv ku hää liha vägi om, sõss tyyd om hää leevä pääle tõmmada? Urv; panõ liha väke leivä pääle Vas || lihatoit `hulka rahvast ol' sõss, no_ss küdseti mõnikõrd lihavägi kah, liha raasa Plv; talvõl `šüüdäss jenäbä li,aväke Lei

lihid pl lihid veerispuud – Lai

lihi|hari lihi ari kangalihtimise hari – Emm Mar KJn **-kaar** lippkaer lihi `kaara kutsuti türgi kaar - - täl terä ütäl puul, `saise nigu obõsõ liht Kam; lihikaar, tyyd mi, `peie siin jah, tyy um üte poolõga Rõu; lihi kaara? tettivä? nigula päävä `ümbre ärä?; mi `küläl iks ol' sääntse? savi maa?, mi ol'li_ks lihikaara pääl Plv **Vrd** lihtkaer **-kotuss** liitekoht nyy pasuna poole `panti `enne puu võrudega kokku, siss `lasti nyy lihikotusse sula vaeguga üle, kuuse vaeguga Nõo

lihin lihin Ran Võn Ote tihedalt koos lavvad om lihin Ran **Vrd** lihtis

lihistama lihistama siluma; ihuma VNg Kse `lauda lihistada `nuaga VNg; lihist kord üle Kse

lihitama lihitama tasandama, siluma VNg Koe kui igapäe `käiakse, siis lihitasse [teel] `ruopad ää Koe || määrima paberi lihida `liimiga kokku VNg

lihkadi descr vana Maret' võtt (niidab) `lihkadi `lihkadi Krk

lihkama `lihkama lööma mies `lihka obust `piitsaga VNg

lihkatama lihkatama nihutama Odot ma `lihkada taad pata ed'esi Rõu

lihku `lihku Krk San libamisi kirvess lääp `lihku, libastep `müüdä puud maha; lumi lää laiali jala all, jala lööve `lihku (libisevad) all, sobine tii Krk

lihmaki-lohmaki descr Riided lihmaki-lohmaki ilbendavad Hää

lihokõnõ lihokõnõ (lind) lihokõnõ laul mõtsahn - - ta kurivaim käü kodo kah, süü toomõ `marju ja hõrakit kah Rõu

liht¹ liht (-hít) g lihi Trv Hel Ran Võn Kam Ote V; pliht g plihi Puh Nõo

1. hobuselakk kos puul liht `olli, säält puuld `panti ohja aru alt rooma, ja kos puul `lihti es ole, säält pääl rooma `panti tulema ohja aru, siss es vatsi `lihti ärä Ran; arjukese `tahtsiva obese `jõhve, `olli ta siss plihi jõhv vai anna jõhv, kõik kõlvass Nõo; obõsõ liht om mis kaala pääl, a lakk tulõ otsa ette Võn; mõni `lõikap lihi ärä liihiksess, ilusass Kam; kõrvil obõsõl iks must liht ja and Har; `siid'ega? pal'miti kõik' liht Se

2. kaerapööris türgi kaar om üte lihiga, nigu obese liht ütäl puul Ran; vanast ol'liva meil kaara? üte lihiga?, nüüd oma? kolmõ lihiga?, pöörüssega? Ráp

liht² liht g lihi Jõh Rei Phl Mar Vig Kse Mih Aud Tor Ris; n, g `lihti VNg mett kui [lõim] `katkeb kudumise ajal, siis `riide on `lihti täis Jõh; `riidel veel liht sees. `pessi lihi maha Phl; `keetis `lihti, lebe oli `kangest Mar; lõnga liht mis lina `seemnest keedetse Aud; niisutadi lihiga, et suga ei `kraapin Ris || linaseemnetest keedetud loomatoit – Vig

liht³ liht g lihi Lüg Jõh Nis Hag Juu Iis Trm; komp `lihtim VNg nüri, tömp `ammas on nõss ja liht, enämb ei `lõika Lüg; Lihis rauas obune, ega sie nali õle, libedaga Jõh; suvel on [hobusel] ilma tol'lideta, lihid rauad Nis; ammas on nii lihiks läind, vanaks jäänd Hag; Rukkit ja õdra võis vaheldamiisi `laske, niikaua kui [veski]kivi liht õli Trm || tihe `kanõas pida `lihtimast tegema, aga mitte sore VNg; `kanõas on liht, ilus sile ja tihe `kanõas Lüg

liht⁴ liht Plt; kom lihiga Trm libistaja võib ka seda `viisi `kartuli `panna, et paned vakku, ajad lihiga tasasest ja kui `kartul üleval, siis akkad `muldama Trm

liht⁵ liht g lihi liitekoht – Nõo

liht⁶ liht g lihi istelaud paadis lihid oo seandse `istelauad, miga oo vene peras ja ninas Aud

liht⁷ liht HMD; pliht g plihi Ris lüht (vokil) plihi `ammad on plihi `külges, nende pialt saab lõng `juosma `pandud Ris

liht- liht-, lihtne; tavaline liht`kangaid ma kudusin. ja kohe päris liht tüöd ma olen tehend elu aja VNg; ei õle saks egä sant, on liht inimine; `naised `tieväd liht `sõlme, meri mehe `sõlme ei `õska minä ka Lüg; Va liht loom (lehm, kes ei lüpsa), mis jahu sellele taris on; Liht lauad (servamata), aga nii `kallid Põi; ta polnd ameti `riides, ta oli liht`riides Mär; mud'u üks liht töömees Tor; alus `särki `üitakse mitut `moodi, alumine särk ja lihtsärk Hag; lihtkangas on see kahe niiega kangas, labane kangas Juu; liht pulmalene (auametita) Koe; egäs list inimene ei `õska nõnna ilosid sõnu kirjä `piäle kirjutata Kod; sellel om liht elu, nad ei elä peenikselt Hls; sijj olii üt's liht`tüüline, peenembe `tüülike kutsuti `antvärgi Hel; uiss tetti [saunale] liht lavvadest Ran; õppe inne ärä?, sõss saava_targass, sõss ei olõ? inämb liht`rahva `saisusõn Röp

liht|aed püstand- või varbaed lihtaid `jämmist lõhut puist, paar `teibit lüvväs maa `sisse; vana emmiss tük'k egält puult `väl'lä, muu es pia ku lihtaid pal'lalt Trv; lihtaid, aia puu puul` külitä, siin `teibä paar, sääl `teibä paar Hel; si puul` lünga aid, tuu kutsuti siss liht aid Ote

lihtama `lihtama kokku rihtima, tihendama `permando `lavvad on `kuivaned, siis `lihtada kokko Vai Vrd lihtima

lihter `lihter g `lihtre lossimis- või laadimisalus maa `randades on `lihtred, söidetakse laeva külje `alla Phl; `lihter on sõuke väike laev, kellega suurest laevast laadungid `tüüdaks Hää

liht|haamer lihtimishaamer liht`aamrid, noh tuli `aäsi ots `lihtida, siis sie oli `niisukene `ümmarguse `põhjaga Hlj; liht`oamer, sellega tehakse `rauda `õigeks ja siledaks Juu; raua `lihtimiseks on `jälle liht`uamber, nisuke nelja kandiline Kad **-hõövel** lihtimishõövel liht`üöвли `raual ei õld klappi pääl Lüg; liht`üüvliga lihtas lavva ärä Ote

lihti¹ `lihti R Kei HJn Iis T tihedasti (kokku) Pane aga alud `üasti `lihti, `rohkemb sobib neid `süldä Kuu; lüöd `palgile `selgä, siis vedäs tappi`pulga ligi ja palk jäi lihti ja kõvast Lüg; `Istuga iast `lihti, siis `saada kõik `istuma Jõh; Pane manerga tekkel iast `lihti `piäle, et `piima maha ei `loksuks IisR; `kapsad tambiti tambiga `lihti Kei; pane pudelid `lihti, siis ei lähe `kat'ki Iis; puhass nukk, tuu om `lihti kokku `pantu, kel säppu ei ole, nigu ni ilusad nukad nüid on Ran; küll om kala iluste `lihti `pantu tünmin, nii üits ütega kuun Kam || rõhtloodi [veskis] kivi `aetass `lihti Ran Vrd lihtu

lihti² moodi tä om periss mede Paavle `lihti Trv

lihti³ `lihti **1.** parempidi kui suka vikelvijr om valmiss, siss edesi kua kõik `lihti Nõo

2. parempidine kude ku sukk `vardile om `lüüdu, siss kuad suka veere, kuad kaits `sil`mä vikeld ja kaits `sil`mä `lihtit Nõo

lihtima `lihtima Hlj RId(-maie Lüg) Ans VII Muh Emm(`le-) L(`lihtma Mar) Ha Amb JMd ViK/(ma) lihtin VJg/ Iis Pal Lai Plt Pil, `lihtimä Kuu Lüg/-mäie/ Tõs Juu, `lihtmä (-h-) Kod KJn Hel T V, (ma) lihi(n)

1. mettima kui `nüidid `katkevad, siis lihitasse `niitisi lina `siemne `viega ehk `piimaga Jõh; Keedeti lina seemendest eli, `võeti seda `pintsliga ja lihiti lõimed ää, siis olid libedad ja ei läin sua vahel katti Han; väga laud lõngad olid oln, ei ole muidu saan, kui lihitud teda Ris; kui kangas abras on või kui teene lõng akkab teese `kül`gi `kiinni, kangas ei tõusu `ühti, siis lihitakse Juu; vahest lihiti, mõni tegi lina `siemne kiedist ehk rõesa piimaga Amb; kui kangast vanutati, siis `pandi `lihtima Iis || läikima kulutama `lihtind ää kuue küinarnukid ja püksi `perssetagused Pil

2. siluma, tasandama sit`samer on `laia põhjaga ja `sellega sai `jälle siledast lihitud, aäs ehk mistahes raud sai siledast lihitud Hlj; `lauda ööveldakse ehk lihitse VII; seenad saavad `piale `krohvimist lihitud Mär; tee `kõijäd `lihtin jo tee ää, sile kõik Tõs; müir visatakse tüma `lupja täis, tõmmatakse lauaga üle, lihitakse ää, sile kui laud Nis; ei soa seda võid `lihtida `ühti, see nihuke tühä; lihin selle `kerve varre libedaks Juu; ristitegija lihib kiva JMd; lasen kangast vanuteta ja `lihtida (rullida) VJg; lihi nuga -- ku nuga `ruusten one Kod; [konarlik] põld tahab maha `lihtida Plt

3. a. puumaterjali (hõöveldades) kokku rihtima, servapidi tihedalt kõrvuti seadma puu tüö `juures lihivad `uksi ja `aknu kokko Lüg; `puussepp -- lihib kaks `lauda nii, et ta vett peab Jür; kui lat`te pandass lao `pääle, siss lihitäss Ran; kos vili `ol`li, sääl `ol`li saena palgi iluste kokku lihitu, et terä es saava `väl`lä `miinnä Kam; uús piat ka nii lihitü olõma, et ei tunnõki et tõnõ laud tõsõga_kuuh um; [kes] ei mõista? `häste ligi `lihti, selle [mold] juusk Plv **Vrd** lihtama **b.** tihedalt üksteise kõrvale laduma es `oska nii äste puid [riitta] `lihtidä kokku; eeringe om illuste lihitü sinnä pütti Kam; Na_mma_mul nii kiinni_lihidü?, et ei_tulõki üt`s tõsõ kõrvalt `vällä Urv

4. otsesuunas, keerutamata tantsima vanemad inimesed `lihtisid `rohkem, see ei väsitän; Ikka lihiti ja tantsiti vaheldumesi Han

lihtine `lihti|ne g -se Krk; pl `lihtised KuuK lihtne vanad [kangaspuud] olid `lihtised KuuK; üt`s `lihtine rõõvatük`k olli, tal es oole midägi `kirja ega `mustert Krk

lihtis `lihtis Iis, `lihtiss Kuu tihedalt koos **Vrd** lihin

lihtjahu jämedam, kroovimata jahu nied `tanjud läks `kallimaks kui sie lihtjahu Lüg; kui [veski]kivi oli libeks läind, siis `tehti sellega `püüli, `alguses kui oli terav, `tehti lihtjahu ja õlle `vilja Mus; Ma pole oma tuulinguga sii muud jahu `õhti teind kut lihtjahu Pöi; mis tehässe lihtjahodest, see oo sepik, aga mis püüli jahodest tehässe, see oo sai Mar; Kolme vakase lihtjahu koti pealt tuli [jahvatamise tasuks] kolm matti Trm; rukkid javatati niisa-ma `kat`ki, ei `lastud üle sõela, siis sai liht jahu Lai **-kaer** lippkaer lihtkaaral `olli pööriss üteli puul nigu obese liht Kam; liht kaar ja pöörüss kaar Röp **Vrd** lihikaar **-käis** värvlita, krookimata käis liht käis, põle värvelt `otsas, `lahti Tõs; liht `käistega ja krook `käistega särk Trm; mõnel om liht`käisse, `pal`lald ärä palistedu Nõo; `kuhti `olli nii sama

liht`käistega, serätse alt vallalise `käisse Ote; Pidämise `hammõ ol'li_kõik' liht `kääüsidega? ja_noil olõ õs kirutuüsi pääl es midägi? Rõu Vrd lehtkäüss

liht|labane lihtne, tavaline siin Karulas, siin on vana lihtlabane kiel, `ästi lihtlabane kiel Hlj; Ei õlegi lihtlabane, ikke `errasmies Jõh; ma muidu liht labane inimene, `oska saksa `asju üht Khk; Rookatuse tegemine oo nii lihtlabane asi, see õpeb kergesti ää Kaa; lihtlabane inimene, `sohke `mõistlik ja `lahke ja arimata Tõs; lihtlabane moodiga inime, kui on nihuke riiete ja elu`viiside poolest, et tal kedagi ei ole Juu; [särgi] `kääse suu olli lihtlabane, es ole ütegi `kipra `kunnegi; sij õige liht labane oma eluge Krk; siin om periss lihtlabatse `eestlasi `mõisnikke Hel; no_tii no üt's lihtlabanõ sõl'm Har; ma olõ `väega lihtlabanõ Plv || labane koega see söuke lihtlabane riie Khk; mud'u sis sai ikka liht, lihtlabane `tehtud Noa; liht labane kangass Plv

lihtne `liht|ne Rei VMr Äks, g -sa VNg Lüg Jäm VII Muh Pä(-h- Hää) Juu Amb JMd VJg Trm Kod Plt KJn Trv Hls Hel Puh Võn Rõn, -sä Ran Plv, -se Kuu Vai Khk Põi Muh Kse Tõs KuuK JJn Kod KJn(-h-) Vil Hls; `liht|nõ, g -sõ Krl; n, g `lihtne Har keerukseta, selge; tavaline, argine vanataat tegi ikke `lihtsad jahud Lüg; `lihtne `massina, ei ole midägi `kunsti sies Vai; `Lihtne talumees oli, aga pea oli ea, tark mees oli Põi; läks `lihtsa töö `peale Muh; `lihtsed inimesed, põle `koolis koin, `oska kedagi Tõs; na `lihtne töö, põle sii `mõtlemest kedagi Juu; pesu pidi sis nihukesest `lihtsest `riidest olema; [kapuka] alumane ots `tehti `jälle nisukene `lihtne - - `ühte pidi, labane kude KuuK; labast kangast on `lihtne kududa JMd; matukse juot, sie oli `lihtne, ommiku kiedeti `kiislid, piima kaste oli VMr; `lihtsen `riiden Kod; aeda uks oli päriss `lihtne, lavvad kokku `lõõdud Äks; pulma olli oobis `lihtsa Hel; ega ussi `tapmine ka nii `lihtne ei ole, ku sa tälle koradile `keskele lüüd, siss temä `viskap nigu lipst toki `ümbre Ran; üt's `lihtne müüs sinna (kihelkonnakohtusse) minnä is saa?, tuu ol' valit Har; talo tüü um kõge `lihtsämb tüü Plv Vrd lihtlabane

liht|raud 1. ühekordne hõövliraud krupp `üövlil on lihtraud sies. liht`raual ei õle klappi Lüg

2. jäähaakideta hobuseraud ku lihtraud om, sõss suvõl saat iks minnä? Räp

liht|saag raamsaag lihtsaag on suur `raamidega ning tihe `ambaga Khk

lihtsalt `lihts|alt Lüg/-d/ Tor Hää(-h-) HMd Kei Juu Kod Plt, -ält Räp adv < lihtne elan nii `lihtsalt, mul ei ole kellegiga tegemist Tor; `Mõtleb niisamma `lihtsalt läbi saava, aga ei saa `ühti Hää; kaks `silma kood parempidi ja kaks `silma pahempidi, edasi lähäb `lihtsalt, põle enam soonilest Plt; Mõnõh eloh no vüj es olõ? `mõhkõ, sääl kastõte `leibä `lihtsalt `kohke mol'li vai ruuhõ seeh Räp || (rõhumäärsõnana) peremehed tulid `ommiku siis noh, pääd parandamma, noh `napsu võttama `lihtsald kõhe tulivad Lüg; se oli `lihtsalt kohe `kiasamene Juu; `lihtsalt ei võta tehä ja küll Kod

lihtsepest lihtsamini Oma inimeste jaoss ei massa `süüke ninda peenikselt `vaari, keedä või küdsäte kudagi `lihtsepest ärä Krk

lihtser `lihtser Krj(-är) Kad VJg Iis, `lihtsäär Jõe Mär Tor Nis Ksi, g -i küünlakäärid `lihtsääriga `voeti `küündla `tahti ära Jõe; anna `molle `lihtsäär, põlend `tahti ää võtta Nis; `lihtser on nagu kiarid, aga ühes otsas on plekk kärp ja teises otsas plekk kuaś, kui nüid kokku vajutata, siis süsi jääb kuane ja karbi sõrva vahele ja kukub karbi `sisse Kad; `lihtsäärilid olid plekist `tehtud Ksi

liht|sirp sileda teraga sirp meil olid liht sirbid, ma põle `teisi näin `ühti Tõs; Rukis rooviti lihtsirbiga, nigu niideti `kaendlasse Amb; lihtsirp oli suurem, ammassirp oli `veiksem JJn; mina `tahtsin liht sirbiga ikke paremini lõigata, tema oli teravam TÜR **-soldat** reamees `kummikul ei õld `ühtä parema `palka kui liht `soldatil Lüg; listsoldat one ridavoi-, ei õle `paala ei kedägi Kod **-suu** (põhisõna sag lühenenud) värvlita särgikäis `värblisi põle `otsas mette siis `ööti `lihtsodega `käised Mar; `lihtsudega särgid oo ilma värreldeta, `käised lühikesed, poole käevarrest `saati Var; `särikidel oli lihtsuu varrused ja `krooksuu varrused Hag; meie tieme tänavu suvest `lihtsud särgid VJg

lihtsäär → lihtser

liht|toim(ne) (koetüüp) liht toim või arilik toim, seda kujuti kõege änam Aud; liht `toimne - - nel'ja `niiega tallati ja ühtpidi aiva kujuti KuuK; list `toimne one sji, mes sugogi ei õle murratet Kod

lihtu `lihtu VNg Ris tihedasti koos või kokku kanad magavatta `orrel `lihtu VNg; `vaovad väga `lihtu Ris **Vrd** lihti¹

liht|juks ühekordne lauduks vanast õlivad majadel ikka liht `uksed - - õlivad `põõnudega kõik Lüg; tapitud uksed ja lihtuksed Kse; lihtuksed [on] kuuridel, taradel, koeal Var; riihe tarõl om liht uss Har

lihtuma¹ `lihtuma Vig Ris

1. läikivaks kuluma – Vig

2. kokku vajuma [odrad rehes] `lihtuvad ää, `vaovad pingal Ris

lihtuma² `lihtuma lihuma `lihtund loom Mus

liht|varrukas lihtkäis liht `varrukad on klattid, `miski ei õle suus, ei `värlisi ega Jõh; mestel olid ka mõnedel niuksed - - lihtvarrukatega [särgid] Kos **Vrd** lihtvarus **-varus** = lihtvarrukas lihtvarustega särgid Hag

lihu libisedes regi läits lihu edesi; `pal'ki tõogatass lihu Ran

lihuma lihuma Kuu VNg Jäm Ans Khk Vas lihavaks minema Panimme `härjä hüä `süümä `pääle, las vähäkäse lihub `enne sügüsü Kuu; las lihuda veel, siis `aitab ää tappa, muidu `liiga lahja Khk **Vrd** lihtuma², lihunema

lihundama lihundama nuumama muko lihundab ennäss kodo, juub kõik piimäd ja kuared Kod **Vrd** lihutama

lihunema lihunema VNg, -õma Rõu Se Lut/liho-/ lihuma `süüjad `porsad lihunevatta VNg; är² olõt lihunõnu Rõu; ku kana järvejaani är sji, nakass lihunõma, nahkmunnõ `lyuma Lut

lihunik lihuni|k g -ku Sa Muh Kse Pä K I Hls Krk Hel Nõo, -gu Kuu Rei Trv Hel TLä Rõn San Krl, -kku R(liu- IisR); lihuni|k' g -ki Vas; lihoni|k Piv/-k' Vas, g -ku Ris Kod Võn, -gu Rääp; lehuni|k Rid, lehone|k Mar, g -ku; pl lihonika² Se koduloomade tapja; lihakaupmees lihunik ostab `loomi ja tapab Jäm; Ta sõi ja elas naagu lihuniku kaß, vana tõi ja muretses kõik koju käde Põi; `tohtred ja lihunikud `olle ühüd, tulavad `noaga kallale Aud; laadal oo paelu lihunikka Tor; jäme ja suur mees nagu va lihunik. ega kõik lihunikud koa paksud ole Juu; müisin lehma lihunikule JMd; toorest inimest `õöldi, nagu lihunik; külas `tapsid enamast ise, aga vahel kutsuti lihunik Lai; es saa elulehmäss `kuskil müüv, läits lihuniku eläjess Krk; kui `siaga `liina lätsid, olliva lihunigu joba `kaugel tji pääl vastan - - `tahtsiva odavade `saada Ran; lihunigu periseld `õkva joonava verd Puh; kae

lihuniku veretivä näost, ja olli tugeva nigu pulli jälle Nõo; taa pul'l om meil rammun joba, taa tulõ pia lihunikalõ vällä müüä? Har; `kangõ mijjss ku lihunik', rammuh ni náost sinineverrev Vas || (ütlustes) lihunik `pilkab kiijisseppa ning `rátseppa (saabas ja sukk katki, varvas väljas) Jäm; lihunik `vaatiss rätsepä `aknest `vällä, ku küünaspä katik või perse pal'lass Krk **Vrd** lihanik, lihunink

lihunink lihuni|nk, -ńk g -ngi lihunik – Rõu Vas

lihutama lihut|ama VNg Jõh/-mma/ Sa, -em Krk

1. nuumama sie on tugev luom, on `ennast täis lihutand Jõh; söötloom, seda lihudasse Khk; lihutab vanad `leeti `lehma laada `vastu Krj; temä oid oma ihu, lihutep oma liha; sääil lihudets neid ja noomats, tetäss `kuuke ja kana mune Krk || fig rikastama mis kurati pärast ma sind pia lihutama Krj **Vrd** lihundama

2. väetama, rammutama rugi [külvatakse] ikka lihutud põllule Jäm; nüid põld ep pane tähele ka seda lihutamist mette, sönnik kuivab εε, mis väge sellel on Khk; suure lihutamise varal kasub natuse Krj

lihutis lihutis Ans Krj, lihudis SaLä, g -e väetis `tuhlismaale enamasti vädavad lihudist, sönnik on kesamaale Jäm; ta (muda) on põllu lihutis ikka, ta kasvatab `tuhlid `õige kenasti Ans; põld lihudise `vaevas Khk; sitta pole lihudiseks `pandkid, töime mere äärest adru Mus; sellest mädanen peedilädist äp saa muud midagid kut põllu lihutist Krj

lihv¹ lihv g lihvi (veski osa) Veskitel õlid lihvid, kos peal pil'lpakk õli. Teine lihv õli teinepool toolvärgi postide vahel. Lihvidel õli kolme õtsa all klopid ja ühe õtsa alla käis vinn, kust tellida sai. Nende lihvidega saigi pealmist kivi seada. Iga kõrd kui kivi sai taguda, siis sai lihvisid allapoole `lastud, muidu ei vajunud pealmine kivi alumisele selga Trm

lihv² lihv g lihvi pihik, liistik kirjud, kiudud lihvid Pha **Vrd** lihvstuk, lihvtsik, liiv³

lihva¹ `lihva Mär Mih, lihva Puh, lehva Har; komp tr lihvembäss Ran viltu, kaldu rihm jooseb `lihva Mär; viimäne kubu `pañti lihva `pääle, nigu katusse `müüdu Puh; vaoss iks lehva tõsõlõ poolõ Har **Vrd** lihveti

lihva² lihva kergemeelne, liiderlik naisterahvas lihva, kes meestege ümmer käü Krk **Vrd** lihvak²

lihvak¹ lihva|k g -ku Ran Kam, -gu Rõu kallak a. a [tee on] lihvak ja sügäväd avvad sehen, jõmbsud sehen Ran; säält `olli tji väegä lihvak, pidit `oitma, et `kuurma `ümbre es lää Kam b. s mäe lihvak, lihvagu pääl kari Rõu

lihvak² lihva|k g -ku = lihva² tudär om säänte lihvak, suur asi ei ole Hls

***lihvakas** pl lihvakad kidur Sõhukse lihvaka olemisega, pisiksed lihvakad puud Põi

lihvakeli lihvakeli Ran Puh libamisi veeriss puu olliva lihvakeli `pantu, nyy otsa mes takapuul, olliva `kõrgemban, tõese jälle madalamban Puh

lihva-lahva lohakalt üle pääkaala tege ärä, lihva lahva; sa `viskat mud'u lihvalahva ärä, sõss ei lövvä kätte Krk || deskr sij lää ku lihva-lahva, jala kävve `risti-`rästi egäl poole Krk **Vrd** lihva-lohva

lihvaldõ lihvaldõ kallakile – Lei Lut

lihva-lihva deskr [koeral] akkas ike änd `käime lihva-lihva Hls

lihva-lohva lohakalt `paslid lihva lohva `jalgas Muh; lihva lohva tettü San || deskr see nagu lehm köib lihva lohva Muh **Vrd** lihva-lahva

lihvama *Lihvama* Kaa, `lihvamõ San libisema *Täna oo tee nii äiti libe, mul umbest korra jalg püsut lihvas all, kui oligid matsakili maas* Kaa; `aiga piten `lihvass ratass `nutri otsast är[?] San **Vrd** lihvatama

lihvatama *lihvatama* VNg^l/l-/ Trv, -eme Hls Krk; ipf imps *lihvati* Har

1. libisema kivi olli all libeve, jalg lihvati, lätsi kõtuli maha Hls; olli vähä lihvaten ja käest pudunu Krk **Vrd** lihvama

2. ruttama, vilksama `müüdü lihvat' Trv; temä lihvateb `müüdü tõisest, ei lausu sõnaki Hls; muide poisi_`lõiksi mõtsan `haaba. ma is `kaeki, et nimä mu_poolõ `laški[?]. ol' õnnõss, lät's minust `müüdü nigu lihvati Har

lihvendama `lihvendama Hlj, -ämä Kuu meelitama, lipitsema *akkas jo minu `ümber `lihvendämä; Tüdrük `lihvend `terve `ehtu `poissi `ümber* Kuu; *sie on `kange `lihvendama, `targutas kohe `teise käest ära* Hlj **Vrd** lihverdama

lihverdama *lihver|dama* KJn, -dämä Khn, -teme Krk

1. lipitsema missa lihverdad ta juures KJn **Vrd** lihvendama

2. tantsima lihverdäb parandal Khn

lihverts *lihverts* liiderdaja ken lihvakud elu eläve om lihverts Hls

lihvete *lihvete* Kam, -õtõ Kra viltu, kaldu rohtaid, puu om lihvete, vitsa vahete pääl; *katuss `panti [osmikule] puul lihvete `pääle* Kam **Vrd** lihveti, lihvöldõ, lihvõtõmisi

lihveti *lihveti* VNg^l/l-/ Võn viltu [läks] *lihveti üle tie* VNg **Vrd** lihva¹, lihvete

lihvi `lihvi^{lööma} libisema väit's lei `lihvi - - karašs käe `sissi; regi lei `lihvi, vedäšs obese ka `risti tüd Krk

lihvikalt viltu *kui lihvikalt olli `pantu [vili parsile], siss es kuiva `äste, siss pidi `puškma, alt kõrrast läbi `tsuška* Kam

lihvima `lihvima Jäm Khk Põi Muh Emm spor L, Juu Trm KJn/-mä/, `lihvi|ma Saa Trv/-h-/, -mä Nõo, -me Hls Krk(-h-) San, (ma) *lihvi(n)*; `lihvi|ma VNg, -mä Kuu Vai, (ma) `lihvi(n); `lihvmä, (ma) *lehvi* Har; `lehvima Mar Juu, `lehvima Ote, `lehvmä Ran, (ta) *lehvib*; `lehvimaie, (ta) `lehvib Lüg; tud-part *lehvitud* Trm Kod KJn; ipf `lehvisid Lai

1. tasaseks siluma, läikivaks või teravaks hõõruma `kliibib `liiva paberiga puud siledast, `kliibib ja `lehvib Lüg; *komotisi ja kappi `lihvidä `läükimä* Vai; mõned surmaristid oo lihvitud kividest Khk; *Ta `lihvis puu nii sileks, et nägu `paistis `sisse* Põi; *ma lihvi oma abeme nuga* Muh; *need au `samma kivid saavad kõik ää lihvitud* Aud; *ät' akas `akna `laase `lihvima at'ikuga, siss - - `aknad ei igista* Saa; *lehvin nõu seest siledäks; lehvitud kluas* Kod; *ku asi om `okslime, siss ta tahab `lihvi libeves* Hls; *savi saena ragumise `aigu tuleb sain äste ärä `lehvi* Ran; *vašk `nõusid lehvitas* Ote; *laud om muud'u `val'miss tett, muudgu `lihvmise `hüüliga üle `lihvi[?]* Har || fig *inimesed sugevad, `öötasse: mes sa eesest lehvid nii `pal'lo* Mar; *lihvi sa liba `einä, ma uhi uba `lehte (niitmisest)* Krk; [ta] *om jo[?] lehvitü sell', tu mõist jo `tüt'rikkõga `ümbre käü,ü[?]* Har

2. see koer aga lihvib (haugub) nõnna palju et Muh

lihvlant `lihvla|nt Kaa, -ndi Põi; `lihvla|nt Mär Vig(`liht-) Krk, g -ndi Hää; g *lihvla|ndi* Röp, `lihlandi Hls, *lihlä`ndi* Khn, in *lihvla|ntis* Jür lähikond, ümbruskond *Selajal teist `sõukest [veskit] selles lihvlant'is polnd* Põi; sii `lihvla|ntis põle seda `nähtud Mär; siin

lihvlañtis nisukest `aśsa ei ole Jür || maatükk Igavene suur lihvlañt maad [on] viljade all Kaa; sellel om nüid alle maad kähen, üits igavene `lihvlañt Krk

lihvtuk lihvtu|k g -ki = lihvtik – Pha

lihvtik `lihvti|k g -ku Lüg, `livi|k g -go Vai liistik, pihik nüüd `onvad `lihvtikud `naistel Lüg **Vrd** lihv², lihvtuk, liivistik

lihvuss `lihv|ss g -sõ (aknaraami osa) Nigu² hõoveldät, nii hõoveldät kõrrapäält `lihvusõ ja klaasi val'dsi `väl'lä Har

lihvöldõ lihvöldõ viltu – Rõu Vas **Vrd** lihvete

lihvõndama lihvõndama Se

1. viilima näet, ar lihvõnd `nindä läbi Se

2. siluma, leevendama sai ar lihvõndõtuss - - jäi kõik' `hõste Se

lihvõtõmisi viltu sebevitsa² `pañti puul' lihvõtõmisi [reele] Plv **Vrd** lihvete

lihhällemä, lihähhel(l)emä → lihahõlõma

lii on Kui [rähñ] inimest näeb, siis lennab minema, teeb lii lii lii Põi

liia liia Põi Kod liiga see kevade oli jää väga liia nõdr Põi; piim lähäb liia kuumass Kod **Vrd** liiast

liiaks liia|ks Kuu/'l-/ Khk Kaa Muh Mar Ris, -s Tor KJn, -ss San liialt, üleliia palju(ks) Egä sie enämb `liiaks tuline olegi, jo `lõhtüs ärä Kuu; Ind oo liiaks kõrgese aetud Kaa; ega_p seda `keelta mette, aga see tahab juba liiaks `menna Muh; kui lõng on liiaks `kierdus, siis krõllid `lehtved lõnga pial Ris; ei `märkä aru pidädä, juub liias täis ennäst KJn **Vrd** liigaks

liial → liineal

liiallagi = liialagi liialagi oli parte otsa juures Lai; Liialagi on kahel pool `lõhna, tagapool on liialae alune SJn

liiale liia|le minema Jäm Khk Muh Rei Mär Tõs Vän Tor Hag Juu JJn VJg I/liiä- Kod/ M/liiä- Trv/ Ran, -lõ Krl Har Plv Vas, -l Ris Krk; `liiale RId(-lle Vai) liialdama, paljuks minema vanamor läheb `suuga `liiale, `potrab `ühte `puhku Lüg; tämä `männõ `liiale oma `aśsaga jo Vai; see `kuivus leheb juba liiale, kõik `kõrbeb ε Khk; see purjutamene lähäb liiale Mär; `anmene lähäb üsna liial Ris; va lomps inime, läheb oma suuga liiale, tia mis ta enese `lõugadest `väl'la aab Hag; just nagu vana tollukas teine, viinaga läind juba nii liiale VJg; läks juba liiale õma aśjaga, sae karissata Kod; see palavus lääb liiale Lai; sij lää joba liial, sedä ei jõvva är `tjini Krk; siss satte väegä pal'lu, läits joba liiale Ran; ta lätt õks küll jo liialõ, `säärtseid `käske `kõiki `täütä_j joua² Har

liialine liiali|ne KJn San, `liiali|ne Kuu VNg, g -se; liiali|nõ, liialõ|ni g -sõ Krl liiane `Kielä küll `liialise (kalasaagi) iest. Kus sedä tüöd ja `mässämist siis kalujega Kuu

liialt liia|lt Khk Iis Kod Plt Krk San Har(-ltõ), -ld Hel, -lte Jür liiga, ülearu täl o majasid küll, aga tä liialt ehitäb ike Kod; üks vana inimene liialt ei tohi `rääkida Plt; minu esä olli kõva tjuü mjuiss, ta liiald orjaś Hel; ala_sa nakadu taad vanna hobõsõtükki liialt ka_`suñdama; ega taad `vihma liialtõ ei olõ saanu², soodi perä pääl om ennedä vett Har **Vrd** liiast

liialtki liiatigi, eriti tänäüade on vili nõe`piäsid täis, liialtki nisu; eks käsud õle kõiksugosed ja kruanu käsud viil liialtki Kod

liia|mees *leia-*, *lõiamijšš* sohimees, armuke – Lei **Vrd** liigmees
liian → liineal
liia|nahk karvata nahariba *Kaskil ol' liianaha`vijrde ummeldu San Vrd* liiani-, liig|nahk
liiand → liineal
liiane *liia|ne g -se VNg/'l-/ Hls; liia|nõ, -dsõ Krl* liigne `liiane juttu VNg; *karusõl lätt karjan`käämõni liiadsõss Krl Vrd* liialine
liiani|nahk = liianahk *vanast tet'ti vasiga nahast liiani nahk. tyy`pešti mõlõmba poolõ`puhtass, ilma karvalda? tyyd`pañti kasukat ummõldõn vahõnahass ja`ümbre vjirt`müüdä veerenahass ja_tet'ti kasuga`puunitsõ ja vastusõ? Har*
liiarts → pliiats
liias¹ *liias g -e Han, liia Ris* paaritu arv *liiad`lammad`añti pruudil kaasavaraks ligi,`vaesemad õhe`lamma, rikkamad kolm Ris Vrd* liig
liias² → liiaks
liia|sil **1.** *paisuavaus Neid aukusid, kus vesivärvavad ees õlid, kust suurveesi vai ülejäägne vesi ära lasti, üeldi liiasilmad Trm; ehitite tamm ja`veski`piäle, liiasilma auk õli tamme eden Kod; liiasil`mä värä om sääne ušs, midä või üless ja`alla tõmmata Plv Vrd* liiasilm
2. *teatud aas kalavõrgul kala mässib liia silma võrgude`sisse ja ei tulegi`välja Trm; Abaru võrgul om katõl puul liia silmä? Võn*
Vrd liigsilm
liia|silma|laud (võrgukudumise vahend) *võrgu tegimese juures on vel liiasilma laud, kelle peal liiad silmad kujutakse; liia silma laud on`umbes üks kaheksa`tolli pikk ja üks kuus`tolli lai Vän*
liias|sil *paisuavaus vesi juakseb liiäs silmäss`alla Kod; vesi`veski man om liiasilm Hls; nemä olliv tõmmanu liiasilmä üless, vij maha`lasken Krk Vrd* liia-, liig|sil
liiast *lii|ast Jäm JN VJg Sim Iis Trm Pal, -ass, -äss Kod,`liiast R liiga, üleliia Ärä sa kalu valiess`liiast` sopra, sie otta kalul kohud maha Kuu; mõnel on maad jo`liiast kää; obosel akkab`juoksemine juo`liiast menemaie Lüg; vikkasti on maa teral, kui`liiast kisub maa`sisse Jõh; ära söög liiast Jäm; tüe oli`talle ikke liiast`raske JN; liiast kuum Trm; õlu käib liiass ärä, lähäb lahjass Kod; see [riie] on ikke liiast tumekas Lai Vrd* liia, liialt, liiasti
liiaste, liiasti *liiast|e VNg/'l-/ VII Puh, -õ Krl Plv, -i JMd Plt* liialt, ülearu älä`liiaste muretse VNg; *ta pruugib`viina liiasti JMd; tek`k tüüd liiastõ, tel võisõ rassõ olla? Krl Vrd* liiast, liiastesse
liiat *liiat g -i pliiats – Jaa Põi*
liiata *liiata liiati – Plt*
liiatagi *liiatagi Mär JMd Koe Trm Plt* liiatigi *eks see looma pidamene ole ikke`raske asi,`vaesel inimesel liiatagi, põle omal karjasmaad ega eenamad Mär; ei ole omalgi, liiatagi viel`mulle`anda JMd; ilma jumala`tahtmata ei sünni midagi, liiatagi niuke suur asi Koe Vrd* liiategi
liiate *liiate LNg Mär Tor Nis Amb,`liiate VNg Lüg adv a. liiati ta ei`anna sedä`mulle,`liiate sinule,`meie õleme tuttavamad Lüg; ma ei taha änam teiste`seltsis`olla, liiate noorte inimeste`seltsis LNg; nende`oostega ei või`maagi (minagi)`väl`la`minna, liiate*

veel üks naeste rahvas Mär; Pailu sa neid tuli soolaseid `silкуси ike ää söed, palava `aaga veel liiate, aavad `juoma mis irmus Amb **b.** liiga, liialt `liiate ei maksa `rüömusta VNg

liiategi liiategi Ris HMD Kad Iis, `liiategi Kuu Lüg liiatigi `liiategi viel kui oli külm aig, siis `täüüds nie `tehtad (võrguhunnikud) `riidegä `kinni mattada -- `muidu olis pand `vergud `sinne `tehtasse `jäässe Kuu; temal üks koera moed, tema tieb `pääva `leiba, külas tegevad ikke umiku vara, liiategi viel nüüd, tüö aeg Ris; ei anna minule, liiategi sinule Iis **Vrd** liiatagi

liiatesse üleliia Ega `liiatesse ka ei või `süia, muist piab `järgi `jätma IisR **Vrd** liiasti

liiati liiati Jäm Khk Rei Kse Han Tõs VJg Iis KJn adv **a.** ammugi ta_p anna `moolegid, liiati `soole Jäm; sealt saa `koergi läbi, liiati veel inimene Kse **b.** liiga, liialt liiati kitse inime KJn

Vrd liiata, liiate

liiatigi liiatigi Lüg/`l-/ VJg Plt ammugi; eriti eks `tüösi õld jo küll, suviajal veel `liiatigi Lüg; ta ei anna minule, liiatigi `sulle viel VJg **Vrd** liiatagi, liiategi

liia|tuba = liigtuba Kassi pojad olid ülal liiatua pial Han; Rehekasti `kõrvas oli liiatuba, liiatua piale pandi aganad Tõs

liibak, liibakas¹ liibak Krk, liibakas VII Põi lombak(as) On üks inimese liibakas koa, ep soa edetsi kudagid moodi mette Põi; sa olet periss liibak, `liipat `pääle, viat `kintsu perän Krk

liibakas² liibakas lipitseja – Pha

liibakil, -e liibakil(e) viltu palgid oo alt liibakil; katus läheb `palke järele liibakile Tõs

liibaki-läábaki deskr Käib nõnda korratult liibaki-läábaki `ühtepidi ja teistpidi Hää

liiberdama¹ liiberdama Jaa Muh Kse Tõs Aud Vän KJn Hls/-temel/ Puh/-ämä/; pr (ta) liibõrdass Se liipama kui jalg `aige on, jo se siis liiberdama võtab Jaa; mis sa sii liiberdad ja laaberdad, [õeldakse] kui jalad `liuskavad või `lonkab Tõs; liiberdab teene, ei saa `kõndi KJn; liiberteb pääle, ei saa edesi egä kedägi Hls; liibõrdass, kehvaste astuss Se || lonkima mis sa sii `peale liiberdad Muh **Vrd** leiberdama, liipima

liiberdama² liiberdama Khk Krj JMd Kad Iis Trm Kod(-ämä), `l- VNg Lüg/-mma/ lipitsema, mehkeldama `poiste ja `tütrikuie `kõhta `ütleväd [et] `liiberdavad `tõine `tõise `ümber Lüg; ühe tüdrukuga ja teise tüdrukuga liiberdama Krj; Niikaua liiberdas, kut sai oma jäu käde, nüüd titt kee Khk; koer liiberdäb `ümber, et anna kedägi, ise liigub ja saba liigub; [poiss] liiberdäss nõnnakaua tämä `ümber, kunni `saegi viimäks kätte Kod **Vrd** liibitsema²

liiberdama³ liiberdama libistiga siluma kevade kui künnavad, siis liiberdavad künni üle, siis ästatakse üle, kui vili moas on, siis trul'litakse üle Juu

liiberdis liiberdis Khk, g -e Põi

1. (viletsast taskunoast) Äi sõhukse liiberdisega soa rihapulki üht ooleta mette Põi

2. liiderdaja – Khk

liiber|jalg lonkur ken `jalgu perän viab, sji õigats liiberjalg Hls **Vrd** liiberkints, liipjalg -kints = liiberjalg sji om õige va liiberkints Hls

liibik liibik üleolev Mis sest nüüd rækida, see seuke liibik inimene Khk

liibistama *liibistama sibli* kanad liibistavad `meite `pühke `aukus Muh
Vrd liibitsema¹

liibistükk → liivistik

liibitsema¹ *liibitsema* Khk VII Jaa Pöi Muh, -ämä Kod

1. *sibli* näd sa, kanad sii puhas `taimed üles liibitsend Jaa; kanad liibitsevad odrad
laiali Muh **Vrd** liibistama

2. siluma, viimistlema *Jähi nii kauaks liibitsema puust nua pæed* Khk; *ega ma_s tee*
`töole `aiged mette palju, ma natuke vähä liibitsesi Muh; `üüvligä ja kluasi servägä ja
merevahaga ja liivapaberiga liibitsäb libedäss Kod **Vrd** liipima

liibitsema² *liibitsema* IisR/`l-/ Muh Mär Han JMd JJn Koe Trm Ksi Lai Plt Nõo, -mä
TLä Rõn, -mmä Plv; da-inf *liibitsädä?* Urv lipitsema, mehkeldama *Ise oli jo kumuti `sahlti*
`tühjast teind, aga kui mina tuppä tuln, siis `liibitses minuga ja `vahtis `taeva `puole IisR;
[poisid] *liibitsevad peale aga tüdrukide `ümmer* Mär; küll ta oskab aga liibitseda JMd;
liibitses `kangest minu `ümber, tahi raha `võlgu Trm; *naisterahvas literdab ja liibitseb*
niikaua, kui `julgeb ära `riakida Ksi; *liibitsep tõese `ümbre nigu äniläne; niikavva liibits,*
kui sai ärä ullutada Ran; *temä mõstap liibitsedä, petäb vai viimätse ärä* Rõn; *Kül_tiä uma*
lipõ keelega mõist viij ilman - - liibitsädä?, vana kavval' ja makõ inemine Urv || liputama
vanad rahvas `ütlesid ikka, et koer liibitseb ännaga Muh **Vrd** libitsema, liiberdama²

liibuma → leebuma²

***liibõhõllõma, liibõllõma** pr (ta) *liibõhõllõss; `liibõllõma lendlema mitu kõrd olõt*
lõönü? kihulaist, ei_saa mitte maha lüüä?, `liibõhõllõss pääle tarrõ `müüädä; tuul' om ussõn
suurõss lännü?, `rõiva nõõri pääl kah `liibõllõsõ ennedä Har

liide → leeted

liide|pott *liide pot't* nimetissõrm – Juu **Vrd** leege-, liige|pott

liider *liider* g *liidre* (kala) – HMd

liiderdama *liiderdama* Jäm Khk Käi Mar Kse Tõs Hää Koe Iis Trm Plt Krl/-õmmõ/,
`l- VNg Lüg/-mma/ *liiderdama `tütrik on `kange `liiderdamma, `piilub aga `poissa* Lüg;
liiderdas egal pool Jäm; *tüdrükud ikke liiderdavad* Mar; *mis sa kentsid ja liiderdad* Kse; *ta*
liiderab igal puol poistega Koe; *liiderdab poistega kõik ööd `ümber* Trm || *vassima inimene*
räägib sedati ning teisiti, liiderdab `pæele Khk

liiderdis *liiderdis* s < *liiderdama* va *liiderdis ikke oo* Tõs

liiderik *liideri|k* Lüg/`l-/ Hel, g *-ku* Hls Krk, *-gu* Saa *liiderlik üks liiderik inime oma*
naisest ei ooli Saa; *sea olet liiderik, sea ei kõnele `õigust ärä; sji om liiderik tüdruk, poiste*
tüdruk Krk; *kes midägi ametit ei võta, ulguss niisamuti päev siin, mõni päev kõrdsin,*
kutsutass liiderik Hel

liiderlik *liiderli|k* Ran Nõo, g *-ku* spor eP(-e|k Mar), Krl, *-gu* Trv; *liiderli|k* Lüg, g *-ku*
VNg, *-gu* Kuu

1. kergemeelne, kombelõtv *Küll on sie `liiderlik `naiste`rahvas, `aeva odab `miestegä*
`seltsis `viina Kuu; *Ise juba vanamees, aga ikka nii liiderlik veel, muud kut ajab küla kaudu*
emaseid taga Kaa; *sest tuleb üks va liiderlik inimene, aab poistega ehk meestega `ümber*
Mar; *Liiderlikkudega ei vöi `noori tüdrikusi kokku `laskagi, õpetavad paha `kombid* Han;
liiderlikud mehed ulguvad iga `öõsi `ümmer Saa; *oled üks liiderlik jooma kalts* Juu; *ää käi*

läbi selle liiderliku inimesega JMd; pailu liiderlikkusi inimesi on nüüd VJg; mina ei õle elopääväd `lit'sinud egä liiderlikko pidänud (liiderlikult elanud) Kod; liiderlik, sihuke, kes `ühte ja teist [naist] püiab Ksi; liiderlik laseb `lipsu teisega, ta on edev Plt; kel naeste`rahval sil'mä `kijrlevä, tuj om liiderlik inimene Ran; temä `tahtse pal'lald `lit'si `lüvvä ja turelit tetä, `ol'li ike ebu küll, noh `sände liiderlik Nõo || hulkuja on üks liiderlik inime, paegal ei seesa kusagil, laseb aga õhöst kohast `teise Juu Vrd liiderline

2. silmakirjatseja, valetaja `liiderlik inimene sosistab `kõigiga `kõrva `sisse, temä `räägib ühega `tõisega, iga kõrd ise `muodi Lüg; üks liiderlik mees, see pole mette `õiguse mees Khk; Liiderlik inimene, kes suu sisse on hea ja tagaselja tõmbab mis irmus Trm

Vrd liiderik

*liiderline pl liiderlised Kaa; liiderle|ne g -se Mar

1. liiderlik, kombelõtv Sõaajal olid sii emased irm liiderlised Kaa

2. rahutu üks va liiderlene loom, mes ei seisa `kuškis Mar

liidjan → liineal

liidri → liiter

liidukses(se) liidukse|s, -sse tihedalt koos, tihedalt kokku puud on `lautud `ästi liiduksesse Kad

liiduma `liiduma(ie), `liiu- Lüg; `liidmä, (ma) liidun Kod õgvendama a. kangast kui `kangal `tõine serv läheb ette, siis `liiutasse. `surnukaga `viskan `puolest `saadik ja lüön `kinni, siis `uuvesta `puolest `saadik, `ninda `kauva kui `sirgest [saab]; iest `liidutud `kanjas Lüg; piäd `liidmä järele selle [kanga] puale, mes taha puale on tõmmanud -- [muidu] `riide tõese puale võtab sõredass, tõene jääb `tihkess Kod Vrd liitma¹, liivima¹ b. kündi kui vago läks kõvera vai ei õld `sirge, siis `võeti ühest kõhast `rohkemb, `tõisest vähemb -- sie õli `liiumine Lüg

liidus(s) liidu|s g -kse VNg/ l-/ Kad; liiduss g -e Trm; `liidu|s(s) g -sse Lüg; g liiduse Trm, `liidusse Vai liite-, jätkukoht paas on `mitmes `liidusses maa sies; `liidusse kõhast `annab usina järele kui `murrad Lüg; kahe pae vahel on `veike `liidusse vahe, kust vesi `juokseb Vai; tünn akkas liidukse vahelt `juoksmä Kad; Tuletikk `pandi kaks vaksa seenast eemale põrandalaua prau vai liiduse vahele -- ja võta nüüd tikk suuga põranda vahelt ära Trm || (koljuõmblustest) Pää`luude vahel `liidussed, `liidustega `sõisavad kuos Lüg

liiemäss < komp liiast sinä jäed `kõrtsi lorotämä liiemäss; mõni kõneleb ike liiemäss ku tõene, tõesel vai õssa sõna suuss; ma tegimä kartulid liiemäss maha, nüüd ei jõõda ärä võtta Kod

liie|nahk = liignahk [kasukatel on] pihad `kit'samad, alt laiad, punased liienahad `ümber Lai

liig liig g liia eP(-ä Tõs KJn) M(-ä Trv) TLä San V(g lõia Lei), `liia R(n, g `liiga VNg Vai); komp liiem Kod

1. liigne, ülearune mida liig, sie liig, ülekohos ei `seisa kottis Lüg; see (palavus) oo liig Khk; Liig vesi mis `taevast maha tuleb, ega päe sajab Põi; üks karsas oo liig sii Muh; küll see ikke üks va liig tuul oo Mar; liig lihavus põle ea, lõõb vil'la maha Mär; aul laulab nii et liig ond Khn; ahi on nihuke, et pealt soab [leib] `liiga, aga põranda pealt ei küpseta Juu; mis liig sie liig, ikke parajus piaks olema [tõõtegemisel]; ahi on `liigagi [kütta] saand JJn; liiad oksad tulevad [õunapuul] ära lõigata Pee; lükkä lõhnauk `lašti, lahe `liiga `löini

`väl'jä; suab mõni `liiga tüütegemisega Kod; oben ei jõvva `kuurmet `perrä võtta - - mis liig sji liig Krk; piass ta nüid sulale mineme, sji kül'm om joba liig vanale inimesele Hel; meil om õigõ_hää `mõl'drikene, ega ta liia mat'i pääle ei tüki?; ma_proomõ ka_tuud raud `võl'li `nõsta?, is joua medägi tetä?, mia õks liig tu liig Har; vana jo liig (ülearuseks) jäänü Lut

2. s a. paaritu (arv) `pähkne `muistatamine oli - - [võttis] pihusse omale pihu `täie neid `pähkni ja siis [küsis]: no `ütte liig vai paar Kuu; võtad `pähkid `piuse ning küsid teise kääst: on_s liiad või paarid. kui `ütleb [et] paarid, aga on liiad, siss paneb ühe `juure, et paariks saab; oled sa täna liiaga `paaris (üksinda) Khk; kui kevadel nägid liiad kured, tuli suguvõsas `surma, kui nägid `paaris, siis `pulmi, `jootusi ja `varrusi Mus; kui sa üksi oled, siis oo liig VII; [tuuliku ratta] `Ambad ikka liiad, `värkli `ambad `pandi poarid, siis käisid east kogu; Laulab kukk `õhta magama `minnes liiad suu tääved, on teise päeva alati ea ilm Põi; liiad ehk paarid silmad [kindal] Muh; ta oo liig, pole paari meest `ühti Kse; tüdrukud ikke käisid `pähklil, jõulu `aegas postele `pähkli anda. küsiti, kas oo liig või paarid. kui ei `ütlen õieti, pidi teesele niipal'lu `pähkli `anma kui teesel sial pius oli Tõs; `ütte `vällä: liig või paar - - `võeti mõni asi piuu, tõine peo tühjä, sedäsi vahedide (teine arvas, kummas käes) Krk Vrd liias¹ b. suur liig läigadab (ülearune rikkus ei too head) Khk; karussõl um esi? uma liig (abiline), suur karuss um jo uma liiaga_vainol Plv Vrd liigkarjus

3. adv liiga nahk ketutab nina peal - - on liig `palju `päikest saand Jõe; älä süõ liig pali Lüg; Nee kaabsud (kapsad) liig arvali, kül'm võttas muist vahelt ää Khk; ropp inimene on oma suuaugule liig suure võimu annund VII; vanast oli `leiba liig vehe ja väga sant oli ka, `tehti aganatest Käi; põhitsuul ehk omingu tuul, need oo liig külmad tuuled Rid; saabas loksub `jalgas, oo liig suur Tõs; ku vesi liig suureks lähäb, et `rohtu akkab `joosma, sis tuleb mõrd `rohtu täis Vän; `Tuulamiseks varuti parjad tuult - - liig vali tuul põld koa ia Kei; paneme kal'la `aude `ahju, `meški on liig vedel Ann; pane liha ligunema, on liig soolane Trm; tema (vikat) `ol'li väga liig pikk, väga maa teral SJn; sji om `väege liig kalliss, sedä küll ei või `osta Krk; tüüid ol' liig pal'lu Krl; mõnikõrd omma liig `valgõ? kaara jahu?; no olõt sa jo kerikuhe minegiga liig `kaugõss jäänü?; timä lät's uma `sõimamisega liig `süvvä Har

4. liiga tegema a. halba, haiget tegema `tõine laps `peksäb `tõisi, tieb `tõistele `liiga Lüg; ää tehk lapsele `liiga Khk; ega luomadellegi tohi `liiga teha JMd; ää tee teisele inimesele `liiga Koe; ärge aga veiksemalle `liiga `tehke VMr; temä taap (tahab) `põrgut ärä `osta, siss koradi ei tji `tälle `liiga, ei pane `katlade `kijmä Nõo; ku `liiga tege, siss õks kaibatass `kohtuhe vai lepüsse `hinda `vaihel Se b. kahjustama jäneksed, nie tahavad `liiga teha, `pääva ajal `tõime `einu, `õhta tulid `pepri `süema Hlj; Öppi, õppi, laiskvorst, kas sie `tarkus `sulle `liiga tieb IisR; ää tehk `liiga jooma ega söömaga Muh; Mees äi teind tööle liiga (laiskles) Emm; mis madalad maad olid, kus vesi `liiga tegi, olid raabid sehes Mih; kuiv akkas `liiga tegema, meie õue oli nii, et tulitikku ei `tohtin maha visata HMd; [õunad] pidi õhukselt panema, kõvast `kiñni `katma, siis ei teind kül'm `liiga Lai; kül'meteb margussepäevän, siss tji all sügise linadele `liiga Hel; [kui vöö on vöö], om kihä kimmäss, ei_tii `liiga henele Har c. (tööga liialdamisest) tüõ `juures `tõine paneb `õige taga, tieb juo `liiga Lüg; `Raske tüõ, tegi omale `liiga IisR; te `teete nii pal'lu tööd, lõpetate ennast ära, `teete `tööga `liiga VII; suñnib tõiss, teeb `liiga selle `tüügä Kod

liig- (mõlemad osised võivad muutuda) lisa- kui rukkid `onvad `pitkäd, siis `panna liig `parred; kui akkas üks riist `juoksemaie, siis `pandi liig põhi `sisse; sel `aastal on üks liig päiv, üks `lisna päiv üle Lüg; selle `aasta sees [on] liiad päävad Khk; Kui vilja palju oli, pandi liiad lõsnad (talad) ja nende peale parred Kul; liiad `pardad - - paadi parraste peal on vee `kaitseks teised `pardad, mis oiavad suure `laine ära Ris; liig uks, se tõmmati `öösseks `kiñni Juu; liigtala - - niid talad, kos `piäle parred tulevad Kod; vanast ku `väega `kõrge lõhn `olli, siss `panti liiatala `alla, liiataladele parre `pääle, sääil kuevatedi lina `sijmnit vai `linnu; tyy liiatala varu kääneti peristala `ümbre, aga kõjo, kellest varu kääneti, pidi ää `jämme olema Nõo; ku ta (sõrm) liia küüdsä maha aja päält ja nyyr küüds paksõmbass kasuss, siss päset sa hädäst Har

liiga liiga R S L K(-e HMD, -ä KJn) Kod Pal Ran Nõo Har Plv Vas; liiga Saa Pst, leiga Lei väga (palju), liialt, ülearu vana rüsa oli nii leppa `trinuid täis, neid oli nii `liiga kohe, keik kohad olid neid täis Jõe; `vihma sadab juo `liiga pali; `poisi kätte ei või `andada ovost, poiss on `liiga `kange ajamaie Lüg; `annad `miule `liiga `pal'lo tüöd Vai; Tuul oli liiga tige, äi saand mere minna Jäm; kui sa seda väga `liiga tahad, `eksa võta Khk; kui `liiga pailu käiata, sis lihab vikat lakale Jaa; `liiga kõle tee oli, võttis looma jalad ää Põi; äga siis [last] `liiga tohi ka `jälle `keelda Käi; kalad oo jo soolased küll, põle `tarbis enäm `soola `panna, `lähtväd `liiga soolaseks Mar; soe päe, põnd ta `liiga `ühti Mih; Miol lähäks vägä `liiga `mõnda rublat taris Khn; Lõng on väga järk, ku ta `liiga kirjrd sai Hää; liiga palava `veega ei tohi `peske Saa; põln nõnna väga `liiga kibe külm; nüid on `metsa ette `kasvan, aga ennem paistis siit `liiga iloste merel Ris; kui teesel `pääval `liiga [viina] võt'tis, siis teesel `pääval võtab peaparandust Juu; paa perse läks `vasta tuld, [supp] akkas `liiga kõvaste `kiema JJn; [linu] piab vahel kergitama kua, muidu vaovad `liiga mua ligi Koe; teene sau on mis kit'ib, teene tahab `jälle `liiva `juure `suada, on `liiga rammus VMr; mõnel one `liiga sedä `kraami, mõnel ei õle tädä nõnna pal'ju ku tarvitab Kod; kana `silmadega on nihuke inimene, mis väga vähe näeb, `liiga `kaugele ei näe kedagi Plt; lõng `tõmbab siss näbares ku ta liiga kirjrd om Pst; aig lähäb `liiga pikäle, mia piä ärä minemä Nõo; no_m parass ilmakõnõ, ei olõ `liiga lämmi, ei_külm kah Har; ku vikahti `liiga `õkva panõt varrõ `otsa, siss saa vikahti suu suur Vas **Vrd** liia, liig

liiglaasta lisapäeva-aasta liig `aasta, selle `aasta sees liiad päävad Khk; liiglaasta, sie on kui üks päe `rohkem on JõeK -**æg** torm tänä ond liigaeg, ei sua mua piäl `püstü `seistud Khn

liigahhama, liigahtama liigahhama Vas; liigahtam(m)a Vas Röp; ipf (ta) liigahti Se liigatama Proovõ `nõsta? [kivi], a liigahhagi_s; lõmmuleht liigahhass, kõik' kari `kaehhass = tarõ uss ja inemise?; esä nakaáss `kaema, lat's liigahha õi_sukugi? Vas; Mijss kullõl' `lautsel, aga liigahtada ja hel'lü tetä? ka es `julgo? Röp; `ütsegi es liigahha paigast Se **Vrd** liigahtuma

liigahtuma, *liigahuma liigahtum(m)a Rõu; nud-part liigahhunu? Se; pr (ta) liigahhuss Lut liigatama `väega_ `tassa piät `tõmbama, ku paigast ar? liigahuss, siss jääss `saisma (pommidega kellast) Rõu; suurõ haluga om ar ehogi liigahhunu? (songast) Se; rüä? liigahhusõ? kasuma `kapsta `maapäväst Lut **Vrd** liigahtuma, liigahutma

liigahutma liigah(h)utma, da-inf liigah(h)uta? Rõu Vas; imp liigahhuda Se = liigahtuma mõnikõrd ku liigahhutat, sõss pusk `tsuskass küle sisehn Rõu; mul mijss kuul'd

inne minnu, ku lat's liigahut' Vas; täämbä vagalikku ilm, liigahhuda_i midägi eika helähhüdü? Se

liigaks `liigaks liiaks – Jõe

liiga-looga loogeldes, looklevalt osteti tagilikku `paela -- sedine `ahtune, liiga-looga käis Jäm; `litrid ilberdasid na kõrdi `ümmer liiga looga Aud; Loogeline (kindakiri) käib liiga-looga kas `püštipidi või `ristipidi Hää **Vrd** leega-looga, liigeldi-loogeldi

liigane `liiga|ne g -se Kuu Vai ülearune Ku kaks `kaupa tegeväd, sis `kolmas o alade `liigane, sie pidägi suu `paigall; sie `liigane suol o `laste `terviselle huon Kuu

liigatama liigatama VNg/ l-/ Kod KJn Nõo, -õmõ San; nud-part liigatana Urv; imp (ei) liigatu? Har (korra) liigutama, liikuma regi äkki liigatab, obene `tõmmab üks nõks edesi; egä vene `ümber ei lähä -- vene vähä liigatab Kod; Kae et sa siist koskile ei liigata, enne kui su lubatas Nõo; [ilm on] ni vaga et mitte üt's oss ka_i_liigatõ San; Vanast `ül'ti nii: leib [on] liigatana (kerkima hakanud) Urv || puudutama üks liigataski öla `külge Kod **Vrd** liigahtama, liigahtuma, liigahutma, liigatuma

liigat-loogat deskr tulli `seante pik'k tulejoga, must sinikass nina olli ehen -- läits liigat-loogat (tulihännast) Krk

liigats liigats Saa, -t's Krk, g -i logisev (ese) Väits om miul lõpustest liigatsis lännu Saa; sij mõni väit's, sij ku liigat's kunagi -- ku ta ligisess ja logisess Krk **Vrd** liigerts

liigatuma liigatum(m)a liigatama, liikuma `täämbä om nii vaganõ ilm, et `üt'ski puulih't ka ei liigatu; tyy edimäne pal'k `pañti `tulpõ pääle iks `hambadõ, et is anna? liigatuda?; rügä om ka maa sisest üless liigatunu Har

liige liige eP(pl `liiked Trm) M(-a Krk) spor T, `liige R(pl `liiged VNg Lüg), g `liikme; liigõ, -õ? g `liikmõ, -õ? V

1. liiges, liikuv kehaosa `Liikmest taga`päidi [on] `sormenügäd, `kündepuol `sorme `liikmed Kuu; kõik mu luud `liikmed on `aiged Lüg; narr `liikme koha pæel, sedasi mul`jub, siis ragiseb Jäm; jala `pitkus on üks vaks ning `keskmise sõrme esimese `liikme `pitkus Khk; liigende `sisse lihah mool vahel nii `kange valu Vll; ta `olli pisike nagu sõrme liige Muh; nekastand on muido vehegane venind, äi ole mette `liikmest ära Käi; `põigla `liikme täis maad Phl; se oo teine asi, kui su luud liikmed ei liigu Rid; sirutab oomiku oma `liikmid Mär; `joosja `aigus -- edesi tagasi `liikmetes kõib Mih; Kui kidi `liikmetess ond, siis tulõb madaranõ lõng `ümber `aige koha sõduda Khn; saab vihaga sella `pihta, `liikmed jäävad `uopis paremaks Ris; nari on `liikme sees, tuleb suurest kõbast tööst Rap; siis matab [paina] sinu luud `liikmed `kangeks, et sa `kuškilt liigutata ei sua KuuK; põlve kedra on põlve liige Sim; `vianas kää `liikmest ära Iis; ku laps puhas ei õle, akab `liikmete kõhalt `kõrda `aama Kod; ilmad on alvad, kõik `liikmed valutavad Pal; kida tuleb sihukse `raske `tõõga käe `liikmetesse Pil; pahkluu `liikmest jalg valut Kkr; põdral om iluse `sirge `liikme Hel; ku surnu `kangess `tõmbap, siss ei saa tedä kudagi `rõivile ka panna, murra vai luu `liikmest `väl'lä Nõo; täl om kõik `liikme ära vanavunu, oodap `surma, aga surm ei tule Rõn; mul omma kõik' luu `liikmõ `terhve?, muudku üt's sõrmõ liigõ? om `puuduss Har; `õkva `liikmõ pääl [haige], ei saa? `kõndi Plv || `Teisi räägib [taga] `kõikespuul, kiiil sij kõige suurem süialune on, pisike liige, aga kõige suurem pahanduse tegija Hää

2. liigend Nüid on `liigetega `mieter, ehitusmies `taskus `kannab Lüg; Noa liige äi tööta Käi; puu äkked olid `liikmetega; äkke pakud olid kaks `jalga, kaks liiget oli vahel, siis need

õõtsutasid Vig; Sua_mtõ liigetega nuaga kedägid `tehtüd, tuõ puu`piägä nuga `siia Khn; `liikme kohalt `murtakse `asvle aru pooleks, et `lõnga kätte soab peält Juu; nuga on `liikmes, nuga on `kinni Koe; Mõned tegid [pakkäkked] kolme liikmega; Liiked õlid õhukesed vask inged, ingedega käis see arsina mõet kokku ja lahti Trm; tol`lipulk õli liiategä - - `kijräd kokko Kod; sij om liiategä vait`s, sedä saap kokku panna Hls

3. kogudusse, seltsi, peresse vms kuuluja sie `üöldi `ninda vahel tüttäre vai oma pere `liikmije `kohta Kuu; `naised `käiväd `kuolimajas, on `seltsi `liikmed; ma õlin ise `valla volikogus säääl, `valla volikogu `liige Lüg; ta on selle ühenduse liige, nõnda kut ühis`poodis ning sedasi VII; Nüüd see juba suur pere, kus neli viis liiget on Põi; ma olin aridose seltsi liige Kul; koguduse liige maksab kogudusele `maksu Tõs; pealt viie`kümne `liikme oo ühisuses, `liikmede kääst `võetase piim `vasta Tor; me oleme kõik kiriku `liikmed Juu; laisk liige on kes [tõõga] maha jääb VJg; keriku suadik ehk keriku liige Kod; sõss om ta koguduse liige, ku ta massu är mass Krk; peremehe, maapid`äjä valisiva `endi ulgast valla volinigu vai volikogu `liikmed Ran; tulõva `rijde läävä nõokogu `liikmõ_kokku arru pedämä, ei_tiiä mes arru säääl no_peedäss Har; ta om üt`s nõukogo liigõ? Röp || pahad `liikmed (hundid) ärä sõid ulga `lambid Kod

liigeldi-loogeldi liiga-looga `lähtä `liigeldi `loogeldi kua `puole VNg; Liigeldi loogeldi aasast läbi alla poole = jõgi Trm; kõvver jõgi joošk liigeldi loogeldi San

liige|liha liigliha aaval kasvap `liigeliha `sisse, selle rohi olli kõbja tuhk ja `maarijää tuhk Hls; ma ole esi aava sijst liigeliha är põleten; `liigelihale pane apandet kust ja maarijäääd `pääle ja savine närts ümmer Krk **-nahk** = liignahk `lambad ajasid `karba maha, `villa ei `olngi, pal`jas liige nahk oli Kse; Pia lagi lantsib nagu liigenahk Han; `liige nahast rihmage õmmelti obese `riistu; liige nahk pannas kasuku veere ala Hls; `liige nahast tetti õhukse surma `pastlakse; teräs `rihmu tetti `liigenahast Krk

***liigend** kom liigendega S(-diga Mus, -tiga Jäm) Kse (noa) liigend liigendega nuga `murtase kogu Khk; Tõi eesele linnast uie liigendega noa Kaa; `väiksed liigendega nuad [olid jootudel] `seltsis VII; mool oli küll liigendega nuga, aga kadus ee Käi

liigende|rohi liigende- Jäm Khk Kaa, liigente- Jäm, liigete- Jäm Mus (taim) liigenterohud, `põldude pēel, punased varred, `valged krudi `õitsed, pisine nupp, lehed pisised `pitklikud Jäm; liigende rohi, ilmatu pitkad ning võsalikud kasuvad, sihantsed `liikmed sihes Khk; liigeterohi kasvab igal pool, `liikme kohad sees Mus; liigende rohud `õõtakse, nõoksed jummed on Kaa

liigendes-, liigendis|nuga liigendes- Põi, liigendis- Muh liigendnuga

liigend|nuga liigendiga nuga Liigend nuga, see oli vabriku töö Põi **Vrd** liigendes-, liigendis-, liiges-, liigest-, liigeste-, liiget-, liigets|nuga

liige|pott liige pot`t nimetissõrm – Juu **Vrd** liide-, leegel|pott

liigerts liige|rts g -rtsi logisev asi küll om sij `vait`s liigerts; meil olli mitu liigertsit Hls **Vrd** liigats

liiges liiges Kaa; ppl `liigessi VNg liikuv kehaosa unt on vana `kiskja luom, üks `seljaruog, et `liigessi ei ole, `niisugust juttu `räägiti VNg; Liiges paigast ää Kaa **Vrd** liige

liiges-, liigest-, liigeste|nuga liigendnuga liiges- Käi Rei, liigest- Emm, liigeste- Rei Liigestnuga peeda taskus Emm; Kui mo liigesnuga säääl seljakoti teises elus ka pole, siis ma küll unudasi ta kodu Rei

liigete|rohi → liigenderohi

liigeti-loogeti loogeldes `juobund mies käib `liigeti `loogeti VNg; jõgi iki jooseb liigeti-loogeti Pst

liiget-, liigets|nuga liiget- LNg Han Mih Tor Hää Ris, liigets- Mar liigendnuga igal ühül oli oma liiget nuga LNg; noa kol'lod on liigetsnoal, mes oo puust Mar; Mo `nooruses põln taluperes nuge `kahvlisi, `söödi kahveldetta puúsnugadega, liigetnugadega kua Han; ma olen enese liigetnoa `raabi ää [kaotanud] Mih; liiget nuga saab `tasku pistetud Hää

liigihabe valehabe `ol'li liigihabõnõ? ette `pantu Har **-hammas** (mõlemad osised võivad muutuda) lisa- või piimahammas `põrsal o liiad `ambad, mustad `ambad - - näpista ää ne Muh; põrstel om musta `amba, mis murdass, neid õigats liig `amba Krk; taal `põrsal om liia `hamba?, nuu `võetass murdass suust vällä?, siss nakass põrssi `süümä Har; liighammas, tu mis tõisõlõ pääle kasus Vas || paarituarvuline hammas värtnal liigammas olgu `värknal, siis kui ta ringi ära jooseb, siis vahetab ära Pal

liig|lang, -lõng lõng purje äärenõõri õmblemiseks liigi `langaga liigita `purje, puri saab liigitud Jõe; liigilõng on muidu üks tugev poomvilla lõng Põie **Vrd** liiginiit **-niit** = liigilõng liiginiidiga õmmeldakse selis purju `külge `kinni Põie

***liigitama**¹ ipf imp `liigidettu VNg = liikima² `keula `purje `masti `liiki pidi kovemast olema `liigidettu VNg

liigitama² liigitama VNg/l-/ Jäm Põie Plt KJn jaotama, paigutama Ma liigitasi pojad ää, pani kuked `teisele Põie; liigitab nad kõik ritta Plt

liig|jahu pl liigjahu? klii – Se **-juuksed** kunstjuuksed kel `juusõ om pääst maha tullu?, siss pal'mitass jälle nuu `juusõ `tõistõ `juustõga kokku, nuu omma siss nuu liig `juusõ? Har **-karjus** karjuse abiline vana karjus sae palga, siis võtt liigkarjusse ja kõrvaline õli kolmas Kod; Liigkarjused, kõrvulised Võn **-kord** lisakatus liig `korda tehasse - - teise katuse `pæele tehasse teine kord Khk **-lagi** (mõlemad osised võivad muutuda) liigtoa lagi kahelpool rehetuba oli liiglagi, reheruum on `kõrgem - - kahe külle pial on siis liig lagi; liia lae alune oli madalam, oli parte `kõrgune ja partest soadik Nis; liig lagi oli reietual taga sõrvas, ahju tagune oli sial nagu `kamber Kad; mes suured tared, neil ei õllud liiglage Kod; kui ei `sündind vili üless pãrsile, siis `pãndi liialae `alla, põranda `piãle, liialae alt aheti pärast üless Lai; [seal talus] `Ol'li kah liiglagi, aga siin põlnd, siin on taga külles aganik KJn **Vrd** liialagi **-laps** sohilaps liig laps, kes tiab kust korjatud või saadud, ilma isata laps Plt **-liha** (mõlemad osised võivad muutuda) haaval vohav sidekude `sinne `kõhta, kus aav õli, `kasvab `liigaliha Lüg; sääil `kasva `korgemale, `aava `päãle `kasva `liiga liha Vai; liia liha puinn aava `sisse `kasvand Khk; `põrgukivi `kaotab `niuhti liialiha ää Muh; kui aav äi taha paraneda ja ajab leha muti õles, se õöldaks liigleha Käi; Arst oli lõigand suure liigliha tüki välja Rid; `jõpsi (kipsi) `pãndi aava `piãle, kui liigliha oli, sõi selle ää Tõs; kammelja tee pudru võtab inimesel liigliha ää Juu; liigliha `kasvas selle kõndi otsa `kül'gi Ann; liigliha one punane, näed kõhe, et ei õle ihu `karva Kod; liigliha, si jääb `pauna, ei kasva tasasess, palju kasvab Ksi; liigliha kõrvetide ärã Hls; liim tuleb aavast `vãllã, pel'lãtãss, et liigliha kasvab Ran; ta om liialiha `ussõ ajanu, `taaga ei_saa muud'u `val'miss, ku_pãndõ `maarjajã `tuhka päãle, tuu `lõikass liialiha vällä? Har || paksenenud nahk [kui] inemine `kangõst tüüid tege, aja `peio liigliha Rõu || fig tal um liigliha sãlãh (on priske) Plv **Vrd** liigeliha

liig-luug on Kured luugutavad liig-luug liig-luug kurluuks Hää

liiglõng vihti kooshoidev lõng Liiglõng pandi piale asveldamist, enne kui ää võtad asvle pialt, pande ühe lõnga ümber vihi Jür; liiglõng ei last [pesemisel] sasile lõnga JõeK || paaritu kangalõng teat koe kudumisel liiglõng on ühe pii vahel ja teise vahel on [lõnga]paar JõeK **-mees** tunnistaja tunnistuse või söukse asja juures on liigmehed VII || sohimees, armuke – Vas **Vrd** liamees **-nael** paaritu nael paariss `nauluega ei `tohtind obusi `rautada, piab olema viel üks liig naul siel `raual Kuu **-nahk** karvata nahk, nahariba keskpaiga kohal oli [kasukal] koa põõn, pitsid, rammid `sisse lõigatud, `täkmed `sisse raiutud, punasest liignahast tutid juures Mih; vanaste `tehti pruudile `lambanahast kasukas. na `uhkeste `tehti, liignahast kirjad `aeti `piäle Tõs; kus kasukas oli ikke tore, punane liignahk oli ees Aud; kasukal karv pealt ää läind, põle mutkui `pal`last liignahk jäänd järele Juu **Vrd** liia-, liiani-, liie-, liige|nahk **-naine** (mõlemad osised võivad muutuda) sohinaine, armuke sel on kaks naist, `tõine on `liiga`naine Lüg; ne kõrva naised on liiad naised, pole mette oma naine Khk; Liignaine -- see_s ole ta laulatud naine Põi; laulatud naene, selle `kõrvas `peetasse liignaist, sohenaist PJg; on mehel naene ja `vaatab teist koa, on see liignaene Ris; liignaine on lapsega tüdruk Plt; tyy naanõ, mis tä liignasõss võt't, tyy ol'l kuka (lombaka) jalaga² Rõu; liignaanõ om [lahutatud mehe] tõnõ naanõ Röp

-liigne Ls üleliigne

liignimi (mõlemad osised võivad muutuda) priinimi, perekonnanimi – eP migäss sinu liignimi on Kuu; `krundinime järele me ei `kutsuned, `kutsusime `liianime järele Vai; Liignimi, see oo tervel perel üks ning ühtemoodi Khk; ma sai oma isa käest liianime, maa_p taha mette sõhukest `liiganime Põi; kui sa ikka oma nime nimetad [armulaua], siis `liiga nime_p küsita Muh; Tää, mis pärast meidel `sõune liig nimi on Rei; Nendel on ühesugused liignimed Rid; suurt sugu `rahval olid liiad nimed Kir; Liianimede panemesel oli `mõisnik see panija Han; meil oo õhed liiad nimed Aud; liianime ja iesnime täht oli õuemärk HMD; `ennemušte jüst ei olla old nimesi, kui minä elämä akkasin, on ikke liiad nimed old Juu; ma tema `liiganime `aste ei tia KuuK; inimesel on ristinimi ja liignimi JMD; ega old `enne `liigasi nimesi ega_s kedagi Kad; temäl ei õle ilus liignimi Iis || hüüdnimi ennembä `ol'li küll, egäl mehel `ol'li oma kaits `nimme, liignimi ja perissnimi Kam; liignimi om sõimu nimi Har

liignõ `liig|nõ g -sõ üle jõu käiv ainategemõni om vahil `liignõ kuuma käel Krl

liigotaja koi õdratangud ku lähväd koi aesule, siis one liigotajad siden, tuuletad ärä, siis one jälle `puhtad Kod

liigpalk fig soovimata isik Nie liig`palgid alade rikkuvad `toiste tuju Kuu; Ku on `kõrvaline isik vai laps ja ei taheta minegist `asjast `rääkidä, sis `tõine `annab `märko `tõisele, et liig palk `seinäs Lüg; Meil oli eile jälle liigpalk seinas -- tuli meile ja ää ei ähe ajadeski, küll on teisega äda Jür; Ära sedasi räägi, liigpalk on seinas KuuK

liigsilm (mõlemad osised võivad muutuda) **1.** avaus veskitammis kui on vett pali, et akkab üle `tamme `käämä, siis `tõmmetasse liigsilm lahti, `lassasse muist vett vähämast Lüg; iga paesu peal peab liigsilm olema, ku `tammi parandatakse, sis tõmmatakse liigsilm `lahti ja vesi jooseb pealt poolt `paisu maha Vän; `veški man kistass liigsilmä_vällä?, siss `lastass lüüs `alla Har **Vrd** liiassilm

2. teat aas kalavõrgul tõkkele käisid liiad silmad `sisse, kus perud ette `pändi; liiad silmad `peavad teinepolt ja teinepolt olema `ästi kohastikku, sis on võrk ea `püüdja Vän; liig `silmadega `võrku kutsutasse meie puol abar Trm

Vrd liiasilm

liigtare = liigtuba `akna puul õli liigtare, tämil õlid parred madalamal kui suure tare parred, talad kua madalamal. kui rehi õli üleväll, siis liigtare piäl kuevatite linu; kellel pere suurem õli, siis talvel `aeti parred kokko, ja pitkäd õled `piäle, siis magasid siäl liigtare piäl Kod **-tera** kahekordne tera kui [vikatit] pal`lu lõigati, tulli liigterä, tolle iüst `oiti, et niipa`lu ei `lõika Ran **-tuba** rehetoa liiglaealune madal ruum Rehetuba, see oli `seike liiatoaga, taga oli liigtuba Kaa; lõhn on ülalt `kõrgem, äärest on madalam, sääl all on liigtuba seina `ääres Krj; Rehetuba oli pardest sandik õlalt `kitsam, see alumene seal all oli siis liigutba, rabamise `aegu kui ahe õlalt maha `lasti, vissati kahlud liatoa `alla; Vikati lõöd, rihad ja anjud olid liia toa peal Põi; rehetoa oli liigtuba koa, `piskest `laudest `tehti sii `kõrba, parre otsad olid peal, ei muud `pandud kedagist `senna `peale Mar; ta viind iki siis liiatua `peale `süia kausiga Mär; lõsnad o palgid, mis liia tua `kõrvas kõivad Kse; `niäri `loupa `pandud liiatua otsel `englitel `süia Var; liigtuba, seal põnd kedagi, katus läks seal pealt läbi Mih; ma nägi unes, se tuli kätte, et mede liiatua lagi kukkus ühükorruga maha Tõs; Vahest `peeti [linnaseid] liiada all, sial oli suur lai nurk Kei Vrd liiatuba

liigutama¹ liigutama Jõe eP(liigo- Emm spor Lä, Ris Kod, -dama Emm Rei, -mma KuuK; da-inf liiguta ~ `liikta Kod) Trv T(-eme, -õmõ San), -am(m)a V(-õmmõ Krl; leigu-, lõigu-, lõ- Lei), -em(e) M; `liigutama R(-mma Rld)

1. (kohalt) liikuma panema, liigutusi tegema nari on käes sies, rudiseb kui liigutada Jõe; sie oli `utja, `miska `liigudetti, kui `nuota `vieti Hlj; `tõine inimine `liigutab `ühte `puhku õla nokkasid Lüg; `liiguda sedä `assa vähäkäine edesi `toise koha `pääle; `liigudetti sedä `sarra edesi tagasi Vai; liigutab, rabeleb `pæle Jäm; elud majad, neid saa kohegid liiguta, `liikumata varandus Khk; `riided kibavad, tuul liigutab neid Vll; Kael kohe `kange, mitte_b või liiguta Põi; kuuleb küll, aga liiguta ja `reaki ei soa Muh; kut `veiksed lapsed `panta seliti, siis ta akkab oma `jälgu liigudama Emm; mes sa `ühte `puhku liigotad, kas sa või magada mette Mar; nii `raske, ei jõua liigutadagi Mär; Rot`ilõks lähäb liigutõs otsõ maha Khn; mina akkasi nii noorelt tjuüs `käima, kui ma `käsju juba liigutada `oskasi Hää; üks on minu `asje liigutanud laua pääl Saa; ei soand oma `liikmeid liigutada Kei; akkab ikke natuke tuule `õhka tulema, akkab `lehta liigutama Juu; ta (puuassidega vanker) on `kergem omal liigutata sõnniku veu juures, tal on vähem `rauda kül`jes KuuK; peialt liigutan, siis siin on nigu `kervega lüeb `siia kõndi `sisse VMr; liigutas suud, aga ei sõna tulnd Trm; kui `vankri `piäle tõised (tõused) `püssi ja obene liigutab, kõhe kukub maha Kod; teenekord liigutas laps isi `äl`li, teenekord liigutas tuul `kaške ja äll `liikus kase ots Vil; liigute raasike `lauda Hls; poole [kandmise] aal tuleb tal eng `sisse, ta (loode) liigutess joba; sedä ma_i usu, et naa siut siit [toast] liigutev (välja ajavad) Krk; kui `immamisi valut kõtt, siss pannit `kirve varre naba kottale, toda sääl liigutit ja `litset, läits tuu väike valu üle kah Ran; mina es ole vijl `niitnu, mul jäi kaal valusass, es saa pääd liigutada Puh; ma tõmmassi `poisse [vägikaikaveol] üles nigu `kindit, es liiguta minnu nimä Ote; mõnikõrd olet nii väsinu, et sa_i liigutasi `jalga kah, aga sa piät minemä Rõn; es liiguta? `kõrvagi Kan; hamõ_mugu_ribisäss ku? käsä liiguda? Urv; hopõn liigutass pääle, ma ei_saa nii `kuigi

sedä `kuurmat `val`miss säädä?; kõik` ihu ol` periss puru `haigõ, et is taha liigutaki Har; piät [ahjus] `leibä liigutamma ka tõsõst paigast `tõistõ Plv; kas mina veia tujud lõiguta, ku tujud makkass Lei; mitte o i m u (g i) l i i g u t a m a täiesti liikumatult olema ta_p liiguta änam `oimugi Khk; [lehm] On nii voast sõnniku peal moas, et mitte oimet äi liiguta Põi; `viskas vau vahele seilali ja_i liigutand `oimugi VMr; kullless kõtuli maan, es liiguta `oimugi Ran

2. fig a. puudutama, tarvitama, kasutama tõine ei `liiguta `aastas `õtsas jumala sõna (ei loe piiblit) Lüg; eks sa liigota oma raha ka vahest, mis sa tast `seismes pead Ris; sedä ei õllud minu lasse ulgan, et `ükski on vangimaja ust `liiktand Kod; ei liigute neid (vanu laule), uvvembit laalami Hel; mia ei ole viil `aptjikkli ust liigutanu, ei `tohtrimaja ust ka_i ole liigutanu Puh; na omma² meelest är lännü, naid ei olõ liigutanu Urv; mi² majan liigutõdass viil` õks jumalõ sõnna Har b. (varastamisest) tõene näd ike `sisse `liiktas, nid pal`gid Kod; miu seldsi sehen ei ool `seantsit, ken tõise `asja liiguts Krk c. midagi käsitlema `äkist leheb teise jutu `pæele, liigudab kõrvalist `asja Khk; Vana sitta ei maksa liigutada (vana asja üles võtta) Hää d. (muud juhud) näväd jüripäevä kua liigutasid paegass ärä Kod; nüid om üt`s `korki liiguten (pussu lasknud) Hls; ei lõiguda (puutu) ma `oina munaksti, las `saaga sugu Lei

Vrd liigatama, liigutõlõma

3. segama, ümber keerama `otrad `liigudetti `parsil, `kougiti `vardaga VNg; [parkimisel] pidi iga päiv sedä `nahka `liigutama, vahest `jälle paju `kuori, `parki `juure panema; `eile `ommikuse `niiduse `liigutasid `lahti Lüg; `liigudeda sääl [vilja], `püõredä `ümber, et tulisest ei jää Vai; `oota ma liiguta `enne pudru, muidu leheb `kõrbema Khk; tubraga liigudatse jahusi või õlut segamiste Mus; kui tuld liigutad, käivad kirred üles VII; Umalid peab pärisest liigutama, kohe `kõrvevad `põhja, kui sa äi liiguta Põi; siis liigutakse leib labjaga segamini Muh; tupr oli riist õlle meske liigotameseks LNg; mõisad koristasid kibidest ära, muld on liigutud ja peab `niiskust sees Kul; liiguta `ahju, ahi saab küdend Mär; pudrumännäga liigutse jahu lient Var; tät (odraahet) susiti ülalt, rukit ei liigutud Mih; mida `rohkem suppi liigutse, seda parem tuleb Saa; liiguta `süssa, sõöd tahvad liigutada Nis; leent tõsteti kul`biga `voanasse, kul`biga sai paas `ringi koa liigutud Juu; mõla on kui `sul`pi kiedetakse `uostele, [et] vett liigutada JJn; `pañdi `tuhka vee `sisse ja liigutati segamini ja sel`gitati ää, siis oli liheline Ann; ega sis nüid [pudru] `mända enamb palju pruugita, liigutatakse samati puu lusikaga ja kuda `suadakse Kad; [värvimisel] `pañdi villad `sisse ja liiguteti iga pää kaks `korda Sim; lähme `eina liigutama Iis; kui leevä ahi põleb, siis vajovad ahjo pöranda `piäle kõik süded ja tuhk, kui ei liiguta Kod; keedetasse `kartuli lõigud ennem `pehmest, siis pannasse tangud `sisse, keedetasse segamene, liigutatasse Lai; mine liiguta nüid einäd üles `kuima KJn; sedä `kaari sa ei oole liigutennigi suguki Krk; õlut tetti, siss liigutedi mõlaga toda õlle raba Nõo; vihm om näet kiinni lõönü kõvass, piat maad liigutamma, vedruga vai ägliga; liigutõga `hainu jäl `ümbre, siss ennembi kuiusõ² Har || muldama ku `kartoli olli ärä äedsenuva, siss üteldi, et vaja `kartold liigutada Nõo

4. töötama, tegutsema, toimetama `liiguta oma `kontisid -- venib tüö `juures nagu täi Lüg; Nattuke vähe `liigutab, siis `jälle kohe tagumik `õhtal IisR; ta_p viitsi aga ennast mette liiguta Khk; Akka ennast koa liigutama, tõuse õles ja lähme `loole Põi; eks sa liigota ikke koa ennast, mes sa mudo `tühjä reod Mar; öökul`l -- täma `päeba ennast liiguta, ta

`üüsi üks elutseb Mih; Sedä tüed ei põlõ liigutõt Khn; Ku midagi vähe t̄ib või liigutab, jusku kullaga kaalub (nõuab suurt tasu) Hää; tal nüid `puhkus, ega ta liiguta HMD; mina ei liiguta tänasel pääval `ühti, mul ristluud nõnna `aiged Juu; nüid ei liigutata midagi, ei teha `lõnga ega VMr; ärä aaga alate jutta, akaka nüid liigutama kua; lähän `liktan `natke Kod; moonamehed ikke `ütlesid, kubjass tuleb, liigutame `jälle Lai; mis sa siin venüdet, liigude ka vähä; temä ei oole oma `kohte selle t̄j̄ peräst v̄j̄l liiguten Krk; ole vähä `kähkump, `kärmsämp, liigute ennäst Hel; vahel veedike järvel käis vai raasike midägi liigut Ran; mitte üits kiben ta midägi ei liiguta, kui midägi liigutap, siss tolle īst tahap `massu saada Nõo; ei tiia, kon puul ta nüid `latva liigutass (kus ta viibib) Ote; ma_i_tahaki_tada prii olõkit, ku iks midägi liigutõt, siss om parõmb San; Ei_lasõ_ta (väikelaps) midägi `napu vahel liigutada? sa piat ütte alasi vahipošt̄in olõma nigu üt's `soldan Urv; ta `napu ilman t̄j̄j̄d ei liiguda? Har; Kon ol'l pal'lo `naisi [majas], sääl ol'l keremb, ega üt's õks midä liigut Rõu; tä liigutass nigu vaava vagõl Röp; mitte kõrt(ki), lille(gi), sõrme(gi) liigutama mitte midagi tegema Ei ole talus kõverat `kõrtki liigutand IisR; ma ei liigotaks `lillegi, kui ma mud'o läbi saaks Kul; panen ennemini käed `persse alla, liiguta mette `kõrtki, kui selle palgaga teen Mär; Ei liiguta `lillegi, ei t̄j̄ -- mitte kõige pisemat t̄j̄j̄d Hää; see ei liiguta `sõrmegi teise eest Trm; Ta ei liiguta `lillegi, nisuke saks, kes kedagi ei tee; laisa `kohta `õöldi, [et] ei liiguta `veikest `sõrmegi Lai; ma ei ole kõrt liigutand tänä KJn; Ei ole tema `lilli ka liigutanu Trv; ma ei oole mitti kõrt ka liiguten Krk; kõnnib nigu parun, käe `perse pääl, oless ta `lilligi liigutass Ran; siin ole nigu provva, istu, ei liiguta `lil'li lilli pääle; poiss ei t̄j̄ kotu mitte midäginä, ei liiguta mitte üits lil' Nõo; vana laisk raebe, es liiguta `lilligi, es t̄j̄ `lilli lillile `pääle Kam; om timä eluag ilman elänü, ei olõ timä `lil'li liigutanu `tõistõ `paika, eläss ja_saa süüä? Har; laiska (laiskust) liigutama (üleskutse tegutsemiseks) eks ikka liiguta `laiska koa Muh; liiguta `laiska nüid ka ometi -- mõni `julge `ütleb ära, kui näeb, et teine oiab tagasi igast asjast Aud; liiguta_nd `laiskust Plt; kes laisk one, [sellele] `ütled: liiguta `laiskuss, aja perse `püssi Kod; kes `luimõlõss t̄j̄j̄ man, tollõlõ üteldäss, liiguta `laiska Röp

5. härdaks tegema, heldimust tekitama On `ilma südameta inime, `miski asi teda_i `liiguta IisR; küll neid on, kes sellest vaimustusest liigudatud on Khk; kurv asi `sohke, liigutab nagu kohe Tõs; kui ta liigutud on, `puutub südame `kül'gi Pal; üt's ilus jutuss olli, s̄j̄ liigut' inimese läbi Trv; kui mõni om kadunu ehk surnu, siss om iki kahju, siss om süd'ä liigutedu Ran; jumalõsõna liigutõss süänd Krl

liigutama² liigutama Har/-mma/ Lei(lõiu-); leigotam(m)a, leiko- Se; rahvalaule laulma, kaasitama lääme liigutamma Har; k'ul sis naase? leigodi? Se; tal am äiä? olnu, ta kabõin om lõiutõt; `d'aaniba lõiutõdass Lei

liigutama³ liigutama Trm Plt, `l- Lüg liiku jooma [kosja] kaup õli `enne `valmis, nüüd muudkui `liigudetti; kas `müügid on `liigudettud Lüg; Liigu tegemisega oli ikke sedasi, kui liigutama akati, see kes raha sai, see tegi omalt poolt esimised liigud, siis tegi õstja Trm

liigutes, liigutis liigutes Plt; liigutis g -e Kse liigutus

liigutus liigutus VII Põi Muh Mar Mär Aud Tor Juu JMd Koe VJg I KJn Hls Puh Ote, liigudus Jäm Khk Rei, `liigutus Hlj VNg Lüg, liiguts Hls, g -e; liigutu|ss Krk Har Urv, g -se Nõo San, -sõ Kan Krl/n -uś/ Plv; `liigudu|s g -kse Kuu Vai

1. liigutamine ta `söukste järskude liigudustega Khk; vana inimene ep soa liigutusi änam nenda `kergesti tehja Vll; Selle `käega või mitte üks liigutus teha, koñt oli `katki Pöi; kurt ei kuule, saab suu liigutusest aru Mar; `aige ei kannata liigutust Mär; selle jutu peale tegi ühe liigutuse Tor; ma `tuntsin ta juba keha liigutusest ää Juu; tieme `endile liigutust (hakkame minema) JMd; alate sul õma tegemine ja liigutus; tiemä mõne liigutuse (tantsime) Kod; nä, nüid tei üte liigutuse, juba akkab mineme Hls; [ta] taab egä liigutuse iist `massu, mul ei ole midägi `massa Nõo; mõnõl inemisel omma ilusõ kehä liigutusõ? Krl; mi_sa tõhjäkene ka suurustõllõt, üt's käe liigutuss, siss olõt sa_kaonu Har Vrd liigutes, liigutis

2. ukselingi osa liigutusest tjjd usse `valla, lingi tõstad üles, aga liigutusel vaeutad `pääle Ote; vanast ol'l ussõ lingsi all sääne puunõ lapits, tuju mis `liñki üless nõst, sõss tuud kutsuti ussõ liigutusõss Kan

3. segamisseadeldis nii `kaua, kui [viinasegu] käib `käigu maha, siis `pannasse `paagile kaas `pääle, `liigutus `sisse Lüg

liigutõlõma liigutõlõma liigutama – Plv

liik¹ liik g liigi S spor L, Ris Juu JMd Koe Iis Trm Kod Plt KJn Trv Ran Har, -u Hää Hls Krk Hel, `liigi Kuu Lüg Vai/n `liiki/, n, g `liiki VNg

1. sort, tõug, laad `kierekala - - nied on `jälle üks liik kalu, niisama kui vimb Kuu; sie õli tehnd `sinne tua `õtsa `niisikese `metsä, et iga puu `liiki õli üks Lüg; ne olid sedised `ullu `liiki inimesed; ikka oli kiri [suka] pael, ega üks oma koha peel, omas `liikis (mustrist) Jäm; `ounbid oo ju nenda `mütmed `setmed `liiki Khk; mardipääva `õhtal käisid mardid, änam ikka noorem liik kut vanad Krj; See on `meite `eese vana kirju liik veel, oli ea lehm; On üks lol'l `kange liik (riiakatest inimestest) Pöi; teene tume liik `teises `külges, taga ja eess jälle `valge liik (tanumustrist) Muh; iga kala liigil keivad vahe ajad, [et] kaob ära Rid; see põle teiste `moodi `ühti, see oo na ise `liiki Kse; metut `liiki asjad, metut `seltsi Tõs; meil oli siis ikka juba uut `liiki tuba Ris; ei seda `liiki riiet ma osta JMd; mis `liiki sõjavägi sial liigub Koe; piänike põrsas, peekoni `liiki; minä en tiä, kos `liiki sji ämm õli, näil ike suguvõsa es õle Kod; linna `rahva `liiki - - on enam paremas liigis Plt

2. jagu, salk; parv, kari `lähväd `kahte `liiki, tüdrikud `siie, `poisid `sinne Lüg; jälle on kuresid minemas, täna on paar `liiki juba läind Jäm; `lambad `oidvad `ühte `liiki Khk; Kohes te nüd seikse liigiga lähete Kaa; Sii olid tihed külad, sii käis vahest `liiki kaks kolm [nääripoisse] Pöi; kolm `liiki oli neid nooda mehi Rid; siis akati `laulma, teina liik [pulmalisi] seest ja teina liik ukse takka Ris; mõned asjad sedasi kahes `liikis Juu; [ta] eedäb juadikite `liiki, ei sua enäm üvä `asja Kod; meil lää vaist kolm `liiku `sanna `vihtme; nüid oo na esi `liiku lõõnu, ütten liigun Krk; kui `rohkeemb om neid `sänklejit, siss om kätte `liiki `eitnuva Ran

3. jada, rida a. komplekt mõrdu, mõrrajada Kolm `mõrda oli koos, see oli siis kolme sabaga mõrd ehk üks mõrra liik Pöi; kolme liigi vaiad `ollid `välja võtta; meil `olli mullu masu koa kaks `liiki `mõrdu sihes, aga kalu saime palju `rohkem kut nüid kolme liigiga Muh; neli `mõrda koos, se on sis üks liik `mõrda, kummagil `otsas kaks Mar; Mjõtu `liiki `mõrdu siss, aga suamist põlõ kedägi Khn Vrd liit⁴ b. pakkude rida [äketel on] `kolme `liiki pakud, üks liik `keskel, kaks `liiki teine `teisses `otsas Khk; [äkke] `liikide vahel oli öö Kär;

Kus `kange kõva moa oli, et `samba ots kõvast moha jähi, säel `tehti [tuuliku jalg] õhe liigi roampakkudega Pöi

4. kord, puhk, järk oli mitu `liiki teda `vaatamas käind Jäm; pööra param kodu tagasi, ole natuse `aega kodu, mine uue liigiga Khk; ma kõesi kaks `liiki seal Muh; kui minä õma `liiki kodo õlen, teen kõik ärä Kod; ma ole kait's `liiku `lat'si kasvaten (enda ja poja lapsed) Hel || munemiskord Mõni (kana) muneb kolmkümmend muna ühes `liikus - - sij on sordi `järgi Hää; part's ei lää edimese liiguge `audume Hls; kana om üte liigu är munenu, nüid akkass `lok'sme Krk Vrd liit³

liik² liik g liig|u Jäm Khk Mus Pöi Emm Rei Mar Mär Tõs Tor Saa spor K/g -i Juu/, I VIPõ M TLä Võn San Krl Har, -o Käi Mar Võn Röp Se, -a Plv Vas Se, `liigu Kuu Lüg Jõh IisR, `liigi Jõe; n, g `liiku VNg; g `liiko Vai; pl leigud Phl joot, (alkoholiga) kostitamine üks `kutsub [pulmas] oma tuttava, `teine `kutsub oma tuttava oma `liigile - - vottab `viina ja paneb raha Jõe; sinä piad `liiku tegemaie, sinä said raha Lüg; `tehti kohe omavahel pliu pläu `vasta `silmi ja puol `tuopi `juodi viel `liikost `vällä, oligi leppitu Vai; tehasse obuse `liiku, obu εε `müidud Khk; teise pühabe aketse pulma `liikusid `jooma Mus; Kui majale sarikud peale `aeti, siis `pandi otsa sariku poari `kül'ge kadaka rañts, pärg, enne maha äi `võötud, kui peremees liigud tegi Pöi; mis leigud ne on, mis sa teed Phl; kui ma obuse ostan, siss lähme jooma `liiku veel peale Tor; kui peremijs uue poisi või tüdruku võt'tis, siss `võeti `jälle `liiku Saa; nüid pead `liiku tegema Ris; `koşjas `käidi nel'laba ehk `kesnes `õhta, `viina oli koa `kaasas esimeseks liigiks; kui esimene kord `pal'ka paegal oli aluskivide peal, pannakse tu't `püsti ja tahetakse `liiki `soada Juu; juo mu poja `liiku JMd; mehed juavad lehma `liiku VJg; mes kaup see on, kui ei saa `liiku Trm; `tuudi perenaesele `põlle ja `nartso, kala ja viina egäühele liiguss Kod; `liiku `tehti siis, kui sarikad `piäle `pañdi, sarikate `liiku `añti Lai; tite `vaatajalle `añti `viinä kah, tite `liiku KJn; teeb kõrtsin vallavanema `liiku Trv; liha `eiten `võeti lina `liiku, et lina tõise `aaste `aste kasvass Krk; ommuku `antu `tütre `liiku, sõõnuva ja joonuva, ää mii'l, et tütar om Ran; liigo `juumine, kes `venne ost - - putel pandass lavva `pääle, juvass `venne `tervüesest, `meisteri `tervüesest, naase `tervüesest Võn; ma_mõi uma hobõsõ vällä?, ma_sai hää henna - - no lek'i liikõ `juuma Har; egass sõss es saa? midägi tetä?, ku liik ol'l `juudu?, ol'l käsiraha käen Röp; liiga? piät olõma, liigolda saa ai? Se Vrd liit², liitk

liik³ liik Rei Rid Tõs, g liigi Jõe Kuu/l-/ Pöi Emm/g -a/ Khn Hää Ris; `liiki g `liigi VNg(g `liiki) Vai purje äärenõör liik, sie käib `purju ääres, suure `purju `noelaga ommelda seda `purju `äärde Jõe; Liik läks `katki ja kohe `tembas `seili `lohki Kuu; `oige kova `tormi oli, et `kahvli `liiki rebeni `lahti; mina odin viel `keula `seili alumesest `liigist `kouriga `kinni VNg; kui `liiki ei ole, siis `seili rebenõ `äärest Vai; liigid õmmeldakse purjule `ümber Pöi; Kui - - poom purjuliiga varal ülal seisab, venib see εε Emm; Tuulõl ond `siokõ jõud, et puhub `purjud `liikest `vällä Khn; Purjuliik - - sij on suure laevadel `seuke jäme ku miu käevars Hää; liik on nüör, mis ümmer purju õmmeldud, purju tugevuseks Ris Vrd liit¹

liikama Liikama, Liigata = liikima² Vehemate laevde seilmaakriks oli pootsman, kis pidi tundma keiksugusi taakluse töösi ja oskama uusi purjusti leigata ja neid liigata Emm

liikel, -e `liikel(e) spor R(-lle Vai) liikvel(e) Sala `viina oli `liikel, igäss küläss olid sala `kortsid, kust sedä `saada vois; sured puud `pandi `paadile `piale, `kõrva, et lehm ei

saand `kuskille `liikele Kuu; ega sie `oige inimine ei tule sääld (hauast) kuhugi, täma vaim ei tule `liikele enamb `millalgi; siis oli `kartulid `tulled `liikele, no ei tia mida `neiega teha tuleb VNg; peremes ja pere `naine on juo `ommiko vara `liikel; akkavad `kaurad `ripsese, siis tuleb karu `liikele Lüg; `praigo on nähä, et on kalad `liikel; `läänetuul, sie piäb ikke `suoja vie keväde `siie [tooma], siis tuleb ikke [kala] `parved `liikelle Vai

liikev → liikva

liikima¹ `liikima, (ta) liigib Sa seltsima; kokku sobima se_p liigi sellega üh, olga loom, inime Jäm; pole taarist `liiki teistega, ole üks; tüdruk liigib poisiga Khk; ne o `ampsest ajast, juba pisigesta `liikimas Mus; Meite küla noored liikivad rohkem Pähkla noortega Kaa; purdsalased (Purtsa elanikud) o pääva `persetagused, nee_p liigi teistega Krj; ne inimesed `liikivad `ühte kogu, kes ep `põlga üksteist mette VII

liikima² `liikima, (ta) liigib Jõe Khk Pöi Hää Ris, `liigib, `liikib Hlj, `liiki VNg; `liikimä Khn, (ta) `liigib Kuu purje äärisnööri kinnitama ta liigib `purje, aeab `nüöri `purje `ääre Jõe; `Seili `liikies `täüdüb varu pidäda, et seil parajast `pingu jääb Kuu; pera `seili on juo `liigitu VNg; teeb `purju, liigib nõöri `ääre, siis peeb kauemine `vastu, muidu tuul kärstab purju `lõhki Khk; liigib `purju, see on kui purju `eare `nööri `aetakse Pöi; purjud tahvad `liikida Hää; lähme `purju `liikima Ris Vrd liigitama¹, liikama, liitma³

liikis kaasas levako't oli omal `liikis Mus

liikja `liikja hing kui `liikja lätt mant, ni inemine `jäie kül'mäst Lut

liikmeline `liikmeli|ne Kuu Hlj VNg Jäm Pha VII Pöi Mär JMd VJg Iis Trm Kod KJn Hls, -le|ne Tõs Koe Plt, g -se; `liikmelõ|ni -dsõ Krl; `liikmõline Har (liitsõna järeloisena) teat arvust inimestest või osadest koosnev kahe `teistme `liikmeline perekond oli Pha; kahe või kolme `liikmelene pere Tõs; `vankre ketid tehakse kahe ja kolme `liikmelised JMd; perekond on `mitme `liikmeline Iis; kolme `liikmeline nuga KJn; valla nõukogu om katekümno `säitsme `liikmelõni Krl Vrd liikmene

liikmene `liikme|ne Trm, -se Tor liikmeline see toll'lipulk oo `metme `liikmene; nurga `sirkel oo kahe liikmene Tor; kahe `liikmene pere Trm

liikum `liikum, leikum, g -a käänak – Lei

liikuma `liikuma, (ta) liigub Jõe eP(liigob Mar Ris Kod, `liikub Kod) TLä(-p) Ote, `liigub R(-maie Lüg; [ta] `liiku VNg Vai); `liiku|m(m)a Plv, -mõ Krl, (ta) liiguss; `liikma spor L, Kod KJn Trv T V([ta] lõiguss Lei), -me Hls Krk San, (ma) liigu(n)

1. a. kohta või asendit vahetama; liikumises olema `ütles siin `länne puol olema sadu ja ida `pohjale `liikuma Jõe; Mes `liigub, sie kulub Kuu; `tormi ajal rand natta täis, vesi `liigub, `kerkib `viega ülesse Jõh; `naula ei `liigu ega `piigu Vai; `põlve kedra liigub põlve peel Ans; kellu vaal liigub edes tagasi; laavad tahveldatase nii kõvasti, et ep saa `liikuma mette Khk; sii `sündind ja sii suren, siit äi ole kippund ega `liikund Kaa; Tuul puhub pilved `liikuma, ehk loarib ää, lihab `selgeks Pöi; jalg o `kange, ei liigu Muh; Äi liigu lehekest (tuulevaikne) Emm; nee oo neoksed lommi koehad, kus veed ei liigu egä joose mete Vig; laud `lonkab, üks jalg lühem, ei seesä paegal, liigub, kõegub Tõs; Võti lukiss `kindi, ei anna `liiku Khn; mida rutem `vanker liigub, seda rutem saab edesi Saa; nüid põial käib ilusti, annab `liikuma Kei; obune tukub `enne keskomigut, aga kõrvad liiguvad Juu; `kange tuul aab mere `lained `liikuma JMd; kivi on kõvast [kinni], ei liigugi VJg; virtualised

`eitlevad, `taeva pial liiguvad, tõisest kõhast kaub ää, `näitab jälle tõisest kõhast Trm; metsän üks `liiksi puie vahel, edesi ei tagasi ei lähä, näed aga et liigob; vanger logiseb ja lagiseb, annab egäle puale `liiku Kod; ma näi küll, et nij kõrva tal `liikuv Krk; ku tuule `lõhna om, siss aava lehe libisevä, ega na vaa ilmaga ei liiguva; tyy luu `olli täl `käänlemisega paegald ärä `liikenu, ta_s kasu `õiget viisi kokku Nõo; kui raudroobiga `tõmbat, siss nyy pae kivi liigusseva ärä, ahi laguness ärä; mul kaits ammast om nigu vallale, liigusse Ote; `aknõl om ruudi_vallalõ `liikõnu San; ega ta paigal ei_püüsü?, timä liiguss alasi sinna ja tännä?; vesi joba liiguss, ta nakass `kijmä Har; är? um `liikumu? jalg jakust Plv; tyyul ka jala? hädälitse?, ei inäp jalost taha_`liiku? Vas; `seeni inemine liiguss kooni um `liikja man Lut || edenema tüö akkab juo `liikumaie, akkab juo edesi menemaie Lüg; eena tüö akkab `liikuma Ris; juo asi akkab `liikuma Iis **b.** töötama, toimetama `tõine liigub `ühte `puhku, ei `seisa `paigal Lüg; `laske nüid kääd `liikuda, kuiv loog maas, vihm tulemas Khk; `laske käed `liikuda, `laske käed `kõia Tõs; nüid ike vjil käed liiguvad, suad tehä, aga jumal `oitku, ku enäm ei jõõda Kod; ku käsil ja jalul `liiku andass, siss võit õks ellä? Har **c.** (vereringlusest, südametööst) `viina `panno vere `liikuma Vai; mu süda äi liigu Jäm; `aigel katsutase südame soone `liikumist, seda saab kääst Khk; veri enam ei liigu, sõrmed o `paisus Muh; süda liigub päävast `pääva Tor; täna nii kül'm ja sañt, võtaks koa `viina, see ajab vere `liikuma Juu; mul jala kanna siden tuksub, sij one veri, egä siäl muud ep liigu; vaja verd `laska, siis suab veri `liikma Kod; ma rapudi tedä, täl süä `liikõ, sõss nakaás `ljiimä Rõu; vähäkeiste liiguss elo suyn Plv **d.** (kaladest) lohe on suur kala, `liiku siis, kui meri `tormab Vai; lassime võrgud `sisse ning, see oli `pääva, kala akkas kohe `liikuma ja võrgud läksid kala täis Ans; mere tuulega lest - - petab ennast nõnda ee, mette_p tule `ääre, siis taa_p liigu mette Khk; Lutsu piuu aeg on sügise pümede öõdega, siis ta liigub Põi; sorime kah, muidu kala ei lää `liikma Vän

2. fig a. [vanemate surm], see paneb südame `liikuma (teeb härdaks) Mih; mõtted lõid piäs `liikuma, akkasid `liikma Tõs; ninda ku ta vangist tule, sõss tal näpu liiguv jälle (varastab); ta_s täu latsel pala anda, et latse suu os `liikme saanu; ta om nõnda `aige ja ärä lõppenu, eng liigub kurja luude vahel vjil Krk **b.** liikvel või tarvitusel olema vene raha enam ei `liigu; sie nimi `liigub `rahva sies, inimine ise on juo mend Lüg; tõbi on `liikumas Jäm; jumala sõna liigob inimeste käe Mar; [kui] Raha `rohkem `liikus ja laevad käisid Riia vahet, sißs `tuydi Riiaast `villu Hää; raha liigub õhõ käest teese kätte, ei tema seesa paegal `ühti Juu; tõbi liigub külas Iis; nijid rahad liiguvad, mes alaliselt kääväd vjil, tõene raha enäm ei käi; siis tulid punased kivitad`rikud, neid õlid minu pulma aal mõned `liikman Kod; koller om `rahva sian `liikmen Krk; küla pääl jutt joba liigup, et sa olna jahu toonu Nõo; `säärtse sõna? omma `rahva siän `liikman Har

3. käima; minema; rändama, hulkuma obone ikke `liigub, aga ei lähe tulist; `liigume edesi, oleme juo `kauva `seisand Lüg; kui on [ämblik] `liikumas, siis `tullo üvä `ilma Vai; perse maa küljes `kinni ja ka liigub Mus; `Liikusi küll tasa, aga ikka väsitab Põi; inimesed `liikvad teede pääl Rei; kui ta (ilm) vehmane on, siis on paha `liiku Mär; na sügä tali, et `keegi_i saan `liikma Var; akkame `liikma, mes me vahime sii Tõs; Liigub ku keedetud sia jalg (aeglaselt) Hää; see mutkui liigub õhõst kohast `teise, põle tal rahu `olla kedagi Juu; linna puol `üeldi ka `uñta juba olema `liikumas KuuK; `aastad ajad oli [haigena] asemel, ei

`pääsänd `liikuma JJn; liigume koju `puale VJg; liigu nüid vähä `kärmemast Trm; liigud väl`jän, käid, ike kedägi kuuled Kod; selle anna nuudige, sõss ta liiguss; `täempe tji ninda paigal, mitti iit's eläv eng ei liigu Krk; ega ma koheki minnä ei näe pimesi, `valgevaluga iks liigu; ei saa `jalga `kossegi `liiku Nõo; ku ma esi karjan käve, ol`liva ka soe tan mõtsan `liikman Võn; `täambä om suur `rahva `liikmine, neid juusk edesi ja_tagasi tjiid `müüdä; lasõ ei na latsõ `rõipõ? mul `liikugi, et ma_ka kotust `ussõ minnä? os saanu Har; `jalgo pääl olõ `liikunu?, jala? umma? väsiitse? Plv; ku viil jovvadõ?, siss iks liigu?, sääl liiguss vähä inemisi, olõvat `põtru ja `kit'si olnu Vas

4. kasvama, haljendama hakkama õras `liigub, akkab `kasvamaie; puu `pungad on `liikuned, kui akkavad `lehti menemä Lüg; õrassed on ärä `liiknud, `tõmmab `al`jass Kod; pääle vihma om orass är `liikunu Urv

liikuv `liikuv Pha Tõs Juu, g -a spor R, -e Krk a < liikuma ega siis `tohtind `verku `viia meresse ka, kui `liikuva jääd oli Kuu; `Riidekappid olid `liikuva nagidega Jõh; `Liikuvast varast `arvatasse `luomad ja vili, tüö`riistad ja majakraam IisR; `põlvekehr, `liikuv koht Juu; nij om `liikuve pühä - - [aga] jõulu pühä kurt oma koha päl paigal Krk || suur `liikuv (suure liiklusega) tee Pha

liikva n, g `liikva Kuu RiD(-g- Vai) Põi Muh Mar Mär Tõs Vän Hää Saa Juu JMd Koe VJg Iis Trm Kod(n `liikev) Plt KJn Trv(-ä; n `liikev) TLä San V/`lõi- Lei/, `liikveri Khk Rei Mar PJg; `liikv|er Var, g -eri VNg Khk Kaa Põi Emm Kse, -(e)re Hls Krk; `liikver|i g -e Jäm Vll eeterpiiritus sigadel on puna `taudi ja sini `taudi, kaik `mutku `panna `liikva `korva VNg; `juoma radid mehed `juovad `liigva Vai; `liikveri tarvitase rohuks, `võetase `sisse, kui kõht `aige on Khk; kui `liikverd juuakse, siis nii `kange `liikvere ais Vll; `liikva eli aab vere `liikuma Muh; Lähed apteeki, võta liikvat ka Mar; `liikva oo viinä eest, meite vana ikke võtab tänd vahel Tõs; mõned panevad `liikva `amma `peale, aga kas ta `aitab vai ei `aita Vän; `õerusin ikke `jalga viinaga ja `liikvaga, aga ei aedand `ühti Juu; kärbes `lendas `liikva `sisse JMd; veri akab `käima, kui `liikvad võta VJg; võt`tis ea tropi `liikvad Trm; kõnelevad, et [kui] juada `liikvad, siis akavad kellad `lühmä kõrvan Kod; nüid om `liikev `jalge sihen, just ku `vinnas, seni ku ta läbi käi Trv; sai mõni lõmps `liikvert võtta, süä läit's nõnda karres ja ääs Hls; mina võti `liikvat, anni tõstele kah, mina kõtutõppe es jää; `liikvat üteldäss nal`laperäst `õuka Ran; arjukese `kävveve, siss neil olli `liikvat kah üten San; mihe joova? `liikvad Krl; tuu `arste kõik' `liikvaga? Plv; pušo `liikvat võt'i hulga pääle Se

liikval(I)a `liikval Iis Krl; `liikval|a Plv, -lõ Krl, -lla Har Vas/-a?/ liikvel(e) juo sie asi on `liikval Iis; üt's tühjutt om liikval, lät's liikvalõ Krl; sõa `aigu om kõik ilm `liikvalla, `rändäse edesi tagasi; mi_koolimajan ollõv ka sarla? jo `liikvalla Har; hõpõ raha um joba `liikvala Plv; liikvalla? ilma pääl Vas || no_m see tii ka `liikvalla, no_m inemiisi täüs Har

liikvel, -e `liikvel VNg Vai LNg Mär Tõs Aud JMd JJn VJg Iis Trm Kod Plt KJn Kõp Nõo Krl/-õl/, `liikv|ele VNg Mär, -elle Trm KJn, -õlõ Krl liikuma(s) tuul on `liikvel, `varsti akka `tävvest puhuma Vai; lasi jutu `liikvele Mär; `aigus oo `liikvel, liigub ühüst kohjast `teise Tõs; ei siis `vargad tule, kui inimesed alles `liikvel on JMd; peremes on jo vara ommiku `liikvel VJg; ajas kõik talu liikvelle Trm; õlin üksite väl`jän `liikvel, tuln `seie kua sedä `ašja kõnelema Kod; ammõdi mihe valimõsõ jutt om `liikvõl Krl Vrd liikel, liikele, liikveli

liikveli `liikveli TLä liikvel mõisa kotus, `pal'lu inimesi `liikveli Ran; ega mina ei tiia, serände jutt om `liikveli Nõo

liikvulle → liikvele

liikver → liikva

liim¹ liim spor eP, Hls Puh Nõo San Urv Krl, liim Trv Krl Har, g liimi; liim g `liimi Kuu Lüg IisR; n, g `liimi VNg Vai kinnitussegu ma tien `lupjast `liimi, `ästi `apnend piim ja lubi Lüg; tuol kägiseb, läind `liimist `lahti IisR; liimiga pannasse kõik asjad kogu Khk; pane `liimi vahele Muh; ää rusa sedä `lauda, lähäb liimist `lahti Mar; nüüd oo saandid liimid, ei pea `kinni Mär; liimiga liimitse, pannase lauad `ühte, Tõs; `tislerid keedavad potide sehes `liimi Hää; liimiga pannakse ukse `laudu `kiinni Juu; nuga kukkus liimi `sisse JMd; `kiedan `liimi ja liimin puu kinni Iis; akab `külge nagu liim Plt; liimi potin keedets `liimi Hls; [ta] parand voki keeri ärä, paänd puu liimiga tolle tüki `kül'ge tagasi, mes maha satte Nõo; Ma lasi toolipõhja kiinni, `liimi, o'l liimist vallalõ tulnu² Urv || fig `nende asi on `ninda kui `liimist `lahti (korrast ära) Lüg; Iga ma liimile äi lähe (ei abiellu) Pha **Vrd** kliim

liim² liim g liimi volt meestel ja naistel olid vanast `liimega kuued Var

liim³ liim g liimu söekübe Koe Lai süed on ä kulund, nii et põle `liimugi järel Koe; kui `liimused ulga koos on, saab tuld ka `väl'ja puhuda Lai

liim⁴ liim g liimi spor Sa L, Juu VJg Sim IPõ Trv/-m/ Hls Ran San Krl, `liimi Hlj RId

1. madalas vees kasutatav kala- ja vähipüügiriist vahest oli `kümme `vähki `kerraga ühes `liimis Hlj; juest `onvata `liimiga `augi `püüdaned VNg; `liimid õlid `niiskesed `neljä `kandilised, alt õli `niiskene teräv põhi -- päält õli `lahti s_`pandi sie `küljeti vette -- kaldast [nuiaga] `taoti, siis vähid `läksid `sinne `sisse Lüg; liimiga `püüdvad vähisi, võrgust `tehtud, puud o raamiks ja suur vars taga Krj; `Liimisi oli pisiksi paari jala `pitkusi ja `suuri viie-kuie jalasi Põi; liim sai pigistatud `vastu jõe `põhja ja kalad läksid ühüst küllest `sisse Vlg; liimiga `püütakse `vähki, sie on nüidist tehtud ja `puudest kül'lekoändid pandud VJg; liimiga püüavad jões, siit vievad vana `võrku, kellest ise tievad Trm; liimi ja müttäg püünets kõrrage Hls; liimigõ mütetäs kallu, mis `sisse lät's, tu om oma Krl

2. kahv liimiga sai peenest `asju põhjast üles võtta Khk; `rookis liimiga kalu `paatist Mus; liimiga meres põle midagi teha, sellega `võetasse järvest või jõest `laiska kala RId; liimiga tõstets jää august talvel `väl'lä Aud

Vrd liiv²

liima liim|a Rõu, -ä Rõu Röp Se, -i Har vasika nimetus (ka kutschüüd) liimi liimi liimi hõigutass `juuma, vasigakõsõlõ andass juua² Har; Vii soo juuk' liimalõ ette; liimä, liimä, liimä hõigutass `juuma Rõu; `väikene liimä Röp; ar löögu ui liimäle Se **Vrd** limmi

liimak¹ liima|k g -ku Hel Ote Rõn San Krl vihmauss mine tüy liimakit, lääme kalu `ot'sme Hel; liimaku² ingõrdõsõ `vällä maa seest San; liimaku omma vereve pikä mardiku², tulõvõ pääle vihma maa sisest `vällä Krl **Vrd** liimik², liimukas¹

liimak², **liimakas**¹ liima|k g -ku Hls(-äk) Krk(g -gu) spor T; liimak|as g -a Kaa Muh spor Lä, Pä(-äk|äs, -ä Tõs) Lai Pil SJn, -ku Pst; pl liima|kud Kaa Kõp, -gud Saa söeebe, söepuru söö liimakad `ahjus Kaa; ühed söe liimakad, kui nad `sõuksed pisiksed rügid oo, et põle kenad jämed söed mitte Muh; kui suured sööd ää `kustuvad, siss jäävad `pißsed liimakad veel järele Kse; masin ajab vahel `õhtu `pissid tule liimakid `väl'lä Aud; süe liimakad `o'llid

maas, kui `piirgu sai põletud Tor; liimakaid on viil ahjus, `tõmma ära Lai; liimaku ja tuhk kogub riikmasines ala Pst; ei oole süse, söe kimu om siin pal't, söe liimakit Krk; üd'se liimak vii nurme pääle - - vili tulep säl iluss Ran; ennembi `tuydi toda üd'se liimakut sepä alasi mant, tuy `olli rohuss sigadele Puh; üd'se om ärä liimakuss lännuva, ei anna tuld, [nii] sepikua man iks üteldi Kam || kübe pisike inimese liimakas Kaa; Selle aasta kuivaga oo soostrad koa nagu liimakad Han; viljä teräd oo `pissed, peeniksed nagu liimäkäd Tõs; pisike õuna liimakas Khn **Vrd** liimik¹, liimukas²

liimakas² liimak|as g -a Mar Kir Kse Tor; pl liimakad Pöi Muh Kul Var Pär lillakas liimakad - - punased vaarmarja `taolesed Mar; liimakal oo tropid koos Kir **Vrd** liimikas², liimukas³, linnuliimakas

liimama `liimama Krl, tud-part liimatu Har; `liimamõ, da-inf liimadõ Krl; nud-part liimanu San liimima ma ole ta `kinni liimanu San; `naksi liimigõ `lauda `liimamõ Krl || kaanetama (mesilastest) ku sügüse mehidsõ^o `liimasõ mulgu kinni, [õeldi] no saa külm tal'v Krl; kubla^o omma ärä liimatu, vahaga ohukõsõ kõrra `pääle Har

liimeister liimeist|er Aud, g -ri Lüg IisR Tõs Ksi Puh, -re Jür KJn Ran, liimeistre M; lii|meister Kaa Pöi Var Jür Krk TMr, g -meistre Tor Hää(-meštre, -meistre); n, g lii|meistre Nõo Rõn Urv Har Rõu Röp/-s-/ , -meistre Võn Ply, -meištri San Har(-s-), -meistri Krl Ply, liimmeistre Kan; n liimmeister Var, liin|mõister, -mišter Khk; g liivmeistri Kam kahe pidemega tõmbenuga puu koorimiseks või silumiseks kattusse `pilpad ka kisuti `pussiga, `ennevanast `kiskusivad, aga siis nüüd perä ikke `kiskusid liimeistriga Lüg; liinmišter, millega väl'japoolt tehase [puunõusid] libeks Khk; See on liimeister, isa `kooris sellega piiru puid Pöi; liimmeister on `lõikuse riist, kaks käepidet ja tära Var; liimeistrega kooritase puid ja tehase libedas `vankre rattid Tor; Liimeister, võeti vana vikati tera või sae leht, löödi parajaks pikaks, kummagisse otsa pulgad Jür; `nahku voolitasse liimeistrega KJn; `väikse `jüvlek ööveldet [puunõud], enäpest tõmmasive ike liimeistrege ja siist `jüvmege, `lasti alumine vits küünest `perrä, sis tõmmati liimeistrege Hls; kui [palgil oli] pagsõmb kuyr, siss `olli liimeistrega `raskõ [koorida], `tulli `kirvegä lüvvä Ran; liimeistrega voolitass nuy kōdara nii`muudu, et na om karvapääl ütte Nõo; rihal om vaars, aga vikatil lüsi - - kooriti ärä, tet'ti liivmeistriga sil'edäss Kam; muide Jaan lät's uma liimeistriga `paprepuid üle `huj'l'ma Har; Sõss liimeistrega_mugu_koogutõdi, nikagu [nahal] kelme_kõik' är_tul'l Rõu **Vrd** niimeister, viilmeister

liimerdama liimerdama VNg/'l-/ Rid Kul Mär Vig(-ämä) Tor Jür Amb Pst ligaselt, kleepuvalt leemendama laud liimerdab Rid; just nagu juudi püksi `perssetagune liimerdab; Mõni määrib söömise aeal näo rasvaga na et `kiiskab, sis tal nägu liimerdab Tor; Su käed üsna liimerdavavad nõgist Jür; Rää lõikuse aig palave päeväg liimerdab ame piha külge igige kinni Pst **Vrd** leemerdama, limmerdama

liimer|lapp liimerlapp ilalapp – Hag

liimi → liima

liimian, liimijaan → liineal

liimik¹ liimi|k Krk, g -u Ran Rõn söepuru korja liimikit ja lase na laasin olla seni, ku na eliss lääve ja pane sedä eli `pääle, sij om küll `kange [söödikute rohi] Krk; üd'se liimikut kõik põrmand täis lännu Ran; pühi üd'se liimik ärä, `jalguga kannat `lak'ka Rõn **Vrd** leemik², liimak², liimukas²

liimik², liimikas¹ *liimi|k* g -ku Trv Krk(-gu, -kse) San Krl(-gu), -ke Ran, -kä Rõu; *liimi|k'* g -kä, -gä, pl *liimike²*, *liimi|kass* g -ga Har vihmauss *Vana õngemehe `sül`gäve liimikul `pääle, sis kala `võtvet parepest; kanase otsive liimikit adra perän Krk; turva õngida² pandass õngõ `otsa `leibä ehk liimikeid; liimikä² omma maa sisõst `ussõ `tullu², no_lätt ilm sadulõ Har; lat's võt't üt'e liimikä Rõu || (väikesest ussist) liimike om `kapstide `sisse `tükknuva, serätse `pehme libedä Ran Vrd liimak¹, liimikmaoke, liimukas¹, liivik⁴*

liimik³, liimikas² *liimi|k* g -gu Hi(-ga Käi), *liimik|as* PJg, g -a Vig(-äs, -ä); pl *liimikad* Emm(-kod, -god) Noa Rid Mar/-äd/ Kul Kse lillakas *liimigad on ponast marjad Käi; liimigu krubad, kivid sees Rei; liimikad kasuvad kase põõsaste sees raavi `kelvel Vig; liimikas, neid oo vähä nähä soand PJg Vrd liimakas², liimikmari, liimukas³, liinikad*

liimik|maoke vihmauss *liimik`maoke om mulla sehen, tsia `ruhve all - - ja kos na pesitave Rõn Vrd liimikas¹-mari* lillakas *liimik`marju sünib `süia koa Emm Vrd liimik³*

liimi|kuub pl *liimi kuued* vihmakuub – VJg

liimima *liimima* Jäm Khk VII Põi Muh Rei L Ris JMd Koe VJg Iis Trm Plt, -mä Juu KJn Puh, *liimma* Puh San([ma] `liima San), *liimmä* Khn Nõo Kan Urv Har/-m-m-/ Rõu/-m-m-/, *liimme* Hls Krk, (ma) *liimi(n)*; *liimi|ma* RId(-maie Lüg), -mä Kuu Lüg, (ma) *liimin*;imps *liimitas* Ote liimiga kokku kinnitama *lauvad lihitässe ja liimitässe, `pannasse kokko Lüg; mõni `sõuke saht liim, ep liimi `eesti Khk; kui mõni puust asi ää lagund on, siis soab liimiga `kinni liimitud VII; Puu liim sulatati liidi peal ää ja liimiti `istmid, `laudi ja kapi; Liimit asi äi kannata `märga Põi; Mõni liim ja liimimine oo naa ia, et puu lagub enne ää, aga liimist `lahti ei lähä Han; laud lagun ää, tahab liimida Tõs; Veess liimimine ei `aita, tulõb `pulkõga kogo `laska Khn; liimis oki kodarid ja `aisu Tor; liimib `akna iared `kiinni Juu; kinksepad liimivad `suapaid VJg; liimin selle kapi ära Iis; `lauda om vaja ärä `liimi Hls; kui mõni tuul liimist `valla läits, siss `minti `tiisläri manu, `lasti `kinni `liimi Nõo; ma `liima toda `kasti kinni San; Ma lasi toolipõhja kiini_`liimi, ol'l liimist vallalõ tulnu² Urv; muide Miili om mi_Henulõ nigu liimit `sälgä Har || kaanetama mesilase liimive `kinni käre Trv Vrd kliimmä, liimama*

liimistükk leesputk *Siide mütu `aastad möõdas, kui mei ouest liimistükk `välja kaevedi* Emm

liimitsama, liimitsema *liimitsama* Trv; *liimits|ma* VNg/l-/ Koe KJn Puh, -m(e) Hls Krk lipitsema, meelitama *Liimits|eb* just kui kass Koe; *sij liimitsap iki poisi ümmer* Trv; *näe, kui kebeve ta om, liimitsess nende tüdrukid ümmer. küll ta mõist neid liimits|e* Krk; *temä liimit's kik'k mu käest ärä* Puh

liim|luu (linaluust) *Joba [lina] ajamise `aigu ot'siti `säantse_`kolkma² vällä, kon taad vanna liimluud es olõ², mis ol'l illus ja pehme² Urv*

liimmeister → liimeister

liim|rohi vesihein *liimrohi oli nõnda paks VII*

liimuk *liimu|k* g -ga leelis [nahad] *peeti paari nädali liimuga sihes, sõnni kut karu `lahti tuli Khk Vrd liimus*

liimukas¹ *liimu|kas* spor R/l-/ , HaId(limmu-) Amb(limmu-) JMd JJn Kad Rak KJn San, *limu|kas* VNg Hag Jür KuuK Amb VMr VJg Sim Kõp Rõn, *liimu|gas* Kuu, *limmu|kas* VNg, g -ka vihmauss *Poiss `kaevas maad, et sai `liimuku, `tahtub `mennä kalu `püüdämä*

Kuu; liimukad `panna `oyje `otsa Hlj; liimukad tulevad maa `pääle `üöse Jõh; kui liimukad aavad `üösse moa kupud ülesse, siis on ea `villasi teha Kos; limukas aa õnge `otsa, `viska `järve ja ahven tuleb `otsa Amb; kanad nokivad liimukaid JMd; sualikad on üstku liimuka muadi uúsid Kad; peale `vihma on pailu limukaid VJg Vrd liimak¹, liimikas¹

liimukas² liimu|kas Krj Mär Vän Kod Ksi Plt KJn, kliimu|k(as), kliimo- Kod, g -ka söebee, söepuru, tuhahelbes natuke liimukid `õhkub veel `ahjus, ne liimukad äp tee änam midagid `sooja Krj; mõni tule liimuk on veel `ahjus Mär; matab kliimukad ahju `perse; üks kliimuk on nõnna veeke, et ei sua kätte võtta Kod; pal'lalt liimukad on veel ahjus KJn || (väikesest olendist, asjast) `põrsa liimukad `tahtvad `süia `saaja Krj; liidi ete jäävad puupurud, need üteldäs ka liimukad KJn Vrd leemukas¹, liimakas¹, liimik¹, liimusk¹

liimukas³ liimuk|as Mär Juu, limuk|as Nis Juu Jür, g -a; pl liimukad Kei Hag Rap TÜR, limu- Rap Kos, limmu- LNg Hag lillakas liimukas, tordi `moodi kasvab maas igal pool, laiad lehed Mär; punase `sõstra `moodi, `väiksed varred, madalas moa pial, punased marjad, need on limukad Nis; liimukad kasvavad soos kasepõõsaste all Rap; limukas kasvab sedäsi `tarja, nisuksed eledad kohe Juu Vrd liimakas², liimikas²

liimus liimus Jäm Khk (tuhast) tuha liimus, paks tuha pära Jäm; suur paks tuhk, se oli liimus Khk Vrd liimuk

liimusk¹ liimu|sk Koe Ran Nõo, liimu|sk Ote, g -ski a. söepuru üd'se liimusk om serände, ku üd'se om ärä `lõibenuva, siss jääb serände peenike praht `perrä; muidugu raputa liimusk `väl'lä ja pane jämedämbä üd'se triikmasinade Nõo || (väikesest asjast) lina varre `külge kasvavad pisikesed pikergused lehed, niukst pisikesed liimuskid Koe b. tuhakord sütel üd'sele `tõmbab `pääle õrna `valge tuha kõrra, kui tuli all, `tõmbab liimuski `pääle Ran; ku vett ei pane, siss tuleb `valge liimusk üste pääle Nõo

Vrd leemusk, liimukas²

liimusk² liimusk g -i kalalima kiistel om kõege `rohkemb liimuskit; kui kalad kuivald om, siss `imbub liimusk `väl'lä Ran

liimutama liimutama, -dama leemetama pæ nenda märg mis üsna liimudab Khk

liin¹ liin spor eP, Hls Rõu, liin Juu Kod MMg Plt spor V, g liini; liin g `liini R

1. a. (kujutletav) sirge joon, rida põld oli sealt natuke ülemal Kummirahuga `liinis Jäm; Naised panid [märgutulede] liini maha, muidu ep näe `maale `tulla Krj; et sa [niitmisel] teestega `liinis lähäd Tõs; soldatid `säetase `liini Tor; Korbii-t - - `ühte `liini ei `lenda Hää; ahju simps - - `pialmene kibi kord on ahju müüriga õhes `liinis Nis; pia`aegu ühes liinis lähevad nied külad JJn; asjad on ühe liini pial Koe; kõik sedasi liinis `leikavad [rukist] VMr; taa maja ei olõ sul `tõisi maiuga liinin sukugi Har; ku sõduri² umma_mõnikõrd oppusõl, sõss tõmmatass liin ette, et ei tohi_tuy jao pääle minnä² Plv; liini(s) otse(ks) tuleb `liini `panna, et `luodis on Lüg; see asi nenda `sirge ning `liinis Khk; Kui masina völli on uusi laagrid pantut - - siis peab uuesti völli liini aema, muidu see akab viskama ja varsti aa laagrid läbi Emm; seenad peavad `liinis olema Tor

2. rinne, front `suure `ilma soja ajal - - `seitse kuud oli `liinil minu vend VNg; vend - - sai aavatud koa kord ja läks uiest `jälle liinile Lih; kolm kuud olin liinil, `aasta ja kolm kuud olin kahe liini vahel Pai; mina õlin peris selle liini sehes kõhe MMg; saesin jälle

edimätsen liinin (eesliinil) seeni kui sõa lõpuni Ran; võt't siss aidast uma vasõ näolidsõ hobõsõ, sõit' `liini, sõta pidämä Se

3. trass Talinas sai liini `piäle -- `minnä, käösime `Englismua ning Suõmõ vahõt Khn; ma lähan siit [elektri] `liini `mööda otse -- `liine on siin kikk põllud täis Saa; [lennuk] `viskas jüst [pommid] raudte liini `ääre, kus ma ennem `istusin Nis || sellega (jalgrattaga) `arvad siis `süntsam olema kui liiniga (liinibussiga) Var

liin² liin g liini Mus Põi Emm Phl(liina) Mar Var Khn Häa Ris, `liini spor R(pl `liinud Kuu Hlj) nõör, kõis (kalanduses, merenduses) `liiniga `vieta tou `silda, liin on tou `külge `seotud Jõe; `Lipsu `ühthe `otsa `solmiti ong ja `toine ots `siuti sia `sorga `solmega `liini `külgi; [nooda] `Liinud `täüdüsid alade `pijju `olla Kuu; `lipsud `onvatta `õhja `liini `küljes VNg; Liin `lasti `põhja, `kořk kergitas lipsud õhjegaga õles; tõu `külges on koa liin, missega tõu ähk roõs `moale vissatakse Põi; liina pääl egä õhjel `olle turss `otsas; liini lõhjegaga õmmeldagse liinid [purje] `eere Phl; laevamiis `ütleb ikki liin, maa mis nüür Häa

liin³ liin g liina Hel T V(lein g leina Lei) linn `suuge tüt suure liina, kätege ei saa `kärbläse pesägi Hel; `ol'li liina kaevust paar `kõrda vett joonu ja tollest lannugi nii `uhkess; ma_i mõsta liinan `koeki minnä, jüst nigu siga, mes kotist `väl'lä `lastu Ran; mul om õge ää kõrd `latsi ja latse `latsi, neid om liinan ja laanen; mes sä tapat `endä säääl maal, tule ärä `liina Puh; liinast ike midägi lastele `tüüdi, kas `kringli `saia vai mõnele latsele aabits Nõo; obene `ol'le jõvvun ja rammun nigu pulk, tuin ja kolm veerandit, siss ol'liva liinan Võn; Inemise `ol'liva vanast õnnelikumba kui nüüd, nüüd ei ole üks muud ku viin ja liin Rõn; lepp liina huulitsah, taım Tartu tasatsõh, juurõ_kokku `juuskva?, ladva_kokko langõhusõ? = pruu? Võrost, kosilane `Tartust; imä lask Võro `liina piteh, olõ õi_kedägi?, kiä last opass Vas; üt'el' siss tu herr: noh, nüüd tulõt minoga ärä `liina. poiss küsüss: mis sa mino tegemä panõt, liinah `karja `hoita ei olõ? Röp || (teat kaardimäng) mängiti -- liina palutamist Ran

liin⁴ liin g liini Han Saa, `liini VNg Lüg (endisaegne pikkusühik) nied `viie `liini `lambid, nied olid `valged `lambid, siis tulivad juo `jälle `suurema `liinidega VNg; [lambi] `Klaasid õlivad `liini `järgi, `viies ja `seitses Lüg; Toll oo kümme `liini Han; mida suurem liini nummer, seda `valgem tuli ol'li Saa

liina liina (punakas)lilla Liinat saab `värvi punatsest ja sinitsest; Kuulitsatel oo ilusad liinad õied Han Vrd liine

liina- linna- ega mia liina elu ei taha sugukina; temä `iknu kõik liina tii, ega liina tii ei ole lühike Nõo; maa mut't opip, mis liina elu om; tullu `vasta üits til'lukene, nigu liina inemiisil om serände til'lukene peni Ote; no? omma? meeste liina `hammõ nigu jupikõsõ? Kan; ta_m liinahärrä, kas ta no? tüüid nakass tegemä Har; ilma `aigu talo latsõ? `tihka as `kleite `sälgä `panda?, liina inemise_kahniva_ `kleite Röp

liina|kands linnuse, maalinna varemmed säääl om liin ollu Koova perve pääl -- ja liina `kandsõ ol'l säääl Koiva veeren Har; naid liina `kandsa om küländ kõigih paiguh Vas

liinakas liinak|as g -a lilla, lillakaspunane teine oo erk punane ja teine oo `seuke liinakas; liinakad õied Kse

liinal → liineal

liinaline liinali|ne Vas, g -se TLä Rõn San Har Plv, -sõ Se

1. linnaskäija liinalise tulliva jo, [pange] süük lavva pääle Ran; Ku tõenekõrd `kirgse, siss `ol'li vaa `liinaminejäl üles tulla, õegati, et liinaline tule ärä üles, kikass joba kaits `kõrda `ki'gnu Nõo; ei ole me liinaliisi vjil kotun Rõn; ma_lähä liinalisele `vasta, siss saa ma_`saia Har

2. linnaelanik, linlane Liinalise tuleva `kül'lä Rõn; na `ol'li liinalise?, liina eläniku Har
Vrd linnaline

liina|mägi linnamägi, endine linnuse koht ku `Rosmahe läät, sõss näet liinamäke Plv; `Luhtõ liinamägi om `Luhtõ külä man, Munamäe `taoline, sääne hõõrik, mäekuündikõnõ iks om tõnõ Vas; Nahakülä takan om üt's liinamägi Röp

liinar → liineal

liine liine tumelilla liined õied Mih **Vrd** liina, liinepunane

liineal (variante:) `liineal, `liinjal, `liinjan, liinejaan, liinija(a)n, liinijaañ, `linja(a)n, `linjar, `linnijan, linian, `lindja(a)n, `lindjuañ, `liinal, `liinar, `liiner, `liimian, `liimion, liimijaan, liial, liiañ, `liian, `liiañ, liiand, `liidjan, g -i spor üld; `liinjaen Mar, liini- Kaa, `lind- Khk, g -jaani; kliinijaan Nõo, `plijnjan Vän, `plinja(a)n Kuu, g -i joonlaud Kuol`meister - - virut `plinjaniga `künne peräje `pääle `ninda, et kohe veri tuli `künte ala Kuu; kui ei õld lugemine `selge, siis kuol`meister võttas `lapse `sõrmed pihu ja lei `liinariga pihu `sisse Lüg; `liidjaniga tõmmetase `tahvli `peele `viirgu Khk; Nee liiandid on liiga lühised, kuidas ma sehustega mööda Rei; `koolis tarvitavad `linjanisi Mär; `enne olid liianid või joonelaudad `koolis Aud; ta (õpetaja) teinekord oli kuri, `lindjaaniga `ándis HMD; ennemuiste kuol`meistrel oli seda voli küll ikka et `toksis, suur `lindjuañ oli ika tal enesel pius Hag; `liimian `õeldi minu `aeges Juu; `liinal oli nihuke lai - - ja siis kuoliõpetaea lõi `seia küinte `piale Koe; liinijaaniga tõmmatasse `tahvli `peale jooned ette Trm; `añti liimijaanige, sõrme kondi leive tuld Hel; tol kliinijaanil `ol'li ää suur mulk sehen, siss `pañti kliinijaan vaja `otsa Nõo; ma olõ uma liinijaani kuu? unõtanu, ma_j saa mingagi `juuni `kisku? Har **Vrd** liinikas, liinlaud, lineika¹

liine|punane liinepunane (tume)lilla – Käi Mih Koe **Vrd** liine, liinisinine

liini `liini linane riie – VNg

liinija(a)n → liineal

liinikad pl liinikad lillakad – LNg **Vrd** liimikas²

liinikas liinik|as g -a joonlaud [õpetaja] oli äkilene, sij võt'tis liinika laua_pält ja `ándis kohe Pil **Vrd** liineal

liiniline liinil|ne Saa, -le|ne Juu, g -se = liinine [lambi] laasil ol'li nummer pääl, siss laasid ol'id selle `numre `järgi, kuue, kaessama ja `kümne liinilisi `laaše ol'li Saa; see oli juba kõege `viimäks, kui tulid `niuksed viie liiniledes lambid, kellel kloas peäl oli Juu

liinine liini|ne Kaa Põi Han, g -se Rei, -tse Tõs; `liini|ne Kuu VNg, g -se Lüg a < liin⁴ `viie `liinine lamp poles `laual Kuu; `kolme`liinine oli mokiidega lamp VNg; meil siin põles `viieteis `liinine lamp Lüg; Pisike viie liinine lamp oli, aga ta oli ikka laasiga, ta_s ole änam tat'ntina Põi; meie lambilaas oo viieteis`kümne liinine Han; suured kahe`kümne liinitsed lambid Tõs **Vrd** liiniline

liinis → leenis

liini|sinine lilla, violett liinisinine värv, sinine ta oli, vähe kut oleks sedine punane karu peel `läikind Jäm **Vrd** liinepunane

liinjan → liineal

liin|laud joonlaud *liinlavaga tõmmatasse joont* Muh **Vrd** liineal

liinmeister → liimeister

liip¹ *liip* g *liibu* Var Tõs PJg Hää Kad Trm Lai Pil KJn, *liipe* Hls õhuke lõik, tükk, liistak *liibudega tihvli liem* Var; *Porgandi liibud supi sisse* Hää; *Õuna liipudest suab suppi* Trm; *kualika leent keet'sime, tegime liibud, siis panime tangu ja keet'sime piimaga* Lai; *lõika veiksed liibud* KJn; *kardula liiped* Hls **Vrd** liips

liip² *liip* g *liibi* Kse Trm liipimisrihm *abemenua liip* Trm

liipa viltu *Sein oo liipa vajund* Kaa **Vrd** lääpa

liipadi-laapadi longates; jalgu lohistades *aige jalaga inimine käib liipadi laapadi* Lüg; *läheb peale liipadi-laapadi eetsi* Muh; *tä köib liipadi-laapadi, väeb jalgu kaada maad* Tõs; *lonkaja inime kõnnib liipadi-laapadi* KJn; *vana naine tul'iks liipadi laapadi* San **Vrd** leepadi-laapadi, liipadi-liipadi, liipa-lääpa

liipadi-liipadi liipadi-laapadi küll *lööpäs üts liipadi liipadi, vedä jalga perän*; [kui laps] *käpertem akkass, lasep kindsu pääl ku liipadi liipadi* Krk

liipakas *liipak|as* g -a vilets loom või ese *Pisike kassi liipakas; Äi sest liipakast lehma tule; Kui pole nuga, siis pole söuke liipakas ka nuga* Kaa

liipa-lääpa liipadi-laapadi *Kõnnibki liipa-lääpa, viab jalgu järel* IisR; *Liipa-lääpa käib, ei viisi korralikult jalgu tõsta* Hää

liipama *liipama*, da-inf *liibata* spor Sa, Muh Han spor Pä, Kei JMd Kod Ksi VIPõ Trv TLä Kam Ote, *liipada* Kuu VNg; *liipame, liibate* Hls/-äme, -äte/ Krk(ma-inf -m) San

1. *lonkama, jalga järele vedama üks tuleb nenda liibates* Khk; *Jalg oo aige, vetab mind liipama* Kaa; *ta masu liipab ju koa natukse* Muh; *kel jalg vigane, si liipab* Hää; *kis liibas paremad jalga, see es jõua paremad jalga tõsta* Saa; *liipab teist jalga* Ksi; *käib liibates* KJn; *raasikse lööpäb, siss liipäb* Hls; *liipat pääle, viat kintsu perän* Krk; *ma liibassi nigu sañt õkva* San **Vrd** leepama, liiberdama¹

2. *ihuma, teravaks tegema a. (habeme)nuga rihmal tõmmates teritama abene nuga ikke liibatse* Tõs; *liipa nuga teravaks* JMd; *liipad nuga rihma ehk siidi räte piäl* Kod; *abena väist liibati rihma pääl* Kam **b.** *luiskama vikat om nüri, ma piä liipama jälle; tõesen käen om vikat, tõesen käen last, siss liibatass; kes ei mõsta liibata, tuu liipab risti terä ja nürib vikati ärä* Nõo; *tule liipa mul raudu veedikse, et ma saassi lamba ärä pügädä* Kam

Vrd liipima

3. *pealt riibuma Kui liha liem, siis liipa päält, kui kala liem, siis kaapa pohjast* Kuu; *Lihaleemel liibatse pialt rasvatsemad, kalaleemel kaabatsse põhast kala* Han

liiper¹ *liiper* Hls, g *liipri* Lüg Jõh Jäm Khk VII Rei Tõs Vän VJg(-ie-) Trm Kod, -e Rei Aud Tor Koe, *liiperi* VNg; *liiber* g *liibre* Plt Hls; n, g *liibri* Nõo Kam Rõu Plv Se, *liipri* Krl; ppl *liiprid* Har raudteerööbaste aluspakk *puu pakkud on raudtie all, nie onvad liiprid* Lüg; *liiprid on nelja kantlikud* Khk; *sakslaste aal tehti koa raudtee tarbis liiprid* VII; *raudtee liiprid tehta metsas* Rei; *liipre tahujad* Aud; *Liibri tõrvatass ärä* Nõo; *ma võta täämbä väikese nõorikese ka üten, tuuga om hää liiprid nüüri* Har; *mõts lüüdi liibrist meil* Se **Vrd** lippars

liiper² *liiper* g *liipre* libisti meil *vana liiper läks kat'ti, tegin nüüd uue liipre* Juu

-liiper Ls kottliiper

liipima `liipima, (ma) liibi(n) Khk Kaa Pöi Muh Mär Kse Tõs Juu Koe VJg Trm Plt, `liibin RId(-maie Lüg); `liipma, imp liibi Kod

1. a. teritamiseks noaga üle rihma või luisuga üle vikatitera tõmbama `liipimise rihm sai naha `küljest `löigatud, puu `pääle sai `panna, õli kõhe `selle jaust Lüg; `Liibi vikkati ka, sie sul jo `puhta nüri IisR; Ta liibib abenenuga püksirihma peal Pöi; liibi abene nuga vahedas Kse; mõne rihma peal, mis kõba on, ei sünnigi [nuga] `liipida Juu; nuga ei võta, tahab `liipi Kod; liibi vähe nuga teravamaks Plt **b.** kergelt üle tõmbama Pese_{nd} rehetahm iluste maha, sa `jusku kass vähe käppaga `liibib; `Kiire tüö `väljas, `tuadki `kraamimatta, eks nad vähe ikke `liipida ole `saaned IisR

2. lihvima, hõõruma Oleks sa `õmmete `üövliga `lauvad vähetegi üle `liipind, a nüüd `teised koredad `ninda_t `pinnad tulevad kätte IisR; liibitasse puud `irmus siledäss, `üüvligä ja kluasi servägä ja; pihad `aiged, liibi ja õõru ja nopi näid Kod **Vrd** kliipima, leipima

Vrd leepima

3. a. siluma, viimistlema ta liibib ühe asja kallal nii kaua Khk; [ta] Veib eese tööd iganes liipida, muidu kena küll, aga aega vetab ka ülearu; Kui sedati liipida, siis äi jõva midagid teha Kaa **Vrd** liibitsema **b.** seadma, sättima mis sa ennast niikaua liibid seal; küll liibib ennast pieli juures VJg **Vrd** leepmä

4. lonkama küll ne varessed `liipisid, ei soan `eetsi, ei soan (jalad olid vigased) Muh **Vrd** leepama, liiberdama¹

Vrd liipama, liipsima

liipjalg lonkur, lonkaja See va Riia oli eluaja `sõuke liipjalg - - teine jalg oli pirekse lühem Pöi; kis sedaviisi `jalga `järgi vedas, seda kutsuti liipjalg Saa **Vrd** liiberjalg

liiplaabakas -loabakas Jür, -laavakas VNg lohakas, kaltsakas sie on üks liiploabakas Jür

liipri → liiper¹

liipripakk liiper `enne kui `mõtsas `löigeti, `löigeti ikke `liipri pakkud Lüg; laivad vädavad `liipri pakkusi Khk; mehed tegeväd `liipri pakka `metsäs Tõs; ku ma sääl Vereveide `põldõ manu lei `liiprid, siss tõsõ rakki mul `liipripaku `valmiss, tuu iist ma² kol² kopikat Har; tagasivedo ol¹ meil siss pal¹gi ja liibripaku² Röp

liips liips g liipsu PJg Pst õhuke viil, tükk karduli liipsud PJg **Vrd** liip¹, lips

liipsima `liipsima IisR Vig

1. hõõruma, liipima Akkas nuga `luisu pial `liipsima; `Liipsi sina ka jalad `puhtast Iis

2. lonkama Küiperjalg lähäb liipsides Vig

Vrd liipama

liipstükk¹ liipstü|kk (l-) spor Sa(-tu|k[k] Pöi), Muh, -to|kk Jäm Tor, g -ki taim, hrl leesputk Liipstükk mähti selle koha `ümber, kust uús ammustas; inimesel kud jooksva, [siis] liipstoki vihaga `saunas viheldaste Jäm; Liipstuk oli `sõuke sandi aisuga rohi - - kasus mehe `kõrguseks; Liipstuki teed `olla ruugitud pea valu `vastu Pöi; `liipstükk oo viha rohi, see ei lase matakumi likki tulla, `õunbude `peale ega Muh **Vrd** leestük, liistükk

liipstükk² → liivistik

liipuma `liipuma, (ta) liibub Trm Lai tükkideks, liistakuteks lõikama õunad tahavad kua ära `liipuda Trm; õunu muidu kuivatata ei saa, kui liibu ära; porgandid ei liibunud Lai **Vrd** liistuma¹

liiri-lõõri int (linnulaulust) pääsuke teeb liiri-lõõri KJn; liiri-lõõri `lõoke, piiri-pääri pääsuke (rhv) Trv

liirima `liirima liiritama `lindu `liiri `metsas VNg **Vrd** leerima³

liiritama liiritama lõõritama `lõoke liiritab KJn **Vrd** liirima, liiritsema, liirutama

liiritsema liiritsema liiritama `lõugene liiritseb, lõõritseb `taeva all Khk

liir|linnuke lepatriinu kiri `mummuke, liir`linnuke, kus su pesakene Jõh

liirpsti on (luristavast helist) lapsed `riipavad suppi suure äälega, `liirpsti ja `liirpsti kostab Khk

liirutama `liirutama liiritama `kuule `kuidas `lindu `liiruta VNg

liis → klüüs

liis- → lees-

-liis Ls kiriliis, loraliiis

liisa pl liisa² niisad sil`gi liisa² Lut

liisk¹ liisk g liisu eP(g -o Emm Mar Vig) eL(g -o Plv Röp), `liisu R(n `liisku VNg Vai; g `liisku Kuu) loos **a.** `enne olid jua `kanged `liisku `lööma, `võeti kepp maast, `kelle käsi `piale jäi, sie sai Hlj; kene `pääle liisk `langeb, sie läheb `posti järele Lüg; Ein tehakse ühiselt `valmis - - labud numerdakse ää, siis `võetakse `liisku, mis `numbri kedagi soab Põi; Kui tull'i [keegi] alvema töö pääle `saata ja `keegi `minna es taha, siss kirjutadi see töö `pape pääle, teised ol'id tühjad liisud. kellele see täis liisk `langes, see pidi siss minema seda tööd tegema Saa; `liisku võtavad kepigä, kellel jääb käsi `piäle, sellel jääb võit Kod; liisuge võets maatuiki, et nurint ei ole Hls; mi_käve kolmõgese karjan, ku eläje kohe `lät'si kauõmbadõ, siss `hiiti `liisku, et kelles `vasta `lүүmä tulõ minnä² Har **b.** tsariajal loosiga nekrutiks mineja määramine Poiss sai `liiskul `käües `valge `passi `pääle Kuu; `kolme kümme elu`aastani `käisivad mihed keik `liisus Hlj; poiss meni `liisu `alle, meni `tienimaie Lüg; `Annaks jumal, et `meie poiss võttab `kaugelt `liisku, et jäeks kodu IisR; `numbri poisid `läksid ikka liisu `alla, mõni `pääsis ää ka Khk; vanast vene aal `võöti `liisku, kes soldatiks lihab VII; Vanast käist soldadipoisid keik liiskus Emm; tä jäänd liiso `alla; liiso läbi `võeti inimene ää Mar; `valdas olid kõik müürissepad, need ei läind koa `liisku Kse; `nekruidisi änäm liisuga ei `võeta, nüid `lähtväd kõik Tõs; ta lähäb tänavu liisu `alla Ris; siis ta läks `liisku ja sai sellest piastetud, ei läind soldatiks `ühti Nis; mehed `viidi ennemast soldatiks liisu läbi JMd; Vanast `võeti `nuuri mehi liisuge `soldanis Hls; eedeti `liisku, et kes sõaväkke piab minemä Nõo; `liisko lät'sivä `võtma komisjooni pääle, siit käevä Võrolõ puha Röp

liiskam `liiskam g -e Lih, -i Han lepatriinu `liiskame said kätte, panid püo `piale, [ütlesid:] `liiskam, `liiskam, `näita, kus mo `lammad on. `iõusis üless `vurdi Lih **Vrd** leeskana, liisken

liisken `liisken = liiskam – Vig

liiskopp `liisko|pp g -pi Tõs; pl `liiskopid Hää kandevahend, loogused `liiskopp, sellega `toodi võrgud paadist ära Tõs; `liiskopid - - kellega aganid või `põhku kandeti Hää

liisku `liisku Jäm Hls viltu temä läits nagu `liisku vähä, satti maha Hls **Vrd** liusku¹

liiskuma¹ `liiskuma, (ma) `liiskun VNg; tud-part liisutud Pha liisku, loosi võtma `nekrutid `liiskuvad VNg; sai silmanäü `järgi jäud `valmis `tehtud, siis sai liisutud [kalu] Pha **Vrd** liisutama

liiskuma² `liiskuma liisuma `kapsad `liiskuvad, kui vajutist peal ei ole; ära lase `kaljal ära `liiskuda Hlj **Vrd** liistimä, liistuma²

liisna → lisna

liisnikko `liisni|kko g -go akna või ukse välisraamistik ikkuna `liisnikko; `uksel on `välläs ka `liisnikko Vai **Vrd** liitška

liist¹ liist g liistu Khk Põi Käi(n liistes) Rei Mar/g -o/ spor Pä, Ris Nis Juu VMr I(liiss g liissu Kod) Äks KJn Hls Krk Ran, `liistu Kuu Lüg; n, g `liistu VNg; liist Rõn, g liisti Krk; list g listi Kam Urv, listi Krl/n -st/ Rõu; pl liistid Kod/-s-/ Kõp, liistu² Har, listu² Vas

1. kitsas õhuke kinnitus- või ilulaud; puuklots, -kild kui puu `riista tegi ja tuli `puudu, siis pani `liistu vahele Lüg; `akna raami liistud Khk; Ta lõi nüid papile liistud `peale, siis tuul äi kärista ää Põi; Liisted lõõdeks seina eere päranda peele, niisammute lae alla seina eere Käi; lõõ `siia liist vahele, väike puu liist Tõs; [paadi] ala laua vahede `kohta saavad liistud `peale naelatud, se peab sis vett, muidu ta kuevab arvaks Vän; paännin laua jalale liistu `alla, siss jäi paigale Saa; kui puhast lage tehakse, siis lüiakse liistud `ringi `ümmer lae Nis; laud `lonkab, peab liistu jala `alla panema Juu; sis ol'd tal liistid `lүүдud, et sis sai sedä `penki `mүүдä üless `minnä Kõp; ku põrmat är lүүд om, lüvväss liist `ümmert `tiiru; lae liistu om talade kül'len, oiave lage `kinni Krk; vahel `paanti `vennele liistud põhja `alla, siss es lahu niipal'lu `põhja kivide pääl Ran; ala ol'l nigu² listu² `lүүдү² Vas || [leiva] alumitse koore `külge om `säantse liistu lõõnu Hls

2. õhuke viil, lõik tiämä ubinasuppi, paama ubina `liista `ulka; `lõika õhukesed liistud ehk rattad Kod; üle pätsi lõegatasse õhuke liist Äks

Vrd liistak(as)

liist² liist g liist|u u Jäm, Kaa VII Muh Käi L/g -o Mar/ Kei Hag Juu JMd Koe Iis(g -a) Trm Äks Plt Trv Hls Puh Nõo(g listu) San, -i Kod Lai Hls Krk(n -st) San, `liistu Jõh IisR; n, g `liistu Vai; liist g listu Rõn; list g listi Krl Vas/n -st/ puust mudel jalatsi tegemiseks `liistud `panna `saapa `sisse, kui `lüüä puol tall `alle Jõh; enne `üiti kinna pakud, nüid oo liistud Muh; liistod oo need, kellega `saapod tehasse ja pä'ta tehasse ja Mar; väe saabas liistu `piäle Tõs; ät'il ol'li pal'lu `saapa `liiste, ät't tegi isegi `pastlid liistudega Saa; `liistude peal soab `pastlaid koa `tehtud, kui paks nahk on Juu; liistidel on klopud kua piäl; ei õle `niiskess `liisti, mes paras one, tuleb tehä uus liist Kod; liistid tehasse kase puust; kui `suapid tehasse, tõmmatasse nahk liisti `piäle Lai; vanast käesivä talult talule känksepä juudi, näil `endil olliva naha ja listu üten Nõo; `Liiste om `numbre `järgi, `uusi ja vana mooduga Rõn || fig Oia sa oma nahk, ära lase ennast liistu `pääle tõmmata Hää || Sui argipää käisid [meestel] nokaga mütsid ja need [olid] ikke omatehtud. Kuskilt toodi üks liistuks ette ja selle järele vorbiti Kei **Vrd** laisti, lest³

liistak(as) liista|k g -ku Pst, -gu Jäm Saa, -ga Khk(n -gas); `liista|k g -ku Hlj, -gu Kuu, -ki VNg; lista|k g -ka Mär, -ku, -gu Krl; liistak|as VNg/`l-/ Kaa L/-äk|äs g -ä Vig Tõs/ Ris Juu Koe VJg(g -u) Plt, listak|as Khn Hää, g -a liist, õhuke viil, tükk `leiva `liistak Hlj; kui puu `riista tehässe ja [laud] `puudu tuleb, siis `pannasse `liistak `kõrva; silmnägo on nagu `lauva `liistak, `kõhna puha Lüg; seina `kül'ges liistud, `kitsad laava liistagad Khk;

Tule akatiseks löödi puu jupi kül'lest liistakid Kaa; kuind `jusku va listak teene Mär; Kui `pähhklid noorelt ää korjatse, siis tuumed `kuivad ää nagu liistakad, sima põlegi Han; Umiku `anti kaks `väikest saia `kuklid - - kaks õhukõst listakast liha Khn; sopa liistakas akand jala ala Tor; ärä süü `erni liistagud (noori kaunu) Saa; kui obune - - ei süö, siis on ta pienike kui liistakas Koe; seebi listak Krl || õhuke Pailu maha ööveldad, öerud laua väga listakaks Hää

liistes → liist¹

liistik(as) → liistükk

liistima → listima¹

liistimä `liistimä, (ta) `liistib; (nad) `listiväd

1. liisuma `kapsad `liistiväd ärä, nisuke imelik magu on täl juuren, kui süüid tädä Kod
Vrd liiskuma², liistuma²

2. määrduma; plingiks muutuma rinna piält ärä `liistind, läägib ja kõva ku plekk; põll `liistis ärä ku nahk; mõni inimene pühib käsi puusa `külge, undruk `liistib ärä; kõis on ärä `liistind, `eeste oo kare ja karvane, peräss `liistib ärä, one sile ja libe; kui nüärid ärä `listiväd, lähväd libedäss Kod

liist|liin nõör, millega puri on masti külge kinnitatud on `liistlined `kinni siudud Phl; Liistliin ojab `topsiegli jõlusast vasta `tinga Khn **Vrd** lest-, liks-, lits|liin

liistrine `liistri|ne Hls, g -se Khk; `liistrene Trv

1. kliistriga koos üks `liistrine papper jäänd `seie rennile Khk

2. nätske, taignane pudrujahu `jäeti sõmeramass, et sÿj puder es tule nõnda limpsine, `liistrene Trv; koorikse man om `liistrine, ku leib ei tõusnu `äste Hls

liistuma¹ `liistuma Iis, `liistma Kod, (ma) liistun tükeldama, liistudeks lõikama liistun kardulid supi `sisse Iis; ubinad (kartulid) tahavad ärä `liistu Kod **Vrd** liipuma

liistuma² `liistuma Hlj RId(-maie Lüg) Kaa Kse; nud-part `liistund Amb liisuma, lahtuma viin `kardab `liistumist; kali `liistund, siis on vesine, ei õle magu `rohkebb ku `vielgi Lüg; Ölut pole änam kena, oo seikse liistund mau juure vetand Kaa; vili `liistub salves ää Kse; Kuas käis [õllekannul] pial, selle all siis õlu käis edasi, ei `liistund nii ruttu ää Amb || fig pane suu `kinni, `muidu südä `liistub Jõh || kuivama ärä `lõika pali [leiba], jääb `liistumaie Lüg **Vrd** liiskuma², liistimä

liistu|mekk kolkunud, seisnud maitse kui õlu `sõisas, siis `tõmbas kõhe `liistumekki Lüg

liistük → liivistik

liistükk liistü|kk g -ki Khk Mus Emm; `liisti|k Pha, g -ka Khk; liistik|as g -a Kaa taim, hrl leesputk liistükk oli einpilli `taoline taim, see `aitas ussi ammustamise pärast Mus; Liistikad on sandi aisuga Kaa; Meitel maja tagune keik liistikaid täis kasund Pha **Vrd** leestük, liipstükk¹

-liisu Ls kiri-, kirju-, lepiku|liisu

liisu|alune nekrutiaalne noormees ise `liisualune juo, aga `ninda rumal kui vasikas Lüg; si `asta sii `pailu liisu alussi Khk; liisoalosed `lehtvad `liisko `vetma Emm; sii oo meto tükki liisoalose mehi Mar; liisualused käisid `liisku `võtmas, läksid `soldaniks Juu **Vrd** liisupoiss

liisuma `liisuma Jõe Kuu u Jäm, K Iis Kod Lai, `liiso- LNg lahtuma, jääbima, seiskuma, kolkuma `arstirohi ja olut `liisuvad ära Jõe; Pane `viina pudelille kork `pääle, `muidu se

`liisub jo ärä Kuu; sii `tuhle supp, kolmat nel'läät kord `soendud, see on `liisund Juu; Piimal on `liisund mekk; Koore `liisund kord on kohe niisuke kollakas Jür; `kapsad lähevad kohe `liisuma HJn; `liisund pudru ei `kõlba änam `süia JMd; kui iadikas on korgita, siis `liisub kua ää, `üsku vesi on kohe Kad; va `liisund õlut, ei sedä juo `kuergi Sim; Kui nõrk preßs `panna, siis ka `kapsad `liisuvad ära Kod; küpse liha `liisub soojas ära, kis seda `liisund liha veel `süia tahab Plt || fig `Armastus `liisub `nindagu `lahtine olut Kuu **Vrd** liiskuma², liistimä, liistuma²

liisu|poiss = liisualune Tulev nädal jo `lähvadki `liisu`poisid IisR; vanaste kõisid liisu poisid kommissionis Tõs; Liisupoisid on läind, külagi on `vaikne Trm; Kellel liisu ala tullid miinnä, õigati liisupoistes Hls; Egä aasta võeti liisu poisse Nõo

liisutama liisutama VNg/'l-/ Kse Khn Hää HlJK Puh liisku võtma `nekrutisi `liisutada VNg; läksid liisutama Kse; Akkamõ liisutama (loosi teel kalasaaki jaotama) Khn; mõisas jo liisutati, panivad keda tahivad `liisku HlJK **Vrd** liiskuma¹

liit¹ liit g liida Jäm Mus Krj Hi Rid purje serva tugevdav nõor liida kõved Jäm; Purjul oli kanepi nõörist liit Krj; purju mujald `valmes, aga liidad eereest ära; Mida suurem puri, seda jämem liit Emm; liidad `käivad kauda purju äärt Rid **Vrd** liik³

liit² liit g liidu Muh L(liido) joot, alkoholiga kostitamine mingi sündmuse puhul me jõime paadi `liitu Muh; müis laadel pul'li ää, nüid tegevad pul'li `liitu Mär; võtame `liitu Var; Täna juõmõ uiõ puadi `liitu Khn; läks poja `liitu `jooma Aud **Vrd** liik², liitk

liit³ liit g liidu Han Aud järk, munemisperiood Kana muneb esimest `liitu Han; nende ani `olle munen metu `liitu, aga põle `auduma läin Aud **Vrd** liik¹

liit⁴ liit g liidu Emm Käi Var Aud Pär Hää mõrrajada mol kaks kolm `liito `mõrda sees Emm; liit `mõrdu oli meres Var; kolm `mõrda oo meres iki `liitus Aud; miul ka üks liit (osa) selle mõrra juures Hää **Vrd** liik¹

liit⁵ liit g liidu Jäm Ans Muh Khn Hää

1. a. liikumata jää meres; suurem jääpank `Õhtas saemõ `liitu ning jääsime magama; [tuul] võtn liidu `lahti Khn **b.** lade pae liidust `võetse `paesa Muh

2. jääpragu, -lõhe ku liit lai on, siis obune ei saa üle. eina kot'i `viskasime liidu `sisse, siis obune `kargas üle; Meri on `liitusi täis Hää

liitama → liitma^{1, 2, 3}

liitema → liitma²

liiter `liiter g `liitr|i, -e Kuu Lüg Vai eP(g `liiteri KJn) Krk Puh KodT San; n, g `liitri Ote spor V(-t'- Har), `liidri Nõo mahumõõt; liitrine nõu [lehm] ei `anna `kümme `liitrigi Kuu; neid pudelid on `mütmesugusi, `liiter ning asunik Kaa; ma saa kaks `liitrid `sooja `piima nädalis Pha; See purk on ikka `liitri kahene (umbes kaheliitrine) Põi; ma_p sõõ `liitridki [piima] `päevas ää Muh; kosja viinad tuuasse koa `liitritega Mar; `enne o'llid toobid, siss tullid `liitred. `tangu `müiti turu pääl `liitrega Saa; mis nad piima `liitrest võtavad koa Juu; viis `liitert on neli `toopi Tür; oli kolm `tuñdi metsas ja tõi seitse `liitrid [maasikaid] VMr; see on nii kit'si - - inimene, ta piima `liitred ka `sulle ei müi Plt; ma_i mäletä, mitu `liidrit ta üteli `lambast `rasva saavat Nõo; perenasel o'lli neid lännikid mõni, mõni kakskümend viis tükki, nissugu suurõd, mes kümme `liitrit ja viis `tõisšküme `liitrit `sisse lääp KodT; vanast ku õsti toobi `piimä, sai kõtu täis süüä?, no? osta?, andass tu `liit'ri, jääss kõtt poolikulla Har **Vrd** litra

liitima → liitma³

***liitk** p `liitko; pl `liitkad liigud `müödi `silnud `vällä, siis `mändi kabaka `liitko
`juoma; tegi üväd `liitkad Vai **Vrd** liik², liit²

liitma¹ `liitma Jäm Pöi Muh Rei Mär Kse Tõs Tor Juu JMd Iis Trm Plt, -me Hls, -mõ
Krl, (ma) liida(n); `liitmä, (ma) liidä(n) Tõs Kod KJn Rõn Har Rõu; `liitama, (ma) `liidan
Kuu/-ämä, -än/ VNg Jõh

1. ühendama rebend `asja võib `liitada VNg; kivid liidetsesse kokku [ahju tehes]; nee
`liitvad kokku ennast (abielluvad) Muh; liideti metu `valda kokku Mär || liituma, ühinema
[kadrisingid] pannit oma ilparakit `säl`gä - - ja siss liidivä kokku ja `mihti `küllä ja `kõrt`se
`sisse Rõn

2. tihendama; lihtima, siluma kui põrandad tehasse, siis liidetsesse põrand `iasti ära Iis;
`üüvligä liidäd `riissa. ku teed, siis liidäd, et lavvad ligi lähväd; ravvatüü juuren kua
liidetsesse ja viilitätsesse, egä tagomiseegä `kõike sua Kod; laud tahab kokku `liiti; `tisleri tüü
man liidetsesse ja liimitse Hls || kinni panema kiäss nail rit`sikeil (kilkidel) suu kiñni oss
`liitänü? Har

3. kanga taha jäänud serva järele kuduma; lõnga jätkama, sõlmama kos vahet jäi vahele,
sij liideti ära. kas surnukaga läks mõni lõng rikki või, siis `üeldi, et vaea `liita Trm; `liitsin
kangass `perrä, tõiss kätt `tõmbas ette, tõõne serv jäe taha Kod **Vrd** liiduma, liivima¹

4. u (matemaatilisest tehest) `Liitmine ja lahutamine poisil õsna `selge, `liitma ta akkas
juba `oasta viieselt Pöi; nüid `ütlevad liidame, mo `aeges oli ikke, et panema `juure Juu

liitma² `liitma, (ta) liidab Kse; `liitama Khk Krj, `liitema Jäm Ans; (ta) liidab Kaa liiva
alla mattuma, liivaga kattuma `liiteb `kinni liiva `sisse, laine `viskab `liiva `peelee Jäm; pal`k
on ää `liitand; liiva ala `liitand mere ääres Khk; Järve kurgu liidab ka täis Kaa; Meri
`liitab [uppuu] liiva `sisse ja `sinna ta jääb Krj; [meres] liidab liiv kohe obuse jalad ja
`vankri rattad `kinni Kse || sadestuma sukkur `liitab `põhja Khk **Vrd** leetma

liitma³ `liitma, (ma) liidan Rid; `liitama, (ma) `liita(n) Mus Käi; `liitima Phl purjele
äärenõõri, liita külge ajama purjud liidatse ää Mus **Vrd** liikima²

liitiline `liitri|ne g -se KuuK Võn, -tse Urv Vas; `liiteline Pst/-n/ Plv liitrine suured
kivi pot`id - - `kümne `liitrilised KuuK; `katsme (kaheksa) `liitelin [nõu] Pst; Tsõõrik ol`l
lavvust tett, ol`l paari `liitrilitsi ja suurõmbit kah viijl Urv; kolmõ`kümne `liitrilitse ja?
suurõ`karra? Vas

liitrine `liitri|ne Jõe Vai Khk Kos, g -se Pöi Kod, -tse Kse; `liitre|ne Kul, g -tse Hää
liitrit mahutav (nõu) `mutku votta `piimämanerga `seljäkotti ja mene [meiereisse],
`kümme `liitrine `seljäkottis ja `viie `liitrine kääs Vai; poolteist `liitrene sauest kruuk Kul;
Piim `pandi püti `sisse `apnema, seuksed `väiksed pütid olid, kolme `liitritsed Kse;
kahe `liitrine kauss oli suppi täis Kos **Vrd** liitrane

liitška pl `liitška? akna välisraamistik, piidad, lengid – Se **Vrd** liisnikko

liitu `liit|u Lüg Mär Kse Nis Juu Amb Jä VMr Lai, -o Mar Kul (tihedalt) kokku, panka
`kapsad `vaovad `liito Kul; märg vili sai `auna pantud, vaond nii `liitu Mär; eenad on nii
kõvaste `liitu vaond ja läppämä läind Juu; roigasaed tuli teevaste naeale `liitu Amb; kore
ein, se jääb koredalt kärbisesse, arvast, ei vaju `liitu Jn; kilud on ästi `liitu `laotud Koe;
suvivili lähäb [parsil] `liitu - - vajob nagu nõnna `ühte `panka VMr; koogid lähvad `liitu
[kui tainast tihedalt pannile panna] Lai **Vrd** liduse, litsu

liitujänes (jänes) `liitujänes, nied on alati al'id, talvel ja suvel; tema lasi `liitu jänekse maha, oli suur nagu nuar lammas kohe VJg **Vrd** leedu-, liitvajänes, litu¹

liituma¹ `liituma VNg Khk Kaa Pöi Mär KJn, -mõ Krl (kokku) vajuma `kaapsud oo nõnda ää `liitund, kiha `sisse kõvali `vaibund Khk; Kops pidade selja `külge `liituma, nüid juba teist kord `aigemajas Pöi; eenad `liituvad kokku, lähvad saadiks märjalt Mär || ühinema ammedi mihe omma üttekokku `liitunu[?] Krl

liituma² `liituma ära lendama `lindu `liitu VNg

liitus `liitus Tor Nis JMd JJn Koe Pil (tihedalt) koos, pangas `liitus koos kõik Nis; mesi on `liitus JJn; einad on `liitus Koe **Vrd** lidus, littus

liitvajänes `liitva- VNg, `liitvä- Plv (jänes) `liitvä jäness, kraants kaalaga, hahk jäness, hanna ots ol' kah `valgõ Plv **Vrd** liitujänes, litu¹

liiuma → liiduma

liiustama `liiustama andma; lubama `Liiusta `mulle ka `oite vähäkäsegi `kuogi jahu; Sield `liiustetti igäle ühele, kes aga `sinne läks Kuu

liiv¹ liiv g liiva eP(g -ä Tõs KJn; n lii Ans Khk; liib g liiba, liiva Lā[liibā Mar] Nis Juu) eL(g -ä Trv Hls; n leju, liiu, liu Lei), `liiva R(n `liiva VNg Vai) liiv; liivane maa sõmerane liiv; `valged `liiva on siin `metsävahi tua `juures; jõe `ääres on vie `kierätud `liiva, ei õle muda `ulkas, on `selge puht liiv Lüg; mere `ääri `koutu ning mõni põld ka, `pal'lad `selged liivad, seal ep kasu midad Jäm; lii jooseb selle teisest `otsast teisse ning selle `järge möödeti `aega (liivakellast); jäme liiv on, mis võib saue sega panna, selle järel tuleb sõmer liiv, veel jämem on kruus Khk; Mõni kivi põles sauna kirisel oort liivaks Pöi; lestad `lähtvad liiva `alla, pukevad liiva `sisse; `tuiskab üsna `liiva Muh; männikust tuuasse kollakast `liiba Mar; meite maa sees peenikest `liiva ei ole Mär; `enne `seisis ikke liiva küna `õues, seal `seisis liiv sehes, kus `pešti puu neuesi Aud; ku vesi ära lääb, käi pal'last `valged `liiva kauda Hää; kui soab `küntud, siis liiv sii meie põllu peal `tuiskab nõnna et Juu; liiv one pehme nagu jahu; ku kuum aeg, kruusane liiv one viil kõege alvem, ärä põletab vil'jä puhas Kod; inimene piab `aastas ära `sõõma leisiku `liiva ja kaks `naela `karvu - - minu vanemad seda `ütlesid, aga kost need `sisse saavad, seda ma küll ei tia Lai; tji `ol'li nigu üks tuhk, `lendav liiv `ol'li SJn; al'l liiv piap sõnnigu väe `kinni, alli liiva pääl kasvap vili Krk; just kui `liiva aab `taevast maha joba mitu `päevä joh Hel; tju `valge liiv tei anuma `valgess, puu anuma olliva `valge nigu piim Nõo; liiva pääl midägi `kašvi, mõni jagu `liiva annap rükä `äste Kam; ark ader lätt nigu tuhk`auda, ilma põhjata liiv Ote; `liiva `pandva_pottsepä_savilõ `sisse, liiv tege savi lahjõmbass Kan; meil on sääränne ahk liiv, tju ei kanna muud ku kanarikku Har; Tju anuma `mõskmise liiv ot'siti illuss `valgõ ja_peenükene Rõu; `liiva pruugitass ekka `paika; liiv tege `samblõ suu peenikesess mullass, aga_pik'k aig lätt Plv; liiva pääl kartohkit viil saa, muud saa ai[?] midägi[?] Se; vahanõ liiv um halv, kel um inäp maad, tuu timmä künnäki ei Lut || fig püksid sõeluvad `liiva (hirmust, kartusest) Juu

liiv² liiv spor L, Nis JMd Trm Kod VIPõ spor eL(liiv Krl Se), liib Kul Vän(g liibi), g liivi; n, g `liivi VNg

1. võrkpüümis kolmnurksel puuraamistikul; ka toki otsa kinnitatud võrkkott kala- või vähipüügiks liiviga käevad jões madala peal; lähme liivile; iga `üüsi on `liibidega jões Vän; liiviga sai kala `ästi Saa; vähid läksid liivi `sisse JMd; üks müttäb müttägä `kolden,

tõene liivigä vassan, kalad juaksevad `liivi Kod; Liiv on `lihtne püigiriist, `ummes süllä pikkusel kolmekaändisel raamil on `kahte `kül'gi ja `otse pääle võrk tõmmatud, kolmas kül'g on `lahtine Vil; `jalksi olet esi vijn rinnuni, kate mehega püvvät liivige Trv; mehe käüisiv liivil Hls; seeni ku ma `sanna küti, lätsivä mehe liiviga kalale Puh; liiviga püvvetäss `ähki, liiv `ommõgi, kellega `vähki püüdäss Võn; liiv om vallaline, `tuuga piät ruttu `võtma üless, ku kala `sisse lätt Har; liivi perä om ahemb, edeots om laemb; kos om `kangõ vuü pääl, [seal] liiviga mütime Se Vrd livi

2. kahv ku jäda võtavad, siis üks võtab liiviga neid `paksu `räimi merest Hää

Vrd liim⁴

liiv³ liiv g `liivi Kuu Hlj VNg pihik vanal inimestel oli liiv Hlj; `sieliguga käis `jälle, `niskene `sitsi `riidest oli `tehtu, nisukene lühükese pihaga kohe, `liivist seda `ütlesivad VNg Vrd lihv², liivik³, liivistik

liiva- liiva sisaldav, liivane kanad `koplutavad kohe `ninda, et `liiva tuisk käüb `kaugale Kuu; `Liiva ang õli `este `männiku `ääräs kole `kõrge, nüid on juo madalamast vajond; Siin õli `este `liivakõrb, ehitäsima `uoned `liiva `kõrbe `äärde; `Tõisepuol suo `serväs on `liiva `küngäss, `liiva `künkäs `männid ja kanermud `kasvavad pääl, `ümbär `liiva `küngäst on `pehme suo; üks kakssada `mietri on se `liiva mägi pikk, sie on kõik `tuisust sie, `liiva `tuisust sie mägi tuld Lüg; liiva mullaga põllud kasvatavad `tuhlid küll Khk; See on kena liiva mulla moa, sau all - - seda paramad moad annab `otsida Põi; liibäauk on üks liibä maa, kus külä `liibä võtab Mar; liiva unik oo kõik laiali `aetud Mär; seal oo paeguti suurd liibamäed Mih; sii oo paelu `liivä, va liivä küngäs kõik; `sohke liivä mägi - - `õetse liivä selg Tõs; nõmm, liiba kõrve `rohkem, liiba maa PJg; säääl on rabade ja soode vahel liivasellad Saa; einama seest läheb liivaseilandik läbi Kos; meil on suo kõrved, meil liiva `kõrbesi ei ole VJg; ku suur tuisk one, `tuiskab kõhe liiva anged; liiva küngässe piäl ei kasva kedägi Kod; mudane järv ta on, servas tükati on liiva põhi Äks; org ja jälle mägi - - `korgõ kenk, midägi säääl ei kasu?, `ütte `õkva liiva kõrb Võn; kos liiva rinnak läbi lätt, tuü om liiva sälläng Kam; liivakengust lätt tji üle, üle liivakengu; päält om illuss maa - - sinine savi ja mõni kibenäke liiva `kõrda; tu vana liiva sälländik, egä sääl midägi ei kasva Ote; meil siin Karstin ei olõ `kunagi liiva `hañgi olnu?, siin ei olõ `säänest `tuiskajat `liiva Kan; pal'lu liivatsõid kotussõid, suurõ? liiva lagõndiku? Har; liiväterä olõ õi_suur ei_lağa, a kae_ku suur mägi saa liivaterist Rõu; liivahavvast `veetäss `liiva; tah üte päävä ol'l suur liivatuisik, sääre peenikene liiv um nigu tuhk, tuü `tuiskass nigu lumi Plv; siin omma olnuva `väega suurõ_mõtsa?, nuü omma ärä_palanu - - kos liivakengo oma?, nu oma? alalõ jäänivä Röp

Liiva-Hannus: euf surm Eks `uoda `muudku sidä `liiva `hannust, ega muud ole Kuu; `liiva `annus tuleb `sulle ka järele Lüg; `Liiva `annus jo `uatab, vai mina `ilma `sambast jäen IisR; läks liiva annuse `juure Mus; va liibä annos pärib so ää Mar; mool kaks `peigmest oo, va liibä annus ja va mulla madis Vig; Liiva annuse juurest põle `kiski tagatsi tuln Han; liiva annus koristas ta ää Vän; `oota seda liiva annust nii et imu `otsas HMd; ei se liivä annus nää ka molle jarel `tulla Juu; meele ja mõttega `tjissegi viil, aga käed ei kuule enämb sõna, mugu ooda liiva annust Ran; küll liiva annuss tuleb `mulle `kosja Puh; ka ku liivahannuss `perrä tulõ sul sõss Har; liiva hannuss võt't är umass Rõu
Vrd Liiva-Peeter

liiva|hõõtsik(as) -õõtsik KJn/-t'/ Nõo, -õtsik SJn Trv Rõn, -õõtsikas KJn liivapugu kana liiva õtsik, tollega ta seedip enda `toitu Rõn

liiva|joom a. liivaleede, -seljandik meres liiva joomed, liivased rahud Ans; liiva joomed jäänd üsna kuivale, mered nii kuivad Khk; liiva `joomade peal - - vesi murrab, paadiga äi tohi lisi `menna Pha **b.** liivane viirg sit_maast keib üks liiva joom läbi Khk

liiva|juss pl liivajussi (väike kala) – Hel **Vrd** liivarull

liivak¹ liiva|k g -ku Aud Saa JMd VMr VJg Kod KJn Kam Ote Krl Plv Röp, -gu Rõu Vas Se; liivä|k g -ku Trv Hls; `liiva|k g -ku RId, -gu Kuu liivane maa, liivaala; liivakungas siin `Suurbä küläss on üks niisugune `liivak, kuhu oli `maetud siis neid `katku `surneid; `Korvije jauks `kaevati liivagust, neh siel sai käde `männu ja kadaja `juuriku Kuu; `Liivaku all `kasvasid `kuused ja `kannu sõnjalad, `liivaku pial olid `männad IisR; liivaku pääl kedagi ei kasva - - maa kuivab ära Saa; lina tahab liivakud `saada VMr; mänd kasvap suu ja liiväku pääl Hls; liivak om `vaene maa, kütä sinnä sitta niipal`lu kui tahat, ei anna üle kate kolme `sijmne; liivaku pääl rügä iks kasvass, muud `vil`lä ärä looda põvvaga Kam; mul `kartohli umma_tah vana liivaku pääl Plv; vana sanna tõi küläst - - `Pääsnä liivakult tõi uma popsi huunõ² siiä² Röp; liivak ol`l säääl `väega ar_miinitet `miinega² Se

liivak² liiva|k VMr Puh Ote Plv, liivä|k Hls, g -ku; `liiva|k g -ku Lüg, -gu Kuu liivakas, liivane Ku `tahtu tehä `juurist [korvi], siis täüd valatada niisuguse `liivagu koha, kus `männüd `kasvavad Kuu; [tal] on `liivaku maa, ei saa `einä egä midägi Lüg; liivak maa, liiv põletab ära vilja VMr; siin om pal`lu liiväkid maid, liiväku maa pääl ei kasva vili Hls; põld um `väega liivak, ei kasu² midägi Plv **Vrd** liivakune

liiva|kammeljas pl `liiva`kammilad (kala) – Jõe -kana (putukas) Ooda natust veel - - ma näida `soole liivakana Rei

liivakas liiva|as Jäm VII Põi Muh L(liivä|äs g -ä Tõs) K I, `liiva|as RId, liiva|ass Krk(liivä-) spor T, Rõu, liivag|as Khk, g -a; liiva|as g -u VJg Vas/n -ss/; liivaka|ss g -tsõ Har; liiva|õss g -õ Krl liivarikas, liivane meil on `liivakas põld, `kuivaga ei `kasva `vilja Lüg; aga sis se koht on `niske nagu `liivakamb, `kõrgemb Jõh; Nii kena `sõuke `pehme liivakas moa, kenasi `tuhlid kasvatab Põi; liivaka põhjaga maa LNg; `sohke liiväkäs `kerge moa Tõs; eks ta ole nisuke liivakas, `kõrge küngas, kus ta kasvab, sie uñdi arjas Amb; liivaku põllu peal kasvavad ead muredad kardulid VJg; liivakas maa tarvitab `rohkem sõnnikud - - ei pia sõnniku `jõudu `kiñni Sim; liivakas mua, muld ja liiv segämine - - nõnna pehme ja iivä arida Kod; nõmme maa oli `kõrgem maa, sial oli vähäm `mulda, iki viletsam, ta oli `rohkem liivakas Plt; `lamba lilli kasvava liivakidel aenamail Ran; järve põhi om liivakõss Krl; mul sääräne liivakass muld om Har **Vrd** liivak², liivakune

liiva|kivi kergesti murenev kivi, millest saadi puunõude küürimiseks liiva `Liivakivel on `kullateräd sies Lüg; meil `pandi `kuolis `liiva kive `pääle `polvile Vai; raudkivi mis sauna ahju peel ää põlend on, se o liivakivi, ta läheb liivaks `jälle Khk; Vanasti `võeti liiva kivi ja pekseti vasariga liivaks, liiva ja palava `veega küüriti puu rakkusi Põi; Liivakibi on `siuke, mis laguneb ää, vanasti `pešti nendega piima püt`ta Tor; sai keriselt ikke of`situd liivakibi. mõni kibi läks nii `apraks, et ei kannatand võtta, lagunes liivaks, võta ja pese nõnna et Juu; liivakivist liiv on vali, moast liiv on `pehme HJn; mis punased kivid, need on liiva kivid - - liivakiva võib ka `müiri `panna Plt; `pehme liiva kivi, na om `õlpsa `lahku

Ote **-kubu** liivapugu liiva kubo on `veški, mis keik `pieneks tieb Ris; kana sei `küüsi ja `nak'se lokitama, küüitse olliva liivakubun ku ärä `tapse Ote

liivakune liivaku|ne Kuu`l-/ Saa, g -dsõ Plv liivakas Kadaja `juuri sai ka käde igä `liivakust maist Kuu; see mäekül'g on puha liivakune Saa **Vrd** liivak²

liiva|küna liivaga küna puunõude küürimiseks kappad ja `piima pütid `jälle `niiskesed `ümmärgused, kus piim appandatti, nied kõik tuli igä `lauba `liiva künal `pessä Lüg; liiva küna on nagu sea küna ühest puust, rae `jalge peal Kul; liivä künä `seisis `õues, kessnädäli ja `lauba oli suur `õerumine Tõs; kerised puustati ja sis seal põlesid kivid, `niukse liiv, sellega sai liiva künas püt'id `valgeks pestud Nis; Mõnel `ol'li kolme `jalgne liivaküna, kus sõis `riistu `pesti KJn **Vrd** liiva|mold, -pali, -ruhik **-leede** liivaseljandik; liivaluide `liiva `lietelt sain `kolme `naelase `lesta Hlj; Siin on `liivane maa, `este õlid `liiva`lieted, `lainelised `nindagu mere`lained, tuul ajas `liiva ühast kõhast `tõise Lüg; kõhe ku liiva`leeted ärä lõpevad, one luamusse mua Kod || liivane koht mõnd kotust üldäss et savileede², mõni kotuss `jal'ki um liivaleede² Plv **-lest** (kala) kivi`kammelal on `pienikene `kärnä `sellas, `liiva`lestal on jämedad; `liiva`lestal on `ninda kui `liiva `selläs Vai; liivalestaks `üiti -- ne on naastalise seljaga Mus **Vrd** liivanõll **-lill** (taim) liivalillest `tehtama teed Pt

liivama `liiva|ma, liiva|ta² Kan Plv/-mma/ Räp, -me, -te Trv; `liiva|ma, -da VNg a. liivatama `oued `liivada VNg **Vrd** liivastama b. muldama mi² eilä `liivssimi `kartolt Kan; `kapstid liivatass Plv c. liivaga hõõruma kipi tahive liivate igä `lauba Trv

Vrd liivatama

liiva|maa liivane maa, liivane muld siin on `liivamaad, siin `õiged `mullamaad ei õle Lüg; meitel pigem liiva maad, odra nii lühine, saab juuril ära `kistud Jäm; Liiva moa on sõnniku kurn, vägi vajub kõik `alla Põi; Liivamaa vili o peene teraga ja paksu kestaga Vig; liiva mua -- teda `küntasse sügavalt, siis ta läüb musta mullaga segamene, see ei karda `põuda ega `vihma Trm; liiva maa pääl kasvavad iad tahedad `kartulid Äks; liivamaa om `kerge kündä, lase ku sosisess Krk; maad om `nellä `sorti, mullamaa, kruusamaa, savimaa, liivamaa Kam; Liiva maiõ pääl, sääl kasvatidi `kartult `rohköp, selle õt sääl õs olõ`nii ukka minekit pelläte Krl; savimaa pedä iks enämb vett kiñni`ku liivamaa Har; mis säält saia², puha liivamaa² Se **-mold** liivaküna meil oli `liiva moll kohe oli, liiv oli sies ja `sinne `tehti siis lehelist -- ja `küürisid [puunõud] nii `valgest ja `puhtast VNg; liivä `mol'dis küiriti riistad `puhtaks Juu; liiva mol'd oli ja siis selle tõeme tuppa -- `liiva `raiusime sinna `sisse Kos; liiva mol'd, seal ei `tohtind muud `pesta kui piima püt'ta Jür; [puunõusid] `pesti liivamol'lil Amb; siss `viidi [nõud] liiva mol'di, siss noid säl me `krat'seme TMr; liiva mol'd ol'l tettü kah, puu `sisse kaivetu nigu konagi mol'd Ote **Vrd** liivmold

***liivandik** liivandiku selg liivaseljandik – LNg

liivane liiva|ne Rid Trv, g -se S Mär Han Tor Hää K I Krk, -tse Kul LÄEd Aud Tor SJn T; `liiva|ne R, liiba|ne, liibä- Mar, g -se; liivä|ne LNg Tõs, g -se KJn Hls, -tse Saa; liiva|nõ g -tsõ, -dsõ San V; pl liivatsõd Khn liivaga kaetud, liivaga koos; liivast koosnev; liiva sisaldav vana `liivane põld, ei `kasva kedägi; `poisi jalad on `liivased, tuli `õuvest Lüg; `selge ilmaga paistab Kuramaa liivane rand Jäm; liivases moas kasvavad kenad `tuhlid VII; Seda oli küll, et tuulingul `lastud jahud vahest liivased olid, kivi oli liivane Põi; männäd kasovad liibäste maade peal Mar; Siäreküläs ette liivatsõd põllud Khn; liivatse maa õl'g,

tema on kõva nagu pil'liroog Aud; jõel on liivatsed `kõrged ääred Saa; see tükk moad nõnna liivane, ei kasvata kedagi teene Juu; liivase põhjaga põllud JMd; kuda se jõe põhi `kuiskil on, ühes kohas on ta ilus puhas ja liivane, teises kohas `jälle mudane ja tüma Kad; liivane ja ränk tee, obene ei jõõda läbi vedäda Kod; mägra on nagu vähälik koer, kos `kõrgemad liivased metsad, säääl ta pesitseb Äks; liivane maa pidi läbi laskja olema, et `raiskab pal'ju sõnnikud Lai; mis `siaksed `kõrged kingud on, nee on ik'ki liivatsed, mulla maa on tasane SJn; mõni tük'k `nurme om liivast maad Ran; nisukene liivane õhukene kotuss `ol'li, säääl `ol'li noid konna `karpe küll ja küll Nõo; siin om `mitmit liivatsit talusit - - liivatse mehe `ellivä vaest `viisi (liivase maaga talukohtadest) Kam; molli põhjast liiv tuusti pääle ja iks `lasti nühkä nühkä anumat pidi tolle liivatse tuustiga Ote; vanast ku `hõela_kivipoolõ? ol'i?, sõss lät's pal'lo `liiva jaholõ `sisse, sai_liivatsõ_jahõ? Kan; ü põhi om liivanõ, Koiva veeren om pal'lu liivatsõid kotussõid Har || fig laste leib om liivane, tyy ei lää kaalast `alla Ran; sul jo liivanõ pää om, olõ õi miilt pääh Se

liiva|närija liivanärija liivapugu – VJg **-nõll** kammeljas, lest `Liiva `nõllid, `viltu `suuga õhukesed kalad Lüg **Vrd** liivalest **-paju** (taim) `Liivapajod - - nied on pikkade `kitsade `lehtedega, `allid lehed, `varred `kollakad, `läikjad Lüg; liivapaju kasvab jõe kallastel liiva peal Mus **-pali** liivaküna `enne olid piimapütid puust, neid küüriti liivapalis Mar

Liiva-Peeter: euf surm liiva `pijter om vanade kosilane Hää; `uytan nüid liiva `pijtrid, surma `tuñdi Kod; mul on kolm `peidmest: liiva `peeter, kabeli `kaarel ja mulla madis MMg; ega ma ike kohegi enne lähä, kui liiva `pijter viib mu ära Pal; pane `säl'gä mes sä paned, ega nooress enämb tagasi ei saa, mu_ku ooda liiva `pijdre enne Nõo; ni_ka ooda ma kosilaisi, ku liiva `pijtre `perrä tulõ, tyy om tyy pää kosilanõ Har; liiva `pijtre kut's är? kodo Rõu; massa ei_ `väega_tük'ke? sinnä_liiva `pijdre mano Röp **Vrd** Liiva-Hannus

liiva|pugu linnu lihasmagu anel oo sõt'id, kanal oo liivapugu Mär; liivapugu `jahvab kõik `katki, teräd ja muud Tõs; kui lähäb tina liiva `poosse, kana sureb kuhe ää Ann; liivapugu on kanal eden, `liiva ja kivitikkä täis Kod; liivapoost lähvad terad läbi, siis on puru ja peenike Ksi; õt'sk om kanal kõtu all, sääält lätt süük liivapugu `sisse Kam **Vrd** liiva|hõõtsik(as), -kubu, -närija, -sõtt **-puu** ploomipuu Ma? sei pal'lõ liivapuu marju Vas; liivapuu ma'ä?, kalõ `süäme šeeh Se **-põrnik(as)** (putukas) liiva põrnik, see on sele must putuk, tiivad peal VII; liiva põrnikad, mis maas käivad, nisuksed suured, nied on kevadest sügiseni Amb; liiva põrnik - - lennab mai kuus, suured pruunid IisK **-pääsuke** kaldapääsuke liiva pääsused teevad nisuksed augud, maa `sisse õõnitseb pika augu Aud

liiva|rohi liivatee (taim) liivarohi lilla õitega; liiva `rohtu ma joon `aasta `rinki Rid; kui kül'metamise `aigus, noho, teed seda teed, iad `keeva liiva roho teed Kse; liivarohi kasvab meie karjasmaal, neist soab ea tee Juu **-ruhik** liivaküna liiva `ruhven lasit läbi, sõss olliv lusigu varre ninda `valge; liivaruhik olli palgist `vällä õõnistet Krk **-rull** rünt; hink; suurtobias; väikemudil jt väiksed kalad Liiva rull on pisike sõrme `pitkune kala, jäme pea, peenike kere, liiva `karva Põi; liivarullid, nee pannasse õhje `otsa Muh; `topjad ehk liibarullid, vähikesed kirjud kalad Rid; liivarullid - - ümār`kortse kehaga, musta-alli täpilised Mar; Liivarul'l poeb liivassõ Khn; liivarul'l tahab kõba kibi `põhja Tor; Liivarul'lid on niid, mis kõhuli liiva pääl vagusi Hää; liiva `rullisi saab sügise võrguga jõest Trm; liivarul'l om õige til'luke, õnge `otsa pannas Hls; liivarul'l `väike kirivene al'l, ümārik

jämme `päage Krk; `ürti üteldi liivarulliss kah Ran **Vrd** liiva|juss, -rünt -**rõhk** jäme, kivine liiv jäme liiv on liiva rõhk Käi; va liiba rõhk, see põle `miski liib, va tilloksed kibid sees Mar -**rägu** liivakivi puru küiri künä oli, kus liivä rägu sees oli, kivi, mis `peenes lähäb tagudes, taguti [küürikünasse] `peenes Var -**rüngas** liivaseljandik meres liiba rüngaste `otsa `aavad ikke `laebo Mar -**rünt** = liivarull Liivarünt on pruunakas täpikestega `veikene kala Kod

liiva|sori, -sorr, -soss liivane väheviljakas maa(tükk) liiva sori, puha liiv Noa; Maa on sji ka üks liivasoßs, mis lina sji kasvatabki Hää; ega `kalda all ei ole liiva sori, sial on ia põllumaa Kei; mis siin olid, va liiva soßrid KuuK; kus päris liiva soßs, ega sial `õiged `põldu ei saa, põle ju `mulda Plt; liiva soßs - - es saa `auda `kaiva kah, juusk `sälgä Ran **Vrd** liiva|suss, -tsoss

liivastama `liivastam(m)a VNg Lüg **a.** liivatama porist maantied `liivasteda VNg **Vrd** liivama, liivutama **b.** liivaga kattuma `liivastand tie Lüg

liivastik liivasti|k g -ku Mär Kse Tõs/liivä-/ Kod/-ssi|k/ Plt KJn Krl Rõu, -gu Puh Kam; `liivasti|k g -kku VNg Lüg (suurem) liivane maa-ala nüüd `anti va `liivastik kätte, midägi ei saa tehä Lüg; igavene liivastik, mis tühi kasvatab või kedagi Mär; jõe kallas, tõene one rohine, mudane, pil`li`ruyne, liivaßsiku piält [on] iivä `sisse `minnä Kod; tu maa jagu kõik liivastik, mõni jagu savvi ja enambide iks liiv; liivastigun kasvass pedäjit ja kanarigu ja Kam; liivastikkõ pääl ei kasu vili? Krl **Vrd** liivik¹

liiva|suss = liivasoss Sie maa vai asi siin, `puhta `liivasuss - - liiv kõhe suhises `atra ies Lüg; `Meie maad siin õlid `liiva`ussid, tahid kõvast `sõnniku Jõh; Üks pihupesa `suurune lappike [maad], `siegi `liivasußs IisR; Meie põld oo nagu liivasußs Han; mõni mees aris liiva `sußsi elu päävad, kes tiab mis sialt sai Trm; sji va `keerge liiva sußs, sinna `kül`vä või ärä `kül`vä, egä säält saia iki sittagi ei ole Krk -**sõmer** liivatera liivasõmerad õeruvad `jalgu JMd; kui `tangu selita, siis jäävad liiva sõmerad riista `põhja Iis; sju om pori maa, säääl liivasõmõrat sisen ei ole Kam; liiva sõmmõr läts `sil`mä Vas -**sõmerik** liivasegune liivasõmerik maa Jäm -**sõtt** liivasõtt liivapugu – Tür

liivatama liivatama Han Lai TLä Ote Kan, -em(e) M

1. liivaga katma Mõisa `parkides olid liivatud teed Han; `Rehtla omad liivatasid oma aea `teesi rebase liivaga Lai; aena `niitmise `aigu pidi `tüt`rigul olema liiv tasin, vikati last `olli puust, toda pidi enne `liipamist liivatama Nõo **Vrd** liivastama, liivutama

2. puunõusid liivaga hõõruma vanast olli pal`lu liivatemist; na (puunõud) om iki peris `valge, ku ma neid liivade; olli lai ruhik, säääl liivatide - - rakatsi nuustige Krk; kik`k piimänõu liivatedi nõuliivage `valgese, selle jaosse olli nõuliivatemise ruhi Hel; liivatedi `puhtass kõik anuma ja ummiku Ran; na (puulusikad) lätsivä sinitsess, kui neid es liivata Puh; pühäpävään ol`l tju anuma liivatamine ja avvutamine Ote

3. muldama mullatass `kapstit, liivatass üldäss `rohkõmb Kan

Vrd liivama

liiva|tee liivatee, tüümian `kaetuse rohud `ongi nied `lilla `liiva tie VNg; liiva teed kasuvad muru maade peal Muh; Liivatee on `mütme `aiguse `vastu, suitsedati äkise rabanduse `rohtudega koos Rei; liivateed `kasvis sii määäl männi metsa all Juu **Vrd** liivarohi -**tilder** (merelind) Liiva`tilder, sji on - - merelind, toidab ennast kaladega, agaluid ja mis ta püiab, kivi otsas paßsib; liiva `tilder, `seoke pisike `tiirgas Hää -**tsoss**

= liivasoss *tju vana igävene liiva tsośs, sinnä külvä vai ärä külvä, midägi ei saa Kam; ega sinnä liiva tsoši `pääle kiä midägi ei tji Ote; liiva t'sośs, ei kasu midägi Vas -uss (vaskussist) `liiva uss `üöllässe, see on vask madu -- egä sie ei `ammusta kedägi egä_i `nõela Lüg*

liivendama¹ *liivendama* Amb VJg Sim

1. leemendama *aav liivendab VJg; sial on vesi sammal, vesi liivendab pial* Sim

Vrd *liiverdama*¹

2. iiveldama *süda läigib ja liivendab, saab näha, kas ajab oksele* Sim

liivendama² *liivendama* Kuu VNg

1. lipitsema *`kuera `liivenda `toise `üumber* VNg

2. lipendama – Kuu

liiverdama¹ *liiverdama* leemendama *põrand oli märg, liiverdas aga aina* Sim

Vrd *leeverdama, liivendama*¹

liiverdama² *liiverdama* VNg/`l-/ Khk Puh

1. ringi luusima, hulkuma *äi tee, mis see liiverdab sii `aida katta Khk; mes te liiverdade üten* Puh

2. lonkama; taaruma *`lombak `liiverda* VNg; *üks läks siit liiverdes, tee_p ken ta oli* Khk || *lehvitama* – Khk

liiverdama³ *liiverdama* Sim, *liiverdamma* Vai; (sa) *liiverdad* Jõh

1. meelitama, ahvatlema *akkas `üütrikko `liiverdamma, ise vana `juomar; `liiverdi, `liiverdi, aga mie en müünd* Vai

2. tühja juttu rääkima *no mis sa `talle nüid ette liiverdasid; sie eit on üks `kange liiverdaja, kord ta riagib nii ja juba `jälle teiseti* Sim **Vrd** *leverdamma*

liiverdämmä *liiverdämmä lüripima `liiverdäväd `viina `aami `põhjast* Lüg

liivestükk → *liivistik*

liivi *liivi* Jäm Khk Rei Aud Tor VJg Plt KJn Trv Hls Puh San Krl Rõu Lei(*leivi*) *liivi; Liivimaa liivi rahvas* Khk; *talina vakad olid kolm `peksu, liivi vakad neli `peksu* Aud; *Liivi kupermank* Hls; *liivi rahvas eläss Liivimaal* Krl

liivik¹ *liivi|k g -ku* VNg/`l-/ Hää Võn Krl

1. s liivaala *Liivik on liiva väli; Liivikusi mere äärt `müüda küll* Hää **Vrd** *liivastik, liivud*

2. a liivane, liivarohke *sij om liivik maa, säääl om `sel'ge liiv* Võn; *liivik kotuss* Krl

liivik² *liivi|k g -ke* sinikas *liivikid on pal'ju meie metsän* Kod

liivik³ *liivi|k g -ku* pihik *tien eneselle liiviku* Iis **Vrd** *liiv*³, *liivistik*

liivik⁴ *liivi|k g -ke* Ote; *liivi|k' g -ku* Har *vihmauss poiśs läit's liivikit `ot'sma* Ote; *liiviku² tulõv maa seest `vällä perän `vihma* Har **Vrd** *liimik*², *liivike(ne), liivikmaokene, liivuke*

liivike(ne) *liivike* Har; *liivike|ne* Võn(-kõnõ) Kam(g *liivikse*) spor V(-kõ|nõ g -sõ Rõu), *liivike|ne* VNg IisR, g -se; *liivikõ|ni* g -sõ Krl; pl *liivikäse²* Se = *liivik*⁴ *kui liivikse maa sihest `väl'lä tuleva, siss nakap vihm tulema* Kam; *sügüse `kartold nakat `võtma, sõss alasi ummava liivikese väläh; `poiskõsõ `ot'sva iks liivikeisi kalalõ minnä²* Plv; *verevä kui liivikäse²* Se || *kapsauss [kapsa] kuulmõ `lehti man omma² liivikese, selle piät pää `häste läbi `tohrama* Kan **Vrd** *leibike*

liivik|maokene *liivik `maokene* vihmauss – Rõn

liivima¹ `liivima viltu kootud kangast tasandama, maha jäänud serva järgi kuduma Üks `kangaserv arv, `päälised ei lüü ligi, piab `liivima Lüg **Vrd** liiduma, liitma¹

liivima² `liivima, (ma) liivi lastima, laadima, laevalasti paigaldama `laeva liivitass Hää

liivistik liivisti|k Lih Kse Ris, g -ku Juu Jür; `liivisti|k VNg, g -ku Hlj Var VJg, -gu Kuu; liivistü|k Lih Kse Juu Iis, liivistü|kk LNg Mar Amb, `liipstü|kk Mar, liibistü|kk Nis, g -ki; `liivistükk Jõh, `liivestükk Lüg, g -i; `liivüstükk Jõe, `liistük LNg, livistik Jõe VMr Sim, libistik Ris liistik, pihik `liivüstükk oli alati `naestel `seljas Jõe; vanal ajal oli `liivistik arilik `naiste`rahva `riie Hlj; `enni `tehti `riidest `neoksed `liipstükid, see oli `neoke vesti `moodi, see `pandi särgi `peale ja phuusa `peale Mar; vanaemal oli liivistikkisi mitu tükki, `vuoder oli all, üks oak oli südame kohas Jür; livistik, `riidest oli `tehtud nagu mieste`rahval vešt VMr || meeste manisk, rinnaesine oli `uhke mees, suur liibistükk oli ees Nis **Vrd** lihvtuk, lihvtik, liiv³, liivik³

liivistük(k) → liivistik

liivitama liivitama VNg/`l- Vän Tor/livi-/ , -ämä KJn, -eme Pst liiviga (hv muu vahendiga) kalu püüdma kalu `liivida `liiviga VNg; kus vesi püksi `värdlist tuleb, seal on paras liivitada Vän; ta läks liivile, liivitab kalu KJn **Vrd** liivitsema

liivitsema liivitsema Hää Saa Puh, -eme Hls = liivitama käivad jões liivitsemas, irmutavad avid jõe august `väl'la ja liivitsevad säält sihist siis `väl'la Hää; kui vesi üle naba tull'i, siss mina es `julge änam liivitseda Saa; siin liivitsets jõöst kalu, Kariste jõön alati liivitseve Hls; liivitsedäss liiviga, mõrraga ja sääsäsil`mägä Puh

***liivjäs** pl `liivjäd liivataoline tuule `liijted one `niskesed `liivjäd - - one nagu liiv iho piäl Kod

liivlane `liivla|ne Jäm Khk Hää Tür Plt Trv Hel Puh San Lei, -le|ne Emm, -lä|ne KJn Nõo, -lä|ni Krl, g -se; `liivla|nõ g -sõ Khn Rõu; pl liivilased Pee; `liiv(i)lai|ne g -se VNg Vai liivi rahva liige `liivlaised nied on `Liivimaald Vai; Liivi kuralasõd või `liivlasõd kutsutaksõ neid Khn; `liivlased elavad `kaugel mere taga Hää; Saksamaald korjati kokku kõik `varga ja mõrdsuka, kes pikembäss aass `kinni mõštetu, et nüü lähvä siss Liivi`maale sõtta, `liivläisi risti `usku `käänmä Nõo

liivmeister → liimeister

liiv|mold liivaküna iga `laubä tegi kohe lehelist ja liiv oli ja liiv`mollil kohe pesi [piimapütid] kovast ilust `puhtast; minul oli ka `ennevanast liivmold, ku `katlad oli, sai `katla `kaasi `pessa VNg **Vrd** liivamold -**pali** liivpali liivaküna – Ris **Vrd** liivapali

liivud pl liivud liivaväljad nee [Kapi] liivud o seal ikka `algmisest oln Muh **Vrd** liivik¹

liivuke `liivuke vihmauss See `aasta on `õige `palju `liivukesi IisR **Vrd** liivike(ne)

***liivutama** liivutama Räp; tud-part leivutõt Lei liivatama leivutõt tij Lei **Vrd** liivastama

liivüstükk → liivistik